
Duke University Libraries
D04335475V

אידיש ווערטערבוך

ענטהאלט

אלע העברעאישע (און כאלדעאישע) ווערטער, אויסדרוקען און
אייגעננעמען, וועלכע ווערען געברויכט אין דער אידישער
שפּראך, מיט זייער אויסשפּראך און אקצענט, און מיט
ביישפּיעלען פון ווערטלעך און שפּריכווערטער
אין וועלכע זיי קומען פאָר

מיט אַ'ן

איינלייטונג

פון נעטהיגע כללים און בעמערקונגען, און א

ביילאַגע

פון העברעאישע פּערזאָנען־נעמען, פאמיליען־נעמען און נעמען
פון פעראיינען, חברות, שולען, בית־עולם'ס א. א. וו.

צוזאַמענגעשטעלט און ערקלעהרט

פון

ד״ר. חיים ספּיוואַק און יהואש (ש. בלומגארטען).

ארויסגעגעבען פון

פערלאג „יהואש"

ניו יאָרק.

אינהאלט:

פאָרוואָרט

אלע אידען רעדען לשון קודש, מעהר אָדער ווייניגער.

אלס גרונדשטיין פון אונזער אידיש־העברעאישען ווערטער־בוך שטעלען מיר די פאָלגענדע אלגעמיינע בעהויפטונג: אלע אידען פון דער גאנצער וועלט, פון גלות בבל ביז היינטיגען טאָג, וואס פאר א שפראך זיי האבען ניט בענוצט, האבען אימער געברויכט אין זייער טעגליכען פערקעהר צווישען זיך, מעהר אָדער ווייניגער העברעאישע ווערטער. אין דער רייכער אידי־שער ליטעראטור פון די פערשיעדענע פעריאָדען, ווען די אידען האבען געוואוינט אין גרויסע צאָהלען אין כאלדעא, פערזיען, גריע־כענלאנד, איטאליען און שפאניען, און האבען געשריעבען זייערע ווערק אויף דער שפראך פון יענע לענדער, געפינען מיר, אז די פערפאסער האבען זיך בענוצט פריי און אונבעשרענקט מיט פיעלע העברעאישע ווערטער. אפילו איצט, אין די לענדער, וואו די אידען רעדען אויף דער שפראך פון דער לאנד, אזוי ווי למשל אין פראנק־רייך, דייטשלאנד אדער ענגלאנד, ווען איין איד רעדט מיט דעם צווייטען, געברויכט ער די ווערטער: גנב, מצוה, צדקה, יום־טוב, משוגע, חופה, חכם, חזן, תורה, א. ז. וו. אזוי גוט ווי דער רוסישער, גאליציאנישער אדער רומענישער איד. אום צו ערקלערען אזא ער־שיינונג, וועלען מיר געבען א קורצען איבערבליק איבער די גע־שיכטליכע ענטוויקלונג פון דעם געברויך פון העראיש אלס די פונדאמענטאלע שפראך פון אידען.

די עוואָלוצ־יאָן פון העב־רעאיש.

די אורשפרינגליכע שפראך פון אידען איז געוועזן העברעאיש, די שפראך, אויף וועלכער די ביבעל איז געשריעבען, און וועלכע ווערט גערופען, ניט פון אי־דען אליין, נור פון אלע ציוויליזירטע פעלקער לשון הקודש, די הייליגע שפראך.

פרעמד־ווערטער. אַלע שפּראַכען, וועלכע זיינען מעהר אָדער וויניגער ענטוויקעלט, האָבען אַ צד השוה שבהם, אַז ווי רייך זיי זאָלען ניט זיין אין ווערטער, קענען זיי ניט אויסקומען אָהן דעם, אַז זיי זאָלען ניט לייהען ווערטער איינע פון דער צווייטער. שוין אין די ערשטע יאָהרען פון דער עקזיסטענץ פון אידישען פאָלק, אין די צייטען ווען די אידען האָבען געוואוינט אין מצרים, האָט העברעאיש זיך ניט באַגנוגענט מיט איהר אייגענעם אוצר פון ווערטער און האָט געליהען ווערטער פון די עגיפּטער. ווען די אידען האָבען באַדאַרפט געבען אַ נאָמען צו אַ נייעם געגענשטאַנד אָדער אויסדריקען אַ בעגריף, פאַר וועלכען זיי האָבען ניט געהאַט אַ פּאַסיג וואָרט, האָבען זיי אָנגענומען די ווערטער, וועלכע זיינען געווען אין געברויך ביי די פעלקער, צווישען וועלכע זיי האָבען געלעבט. מיר געפינען אין חומש פיעלע עגיפּטישע ווערטער, און אין די אַנדערע ביכער פון די ביבעל פיעלע פּערזישע, אַראַמישע און אַנדערע ווערטער געליהען פון אַנדערע פעלקער, מיט וועלכע די אידען זיינען געקומען אין מיליטערישע אָדער קאָמערציעלע באַריהרונגען. שפּעטער אין די גלות־צייטען, ווען די אידען זיינען פאַרטריבען געוואָרען אין בבל, האָבען זיי אַליץ מעהר און מעהר ווערטער אריינגענומען פון זייערע שכנים די כאַלדעער. דאס בוך דניאל איז כמעט אין גאַנצען געשריבען אין דער אַראַמישער שפּראַך. ביסלעכווייז איז זייער לשון געוואָרען אַ געמיש פון העברעאיש און כאַלדעאיש, מיט מעהר כאַלדעאיש ווי העברעאיש, צו וועלכען עס זיינען שפּעטער צוגעקומען אַ מאַסע גריכישע, לאַטיינישע און אַנדערע פרעמדע ווערטער.

בבל־שפּראַך. פון דער צווייטער עפּאָכע איז אונז איבערגעבליעבען אַ מאָנומענטאַלעס ווערק געשריעבען אין דער בבל־שפּראַך — דער תלמוד און די מדרשים. נאָך שפּעטער, ווען די אידען זיינען צוזייהט און צושפּרייט געוואָרען איבער דער גאַנצער וועלט, האָט די תלמודישע שפּראַך, וועלכע איז געווען אי אין אינהאַלט פון ווערטער און טהיילווייז אויך אין דער פאָרם, העברעאיש, ביסלעכווייז אויפגעהערט צו זיין דער אַלטעגליכער לשון פון דעם אידישען פאָלק. דער פאַרקעהר מיט די וואוינער פון דעם לאַנד, אין וועלכען דער שיקזאַל האָט זיי פערוואָרפען, האָט זיי געצוואונגען אָנצונעהמען די שפּראַך פון זייער אומגעגענד. און דאָך איז העברעאיש

פאַרבליבען דער יסוד און הויפּט־קוואל פון זייער שפּראַך, און ווי ווייט איין גרופּע אידען איז געוועז פון דער צווייטער אין א געאָ־גראַפישען זינן, און ווי פרעמד די שפּראַך פון איין גרופּע איז געוועזן צו דער צווייטער אין א פילאָלאָגישען זינן, אבער אזוי ווי אלע אידען האבען זיך בענוצט מיט העברעאיש פיר אלע רעליגיעזע, און אינטעלעקטועלע צוועקען, האָט זיך ענטוויקעלט ביי אלע אידען פון אלע לענדער אן אלגעמיינע זאָנדערבאַרע שפּראַך־איינענשאַפט, נעמליך, אז אין אונטערהאַנדלונגען צווישען איין אידען און דעם צווייטען, אין רעדען און אין שרייבען, האָבען זיי זיך בענוצט מיט מעהר אדער ווייניגער העברעאישע ווערטער, פראַזען, אויסדריקע, ווערטלעך, א. ז. וו., גענומען פון תנ"ך, תלמוד, מדרשים, תפלות, סליחות, קינות, א. ז. וו. אלס א רעזולטאַט פון עקאָנאָמישע, סאָציאָלאָגישע און פּאָליטישע אומשטענדען, פון וועלכע עס איז ניט דאָ דער אָרט צו רעדען, האבען די שפּאַנישע און דייטשע שפּראַכען זיך ארויס־געוויזען צו זיין מסוגל זיך צו בעהעפטען מיט דער העברעאישער מעהר פון אלע אַנדערע שפּראַכען. ניט נאָר האבען די צוויי אוי־בענדערמאָנטע שפּראַכען זיך ערלויבט צו פערקערפערן מיט העב־רעאישע ווערטער, נאָר זיי, די צוויי שפּראַכען גופא, זיינען אויף די ליפּען פון אידען דורך די ווירקונג פון דעם שמעלץ־טיגעל פון העברעאיש אליין אונטערגעוואָרפען געוואָרען אזעלכע ראַדיקאַלע פאַרענדערונגען, אז מיט דער צייט האבען זיך אויסגעאַרבייט צוויי שפּראַכען, וועלכע זיינען גאַנץ פערשיעדען פון זייערע אורשפּרונג־שפּראַכען. פון דעם זיווג פון שפּאַניש מיט העברעאיש איז בעשאַ־פען געוואָרען דאס צאַרטע בעשעפעניס, די שפּאַניאַלישע אדער לאַדינא שפּראַך, אויף וועלכער עס רעדען נאָך עד היום מעהרערע הונדערט־טויזענדע אידען אין פאַרשיעדענע טהיילען פון דער וועלט פון דעם זיווג פון דייטש מיט העברעאיש איז ארויסגעוואַקסען דער ריעז, אויף וועלכען עס רעדען אַ'ן ערך פון ניין מיליאָן אידען צו־שפּרייט אין פערשיעדענע לענדער.

שפּאַניאָליש און אידיש.

די עדות.

אז די העברעאישע ווערטער אין דער אידישער שפּראַך, וועלכע בעשטעהט איצט פון אכציג פּראָ־צענט דייטשע און סלאַווישע ווערטער, זיינען פערבליעבען פון דער ביבלישער און תלמודישער עפּאָכען, זאָגען עדות די ווערטער:

אבות, אבל, אלמן, בטל, בכור, ברירה, גאוה, גאון, גולם, גט, גלות, גנב, גר, הסכמה, הלואה, זכות, זכרון, חבר, חדר, חופה, חוצפה, חורבן, חלול השם, חלול, חן, חרטה, חרם, חתן, יחוס, יורש, יצר הרע, יצר טוב, ים, ירושה, יתום, כהן, לבנה, לויה, מגפה, מדבר, מוהל, מילד, מזבח, מחותן, ממזר, מנהג, מפלה, מקוה, מצבה, מצוה, נביא, נדבה, נדן, נדר, נואף, נוסח, נס, נקודה, נסיון, עבור, עדות, פותר, צדקה, צנועה, נבלה, קבר, קנאה, ראשי תובת, שבת, שדוך, שררה, תורה, תכריכים, און נאך מעהרערע ווערטער, פאר וועלכע עס איז ניט געווען אין אידיש ביז מיט עטליכע יאהר צו־ריק קיין אנדער ווארט אויסער דאס העברעאישע. מעהרערע פון די דערמאנטע ווערטער געברויכט אי ןאידיש, זיינען אזוי אלט, ווי דאס אידישע פאלק, און די איבריגע זיינען אזוי אלט, ווי דער אידישער גלות.

דער וואוקס אין צאהל פון העברע־אישע ווער־טער. פון וואס מיר האבען אויבען געזאגט קען מען שליסען וואס פאר א וויכטיגע ראלע די העברעאישע שפראך האט געשפיעלט און וועט שפיעלען אין דער ענטוויקלונג פון דער אידישער שפראך. דער יעניגער, וועלכער נעהמט זיך די טרחה צו פארגלייכען דאס געשריעבענע און געשפראכענע אידיש פון פינף און צוואנ־ציג יאהר צוריק מיט דעם היינטיגען וועט געפינען, אז מיט דעם שטורמישען גאנג פון דער אידישער געשיכטע פאר דער צייט, און מיט דער הויבונג פון דער נאציאנאלער שטימונג צווישען אי־דען, האט דער געברויך פון העברעאישע ווערטער, פראזען, אויס־דריקע, א. ז. וו., זיך אונגעהייער פארמעהרט. אויב די עוואלוציאן פון דעם אידען'ס זעלבסט־בעוואוסטזיין און זעלבסט־רעספעקט וועט ווייטער אזוי געהן, ווי אין דעם לעצטען פירטעל־יאהרהונ־דערט, וועט וואהרשיינליך די צאהל פון העברעאישע ווערטער גע־ברויכט ביי אידען זיך נאך פערגרעסערען. די אויפלעבונג פון נא־ציאנאלע געפיהלען און שטרעמונגען וועלען ממילא פעראורזאכען, אז דאס פאלק זאל זוכען אויסדרוקען פאר נייע באגריפען אין דעם אונגעהויער גרויסער אוצר פון ווערטער, וועלכע געפינען זיך אין ביבעל, תלמוד, תפלות, מדרשים א. ז. וו. אגב מוזען מיר באמער־קען, דאס דער פאקט וואס פיעלע אידישע שרייבער זיינען צוגלייך

העברעאישע שריפטשטעלער, טראָגט אויך ביי, דאָס די צאָהל פון העברעאישע ווערטער זאָל זיך פארגרעסערען.

א רשימה פון אלע ווערטער פון דער אידישער שפראך

די פארפאסער פון דעם ווערטער־בוך זיינען גע־געקומען צום באשלוס, אז די צייט איז געקומען מע זאָל מאכען אן אויספיהרליכע רשימה פון אלע ווער־טער, וועלכע ווערען געברויכט, אין דער אידישער שפראך, הן אין רעדען הן אין שרייבען, און האָבען אויף זיך גענומען צוערשט די אויפגאבע צו זאמלען, יענע עלעמענטען, וועלכע האָבען צוליעב זייער היסטאָרישער באדיי־טונג און זייער נאציאָנאלען כאראקטער, די בכורה איבער אלע אנדערע עלעמענטען, נעמליך, די העברעאישע ווערטער און אויס־דרוקען.

דער צוועק פון דעם ווערטער בוך.

דער צוועק פון דעם אידישען ווערטער־בוך איז געווען א דאָפעלטער. ערשטענס, איז געווען די כונה פון די פערפאסער צו געבען א פולע און גענויע זאמ־לונג פון אלע העברעאישע ווערטער, אויסדרוקען, פראַ־זען ווערטלעך און שפריכווערטער כדי צו געבען מאטעריאל פאר געלעהרטע און פילאָלאָגען צו דער פאָרשונג פון דעם וויכטיגען

מאָטעריאל פירשפראך־פאָרשער.

גענגענשטאנד. דאָס שטודיום פון דער פארענדערטער געשטאלט, הן אין אויסלייגונג, הן אין אויסשפראכע, הן אין באדייטונג, וועלכע די העברעאישע ווערטער האָבען אָנגענומען אין זייער פארשמעלצונג מיט די אנדערע עלע־מענטען פון אידיש אין דעם טעגליכען געברויך, און פארקעהרט, די פארענדערונג פון די אויסלייגונג, אויסשפראכע און באדייטונג פון די ווערטער פון די אנדערע שפראכען אונטער דער ווירקונג פון די העברעאישע ווערטער, א שטודיום וועלכע איז כמעט ניט אָנפאנגען, וועט איצט מעגליך זיין דורך דעם ווערטער־בוך. צוויי־

א הילפס בוך.

טענס, האָבען די פארפאסער געהאלטען אין אויג יענע גרויסע צאָהל פון אידישע לעזער און שרייבער, וועלכע האָבען ניט געהאט אין זייערע אינגערע יאָה־רען קיין אונטעררריכטונג אין העברעאיש. פאר זיי וועט דאָס ווער־טער־בוך ערפילען א לאנג־געפיהלטע באדערפענים.

די צאָהל פון די העברעאישע ווערטער און ווערטלאך, וועלכע

ווערען געברויכט אין רעדען און אין שרייבען, איז פארשיעדען ביי די פארשיעדענע קלאסען פון פאלק. די תלמודיש געלערנטע ווען נאטירליך געברויכען א סך ווערט־לאך און פראזען, וועלכע דער געוועהנליכער המון געברויכט ניט, און וועלכע מע קען דאריבער ניט באַ־טראַכטען אלס אַן אָרגאנישען טהייל פון דער אידישער שפראך. אזעלכע אויסדרוקען, שפריכווערטער און זאצען, האָבען מיר דארי־בער געדרוקט אין א בעזונדערען צווייטען טהייל וועהרענד אין דעם ערשטען טהייל האָבען מיר ארייננגעשטעלט די מעהר אָדער וועניגער אלגעמיין־געברויכטע העברעאישע עלעמענטען.

וואס מעהר לומדות אַלץ מעהר העב־רעאיש.

ביים פאנאנדערשיידען די דאָזיגע צוויי יסודות, האָבען מיר ניט תמיד געפונען שארפע גרענעץ־ליניען. ביי דעם שטיינדיגען פראָצעסס פון ענטוויקלונג דורך וועלכען א וואָרט ווערט ביסלעכווייז פארוואנדעלט פון בלויז א ספּעציעל לומדישען אויסדרוק אין דאָס אייגענטהום פון דעם גאנצען פאָלק, האָבען די פארפאסערס זיך אָפט געפונען אין פארלעגענהייט, בנוגע צו דער קלאַסיפיקאציאָן. די לומדים וועלען אזוי גוט זיין און דאָס האלטען אין זינען ווען זיי וועלען פיעלייכט געפינען א וואָרט אָדער אַן אויסדרוק אין דעם ערשטען טהייל, וועלכער האָט נאָך זייער אנזיכט געזאָלט אריינקומען אין דעם צווייטען, אָדער פאר־קעהרט.

די קלאַסי־פיקאַציאָן.

מעהר פון אַלע אנדערע פיהלען די פערפאסער די אונפאָלקאָ־מענהייט פון זייער ארבייט, אָבער זיי האָפען דאָך, אז זיי האָבען בייגעטראָגען עטוואָס ניצליכעס צום שטודיום פון די העברעאישע עלעמענטען אין אידיש, און אז זייער התחלה וועט פיהרען צו ווייטערע און גרינגר־ליכערע ארבייטען אויף דעמזעלביגען פעלד.

די האָפנונג פון די מחברים.

איינליישונג.

איינינגע נויטהיגע כללים און באמערקונגען איבער די העברעאישע ווערטער וועלכע ווערען געברויכט אין אידיש *).

די העברעאישע ווערטער געברויכט אין אידיש פאָלגען אין אַלגעמיינעם די גראַמאַטיקאַלישע כללים פון דער אידישער שפּראַך. מיר גיעבען דאָ אינטען נאָר אַזעלכע רעגעלען וועלכע אונטערשיידען זיך פון די דאָזיגע אַלגעמיינע געזעצען.

בוכשטאַבען (אותיות).

אין העברעאישע ווערטער קומען פאָר די פאָלגענדע פיער בוכשטאַבען וועלכע געפינען זיך ניט אין אַנדערע אידישע ווערטער: כּ (אויסגעשפּראָכען ווי ק), שׂ (אויסגעשפּראָכען ווי ס), ת (אויסגעשפּראָכען ווי ס) און תּ (אויסגעשפּראָכען ווי ט).

---

*) עס איז ניט אין אונזער פּלאַן צו געבען אַ פאָלשטענדיגע גראַמאַטיק פון די העברעאישע ווערטער און די געזעצען לויט וועלכע זיי געשטאַלטען זיך. אַזוי ווי מיר גיעבען אויפ'ן אָרט די אויסשפּראַך, אַקצענט, מעהרצאָהל און אַלע אַנדערע בויגונגען און ענדונגען פון יעדען וואָרט, האָבען מיר זיך דאָ באַגנוגענט מיט בלויז אַזעלכע כללים און באַמערקונגען וועלכע מיר האָבען געהאַלטען אַלס נויטהיגע וועגווייזער אין דעם געברויך פון אונזער ווערטער-בוך.

וואָקאַלען (נקודות).

1) וואָקאַלען אין העברעאיש ווערען באַצייכענט דורך די פאָלגענדע וואָקאַל-צייכענס:

אַ	ווערט באַצייכענט דורך	ַ	(פתח)	אונטער דעם בוכשטאַב.
אָ	„ „ „	ָ	(קמץ)	
עֶ	„ „ „	ֶ	(סגול)	
אִי	„ „ „	ִ	(חיריק)	
עֵי	„ „ „	ֵ	(צירה)	
אֻ	„ „ „	ֻ	(קבוץ)	
		וּ	(מלאפים)	
אוֹי (ווי אין "אויגען")	„	ֹ	(חולם)	איבער דעם בוכשטאַב
		וֹ	(חולם)	

2) בוכשטאַבען וועלכע האָבען ניט אונטער זיך אָדער איבער זיך אַ וואָקאַל (נקודה), ווערען באַצייכענט מיט אַ ְ (שְׁוָא), אויסער ווען דער בוכשטאַב אָהן אַ וואָקאַל קומט צום סוף וואָרט.

3) דאָרט וואו די שפּראַך-געוואוינהייטען פון דער אידי-שער שפּראַך מאַכען די אויסשפּראַכע פון אַ וואָקאַל-לאָזען בוכ-שטאַב אונמעגליך, ווערט דער "שוא" אויסגעשפּראָכען ווי אַ קורצער וואָקאַל — אונגעפעהר ווי דער "ע" אין "גערוס". צ. ב. ש.: יְתוֹמָה, ווערט אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי יֶתוֹמָה; לְבָנָה — ווי לֶבָנָה; נְקוּדָה — ווי נֶקוּדָה, א. א. וו.

4) די פאָלגענדע צייכענס קומען אָפט אונטער די בוכ-

שטאַבען א, ה, ח, ע, אין ווערען גערופען: ֲ (חֲטַף־פַּתַח), ֳ (חֲטַף־קָמַץ), ֱ (חֲטַף־סֶגוֹל).

5) דער "חטף־", ווען ער טראָגט אויף זיך דעם אַקצענט, ווערט אויסגעשפּראָכען אַזוי ווי דער וואָקאַל מיט וועלכען ער איז פאַרבונדען. צ. ב. ש.: חֲ'זִיר — ווי חַזִיר, אֱ'מֶת — ווי אֶמֶת, א. א. וו.

6) ווען ניט אַקצענטירט, ווערט דער "חטף־" אויסגע־שפּראָכען ווי אַ שוא (זעה אויבען). צ. ב. ש.: חֲלִי'צָה — ווי חְלִיצָה, אַחֲרֵי־מוֹת' — ווי אַחְרֵי־מוֹת. ווען די אידישע שפּראַך־געוואוהנהייטען ערלויבען ניט קיין וואָקאַל־לאָזען בוכ־שטאַב, ווערט דער "חטף־" אויסגעשפּראָכען ווי דער וואָקאַל. צ. ב. ש.: חֲזָ'רָה — ווי חַזָרָה, הֲלִי'כָה — ווי הַלִיכָה, אֱלֹהִים' — ווי אֶלֹהִים.

7) ווען אַ "חטף־פּתח" שטעהט אונטער די בוכשטאַבען "א" און "ע", און קומט נאָך אַ זילבע מיט אַ "פּתח", ווערט ער אויסגעשפּראָכען ווי "יי". צ. ב. ש.: מַאֲכָל — ווי מַייכָל, מַעֲמָד — ווי מַיימָד, מַאֲמִין — ווי מַיימִין, א. א. וו.

8) ווען אַ קאָנזאָנאַנט (סאָגלאַסני) האָט אונטער אָדער איבער זיך אַ נקודה, מוז דער קאָנזאָנאַנט געלעזען ווערען פריהער און דערנאָך דער וואָקאַל, אויסער אין דעם פאַל פון דעם בוכ־שטאַב "ח" (חית) אין סוף וואָרט, אונטער וועלכען עס געפינט זיך די נקודה ַ (פּתח), וואו דער וואָקאַל מוז געלעזען ווערען צוערשט און דערנאָך דער קאָנזאָנאַנט. צ. ב. ש.: מוֹחַ, מוז גע־לעזען ווערען מוֹאַח (ניט מוֹחַא), רֵיחַ — רֵיאַח (ניט רֵיחַא).

אויסשפּראַך און אַקצענט.

דאָרט וואו די אויסשפּראַכע איז אַנדערס ווי די אור־שפּרינגליך־העבּרעאישע, ווערט זי אָנגעוויזען אין קלאַמערען, אַזוי ווי: סוֹד [סָד], סוֹחֲרִים [סָחְרִים].

דער אַקצענט, וועלכען מיר האָבּען געשטעלט אויף די ווערטער, איז דער אידישער אָנגענומענער אַקצענט און ניט דער אורשפּרינגליך העבּרעאישער. אַזוי צ. בּ. ש. גיעבּען מיר אין דעם וואָרט מוֹכֵר דעם אַקצענט אויף דער ערשטער זילבּע (מוֹ'כֵר), הגם דער אורשפּרינגליך העבּרעאישער אַקצענט איז אויף דער צווייטער זילבּע (מוֹכֵר').

הויפּטוואָרט (שם־עצם).

1) די מעהרסטע העבּרעאישע ווערטער בּאהאַלטען אין דער אידישער שפּראַך זייער אורשפּרינגליכע מעהרצאָהל־ענ־דונגען, וועלכע זיינען: "־ים" און "־ות" (אויסנאַהמען זיינען ווער־טער ווי "אִשָׁה" וועלכעס ווערט אין מעהרצאָהל "נָשִׁים"). אַזוי ווערט פון "אוֹרֵחַ" — "אוֹרְחִים", פון "חֶשְׁבּוֹן" — "חֶשְׁבּוֹנוֹת", א. א. וו.; ווערטער וועלכע ענדיגען זיך מיט אַ "ה", וואַרפען דעם דאָזיגען בּוכשטאַבּ אין דער מעהרצאָהל אַרונטער. אַזוּ ווערט פון "לָוֶה" — "לוִֹים", פון "נְדָבָה" — "נְדָבוֹת", א. א. וו.

2) ווערטער וואָס ענדיגען זיך מיט אַ "ה" נאָך אַ בּוכ־שטאַבּ מיט אַ "קמץ", ווען זיי פאַרבּינדען זיך מיט אַנדערע ווערטער, פאַרוואַנדלען דעם "ה" אין אַ "ת". אַזוי ווערט פון "אַהֲבָה" — "אַהֲבַת־"(אַחִים), פון "טוֹבָה" — "טוֹבַת־"(הַכְּלַל), א. א. וו.

3) ווערטער וועלכע ענדיגען זיך אין מעהרצאָהל אויף

"־ים", ווען זיי פאַרבינדען זיך מיט אנדערע ווערטער, וואַרפען אַרונטער דעם "ם". אזוי ווערט פון "אֲנָשִׁים" — "אַנְשֵׁי"־(אֱמֶת), פון "בָּנִים" — "בְּנֵי"־(יִשְׂרָאֵל), א. א. וו.

4) פיעל ווערטער נעהמען צו א "י" אין איינצאָהל ווען זיי קומען אין פאַרבינדונג מיט אַנדערע ווערטער. אזוי ווערט פון "אָב" (פאָטער) — "אֲבִי"־הַיֶּלֶד (פאטער פון קינד).

פאַרקלענערונג פון הויפּטווערטער.

1) די פאַרקלענערונגס־פאָרם פון העברעאישע ווערטער וועלכע ענדיגען זיך מיט "א", "ה" און "ע", בילדעט זיך אין מעהרצאָהל ווי אין איינצאָהל דורך דער צושטעלונג פון די פאַר־קלענערונגס־ענדונג צו דעם וואָרצעל־וואָרט, אַזוי ווי:

מעשה: מעשה'לע, מעשה'לעך.

רגע: רגע'לע, רגע'לעך.

תורה: תורה'לע, תורה'לעך.

2) די פאַרקלענערונגס־פאָרם פון אַלע אַנדערע ווערטער ווערט אין מעהרצאָהל געבילדעט דורך דער צושטעלונג פון דער פאַרקלענערונגס־ענדונג נאָך דער מעהרצאָהל־ענדונג, אַזוי ווי:

איינצאָהל	מעהרצאָהל
בגד — בגד'על	בגדים — בגדים'לעך
ספר — ספר'על	ספרים — ספרים'לעך
חזן — חזנ'דעל	חזנים — חזנים'לעך
חשבון — חשבונ'דעל	חשבונות — חשבונות'לעך

אנמערקונג: דאָס וואָרט חסיד'על האָט צוויי מעהר־צאָהל־ענדונגען: 1) חסיד'על (אַ קליינער חסיד) — חסידים'לעך; 2) חסיד'על (אַ חסידיש טענ־צעל) — חסיד'לעך.

8) דאָרט וואו דאָס װאָרצעל־װאָרט האָט ניט קײן העב־רעאישע מעהרצאָהל־ענדונג, בילדעט זיך די פאַרקלענערונג אין מעהרצאָהל דורך דער צושטעלונג פון די פאַרקלענערונג־ענדונג צו דער אײנצאָהל־פאָרמע, אַזױ װי:

חן: חנ׳דעל — חנ׳דלעך.

די אױסנאַהמען פון די אױבענדערמאָהנטע כלל׳ים װעלען געבראַכט װערען אין דעם װערטער־בוך.

אײגענשאַפט־װאָרט.

1) העברעאישע אײגענשאַפט־װערטער פאָלגען די זעלבינע כללים װי אַלע אַנדערע אידישע אײגענשאַפט־װערטער, אַזױ זאָגט מען:

ער איז חשוב.
זי איז חשוב.
זײ זײנען חשוב.
אַ חשוב׳ער מאַן.
אַ חשוב׳ע פרױ.
חשוב׳ע לײט.
חשוב׳ער פון איהם.
דער חשוב׳סטער פון אַלע.

דערבײ איז צו באַמערקען, אַז געװיסע אײגענשאַפט־װערטער האָבען אױסער זײערע אידישע ענדונגען אױך די העברעאישע ענדונגען װעלכע װערען געװעהנליך געברױכט װען דאָס װאָרט קומט אין פאַרבינדונג מיט אַ העברעאישען הױפּטװאָרט. אַזױ זאָגט מען אױך:

איש חשוב.
אשה חשובה.

אנשים חשובים.

נשים חשובות.

2) פיעלע העברעאישע אייגענשאפט־ווערטער ווערען בלויז געברויכט אלס פרעדיקאט (באהויפּטונגס־וואָרט) און נעה־מען ניט אָן קיין אידישע ענדונגען. אזוי זאָגט מען:

ער איז פטור. ער איז חשוד.

זי איז פטור. זי איז חשוד.

זיי זיינען פטור. זיי זיינען חשוד.

אָבער מע קען ניט זאָגען: אַ פטור'ער מענש, אָדער: אַ חשוד'ע פרוי, אָדער: חשוד'ער פון איהם.

צו דער קלאַסע געהערען פאָלגענדע אייגענשאַפט־ווערטער:

אסור, בטל, גדול, חולה, טמא, חיב, חלק (בלאַנק), טהור, טוב, יוצא, כולל, מבוסם, מגושם, מוחזק, מוחרם, מוטל, מוסכם, מוקצה, מוקשה, מותר, מחויב, מחולק, מלובש, מסוגל, מסופק, מרוצה, משונה, משוגע, משופע, נגזר, נגמר, נוטה, נזהר, ניכר, נכלל, נכשל, נתפעל, עלול, קודש, ראוי, שייך, תלוי.

דערביי איז צו באַמערקען, אַז פיעל פון אזעלכע אייגענ־שאַפט־ווערטער האָבען דאָך העברעאישע געשלעכט־ און מעהרצאָהל־ענדונגען, ווען זיי קומען אלס אדיעקטיוון פון העב־רעאישע הויפּטווערטער. אזוי זאָגט מען:

דברים בטלים.

בשורה טובה.

בשורות טובות.

אנמערקונג: אייגענשאפט־ווערטער וועלכע ווערען געביל־דעט פון אַ העברעאישען וואָרט מיט אַ אידישע ענדונג, אזוי ווי: משונה'דיג, שכל'דיג, נעהמען נאַטירליך אָן אַלע פאָרמען פון געוועהנליכע אידישע אייגענשאַפט־ווערטער.

געשלעכט און צאָהל.

פיעלע העבּרעאישע ווערטער האָבּען אין דער אידישער שפּראַך אומגעביטען זײער געשלעכט אָדער צאָהל, אַזוי ווי: (אַ גרויסער) זכות, (אַ ביטערער) רחמנות, וועלכע זײנען ווייבּליך אין העבּרעאיש און מענליך אין אידיש; (אַ פינסטערע) מורא, וועלכעס איז מענליך אין העבּרעאיש און ווייבּליך אין אידיש; (דער) פּנים, וועלכעס איז מעהרצאָהל אין העבּרעאיש און אײנצאָהל אין אידיש.

צײטוואָרט.

צײטווערטער ווערען געבּילדעט אויף די פאָלגענדע צוויי ארטען:

א) פון אַ העבּרעאישען וואָרצעל-וואָרט מיט דער צו-שטעלונג (אין אינפיניטיוו) פון "-ן", "-ען", "-טשען" אָדער "-עווען", צ. בּ. ש.: פון גָּנֹב ווערט גַּנְבֶ׳ען, פון טַעֲנָה — טַעֲנֶה׳ן, פון לֵץ — לֶצֶ׳עווען, פון צָבוּעַ — צְבוּעַ׳טשען.

ב) פון אַ העבּרעאישען וואָרט אין פאַרבּינדונג מיט די הילפס-צײטווערטער "זײן" אָדער "ווערען", צ. בּ. ש.: מְנַצֵּחַ-זיין, נִשְׁתּוֹמֵם-ווערען.

אנמערקונג 1. די אינפיניטיוו-ענדונג "-ען" פון פיעלע העבּרעאישע צייטווערטער ווערט אין דעם מויל פון פאָלק אָפט פאַרדאָפּעלט אויף "-ענען", אַזוי זאָגען פיעלע: גנב׳ענען (אנשטאט גנב׳ען). די פאַרדאָפּלונג אָבּער מוז בּאַטראַכט ווערען אַלס אַ פאַרגרייזונג פון דער אייגפאַכער ריכטיגער ענדונג און דאַרף אויסגעמיעדען ווערען אין שרייבּען אַזוי ווי אין ריידען.

I.

צייטווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך דער צושטעלונג פון ״־ן״, ״־ען״, ״־עווען״, ״־טשען״ צו דעם העברעאישען ווארצעל-ווארט.

צייטווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך די ענדונגען ״־ן״, ״־ען״, ״־עווען״, ״־טשען״ צוגעשטעלט צו דעם העברעאי-שען ווארצעל-ווארט, ווערען אין אלגעמיינעם געבויגען און גע-ענדערט אזוי ווי די אידישע צייטווערטער פון דייטשען אדער סלאווישען אורשפרונג, צו וועלכע זיי טראגען א'ן עהנליכקייט אין זייער זילבען-בוי, צ. ב. ש.:

בדק׳ען, סוד׳ען, מקיא׳ן ווי צאצקען, נודיען, בריקען.
אכל׳ען, גזל׳ען, טובל׳ען „ צאפלען, טרייסלען, שאקלען.
כשר׳ען, סרסר׳ען, דוכנ׳ען „ אקערן, פארערען, רעבענען.
סמ׳ען, מל׳ען, גט׳ען „ שטאמען, שאלען, גלעטען.
לצ׳עווען, תכלי׳עווען, נע-נדר׳עווען, צבוע׳טשען „ הארעווען, שאנעווען, פאל-דעווען, קאטשען.

אנמערקונג 2. אלע צייטווערטער וואס זייער העברעאי-שער ווארצעל-ווארט ענדיגט זיך אויף ״א״, ״ה״ אדער ״ע״, ווארפען אראפ דעם ״ע״ פון אלע ענדונגען; דערביי נעהמט דער לעצטער וואקאל פון ווארצעל איבער די אויס-שפראכע פון דעם ״ע״, צ. ב. ש.: מקיא׳ן [מייקען], מענה׳נדיג [טענענדיג], געצה׳ט [געצעצט].

מוסטערען פון צייטווערטער ווערבע

אקטיוו			
אינפיניטיוו (מקור)		בַדְק׳ען	כַשֶר׳ען
פאַרגאַנגענהייט (עבר)	איך האָב דו האָסט ער האָט מיר האָבען איהר האָט זיי האָבען	גע׳בַדְק׳עט	גע׳כַשֶר׳ט
געגענוואַרט (הווה)	איך דו ער מיר איהר זיי	בַדְק׳ע בַדְק׳עסט בַדְק׳עט בַדְק׳ען בַדְק׳עט בַדְק׳ען	כַשֶר כַשֶר׳סט כַשֶר׳ט כַשֶר׳ען כַשֶר׳ט כַשֶר׳ען
צוקונפט (עתיד)	איך וועל דו וועסט ער וועט מיר וועלען איהר וועט זיי וועלען	בַדְק׳ען	כַשֶר׳ען
מיטעלוואָרט		בַדְק׳ענדיג האָבענדיג גע׳בַדְק׳עט	כַשֶר׳ענדיג — גע׳כַשֶר׳ט
באַפעהל (צווי)		בַדְק׳ע בַדְק׳עט	כַשֶר כַשֶר׳ט

ענדיגען זיך אויף "ען" אדער "ן".

(פעל)		
אַכְל׳ען	סַמ׳ען	טַעֲנֶה׳ן
גע׳אַכֶל׳ט	גע׳סַמ׳ט	גע׳טַעֲנֶה׳ט
אַכֶל אַכֶל׳סט אַכֶל׳ט אַכְל׳ען אַכֶל׳ט אַכְל׳ען	סַם סַמ׳סט סַמ׳ט סַמ׳ען סַמ׳ט סַמ׳ען	טַעֲנֶה טַעֲנֶה׳סט טַעֲנֶה׳ט טַעֲנֶה׳ן טַעֲנֶה׳ט טַעֲנֶה׳ן
אַכְל׳ען	סַמ׳ען	טַעֲנֶה׳ן
אַכְל׳ענדיג – גע׳אַכֶל׳ט	סַמ׳ענדיג – גע׳סַמ׳ט	טַעֲנֶה׳נדיג – גע׳טַעֲנֶה׳ט
אַכֶל אַכֶל׳ט	סַם סַמ׳ט	טַעֲנֶה טַעֲנֶה׳ט

דער פּאַסיװ (נפעל) װערט געבילדעט מיט דער הילף פֿון די צײטװערטער "זײן" און "װערען".

פּאַסיװ (נפעל)		
אינפֿיניטיװ (מקור)	געבּדק׳עט־װערען, געכּשר׳ט־װערען, געאַכל׳ט־װערען, געסמ׳ט־װערען, געטעה׳ט־װערען.	
פֿאַרגאַנגענהײט (עבר)	איך בין דו ביסט ער איז מיר זײנען איהר זײט זײ זײנען	געבּדק׳עט געװאָרען
געגענװאַרט (הוה)	איך װער דו װערסט ער װערט מיר װערען איהר װערט זײ װערען	געבּדק׳עט
צוקונפֿט (עתיד)	איך װעל דו װעסט ער װעט מיר װעלען איהר װעט זײ װעלען	געבּדק׳עט װערען
מיטעלװאָרט	װערענדיג געבּדק׳עט	
באַפֿעהל (צווי)	װער װערט	געבּדק׳עט

וװי בַּדְק׳ען װערען געבױגען:

ברח׳ען, גנב׳ען, דער׳רגז׳ען, דרש׳ען, הלכ׳ען, הרג׳ען, זרק׳ען, חכמ׳ען (זיך), חלי׳ען [חאָליען], חנפ׳ען, חתמ׳ען, ירש׳ען, ישב׳ען, כתב׳ען, לקח׳ען, סרח׳ען, פסק׳ען, קנס׳ען [קאַנסען], שרפ׳ען, שתק׳ען.

װי בַּשֶׁר׳ען װערען געבױגען:

אויר׳ען, דבר׳ען, הולכ׳ען, הורג׳ען, חבר׳ען (זיך), חדוש׳ען (זיך), חוזק׳ען, חושכ׳ען, חלומ׳ען, חויר׳ען, חזר׳ען, חיות׳ען (זיך), חלש׳ען, יחוס׳ען (זיך), ישיב׳ען (זיך), כשופ׳ען, לאמר׳ען, מיאוס׳ען (זיך), מוסר׳ען, מסר׳ען, מזיק׳ען, ממית׳ען, מעשר׳ען, משלמ׳ען, משפט׳ען, נהרג׳ען, נואפ׳ען, ניזוק׳ען, סדר׳ען, סלוק׳ען, ספק׳ען (זיך), סרסר׳ען, עסק׳ען (זיך), פטר׳ען, צלמ׳ען, רודפ׳ען, שאַכערן (סחר׳ען), שמועסען, שנדר׳ען.

אזוי אויך:

בּדחנ׳ען, דוכנ׳ען, חקרנ׳ען (זיך), חשבונ׳ען, יחסנ׳ען (זיך), כעסנ׳ען (זיך), נתנ׳ען, עקשנ׳ען (זיך), פאַר׳משכונ׳ען, שרכנ׳ען (זיך).

אנמערקונג 3. אזוי װי דער "ן" אין די לעצט־דערמאָנטע װערטער געהערט צו דעם װאָרצעל, מוז ער נאַטירליך פאָרקומען אין אַלע ענדונגען. די ענדונג פון אַזעלכע װערטער װי "חשבונ׳ען" מוז נישט פאַרמישט װערען מיט דער פאַרגרײזטער ענדונג פון "גנב׳ענען". זעה אויבען "אנמערקונג 1.".

װי אַכְל׳ען װערען געבױגען:

באַ׳נוולי׳ען, בטלי׳ען, גדלי׳ען (זיך), טובלי׳ען, יכול׳ען [יאָכלען], כפלי׳ען, מפלי׳ען, משלי׳ען, פסלי׳ען.

װי סַמ׳ען װערען געבױגען:

גט׳ען, כעס׳ען, לצ׳ען, מל׳ען, מת׳ען, פאַר׳קנס׳ען [פאַרקנאַסען], שמד׳ען, שחט׳ען.

אנמערקונג 4. דאָס צײטװאָרט שחט׳ען צוליעב זײן אנקלאַנג אָן "פלעכטען" װערט אין פאַר־גאַנגענהײט גע׳שָחט׳ען (און ניט „גע׳שָחט").

ווי פַּעֲנָה'ן ווערען געבויגען:

בריח'ן, דאגה'ען, מקיא'ן, מלאכה'ן, מעלה־גרה'ן, נגע'ן, עצה'ן.

II.

ציימווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך דער צוזשטעלונג פון "זיין" און "ווערען" צו דעם העברעאישען ווארט.

אין צייטווערטער וועלכע ווערען געבילדעט פון א העב־רעאישען ווארט מיט דער צוזשטעלונג פון די אידישע הילפס־צייטווערטער "זיין" אדער "ווערען" (ווי: מנצח־זיין, נשתומם־ווערען), ווערען די פארשיעדענע צייטען אין פארמען געבילדעט דורך די בויגונגען אין ענדערונגען פון דעם הילפס־ווארט. דאס העברעאישע ווארט בלייבט אין אלע פארמען גלייך.

דערביי איז צו באמערקען, אז אין די צייטווערטער וועלכע ווערען געבילדעט מיט דער צוזשטעלונג פון "זיין", ווערט אין פארגאנגענהייט געברויכט דאס הילפס־צייטווארט "האבען" אנ־שטאט "זיין". אזוי זאגט מען: "איך האב מנצח־געווען" (אנ־שטאט: "איך בין מנצח־געווען"), "האבענדיג מנצח־געווען" (אנשטאט: "זייענדיג מנצח־געווען"), א. א. וו.

די צייטווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך די הילפס־ווערטער "זיין" און "ווערען", דארפען אייגענטליך בא־טראכט ווערען אלס ניט־פאלשטענדיגע צייטווערטער. די צייט־ווערטער געבילדעט דורך "זיין" האבען ניט קיין פאסיווע פארמע (נפעל), און די צייטווערטער וועלכע ענדיגען זיך אויף "ווערען", האבען ניט קיין אקטיווע פארמע (פעל).

מוסטערען פון צײטװערטער געבילדעט דורך דער צושטעלונג פון "זײן" און "װערען".

אינפיניטיװ (מקור)	מְנַצֵחַ־זײן		נִשְׁתּוֹמֵם־װערען	
פאַרגאַנגענהײט (עבר)	איך האָב דו האָסט ער האָט מיר האָבען איהר האָט זײ האָבען	מְנַצֵחַ־געװען	איך בין דו ביסט ער איז מיר זײנען איהר זײט זײ זײנען	נִשְׁתּוֹמֵם־געװאָרען
געגענװאַרט (הוה)	איך בין דו ביסט ער איז מיר זײנען איהר זײט זײ זײנען	מְנַצֵחַ	איך װער דו װערסט ער װערט מיר װערען איהר װערט זײ װערען	נִשְׁתּוֹמֵם
צוקונפט (עתיד)	איך װעל דו װעסט ער װעט מיר װעלען איהר װעט זײ װעלען	מְנַצֵחַ־זײן	איך װעל דו װעסט ער װעט מיר װעלען איהר װעט זײ װעלען	נִשְׁתּוֹמֵם־װערען
מיטעלװאָרט	מְנַצֵחַ־זײענדיג		נִשְׁתּוֹמֵם־װערענדיג	
באַפעהל (צווי)	זײ זײט	מְנַצֵחַ	װער װערט	נִשְׁתּוֹמֵם

פאָרבוכשטאַבען.

"ה" אַלס אַרטיקעל (אָנווייז־וואָרט).

דער אַרטיקעל ("דער", "די") ווערט אין העברעאיש באַצייכענט מיט דער צושטעלונג פון אַ "ה" אין אָנהויב וואָרט אַזוי ווי: הַמֶּלֶךְ (דער קעניג), הַגָּדוֹל (דער גרויסער), הָאִשָּׁה (די פרוי).

פאָרבוכשטאַבען אַלס בינדווערטער.

1) דאָס בינדוואָרט "און" ווערט אין העברעאיש באַצייכענט דורך אַ "ו" צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט. צ. ב. ש.: צַדִּיק וְטָהוֹר (אַ פרומער און אַ ריינער), תֵּכֶף וּמִיָּד (גיך און באַלד).

2) דאָס בינדוואָרט "ווי" און "אַזוי ווי" ווערט אין העברעאיש באַצייכענט דורך אַ "כ" צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט. צ. ב. ש.: כִּשְׁמוֹ (אַזוי ווי זיין נאָמען), כְּסוּמָא (אַזוי ווי אַ בלינדער).

פאָרבוכשטאַבען אַלס פאָרווערטער.

די פאָרווערטער (מלות־היחס) ווערען אין העברעאיש און כאַלדעאיש באַצייכענט מיט די פאָלגענדע בוכשטאַבען צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט: "ב" — "אין", בְּשָׁלוֹם (אין פרידען); "ד" (כאַלדעאיש) — "פון", דְלִיטָא (פון ליטא); "ל" — "צו", "אין", לְחַיִּים (צום לעבען), לְשָׁלוֹם (אין פרידען); "מ" — "פון", מִקּוֹדֶם (פון פריהער); "שב" — "פון", "צווישען", כֶּלֶב־שֶׁבִּכְלָבִים (אַ הונד פון הינט [אַ גרויסער הונד]), עָנִי־שֶׁבָּעֲנִיִּים (דער אָרעמסטער פון די אָרעמע).

ענד־בוכשטאַבען.

בוכשטאַבען וועלכע ווערען צוגעשטעלט צום סוף פון וואָרט און דיענען אַלס באַזיץ־אָנווייזענדע פירווערטער (כנויים).

אין העברעאישע ווערטער ווערען באַזיץ־אָנווייזענדע פיר־ווערטער געבילדעט דורך דער צוזעצונג צום סוף וואָרט פון די פאָלגענדע בוכשטאַבען:

איינצאָהל:

ִ־י (מיין), ְ־ךָ (ִ־יךָ) (דיין, מענליך), ֵ־ךְ (ִ־יךְ) (דיין, ווייבליך), ־וֹ (ִ־יו) (זיין), ָ־הּ (ִ־יהָ) (איהר), ֵ־נוּ (ִ־ינוּ) (אונזער), ְ־כֶם (ִ־יכֶם) (אייער, מענל.), ְ־כֶן (ִ־יכֶן) (אַייער, ווייבל.), ָ־ם (ִ־יהֶם) (זייער, מענל.), ָ־ן (ִ־יהֶן) (זייער, ווייבל.).

מעהרצאָהל:

ַ־י (מיינע), ֶ־יךָ (דיינע, מענל.), ַ־יִךְ (דיינע, ווייבל.), ָ־יו (זיינע), ֶ־יהָ (איהרע), ֵ־ינוּ (אונזערע), ֵ־יכֶם (אַייערע, מענל.), ֵ־יכֶן (אייערע, ווייבל.), ֵ־יהֶם (זייערע, מענל.), ֵ־יהֶן (זייערע, (ווייבל.).

אַזוי ווי:

איינצאָהל:

בֵּן א זוהן	אָח א ברודער
בְּנִ־י מיין זוהן	אָחִ־י מיין ברודער
בִּנְ־ךָ דיין (מענל.) זוהן	אָחִ־יךָ דיין (מענל.) ברודער
בְּנֵ־ךְ דיין (ווייבל.) זוהן	אָחִ־יךְ דיין (ווייבל.) ברודער
בְּנ־וֹ זיין זוהן	אָחִ־יו זיין ברודער

בָּנֶיהָ איהר זוהן	אָחִיהָ איהר ברודער
בָּנֵינוּ אונזער זוהן	אָחִינוּ אונזער ברודער
בִּנְיכֶם אייער (מענל.) זוהן	אֲחִיכֶם אייער (מענל.) ברודער
בִּנְיכֶן אייער (ווייבל.) זוהן	אֲחִיכֶן אייער (ווייבל.) ברודער
בְּנָם זייער (מענל.) זוהן	אֲחִיהֶם זייער (מענל.) ברודער
בְּנָן זייער (ווייבל.) זוהן	אֲחִיהֶן זייער (ווייבל.) ברודער

מעהרצאהל:

בָּנִים זיהן	אַחִים ברידער
בָּנַי מיינע זיהן	אַחַי מיינע ברידער
בָּנֶיךָ דיינע (מענל.) זיהן	אַחֶיךָ דיינע (מענל.) ברידער
בָּנַיִךְ דיינע (ווייבל.) זיהן	אַחַיִךְ דיינע (ווייבל.) ברידער
בָּנָיו זיינע זיהן	אֶחָיו זיינע ברידער
בָּנֶיהָ איהרע זיהן	אַחֶיהָ איהרע ברידער
בָּנֵינוּ אונזערע זיהן	אַחֵינוּ אונזערע ברידער
בְּנֵיכֶם אייערע (מענל.) זיהן	אֲחֵיכֶם אייערע (מענל.) ברידער
בְּנֵיכֶן אייערע (ווייבל.) זיהן	אֲחֵיכֶן אייערע (ווייבל.) ברידער
בְּנֵיהֶם זייערע (מענל.) זיהן	אֲחֵיהֶם זייערע (מענל.) ברידער
בְּנֵיהֶן זייערע (ווייבל.) זיהן	אֲחֵיהֶן זייערע (ווייבל.) ברידער

אָפּשטאַמונג.

ביי יעדער צוזאַמענשטעלונג פון צוויי אָדער מעהר העבּ־רעאישע ווערטער (און אויך ביי געוויסע כאַראַקטעריסטישע איינצעלנע ווערטער) האָבען מיר אנגעוויזען דעם מקור פון וועלכען די וואָרט־פאַרבּינדונג (אָדער דאָס וואָרט) שטאַמט. צ. בּ. ש.: ביבליש (גענומען פון דעם תנ"ך), תלמודיש

(געניטען פון תלמוד אָדער די מדרשים), ליטורגיש (גענומען פון די תפלות, יוצרות, קינות, הגדה, סליחות, מחזור, א. א. וו.), קאַבאַליסטיש (גענומען פון זהר אָדער אנדערע קבלה־ספרים), א. א. וו.

העברעאיזירטע אָדער פסעוודאָ־העברעאישע ווערטער און פאָרמען.

ווערטער וועלכע זיינען אייגענטליך ניט־העברעאיש (הגם זיי טראגען א העברעאישע פאָרמע) אָדער זיינען פון צווייפעל־האפטען אורשפרונג, ווערען באצייכענט מיט א שטערענדעל (*), אזוי ווי: פָּלוּשׁ, קוּנְדֵס. מיט דעם זעלביגען שטערענדעל ווערען אויך באצייכענט ווערטער וועלכע טראגען א העברעאישע אָבער גראמאטיש ניט־ריכטיגע פאָרמע, אזוי ווי: טָעוּתִים (אנשטאט טְעִיּוֹת), תַּכְלִיתִים (אנשטאט תַּכְלִיּוֹת).

אנמערקונג: אין דער אידישער שפראך זיינען דאָ פיעל ניט־העברעאישע ווערטער וועלכע נעהמען אָן אין מעהרצאָהל א העברעאישע פאָרמע, אזוי ווי: דאָקטאָר — דאָקטוירים, פויער — פויערים, פאַקטאָר — פאַקטוירים. אין געוויסע ווערטער, וועלכע האָבען א געוועהנליכע מעהרצאָהל־פאָרמע, ווערט אָפט די העברעאישע מעהרצאָהל־פאָרמע געברויכט אום אויסצודריקען שפאָס אָדער פאראכטונג, אזוי ווי: שוסטער — שוסטוירים (פאראכטליך).

פאַרקירצונגען און צייכענס.

א.	אייגענשאפט=וואָרט (תואר).	
א. א. וו.	און אזוי ווייטער.	
אב.	אָנפאנג=בוכשטאבען (ראשי־תבות).	
א. ד. ג.	און דאָס גלייכען (וכדומה).	
או.	אומשטאנד=וואָרט (תואר־הפעל).	
אוו.	אייגענשאפט=וואָרט ווייבליך (תואר, נקבה).	
אמ.	אייגענשאפט=וואָרט מענליך (תואר, זכר).	
אנ.	אייגעננאָמען (שם־עצם־פרטי).	
אנוו.	אייגעננאָמען ווייבליך (שם־עצם־פרטי, נקבה).	
אנמ.	אייגעננאָמען מענליך (שם־עצם־פרטי, זכר).	
אנמ. מ.	אייגעננאָמען מענליך מעהרצאָהל (שם־עצם־פרטי, זכר, רבים).	
אר.	אויםרוף=וואָרט (מלת־הקריאה).	
ב.	בינד=וואָרט (מלת־החבור).	
ד. ה.	דאָס הייסט.	
הוו.	הויפטוואָרט ווייבליך (שם־עצם, נקבה).	
הז.	הויפטוואָרט זאכליך (שם־עצם, סתמי).	
הם.	הויפטוואָרט מענליך (שם־עצם, זכר).	
וו.	ווייבליך (נקבה).	
ווז.	ווערכעס זעה.	
וער.	ווערטעל.	
זעה ווב.	זעה (ערשטען טהייל) ווערטער=בוך	די אָפקירצונגען קומען
זעה פערז.	זעה נעמען פון פערזאָנען	פאָר אין די ביילאגען.

מ. מעהרצאָחל (רבים).
מנ. מעננער=נאָמען.
פ. פאָרוואָרט (מלת־היחס).
פי. פירוואָרט (מלת־הגוף).
פנ. פרויען=נאָמען.
צ. צאָהלוואָרט (מלת־המספר).
צא. צייטוואָרט איבערגעהענד (פעל־יוצא).
צ. ב. ש. צום ביישפיעל.
צוו. צייטוואָרט ווידערקעהרענד (פעל־חוזר).
צל. צייטוואָרט ליידענד (נפעל).
צש. צייטוואָרט שטעהענד (פעל־עומד).
ק. קליין (פארקלענערונג אָדער פארצערטעלונג).
שפוו. שפריכוואָרט.

* ווייזט אז דאָס וואָרט איז ניט קיין אלט=העברעאישעס נאָר גע=שאפען געוואָרען אין שפעטערע צייטען, אָדער די פאָרמע (הגם זי קוקט אויס ווי העברעאיש) איז ניט קיין העברעאישע.

' דער אפאָסטראָף=צייכען ווערט געברויכט אום אָפצוזונדערען דעם העברעאישען וואָרצעל פון די איבריגע טהיילען פון דעם וואָרט, אזוי ווי אין פאר'משכונ'ען, צייגען די אפאָסטראָף=צייכען אז דער העברעאישער וואָרצעל איז משכון.

׳ צייגט דעם אקצענט (לויט דער געברויכטער אידישער אויס=שפראך). דער צייכען קומט שטענדיג נאָך דער זילבע וועלכע דארף אקצענטירט ווערען.

[ ] אין אזעלכע קלאמערען קומט די אויסשפראכע פון ווערטער דאָרט וואו זי איז אנדערס ווי די עכט=העברעאישע.

אידיש ווערטערבוך

I

אפט געברויכטע העברעאישע (און כאלדעאישע) ווערטער,
אויסדרוקען און אייגענגעמען.

א , הם. דער ערשטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; מיט אַ וואָקאַל־צייכען אויסגעשפראָכען ווי דער וואָקאַל אַליין (אַזוי ווי אין "אָבֵל"), אָהן אַ וואָקאַל־צייכען שטום (ווי אין "לא"); אין צעה־לען גערעכענט אַלס 1. זעה אַלֶף.

א"ב, אב. אַלֶף־בֵּית (ווז.).

אָב, הם. דער עלפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין יולי־אויגוסט, און האָט דרייסיג טעג.

אֲבֵדָה, הוו. (מ אֲבֵדוֹת). פאַר־לוסט, שאָדען; פארלאָרענער גע־גענשטאַנד.

אִבּוּד־מָמוֹן, הם. (תלמודיש). געלט־שאָדען; געלט־פארשווענדע־רונג.

אָבוֹת, מ. פאָטערס, עלטערען, די אורפאָטערס פון דעם אידישען פאָלק (אברהם, יצחק און יעקב).

אֲבוֹת [אָבוֹת]־אֲבוֹתֵינוּ, מ. אונ־זערע עלטערען'ס עלטערען. פון אבות־אבותינו, פון אור־אַלטע צייטען.

אָבִי, הם. מיין פאָטער.

אֲבִי־, הם. דער פאָטער פון —.

אֲבִי־אֲבוֹת־הַטוּמְאָה, הם. (תל־מודיש). "דער אורפאָטער פון אונריינקייט", דער העכסטער גראַד פון אונריינקייט, די קווינטעסענץ פון פאַרדאָרבענהייט.

אֲבִי־הַיֶלֶד, הם. (ליטורגיש). דער פאָטער פון דעם (באַשניטענעם) קינד.

אֲבִי־יְתוֹמִים, הם. (ביבליש). דער פאָטער פון די וועלכע האָבען ניט קיין עלטערען. "גאָט איז אַ'ן אבי־יתומים" (שפוו.).

אֲבִידָה, הוו. (מ. אֲבֵידוֹת). זעה אֲבֵדָה.

אֶבְיוֹן, הם. (מ. אֶבְיוֹנִים). אָרע־מאַן. "ביי אַ'ן אביון אַ צווי־

ליגג איז ווי א פינפטער ראָד צום וואָגען״ (שפּוו.). ״ער איז ניט קיין גרויסער עושר און ניט קיין קליינער א ב י ו ן״ (ווער.).

אֶבְ׳יוֹן־שֶׁבָּאֶבְיוֹ׳נִים , הם. דער אָרעמסטער פון די אָרעמע, א גרויסער אָרעמאַן.

אֶבְ׳יוֹנ׳טע, הוו. (מ. אֶבְ׳יוֹנ׳טעס). אָרעמע פרוי.

אֲבֵי׳לוּת, הוו. זעה אֲבֵ׳לוּת.

אָבִי׳נוּ־מֶ׳לֶךְ [מֵ׳לֶךְ], הם. אונזער פאָטער דער קעניג (גאָט). ״א ב י נ ו ־ מ ל ך דאָס הארץ איז מיר פרעהליך״ (פאָלקס־ליעד).

אָבִי׳נוּ־מַלְ׳כֵּנוּ , הם. (ליטורגיש). ״אונזער פאָטער און קעניג״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א אידישען געבעט.

אַבִּיר־׳לֵב [לֶב], הם. (ביבליש). הארטהערציגער מענש.

אָ׳בֵל, הם. (מ. אֲבֵ׳לִים). איינער וועלכער איז אין טרויער; דער פערוואנדטער פון א פארשטאָרבע־נעם (אין דעם יאָהר פון טרויער).

אֲבֵ׳לָה, הוו. (מ. אֲבֵ׳לוֹת). זעה אָ׳בֵל.

אֲבֵ׳לוּת, הוו. טרויער; די צייט פון טרויער נאָך א פארשטאָרבענעם (ביי אידען, צוועלף מאָנאט).

אָ׳בֵלִיטע, הוו. (מ. אָ׳בֵלִיטעס). זעה אָ׳בֵל.

אֶ׳בֶן־טוֹב [טָב], (תלמודיש: אֶ׳בֶן־טוֹ׳בָה), הם. (מ. אֲבָ׳נִים־טוֹ׳בוֹת). עדעלשטיין, דימענט; טהייערע זאַך, זעלטענהייט. ״א שם־טוב איז בעסער ווי א׳ן א ב ן ־ ט ו ב״ (שפּוו.).

אֶ׳בֶן־נֶ׳גֶף, הם. (מ. אַבְ׳נֵי־נֶ׳גֶף). (ביבליש). שטרויכעל־שטיין, הינ־דערנים.

אַבְ׳נֵט, הם. גארטעל, דער גארטעל וועלכען מע טהוט אָן א טויטען.

אֵ׳בָר, הם. (מ. אֵבָרִים [אֵבְ׳רִים]). גליעד; מענליכער געשלעכט־אָר־גאַן.

אֵ׳בָר־מִן־הַחַי׳, הם. (תלמודיש). א שטיק פלייש אָפּגעשניטען פון א בהמה ווען זי לעבט נאָך (פאר־באָטען צו עסען לויט דעם אידי־שען דין).

אַבְרָ׳הָם, אנם. דער נאָמען פון דעם ערשטען אידישען אורפאָטער.

אַבְרָ׳הָם־אָבִ׳ינוּ הם. (תלמודיש). אונזער פאָטער אברהם. א ב ר ה ם ־ א ב י נ ו ׳ ס טהירען, זעהר פיעל טהירען (לויט דער לעגענדע האָט אברהם, וועלכער איז געוועזען זעהר גאַסטפריינדליך, געלאָזט מאכען זעהר פיעל טהירען אין זיין הויז דאמיט די פרעמדע זאָלען קענען לייכט אריינקומען).

אַ׳גַב, או. פארביגעהענדיג, אויך, צוגלייך.

אַ'נַב־אוֹרְ'חָא, או. (תלמודיש). זעה אַ'נַב.

אַגָ'דָה, הוו. (מ. אֲגָ'דוֹת). זאגע, לעגענדע; דעריעניגער טהייל פון תלמוד (ווז.) וועלכער באשטעהט פון לעגענדען, שפּריכווערטער, מאָראַל־לעהרען א. ד. ג., אין געגענזאַץ צו דעם טהייל וועלכער רופט זיך "הֲלָ'כָה" (ווז.). זעה תַּלְ'מוּד.

אֲגַדְ'תָא, הוו. (מ. אֲגַדְ'תוֹת). זעה אַגָ'דָה.

אֲגוּ'דָה, הוו. (מ. אֲגוּ'דוֹת). פאַר־איין, פאַרבאַנד.

אֲגוּ'דָל, הס. דער גראָבער פינגער פון דער האנד. זעה גו'י.

אָ'גִיל־וְאֶשְׂ'מַח, או. (ליטורגיש). "איך וועל זיך פרעהען און וועל לוסטיג זיין", די צוויי ערשטע ווערטער פון א געוויסען אידישען געבעט־געזאַנג, געברויכט אין דעם ווערטעל: "א ג י ל־ו א ש מ ח קיילעכדיג און שפּיציג", ד. ה. זעהר גלאַט (דאָס וואָרט "אגיל", איך וועל זיך פרעהען, ווערט דאָ שפּאַסהאַפט פאַרביטען מיט דעם וואָרט "ענול", רונד).

אֱ'דוֹם, אנמ. דער נאָמען פון א פאָלק וואָס איז געווען פיינדליך צו אידען און וואָס ווערט דער־מאָנט זעהר אָפט אין דער ביבעל.

אָ'דוֹן, הס. (מ. אֲדוֹ'נִים). א העיר; א רייכער פּאָרנעהמער אָדער אריסטאָקראַטישער מאַן; א הויכער בעאַמטער (געוועהנליך געברויכט אויף א ניט־אידען).

אָ'דוֹן־הַגָּ'דוֹל, הס. דער גרויסער הערר, דער פאָרשטעהענדער בע־אַמטער.

אֲדוֹן'־עוֹ'לָם, הס. (ליטורגיש). "דער הארר פון דער וועלט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א אידישען געבעט וואָס מע זאָגט אין אָנהויב פון דעם מאָרגענדיגען דאַוונען. פון א ד ו ן־ע ו ל ם ביז עלינו, פון אָנהויב ביז'ן ענד.

אֲדוֹ'נִי, הס. מיין הארר.

אֲדוֹנָ'י, הס. "מיין הארר", גאָט. זעה יְהֹוָ'ה.

אָ'דוּק, הס. (מ. אֲדוּ'קִים). א זעהר פרומער, א פאַנאַטישער מענש.

אֲדוֹשֵׁ'ם, הס. זעה יְהֹוָ'ה.

אַ'דִיר, הס. (מ. אֲדִי'רִים). "א מעכ־טיגער", א זעהר רייכער מאַן.

אָ'דָם, הס. א מענש; אנמ. דער נאָמען פון דעם ערשטען מענשען. "א ד ם א מענש קאַטשקע רוק זיך" (ווערטעל געזאָגט אויף א קליין מענשעל וואָס שטעלט זיך גרויס, אָדער אויף א טויגעניכטס וואָס מאַכט דעם אָנשטעל פון א'ן אויפטהוער). "א ד ם נאַקעט חוה באָרוועס" (ווער.).

אָ'דָם־גָּ'דוֹל, הס. גרויסער מאַן.

אָ'דָם־הָרִא'שׁוֹן, הס. (תלמודיש). דער ערשטער מענש.

אָ'דָם יְסוֹ'דוֹ מֵעָ'פָר וְסוֹ'פוֹ לְעָ'פָר, (ליטורגיש). דער פונדאמענט פון מענשען איז שטויב און זיין ענד איז שטויב. „אדם יסודו מעפר וסופו לעפר און בינו־לבינו איז גוט א טרונק בראנפען" (ווער.).

אָ'דָם קָ'רוֹב לְעַצְ'מוֹ, (תלמודיש). א מענש איז נאָהענט (אם נאָהענטסטען) צו זיך אליין.

אֲדָ'מָה, הוו. ערד. אריינלייגען אין דער אדמה, אומגליקליך מאַכען, רואינירען; מאַכען צו נישט.

אַדְמוּ"ר', הס. אב. אֲדוֹנֵ'נוּ מוֹרֵ'נוּ וְרַבֵּ'נוּ, אונזער הארר, לעהרער און מייסטער (א טיטול מיט וועלכען מע אדרעסירט אין שרייבען א גרויסען פרומען געלעהרטען).

אֲדָר [אָ'דֶר], הס. דער זעקסטער מאָנאט פון דעם אידישען יאָהר; פאלט געוועהנליך אין פעברואר־מערץ און האָט 29 טעג.

אֲדָר־וַאֲדָר [אָ'דֶר־וְ'אָדֶר], ס. דער זעקסטער און דער זיבענטער מאָנאט פון א'ן עבור־יאָהר.

אֲדָר [אָ'דֶר]־שֵׁ'נִי, הס. (תלמודיש). דער צווייטער אדר, דער זיבענטער מאָנאט פון א'ן עבור־יאָהר; פאלט געוועהנליך אין מערץ־אפריל און האָט 29 טעג.

אַדְ'רַבָּה, או. (תלמודיש). פאַרקעהרט, אים געגענטהייל; נאָך בעסער, דעסטאָ בעסער.

אַדְ'רַבָּה־וְאַדְ'רַבָּה, או. נאָך בעסער, דעסטאָ בעסער; זעהר גוט פארטראָגען. „איך בין מיט איהם אדרבה־ואדרבה און ער איז מיט מיר קידער־ווידער" (ווער.).

אַ'הֲבָה, אַהֲ'בַת־, הוו. (מ. אַהֲ'בוֹת). ליעבע, פריינדשאפט.

אַהֲ'בָה־רַ'בָּה, הוו. (ליטורגיש). גרויסע ליעבשאפט; די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א געוויסען אידישען געבעט וואָס מע זאָגט פאר שמע־ישראל. אהבה־רבה = פרישטשיקלעך, א וואולגארע באצייכנונג פון געוויסע פרישטשיקלעך אויף דעם געזיכט פון יונגע לייט. „פאר לויטער אהבה־רבה קומט ער ניט צו שמע־ישראל" (ווער.).

אַהֲ'בָה שֶׁאֵי'נָהּ תְּלוּ'יָה בְּדָ'בָר, הוו. (תלמודיש). א ליעבע וועלכע איז ניט אָפּהענגיג אָן א געוויסען אינטערעס, אונאייגענניציגע ליעבע.

אַהֲ'בָה שֶׁהִיא' תְּלוּ'יָה בְּדָ'בָר, הוו. (תלמודיש). א ליעבע וועלכע איז

אָפּהענגיג אָן אַ געוויסען אינטע־
רעס, אייגענניציגע ליעבּע.

אַהֲ׳בַת־הַבְּרִ׳יוֹת, חוו. (תלמודיש). מענשענליעבּע.

אַהֲ׳רֹן, אנמ. דער נאָמען פון דעם עלטערען ברודער פון משה; דער פאָטער פון דעם אידישען פּריס־טער-שטאַם.

אַהֲ׳רֹן־הַכֹּ׳הֵן, אנמ. דער פּריסטער אהרן.

אוֹ׳הֵב, המ. (מ. אוֹ׳הֲבִים). ליעבּ־האַבּער, פריינד.

אוֹ׳הֵב־בֶּ׳צַע, המ. (מ. אוֹ׳הֲבֵי־בֶצַע [בֶּ׳צַע]), (ביבּליש). ליעבּהאַבּער פון געלט, געלט=גייץ, קאַרגער.

אוֹ׳הֵב־יִשְׂרָ׳אֵל, המ. (מ. אוֹ׳הֲבֵי־יִשְׂרָ׳אֵל). אַ פריינד פון דעם אי־דישען פאָלק.

אוֹ׳הֵב־נֶ׳אֱמָן, המ. (מ. אוֹ׳הֲבִים־נֶאֱמָ׳נִים). אַ געטרייער פריינד.

אוֹ׳הֶל, המ. אַ געמויערט שטיבּעל אויף אַ קבר; דאָס שטיבּעל וואו מע ריינינגט דעם טויטען פאַר דער בּעערדיגונג.

אַוַ׳דַאי, אז. (תלמודיש). געוויס, אָהן צווייפעל. זעה וַ׳דַאי.

אַוועג־, די בּאַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אַוועג" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל-וואָרט, צ. בּ. ש.: "אַוועג־גנבֿ׳ען" זעה "גנבֿ׳ען".

אויבּער־, די בּאַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אויבּער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל-וואָרט, צ. בּ. ש.: "אויבּער־שמש" זעה "שמש".

אויס־, די בּאַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מי דעם אידישען פאָרוואָרט "אויס" (וועל־כע געפינען זיך ניט דאָ) מוז גע־זוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל-וואָרט, צ. בּ. ש.: "אויס־כּשר׳ען" זעה "כּשר׳ען".

אוֹיס׳שֵׁייגִעצ׳ען, צא. אויסוידלען, אָפּוידלען. זעה שֵׁייגֶעץ.

אוֹיף־, די בּאַדייטונג פון אַלע העבּ־רעאישע ווערטער מיט דעם פאָר־וואָרט "אויף" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל=וואָרט, צ. בּ. ש.: "אויף׳רעש׳ען" זעה "רעש׳ען".

אַוִ׳יר, המ. לופט; שלעכטער גע־רוך, געשטאַנק; קלימאַט.

אַוִ׳יר׳ען, צש. האָבּען אַ שלעכטען גערוך, שטינקען. פאַר־אויר׳ען, אָנפילען מיט אַ

שלעכטען גערוך. זעה אַוִיר.

אוּלַי, או. פיליכט.

אוּלַי־וְאוּלַי, או. פיליכט, פיליכט דאָך.

אוּלַי־יְרַחֵם, פיליכט וועט ער (גאָט) זיך דערבאַרעמען (אַ'ן אויס־דרוק פון טרייסט אָדער האָפענונג).

אוּמ־בְּרַחֲמָ'נוּתדיג, א. אָהן דער־באַרמונג, גרויזאַם, האַרטהערציג. זעה רַחֲמָ'נוּת.

אוּמָה, הוו. (מ. אוּמוֹת). נאַציאָן, פאָלק. די אומות, די (ניט־אידישע) פעלקער.

אוּמָה־הַיִשְׂרְאֵלִית, הוו. דאָס אי־דישע פאָלק.

אוּמָה־וְלָשׁוֹן, הוו. (תלמודיש). "אַ פאָלק און אַ שפּראַך", נאַציאָן, פאָלק.

אוּמוֹת־הָעוֹלָם, מ. (תלמודיש). די (ניט־אידישע) פעלקער פון דער וועלט.

אוּמ־חֵן, הם. ניט־שענקייט; אונצו־פרידענהייט. וואַרפען אַ'ן אומ־חן אויף אימיצען, פיינט קריגען אימיצען. "חן קאָסט ניט מעהר ווי אום'חן" (שפּוו.). זעה חֵן.

אוּמ־כָּבוֹד, הם. באַליידיגונג, ער־ניעדעריגונג. "פאַר אום'כבוד אַנטלויף אָבער דעם כבוד לויף ניט נאָך" (שפּוו.).

אוּמָן, הם. האַנדווערקער, קינסט־לער.

אוּמָן־יָד [יַד], הם. זעה אוּמָן.

אוּמָנוּת [אוּמְ'נוּת], הוו. האַנד־ווערק; קונציגע אַרבייט.

אוֹמֵר־וְעוֹשֶׂה, או. (ליטורגיש). געזאָגט און געטהאָן, גיך, גלייך.

אוּמ־תַּרְ'בּוּת, הם. שלעכטע מאַני־רען. זעה תַּרְ'בּוּת.

אונטער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּראָוואָרט "אונטער־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט, צ. ב. ש.: "אונ־טער'מסר'ען" זעה "מסר'ען".

אוֹנֶס, הם. צוואַנג, געצוואונגענהייט.

אוֹפָן, הם. (מ. אוֹפַנִים). ראָד, שטיינער; באַדינגונג; פאַל.

אוֹצָר, הם. (מ. אוֹצָרוֹת [אוֹצְרוֹת]). שאַץ, רייכטהום, גרויס פאַרמע־גען; פאַרבאָרגענער שאַץ; טייערע זאַך. "אויף אַ שטוב בויען און אַ קינד אויסגעבען איז דאָ ביי גאָט אַ באַזונדער אוצר" (שפּוו.).

אוֹקֶיְי'נוס, הם. אָקעאַן, מעער.

אור־הַגָ'נוז, הם. (תלמודיש). "דאָס באַהאַלטענע ליכט", דאָס לעגענדאַרישע וואונדער־ליכט וואָס גאָט האָלט אָנגעגרייט פאַר די צדיקים אויף יענער וועלט.

אוֹרֵחַ [אוֹ'רֵח], הם. (מ. אוֹרְחִים [אָרְ'חִים]). גאַסט; פרעמדער. "אַז דער אורח הוסט פעהלט איהם אַ לעפעל" (שפוו.). "מיט מיטגעבראַכטען ברויט איז מען אומעטום אַ גוטער אורח" (שפוו.).

אוֹרֵחַ [אוֹ'רַח]־הָ'גוּן, הם. (תלמודיש). אַ פאָרנעהמער, אָנגעלעגעטער גאַסט.

אוֹ'רַחִ'טע, הוו. ועה אוֹרֵחַ.

אוּ'רִים־וְתֻמִּים [וְתֻ'מִים], הם. (ביבליש). געוויסע עדעלשטיינער וואָס דער כהן־גדול (אַמאָל ביי אידען) האָט געטראָגען אויף דער ברוסט און ביי וועלכע ער פלעגט זיך ערקונדיגען וועגען צוקינפטיגע פּאַסירונגען אָדער פרעגען אַ ראַטה אין וויכטיגע אַנגעלעגענהייטען; אָראַקעל.

אוּשְׁפִּי'זִין, הם. (ליטורגיש). געוויסע רעליגיעזע שפרוכען וועלכע אַ איד זאָגט ווען ער קומט אַריין צוערשט אין דער סוכה.

אוֹ'שֶׁר, הם. גליק.

אות [אָת], הם. (מ. אוֹ'תִיוֹת). בוכשטאַב.

אות, הם. (מ. אוֹ'תוֹת). צייכען, באַווייז, וואונדער.

אות־בְּאות [אָת־בְּאָת], או. בוכשטאַב פאַר בוכשטאַב, בוכשטעבליך, גענוי, אַקוראַט.

אוֹ'תוֹ־הָאִישׁ', הם. (תלמודיש). דער דאָזיגער מאַן; קריסטוס.

אוֹ'תוֹת־וּמוֹפְ'תִים, מ. (ביבליש). באַווייזען און וואונדער־טהאַטען; שטאַרקע באַווייזען.

אוֹ'תִיוֹת־מְרוּבָ'עוֹת, הם. פיערעקיגע (העברעאישע) בוכשטאַבען, העברעאישע דרוק־שריפט.

אָז־יָ'שִׁיר, הם. (ביבליש). "דאַן האָט ער געזונגען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון דעם לויב־ליעד וואָס משה האָט געזונגען צו גאָט נאָכדעם ווען די אידען זיינען אַריבער דעם ים־סוף (ווז.).

אַזְהָ'רָה, הוו. (מ. אַזְהָ'רוֹת). וואַרנונג.

אַזְכָּ'רָה, הוו. (מ. אַזְכָּ'רוֹת). ועה הַזְכָּ'רַת־נְשָׁ'מוֹת.

אָזְנַ׳ים, מ. אויערען.

אָזְנַ׳ים־לַכּוֹ׳תֶל, (תלמודיש). די ווענט האָבען אויערען. „אזנים לכותל די שטיוועל האָבען אויך אויערען" (שפוו.).

א״ח, אב. אָסְ׳רוּ׳חַג (ווז.).

אחב״י, אב. אַחֵ׳ינוּ־בְּנֵי־יִשְׂרָ׳אֵל (ווז.).

אֶ׳חָד, צ. איינער; דאָס לעצטע וואָרט פון „שמע־ישראל" (ווז.) וואָס די פרומע אידען ציהען אוים מיט גרויסער כונה.

אֶ׳חָד־מֵאֶ׳לֶף, המ. (ביבליש). איי־נער פון טויזענד, א זעלטענהייט.

אַחְ׳דוּת, הוו. איינינקייט.

אַחְדוּת־הַבּוֹ׳רֵא, הוו. די איינאיינ־ציגקייט פון גאָט.

אַחוּץ׳, או. אויסער. זעה חוּץ׳.

אָ׳חוֹר, המ. דער הינטער־טהייל, דער הינטען.

אֲחוֹרַ׳יִם, המ. זעה אָ׳חוֹר.

אֲחוֹ׳תִי, הוו. מיין שוועסטער.

אָ׳חִי, המ. מיין ברודער.

אָחִ׳ינוּ־אַ׳תָּה, דו ביזט אונזער ברודער, דו ביזט איינער פון אונזערע.

אֲחִיתֹפֶל [אֲחִיתוֹ׳פֶל], אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען מאן וועל־כער איז געווען דער ראבה־געבער פון קעניג דוד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

אַ׳חַר־הַמַּעֲ׳שֶׂה, נאָך דער פאסירונג, נאָך דעם. „אחר־המעשה העלפט ניט קיין חרטה" (שפוו.).

אַ׳חַר־מֵ׳אָה־שָׁ׳נִים, נאָך הונדערט יאָהר, נאָכ׳ן טויט.

אַחֲ׳רוֹן, א. (מ. אַחֲרוֹ׳נִים; וו. אַחֲרוֹ׳נָה, מ. אַחֲרוֹ׳נוֹת). דער לעצטער; דער וואָס ווערט אויפ־גערופען דער לעצטער צום ליי־ענען אין שוהל; איינער פון די שפעטערע רבנישע געלעהרטע.

אַחֲ׳רוֹן־שֶׁבָּאַחֲרוֹ׳נִים, א. דער לעצטער פון די לעצטע, דער ניי־דעריגסטער.

אַחֲ׳רוֹן־שֶׁל־פֶּ׳סַח, המ. דער לעצ־טער (טאָג) פון פסח.

אַחֲ׳רֵי־כְּלְ׳לוֹת־הַ׳כֹּל, (ליטורגיש). נאָכדעם ווי אַלץ איז געענדיגט, נאָך אַלעמען.

אַחֲ׳רֵי־מוֹת, הוו. דער נאָמען פון דער גיין און צוואנציגסטער סדרה (ווז.).

אַחֲ׳רִית־דָ׳בָר, המ. (ביבליש). דאָס ענד פון דער זאַך.

אֲחַשְׁוֵ׳רוֹשׁ, אנמ. דער נאָמען פון דעם קעניג פון וועמען עס ווערט דערצעהלט אין דעם בוך אסתר (ווז.).

אַ׳חַת־וְאַ׳חַת, צ. (ליטורגיש). „איי־נע און איינע", צוויי. אריינצעה־לען אחת־ואחת, געבען מעהרערע שמיץ אָדער קלעפ.

אַ׳חַת־לְאַ׳חַת, צ. (ביבליש). „איינע צו איינער", צוזאמען גענומען.

אִי'כּוּד־, זעה אֹ'בּוּד־.

איבער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט „איבער“ מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אֵי'בָר, זעה אֵ'בָר.

אי"ה, איה"ש, אב. אִם־יִרְ'צֶה־הַשֵּׁם' (ווז.).

אִ'יּוֹב, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען מאַן וועלכען גאָט האָט געפּלאָגט אום צו פּרובּירען זיין פרומקייט; דאָס בּיבּלישע בּוך וואָס ענטהאַלט די געשיכטע פון איוב.

איינ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט „איינ“ מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אֵיךְ־שֶׁיִּהְ'יֶה, ווי די זאַך זאָל (ניט) זיין, יעדענפאַלס.

אֵי'כָה, הוו. דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון איינעם פון די בּיכער פון דער בּיבּעל וואו עס ווערט באַקלאָגט די צערשטערונג פון ירושלים; אַ קלאָגליעד.

אֵי'כוּת, תוו. איינענשאַפט, קוואַליטעט.

אַיְ'לוֹנִית, תוו. קינדערלאָזע פרוי, בּעזודיעטניצע. אַ קול פון אַ'ן איילונית, אַ האַרטע רויהע שטים.

אֵי'מָה, חוו. (מ. אֵי'מוֹת). שרעק, גרויל; פורכט, אַנגסט, שרעקעניס

אֵי'מָה וָפַ'חַד, הוו. (בּיבּליש). שרעק און גרויל, גרויס שרעק.

אֵי'מָהדיג, א. שרעקליך, פירכטערליך; אונגעהייער.

אִימָ'הוֹת, זעה אִמָ'הוֹת.

אֵי'מַת־מָ'וֶת, הוו. (בּיבּליש). טויט-שרעק.

אֵימְ'תָא־דְצִבּוּ'רָא, הוו. (תלמודיש). דאָס שרעקען זיך (בּיים אויפטרעטען) פאַר אַ פּובּליקום.

אֵין־אוֹ'נֶם, (בּיבּליש). „קיינער נויטיגט ניט“, ניט געצוואונגען.

אֵין־בְּרֵי'רָה, עס איז ניטאָ קיין אויסוואַהל, מע קען זיך ניט העלפען. „א י ן ־ ב ר י ר ה איז אַ גרויסע גזרה“ (שפּוו.).

אֵין־גַם־אֶ'חָד, (בּיבּליש). עס איז ניטאָ צומאָל איינער.

אֵין חָכְ'מָה וְאֵין תְּבוּ'נָה נֶ'גֶד —, (בּיבּליש). עס איז ניטאָ (עס העלפט ניט) קיין קלוגהייט און קיין פאַרשטאַנד קעגען —. „א י ן ח כ מ ה ו א י ן ת ב ו נ ה נ ג ד שלעכטע קאָרטען“ (שפּוו.).

אֵין־'לִי, (תלמודיש). איך האָבּ ניט. „א י ן ־ ל י איז די בּעסטע טענה“ (שפּוו.). „א י ן ־ ל י איז פּטור“ (שפּוו.).

אֵין־לְשַׁ'עֵר, ניט אָפּצושאַצען, אונגעהייער.

אין קוֹל וְאֵין עוֹנָה, (ביבליש). „עס איז ניטאָ קיין שטים און קיין ענטפער“, מע הערט גאָר ניט.

אין רֶגַע בְּלִי פֶּגַע [פֶּגַע], (נאָכ־תלמודיש). ס׳איז ניטאָ אַ מינוט אָהן אַ נייעם אָנשיקעניש.

אין רַחוּם בַּדִּין, (תלמודיש: אֵין מְרַחֲמִים בַּדִּין). עס איז ניטאָ קיין באַרעמהערציגער (באַרעמ־הערציגקייט) אין געריכט. „אין רחום בקאָרטען“ (פאַראַדיש ווערטעל).

אין־תִּקְוָה, עס איז קיין האָפנונג מעהר ניטאָ.

אינָה־מְקוּדֶשֶׁת, (תלמודיש). זי איז (ווערט באַטראַכט אַלס) ניט פאַרלאָבט. „איז אינה־מקודשת“ (ווער. — ד. ה. אז ניט איז אויך רעכט).

איסור, זעה אִסּוּר.

איפְּכָא־מִסְתַּבְּרָא, (תלמודיש). עס מיינט גראַד דאָס געגענטהייל, גראַד פאַרקעהרט, אים געגענ־טהייל.

אִיָּר [איר], הם. דער אַכטער מאָ־נאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין אפריל־מאַי און האָט ניין און צוואַנציג טעג.

אִישׁ, הם. (מ. אֲנָשִׁים, אַנְשֵׁי־). אַ מאַן; בירגער, לאַנדסמאַן פון, אָפּגעשטאַמט פון. איש סובלק, אַ געבירטינגער פון סובלק. איש הורוויץ, איינער וואָס שטאַמט פון דער פאַמיליע הורוויץ.

אִישׁ־אֱלֹהִים, הם. (ביבליש). געט־ליכער מאַן.

אִישׁ־אֱמֶת, הם. (מ. אַנְשֵׁי־אֱמֶת), (ביבליש). אַ מאַן פון וואַרהייט, אַ׳ן ערהליכער מאַן.

אִישׁ־הַבֵּינַיִם, הם. (ביבליש). מי־טעל־מאַן, פאַרמיטלער.

אִישׁ־חָשׁוּב, הם. (מ. אֲנָשִׁים־חֲשׁוּבִים), (תלמודיש). אָנגעזע־העגער מאַן.

אִישׁ־מְהֵימָן, הם. (תלמודיש). אַ באַגלויבטער, פאַרטרויענסווערטער מאַן.

אִישׁ־מִפִּי־אִישׁ, הם. איינער פון צווייטען, טראַדיציאָנעל.

אִישָׁה, זעה אִשָּׁה.

אַךְ־בְּרֹאשׁ, זעה עַכְבְּרוֹשׁ.

אַכְזָר, הם. (מ. אַכְזָרִים). גרויזאַ־מער, האַרטהאַרציגער מענש.

אַכְזָרִיטע, הוו. (מ. אַכְזָרִיטעס). גרויזאַמע, האַרטהאַרציגע פרוי.

אַכְזָרִיּוּת, הוו. גרויזאַמקייט, האַרט־האַרציגקייט.

אַכְזָרִיּוּתדיג, א. גרויזאַם, האַרט־הערציג.

אֲכִילָה, הם. (מ. אֲכִילוֹת). דאָס עסען; עסענוואַרג; אַ שפייז, אַ גע־ריכט. „אכילה איז די בעסטע תפלה“ (שפּוו.). „אַז קרופּניק איז אַ׳ן אכילה איז איישעשאַק אַ קהילה“ (שפּוו.).

אַבְ'לָן, הס. עסער, פרעסער.

אַבְ'ליען, אַבְ'ליענען, צא. עסען, פרעסען.

אַבְ'ליער, הס. (מ. אַבְ'ליערס), עסער, פרעסער.

אַכְסַנְ'יָא, אַכְסַנְ'יָה, הוו. (מ. אַכְסַנְ'יוֹת). גאַסטהויז, איינפאָהר, האָטעל.

אֵל מָ'לֵא רַחֲ'מִים, הס. (ליטורגיש). "גאָט וועלכער איז פול מיט באַרעמהערציגקייט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ביי אידען פאַר די זעעלען פון די טויטע. "עס העלפט ווי אַ טויטען אַ'ן אל מלא רחמים" (ווער.).

אֵל נְקָ'מוֹת, הס. (ביבליש). דער גאָט פון ראַכע.

אַל תִּבְ'טְחוּ בִנְדִי'בִים, (ביבליש). איהר זאָלט זיך ניט פאַרלאָזען אויף גרויסע לייט. "אל תבטחו בנדיבים פאַרלאָז זיך ניט אויף אַ פּאַרך" (ווער.).

אַל תִּפְ'תַּח פֶּה לַשָּׂ'טָן, (תלמודיש). זאָלסט ניט עפענען דעם בייזען גייסט דאָס מויל (אַ שפּרוך וועלכען מע זאָגט ווען מע רעדט פון אַ מעגליכען אומגליק).

אֶ'לָא, ב. אָבער, אַלזאָ, איי וואָס?. אלא וואָס? — וואָס דען? איי וואָס?. אלא=וואָס=דען? — איי וואָס דען?

אֵלֶּה תּוֹלְ'דוֹת נֹ'חַ, (ביבליש). דאָס איז די לעבענסגעשיכטע פון נח'ן. "אלה תולדות נח, דאָס איז די מעשה פון אַ פּאַרך" (ווער.).

אֱלֹהִים' [געוועהנליך אויסגעשפּראָכען: אֱלֹקִים'], הס. גאָט.

אֱלוֹהִים', הס. זעה אֱלֹהִים'.

אַלְוַאי', אַלְוַואי', אר. זעה הַלְוַאי'.

אֱלוֹקִים', הס. זעה אֱלוֹהִים'.

אֱ'לוּל, הס. דער צוועלפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין אוגוסט-סעפּטעמבער און האָט ניין און צוואַנציג טעג. "ראש-חדש אלול געהט אוועק און דער בעל-הבית בלייבט אַ בעל-הבית" (שפּוו.). "ראש-חדש אלול ציטערט אפילו אַ פיש אין וואַסער" (שפּוו.).

אֵלִיָּ'הוּ הַנָּ'בִיא, הס. (ביבליש). דער פּראָפעט אליהו פון וועלכען עס ווערען דערצעהלט אין דער ביבעל פּיעלע וואונדער-טהאַטען און וועלכער ווערט געהאַלטען ביים אידישען פאָלק אַלס דער ברייננער פון גוטע נאַכריכטען און וואונדערליכע הילף. "אַז אליהו הנביא איז דער בעל-עגלה פאָהרט מען גיך" (שפּוו.). "אַז גאָט וויל איז אליהו הנביא מסכים" (שפּוו.).

אֵלִיָּ'הוּ הַנָּ'בִיאִ'ס כּוֹס [כָּס], הס. אַ בעכער אָנגעפּילט מיט וויין אָדער אַנ'אַנדער געטראַנק, וועלכען מע שטעלט צום סדר פאַר אליהו הנביא.

אֲלַכְ'סוֹ'ן, הס. קרומע ליניע.

אַלֶכְּסַנְ'דֶר מוֹקְ'דוֹן, אנס. (תלמודיש). אלעקסאַנדער דער קיניג פון מאַ=

צעדאָניען, באַריהמט אין דער געשיכטע מיט זיין קלוגהייט און העלדישקייט.

אַלְ'מָן, המ. (מ. אַלְמָ'נִים). אַ מאַן ביי וועלכען זיין ווייב איז געשטאָרבען, אַ וויטוועֶר. אויסזעהען ווי אַ'ן אַלמן נאָך שלשים, אויסזעהען פאַרפּוצט, אויסזעהען פראַנטיש.

אַלְמָ'נָה, הוו. (מ. אַלְמָ'נוֹת). אַ פרוי ביי וועלכער דער מאַן איז געשטאָרבען, אַ וויטווע. "אַז אַ בחור נעהמט אַ'ן אַלמנה פאַר איהר ברויט, האָט ער פון איהר דעם טויט" (שפּוו.). "בעסער אַ יונגע אלמנה ווי אַ'ן אַלטע מויד" (שפּוו.). "אַ'ן אלמנה אין אַ סכנה, אַ גרושה איז אַ בושה און אַ בתולה איז אַ גדולה" (שפּוו.). אַ לעבעדיגע אלמנה, אַ פרוי וועלכע דער מאַן האָט פאַרלאָזען.

אַלְמָ'נָה חַ'יָה (ביבליש: אַלְמְנוּת חַיוּת), הוו. אַ לעבעדיגע וויטווע, אַ פרוי וועלכע דער מאַן האָט פאַרלאָזען.

אַ'מעמאָר (אייגענטליך: אַל מִי'מָר) המ. (מ. אַלמעמאָרם). דער שטענדער פאַר וועלכען דער פאַר־בעטער שטעהט אין דער סינאַ־גאָגע.

אַלעמאַי' (אַלאַמאַי'), ב. זעה אַמַאי'.

אַ'לֶף, המ. (מ. אַ'לֶפ'ען). דער נאָמען פון דעם ערשטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית. "דער וואָס זאָגט אלף דער מוז זאָגען בית" (שפּוו.). "ער קען ניט קיין צלם פון קיין אלף" (ווער.).

אֶ'לֶף, צ. (מ. אֲלָ'פִים). אַ טויזענד.

אֶ'לֶף־אֲלָ'פִים, צ. (מ. אַלְ'פֵי־אֲלָ'פִים), (ביבליש). טויזענד מאָהל טויזענד.

אַ'לֶף־בֵּית [בֵּיז], המ. (מ. אַ'לֶף־בֵּ'ית'ען). אַלע העברעאישע בוכ־שטאַבען צוזאַמענגענומען; ערש־טער אונטעררינכט, אָנהויב.

אֶ'לֶף הַשְ'שִי, צ. דער זעקסטער (יאָהר־) טויזענד (לויט דער אי־דישער צייטרעכענונג). ביז'ן אלף הששי, זעהר לאַנג.

אִם יִרְ'צֶה הַשֵּׁם', אויב גאָט וועט וועלען, מיט גאָטעס הילף.

אִם כֵּן, (ביבליש). אויב אַזוי, אויב יאָ אַזוי. "אם כן אויב דער צער פון טראָגען איז יאָ אַזוי גרויס" (ווערטעל. באַציהט זיך אויף די ווערטער וועלכע רבקה האָט געזאָגט אין דער צייט פון איהר שוואַנגערשאַפט, ווי די בי־בעל דערצעהלט).

אַמַאי', ב. ווארום? ווארום דען?

אַ'מָה, המ. דער מיטעלסטער פינגער פון דער האַנד.

אִמָ'הוֹת, הוו. מ. די מוטערס, די אורמוטערס פון דעם אידישען פאָלק (שרה, רבקה, רחל, לאה).

אֱמוּ'נָה, הוו. (מ. אֱמוּ'נוֹת). גלויבען, רעליגיאָן; אַ רעליגיאָן; צוטרוי.

אֱ'מוֹר, הוו. די איין און דרייסיגסטע סדרה (ווז.).

אֲמוֹ'רָא, המ. (מ. אֲמוֹרָ'אִים). אײַנער פון די שפּעטערע תּלמודישע געלעהרטע. זעה תַּלְ'מוּד.

אָ'מֵן, אר. ריכטיג, וואהר, אַזוי זאָל עס זיין (אַ וואָרט מיט וועלכען פיעלע געבעטען און קאַפּיטלען פון תהלים ענדיגען זיך, און וואָס די צוהערער ענטפערען אויף די געבעטען פון דעם פאָרבעטער). זאָגען אמן, צובאַמקען. "פאַר אמן קומט קיין פּאַטש ניט" (שפּוו.).

אָ'מֵן סֶ'לָה, אר. (ליטורגיש). עס איז וואהר, אַזוי זאָל עס זיין. זעה אָ'מֵן.

אָ'מַר, צא. האָט געזאָגט, אַזוי האָט געזאָגט.

אָ'מַר אַבַּ'יֵי, (תלמודיש). (אַזוי האָט געזאָגט אביי (אַ געוויסער געלעהרטער וועלכער קומט זעהר אָפט פאָר אין תלמוד). "פון אמר אביי איז נאָך ניט קיין ראיה" (שפּוו.).

אִמְרוּ לֵא'לֹהִים', (ליטורגיש). זאָגט צו גאָט (די ערשטע ווערטער פון אַ געוויסען געבעט). "אמרו לאלהים רעד צו דער וואַנד" (ווער.).

אֱ'מֶת, המ. וואַרהייט, ריכטיגקייט, ווירקליכקייט. "אַ האַלבער אמת איז אַ גאַנצער ליגען" (שפּוו.). "אַ ליגען טאָר מען ניט זאָגען אַ'ן אמת דאַרף מען ניט זאָגען" (שפּוו.). "אמת מיט ליגען צוריבען איז גאָר ניט געבליבען" (שפּוו.). "אַ'ן אמת מעג מען זאָגען אויף אַ'ן אייגענעם טאַטען" (שפּוו.). "דעם ליגנער גלויבט מען אפילו דעם אמת אויך ניט" (שפּוו.). "דער שפּיגעל זאָגט אויס דעם אמת" (שפּוו.). "דער אמת איז דער גרעסטער שווינדעל" (שפּוו.). "דער בעסטער ליגען איז דער אמת" (שפּוו.). "זאַלץ און ברויט זאָלסטו עסען און דעם אמת ניט פאַרגעסען" (שפּוו.). "קינדער און נאַראָנים זאָגען דעם אמת" (שפּוו.).

אֱ'מֶת, א. ריכטיג, וואהר, ווירקליך; אויפריכטיג, אָפענהערציג; עכט. אין דער אמת, אין דער אמת'ן — אין דער טהאַט, ווירקליך. "אמת ווי תורת משה" (ווער.).

אנגע'בְּרוֹ'גֶז'ט, א. פאַרערגערט, פאַרבייזערט, בייז. זעה בְּרוֹ'גֶז.

אַנְדְרוֹ'גִינוֹס, המ. (מ. אַנְדְרוֹ'גִינוֹס'ען) איינער וועלכער האָט די געשלעכט=צייכענס אי פון אַ מאַנספּערשוין אי פון אַ פרויענצימער.

אָ'נוּס, המ. (מ. אֲ'נוּסִים). אַ געצוואונגענער. די אנוסים, די אידען אין שפּאַניען אין צייט פון דער אינקוויזיציאָן וועלכע זענען געצוואונגען געוואָרען זיך צו טויפען און האָבען פערבאָרגענערהייט אָפּגעהיט די אידישע רעליגיאָן, די מאַראַנען.

אֲנוּ'סָה, הוו. (מ. אֲנוּ'סוֹת). אַ פאַרגוואַלטיגטע (יונגפרוי).

אֲנִי' מַאֲ'מִין, המ. (ליטורגיש), (מ. אֲ'נִי מַאֲמִינִ'ים). "איך גלויב", איינער פון די דרייצעהן גלויבענס=אַרטיקלען פון דער אידישער רע-

ליגיאָן וועלכע מע זאָגט ביי אידען אין דעם מאָרגעדיגען דאווענען; די דרייצעהן גלויבענסארטיקלען.

אֲנִי שְׁלֹמֹה, (ביבליש). איך בין (דער קעניג) שלמה. „חאָטש שריי אני שלמה קיינער גלויבט ניט" (ווער.).

אֲנִידֶער־, די באַדייטונג פון אלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּראָוואָרט „אנידער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אֶנְקַת מְסַלְּדֶיךָ, (ליטורגיש). „דאָס קרעכצען פון די וועלכע ריהמען דיך (גאָט)", די ערשטע ווערטער פון א געבעט וואָס מע זאָגט צו נעילה מיט א געוויסער מעלאָדיע, געברויכט אין ריידען ווען מען רייצט זיך מיט אימעצען וועלכען מע האָט אָפּגענאַרט (דער אויסדרוק פון טריאומף ליגט הויפּטזעכליך אין דעם זינגענדען טאָן מיט וועלכען מע רעדט די ווערטער אַרויס).

אַנְשֵׁי־, המ. מ. זעה אִישׁ.

אֲנָשִׁים, המ. מ. זעה אִישׁ.

אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף, המ. מ. (ביבליש). מענער און פרויען און קינדער, קינד און קייט.

אִסּוּ־, המ. (מ. אִסּוּרִים). פאַרבאָט, פאַרווערה.

אָסוּר, א. (מ. אִסּוּרִים). פאַרבאָטען, פאַרווערט; א'ן אויסדרוק פון שווערען אליין אָדער באַשווערען א'ן אַנדערען ניט צו טהאָן עפּעס, אזוי ווי: אסור אויב איך וועל דאָס טהאָן, אסור זאָל דיר זיין אויב דו וועסט דאָס טהאָן.

אָסוּר חֲזִיר, א. פאַרבאָטען אזוי ווי (דאָס פלייש פון) א שוויין; א'ן אויסדרוק פון שווערען אויף ניט. זעה אָסוּר.

אָסוּר לְדַבֵּר, מע טהאָר ניט רעדען! ניט גערעדט! רעדען אויף אימיצען אסור לדבר, רעדען זעהר שלעכטע זאַכען אויף אימיצען.

אָסוּר לְרַחֵם, (תלמודיש). מע טאָר ניט קיין מיטלייד האָבען (אויף איהם, איהר א. ד. ג.).

אֲסוּתָא, אר. (תלמודיש). (צו) היילונג! צו געזונד! א וואונש צו איינעם וועלכער ניסט אָדער קומט אַרויס פון א באָד.

אִסִּיִּים, המ. מ. די אנהענגער פון א געוויסער אידישער קאָמוניסטישער סעקטע אין דער צייט פון דעם צווייטען טעמפּעל וועלכע האָבען געלעבט אָבגעזונדערט פון פון דער וועלט און זיך גענעהרט מיט די איינפאַכסטע שפּייזען.

אֲסִיפָה, הוו. (מ. אֲסִיפוֹת). פאַרזאַמלונג, מיטינג.

אִסְרוּ־חַג, המ. (ביבליש). דער טאָג נאָך פּסח, שבועות אָדער סוכות.

אַסְרִ'ען, צא. פאַרביטען, פאַרווערען, אַרויפלייגען א פאַרבאָט אויף, ערקלערען אלס ניט גילטיג אָדער ניט געזעצליך (לויט דער אידישער רעליגיאָן).

אֶסְתֵּר, אגוו. דער נאָמען פון דער אידישער פרוי פון קיניג אחשורוש

וועלכע האָט זיך איינגעשטעלט פאַר דאָס אידישע פאָלק; דאָס בוך פון דער ביבעל וואו די געשיכטע ווערט דערצעהלט.

אֶסְ'תֵּר הַמַּלְ'כָּה, חוו. (ביבליש). די קעניגין אסתר. „שעהן ווי אסתר המלכה" (וועד.).

אֶסְ'תֵּר תַּ'עֲנִית [תָּ'עֶנֶת], (אייגענט־ליך: תַּעֲנִית אֶסְתֵּר). דער טאָג פאַר פורים אין וועלכען אידען פאַסטען צום אַנדענק אַן דער וואונדערליכער רעטונג פון דעם אידישען פאָלק דורך דער קעניגין אסתר. עס דויערט פון אסתר תענית ביז פורים, עס דויערט נים לאַנג.

אָפּ־, די באַדייטונג פון אַלע העב־רעאישע ווערטער מיט דעם אי־דישען פאָרוואָרט „אָפּ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

אֵ'פוֹד, הם. אַ ברוסט־קלייד וואָס דער אויבער־פּריסטער (אמאָל ביי אידען) פלעגט טראָגען.

אַפּוֹטְרוֹ'פּוֹס [אַפּטְרָ'פּוֹס], חם. (מ. אַפּוֹטְרוֹפְּ'סִים [אַפּטְרָפְּ'סִים]. אַ'ן אָפּעקון, איינער וועלכער פאַסט אויף אויף אַ נים־דערוואַקסענעם און פאַרזאָרגט זיינע אינטערעסען; פאַרזאָרגער, אויפזעהער.

אַפּוֹטְרוֹפְּ'סוּת [אַפּטְרָפְּ'סוּת], הוו. אָפּעקונסטוואָ, אויפזעהרשאַפט, אויפפאַסונג.

אַפּוֹ'תִּיקִי, חוו. געלד, פיעל געלד, רייכטהום.

אַפּ'בִּ'ייען, צא. אויפלעבען, אָפּ־

מינטערען. זעה חַי.

אֲפִי'לוּ, כ. אויך זאָגאַר.

אֲפִיקוֹ'מָן, חם. איינע פון די דריי מצות וועלכע מע לעגט אויפ'ן טיש צום סדר און וועלכע ווערט באַהאַלטען ביז צום ענד פון מאָהל־צייט.

אַפִּיקוֹ'רֵס, חם. (מ. אַפִּיקוֹרְ'סִים [אַפִּיקֹרְ'סִים]). איינער וועלכער לייקענט אַן גאָט, אַ פרייידענקער. „אַ איד אַ למדן קען קיין חסיד נים זיין און אַ'ן עם־הארץ קען קיין אפיקורס נים זיין" (שפוו.).

אַפִּיקוֹרְ'סוּת [אַפִּיקֹרְ'סוּת], הוו. דאָס לייקענען אַן גאָט, פריידענקעריי; אַ פרייער געדאַנק, אַ פרייע גע־זינונג.

אַפִּיקוֹ'רֵסִיטע, הוו. (מ. אַפִּיקוֹ'רֵסִי־טעס). איינע וועלכע לייקענט אַן גאָט, אַ פריידענקערין.

אַפִּיקוֹרְ'סִ'יש [אַפִּיקֹרְ'סִי־], א. גאָטלאָז, פריי, פרייגעזאָנען.

אַפְּ'נִים, או. זעה הַפָּ'נִים.

אָ'פֶס כֶּ'סֶף, (ביבליש). עס איז אויסגעגאַנגען דאָס געלד. „אפס כסף מאַכט דער תרגום שלים" (שפוו.; דאָס וואָרט „שלים" באַ־דייטעט אין אַראַמעאיש „אויסגע־גאַנגען" און אין אידיש באַדייטעט עס „שלעכט").

אֶפְרַ'יִם, אנם. דער נאָמען פון דעם אינגסטען זוהן פון יוסף; דער נאָ־מען פון דעם אידישען שטאַם וועלכער קומט פון איהם אַרוים.

אֶפְ'שַׁר, או. פיעלייכט, מעגליך.

"אפשר און טאָמער ברייננגט קלאָג און יאָמער" (שפּוו.).

אָץ לְהַ'עֲשִׁיר, הוו. (ביבליש). אויי־נער וואָס יאָגט זיך רייך צו ווערען.

אָץ קו'צֶץ, (ליטורגיש). די ערשטע צוויי ווערטער פון אַ געוויסען אי־דישען רעליגיעזען לויב־געזאַנג וואָס ענטהאַלט אַ וואָרט־שפּיעל פון פיעל "צ"'ען (אץ קוצץ, קצוצי לקצץ, בדבור מפוצץ, רצוצי לרצץ). אץ קוצץ שפּראַך, אַ פאַרדרעהטער אונפאַרשטענד־ליכער סטיל.

אֶצְבַּע, הם. דער טייטעל־פינגער.

אֶצְ'בַּע אֱלֹהִ'ים', הם. (ביבליש). אַ פינגער פון גאָט, אַ באַווייז פון הימעל, אַ וואונדער.

אַקְדָ'מוּת, הוו. מ. (ליטורגיש). גע־וויסע לויב־געזאַנגען אין אַראַמע־אישע שפּראַך וועלכע מע זאָגט ביי אידען אום שבועות. "ער פאַר־שטעהט זיך דאַרויף ווי אַ קאַץ אויף אקדמות" (ווער.).

אַראָפּ־, די באַדייטונג פון אַלע העב־רעאישע ווערטער מיט דעם אידי־שען פּאָרוואָרט "אַראָפּ" מוז גע־זוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אַרְבֶּה, הם. היישעריק, איינע פון די צעהן פּלאָגען וועלכע גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער אום ווי זאָלען אַרויסלאָזען דאָס אידישע פאָלק פון זייער לאַנד.

אַרְ'בַּע, אַרְבָּ'עָה, צ. פיער.

אַרְ'בַּע כּוֹ'סוֹת, הם. מ. (תלמודיש). די פיער בעכערס (וויין) וועלכע מע טרינקט ביי אידען צום סדר. "מע מיינט ניט די חרוסת נאָר די ארבע כוסות" (שפּוו.).

אַרְ'בַּע כַּנְ'פוֹת, הם. (מ. אַרְ'בַּע כַּנְ'פוֹ'תִ'יעֶן), (ביבליש). "פיער עקען", אַ פיערעקיג קליידונג־שטיק מיט וואָלענע אָדער זיידענע פּע־דים איינגעמאַכט אין די פיער עקען, וואָס יעדער איד מוז טראָגען נאָכ'ן אידישען געזעץ. "עס פּאַסט איהם ווי דעם הונט אַ'ן ארבע כנפות" (ווער.).

אַרְ'בַּע פִּ'נּוֹת (הָעוֹ'לָם), הם. מ. (תלמודיש). די פיער ווינקלען (פון דער וועלט). פון אַלע ארבע פנות, פון אומעטום.

אַרְבָּ'עָה, צ. פיער.

אַרְבָּ'עָה בָּ'נִים, הם. מ. (תלמודיש). די פיער פאַרשיעדענע קינדער וועלכע ווערען אויסגערעכענט אין דער הגדה: חכם — דער קלו־גער, רשע — דער שלעכטער, תם — דער נאַרישער, שאינו יודע לשאול — דער וואָס פאַרשטעהט ניט צומאָל צו פרעגען.

אַרְבָּ'עִים, צ. פיערציג.

אַרוֹיס־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַרויס" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אַרוֹיף־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַרויף" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אַרומ־, די באַדייטונג פֿון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּראָוואָרט "ארום" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

אָ׳רון, הם. (מ. אֲרוֹ׳נוֹת) דער קאַסטען אין וועלכען מע טראָגט (ביי אידען) דעם טויטען צו דער בעערדיגונג; דער קאַסטען אין וועלכען די לוחות פלעגען גע־האַלטען ווערען; ארון קודש (ו ז.).

אָ׳רון הַקוֹ׳דֶש, הם. זעה אָ׳רוֹן קוֹ׳דֶש.

אָ׳רון קוֹ׳דֶש, הם. (מ. אָ׳רוֹן קוֹ׳דֶשׁ׳ען). "דער הייליגער קאַס־טען", די שאַפע וואו עס ווערען געהאַלטען די ספרי־תורות אין דער סינאַגאָגע.

אַרונטער־, די באַדייטונג פֿון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּראָוואָרט "ארונטער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אֲרוּ׳רָה, הוו. (מ. אֲרוּ׳רוֹת). בייזע, שלעכטע פרוי.

אַרְ׳יֵה, הם. דער לייב, דער אַסטראָ־נאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אָב. זעה מַזָל.

אַריינ־, די באַדייטונג פֿון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּראָוואָרט "אַריינ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אֲרִי׳כַת יָ׳מִים (יָ׳מָ׳נִים), הוו. (תלמודיש). לאַנגע טעג (און יאָהרען), לאַנגעס לעבען.

אֶ׳רֶךְ אַפַּ׳יִם, אם. (ביבליש). אַ גע־דולדיגער. "גאָט איז אַ׳ן ארך אפים".

אֶ׳רֶץ־יִשְׂרָ׳אֵל, הוו. (ביבליש). דאָס אידישע לאַנד, פאַלעסטינא.

אֶ׳רֶץ־יִשְׂרָ׳אֵל־געלט, הו. דאָס געלט וואָס מע שיקט אַוועק פאַר די אָרעמע אין פאַלעסטינא.

אֶ׳רֶץ־יִשְׂרָ׳אֵל־ערד, הוו. ערד גע־בראַכט פון פאַלעסטינא וועלכע מע לעגט צו קאָפענס דעם טויטען אין גרוב אַלס באַשיצונג קעגען גלגול מחילות.

אָרְ׳צָה, או. אויף דער ערד, זעהר נידעריג, זעהר געפאַלען.

אֵשׁ לֶהָ׳בָה, או. (ביבליש). פלאַם־פייער, צאָרענדיג.

אִ׳שָׁה (אֵ׳שֶׁת־), הוו. (מ. נָ׳שִׁים). אַ פרויענצימער; אַ ווייב.

אִ׳שָׁה רָ׳עָה, הוו. אַ שלעכטע, בייזע פרוי.

אַשְׁ׳כְּנַז, אנוו. דייטשלאַנד.

אַשְׁ׳כְּנַז, א. לויט נוסח אשכנז. זעה נוּ׳סַח.

אַשְׁכְּנַ׳זִי, הם. (מ. אַשְׁכְּ׳נַזִים). "אַ דייטשער איד", מיט דעם נאָמען ווערט געוועהנליך באַצייכענט יע־דער איד וועלכער איז ניט קיין ספרדי (זוז.).

אַשְׁ׳מְדַאי, הם. דער קעניג פון די טייוואָלים.

אַשְׁ׳מָה, הוו. (מ. אַ׳שָׁמוֹת (אַשׁ׳מוֹת)) שולד, פאַרברעכען.

אַשְׁמו֗רָה, הוו. (מ. אַשְׁמו֗רות). איינער פון די טהיילען אין וועלכע די נאכט אין געווען איינגעטהיילט אין דעם היילינגען טעמפעל (פאר־צייטען ביי אידען. יעדען טהייל פון דער נאכט פלעגט א באזונדערע וואכע פון פריסטער באוואכען דעם טעמפעל).

אָשַׁמְנוּ, הם. (ליטורגיש). "מיר האבען זיך פארשולדיגט", ערשטער ווארט און דער נאמען פון א געוויסען אידישען געבעט אין וועלכען מע באריהרט אויף די זינד זיך שלאגענדיג דערביי מיט דער האנד אויף דער ברוסט. זיך שלאגען אשמנו, באדויערען, בארייהען, זיך ערקלערען אלס שולדיג.

אַשְׁפָּה, הוו. (מ. אַשְׁפּות). מיסט, שמוץ, בלאטע; שלעכטע, געמיינע וואארע.

אֲשֶׁר יָצַר, הם. (ליטורגיש). א קורצעס געבעט וואס מע זאגט ווען מען געהט ארויס פון אפטריט.

אֲשֶׁר־יָצַר־פאפיר, הו. אפטריט־פאפיר; א ווערטהלאזער פאפיר.

אֲשֶׁר־יָצַר'יעל, הו. (מ. אֲשֶׁר־יָצַר'לעך). אפטריט־פאפיר. "זיין וועקסעל איז גוט אויף אשר־יצר'לעך" (ווער.).

אַשְׁרֵי, הם. (ליטורגיש). דאס ערשטע ווארט און דער נאמען פון א קאפיטעל תהלים וואס ווערט זעהר זעהר אפט געזאגט (ביים דאווענען). קענען ווי אשרי, קענען קלאר, אויסווענדיג.

אֵשֶׁת אִישׁ, הוו. (תלמודיש). א פארהייראטהעטע פרוי. "א שניידערס א ווייב איז נים קיין אשת איש" (שפוו.).

אֵשֶׁת אִישׁ'ניצע, הוו. (מ. אֵשֶׁת אִישׁ'ניצעס). א פארהייראטהעטע פרוי וועלכע לעבט מיט א פרעמדען מאן.

אֵשֶׁת אִישׁ'ניק, הם. (מ. אֵשֶׁת אִישׁ'ניקעס). א מאן וועלכער לעבט מיט א פרעמדער פארהייראטהעטער פרוי.

אֵשֶׁת חַיִל, הוו. (ביבליש). א העלדישע פרוי, א'ן אויסגעהוערקע א פעהיגע ווירטהין. "א'ן אשת חיל גיט דעם מאן א האלבע פרנסה" (שפוו.).

אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא, (ביבליש). א פעהיגע פרוי ווער קען געפינען? (די ערשטע ווערטער פון א ביבלישען קאפיטעל וועלכען א איד זאגט פרייטאג צו נאכט ווען ער קומט אהיים פון שול. אין דיעזען קאפיטעל ווערען געלויבט די גוטע אייגענשאפטען פון א פעהיגער הויז־פרוי). "אשת חיל מי ימצא אבער א שלימזל איז בנמצא" (שפוו.).

אֶת חֲטָאַי אֲנִי מַזְכִּיר, (ביבליש). איך דערמאן מיין זינד, איך מוז געשטעהן.

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ, הם. (ליטורגיש). "דו האסט אונז אויסערוועהלט", די ערשטע ווערטער און דער נאמען פון א געבעט וואס מע זאגט ביי אידען אין די פייערטעג.

אַ'תָּה בְּחַרְתָּ'"ניק, המ. (מ. אַ'תָּה בְּחַרְתָּ'יניקעס). אַ'ן אויסערוועהלטער (אַ נאָמען מיט וועלכען אידען באַצייכענען זיך אַליין, אָפט אין ערנסט און אָפט אין שפּאַס). זעה אַ'תָּה בְּחַרְתָּ'נוּ.

אַ'תָּה הָרְאֵי'תָ, חמ. (ליטורגיש). "עס איז דיר באַוויזען געוואָרען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ ביבלישען קאַפּיטעל וואָס מע זאָגט שמחת תורה. געגעבען אתה הראיתה, באַעהרען אימיצען מיט פאַרזינגען אתה הראיתה פאַר'ן עמוד. וואָס האָט אתה הראיתה צו דער אַרענדע, וואָס האָט איינס צוטהאָן מיט דעם אַנדערען.

אֶתְ'רוֹג, חמ. (מ. אֶתְרוֹ'גִים). אַ פּאַראַדיז-עפּעל, אַ זאָרט לימאָנען-פרוכט וועלכע אידען געפּרויבען צוזאַמען מיט לולב און הדסים צו רעליגיעזע צוועקען אום סוכות. בענשען אתרוג, זאָגען אַ געווינסען זעגען-שפּרוך האַלטענדיג דעם אתרוג אין האַנד. שעהן ווי אַ קאָרפירער (פון גריכישען אינזעל קאָרפו) אתרוג, זעהר שעהן. "דער אתרוג קאָסט דאָס גאַנצע געלט און אויף דעם לולב מאַכט מען די ברכה" (שפּוו.). "אַז מען האָט ניט קיין אתרוג דאַרף מען קיין פּושקע ניט האָבען" (שפּוו.).

ב.

ב, המ. דער צווייטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אָהן אַ פּינטעלע אינעווייניג ("ב") אויסגעשפּראָכען (ווי "וו") אַזוי ווי אין "חָ'בֵר", מיט אַ פּינטעלע אינעווייניג ("בּ") אויסגעשפּראָכען ווי אין דעם וואָרט "בּרענען"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 2.

בּ־, (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ העברעאישען וואָרט), אין, מיט, אויף, פאַר.

בֹּא, הוו. דער נאָמען פון דער פינפצעהנטער סדרה (וויז.).

בּאַ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּראָוואָרט "באַ" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

באַ'בַ'מיען, צא. פאַרבלוטיגען. זעה דָם.

בְּאַהֲ'בָה, או. מיט ליעבע, מיט צופרידענהייט, מיט רעזיגנאַציאָן.

בְּאוֹ'נֶס, או. געצוואונגענערהייט.

בְּאוֹ'פָן, או. אויף דער אַרט, מיט דעם באַדינג.

בֵּאוּר [בְּ'אוּר], חמ. (מ. בֵּאוּ'רִים [בְּאוּ'רִים]). ערקלערונג, קאָמענטאַר. דער באור, אַ געוויסער קאָמענטאַר אויף דער ביבעל פאַרפאַסט אונטער דער רעדאַקציאָן פון מאָזעס מענדעלסאָהן.

בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, או. אין דעם דאָזיגען טאָג.

בְּאָזְנַי שָׁמַעְתִּי, (תלמודיש). מיט מיינע (אייגענע) אויערען האָב איך געהערט.

באחֵנ׳ט, א. אנציהענד, רייצענד, ליעבליך. זעה חֵן.

באטַ׳עמיט, א. געשמאק, אפעטיטליך. זעה טַ׳עַם.

בְּאֵין אוֹפֶן, או. אויף קיין פאל ניט.

בַּאֲלַכְסוֹן, או. פאר קווער, קרום.

באַלמעמאָר, הם. (מ. באַלמעמאָרם). זעה אַלמעמאָר.

בְּאֶלֶף מְחִילוֹת, הם. "מיט טויזענד פערצייהונגען", דער הינטען, דאָס געזעס.

בְּאִם, ב. אויב.

בְּאִם לֹא, ב. אויב ניט.

בְּאִם לַאו, ב. אויב ניט.

בֶּאֱמוּנָה, או. עהרליך, געטריי; אויף עהרליכקייט! אויף עהרענוואָרט!

בֶּאֱמוּנָה שֶׁלִּי, או. אויף מיין עהרליכקייט, אויף מיין עהרענוואָרט.

בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, או. (ליטורגיש). מיט פולען גלויבען, מיט פאָלקאָמענעם צוטרוי.

בֶּאֱמֶת, או. אין דער ווירקליכקייט, אין דער טהאַט; ערנסט.

באנִוְליען, צא. באשמוצען, באליידיגען, בארײדען.

בַּאֲרִיכוּת, או. לאנג, לאנג אויסגעצויגען, מיט אלע גענויאיגקייטען.

בַּאֲשֶׁר, ב. ווייל; אָבוואָהל, חאָטש, מאלע-וואָס.

בַּאֲשֶׁר בְּכֵן, ב. מאלע-וואָס, איי-וואָס, אָבוואָהל.

בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, (ביבליש). וואו ער איז דאָרט, וואו ער מעג זיין.

בָּבָא, הוו. (מ. בָּבוֹת). אַן אָפּטהיילונג, א טראַקטאַט פון תלמוד (מיט דעם נאָמען רופט מען געוועהנליך יעדע איינע פון דריי געוויסע אָפּטהיילונגען פון דעם סדר נזיקין (ווז.). זעה אונטען.

בָּבָא בַּתְרָא, הוו. (תלמודיש). די לעצטע אָפּטהיילונג. זעה בָּבָא.

בָּבָא מְצִיעָא, הוו. (תלמודיש). די מיטעלסטע אָפּטהיילונג. זעה בָּבָא.

בָּבָא קַמָּא, הוו. (תלמודיש). די ערשטע אָפּטהיילונג. זעה בָּבָא.

בִּבְחִינַת, או. (קאַבאַליסטיש). אין דער (סימבאָלישער) געשטאַלט פון, אין דער ראָלע פון, אין דער קלאַסע פון, אלס.

בָּבֶל, אנוו. דאָס לאַנד וואו דאָס אידישע פאָלק איז פארטריבען געוואָרען אין דער צייט פון דער צערשטערונג פון דעם ערשטען טעמפעל; די הויפט-שטאָדט פון דעם לאַנד בבל; הם. שלעכטע, געמיינע וואַארע. "קיין סחורה איז דער ערגסטער ב ב ל" (שפוו.).

בָּבֶל-טהורעם, הם. דער טהורעם וועלכען געוויסע מענשען האָבען אויפגעבויט אין בבל מיט דער

אבזיכט ארויפצוקלעטערן אויפ'ן הימעל, ווי די ביבעל דערצעהלט (אלס שטראף האט גאט צומישט זייער שפראך און דיזס זאל גע־וועזען זיין דער אורשפרונג פון דער שפראכען־פארשידענהייט אויף דער וועלט).

בָּ'בֶל־סְחוֹ'רָה, הוו. (מ. בָּ'בֶל־סְחוֹ'רוֹת). שלעכטע וואארע. "א מיידעל איז א בבל־סחורה" (שפוו.).

בָּ'בֶל־קוֹ'נֶה, הם. (מ. בָּ'בֶל־קוֹ'נִים). שלעכטער קויפער, שלעכטער קונד. "אויף א בבל־סחורה קומט א בבל־קונה" (שפוו.).

בָּ'בֶל־שפּראך, הוו. צומישטע שפראך. זעה בָּבֶל.

בֶּ'גֶד, הם. (מ. בְּגָ'דִים). א קלייד.

בִּגְ'דֵי כְהוּנָּה [כְּהוּ'נָה], הם. מ. (תלמודיש). פריסטער־קליידער.

בִּגְ'דֵי מַלְ'כוּת, הם. מ. קעניגליכע, פרעכטיגע קליידער.

בִּגְ'דֵי שַׁ'בָּת, הם. מ. פעסטליכע, שענע קליידער.

בִּגְזֵ'לָה, או. דורך רויב, ניט עהרליך.

בִּגְזֵ'רַת־, או. מיט דעם באפעהל פון —, מיט דעם סטראשונאק פון —.

בְּגִי'לָה בְּרִ'נָּה בְּשִׂמְ'חָה רַ'בָּה, (ליטורגיש). מיט לוסטיגקייט מיט געזאנג און מיט גרויס פרייד. "בגעלע בנרינע בשמחה רבה" (א'ן אפטע פאראדיע).

בְּגִ'לּוּי ראש [רָאשׁ], או. (תלמודיש). מיט א'ן אפגעדעקטען קאפ, אהן א היטעל.

בְּגִלּוּ'פִין, (קאבאליסטיש). "מיט שניצערייען", אויפגעראמט, באַ־טרונקען, בארוישט.

בְּגַנֵ'בָה, או. (גנהמענדיג) אהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען, פארבאר־גענערהייד, אין געהיים.

בַּגְ'רֶת *, הוו. זעה בּוֹגֶ'רֶת.

בְּדוֹ'חַק, או. אין נויט, אין ארעמ־קייט; קוים־קוים.

בָּ'דוּק וּמְנוּ'סֶה, א. אונטערזוכט און אויספּרובירט, פעסטגעזעצט, אהן א צווייפעל.

בְּדוֹ'רוֹ, או. אין זיין צייט.

בַּדְ'חָן, הם. (מ. בַּדְחָ'נִים). מאר־שאלעק שפאס־מאכער, וויצענ־זאגער, גראמענ־מאכער. "א בדחן מאכט אלעמען פרעהליך און אליין ליגט ער אין דער ערד" (שפוו.).

בַּדְחָ'נוּת, הוו. די פראפעסיאן פון א מארשאלעק; שפאס־מאכעריי; א שפאס, א וויץ, א שפאסהאפטער גראם.

בַּדְ'חָנ'עֶן, צש. זאגען וויצען, מא־כען שפאסהאפטע גראמען.

בְּדִ'יּוּק, או. מיט גענויאיגקייט, גע־נוי, אקוראט, פינקטליך.

בְּדִיל דַּל *, בְּדִיל הַדַּלִּי *, (תלמודיש: בִּדְלֵי דַלּוּת), או. זעהר ארעם.

בְּדִיעֲבַד [בְּדִיעֶ'בַד], או. (תלמודיש). אזוי ווי עס איז שוין געשעהן,

נאָך דעם ווי עס איז שוין אָפּגע־
טהאָן געוואָרען.
בְּדְלִית [בְּדְלֶת׳] בְּרֵי׳רָה, או.
(תלמודיש). ווען עס איז קיין
אויסוואהל ניטאָ, ווען מען קען
אנדערם ניט טהאָן.
בְּדִי׳קָה, הוו. (מ. בְּדִי׳קוֹת). אונ־
טערזוכונג, נאָכזוכונג; די אונטער־
זוכונג פון דעם אינגעווייד פון אַ
פיה אום אויסצוגעפינען אויב עס
איז געוועזן געזונד און מע מעג
דאָס פלייש עסען, לויט דעם אי־
דישען געזעץ.
בְּדִי׳קַת הָרֵי׳אָה, הוו. די אונטער־
זוכונג פון די לונגען פון אַ גע־
קוילטען פיה. זעה אויבען.
בְּדִי׳קַת חָ׳מֵץ, הוו. (תלמודיש).
דאָס נאָכזוכען און אויפראַמען
אלע געזייערטע זאכען דעם טאָג
פאַר פסח.
בְּדַ׳לוּת, או. אָרעם. בדלות
שטעלען, פאַראָרעמען, רואינירען.
בין איך בדלות!, מיך קימערט
עס ניט.
בְּדְלֵי׳בָא [בְּדְלֶ בָּא], או. (תלמודיש).
ווען עס איז ניטאָ.
בְּדֵ׳עָה, או. אין זינען, אין אבזיכט.
האָבען בדעה, בעאבזיכטיגען.
בְּדַ׳עַת, או. וויסענדיג.
בֶּ׳דֶק הַבַּ׳יִת, הם. (ביבליש). דאָס
פאררעכטען (רעמאָנטירען) אַ שוהל.
בּדְ׳ק׳ען, בּדְ׳ק׳ענען, צא. זוכען,
נאָכזוכען; אונטערזוכען דאָס אינ־
געווייד פון אַ געקוילעטען פיה
אום אויסצוגעפינען אויב עס איז
געוועזן געזונד און מע מעג דאָס
פלייש עסען, לויט דעם אידישען
געזעץ. ארום׳בדק׳ען,
ארומזוכען. "אַז מע וויל נוט
בדק׳ען איז אַלץ טרף" (שפוו.).
בְּדֶ׳רֶךְ, או. אויף דעם שטייגער
פון —, אלס.
בְּדֶ׳רֶךְ אַ׳גַב, או. פארבייגעהענדיג,
פאַר איין וועג.
בְּדֶ׳רֶךְ הֲלָ׳צָה, או. אלס שפאס,
אין שפאס.
בְּדֶ׳רֶךְ כְּלָל, או. איבערהויפט, אין
אלגעמיינעם.
בְּדֶ׳רֶךְ מָ׳שָׁל, או. אלס אַ ביישפיעל,
אלס אַ צוגלייך, אלס אַ פאבעל.
ב"ה, אב. בָּ׳רוּךְ הַשֵּׁם׳ (ווז.).
בָּ׳הוּל, הם. אַ צוטומעלטער, אַ צו־
דרעהטער, אַ פארהאַוועטער.
בְּהֶחְ׳לֵט (גְ׳מוּר), או. מיט (אבסאָ־
לוטען) ענטשלוס, ענטשיעדען,
באשטימט.
בְּהְיוֹת׳, או. אין אנבעטראַכט אַז,
אַזוי ווי.
בֶּהָ׳לָה, הוו. (מ. בֶּהָ׳לוֹת). שרעק,
טומעל, סומאַטאָכע. די צייט פון
דער בהלה, די צייט אין רוס־
לאַנד אונטער דער רעגירונג פון
ניקאָלאַי דעם ערשטען ווען קליינע
אידישע קינדער זיינען צוגענומען
געוואָרען פאַר סאָלדאַטען.
בְּהֵ׳מָה, הוו. (מ. בְּהֵ׳מוֹת). פיה,
הויז־פיה; אַ קוה; אַ נאַר, אַ
שטומפזיניגער מענש. "אין דער
יוגענד אַ בהמה אויף דער על־
טער אַ פערד" (שפוו.). "אין אַ
מגפה איז אַ ציעג אויך אַ בהמה"

(שפוו.). „ביזטו אַ בהמה קיי שטרוי" (ווער.). „כּעס וחמה מאַכט אַ מענשען פאַר אַ בהמה" (שפוו.).

בְּהֵ׳מָה בְּצוּ׳רַת אָ׳דָם, הוו. אַ פיה אין געשטאַלט פון אַ מענשען. „בהמה בצורת פערד". (אָפט געברויכטע פאַראָדיע).

בְּהֵ׳מָה גַ׳סָּה, הוו. (מ. בְּהֵ׳מוֹת גַ׳סּוֹת), (תלמודיש). גרוים=פיה (אַ'ן אָקס אָדער אַ קוה).

בְּהֵ׳מָה דַ׳קָּה, הוו. (מ. בְּהֵ׳מוֹת דַ׳קּוֹת), (תלמודיש). קליין=פיה (אַ שעפּס אָדער אַ ציעג).

בְּהֶן שֶׁלִי׳, או. אויף מיין יא=וואָרט, אויף מיין עהרעניוואָרט.

בהמ״ק, אב. בֵּית הַמִּקְ׳דָּשׁ (ווז.).

בְּהֶסְ׳כֵּם־, או. מיט דער צושטימונג פון —.

בְּהַעֲלוֹתְ׳ךָ, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און דרייסיגסטער סדרה (ווז.). „זיך דרעהען ווי רש״י אין בהעלותך" (ווער.).

בְּהַקָּ׳פָה, או. אויף באָרג, אויף קרעדיט.

בְּהַר, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

בְּהַרְחָ׳בָה, או. מיט ברייטקייט, באַקוועם; אין גוטע, באַקוועמע אומשטענדען.

בּוֹ׳אִי בְשָׁ׳לוֹם, (ליטורגיש). „קום אין פרידען". די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט=געזאַנג וואָס אידען זאָגען פרייטאָג צו נאַכט אין שול שטעהענדיג מיט דעם געזיכט צו דער טהיר. „ביי בואי בשלום שטעהט דער אָרעמאַן אויבען אָן" (שפוו.).

בּוֹגֶ׳רֶת [בּוֹגֶ׳רֶת], הוו. (מ. בּוֹגְ׳רוֹת). אַ דערוואַקסען מיידעל, אַ מיידעל אין הייראַטה-יאָהרען.

בּוֹ׳גֵד, הם. (מ. בּוֹגְ׳דִים). פאַררעטהער.

בּוֹ׳דֵק־זיין, צא. זעה בּדְקִ׳יען.

בְּוַדַּ׳אי, או. זעה אַוַדַּ׳אי.

בּוֹ׳לֵט, א. סטאַרטשענדיג, קלאָר, דייטליך.

בּוּלְ׳מוּס, בּוּלְ׳מוּס אֲבִ׳י׳לָ׳ז, הם. (תלמודיש). גרויסער הונגער, גרויסער אַפעטיט.

בּוּ׳עָה, הוו. (מ. בּוּ׳עוֹת). אַ בלאָז, אַ בלאָטער, אַ געשוויר (אויף די לונגען פון אַ געקוילעטען פיה).

בּוֹ׳עֵל־זיין, צא. געשלעכטליך צוזאַמענזיין מיט —.

בּוּר, הם. (מ. בּוּ׳רִים). אַ'ן אונוויסענדער מענש.

בּ״ר מְדְאוֹרַיְ׳יתָא, הם. אַ'ן אונוויסענדער אפילו לויט דעם געזעץ פון דער תורה (ווז.), אַ זעהר אונוויסענדער מענש.

בּוֹ׳רֵא, הם. דער באַשעפער, גאָט.

בּוֹ׳רֵא בָּ׳רוּךְ הוּא, הם. דער באַשעפער געבענשט זאָל ער זיין, גאָט.

בּוֹ׳רֵא מְאוֹ׳רֵי הָאֵשׁ׳, (ליטורגיש). „דער באַשעפער פון פייער=ליכט", די לעצטע ווערטער פון אַ זע=

גענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען שבת=צו=נאכט ווען מען צינדט אָן צום ערשטען מאָל פייער. מאכען בורא מאורי האש, אונטערצינדען.

בּוֹ'רֵא מִי'נֵי מְזוֹ'נוֹת, (ליטורגיש). "דער באשעפער פון (אלע) זאָרטע; שפייזען", א זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען איידער מע עסט א לייכטע שפייז.

בּוֹ'רֵא נְפָ'שׁוֹת, (ליטורגיש). "דער באשעפער פון די זעלען", ווערטער פון א זעגענשפרון וועלכען מע זאָגט ביי אידען נאָך א לייכטען איבערבייסען.

בּוֹ'רֵא־נְפָ'שׁוֹת־קלייזעל, הז. א הויז פון אויסגעלאסענהייט, א בראָדעל.

בּוֹ'רֵא פְּרִי הַגֶ'פֶן, (ליטורגיש). "דער באשעפער פון דער פרוכט פון דעם וויינשטאָק", די לעצטע ווער=טער פון א זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען איידער מע טרינקט וויין.

בּוֹרֵ'חַ, המ. א'ן אנטלאָפענער, א שולדנער וועלכער איז אנטלאָפען פון זיינע קרעדיטאָרען.

בּוֹ'רֵר, המ. (מ. בּוֹרְרִים [בָּרְ'רים]). א וועהלער, א שטימגעבער; איי=נער פון די אויסגעקליבענע שיי=דענס=ריכטער ביי א'ן אָפמאך.

בּוֹרְרוּת [בָּרְ'רות], הוו. אָפמאך, קאָמפראָמיס.

בּוּ'שָׁה, הוו. (מ. בּוּ'שׁוֹת). שאנד; שעמעוודיגקייט. "אָנוועען נדן און ירושה איז ניט קיין בושה" (שפוו.). "בושה טהוט וועה" (שפוו.). "ער נעהמט זיין חרפה און דעקט זיין בושה דערמיט צו" (ווער.).

בּוּ'שֶׁת־פָּ'נִים, המ. (מ. בּוּ'שֶׁת־פָּ'נִים'ער), (תלמודיש). א שע=מעוודיגע פערזאָן. "בעסער א בושת־פנים איידער א'ן עזות־פנים" (שפוו.).

בּוּ'שֶׁת־פָּ'נִים'דיג, א. שעמעוודיג.

בְּזֶה הַלָּ'שׁוֹן, או. מיט דער שפראך, אזוי, נעמליך.

בְּזֶה הָאוֹ'פֶן, או. אויף דער ארט, מיט דעם באדינג.

בָּ'זוּי, המ. (מ. בְּזוּ'יִים). פארעכט=ליכער, נידעריגער מענש.

בָּ'זוּי וּמְבוּ'זֶה, א. זעהר פאראכטעט, זעהר ערנידעריגט.

בָּ'זוּי וְנִבְ'זֶה, א. זעהר פאראכטעט, זעהר ערנידעריגט.

בְּזוֹל [בְּזָל], או. ביליג, וואָלוועל.

בִּזְ'יֵי־בִּזְיוֹ'נוֹת *, המ. מ. א גרויסע שאנד; גרויסע באליידיגונגען.

בִּזָּ'יוֹן, המ. (מ. בִּזְיוֹ'נוֹת). שאנד; באליידיגונג. "א מאמע איז א פאָקרישקע זי דעקט צו די קינ=דער'ס חסרונות און דעם מאנ'ס בזיונות" (שפוו.).

בִּזְיוֹ'נוֹת, מ. (אמעריקאניש). (שפאסהאפטע איבערמאכונג פון דעם ענגלישען וואָרט „ביזנעס") געשעפטען.

בְּזִיל הַזּוֹל [הַזָּל'], בְּזִיל זוֹל [זָל] *, או. זעהר ביליג, שפאָט=ביליג.

בִּזְכוּת', או. צוליעב, וועגען.

בִּזְכוּת' זֶה, אַו. (ליטורגיש). צוליעב דעם, דערפאר.

בְּחִ'בּוּק יָדַ'יִם, אַו. (ביבליש). מיט פארלייגטע הענד, ליידיג. „דער וואס זיצט בחבוק ידים דער בלייבט אהן מכנסים“ (שפוו.).

בְּחֶדֶר"ג, אַב. בְּ..'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֶרְ'שׁוֹם, ווערטער וועלכע מע שרייבט ביי אידען אויף דעם קאנווערט פון א בריעף אלס א ווארנונג אז קיינער אויסער די אדרעסירטע פערזאן זאל איהם ניט לעזען. זעה חֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֶרְ'שׁוֹם.

בְּחַדְרֵ'י חֲדָ'רִים, אַו. (תלמודיש). „אין די אינעווייניגסטע צימערען“, באהאלטען, פארבארגען, סעקרעטנע.

בָּ'חוּר, הֶם. (מ. בַּחוּרִים [בָּ'חוּרִים]). א יונגער מאן; א'ן אונפארהייראטהעטער; א יונג, א קערל. „א בחור טאר קיין שדכן ניט זיין“ (שפוו.). „א בחור מאכט קדוש איבער שפענער און הבדלה איבער א קאלטען פייער־טאפ“ (שפוו.). „אז א'ן אלטער בחור שטארבט האבען מיידלעך נקמה“ (שפוו.). „ער איז אזוי א בחור ווי די אם איז א מויד“ (ווער.).

בָּ'חוּר'טע, הוו. (מ. בָּ'חוּריטעס). א מוטהיגע, תיטרע, אדער פארשייטע פרוי.

בָּחוּר'עץ', הֶם. א קערל, א יונג.

בָּחוּשׁ, אַו. דייטליך, קלאר. זעהן בחוש, זעהן מיט די אייגענע אויגען.

בְּחֶזְ'קַת־, אַו. האבענדיג די רעפוטאציאן פון —, אנגענומען אלס —.

בְּחִיל וּבִרְעָ'דָה, אַו. (ביבליש). מיט טרייסלען און מיט ציטערנים, מיט גרויס פארעהרונג.

בְּחִי'נָה, הוו. (מ. בְּחִי'נוֹת), (קאבאליסטיש). שטופע, קלאס, גראד.

בָּחִיר, הֶם. דער אויסערוועהלטער, דער בעסטער, דער פער; א'ן אנטיקעל, א שענע זאך.

בְּחִיר הַיְצוּ'רִים, הֶם. דער אויסערוועהלטער פון אלע באשעפעניסען, דער מענש.

בְּחִי'רָה, הוו. וואהל, אויסוואהל, פרייער ווילען.

בְּחִ'נָם, אַו. אומזיסט; זעהר ביליג. „בחנם קריגט מען כנים“ (שפוו.).

בְּחִפָּ'זוֹן, אַו. אין איילענים, אין האסט.

בַּחֲצוֹצְ'רוֹת וְקוֹל שׁוֹ'פָר, אַו. (ביבליש). מיט טראמפייטען און מיט הארן־קלאנג.

בַּחֲצִי [בֶּחָ'צִי] חִ'נָם, אַו. האלב אומזיסט, זעהר ביליג.

בְּחֻקֹּ'תַי, הוו. דער נאמען פון דער דריי און דרייסיגסטער סדרה (ווז).

בְּחֵ'רֶם, אַו. אונטער דער שטראף פון אויסגעשלאסען ווערען פון דער געמיינדע. פרעג מיך בחרם, וואס וויים איך? זעה חֵ'רֶם.

בְּחֶרְפָּ'תוֹ, בְּחַרְפָּ'תִי, בְּחַרְפָּתֵ'נוּ, אַו. צו זיין, מיין, אונזער שאנדע.

בָּטוּ'חַ, הֶם. (ז. בְּטוּ'חִים). א באגלויבטער, ראיעלער מענש. „דער בעסטער בטוח איז די אייגענע

קעשענע" (שפּוו.). "גאַנץ איז אַ בטוח" (שפּוו.).

בָטוּ׳חַ, א. זיכער, איבערצייגט.

בְטוּ׳חוֹת, הוו. מ. זיכערהייטען, גאַראַנטיע, זאַלאָג.

בִ׳טוּל, הם. פאַרשטערונג, גערינג־שעצונג.

בִ׳טוּל הַיֵּשׁ (הַיֵּ׳ש), הם. די פאַרניי־נונג פון אַלץ וואָס איז מאַטעריעל, דאָס אויסטהאָן זיך פון אַלע איר־דישע אינטערעסען.

בִטָ׳חוֹן, הם. (מ. בִטְח״נוֹת). צו־טרוי, גלויבען, האָפענונג. "אַז מע האָט בטחון האָט מען אויף שבת" (שפּוו.). "דער בטחון איז צוקראָכען" (ווער.).

בָ׳טֵל, א. (מ. בְטֵ׳לִים). פאַרניכ־טעט, אָפּגעשאַפט, צו־נישט. בטל ווערען, אויפהערען צו עקזיסטירען, אָפּגעשאַפט ווערען.

בָ׳טֵל בְשִׁ׳שִׁים, (תלמודיש). פאַר־לאָרען אין זעכציג מאָל אַזוי פיעל, פאַרלאָרען אין אַ מאַסע.

בָ׳טֵל וּמְבוּ׳טָל, א. (תלמודיש). אויסקאַסירט און ווערטהלאָז.

בַטְ׳לָן, הם. (מ. בַטְלָ׳נִים). ליידיג־געהער, פוסטעפּאַ־ניק; קלויזניק. "צוויי תחונות אין איין טאָג איז דעם בטלן'ס יאָמער און קלאָג" (שפּוו.).

בַטְלָ׳נוּת, הוו. ניט ווערטליכקייט, ניט פראַקטישקייט.

בַטְ׳ל׳ען, צש. אַרומגעהן ליידיג, פוסטעפּאַ־קווען.

בִ׳יאָה, הוו. (מ. בִ׳יאוֹת). גע־שלעכטליבעם צוזאַמענזיין. "מאָל אויס אַ סרים דעם טעם פון ביאה" (ווער.).

בֵ׳יאוּר, הם. (מ. בֵיאוּ׳רִים). זעה בֵ׳אוּר.

בִ׳יאַת הַגוֹ׳אֵל, הם. דאָס קומען פון דעם (אידישען) דערלייזער.

בְיָד (בְיָ׳ד) חֲזָקָה, או. (ביבליש). מיט שטאַרקער האַנד, מיט גע־וואַלט.

בְיָד רָ׳מָה, או. (ביבליש). מיט הוי־כער האַנד, מיט שטאָלץ, מיט פרעכהייט.

בְיָדַ׳יִם, או. מיט די הענד.

בְיוֹדְ׳עִים, או. מיט אַלעמענס וויסען, עפענטליך, אָפען.

בִ׳יוּשׁ, הם. שאַנד, באַליידיגונג.

בִיזָ׳יוֹן, הם. (מ. בִיזְיוֹ׳נוֹת). זעה בִזָ׳יוֹן.

בִיחִ׳ידוּת (בְיְחִ׳ידוּת), או. אין איינ־זאַמקייט, איינער אַליין. דאַוונען ביחידות, דאַוונען אָהן אַ מנין (ווז.).

בִ׳יטוּל, הם. זעה בִ׳טוּל.

בִיטָ׳חוֹן, הם. (מ. בִיטְחוֹ׳נוֹת). זעה בִטָ׳חוֹן.

בִיי״, די באַדייטונג פון אַלע העב־רעאישע ווערטער מיט דעם איי־דישען פּאַרוואָרט „ביי" מוז גע־זוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

בַיי״שָׁן, הם. (מ. בַיישָׁנִים). זעה בַיְישָׁן.

בִּל'בּוּל, המ. (מ. בִּלְבּו'לים). זעה בַּל'בּוּל.

בִּי'מָה, הוו. (מ. בִּי'מוֹת). אַ פּלאַטפאָרמע אַרומגערינגעלט מיט אַ געלענדער אין מיטען פון דער סינאַגאָגע.

בֵּין, פּ. צווישען.

בֵּין אָ'דָם לַחֲבֵ'רוֹ, (תלמודיש). צווישען איין מענשען און דעם צווייטען.

בֵּין אָ'דָם לַמָּ'קוֹם, (תלמודיש). צווישען דעם מענשען און גאָט.

בֵּין אָ'רוּר הָ'מָן לְבָ'רוּךְ מָרְדְּ'כַי, (תלמודיש). צווישען „פאַרפלוכט איז המן" ביז „געבענשט איז מרדכי". ניט וויסען ב י ן א ר ו ר ה מ ן ל ב ר ו ך מ ר ד כ י, ניט קענען אונטערשיידען פון איין זאַך ביז דער צווייטער (פון באַטרונקענהייט).

בֵּין הַזְּמַ'נִּים, המ. די פרייע וואָכען צווישען די צוויי לעהרטערמינען (ביי אידען).

בֵּין הַשְּׁמָ'שׁוֹת, המ. (תלמודיש). פאַרנאַכט, פאַר זונענאונטערגאַנג.

בֵּין כֶּ'סֶא לֶעָ'שׂוֹר, המ. (די טעג צווישען ראש השנה און יום־כפור.

בֵּין מִנְ'חָה לְמַעֲ'רִיב, המ. די צייט צווישען דעם מנחה= און דעם מעריב=געבעט, פאַרנאַכט.

בֵּין רֶ'גֶל לְרֶ'גֶל, המ. צווישען איין פייערטאָג און דעם צווייטען, חול המועד (ווז.).

בֵּי'נֵי לְבֵי'נֵי וּלְבֵי'נֵי, או. (תלמודיש: בֵּינֵי וּבֵינֵי). אין דער צווישענצייט, אונטערדעסען.

בֵּינֵי'הֶם, או. „צווישען זיי", ביי ניט-אידען. ביי זיי ב י נ י ה ם, ביי ניט אידען.

בִּנְיָ'ן, המ. (מ. בִּנְיָ'נִים). זעה בִּנְ'יָן.

בֵּינְתַּ'יִם, או. אונטערדעסען.

בֵּי'צָה, הוו. (מ. בֵּי'צִים). אַ'ן איי.

בֵּי'צִימער, המ. (מ. בֵּי'צִימער), (אַמעריקאַניש). אַ'ן אירלענדער (שטאַמט וואַהרשיינליך פון דעם וואָרט "אירלאַנד" ווערט אין ענגליש אויסגעשפּראָכען "אייערלאַנד").

בִּי'קוּר חוֹ'לִים, המ. זעה בִּ'קּוּר חוֹ'לִים.

בִּירוּ'שָׁה [בִּירֻ'שָּׁה], א. געערבט, איבערגעלאָזט, טראַדיציאָנעל.

בֵּית [בֵּיז], המ. (מ. בֵּית'ען [בֵּי'זען]) דער נאָמען פון דעם צווייטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף=בית ווען געשריבען מיט אַ פּינטעלע אינעווייניג (בּ).

בֵית [בֵיז], המ. (מ. בֵית'ען [בֵי'זען]). דער נאָמען פון דעם צווייטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף=בית ווען געשריבען אָהן אַ פּינטעלע (ב).

בַּ'יִת, המ. (מ. בָּתִּים [בָּ'תִּים]). הויז; קעסטעל, שיידעל, דאָס פּאַרמעט=שיידעל פון די תפילין וואו עס ליגען איינגעשלאָסען די פרשות (ווז.).

בֵּית־דִּין [בעזן], המ. (מ. בָּתֵּי־דִינִים

[בּעזנס]), (תלמודיש). געריכטס=
הויז; געריכט; די ראבינער אָדער
געלעהרטע פאַר וועלכע עס ווערען
פאָרגעבראַכט אַלע געלטליכע
דיספוטען; און רעליגיעזע פראַגען
וואָס קומען פאָר אין דער גע=
מיינדע.

בֵּית־דִּין [בּעזן]־שְׁטִיבּעל, הו. (מ.
בֵּית־דִּין [בּעזן]־שְׁטִיבּלעך). דאָס
צימער וואו בית־דין זיצט.

בֵּית־דִּין [בּעזן] שֶׁל מַעְלָה, הס.
(תלמודיש). דאָס הימלישע גע=
ריכט.

בֵּית־דִּין [בּעזן] שַׁמָּשׁ [שַׁמֶשׁ],
הס. (מ. בֵּית־דִּין [בּעזן] שַׁמָּשִׁים
[שַׁמָשִׁים]). דער באַדינטער פון
בית־דין. איך בין ניט דיין ב י ת ־
ד י ן ־ ש מ ש, איך בין ניט דיין
באַדינטער.

בֵּית־הַבְלִיעָה, הוו. (תלמודיש).
שלונד, שפייזרעהר.

בֵּית־הַכָּבוֹד, הס. (מ. בֵּית־
הַכָּבוֹדען), (תלמודיש). אָפּ=
טריט, קלאָזעט.

בֵּית־הַכְּנֶסֶת, הס. (מ. בָּתֵּי־
כְּנֵסִיּוֹת), (תלמודיש). א סינאַ=
גאָגע.

בֵּית־הַכִּסֵּא, הס. (מ. בֵּית־הַכִּסְאִים),
(תלמודיש). אָפּטריט, קלאָזעט.

בֵּית־הַמִּדְרָשׁ, הס. (מ. בָּתֵּי־
מִדְרָשִׁים). זעה בֵּית־מִדְרָשׁ.

בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, הס. (מ. בֵּית־
הַמִּקְדָּשִׁען), (תלמודיש). "דאָס
הויז פון הייליגקייט", דער הייליג=
גער טעמפּעל (ביי אידען) פאַר=
צייטען אין ירושלים. "ניט אין
איין טאָג איז דער ב י ת ־
ה מ ק ד ש געבויט געוואָרען"
(שפּוו.).

בֵּית־הַמְשׁוּגָּעִים, הס. אירענהויז.

בֵּית־הַקְּבָרוֹת, הס. (מ. בֵּית־
הַקְּבָרוֹתען), (תלמודיש). דאָס
טויטען=פעלד. "צרות טרייבען
אויף'ן ב י ת ־ ה ק ב ר ו ת"
(שפּוו.).

בֵּית־וַעַד לַחֲכָמִים, הס. (תלמו=
דיש). א הויז וואו געלעהרטע
קומען זיך צוזאַמען.

בֵּית־זוֹנוֹת, הס. (מ. בָּתֵּי־זוֹנוֹת),
(ביבליש). הור=הויז.

בֵּית־זְקֵנִים, הס. אַלטען=הויז, באַ=
גאַדיעלניע.

בֵּית־חַיִּים, הס. (מ. בֵּית־חַיִּימס).
"דאָס פלאַץ פון לעבען", טויטען=
פעלד.

בֵּית־מִדְרָשׁ [מֶדְרָשׁ], הס. (מ.
בָּתֵּי־מִדְרָשִׁים), (תלמודיש). א
אידישע סינאַגאָגע וועלכע ווערט
אויך געברויכט אַלס פלאַץ צום
לערנען. "א גוטען מענשען וועט
די שענק ניט קאַליע מאַכען און
א שלעכטען וועט דער ב י ת ־
מ ד ר ש ניט פאַרריכטען" (שפּוו).

בֵּית מוֹשַׁב זְקֵנִים, הס. זעה
מוֹשַׁב זְקֵנִים.

בֵּית מַחֲסֶה לִיתוֹמִים, הס. וויי=
זענהויז.

בֵּית־מִקְדָּשׁ, הס. (מ. בֵּית־
מִקְדָּשִׁען). זעה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ.

בֵּית־מֶר'חָץ, הם. (תלמודיש). זעה מֶר'חָץ.

בֵּית־עוֹ'לָם, הם. (מ. בֵּית־עוֹ'לָמִ'ים), (תלמודיש). "דער אויביגער פלאַץ", דאָס טויטען־פעלד. "ווי קוממ דער חזיר אויפ'ן בית־עולם" (ווער.).

בית־צַלְ'מִין, חם. (מ. בֵּית־צַלְ'מִיִים), (תלמודיש). זעה בֵּית־עוֹ'לָם.

בֵּית־קְ'בוּל, הם. (תלמודיש). א פלאַץ אַריינצונעמען, א מאגען. ער האָט א גוטען בית־קבול, ער קען פיעל עסען.

בַּ'יִת רִא'שׁוֹן, הם. (תלמודיש). "דאָס ערשטע הויז", דער ערשטער בית־המקדש (ווז.).

בַּ'יִת שֵׁ'נִי, הם. (תלמודיש). "דאָס צווייטע הויז", דער צווייטער בית־המקדש (ווז.).

בְּכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד], א. "מיט עהרע", אַנשטענדיג. עהרווירדיג, געאַכ־טעט. זעה כָּ'בוֹד.

בכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד] גָ'דוֹל, או. מיט גרויס עהרע, מיט פּאַראַד; מיט פּאַרגעניגען.

בְּכָבוֹ'דוֹ וּבְעַצְ'מוֹ, או. (תלמודיש). "מיט זיין ווירדע און מיט זיין אייגענער פּערזאָן", ער אַליין.

בִּכְדֵי', ב. דאַמיט, אום.

בְּכִוּון [בְּכִ'יוּן], או. מיט אַבזיכט. זעה כִּ'יוּן.

בְּכַוָּנָה [בְּכַוָּ'נָה], או. מיט ווארעם־קייט, מיט געפיהל, מיט'ן גאַנצען האַרצען: זעה כַּוָ'נָה.

בְּכוֹר [בְּכָר], הם. (מ. בְּכוֹ'רִים). א'ן ערשט־געבוירענער זוהן; א'ן ערשט־געבוירענער אָקס, באָק א. ד. ג. וועלכער איז היילינ ביי אידען און וועלכען מען טאָר ניט קאַליעטשען אָדער שלאָגען. ארומ־געהן ווי א בכור אויף דעם גוטען אָרט, אַרומגעהן ליידיג.

בְּכוֹ'רָה, הוו. (מ. בְּכוֹ'רוֹת). א'ן ערשט־געבאָרענע טאָכטער; די רעכט און פריווילעגיען פון ערשט־געבאָרענע.

בְּכוֹר'יטע [בְּכָר'יטע], הוו. (מ. בְּכוֹר'יטעם [בְּכָר'יטעם]). א'ן ערשט־געבאָרענע טאָכטער.

בְּכֹחַ [בְּכֹ'חַ], או. אימשטאַנד, פעה־היג. האָבען בכח, זיין אימ־שטאַנד. זעה כֹּ'חַ.

בְּכִיָּה, הוו. (מ. בְּכִ'יוֹת). געוויין, יאָמער.

בְּכִיָּה לְדוֹ'רוֹת, הם. (תלמודיש). א יאָמער אויף לאַנגע צייטען, א'ן אויביגער טרויער.

בְּכִי'וּן, או. זעה בְּכִ'וּון.

בְּכִיסוֹ [בְּכִי'סוֹ] בְּכוֹסוֹ [בְּכוֹ'סוֹ] בְּכַעֲסוֹ [בְּכַ'עֲסוֹ], (תלמודיש). דורך זיין בייטעל דורך זיין בעכער און דורך זיין צאָרן. "מע דער־קענט א מענשען בכיסו בכוסו בכעסו" (שפוו.).

בַּ'כֹּל מִ'כֹּל כֹּל, (תלמודיש). אלס־דינג, פון אלע סאָרטען.

בְּכָל תְּפוּ'צוֹת יִשְׂרָ'אֵל, אין אלע

ערטער וואו אידען זענען צו=
שפרייט.

בִּכְלָל [בִּכְּלַל'], אַו. אין אַלגעמיי=
נעם, איבערהויפּט; אין דער
קלאַסע פון, אלם.

בְּכֵן, אַו. דעריבער, דערפאַר, צו=
ליעב דעם.

בִּכְתָב [בִּכְּתַב'], אַו. שריפטליך,
אין מאַנוסקריפּט.

בַּל־תַּשְׁחִית, (ביבליש). זאָלסט ניט
(אומזיסט) צושטערען. עובר זיין
אויף בל־תשחית, פאַר=
שווענדען אומזיסט.

בְּלֹא, אַו. ניט, ניט=געזעהן, בלא־
ראיה (ווז.).

בְּלֹא־יוֹד'עִים, אַו. (ליטורגיש). ניט=
וויסענדיג.

בְּלֹא־רְאִ'יָה, אַו. אומגעזעהען, ניט=
געזעהענערהייד (אין קאָרטען=
שפּיעל).

בִּלְ'בּוּל, הם. (מ. בִּלְבּוּ'לִים). פאַל=
שע באַשולדיגונג.

בִּלְ'בּוּל דָּם [דַם], הם. בלוט=באַ=
שולדיגונג, די פאלשע באַשולדי=
גונג געמאַכט אויף אידען אַז זיי
געברויכען בלוט פון קריסטען אויף
פסח.

בְּלַ'חַשׁ, אַו. שושקענדיג, שטילער=
הייד.

בְּלִי־, פּ. אָהן.

בְּלִי־גוּזְ'מָא, אַו. אָהן איבערטריי=
בונג.

בְּלִי־מַסְקָ'נָא, אַו. אָהן אַ'ן אָבּמאַ=
לוטען באַשלום (אַ'ן אויסדרוק
וועלכע די פרומע אידען געברויכען
ווען זיי ריידען פון טהאָן אַ זאַך
אין דער צוקונפט, אום ניט צו
נעהמען אויף זיך קיין פאַרפּפליכ=
טונג).

בְּלִי־נֶדֶר [נֶ'דֶר], אַו. אָהן אַ באַ=
שטימטען פאַרשפּרעכען. זעה
בְּלִי־מַסְקָ'נָא.

בְּלִי־סָ'פֵק, אַו. אָהן צווייפעל.

בְּל"מ, אב. בְּלִי־מַסְקָ'נָא (ווז.).

בל"נ, אב. בְּלִי־נֶ'דֶר (ווז.).

בְּלַעֲ"ז, אב. בִּלְשׁוֹן' עַם זָר, אַו.
"אין דער שפּראַך פון אַ פרעמדען
פאָלק", ניט=העבּרעאיש; פאַר=
טייטשט, דאָס הייסט.

בִּלְ'עָם, אנם. דער נאָמען פון דעם
צויבערער וועלכען בלק האָט גע=
רופען צו שילטען די אידען אין
דער וויסטע; אַ גרוים מויל. די
ביבעל דערצעהלט אַז ווען בלעם
איז געוועזען אויפ'ן וועג צו שילטען
דאָס אידישע פאָלק האָט זיך
פלוצלונג פאַר דער עזעלין אויף
וועלכע ער איז געריטען באַוויזען
אַ'ן ענגעל מיט אַ שווערד אין
האַנד און האָט איהר פאַרשטעלט
דעם וועג, און די עזעלין האָט
מיט אַמאָל אָנגעהויבען צו רעדען.
דערפון איז דער אויסדרוק:
בִּלְ'עָמ'ס עזעל.

בָּ'לָק, אנם. דער נאָמען פון דעם
קעניג פון דעם לאַנד מואב (ווז.),
וועלכער האָט געוואָלט פאַרטילי=
גען די אידען אין דער וויסטע ווי
די ביבעל דערצעהלט; הוו. דער
נאָמען פון דער פיערציגסטער סדרה

(ווז.) וואו די געשיכטע פון בלק ווערט דערצעהלט. לערנען מיט אימיצען ב ל ק, איינעם גוט אָנ־לערנען.

בִּלְ'תִּי סָ'פֵק, או. אָהן אַ צווייפעל.

בְּמִדְ'בָּר, הס. דער נאָמען פון דעם פינפטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פיער און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

בַּ'מֶה מָצִיי'נוּ, הס. זעה מַה מָצִיי'נוּ.

בִּמְהֵ'רָה, או. שנעל, באלד, אין קורצען.

בִּמְהֵ'רָה בְיָמֵי'נוּ, או. (תלמודיש). אין גיכען (און) נאָך פאַר אונזער לעבען, אין קורצען.

בִּמְזוּ'מָן, בִּמְזוּמָ'נִים, או. מיט באַארען געלט, אין קאַסע.

בְּמֵ'זִיד, או. מוטהווילּיג, מיט אַב־זיכט.

בִּמְחִי'לָה, או. מיט פאַרצייהונג, בעטענדיג פאַרצייהונג.

בְּמִצְוו'תָיו, או. באַרוישט, באַ־טרונקען (שטאַמט וואהרשיינליך פון דעם וואָרט "במצוותיו" וואָס קומט פאַר אין קידוש, וועלכען מע זאָגט געוועהנליך אויף וויין).

בִּמְ'קוֹם, פ. אנשטאַט, וויצע; הס. אַ שטעלפאַרטרעטער, אַ געהילפע.

בִּמְ'קוֹם שֶׁאֵין' אִישׁ הִשְׁתַּ'דֵּל לִהְ'יוֹת אִישׁ, (תלמודיש). דאָרט וואו עס איז ניטאָ קיין מאַן צו טהאָן די אַרבייט (באַמיה זיך דו צו זיין דער מאַן). "ב מ ק ו ם ש א י ן א י ש איז אַ הערינג אויך אַ פיש" (שפוו.).

בְּמַ'קַּח הַשָּׁוֶ'ה, או. אין גלייכען פרייז, אין גלייכען געלט, ביליג.

בְּמֶ'שֶׁךְ, או. אין פאַרלויף.

בְּמַתָּ'נָה, או. אַלס געשאַנק, גע־שאָנקען.

בֵּן, הס. (מ. בָּ'נִים, בְּנֵי־). אַ זוהן; אַ יונג, אַ קערל. דאָס וואָרט ווערט אויך זעהר אָפט געברויכט אין פאַרבינדונג מיט אַנדערע ווער־טער אין די פיעלפאַכע באַדייטונ־גען פון: געהערענדיג צו, באַ־גאַבט מיט, פעהיג אויף, באַזיצער פון, מיטגליעד פון, אין אַלטער פון (זעה אונטען).

בֶּן־אָדָם, הס. (מ. בְּנֵי־אָ'דָם), (ביבליש). אַ מענש, מענשענקינד.

בֶּן־בַּ'יִת, הס. (מ. בְּנֵי־בַ'יִת [־בָּ'יִת]), (ביבליש). "הויז־קנעכט", הויז־מענש, אָפטער איינגעהער.

בֶּן־בְּרִית, הס. (מ. בְּנֵי־בְרִית [בְּרִית]) (תלמודיש). איינער וועלכער גע־הערט צו דעם בונד (וועלכען גאָט האָט געשלאָסען מיט די אידען), אַ איד.

בֶּן־גְּדוֹ'לִים, הס. איינער וועלכער שטאַמט פון גרויסע (מענער), אַ'ן אַריסטאָקראַט.

בֶּן־הַגְ'דָה, הס. (מ. בְּנֵי־הַגְ'דָהִ'ים). דער זוהן געבאָרען פון אַ צוזאַמענ־זיין אין דער צייט פון דער מו־טער'ס אונריינקייט.

בֶּן־הָרַב', הס. (מ. בְּנֵי־הָרַב'). דער זוהן פון אַ ראַבינער.

בֶּן־זוּג, הס. (תלמודיש). די באַ־שערטע פּאָאר, דער באַשערטער.

בֶּן־זְקוּ'נִים, הַמ. (ביבליש). אַ זוהן געבאָרען אויף דער עלטער, מי־זיניק. „אַ בן־זקונים איז אַ פאַרטיגער יתום" (שפוו.).

בֶּן־חוֹ'רִין, הַמ. (מ. בְּנֵי־חוֹ'רִין), (תלמודיש). אַ פרייער מאַן.

בֶּן־טוֹ'בִים, הַמ. (תלמודיש). אַ זוהן פון פיינע עלטערן.

בֶּן־יָ'חִיד, הַמ. (מ. בְּנֵי־יְחִי'דִים), (ביבליש). אַ'ן איינאיינציגער זוהן. „אַ בן־יחיד איז אַ האַלבער משומד" (שפוו.). „אַ בן־יחיד זאָל מען מיידען אַ בת־יחידה זאָל מען זוכען" (שפוו.). „איינגע־שפּאַרט ווי אַ בן־יחיד" (ווער.).

בֶּן־יַ'קִּיר, הַמ. (ביבליש). אַ טהייערער זוהן, אַ טהייער קינד (געוועהנליך געברויכט אין אַ'ן איראָנישען זין).

בֶּן־יִשְׂרָ'אֵל, הַמ. (מ. בְּנֵי־יִשְׂרָ'אֵל) (ביבליש). אַ'ן איזראַעליט, אַ'ן אידיש קינד.

בֶּן־מָ'וֶת, הַמ. (ביבליש). „פאַר־אורטהיילטער צום טויט", שטער־בענדער, געפעהרליכער קראַנקער.

בֶּן־מֶ'לֶךְ, הַמ. (מ. בְּנֵי־מְלָ'כִים), (תלמודיש). דער זוהן פון אַ קע־ניג, אַ פרינץ.

בֶּן־נֹ'חַ, הַמ. (תלמודיש). איינער וועלכער שטאַמט פון נח, אַ ניט־איד; אַ קאַרגער גראָבער מענש.

בֵּן [בֶּן] סוֹ'רֵר וּמוֹ'רֶה, הַמ. (ביב־ליש). אַ ווידערשפּענסטיגער זוהן, אַ פאַרדאָרבען קינד.

בֶּן־סִי'רָא, אנמ. דער זוהן פון סירא, פֿערפאַסער פון אַ בוך וואָס ענט־האַלט מאָראַל־שפּרוכען און רופט זיך מיט דעם זעלביגען נאָמען (דאָס בוך איז אַ טהייל פון די כתובים אחרונים, ווז.).

בֶּן־עִ'יר, הַמ. (תלמודיש). שטאָדט־מענש; איינער וועלכער קומט פון דער זעלביגער שטאָדט.

בֶּן־פְּקוּ'עָה, הַמ. (מ. בֶּן־פְּקוּ'עָהים), (תלמודיש). אַ לעבעדיג קעלבעל אַרויסגענומען פון אַ געקוילעטער קוה.

בֶּן־שִׁבְ'עִים, הַמ. (תלמודיש). אַ זיבעציגער, איינער וועלכער איז אַלט זיבעציג יאָהר אָדער מעהר.

בֶּן־תּוֹ'רָה, הַמ. (תלמודיש). אַ גע־לערנטער, אַ לערנער, אַ תלמו־דיסט.

בְּנֶאֱמָ'נוּת, אַו. אויף עהרליכקייט, אויף עהרענוואָרט.

בֶּנִ'אָק', הַמ. (מ. בֶּנִאָ'קעם). אַ זוהנדעל (געברויכט אין אַ פאַר־אַכטענדען זין).

בִּנְבוּ'אָה, אַו. פּראָפעטיש, פּאָראויס.

בְּנוֹגֵ'עַ, אַו. וואָס אנבעלאַנגט, וואָס געהערט.

בָּ'נוֹת, הוו. מ. זעה בַּת.

בְּנֵי־אָ'דָם, הַמ. (ביבליש). די ערשטע ווערטער פון די פּסוקים וועלכע מע זאָגט צו כפרות־שלאָגען. קוקען ווי דער האָהן אין בני־אדם, קוקען (אויף עפּעס גע־שריבענעם אָדער געדרוקטעם) און ניט קענען איבערלעזען אָדער ניט פאַרשטעהן דעם אינהאַלט.

בְּנֵי־מֹ'שֶׁה, הַמ. מ. משה'ס קינדער, די רויטע אידעלעך, אַ געוויסער

טהייל פון דעם אידישען פאָלק וואָס געפינט זיך, ווי די לעגענדע דערצעהלט, פון יענער זייט טייך סמבטיון (ווז.).

בְּנֵי־עֲלִיָּה, הם. מ. (תלמודיש). מענער פון הויכען שטאַנד, גע־הויבענע לייט.

בְּנֵי־מוּם, בְּנֵי־מוּמ׳דיג, אי. אַנ־שטענדיג.

בִּנְיָמִין, אנמ. דער נאָמען פון דעם אינגסטען פון יעקב׳ס צעהן זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון בנימין.

בִּנְיָן, הם. (מ. בִּנְיָנִים). געביי, געביידע.

בְּנִמְצָא, אי. אָפט באַגעגענט, לייכט צו געפינען.

בִּנְעִימוּת, אי. מיט זאַנפטקייט, זאַנפט, מילד.

בִּנְשִׁיקָה, אי. (תלמודיש). מיט אַ קוש (פון גאָט). "משה רבנו איז געשטאָרבען בנשיקה".

בס״ה, אב. בְּסַךְ־הַכֹּל (ווז.).

בְּסוֹד [בְּסָד], אי. אין געהיים.

בְּסוֹדֵי סוֹדוֹת, אי. זעהר געהיים.

בְּסַךְ־הַכֹּל, אי. אין גאַנצען, אַלץ צוזאַמענגענומען.

בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, אי. (לי־טורגיש). אין גיכען און אין אַ קורצע צייט. "אַז בעגלא איז אַ וואָגען איז בזמן קריב אַ שליטען" (ווער.—דער שפאַס ליעגט אין דער עהנליכקייט פון דעם אַראַמעאישען וואָרט "עגלא", באַלד, צו דעם העברעאישען וואָרט "עגלה", וואָגען).

בע״ה, אב. בְּעֶזְרַת־הַשֵּׁם (ווז.).

בעה״ב, אב. בַּעַל־הַבַּיִת (ווז.).

בעוה״ר, אב. בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים (ווז.).

בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אי. "פאַר אונזערע פיעלע זינד", אַ׳ן אויס־דרוק געברויכט אויסצודריקען די נישטווירדיגקייט אָדער דעם קליי־נעם באַטרעף פון אַ זאַך, אַזוי ווי: בעוונותינו הרבים וואָס ער האָט אין זיין גאַנצען פאַרמעגען.

בעזיבוש׳ניצע, הוו. (מ. בעזיבוש׳־ניצעס). אונפאַרשעמטע פרוי.

בעזיבוש׳ניק, הם. (מ. בעזיבוש׳־ניקעס). אונפאַרשעמטער מאַן.

בעזי׳חַרְפָּה׳ט׳ניצע, הוו. (מ. בעזי־חַרְפָּה׳ט׳ניצעס). אונפאַרשעמטע פרוי.

בעזי׳חַרְפָּה׳ט׳ניק, הם. (מ. בעזי־חַרְפָּה׳ט׳ניקעס). אונפאַרשעמטער מאַן.

בעז״ה, אב. בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם (ווז.).

בְּעֶזְרַת הַבּוֹרֵא, אי. מיט דער הילף פון דעם באַשעפער, מיט גאָט׳ס הילף.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם [הַשֵּׁם] יִתְבָּרַךְ, מיט דער הילף פון גאָט (געבענשט זאָל ער זיין).

בְּעֵינַי רָאִיתִי, מיט מיינע (איי־גענע) אויגען האָב איך געזעהען.

בְּעֵירוֹם וּבְחֹסֶר כֹּל, אי. (ביבליש).

„אין נאַקעטקייט און אין מאַנגעל פון אַלצדינג“, אין גרויס נויטה.

בּ׳עַל־, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־). ווערט געבּרויכט אין פאַרבּינדונג מיט אַנדערע ווערטער און האָט די פיעלפאַכע באַדייטונגען: באַזיצער פון, באַגאַבט מיט, פעהיג אויף, אָנגעשטעלט אַלס א. ד. גל. זעה אונטען.

בּ׳עַל־אוּמְ׳נוּת, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־אוּמְ׳נוּת), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט אַ פּראָפעסיאָן, אַ האַנדווערקער.

בּ׳עַל־אַחֲרָיוּת [אַחְרַ׳יוּת], המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־אַחֲרָיוּת [אַחְרַ׳יוּת]). דער וועלכער איז פאַראַנטוואָרטליך.

בּ׳עַל־אַכְסַנְיָה, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־אַכְסַנְ׳יוֹת), (תלמודיש). דער אייגענטהימער פון אַ גאַסטהויז.

בּ׳עַל־בָּטוּ׳חַ, המ. (תלמודיש: בּעַל בִּטְחָה). זעה בָּטוּ׳חַ.

בּ׳עַל־בִּטָ׳ח׳ן, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־בִּטָחוֹן [בִּטָ׳חוֹן]). איינער וועלכער האָט צוטרוי (אין גאָט).

בּ׳עַל־בֶּ׳כִ׳, המ. איינער וועלכער ווערט לייכט געריהרט צום וויינען, אַ וויינער.

בּ׳עַל־בְּרִית, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־בְּרִית [בְּרִית]), (ביבליש). דער פאָטער פון דעם באַשניטענעם קינד.

בּ׳עַל־גַּ׳אֲוָה, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־גַ׳אֲוֹת). שטאָלצער מאַן, גרויס=האַלטער. „אַ בּ ע ל ־ ג א ו ה איז ערגער פון אַ בעל־תאוה“ (שפּוו.).

בּ׳עַל־גַּ׳אֲוָה׳יטע, הוו. (מ. בּ׳עַל־גַ׳אֲוָה׳יטעס). שטאָלצע פרוי, גרויס=האָלטערקע.

בּ׳עַל־גַּ׳אֲוָה׳ניצע, הוו. (מ. בּ׳עַל־גַ׳אֲוָה׳ניצעס). שטאָלצע פרוי, גרויס=האַלטערקע.

בּ׳עַל־גַּ׳אֲוָה׳ניק, המ. (מ. בּ׳עַל־גַ׳אֲוָה׳ניקעס). שטאָלצער מענש, גרויס=האַלטער.

בּ׳עַל־גּוּזְ׳מָא, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־גוּזְ׳מָא). איינער וועלכער האָט ליעב צו איבערטרייבען.

בּ׳עַל־גּוּף, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־גוּ׳פִים). שטאַרקער דיקער מענש; אַ קליינער ערד=באַזיצער (געוועהנליך געבּרויכט אויף אַ ניט=אידען).

בּ׳עַל־דָּ׳בָר, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־דָ׳בָר), (ביבליש). „דער מאַן פון דער קלאַגע“, די באַטרעפענדע פערזאָן; דער ניט=גוטער, דער שטן (וו.).

בּ׳עַל־דַּבְּ׳רָן, המ. אַ רעדנער.

בּ׳עַל־דִּין, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־דִּי׳נִים). (תלמודיש). איינער פון די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען אין אַ פּראָצעס. „אַז ביידע בּ ע ל י ־ ד י נ י ם זיינען גערעכט איז שלעכט“ (שפּוו.).

בּ׳עַל־דֵּ׳עָה, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־דֵ׳עוֹת). איינער וואָס זיין מיינונג אָדער זיין באַפעהל ווערט געוועהנליך אָנגענומען, איינער וועלכער האָט (איבער עפּעם) צו זאָגען, איינפלוסרייכע פערזאָן, אויטאָריטעט.

בּ׳עַל־דִּקְ׳דוּק, המ. (מ. בּ׳עֲלֵי־דִקְ׳דוּק). איינער וועלכער קען גוט די העבּרעאישע שפּראַך=רעגעלען; אַ גראַמאַטיקער.

בּ׳עַל־דֶ׳רֶך־אֶ׳רֶץ, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־דֶ׳רֶך־אֶ׳רֶץ). איינער וועלכער האָט גוטע מאַניערען.

בּ׳עַל־דַרְ׳שָׁן, הם. זעה דַרְ׳שָׁן.

בּ׳עַל־דַרְ׳שֶׁ׳ער, הם. (מ. בּ׳עַל־דַרְ׳שִׁ׳ערם). פּרעדיגער, זאָגער. "איטליכער בעל־דרש׳ער דרש׳עט פאַר זיך אליין" (שפוו.).

בּ׳עַל־הַבַּיִת [הַבָּת׳], הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־בָתִּים [בַּ׳תִּים]), (תלמודיש). הויז־באַזיצער; באַזיצער, אייגענטהימער; וואָלהאַבענדער מענש; אַרבייט־געבער; גוטער ווירטהשאַפטער. "איטליכער בעל־הבית האָט פליי אין נאָז" (שפוו.). "אַ בעל־הבית אויף אַ חויפּטעל קרויט" (ווער.). "בעסער אַ רייכער שכן איידער אַ׳ן אָרעמער בעל־הבית" (שפוו.). "הונגער איז אַ בייזער בעל־הבית" (שפוו.). "יעדער הונד איז אַ בעל־הבית אויף זיין מיסט" (שפוו.). "עס איז גוט צו זיין אַ בעל־הבית אַז עס איז דאָ מיט וואָס" (שפוו.). "פיעל בעלי־בתים וועניג מזל־ברכה" (שפוו.).

בּ׳עַל־הַבַּיִת׳טע [הַבָּת׳טע]), הוו. (מ. בּ׳עַל־הַבַּיִת׳טעס [הַבָּת׳טעס]). הויז־באַזיצערין; באַזיצערין, אייגענטהימערין; וואָהלהאַבענדע פרוי; אַרבייט־געבערין; גוטע ווירטהין. "אַז די בעל־הבית׳טע איז אַ שטינקערין איז די קאַץ אַ נאַשערין" (שפוו.). "אַז די בעל־הבית׳טע איז אַ קאַץ איז די קאַץ אַ בעל־הבית׳טע" (שפוו.). "אַ שטוב דאַרף האָבען אַ בעל־הבית׳טע און אַ שטאַל דאַרף האָבען אַ בעל־הבית" (שפוו.).

בּ׳עַל־הַבַּיִת׳על [הַבֶּ׳ת׳על], הם. (מ. בּ׳עַל־הַבַּיִת׳לעך [הַבֶּ׳ת׳לעך]). אַ יונגער מאַן גלייך נאָך דער חתונה.

בּ׳עַל־הַבַּ׳ת׳ישקייט, הוו. ווירטה־שאַפט־זאַכען, הויז־זאַכען, מעבעל און געשיער א. ד. ג.

בּ׳עַל־הַבַּ׳ת׳עווען, צש. באַפעהלען, הערשען.

בּ׳עַל־הַגוּף׳, הם. זעה בּ׳עַל־גוּף.

בּ׳עַל־הֶעָזָה [הָ׳זֶה], הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־הֶעָזָה [הָ׳זֶה]). אַ פרעכער מאַן.

בּ׳עַל־הֶעָזָה׳ניצע [הָ׳זֶהניצע], הוו. (מ. בּ׳עֲלֵי־הֶעָזָה׳ניצעס [הָ׳זֶה־ניצעס]). אַ פרעכע פרוי.

בּ׳עַל־הֶעָזָה׳ניק [הָ׳זֶהניק], הם. (מ. בּ׳עַל־הֶעָזָה׳ניקעס [הָ׳זֶה־ניקעס]). אַ פרעכער מאַן.

בּ׳עַל־חוֹב, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־חוֹ׳בוֹת), (תלמודיש). שולדנער; אַ קרע־דיטאָר. "אַ בעל־חוב איז אַ בעל־יסורים" (שפוו.).

בּ׳עַל־חַי, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־חַיִּים), (תלמודיש). אַ לעבעדיג באַשע־פענים.

בּ׳עַל־חַיָּיב, הם. דער שולדיגער, דער פאַרברעכער.

בּ׳עַל־חֲלוֹ׳מוֹת, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־חֲלוֹ׳מוֹת), (ביבליש). טרוימער, פאַנטאַזיאָר.

בּ׳עַל־חֶשְׁ׳בּוֹן, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־

חֶשְׁ׳בּ׳ן). אַ מאַטהעמאַטיקער, אַ רעכענמייסטער.

בּ׳עַל־חֲ׳תוּנָה, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־חֲ׳תוּנָה). איינער וועלכער גיט אַ האָכצייט־פעסט פאַר זיין זוהן אָדער זיין טאָכטער.

בּ׳עַל־טאַקסע, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־טאַקסע). איינער וועלכער האַלט אין אַרענדע די טאַקסע. "דער ערנסטער שוחט איז דער בעל־טאַקסע" (שפּוו.).

בּ׳עַל־טוֹ׳בָה, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־טוֹ׳בוֹת). וואהלטהוער, איינער וואָס טהוט געפעליגקייטען.

בּ׳עַל־יִסוּ׳רִים, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־יִסוּ׳רִים), (תלמודיש). איינער וועלכער ליידט שמערצען.

בּ׳עַל־כֹּ׳חַ, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־כֹּחַ [כֹּ׳חַן]). אַ שטאַרקער מאַן.

בּ׳עַל־כִּ׳ים, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־כִּים [כִּ׳ים]), (תלמודיש). איינער וואָס האָט געלט, אַ רייכער מאַן.

בּ׳עַל־כַּ׳עַס, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־כַעַס [כַּ׳עַס]). איינער וועלכער קומט לייכט אַריין אין צאָרן, אַ בייזער מענש.

בּ׳עַל־כַּ׳עְסָן, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־כַעְסָנִים [כַּעְסָ׳נִים]). זעה בּ׳עַל־כּ׳עַס.

בְּעַל־כָּ׳רְחוֹ (כָּ׳רְחָךְ), אוו. (תלמודיש). קעגען זיין (דיין) ווילען, מיט געוואַלט.

בּ׳עַל־לְ׳שׁוֹן, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־לְ׳שׁוֹן), (ביבליש). שפּראַך־קענער; אַ רעדנער; אַ שרייבער.

בּ׳עַל־לְ׳שׁ׳ן־קוֹ׳דֶשׁ, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־לְ׳שׁוֹן־קוֹ׳דֶשׁ). איינער וועלכער קען די העברעאישע שפּראַך.

בּ׳עַל־מְגִי׳הַ, הס. (מ. בּ׳עַל־מַגִי׳הִים). איינער וועלכער קוקט איבער ספרי־תורות תפילין און מזוזות אום אויסצוגעפינען אויב עס איז אין זיי קיין טעות ניט פאַראַן אָדער די בוכשטאַבען זיינען ניט אָפּגעשפּרונגען אָדער פאַרמעקט געוואָרען; אַ קאָרעקטאָר אין אַ דרוק.

בּ׳עַל־מ׳חַ, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מ׳חַ). אַ קאָפּ־מענש.

בּ׳עַל־מוּם, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מוּמִים), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט אַ פעהלער, אַ קריפּעל, אַ קאַליקע.

בּ׳עַל־מוּ׳סָף, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מוּ׳סָף). דער פאָרבעטער פון דעם מוסף (וו.) געבעט.

בּ׳עַל־מוֹ׳פֵת, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מוֹ׳פֵת). איינער וואָס באַווייזט וואונדער, אַ גוטער איד.

בּ׳עַל־מַזָל, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מַזָ׳לוֹת). איינער וועלכער האָט גליק.

בּ׳עַל־מְחַ׳בֵּר, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מְחַבְּ׳רִים). פאַרפאַסער.

בּ׳עַל־מְחַ׳יֶה, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מְחַ׳יוֹת). אַ שענקער.

בּ׳עַל־מְחַלוֹ׳קֶת, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מְחַלוֹ׳קֶת), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט ליעב שטרייטיגקייטען, אַ קריגער.

בּ׳עַל־מַחֲשָׁ׳בוֹת, הס. (מ. בּ׳עֲלֵי־מַחֲשָׁ׳בוֹת), (תלמודיש). אַ מאַן מיט געדאַנקען, אַ דענקער

בַּ'עַל־מְטוּ'פָּל, א. "אַ באַלאָדענער", אַ באַשאָנקענער (מיט); הם. איי= נער וועלכער האָט פיעל קינדער אָדער אַ גרויסע פאַמיליע.

בַּ'עַל־מְכַ'שֵּׁף, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מְכַשְּׁ'פִים). צויבערער.

בַּ'עַל־מְלָא'כָה, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מְלָא'כוֹת), (תלמודיש). ארבייטער, האַנדוועַרקער; אַ מייסטער, אַ קינסטלער. "דעם ארבייטער אַ גילדען דעם בעל־מלאכה אַ רובל" (שפוו.).

בַּ'עַל־מְנַ'גֵּן, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מְנַגְּ'נִים) אַ קענער אויף זינגען, אַ זינגער.

בַּ'עַל־מְפוּ'נִיצע, הוו. (מ. בַּ'עַל־מְפוּ'נִיצעם). זעה בַּ'עַל־מְפוּ'נָק.

בַּ'עַל־מְפוּ'נָק, הם. אַ דעליקאַטנער פאַרצערטעלטער מענש, אַ'ן אויס= טראַכטער, אַ'ן אויסקלייבער.

בַּ'עַל־מַפְ'טִיר, הם. דער וועלכער ווערט אויפגערופען אין שוהל צום לייענען פון דער הפטורה (וו.).

בַּ'עַל־מִצְ'וָה, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מִצְ'ווֹת), (תלמודיש). 1) איינער וועלכער טהוט מצוות; 2) בר־מצוה (וו.).

בַּ'עַל־מִצְוָה'ט'ניצע, הוו. (מ. בַּ'עַל־מִצְוָה'ט'ניצעם). זעה בַּ'עַל־מִצְ'וָה 1).

בַּ'עַל־מִצְוָה'ט'ניק, הם. (מ. בַּ'עַל־מִצְוָה'ט'ניקעם). זעה בַּ'עַל־מִצְ'וָה 1).

בַּ'עַל־מְצִי'אוֹת, הם. איינער וועל= בער קויפט זאַכען זעהר ביליג.

בַּ'עַל־מְצָלְ'יֵם, הם. איינער וועלכער האָט אימער גליק.

בַּ'עַל־מְקוּ'בָּל, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מְקוּבָּ'לִים). איינער וועלכער איז געלערנט אין קבלה, אַ קאַבאַליסט.

בַּ'עַל־מְקַ'נֵא, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מְקַנְ'אִים). אַ באַניידער, אַ ניט= פאַרגינער.

בַּ'עַל־מָ'רָה־שְׁחוֹ'רָה, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מָ'רָה־שְׁחוֹ'רָה). אַ מעלאַנכאָלי= קער.

בַּ'עַל־מְשָׁ'לִים, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־מְשָׁ'לִים). איינער וועלכער ווייס אָדער געברויכט אין זיין ריידען זעהר פיעל פאַבעלען אָדער אַנעק= דאָטען.

בַּ'עַל־נֶאֱמָ'נוּת, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־נֶאֱמָ'נוּת). אַ באַגלויבטער, פאַר= טרויענסווערטער מענש.

בַּ'עַל־נְגִי'נָה, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־נְגִי'נָה). זעה בַּ'עַל־מְנַ'גֵּן.

בַּ'עַל־נֵס [נֶס], הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־נִ'סִים). איינער וועלכער באַווייזט וואונדער אָדער עס פאַסירען מיט איהם וואונדער.

בַּ'עַל־נְעִי'לָה, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־נְעִי'לָה). דער פאָרבעטער פון דעם נעילה (וו.) געבעט.

בַּ'עַל־סוֹד [סָד], הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־סוֹ'דוֹת). איינער וועלכער קען האַלטען אַ געהייטנים. "דער מאָ= גען איז אַ גרויסער בעל־סוד" (שפוו.).

בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֲבֵ׳רוֹת). אַ מאַן פון זינד, אַ׳ן אויסגעלאַסענער מענש.

בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה׳ניק, הם. (מ. בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה׳ניקעס). זעה בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה.

בַּ׳עַל־עֲגָ׳לָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֲגָ׳לוֹת). פוהרמאַן; אַנטרייבער, קוטשער. „אַז מע וויל אָפּטהאָן דעם בעל־עגלה אַ שפּיטצעל געהט מען ביי׳ן וואָגען צו פוס" (שפּוו.). „ווי דער בעל־עגלה וויל אַזוי דרעהט ער מיט׳ן דישעל" (שפּוו.).

בַּ׳עַל־עַוְ׳לָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עַוְ׳לוֹת). איינער וועלכער טהוט אַ׳ן אונרעכט, איינער וועלכער קריוודעט (אימעצען).

בַּ׳עַל־עֵ׳סֶק, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֲסָ׳קִים) געשעפטס־מאַן.

בַּ׳עַל־עֵ׳צָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֵ׳צוֹת), (תלמודיש). ראַטהגעבער; אַ קלוגער מאַן.

בְּעַל־פֶּה, או. (תלמודיש). „מיט׳ן מויל", אויסווענינג.

בַּ׳עַל־פּוֹ׳עֵל, הם. אַ ווירקזאַמער אונטערריכטער, איינער וועלכער לערנט גוט מיט זיינע שילער.

בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־צְדָ׳קוֹת), (תלמודיש). אַ וואָהלטהוער, אַ פרייגיביגער מענש. „אַ׳ן אָרעמאַן טאָר קיין בעל־צדקה ניט זיין" (שפּוו.). „ער איז אַ בעל־צדקה אויף אַ פרעמדען בייטעל" (ווער.).

בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה׳טע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה׳טעס). זעה בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה.

בַּ׳עַל־קַבָּ׳לָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־קַבָּ׳לָה). זעה בַּ׳עַל־מְקוּ׳בָּל.

בַּ׳עַל־רַחֲ׳מִים, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־רַחֲ׳מִים), (תלמודיש). אַ באַרמהערציגער מענש.

בַּ׳עַל־רַחֲ׳מָן, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־רַחֲמָ׳נִים). אַ באַרמהערציגער מענש.

בַּ׳עַל־שַׁחֲ׳רִ׳ת, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־שַׁחֲ׳רִית, בַּ׳עֲלֵי־שַׁחֲרֵי׳תִים *). דער פאָרבעטער פון דעם שחרית (וו.) געבעט.

בַּ׳עַל־שֵׁם [שֵׁם], הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־שֵׁ׳מוֹת). איינער וועלכער קען באַווייזען וואונדער מיט די הייליגע נעמען פון גאָט, אַ גוטער איד. „אַז דער טאַטע איז אַ בעל־שם איז דער זוהן אַ גולם" (שפּוו.).

בַּ׳עַל־שֵׁם־טוֹב [שֵׁם־טָב], אם. דער צונאָמען פון דעם קאַבאַליסט ישראל פון מעזיבוז, גרינדער פון דער חסידישער סעקטע (געבאָרען 1700; געשטאָרבען 1760).

בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־שִׂמְ׳חוֹת). איינער וועלכער מאַכט אַ מאָהלצייט, אַ האָכצייט־פעסט א. ד. ג. „אַז דער בעל־שמחה איז אַ פרעסער קומט די געסט גאָרניט אָן" (שפּוו.).

בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה׳טע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה׳טעס). זעה בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה.

בּ׳על־שֶׁ׳פע, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־שֶׁ׳פַע). איינער װעלכער האָט אַ גוט־געהענדעס געשעפט.

בּ׳על־תַּאֲ׳וָה, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־תַּאֲווֹת [תַּאֲ׳וֹת]). איינער װעלכער איז איבערגעגעבּען צו קערפּערליכע פאַרגעניגענס; אַ ליידענשאַפטליכער מענש.

בּ׳על־תַּאֲ׳וָה׳ניצע, הוו. (מ. בּ׳על־תַּאֲ׳וָה׳ניצעס). זעה בּ׳על־תַּאֲ׳וָה.

בּ׳על־תַּאֲ׳וָה׳ניק, הם. (מ. בּ׳על־תַּאֲ׳וָה׳ניקעס). זעה בּ׳על־תַּאֲ׳וָה.

בּ׳על־תּוֹקֵ׳עַ, הם. (מ. בּ׳על־תּוֹקְ׳עִים) דער װעלכער בּלאָזט דעם שופר אין שוהל.

בּ׳על־תַּחְבּוּ׳לָה, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־תַחְבּוּלוֹת [תַּחְבּוּ׳לוֹת]). אַ מאַן מיט איינפאַלען, אַ קלוגער מענש.

בּ׳על־תַּכְ׳לִית, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־תַכְלִית [תַּכְ׳לִית], בּ׳עֲלֵי־תַּכְלִי׳תִים *). איינער װעלכער קוקט אוים אויף אַ צװעק, אַ שפּאָרעװודיגער עקאָנאָמישער מענש.

בּ׳על־תַּנַ״ךְ׳, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־תַּנַ״ךְ׳). איינער װעלכער קען זעהר גוט די ביבעל.

בּ׳על־תְּפִ׳לָה, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־תְּפִלּוֹת [תְּפִ׳לוֹת]). פאָרבעטער אין דער סינאַגאָגע.

בּ׳על־תְּקִי׳עָה, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־תְקִיעוֹת [תְּקִי׳עוֹת]). דער װעלכער בּלאָזט דעם שופר (אין שוהל). „אַז דער בּעל־תקיעה קען ניט בּלאָזען לעגט זיך דער שטן אין שופר אַריין" (שפּוו.).

בּ׳על־תְּשׁוּ׳בָה, הם. (מ. בּ׳עֲלֵי־תְשׁוּבוֹת [תְּשׁוּ׳בוֹת]), (תלמודיש). איינער װעלכער בּאַרייעט אויף זיינע זינד.

בּ׳על־תְּשׁוּ׳בָה׳ניצע, הוו. (מ. בּ׳על־תְּשׁוּ׳בָה׳ניצעס). זעה בּ׳על־תְּשׁוּ׳בָה.

בּ׳על־תְּשׁוּ׳בָה׳ניק, הם. (מ. בּ׳על־תְּשׁוּ׳בָה׳ניקעס). זעה בּ׳על־תְּשׁוּ׳בָה.

בּ׳עֲלֵי־הַתַּלְ׳מוּד, הם. מ. (תלמודיש). די געלעהרטע װעלכע האָבען פאַרפאַסט די פאַרשידענע טהיילען פון דעם תלמוד.

בּ׳עֲלֵי־מַ׳יִם, הם. מ. די אורין־אָרגאַנען, די געשלעכטס־גלידער.

בּ׳עֲלָן, הם. (מ. בּ׳עֲלָ׳נִים). איינער װעלכער װיל װיסען אָדער האָבען (עפּעס), אַ קונד. „אויף גוטס איז איטליכער אַ בּעלן" (שפּוו.).

בּ׳עֲלָ׳נוּת, הוו. די לוסט צו האָבען אָדער צו װיסען (עפּעס), פאַרװעלענים, קאַפּריז.

בּ׳עֲלָ׳ניטע, הוו. (מ. בּ׳עֲלָ׳ניטעס). זעה בּ׳עֲלָן.

בּ׳עֲמִי׳דָה, אָו. שטעהענדיג.

בְּעֶ׳צֶם, אָו. אין דער װירקליכקייט, אייגענטליך.

בְּעֶ׳רֶךְ, אָו. אונגעפעהר; אין פאַרגלייך.

בעש״ט, אנם. אב. בּ׳על־שֵׁם־טוֹב (װוו.).

בְּעֵת, אָו. אין דער צייט, וועהרענד.

בְּעֵת־מַעֲ׳שֶׂה, אָו. אין דער צייט פון דער פּאַסירונג, וועהרענד.

בְּפֶה [בְּפֶּה] אֶ׳חָד, אָו. מיט איין מויל, איינשטימיג.

בְּפֶה [בְּפֶּה] מָ׳לֵא, אָו. מיט׳ן פולען מויל, אָפען ארויסגעזאָגט.

בְּפוֹעַל [בְּפּוֹ׳עַל] מַ׳מָש, אָו. אין דער ווירקליכקייט, פּאַקטיש.

בִּפְנֵי כָּל עָם [כָּל עַם] וְעֵ׳דָה, אָו. "פאַר דעם גאַנצען פּאָלק און פער־זאַמלונג", עפענטליך.

בִּפְרוֹטְ׳רוֹט, אָו. (תלמודיש). מיט אַלע איינצעלהייטען; איטליך באַ־זונדער.

בְּפֵ׳רוּש, אָו. אויסגעטייטשט, דייט־ליך, אויסדריקליך.

בִּפְרָט [בִּפְּרַט׳], אָו. בעזונדערס, ספּעציעל.

בִּפְרָ׳טִיוּת, אָו. מיט אַלע איינצעל־הייטען, גענוי.

בִּפְרִי׳שׁוּת, אָו. אין אָפּגעזונדערט־קייט (פון דער וועלט).

בְּצִ׳בּוּר, אָו. מיט אַ פּאַרזאַמלונג, מיט צעהן מענשען. דאַווענען בצבור, דאַווענען זאַלבע-צעהנט.

בְּצֶ׳דֶק, הַמ. איינער וועלכער איז פרום בלויז ביז צו דער קע־שענע (די אָנפאַנג בוכשטאַבען פון די פיער ווערטער בילדען צוזאַמען דאָם וואָרט "בצדק").

בְּצַוָּ׳אָה, אָו. דורך אַ טעסטאַמענט; איבערגענומען, איבערגעגעבען, טראַדיציאָנעל.

בְּצוּ׳רַת־, אָו. אין געשטאַלט פון —.

בְּצִמְ׳צוּם, אָו. מיט גענויאיגקייט, גענוי, קאַרג, קוים־קוים.

בִּצְנִי׳עוּת, אָו. באַשיידען, זיטליך.

בְּקַבָּ׳לָה, אָו. איבערגעגעבען, אי־בערגענומען, טראַדיציאָנעל.

בְּקוֹ־הַבְּרִי׳אוּת, אָו. אין אַ געזונדען צושטאַנד, געזונד.

בְּקוֹ׳מָה־זְקוּ׳פָה, אָו. (תלמודיש). שטעהענדיג גלייך, מיט שטאָלצער האַלטונג.

בִּ׳קוּר־חוֹ׳לִים, הַמ. (תלמודיש). באַזוכונג פון קראַנקע; פּאַראיין אָדער אַנשטאַלט פּאַר אָרעמע קראַנקע.

בָּקִי, הַמ. (מ. בְּקִי׳אִים). איינער וועלכער איז באַהאַוועַנט, אַ גע־ניטער.

בְּקִי׳אוּת, הַוו. באַהאַוועָנטקייט, געניטקייט.

בְּקַ׳לּוּת־רֹאשׁ, אָו. (תלמודיש). לייכטזיניג, פּאַרשייט; מיט אַ הוילען קאָפּ.

בְּקִ׳צוּר, אָו. קורץ, פּאַרקירצט.

בְּקִ׳צוּר־הַדָּ׳בָר, אָו. אין קורצע ווערטער, קורץ גערעדט.

בַּקָּ׳שָׁה, הַוו. (מ. בַּקָּ׳שׁוֹת). ביטע, געבעט; ביטשריפט.

בַּר־, הַמ. זוהן, געברויכט אין פּאַר־בינדונג מיט אַנדערע ווערטער אין פּיעלפּאַכע באַדייטונגען אַזוי ווי "בן־" (ווז.).

בַּר־אוֹרְיָן [אוּרְ׳יָן], הַמ. (תלמודיש).

א געלערנטער (אין תלמודישע גע־
גענשטאַנדען).

בּר־דַ׳עת, המ. (תלמודיש). אַ מענש
מיט פאַרשטאַנד.

בּר־כּוֹכְבָא [כָּכְ׳בָּא], אנמ. דער
נאָמען פון אַ געוויסען אידישען
העלד און אנפיהרער פון אַ רעוואָ־
לוציאָנערער ארמיי וועלכער האָט
געקעמפּפט קעגען דער הערשאַפט
פון די רעמער אין די צייטען פון
דעם קייזער אדריאַן.

בּר־עוֹנ׳שִין, המ. (תלמודיש). איי־
נער וועלכער קען געזעצליך באַ־
שטראָפט ווערען, אַ דערוואַקסענער,
אַ מינדיגער. זעה בּר־מִצְוָה.

בּר־מַ׳זָל, המ. (תלמודיש). זעה
בּ׳עַל־מַ׳זָל.

בּר־מִינָן, המ. (מ. בּר־מִינָן׳ים),
(תלמודיש). אַ געשטאָרבענער.

בּר־מִיצר [מֶ׳צַר], המ. (תלמודיש).
נאָכבאַר, דער וועלכער האָט דאָס
רעכט פון נאָכבאַרשאַפט (לויט אַ
תלמודישען געזעץ האָט אַ נאָכבאַר
דאָס ערשטע רעכט אָפּצוקויפען
דאָס לאַנד וועלכע גרענעצט זיך
מיט זיין אייגענעם).

בּר־מִצְוָה, המ. (מ. בּר־מִצְוָה׳ים),
(תלמודיש). אַ אידיש איינגעל ווען
עס ווערט דרייצעהן יאָהר, צו
וועלכער צייט ער הויבט אָן לייגען
תפלין (ווז.) און טרעט אריין אין
אַלע פליכטען פון אַ דערוואַקסענעם
און זיין פאָטער הערט אויף צו זיין
פאַראַנטוואָרטליך פאַר זיינע זינד;
די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט
ווען אַ איינגעל ווערט דרייצעהן
יאָהר אלט. זעה בָּ׳רוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי.

בַּר־נַ׳ש, המ. (תלמודיש): אַ מענש.

בַּר־סַמְ׳כָא, המ. (תלמודיש). איי־
נער אויף וועלכען מע קען זיך
פאַרלאָזען, אַ׳ן אויטאָריטעט.

בַּר־שֵׂ׳כֶל, המ. אַ פאַרנונפטיגער
קלוגער מענש.

בְּרַאשׁ [בְּרָאשׁ], או. אויבען־אָן, אן
דער שפּיצע.

בְּרֵ׳אשִׁית, המ. „אין אָנהויב", דאָס
ערשטע וואָרט פון דער תורה;
דער נאָמען פון דעם ערשטען בוך
פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען
פון דער ערשטער סדרה (ווז.).

בְּרוֹ׳אִים, המ. מ. באַשעפּעניסען.

בְּרוֹ׳גֶז, בְּרוֹ׳גֶז׳דיג, א. בייז, אָנ־
געבלאָזען, צוקריגט. „אַ
ב ר ו ג ז ׳ ע ר שלאָפט אליין"
(שפּוו.). „ווער עס ווערט אומ־
זיסט ב ר ו ג ז ווערט ווידער
אומזיסט גוט" (שפּוו.). „פאַר אַ
קראַנקען לאָזט מען איבער אָבער
ניט פאַר אַ ב ר ו ג ז ׳ ע ן" (שפּוו.).

בְּרוֹ׳גֶז־טאַנץ, המ. (מ. בְּרוֹ׳גֶז־
טע׳ץ). אַ געוויסער אַלט-מאָדי־
שער אידישער טאַנץ וועלכען מע
טאַנצט אויף חתונות.

בָּ׳רוּךְ־אַ׳תָּה, (ליטורגיש). „גע־
בענשט זאָלסטו זיין", די גע־
וועהנליכע אָנהויב־ווערטער פון
אידישע געבעטען און זעגענ־
שפּרוכען.

בָּ׳רוּךְ דַ׳יָּן הָאֱ׳מֶת, (ליטורגיש).
געבענשט זאָל זיין דער גערעכטער
ריכטער, אַ זעגענשפּרוך וועלכען

מע זאָגט ביי אידען ווען מע הערט אַז אימיצער איז געשטאָר־בען.

בָּ'רוּךְ־הַבָּא', אר. (מ. בְּרוּ'כִים־הַבָּ'אִים), (ביבליש). געבענשט זאָל זיין דער וואָס קומט אריין, ווערטער מיט וועלכע מע באַ־גריסט ביי אידען אַ גאַסט. ברוך הבא ס'קאָציל קומט, ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט אַ וויכטיגען אָדער באַליבטען גאַסט, געוועהנליך אַ פּרויענציטער.

בָּ'רוּךְ־הַ'בָּא, הט. (מ. בָּ'רוּךְ־הַ'בָּא'ס). אויפנאַהמע, באַגריסונג. אַ טרוקענער ברוך־הבא, אַ'ן אויפנאַהמע אָהן טראַקטאַמענט, אַ קאַלטע אויפנאַהמע.

בָּ'רוּךְ־הוּא, (ליטורגיש). געבענשט זאָל ער זיין. "גאָט ברוך־הוא".

בָּ'רוּךְ־הַיּוֹ'שֵׁב, אר. (מ. בְּרוּ'כִים־הַיּוֹשְׁ'בִים). געבענשט זאָל זיין דער וואָס זיצט (און עסט), אַ גוטען אַפּעטיט.

בָּ'רוּךְ־הַשֵּׁם', "געבענשט זאָל זיין דער נאָמען (פון גאָט)", דאַנקען גאָט. ער איז אַ גאַנצער ברוך־השם, ער איז אַ גאַנצער מאַכער.

בָּ'רוּךְ מְחַיֵּה הַמֵּ'תִים, (ליטורגיש). געבענשט זאָל זיין דער וועלכער באַלעבט די טויטע, ווערטער וועלכע מע זאָגט ביי אידען ווען מע טרעפט זיך מיט אַ פּערזאָן וועלכע מע האָט ניט ערוואַרטעט צו זעהן מעהר אָדער לאַנג שוין ניט באַגעגענט.

בָּ'רוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי [שֶׁפְּטָרַ'נִי], (לי־טורגיש). געבענשט זאָל זיין דער וועלכער האָט מיך באַפריים (פון אַ פאָטער'ס פאַראַנטוואָרטליכקייט. ווערטער וועלכע דער פאָטער זאָגט ביי אידען ווען זיין זוהן ווערט דרייצעהן יאָהר אַלט). זעה בַּר־מִצְוָה; א דאַנקען גאָט לויז געוואָרען. "ביי אַ אינגעל מאַכט מען ברוך שפטרני צו בעל מצוה ביי אַ מיידעל צו דער חתונה" (שפּוו.).

בָּ'רוּר וְ'יָדוּ'עַ, א. (תלמודיש). קלאָר און באַוואוסט, אַלגעמיין באַקאַנט, פעסט־געשטעלט.

בְּרַחֲ'מוּת'דִיג, א. ברייטליך, באַ־קוועם.

בְּרָ'חֵל בִּתְּ'ךָ הַקְּטַנָּה, (ביבליש). פאַר רחל דיין טאָכטער די אינגערע (די ווערטער וועלכע יעקב האָט געזאָגט צו לבן ווען ער האָט זיך פאַרפליכטעט צו אַרבייטען זיבען יאָהר אום צו קריגען זיין טאָכטער פאַר אַ ווייב, ווי די ביבעל דער־צעהלט). אויסריידען ברחל בתך הקטנה, גענוי אויס־ריידען, זיך גענוי באַדינגען. "ברחל בתך הקטנה לאה די גרויסע" (פּאַראָדיש ווערטעל).

בַּרְ'חִיעֵן, **בְּרְ'חִיענֶען**, צש. אַנט־לויפען.

בָּ'רִי, או. (תלמודיש). געוויס.

בָּ'רִי־לִי, (תלמודיש). עס איז ביי מיר געוויס. "ברי־לי איז געלט" שפּוו.).

בְּרִי'אָה, הוו. (מ. בְּרִי'אוֹת). באַ־

שעפּענים; ענערגישע פרוי, אויפ־טהוערקע.

בְּרִיאוּת־הַגּוּף, הוו. די געזונדהייט פון קערפּער, געזונדהייט.

בְּרִיאַת־הָעוֹלָם, הוו. די באשאפונג פון דער וועלט.

בְּרִיָה [בֶּרְיָה], הם. און הוו. (מ. בְּרִיוֹת [בֶּרְיֹית]). ענערגישע, געשיקטע, געראָטענע פערזאָן.

בֶּרְיָהן׳ן, בֶּרְיָהנען־זיך, צוו. זיך פליסען (פאַר איטיצען).

בֶּרְיָהיש, א. פעהיג, געראָטען, ענערגיש, פלייסיג.

בֶּרְיָהשאַפט, הוו. ענערגישע טהעטיגקייט, געשיקטקייט, געראָטענקייט.

בְּרִיוֹנָא, הם. (מ. בְּרִיוֹנֵי), (תלמודיש). "א רויבער", א יונגאַטש.

בְּרַיְיתָא, הוו. (מ. בְּרַיְיתוֹת), (תלמודיש). איינע פון יענע לעהר־זאצען און געזעץ־ענטשיידונגען פון די תנאים (ווז.) וועלכע זיינען ניט אַריינגענומען געוואָרען אין דער משנה (ווז.) אָבער ווערען געבראַכט אַלס אויטאָריטעטען אין דער גמרא (ווז.).

בְּרֵידָה, הוו. (מ. בְּרֵידוֹת). זעה בְּרֵדָה.

בְּרֵישׁ־גְלֵי, אוו. (תלמודיש). עפענטליך.

בְּרִית, הם. (מ. בְּרִיתען). "דער בונד" (צווישען גאָט און אידען), די צערעמאָניע פון באשניידונג. "די נקבה האָט די יסורים און דער מאַן מאַכט דעם ברית" (שפוו.).

בְּרִית־חֲדָשָׁה, הם. דער נייער טעסטאַמענט, דער עוואַנגעליום.

בְּרִית־מִילָה, הם. (מ. בְּרִית־מִילָהס), (תלמודיש). זעה בְּרִית.

בְּרִיתיצע, הוו. (וואולגאַר). די געבורט פון א מיידעל.

בְּרָכָה, הוו. (מ. בְּרָכוֹת). זעגען, גליק, גערעטענים; א ווינשעוואַניע, א גליקוואונש; זעגענשפּרוך, דאַנק־געבעט, לויב־געבעט, איינס פון דיא פיעלע קורצע געבעטען וועלכע ווערען געזאָגט ביי אידען פאַר און נאָכ׳ן געניסען עפּעס און ביי פיעלע אַנדערע געלעגענהייטען. זאָגען ברכה, זאָגען דאָס מאָר־גענגעבעט (גלייך נאָכ׳ן אויפשטעהן). מאַכען א ברכה, זאָגען א זעגענשפּרוך. מאַכען ברכה, געניסען. עס איז דאָרי־בער א ברכה צו מאַכען, עס איז זעהר שעהן אָדער געראָטען. "אז א טויבער הערט א גראַגער מאַכט ער א ברכה איבער א דונער" (ווער.). "א סך מלאכות און ווייניג ברכות" (שפוו.). "וואָס נוצט מול אָהן ברכה" (שפוו.). "אין א ליידיגען פאַס קען די ברכה ניט אריין" (שפוו.).

בְּרָכָה־אַחֲרוֹנָה, הוו. (תלמודיש). דער זעגענשפּרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען נאָך דעם ווי מע עסט פרוכטען אָדער א לייכטען צובייס.

בְּרָכָה־לְבַטָּלָה, הוו. (תלמודיש). א זעגענשפּרוך אויסגעשפּראָכען אומזיסט (אַזוי ווי ווען מע זאָגט דעם זעגענשפּרוך אויף ווייז און

עס ווייזט זיך ארויס אז עס איז געווען א׳ן אנדער געטראנק; ארויסגעוואָרפענע, אומזיסטע אַרבייט.

בָּרְ׳כוּ, הם. (ליטורגיש). „בענשט״, דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון א געוויסען געבעט אין דעם מאָרגענדיגען און אָבענדיגען דאַווענען. חאַפּען א ב ר כ ו, קריגען צו זאָגען ברכו מיט א מנין (ווז.). „א אידען׳ס גליק איז ווען ער קומט׳ צו ב ר כ ו״ (שפוו.).

בָּרְ׳כִי־נַפְ׳שִׁי, הם. (ליטורגיש). „בענש, מיין זעלע״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון דעם הונדערט און פיערטען קאַפּיטעל פון תהלים וועלכען מע זאָגט ביי אידען אין די ווינטער־מאָנאַטען יעדען שבת נאָך מיטאָג.

בִּרְ׳כַּת־הַמָ׳זוֹן, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט וואָס מע זאָגט נאָכ׳ן עסען.

בִּרְ׳כַּת־כּ׳הֲנִים, הוו. (תלמודיש). די בענשונג וועלכע די כהנים גיבען אין דער שוהל ביי׳ם דוכנ׳ען.

בִּרְמִי׳זָה, או. אויפ׳ן וואונק.

בְּרֵ׳רָה, הוו. (מ. בְּרֵ׳רוֹת). וואַהל, אויסוואַהל; א זיצונג פון בוררים אויף א׳ן אָפּמאַך. „אז מע האָט ניט קיין ב ר ר ה מוז מען אפילו טהאָן א׳ן עברה״ (שפוו.). „דער מענש האָט צוויי ב ר ר ו ת קריעה רייסען אָדער פאַרשוואַרצט ווערען״ (שפוו.).

בִּרְשׁוּת׳־, או. (ליטורגיש). מיט דער ערלויבניס פון —.

בְּשׁוֹ׳גֵג, או. (תלמודיש). אומגערן, אָהן אבזיכט.

בְּשׁוּם (עִנְ׳יָן וְ)אוֹ׳פֶן, או. אויף קיין פאַל, אונטער קיינע אומשטענדען.

בְּשׁוּ׳פִי, או. (תלמודיש). אין רייכטהום, מיט פולער מאָס.

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ׳רָה], הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ׳רוֹת]). נאַכריכט, נייעס. „גוטע ב ש ו ר ו ת הערט מען פון דער ווייטען״ (שפוו.).

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ׳רָה] טוֹ׳בָה, הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ׳רוֹת] טוֹ׳בוֹת). א גוטע נאַכריכט.

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ׳רָה] רָ׳עָה, הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ׳רוֹת] רָ׳עוֹת). א שלעכטע נאַכריכט.

בִּשְׂכַר׳־זֶה, או. (ליטורגיש). אלס לויהן פאַר דאָס, דערפאַר.

בְּשַׁלְ׳וָה, או. אין פרידען, רוהיג, אָהן זאָרג.

בְּשָׁ׳לוֹם, או. אין פרידען, אין זיכערהייט; פרידליך, גוט פאַרטראָגען.

בִּשְׁ׳לָמָא, או. (תלמודיש). צוגעבענדיג אז, אויב עס איז יא ריכטיג אז, זאָל שוין זיין אז.

בִּשְׁלֵ׳מוּת, או. אין פאָלקאָמענהייט, פאָלשטענדיג, אין גאַנצען.

בְּשֵׁם־, או. אין דעם נאָמען פון—.

בְּשֵׁם אֱלֹהֵי [אֱלוֹקֵי׳] יִשְׂרָ׳אֵל, (ביבליש). אין דעם נאָמען פון פון דעם אידישען גאָט, אין גאָט׳ס נאָמען.

בְּשִׂמְ׳חָה (רַ׳בָּה), או. (ליטורגיש).

מיט (גרוים) פרייד, מיט (גרוים) פארגעניגען;.

בְּשָׂ׳מִים, המ. מ. געווירצען, שמעקעדיגע געווירצען.

בְּשָׂ׳מִים־קרָאם, הוו. (מ. בְּשָׂ׳מִים־קרָאמען). געווירץ=געשעפט, שפייז=קראָם.

בְּשָׂ׳מִים׳דיג, א. געווירציג, שמעקעדיג, דופטיג.

בְּשֵׁן־וָעַ׳יִן, או. (תלמודיש). מיט א (אויסגעהאַקטען) צאָהן אָדער אויג (גענומען פון דער שטעלע אין תלמוד וועלכע זאָגט אז א שקלאַף מוז ארויסגעלאָזען ווערען פריי ווען זיין אייגענטהימער האָט איהם אויסגעהאַקט א צאָהן אָדער אַ׳ן אויג). ארויסגעהן בשן־ועין, שלעכט אָפּשניידען.

בִּשְׁעָת׳, או. אין דער צייט, וועהרענד.

בִּשְׁעַת׳־מַעֲ׳שֶׂה, או. אין דער צייט פון דער פּאַסירונג, אין דער צייט.

בְּשַׁעְ׳תּוֹ׳, או. אין זיין צייט.

בָּ׳שָׂר, המ. פלייש.

בְּ׳שַׂר־בְּחָ׳לָב, המ. מ. (תלמודיש). "פלייש מיט מילך", פליישיגם מיט מילכיגם צוזאמען (פארבאָטען לויט דעם אידישען געזעץ).

בְּ׳שַׂר־וְדָ׳גִים, המ. מ. (ליטורגיש). פלייש און פיש. "בשר־ודגים איז אַ׳ן עונג־שבת אין דער וואָכען אין עס אויך ניט שלעכט" (שפוו.).

בְּ׳שַׂר־וָדָם [וְדָם׳], המ. (תלמודיש). "פלייש און בלוט", א מענש. "אומשטיינס געזאָגט בשר־ודם בלוט און זוייערמילך" (ווער.).

בְּ׳שַׂר־מִן־הַחוּץ׳, המ. פלייש אריינגעבראַכט פון דרויסען (פון א פרעמדער שטאָדט).

בִּשְׁתִיקָה [בִּשְׁתִ׳יקָה], או. שווייגענדיג, שטילערהייד, פארבאָרגענערהייד.

בַּת, הוו. (מ. בָּנוֹת, בְּנוֹת־). טאָכטער, די טאָכטער פון —; איינע וועלכע איז אין עלטער פון —. "דער רב האָט דאָס רוב בנות" (ווער. — וואָרטשפּיעל אויף "רבנות").

בַּת־הָרַב׳, הוו. די טאָכטער פון א רב.

בַּת־יְחִי׳דָה, הוו. (מ. בַּת־יְחִי׳דָהים). אַ׳ן איינציגע טאָכטער. "די בת־יחידה זאָל מען פרייען (הייראַטהען) דעם בן־יחיד זאָל מען שייען" (שפוו.).

בַּת־יָחִיד׳יקע, הוו. (מ. בַּת־יָחִיד׳יקעס). פארקלענערונג אָדער פאַרצערטעלונג פון "בת־יחידה".

בַּת־יִשְׂרָ׳אֵל, הוו. (תלמודיש). א אידישע טאָכטער, די טאָכטער פון איינעם וועלכער איז ניט קיין כהן (ווז.) אָדער לוי (ווז.).

בַּת־כֹּ׳הֵן, הוו. (תלמודיש). די טאָכטער פון א כהן (ווז.).

בַּת־לֵ׳וִי, הוו. די טאָכטער פון א לוי (ווז.).

בַּת־מַלְכָּה, הוו. (תלמודיש: בַּת־מֶ׳לֶךְ), (מ. בַּת־מַלְכָּ׳הים). א קעניג׳ס טאָכטער, א פּרינצעסין.

בַּת־קוֹל [קָל], המ. (תלמודיש). א

געטליבע שטים, א שטים פון הימעל.

בַּת־שֶׁבְ'עִים, הוו. א זיבציגערין, א פרוי וועלכע איז אלט זיבעציג יאָהר אָדער מעהר.

בְּתוֹךְ [בְּתוֹךְ] הַבָּ'אִים, או. צווישען די אָנגעקומענע, צווישען די געסט.

בְּתוֹכָם [בְּתוֹ'כָם], או. צווישען זיי, אונטער זיי, דארונטער.

בְּתוּ'לָה, הוו. (מ. בְּתוּ'לוֹת). יונגפרוי, מיידעל; דער אסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערנקרייז פאר דעם מאָנאט אלול. "ווען א'ן אלטער מאן נעהמט א בתולה האָבעןביידע ניט קיין גדולה" (שפוו.).

בְּתוּ'לִים, הם. מ. די צייכענס פון יונגפערשאפט.

בְּתוֹרַת־ [בְּתוֹ'רַת־], או. אלס. בתורת הלוואה, אלס א'ן אנלייה, געבאָרגט.

בִּ'תִּי, הוו. מיין טאָכטער. זעה בַּת.

בָּתִּים [בָּ'תִּים], הם. מ. זעה בַּ'יִת.

בְּתַכְלִית [בְּתַכְ'לִית] הַשְׁלֵ'מוּת, או. אויף דער שפיץ פון פאָלקאָמענהייט, העכסט פאָלקאָמען.

בְּתְמִיָה [בִּתְ'מִיָה], או. (תלמודיש). מיט פארוואונדערונג, מיט א פראגענדען טאָן.

בִּתְמִימוּת [בִּתְמִי'מוּת],בִּתְמִי'מוּתדיג, א. נאאיוו, אָהן קונצען, ערנסט, מיט'ן גאנצען הארצען.

בִּתְנַאי [בִּתְנַאי'], או. מיט דעם באדינג.

בְּתָקְפוֹ [בְּתָקְ'פוֹ], או. אין (דער צייט פון) זיין מאכט.

ג.

ג, דער דריטער בוכשטאב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אלס 3. זעה גִּ'ימֶל.

גַּאֲ'וָה, גַּאֲ'וָוה, הוו. (מ. גַּאֲ'ווֹת). שטאָלץ; פוסטער שטאָלץ, גרויסהאלטעריי. "גאָט זאָל אָפּהיטען פון גויאישער תאוה און פון אידישער גאוה" (שפוו.).

גַּאֲ'וָוהדיג, א. שטאָלץ, גרויס ביי זיך.

גְּאוּ'לָה, הוו. (מ. גְּאוּ'לוֹת). אויסלייזונג, דערלייזונג; די אויסלייזונג אויף וועלכע דאָס אידישע פאָלק האָפט. וועט די גאולת קומען א ביסעל שפעטער, עס וועט ניט פארזאמען.

גָּ'אוֹן, הם. (מ. גְּאוֹ'נִים). א גרויסער תלמודישער געלעהרטער אויסגעצייכענט מיט אונגעוועהנליכע פעהיגקייטען און קענטעניסען; איינער פון די גרויסע ראבינישע געלעהרטע וועלכע האָבען געלעבט נאָך די תלמודישע צייטען; א זשעני. דער גאון, דער בא־

ריהמטער אידישער געלעהרטער אליהו פון ווילנא וועלכער האָט געלעבט אין ענדע פון אכצעהנטען יאָהר־הונדערט.

גְאוֹ'נוּת, הוו. אונגעוועהנליכע פע־היגקייט, זשעניאַליטעט.

גְאוֹ'נִיש, א. זעהר באַגאַבט, זעהר פעהיג, גייסטרייך.

גַבָּ'אוּת, הוו. דאָס אַמט פון אַ גבאי (ווז.).

גַ'בַּאי, הם. (מ. גַבָּ'אִים). פאָר־שטעהער פון אַ געמיינדע אָדער אַ וואָהלטהעטיגען פאַראיין. "אז דער גבאי געהט ניט אין שול איז אַ סימן אז די שול געהט אין גבאי אריין" (שפוו.). "אַ גבאי לעגט קיינמאָל ניט צו צו דער גבאות" (שפוו.).

גַ'בָּאיטע, הוו. (מ. גַ'בָּאיטעס). פאָרשטעהערין פון אַ וואָהלטהע־טיגען פאַראיין; די פרוי פון אַ גבאי.

גְבוּ'ל, הם. גרענעץ, ענד.

גִ'בּוֹר, הם. (מ. גִבּוֹ'רִים). אַ שטאַר־קער מענש; אַ העלד.

גְבוּ'רָה, גְבוּ'רָה'שאַפט, הוו. (מ. גְבוּ'רוֹת, גְבוּ'רָה'שאַפטען). שטאַרקייט; העלדישקייט; אַ שטאַרקע אָדער העלדישע טהאַט. "דער אָקס ווייס ניט פון זיין גבורה" (שפוו.).

גְבוּ'רוֹת־הַבּוֹ'רֵא, הוו. מ. שטאַרקע טהאַטען פון דעם באַשעפער, גאָט'ס וואונדער.

גְבִיר, הם. (מ. גְבִי'רִים). אַ רייכער מאַן. "אַ משכון צו פאַרזעצען אַבּי אַ גביר צו זיין" (שפוו.). "בע־סער אַ'ן אויפגעקומענער גביר איידער אַ'ן אָפּגעקומענער עושר" (שפוו.). "דער גביר בלאָזט זיך און דער אָרעמאַן ווערט גע־שוואָלען" (שפוו.).

גְבִיר־אַ'דִיר, הם. (מ. גְבִי'רִים־אַדִי'רִים). אַ זעהר רייכער מאַן.

גְבִיר־עָ'צוּם, הם. אַ זעהר רייכער מאַן.

גְבִי'רָה, הוו. (מ. גְבִי'רוֹת). זעה גְבִיר.

גְבִיר'־טע, הוו. (מ. גְבִיר'־טעס). זעה גְבִיר.

גְבִי'ר־יש, א. האָבענדיג די אייגענ־שאַפטען פון אָדער באַלאַנגענדיג צו אַ גביר.

גְבִי'ר־יענטע, הוו. (מ. גְבִי'ר־יענ־טעס). זעה גְבִיר.

גֶבֶר, הם. אַ זעהר שטאַרקער מאַן.

גַבְרִיאֵ'ל, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען ענגעל. "האַלט מיך פאַר מלאך גבריאל און טרוי מיך ניט פיעל" (ווער.).

גַבְ'רָן, הם. זעה גֶבֶר.

גָ'ד, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון גד.

גָ'דוֹל, הם. (מ. גְדוֹ'לִים). אַ גרויס־סער; אַ גרויסער מאַן; אַ געוויסעם געלט־שטיק.

גָ'דוֹל, אמ. (מ. גְדוֹ'לִים; אוו. גְדוֹ'לָה, מ. גְדוֹ'לוֹת). גרויס.

גְ'דוֹל, הם. אַ געוויקס; וואוקס, געשטאַלט, וואָרט.

גְ'דוֹל־בְּיִשְׂרָ'אֵל, הם. אַ גרויסער מאַן צווישען אידען, אַ גרויסער מאַן.

גְ'דוֹל־בָּ'נִים, הם. (תלמודיש). די האָדעוואַניע פון קינדער, קינדערערציהונג.

גְּדוֹל [גְ'דוֹל] הַדוֹר [הַדָ'ר'], הם. (מ. גְדוֹ'לֵי־הַדוֹר [הַדָ'ר']), (תלמודיש). איינער פון די גרויסע מענער פון דער צייט..

גְ'דוֹל'דיג, א. גרויס ביי זיך, שטאָלץ.

גְּדוֹ'לָה, הוו. (מ. גְדוֹ'לוֹת). גרויסקייט, גרויסע עהרע, רוהם; פרייד. "אַ גדולה אויף דיין באָבען" (איראָנישער אויסדרוק).

גְּדוֹ'לִים, הם. מ. זעה נְקֵ'בִים־גְדוֹ'לִים.

גְּדִי, הם. אַ "ציקעלע", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערענקרייז פאַר דעם מאָנאַט טבת. זעה מַ'זָל.

גַּדְ'לוּת, הוו. גרויסקייט, שטאָלצקייט.

גַּדְ'לוּת'דיג, א. שטאָלץ, גרויס ביי זיך, באַריהמעריש.

גַּדְ'לָן, הם. (מ. גַּדְלָ'נִים). אַ גרויסהאַלטער.

גַּדְ'ליען־, גַּדְ'ל'ענען־זיך, צוו. זיך גרייסען, שטאָלצירען.

גֶ'דֶר, הם. (מ. גְדָ'רִים), (תלמודיש). אַ'ן אָפּצאַהמונג, אַ באַשרענקונג, אַ רעגעל אָדער פאָרשריפט געמאַכט אום צו באַוואָרענען אַז מע זאָל ניט איבערטרעטען אַ רעליגיעזעס געזעץ.

גוֹ'אֵל, הם. (מ. גוֹ'אֲלִים). אויסלייזער, דערלייזער, באַפרייער; משיח (ווז.); פריינד, פאַרוואַנדטער. "ער האָט ניט קיין קרוב און קיין גואל" (ווער.).

גוֹ'אֵל־הַדָּם [הַדַם'], הם. (מ. גוֹ'אֲלֵי־הַדָּם [הַדַם']), (ביבליש). דער פאַרוואַנדטער פון דעם ערמאָרדעטען אויף וועלכען עס איז געפאַלען די פליכט ראַכע צו נעהמען פון דעם מערדער (ביי די פאַרצייטיגע אידען).

גוֹ'אֵל־צֶ'דֶק, הם. דער גערעכטער דערלייזער, דער אידישער משיח (ווז.).

גוֹ'בֵר־זיין, צא. באַזיגען, בייקומען.

גוֹג־וּמָ'גוֹג [גָג'־מָגָג], אנמ. (ביבליש). גוג דער קיניג פון דעם פאָלק מגוג. גרויס ווי גוג־מגוג, זעהר גרויס, ריזענהאַפט.

גוּזְ'מָא, הוו. (מ. גוּזְ'מוֹת, גוּזְמָ'אוֹת). איבערטרייבונג; אַ מאַסע, זעהר פיעל.

גוּזְ'מָא־רַ'בָּה, הוו. אַ גרויסע מאַסע, זעהר פיעל.

גוּזְ'מָא'דיג, א. איבערטריבען; אונגעהייער.

גוֹ'זֵר־זיין, צש. באַפעהלען, פאַרורטהיילען.

גוֹ'זֵר־דִין־זיין, צש. (תלמודיש). באַשטימען אַ'ן אורטהייל, באַפעהלען.

גוֹזֵר־תַּעֲנִית־זיין, צש. (תלמודיש). באשטימען א פאסט=טאג.

גוֹי [גָי], הם. (מ. גוֹיִים [גָ'יִים]). א ניט=איד; איינער וועלכער איז אונוויסענד אין אידישע רעליגיאָן=געזעצען; א ניט=פרומער, א'ן אויס=געלאסענער; דער גראָבער פינגער פון דער האנד (זעה יוד). האָבען א מול פון א גוֹי, האָבען גליק. שטארק ווי א גוֹי, זעהר שטארק. "לעבען זאָל מען צווישען גוֹיִים שטארבען צווישען אידען" (שפּוו.). "מעהר גוֹי מעהר מול" (שפּוו.).

גוֹי [גָי] גָ'מוּר, הם. (מ. גוֹיִים [גָיִים] גְמוּרִ'ים). איינער וואָס ווייס גאָרניט אָדער האַלט גאָרניט פון אידישע רעליגיאָן=געזעצען.

גוֹיאִיש [גָ'יאִיש], א. באלאנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענ=שאפטען פון א ניט=אידען; אונ=וויסענד; ניט פרום, אויסגעלאסען. "א גוֹי'אִישׁ גליכוועריטעל איז להבדיל א תורה" (שפּוו.). "בעַ=סער אין גוֹי'אִישׁע העַנד איידער אין אידישע מייל'ער" (שפּוו.).

גוֹיע [גָ'ייע], גוֹי'יעטע, הוו. (מ. גוֹי'יעס, גוֹי'יעטעס). זעה גוֹי.

גוֹלִי־, הם. מ. די פארטריבענע פון —. גוֹלִי־שפּאניען, די פארטריבענע (אידען) פון שפּאניען.

גוֹלֶם, הם. (מ. גוֹלָמִים, גוֹ'לֶמִים), (קאבאליסטיש). א מענש באשאַ=פען דורך א הייליגען שם; א נאר, א'ן אונגעשיקטער מענש, א'ן אידיאָט. א ליימענער גולם, א'ן אונגעשיקטער מענש, א טוי=געניבטס. "א'ן עולם איז ניט קיין גוֹלם" (שפּוו.).

גוֹ'מֶל, הם. (ליטורגיש). דער נאָמען פון א זעגענשפּרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען ווען מע מיידט אויס א געפאהר אָדער מע ווערט געראטעוועט פון א'ן אומגליק. גומל בענשען, זאָגען דעם זע=גענשפּרוך פון גומל; דאנקען גאָט.

גוֹ'מֵל־חֶ'סֶד־זיין, צש. (תלמודיש). טהאָן גוטס (מיט אימעצען).

גוֹ'מַר־זיין, צא. ענדיגען, אָפּשליסען (א געשעפט, א הייראטה-קאָנ=טראקט אָדער א'ן אָפּמאך).

גוֹ'סֵס, הם. (מ. גוֹ'סְסִים). איינער וועלכער האלט ביי'ן שטארבען, א שטערבענדער.

גוֹ'סֵס, א. האלטענדיג ביי'ן שטאר=בען, נאָהנט צום טויט.

גוֹ'ס'ען, גוֹ'ס'ענען, צש. האלטען ביי'ן שטארבען, שטארבען, אויס=געהן.

גוּף, הם. (מ. גוּ'פִים). קערפּער.

גוּ'פָא, או. (תלמודיש). סאמע, אליין, זעלבסט.

גוּפְ'נִיוּת, הוו. קערפּערליכקייט, קערפּערליכע זאכען.

גוֹ'רָל, הם. (מ. גוֹרָ'לוֹת). א לאָאז, א לאָטערי=צעטעל; א לאָטערי; שיקזאל. ווארפען גורל, ציהען לאָאזען.

גוֹ'רֵם־זיין, צא. פעראורזאכען.

גוֹ'רֵס־זיין, צא. לעזען (א טעקסט אויף באשטימטע ארט); דולדען, צולאָזען, ערלויבען.

גוֹ'שֶׁן, אנוו. דער נאָמען פון דער געגענד אָדער שטאָדט וואו די אידען האָבען געוואָהנט ווען זיי זיינען געוועזען אין עגיפטען. פאַר־קריבען אוש אין גושן, פאַר־געהן זעהר ווייט, רעדען ניט צו דער זאַך.

גְזֵי'לָה, הוו. (מ. גְזֵי'לוֹת). זעה גְזֵלָה.

גְזֵי'רָה, הוו. (מ. גְזֵי'רוֹת). זעה גְזֵרָה.

גְזֵ'לָה, הוו. (מ. גְזֵ'לוֹת). אַ רויב; רויבעריי.

גְזֵ'לָה־בּוֹיךְ, הם. (מ. גְזֵ'לָה־בּייכער). איינער וועלכער איז רייך געוואָרען באַראַבעווענדיג אַנדערע.

גַזְלִיוואָ'סטווע, הוו. (מ. גַזְלִ'יוואָ'־סטוועס). רויבעריי, אונרעכט.

גַזְ'לָן, הם. (מ. גַזְלָ'נִים). אַ רויבער; אַ מערדער; אַ גרויזאַמער שלעכטער מענש. "אַ קינד איז ערגער ווי אַ גזלן און מען מוז נאָך טאַנצען אויף זיין חתונה" (שפוו.).

גַזְלָ'נוּת, הוו. רויבעריי.

גַזְלָ'נִיטע, הוו. (מ. גַזְ'לָנִיטעס). זעה גַזְ'לָן.

גַזְלָ'נִיש, א. מערדעריש, גרויזאַם.

גַזְ'לִיען, **גַזְ'לִיענען**, צא. רויבען.

גֶ'זֵע, הם. שטאַם, אָפּשטאַמונג, פאַמיליע.

גְזָר [גְזַר], הם. (מ. גְזַ'ריען). באַשלוס, אורטהייל, פאַראורטהיילונג, שטראָף. "אַ נאַרר איז אַ גזר" (שפוו.).

גְזַר־דִין', הם. (תלמודיש). אַ'ן אורטהייל (פון דעם הימלישען געריכט). צורייסען דעם גזר־דין, שענקען די שטראָף, פאַרצייהען די זינד.

גְזָר [גְזַר] **מִן־הַשָׁמַ'יִם**, הם. אַ'ן אורטהייל, אַ שטראָף פון הימעל.

גְזֵ'רָה, **גְזֵ'רַת־**, הוו. (מ. גְזֵ'רוֹת). געזעץ, באַשלוס, אַ שטראָף־געזעץ; פאַרפאָלגונג, אומגליק. "אין ברירה איז אַ גרויסע גזרה" (שפוו.).

גְזֵ'רָה־שָׁ'וָה, הוו. (מ. גְזֵ'רוֹת־שָׁ'וֹות), (תלמודיש). דאָס דרינגען פון איין זאַך אויף די צווייטע דורך אַ געוויסע עהנליכקייט וועלכע עקזיסטירט צווישען ביידען (איינע פון די דרייצעהן הויפט־מעטהאָדען פון דער תלמודישער לאָגיק).

גְזֵ'רַת־שְׁמָד [שְׁמַד], הוו. אַ באַפעהל אַרויסגעגעבען אויף אידען אַז זיי מוזען זיך טויפען.

גְזֵ'רַת־תַּ"ח, הוו. די אויסשלאַכטונג פון אידען דורך די קאָזאַקען אין דעם העטמאַן חמעלניצקי'ס צייטען אין דעם יאָהר ת"ח (1648).

ג"ח, אב. גְמִי'לוּת־חֲסָ'דִים (ווז.).

גחש"א, אב. גְמִי'לוּת־חֶ'סֶד־שֶׁל־אֱ'מֶת (ווז.).

גֶט [גֶט], הם. (מ. גִי'טִין). שיידבריעף, דער דאָקומענט דורך וועלכען דער מאַן שיידט זיין פרוי. "ביי־טאָג צום גט ביי־נאַכט צום בעט" (שפוו.).

גֶ'ט'ען, צא. שיידען (אַ פרוי); אויס־

פיהרען די שיידונגס=צערעמאָניע.
אָפּ׳גט׳ען, שיידען. גט׳ען זיך, זיך שיידען.

גי׳בור, הם. (מ. גיבו׳רים). זעה ג׳בור.

גיד, הם. אַ׳ן אָדער, אַ׳ן אָדער מיט וועלכען מע פאַרנייהט די פּאַרמעט פון תפילין און ספרי־תורות (מ. גי׳דין); דער מענליבער געשלעכט=אָרגאַן.

גיד־הַנָשֶׁה, הם. (ביבליש). אַ גע=ווימער אָדער וועלכען מע מוז לויט דעם אידישען געזעץ צוערשט אויסשניידען איידער מע מעג עסען דאָס הינטערפליייש פון אַ געקויילעטען פיה.

גי׳דול, הם. זעה ג׳דול.

גֵיהִנוֹם [גֶהֶ׳נוֹם], הם. (מ. גֵיהִנוֹ׳מים [גֶהֶ׳נוֹמים]). די העללע. "בעסער מיט אַ קלוגען אין גיהנום איידער מיט אַ נאַרר אין גן־עדן" (שפּוו.). "דער גיהנום איז ניט אַזוי שלעכט ווי דאָס קומען צו איהם" (שפּוו.).

גִילְ׳גוּל, הם. (מ. גִילְגוּ׳לים). זעה גִלְ׳גוּל.

גי׳לוי־, זעה ג׳לוי־.

גִלָ׳יוֹן, הם. (מ. גִילְיוֹ׳נות). זעה גִלָ׳יוֹן.

גִימַטְ׳רִיָא, הוו. (מ. גִימַטְרִיָ׳אות). אַ געוויסע אַרט פון אויסטייטשען דעם פאַרבאָרגענעם זינן פון אַ וואָרט, דורך דעם וואָס מע באַ=רעכענט די איינציגע בוכשטאַבען אַלס צאָהלען, אַזוי זאָגט מען אַז "יין" (ווין) וועלכעס באַטרעפט 70 (י—10, י—10, ן—50) איז אין גימטריא "סוד" (געהיימנים), ווייל דאָס לעצטערע באַטרעפט אויך די זעלביגע צאָהל (ס—60, ו—6, ד—4), און דאָס מיינט "אַז דאָרט וואו ווין געהט אַריין געהט דאָס געהיימנים אַרויס"; אַ׳ן אויסטייטשונג פון אַ וואָרט לויט גימטריא.

גִי׳מֶל, הם. (מ. גִימ׳ליען). דער נאָמען פון דעם דריטען בוכשטאַב (ג) פון דעם אידישען אלף־בית.

גֵי׳רוּשׁ, הם. (מ. גֵירוּ׳שִׁים). זעה גֵ׳רוּשׁ.

גִירְ׳סָא, הוו. (מ. גִירְ׳סוֹת), (תל=מודיש). אַ לעהרע, אַ לעקציאָן, אַ לעזע=אַרט (פון אַ טעקסט).

גִירְ׳סָא־דְיַנְ׳קוּתָא, הוו. (תלמודיש). דאָס וואָס מע האָט קינדווייז גע=לערנט.

גִלְ׳גוּל, הם. (מ. גִלְגוּ׳לִים), (קאַ=באַליסטיש). פאַרוואַנדלונג, מע=טאַמאָרפאָזע; די וואַנדערונג פון דער זעעלע פון איין קערפּער אין אַ צווייטען; אַ בייזער גייסט; אַ פאַרוועלענים, אַ קאַפּריז.

גִלְ׳גוּל־מְחִי׳לוֹת, הם. (תלמודיש). "די וואַנדערונג דורך הייהלען", די אונטעראירדישע וואַנדערונג פון די טויטע נאָך דעם הייליגען לאַנד אין דער צייט פון תחית־המתים (ווז.).

גַלְ׳גַל, הם. (מ. גַלְגַ׳לִים). אַ זיך=דרעהענדער קערפּער, אַ פּלאַנעט אָדער שטערען. "די גלגלים

דרעהען זיך און מיר דרעהען זיך מיט זיי" (שפוו.).

גַלְגַל־הַחוֹזֵר, הם. (תלמודיש). א זיך־דרעהענדער פלאנעט. "די וועלט איז א גלגל־החוזר" (שפוו.).

גָלוֹחַ, הם. (מ. גְלוֹחִים). א געגאָלטער, איינער וועלכער ראזירט זיין באָרד (קעגען דעם אידישען רעליגיאָן־געזעץ).

גִלוּי־דַעַת, הם. (תלמודיש). מיטטהיילונג, נאכריכט.

גִלוּי־וְהָדוּעַ, א. (תלמודיש). אנטפלעקט און באוואוסט, אלגעמיין באקאנט.

גִלוּי־עֲרָיוֹת [עֲרָיוֹת], הם. (תלמודיש). בלוטשאנדע, דאָס צוזאמענזיין מיט געוויסע בלוט־פארוואנדטע.

גִלוּי־ראֹש [רֹאשׁ], הם. (תלמודיש). אָפגעדעקטקייט פון קאָפּ.

גִלוּי־שְכִינָה, הם. (תלמודיש). די אנטפלעקונג פון דער גאָטהייט.

גָלוּת, הם. (מ. גָלוּתִ׳ען). פארטרייבונג; פארטריבענקייט, פארוואָגעלטקייט, פארשקלאפטקייט; די פארוואָגעלטקייט פון דעם אידישען פאָלק. לאנג זוי דער אידישער **גלות**, זעהר לאנג. אָפריכטען **גלות**, ארומוואנדערן פון שטאָדט צו שטאָדט אלס א׳ן אָפּקומענים פאר די זינד: "געה רעד אז די צונג איז אין **גלות**" (ווער.).

גָלוּת־בָבֶל, הם. (תלמודיש). די פארוואָגעלטקייט פון דעם אידישען פאָלק אין לאנד באבילאָן.

גָלוּת־הַשְכִינָה, הם. (קאבאליסטיש). די פארוואָגעלטקייט פון דעם געטליכען גלאנץ וועלכער איז, לויט דער לעגענדע, פארוואָגעלט געוואָרען צוגלייך מיט דעם אידישען פאָלק.

גָלוּת־לַאנד, הז. (מ. גָלוּת־לענדער). איינע פון די לענדער וואו די אידען זיינען פארטריבען.

גָלוּת־מִצְרַיִם, הם. די פארשקלאפונג פון דעם אידישען פאָלק אין עגיפטען.

גָלוּת־סְפָרַד, הם. די ארויסטרייבונג (פון אידען) פון שפאניען.

גַלָח, הם. (מ. גַלָחִים). א קריסטליכער גייסטליכער, א פריעסטער. "אז מען דערמאָנט דעם מלאך קומט דער **גלח**" (ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען אימיצער קומט אריין גראד ווען מע האלט אין ריידען פון איהם). "ביזט א חזן זינגזשע, ביזט א **גלח** קלינגזשע" (ווער.).

גַלְחִיש, א. באלאנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאפטען פון א גלח. **גלח׳ישע** ציפערן, לאטיינישע ציפערן.

גִלָיוֹן [גִלָיוֹן], הם. (מ. גִלְיוֹנוֹת). דער ניט באדרוקטער (אָדער ניט באשריבענער) ראנד פון א בוך (אָדער א מאנוסקריפט).

גָלִיל, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסער פראָווינץ אין פאלעסטינא, גאלילעא.

גְלִילָה, הוו. (מ. גְלִילוֹת). דאָס צונויפראָלען פון דער ספר־תורה נאָכ'ן לייענען אין שׁוּהל. געבען גלילה, באַעהרען אימיצען מיט גלילה.

גָלְיַת, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען ריעז וועלכען דער קליינער דוד (ווז.) האָט געטייטעט, ווי די ביבעל דערצעהלט.

גַם, ב. אויך.

גַם־זוּ־לְטוֹבָה, (תלמודיש). דאָס איז אויך צום גוטען.

גַם לִי גַם לָךְ לֹא יִהְיֶה, (ביבליש). ניט צו מיר ניט צו דיר זאָל עס געהערען.

גָמוּר, אמ. (מ. גְמוּרִים; אוו. גְמוּרָה, מ. גְמוּרוֹת). פאָלקאָמען, פאָלשטענדיג.

גְמִילוּת־חֶסֶד, המ. (מ. גְמִילוּת־חֲסָדִים), (תלמודיש). וואָהלטהעטיגקייט; אַ וואָהלטהאַט, אַ געפעליגקייט; געלט געבאָרגט אלס געפעליגקייט.

גְמִילוּת־חֶסֶד־שֶׁל־אֱמֶת, הוו. די וואַהרע (אונאייגענ:ניציגע) וואָהלטהאַט, מיט דעם נאָמען ווערט אָנגערופען די באַערדיגונג פון א טויטען פון וועלכען מע קען קיין געגענזייטיגע געפעליגקייט ניט מעהר ערוואַרטען; בעערדיגונגס־פאַראיין.

גְמִילוּת־חֲסָדִים, המ. (תלמודיש). פאַראיין אָדער אַנשטאַלט צו לייהען אָרעמע געלט אָהן פראָצענט.

גֶמֶר, המ. שלוס, אָפּשלוס; די לעצטע ענטשיידונג.

גְמַר־חֲתִימָה־טוֹבָה, המ. אַ לעצטע פאַרזיגעלונג צום גוטען, אַזוי ווינשט מען זיך ביי אידען אין די טעג צווישען ראש־השנה און הושענא־רבה.

גְמָרָא, הוו. (מ. גְמָרוֹת). דעריעניגער טהייל פון תלמוד וועלכער איז אַ קאָמענטאַר אָדער צולאָג צו דער משנה. זעה תַּלְמוּד; אַ'ן אָפּטהיילונג, אַ טראַקטאַט אָדער אַ באַנד ענטהאַלטענדיג מעהרערע טראַקטאַטען, פון תלמוד.

גְמָרָא־נִגוּן, המ. אַ געוויסער האַלבזינגענדער האַלב־דעקלאַמירענדער טאָן מיט וועלכען מע לערנט געוועהנליך דעם תלמוד.

גְמָרָא־קָאפּ, המ. (מ. גְמָרָא־קעפּ). שאַרפער קאָפּ.

גַן־עֵדֶן, המ. (מ. גַן־עֵדֶן'ס), (ביבליש). פאַראַדיעז, יענע וועלט. „אַליין איז אפילו אין גַן־עֵדֶן אויך ניט גוט צו זיין" (שפּוו.). „זיבען זיהן ברייננגען א שטוהל אין גַן־עֵדֶן זיבען טעכטער אין גיהנום" (שפּוו.).

גַן־עֵדֶן־הַתַּחְתּוֹן, המ. דער אונטערשטער פאַראַדיעז, אַ געוויסער פאַראַדיעז וועלכער געפינט זיך, לויט דער לעגענדע, ערגעץ וואו אויף דער ערד.

גְנַאי, המ. באַליידיגונג, לעסטערונג, שאַנד. עס זאָל איהם צו גנאי ניט זיין, מיט רעספּעקט צו איהם.

גַנָב, המ. (מ. גַנָבִים). דיעב, קעשעניק; שווינדלער. „אויף אַ

ג נ ב ברענט דאָס היטעל״ (שפּוו.). ״אַז מע דאַרף דעם ג נ ב שניידט מען איהם אָפּ פון דער תליה״ (שפּוו.). ״אַ ג נ ב מוז זיין אַ חכם״ (שפּוו.). ״אַ היימישען ג נ ב קען מען ניט אַיינהיטען״ (שפּוו.). ״אַז מע גיט דעם ג נ ב דעם שליסעל צו דער האַנד איז מען זיכער״ (שפּוו.). ״ניט יעדער אויף וועמען הינט בּילען איז אַ ג נ ב״ (שפּוו.). ״מעהר ג נ ב י ם מעהר שטריק״ (שפּוו.).

גְנֵ'בָה, הוו. (מ. גְנֵ'בוֹת). אַ גע־שמאָהלענע זאַך, אַ זאַך גענומען אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען; דאָס נעהמען עפּעס אָהן דעם איי־גענטהימער'ס וויסען.

גַ'נָבִיטע, הוו. (מ. גַ'נָבִיטעס). זעה גַ'נָב.

גְנֵ'בִיש, א. בּאַלאַנגענדיג צו אָדער האָבּענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ גנב; חיטרע, מיט הינטער־שפּיצלעך.

גַנְ'ב'ען, גַנְ'ב'ענען, צא. צונעהמען פרעמדעס אייגענטהום אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען. אַריינ־ג נ ב 'ע ן־זיך, אַריינקומען אונ־בּאַמערקטערהייד. פאַר'גנב'ען־זיך, זיך בּאַהאַלטען, זיך פאַר־בּערגען. ״אַז מע ג נ ב 'ע ט אַ'ן איי האָט מען זיבּען יאָהר דלות״ (שפּוו.). ״ג נ ב 'ע ן און ראַ־בּעווען זאָל מען און אַ'ן עהרלי־כער מאַן זאָל מען זיין״ (שפּוו.).

גְנֵי'בָה, הוו. (מ. גְנֵי'בוֹת). זעה גְנֵ'בָה.

גַ'סָה, הוו. (מ. גַ'סוֹת). זעה בְּהֵ'מָה־גַ'סָה.

גְסִי'סָה, הוו. די לעצטע ליידען פאַר'ן טויט, טויט־מאַטערניס.

געִ'מַמְ'זֶר'ט, א. פאַרשפּיצט, חיטרע, קונציג. זעה מַמְ'זֵר.

געִ'סְרָ'חָה, הז. געשטאַנק. ״איט־ליכע משפּחה האָט איהר ג ע'־ס ר ח ה״ (שפּוו.). זעה סְרָ'חָה.

גֵר [גֶר], הם. (מ. גֵ'רים). איינער וועלכער האָט זיך בּאַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן; אַ פרעמ־דער; אַ'ן עלענדער. ״פאַר אַ ג ר טאָר מען קיין גוי ניט שילטען״ (שפּוו.).

גֵר [גֶר]־צֶ'דֶק, הם. (תלמודיש). ״אַ וואַהרער בּאַקעהרטער״, איינער וועלכער האָט זיך בּאַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן.

גַרְגֶ'רֶת, הוו. קעהל, גאָרגעל. אַריינקריכען אין די ג ר ג ר ת, דערעסען, דאקוטשען.

גְרוֹגֶרֶת [גְרוֹגְ'רֶת]־דְרַ'בִּי־צָ'דוֹק, הוו. (תלמודיש). די פייג פון רבּי־צדוק, פון וועלכען עס ווערט דערצעהלט אין דעם תלמוד אַז אין דער צייט פון דער בּאַלאַגע־רונג פון ירושלים האָט ער געלעבּט בּלויז מיט דעם וואָס ער פלעגט אויסשמאָקצען די זאַפט פון אַ פייג, אַ'ן אויסגעשמאָקצעטע פייג. אויסזעהן ווי אַ ג ר ו ג ר ת־ד ר ב י־צ ד ו ק, אויסזעהן דאַר און אָפּ־געצעהרט.

גָ'רוּשׁ, הם. (מ. גְרוּ'שִׁים). אַ מאַן וועלכער האָט זיך געשיידט מיט

זיין פרוי. „אַ גרויש איז ניט קיין פרוש״ (שפוו.).

גְ'רוּש, הם. (מ. גֵרוּ'שִׁים). אַרויס־טרייבונג, פאַרטרייבונג. גרוש שפּאַניען, די אַרויסטרייבונג (פון אידען) פון שפּאַניען.

גְרוּ'שָׁה, הוו. (מ. גְרוּ'שׁוֹת). אַ פרוי וועלכע איז געשיידט פון איהר מאַן.

גֶ'רִ'טְע, הוו. (מ. גֶרִ'יטְעם). איינע וועלכע האָט זיך באַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן.

גֶ'שֶׁם, הם. (ליטורגיש). „רעגען״, דאָס געבעט פאַר רעגען וואָס מע זאָגט ביי אידען אום סוכות.

גַשְׁ'מִיּוּת, הוו. מאַטעריעלע זאַכען; מאַטעריאַליזמוס.

ד.

ד, דער פיערטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען געדעכענט אלס 4. זעה דָלֶת.

ד־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ העברעאישען וואָרט), פון. טוב דטוב, דאָס בעסטע פון די בעסטע. גרוגרת דרבי־צדוק, די פייג פון רבי־צדוק.

ד', אַ פאַרשטעלטע אַרט פון שרייבען „יהוה״ (גאָט) און אויסגעשפּראָ־כען הַשֵּׁם (ווז.).

ד־'אַמוֹת, הוו. מ. (תלמודיש). פיער איילען; קליינער, איינגער פּלאַץ; נאָהענטע אומגעבונג. ניט געהן אין זיינע ד'־אמות, ניט האָבען מיט איהם קיין באַריה־רונג.

דְאָ'גָה, הוו. (מ. דַאְ'גוֹת). זאָרג, באַזאָרגטקייט. מיין באָבעס דאגה זאָל עס זיין, מיך קימערט עס ניט. „פערעמדע דאגות נעהמען ניט אוועק דעם שלאָף״ (שפוו.).

דַאְ'גָה'ין, דַאְ'גָה'נען, צש. זאָרגען, זיין באַזאָרגט. — צא. פאַר'־דאגה'ן, פאַרזאָרגען. — פאַר'־דאגהט, פאַרזאָרגט, באַזאָרגט.

דַאְ'גַת־הַכְּלָל [הַכְּלַל'], הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־הַכְּלָל [הַכְּלַל']). דאָס זאָרגען פאַר די אינטערעסען פון דער געמיינדע, דעם פאָלק א. ד. ג.

דַאְ'גַת־יָ'חִיד, הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־יָ'חִיד). די זאָרג פון אַ'ן איינצעל־נעם, פּריוואַט־אינטערעס.

דַאְ'גַת־פַּרְנָ'סָה, הוו. די זאָרג פון ערנעהרען זיך, די זאָרג פאַר לעבענס־מיטעל.

דַאְ'גַת־צִ'בּוּר, הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־צִ'בּוּר). די זאָרג פון דער גע־מיינדע, אַ געמיינדע־זאַך.

דַאְ'גַת־רַ'בִּים, הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־רַ'בִּים). זעה דַאְ'גַת־הַכְּלָל.

דְ'בוּק, הם. (מ. דִבּוּ'קִים), (קאַבאַ־ליסטיש). אַ בייזער גייסט וועל־

כער געהט אריין אין א מענשען.

ד'בור, הס. (מ. דבו'רים). שפראך, אויסשפראך; געשפרעך, רייד.

דְבוֹ'רָה, אנוו. דער נאמען פון א געוויסער אידישער פראפעטין דערמאנט אין דער ביבעל.

דְבֵי'קוּת, הוו. זעה דְבֵ'קוּת.

דְבֵ'קוּת, הוו. באהעפטונג (פון דעם מענשען צו גאט), רעליגיעזע ענטציקונג, עקסטאז.

דבֵ'ק'ען־, **דבֵ'ק'ענען־זיך**, צוו. אריינקומען אין רעליגיעזען עקסטאז, מאכען מינעם און באוועגונגען פון א רעליגיעזען עקסטאז.

דֶ'בֶר, הס. פעסט, איינע פון די עשר מכות (ווז.).

דָ'בָר, הט. (מ. דבָ'רים). א ווארט; א זאך.

ד'בר־אַ'חֵר, הט. (מ. דבָ'רים־אֲחֵ'רים), (תלמודיש). 1) "אנ'אנדער זאך" (א געגענשטאנד וועמעס נאמען מע דארף ניט דערמאנען), א שווין; 2) א גראבע עקעלהאפטע פערזאן.

ד'בר־אַ'חֵר בְּיָ'ד־חֲזָ'קָה, (ליטוויש). א שווין געהסט מיט שטארקער האנד, ד. ה. מיט געוואלט (דבר־אחר ווערט דא שפאסהאפט געברויכט אין דעם זין פון "שוויין" ווערהענד אין דעם טעקסט האט עס די באדייטונג פון "אנ'אנדער זאך", אנ'אנדער מיינונג).

ד'בר־אַ'חֵר'יטע, הוו. (מ. ד'בר־אַ'חֵר'יטעם). זעה ד'בר־אַ'חֵר 2).

ד'בר אֶל הָעֵ'צִים וְאֶל הָאֲבָ'נִים, (ביבליש: וַיְדַבֵּר עַל הָעֵצִים). רעד צו די פלעקער און צו די שטיינער, ד. ה. קיינער וויל ניט הערען אדער פארשטעהן.

ד'בר־אָ'סוּר, הס. (מ. דבָ'רים־אֲסוּ'רים). א פארבאטענע זאך.

ד'בר־בְּעִ'תּוֹ, הס. (ביבליש). א זאך אין דער צייט.

ד'בר־הַיָ'דוּ'עַ, הס. א באוואוסטע זאך.

ד'בר־חָ'דָשׁ, הס. א נייע זאך, א נייער אויפטהו.

ד'בר־חָכְ'מָה, הס. (מ. דבְ'רֵי־חָכְ'מָה). א קלוג ווארט, א'ן איינפאל.

ד'בר־נִפְ'לָא, הס. (מ. דבָ'רים־נִפְלָ'אִים). א וואונדערליכע זאך.

ד'בר־פֶּ'לֶא, הס. א וואונדערליכע זאך.

ד'בר־שוֹ'רֶשׁ, הס. (ביבליש: שוֹרֶשׁ־דָבָר). דער ווארצעל, דער גרונד פון דער זאך. "אז דער אדון ווייס שוין פון כל דבר־שורש העלפט שוין ניט מעהר קיין תורש" (שפוו.).

ד'בר־תּוֹ'רָה, הס. (מ. דבְ'רֵי־תּוֹרָה [תּוֹ'רָהו]), (תלמודיש). א'ן אויסטייטשונג פון א ביבלישען אדער תלמודישען טעקסט, א שטיקעל דרוש (ווז.).

דבְ'רֵי־הַיָ'מִים, הס. מ. "די פאסירונגען פון די צייטען", דער נא־

מען פון אַ געוויסען ביבלישען בוך (איינגעטהיילט אין צוויי טהיילען, פון וועלכע דער ערשטער הייסט „דברי־הימים א.״, און דער צווייטער — „דברי־הימים ב.״).

דְבָ'רִים, הס. דער נאָמען פון דעם פינפטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פיער און פיערציגסטער סדרה (ווז.).

דְבָ'רִים־בְטֵ'לִים, הס. מ. (תלמודיש). פוסטע זאַכען, פוסטע רייד.

דַבְּ'רָן, הס. (מ. דַבְּרָ'נִים). רעדנער.

דַ'בֵּר'ען, צש. רעדען.

דָ'גוּש, הס. (מ. דְגוּ'שִׁים). אַ פינטעלע אין אַ בוכשטאַב, אַ געוויסער העבּרעאישער אויסשפּראַך־צייכען.

דָ'גִים, הס. מ. פיש; דער אַסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אדר. זעה מַ'זָל.

דֶ'גֶל, הס. (מ. דְגָ'לִים). פאָהן.

דַ'דִים, מ. בריסט.

דְהַיי'נוּ, או. (תלמודיש). צום ביישפּיעל, נעמליך, דאָס הייסט.

דוּגְ'מָא, הוו. (מ. דוּגְמָ'אוֹת). אַ ביישפּיעל.

דָ'וִד, אנמ. דער נאָמען פון דעם אידישען קעניג צו וועלכען דער תהלים ווערט צוגעשריבען.

דָ'וִד־הַמֶ'לֶך [הַמְ'לֶך], אנמ. דער קעניג דוד (ווז.).

דוֹ'דִי, הס. מיין אָנקעל.

דוֹ'דָ'תִי, הוו. מיין מוהמע.

דַוְו'קָא, או. זעה דַוְ'קָא.

דוֹ'חֶה־זיין, צא. אָפּשטויסען, קומען פריהער פאַר, זיין וויכטיגער פון. פקוח־נפש איז דוחה שבת, ראַטעווען אַ לעבען איז וויכטיגער ווי אָפּהיטען שבת.

דוֹ'חַק, הס. נויטה, מאַנגעל.

דוּ'כָנ'ען, צש. שטעהן (פון די כהנים) ביי דעם ארון־קודש מיט דעם געזיכט צו דעם פאָלק און מיט די הענד אויפגעהויבּען אין דער הויך און בענשען דאָס פאָלק (אין געוויסע אידישע פייערטעג); שטעהן פאַרטראַכט.

דוּ'כָּס, הס. (דוּכְּ'סִים). הערצאָג.

דוֹ'פֶק, הס. פולס.

דַוְ'קָא, או. (תלמודיש). גראד, גראד פאַרקעהרט.

דוֹר [דָר], הס. (מ. דוֹ'רוֹת). געשלעכט, צייטאַלטער, פעריאָדע.

דוֹר [דָר]־דוֹ'רוֹת, הס. מ. אַ לאַנגע רייהע פון יאָהרען.

דוֹר־הַמַ'בּוּל, הס. (תלמודיש). דאָס געשלעכט וואָס איז אונטערגעגאַנגען אין דער פאַרפלייצונג (זינדפלוטה), ווי די ביבעל דערצעהלט.

דוֹר־הַמִדְ'בָּר, הס. (תלמודיש). די אידען וועלכע משה האָט געפיהרט דורך דער וויסטע.

דוֹר־הַפַלְ'גָה, הס. (תלמודיש). די מענשען וועלכע האָבען געבויט דעם טהורעם פון בבל.

דו'רֵס־זיין, צא. פאַרצוקען, צורייסען.

דו'רֵש־טוֹב, הם. (ביבליש). איינער וואָס זוכט צו טהון גוטס (פאַר אַנדערע).

דְחָק [דְחַק], או. נויטה.

דַחְ'קוּת, הוו נויטה, מאַנגעל, אָרעמקייט.

דַי־וְהוֹ'תֵר, או. (ביבליש). גענוג און צום איבערבלייבען, מעהר ווי גענוג.

דִי'בּוּק, הם. (מ. דִיבּוּ'קִים). זעה דִ'בּוּק.

דִי'בּוּר, הם. (מ. דִיבּוּ'רִים). זעה דִ'בּוּר.

דַיָ'ין, הם. (מ. דַיָ'נִים). זעה דַ'יָן.

דִימְ'יוֹן, הם. (מ. דִימְיוֹ'נוֹת). זעה דִמְ'יוֹן.

דִין, הם. (מ. דִי'נִים). געזעץ, פאָרשריפט, רעגעל.

דַ'יָן, הם. (מ. דַיָ'נִים). אַ ריכטער, אַ ראַבינער אָדער געלעהרטער פאַר וועלכען עס ווערען פאָרגעבראַכט געלטליכע אָדער רעליגיעזע פראַגען. "אַ הונט טאָהר קיין דַ י ן ניט זיין" (שפוו.).

דִין־וְחֶשְׁ'בּוֹן, הם. (תלמודיש). באַריכט, רעפּאָרט. פראָטאָקאָל, אויסקונפט, רעכענונג.

דִין־תּוֹ'רָה, הם. (מ. דִין־תּוֹ'רָה'ס), (תלמודיש). אַ פּראָצעס פאַר אַ אידישען געריכט.

דַיָ'נוּת, הוו. דאָס אַמט, די שטעלע פון אַ דַיָן (ווז.).

דִי'נֵי־גוֹיִים [גֹ'יִים], הם. מ. ציוויל־ און קרימינאַל־געזעצען פון ניט־אידען.

דִי'נֵי־מָ'מוֹנוֹת, הם. מ. (תלמודיש). געלט־זאַכען, ציוויל־געזעצען.

דִי'נֵי־נְפָ'שׁוֹת, הם. מ. (תלמודיש). קרימינאַל־זאַכען, קרימינאַל־געזעצען.

דֵי'עָה, הוו. (מ. דֵי'עוֹת). זעה דֵ'עָה.

דֵי'קָא, או. זעה דַוְ'קָא.

דִיקְ'דוּק, הם. זעה דִקְ'דוּק.

דִי'רָה, הוו. (מ. דִי'רוֹת). וואָהנונג. ד י ר ה ־געלט, וואָהנ־געלט. "אַ'ן אָרעמאַן האַט קעסט אין די הייזער און ד י ר ה אין הקדש" (שפוו.).

דַל, הם. (מ. דַ'לִים). אַ'ן אָרעמאַן.

דַל־גֵ'אֶה, הם. (תלמודיש). אַ שטאָלצער אָרעמאַן.

דַ'לֶד, הם. (מ. דַ'לֶדיען). זעה דַלֶת.

דַ'לוּת, הם. (מ. דַלֵי'תִים *). אַ'ן אָרעמאַן.

דַ'לוּת, הוו. אָרעמקייט. "אַ ריינער אָרעמאַן איז אַ שענער ד ל ו ת" (שפוו.). "בעסער צעהן שלעסער איידער איין ד ל ו ת" (שפוו.). "ד ל ו ת מאַכט פסלות" (שפוו.). "ד ל ו ת קאָך לאָקשען, ניטאָ קיין אייער" (שפוו.). "דער ד ל ו ת לעגט זיך צוערשט אויפ'ן

פנים״ (שפוו.). ״נויטה ברעכט אייזען, דלות ברעכט שלעסער״ (שפוו.).

דַלִי, המ. ״א'ן עמער״, דער אסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערען-קרייז פאר דעם מאָנאט שבט. זעה מַ'זָל.

דַלְ'פוֹן, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון המנ'ס צעהן זיהן; המ. אָרעמאן (מ. דַלְפוֹ'נִים [דַלְפָ'נִים]). א דלפון ווי אין פסוק שטעהט, א גרויסער אָרעמאן.

דַלֶת [דַ'לֶד], המ. (מ. דַלֶת'יען [דַ'לֶד'יען]). דער נאָמען פון דעם פיערטען בוכשטאב (ד) פון דעם אידישען אלף־בית.

דָם [דַם], המ. (מ. דָ'מִים). בלוט; די מאָנאטליכע (ביי פרויען), מענסטרואציאָן; איינע פון די עשר מכות (ווז.). די דמים זיינען איהם איינגעפאלען, ער האט זיך דערשראָקען.

דַם־שׂוֹ'נֵא, המ. (מ. דַם־שׂוֹנְ'אִים [שָׂנְ'אִים]). א בלוטיגער פיינד.

דִמְ'יוֹן, המ. (מ. דִמְיוֹ'נוֹת). פארגלייך; איינבילדונג, פאָרשטעלונג, פאָרשטעלונגס=קראפט.

דָ'מִים, המ. ט. געלט.

דָן, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאם וועלכער קומט ארויס פון דן.

דָן לְכַף [דַן־לְכַף]־זְכוּת־זיין, צא. (תלמודיש). אורטהיילען צום גוטען, פארטהיידיגען.

דָנִ'יֵאל, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען פראָפעט פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אז דער קעניג פון בבל האט איהם געלאָזט אריינווארפען אין א לייבען=גרוב און ער ער איז אויף א וואונדערבארע ארט געבליבען לעבען; דער נאָמען פון דעם ביבלישען בוך וואס ענטהאלט די פראָפעצייהונגען פון דניאל.

דֵ'עָה, הוו. (מ. דֵ'עוֹת). פארשטאנד, מיינונג; שטים, אויטאָריטעט, איינפלוס; געדאנק, זין. זיך שלאָגען מיט דער דעה, זיך ניט קענען באשליסען. ״וויפיעל קעפ אזוי פיעל דעות״ (שפוו.).

דער־, די באדייטונג פון אלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט ״דער״ (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

דער־רַגְ'ז'ען, **דער־רַגְ'ז'ענען**, צא. דערבייזערען, איינבייזערען, אריינברייננגען אין צאָרן.

דַ'עַת, המ. פארשטאנד, פארנונפט.

דַעְ'תָן, המ. א מענש מיט געזעצטע מיינונגען, א מאן מיט א שטארקען ווילען.

דַף, המ. (מ. דַ'פִים). א בלאט (פון א בוך).

דְפוּס, המ. דרוק, דרוקעריי.

דְצַ"ךְ־עַדַ"שׁ־בְאַחַ"ב, אב. דָם, צְפַרְדֵ'עַ, כִּ'נִים, עָ'רוֹב,

דָ׳בָר, שְׁחִין, בָּ׳רָד, אַ׳רְבֶּה, חֹ׳שֶׁךְ, מַ׳כַּת־בְּכוֹ׳רוֹת (בלוט, פרעש, לייז, אָנשיקענים פון טהיערען, פעסט, קרעץ, האָגעל, היישעריק, פינסטערנים און דאָס אויסשטאַרבען פון די ערשט-געבּאָרענע), די צעהן פלאָגען וואָס גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער כדי זיי זאָלען אַרויסלאָזען דאָס אידישע פאָלק פון זייער לאַנד, ווי די ביבעל דערצעהלט. זעה עֶ׳שֶׂר־מַ׳כּוֹת.

דִקְ׳דוּק, הם. די רעגעלען און געזעצען פון אַ שפּראַך (געוועהנליך פון דער העברעאישער שפּראַך), גראַמאַטיק.

דִקְ׳דוּק־סֵ׳פֶר, הם. (מ. דִקְ׳דוּק־סְפָ׳רִים). אַ גראַמאַטיק.

דִקְדוּ׳קֵי־עֲנִ׳יוּת, הם. מ. (תלמודיש). קליינליבע גענויאיגקייטען.

דַרְ׳גָא, הוו. (מ. דַרְ׳גוֹת). אַ טרעפּ, אַ שטופע. דרגות־וויוז, שטופען־וויוז, ביסליך־וויוז.

דַרְ׳דְקֵי־מְלַ׳מֵד, הם. (מ. דַרְ׳דְקֵי־מְלַמְ׳דִים). אַ לעהרער פון קליינע קינדער.

דָ׳רוֹם, הם. זיד.

דְרוּ׳שׁ, הם. (מ. דְרוּ׳שִׁים). אויסטייטשונג פון אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט ניט לויט דער ווערטליכער באַדייטונג. זעה פְּשָׁט; רעדע, פּרעדיגט, פּאָראַטראַג.

דְרֵ׳יסַת־הָרֶ׳גֶל, הם. (תלמודיש). אַ׳ן אַיינטריט, דאָס רעכט אַריינצוטרעטען.

דְרִ׳ישָׁה־וַחֲקִירָ׳ה [וְחַקִ׳ירָה], הוו. (מ. דְרִ׳ישׁוֹת־וַחֲקִירוֹ׳ת [וְחַקִ׳ירוֹת]). „נאָכזוכונג און נאָכפאָרשונג“, אויספאָרשונג, פאַרהער.

דֶ׳רֶךְ, הם. (מ. דְרָ׳כִים). וועג; גאַנג, שטייגער, אַרט, מאַניער. נעהמען דעם דרך, אַוועקגעהן, זיך אָפּטראָגען. געבען דעם דרך, הייסען געהן. פאַרגעהן אין הויכע דרכים, זעהר ווייט פאַרגעהן.

דֶ׳רֶךְ־אַ׳גַב, או. זעה בְּדֶ׳רֶךְ־אַ׳גַב.

דֶ׳רֶךְ־אֶ׳רֶץ, הם. (תלמודיש). גוטע אויפפיהרינג, שענע מאַניערען, סטאַטעק.

דֶ׳רֶךְ־הַיָ׳שָׁר, הם. דער גלייכער (גאָט־פאָרכטיגער) וועג.

דֶ׳רֶךְ־הֲלָ׳צָה, או. זעה בְּדֶ׳רֶךְ־הֲלָ׳צָה.

דֶ׳רֶךְ־מָ׳שָׁל, או. זעה בְּדֶ׳רֶךְ־מָ׳שָׁל.

דַרְ׳כֵי [דַרְ׳כֵּי]־שָׁ׳לוֹם, הם. מ. (תלמודיש). די וועגען פון פריעדען. פון דרכי־שלום וועגען, אום אָנצוהאַלטען אָדער צו מאַכען פריעדען.

דְרָ׳שׁ [דְרַ׳שׁ], הם. אויסטייטשונג פון אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט ניט נאָך דער ווערטליכער באַדייטונג. זעה פְּשָׁט.

דְרָ׳שָׁה, הוו. (מ. דְרָ׳שׁוֹת). רעדע, פּרעדיגט, פּאָרטראַג (געוועהנליך פון אַ רעליגיעזען אינהאַלט).

דְרָ'שָׁה־געשאַנק, הס. אַ געשאַנק וועלבען מע גיט די ניי=פאַרהיי= ראַטהעטע צו זייער האָכצייט (דער אויסדרוק קומט פון דעם וואָס פאַרצייטען פלעגט זיין אַ מאָדע אַז דער חתן פלעגט האַלטען אַ דרשה נאָך דער חופה). "מע מיינט ניט די דרשה נאָר די בקשה" (ווער.).

דַרְ'שָׁן, הס. (מ. דַרְשָׁ'נִים). רעד= נער, פּרעדיגער, זאָגער.

דַרְ'ש'ען, דַרְ'ש'ענען, צש. רעדען, פּרעדיגען, זאָגען.

ה.

ה, הס. דער פינפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. אין אָנ= הויב אָדער אין מיטען פון אַ וואָרט אויסגעשפּראָכען ווי אין "האָבען", אין ענד פון אַ וואָרט — שטום; אין צעהלען גערעכענט אַלס 5. זעה הֵא.

ה־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט), דער, די. המלך, דער קעניג. האשה, די פרוי. הנשמות, די זעלען.

ה', פאַרקירצטע אָרט פון שרייבען דאָס וואָרט יְהֹוָה (ווז.).

הֵא, הס. (מ. הֵא'ען). דער נאָמען פון דעם פינפטען בוכשטאַב (ה) פון דעם אידישען אַלף־בית. "ער גיט זיין פערד צו עסען דעם הא פון סדור" (ווער.).

הָא־לַחְ'מָא־עַנְיָ'א, (ליטורגיש). "אָט איז דאָס אָרעמע ברויט", די עֶרשטע ווערטער פון דער הגדה.

הָאו'חֵז־בְּיַד, הס. (ליטורגיש). "דער וועלכער האַלט אין דער האַנד", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה. "האוחז־ביד אין די בעסטע תפלה" (שפּוו.). "האוחז־ביד שלום בקעשענע" (שפּוו.). "האוחז־ביד שטעהט גרויס געשריבען" (שפּוו.).

הַאֲזִי'נוּ, הוו. די דריי און פופציג= סטע סדרה (ווז.).

הֶבְ'דֵל, הס. אונטערשייד.

הַבְדָ'לָה, הוו. (מ. הַבְדָ'לוֹת). דער זעגענשפּרוך וועלבען מע זאָגט ביי אידען שבת=צו=נאַכט; אַ געפלאָכ= טען וואַקס=ליכט וואָס מע צינדעט אָן ווען מע זאָגט די הבדלה; אַ געפלאָכטען וואַקס=ליכט.

הַבְטָ'חָה, הוו. (מ. הַבְטָ'חוֹת). פאַרזיכערונג, פאַרשפּרעך, צוזאָג.

הֶ'בֶל, אנמ. דער נאָמען פון אָדם־ הראשון'ס צווייטען זוהן וועל- כען זיין עלטערער ברודער קין האָט ערמאָרדעט, ווי די ביי= בעל דערצעהלט.

הֶ'בֶל, המ. (מ. הֲבָ'לִים). פוסטע
זאַך, נאַרישקייט, אַבערגלויבען.

הֲבֵל־הֲבָ'לִים, המ. (ביבליש). גאָר=
נישט מיט גאָרנישט, אַ פוסטע
זאַך.

הַבָ'לִיוֹת, הוו. נאַרישקייטען, פוסטע
זאַכען.

הֲבָ'נָה, הוו. פאַרשטאַנד, פאַר=
שטענדעניס.

הַבַּעַ"ל, אב. הַבָּא' (מ. הַבָּ'אִים;
וו. הַבָּאָה, מ. הַבָּ'אוֹת) עָלֵי'נוּ
לְטוֹ'בָה, אמ. (ליטורגיש). דער
וועלכער וועט קומען אויף אונז
צום גוטען, דער צוקינפטיגער.

הֲבָ'רָה, הוו. (מ. הֲבָ'רוֹת). אויס=
שפראַכע.

הַגְבָּהַ [הַגְ'בֵּה], הַגְבָּ'הָה, הוו. (מ.
הַגְ'בֵּהִ'ים). דאָס אויפהויבען פון
דער ספר־תורה נאָכ'ן לייענען איי=
דער מע וויקעלט זי צונויף. גע=
בען הגבה, באַעהרען (אימי=
צען) מיט הגבה.

הַגָ'דָה, הוו. (מ. הַגָ'דוֹת). די זאַמ=
לונג פון געבעטען, ביבלישע
זאַצען, תלמודישע ערקלעהרונגען
ערצעהלונגען און לעגענדען וועל=
כע מע זאָגט ביי אידען אין די
ערשטע צוויי נעכט פון פסח;
דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די גאָ=
טעס=דיענסט פון סדר. "ער מיינט
ניט די הגדה נאָר די קנייד=
לעך" (ווער.).

הֲגָ'הָה, הוו. (מ. הֲגָ'הוֹת). דורכ=
זעהונג, אויסבעסערונג (פון אַ
טעקסט); אָנמערקונג.

הַגְנָ'מָה, הוו. (מ. הַגְנָ'מוֹת). אי=
בערטרייבונג.

הֲגַם', ב. אָבוואָהל, ווען אויך,
באָטש.

הִ'דּוּר, המ. פאַרשענערונג, פאַר=
פוצונג.

הִ'דּוּר־הַכָּ'בוֹד, המ. אַכטונג, רע=
ספעקט, פאַרעהרונג.

הֶדְ'יוֹט, המ. (מ. הֶדְיוֹ'טִים). אַ
פראָסטער מענ'ש, אַ פראָסטאַק.

הַדְלָ'קַת־הַנֵּר', הוו. (תלמודיש). די
צערעמאָניע פון אָנצינדען און
בענשען ליכט פרייטאָג פאַר נאַכט.

הָ'דָס, המ. (מ. הֲדַ'סִים). אַ מירט,
דאָס מירטען=צווייגעל וואָס מע
בינדט=צו צו דעם לולב; אַ
געפעס פון זילבער אָדער אַ'ן
אַנדער מעטאַל אָנגעפילט מיט
געווירצען פון וועלכע מע שמעקט
זאָגענדיג הבדלה (ווז.).

הַדְפָּסָה [הַדְפָּ'סָה], הוו. דאָס דרוקען
(פון אַ בוך).

הַדְרָ'גָה, הוו. דאָס שטייגען אָדער
ענטוויקלען זיך פון שטופע צו
שטופע.

הַדְרָ'כָה, הוו. ערציהונג.

הַדְ'רָן, המ. אַ שאַרפזיניגער תלמודי=
שער פאָרטראַג וועלכער ווערט
געהאַלטען ביים ענדיגען דאָס
שטודיום פון אַ טראַקטאַט פון
תלמוד און וועלכער בעשטעהט
געוועהנליך אין דער צוזאַמענקניפּ=
לונג פון דעם לעצטען זאַץ פון
דעם געענדיגטען טראַקטאַט מיט
דעם ערשטען זאַץ פון דעם נעכ=
סטען טראַקטאַט.

הַדְ'רַת־פָּ'נִים, הוו. אַ שענעם אויס־זעהן, אַ שענע אסאָבע.

הו'דוּ, המ. (ליטורגיש). „דאַנקט", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אין מאָרגענדיגען דאַווענען; אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען לאַנד דערמאָנט אין דער ביבעל. „זאָגט ער פלייש זאָגט זי פיש זאָגט ער הודו זאָגט זי כוש" (ווער.).

הוֹדָ'עָה, הוו. (מ. הוֹדָ'עוֹת). באַקאַנטמאַכונג, רעקלאַמע, אַנאָנסע.

הַוָיָ'ה, המ. גאָט (דאָס וואָרט איז אַ'ן איבערשטעלונג פון די בוכשטאַבען יְהֹוָה, ווז.).

הוֹ'לֵךְ־רָ'כִיל, המ. (ביבליש). באַריידער, פאַרלײמדער.

הו'לֵכ'ען, צש. אוועקגעהן, זיך אָפּטראָגען.

הוֹן, המ. אַ פאַרמעגען.

הוֹן־רַב, המ. אַ גרויס פאַרמעגען.

הוֹן־עָ'צוּם, המ. אַ גרויס פאַרמעגען.

הוֹסָ'פָה, הוו. (מ. הוֹסָ'פוֹת). אַ צולאָג, אַ ביילאַגע; אַ העכערונג (פון געהאַלט).

הוֹצָ'אָה, הוו. (מ. הוֹצָ'אוֹת). אויסגאַבע, אומקאָסטען; דאָס אַרויסנעהמען די ספר־תורה פון דעם אָרון־קודש פאַר'ן לייענען, אויסנעמענים. געבען הוצאה, באַעהרען (אימיצען) מיט אויסנעמענים.

הוֹצָ'אוֹת־הַדֶ'רֶךְ, הוו. מ. רייזעקאָסטען.

הוֹצָ'אוֹת־קְטַ'נוֹת, הוו. מ. קליינע אויסגאַבען.

הוֹ'קַר־רַגְ'לְךָ, (ביבליש). מאַך זעלטען דיין פוס (אין דעם הויז פון דיין פריינד). „אַלע הוי־קערס זיינען קרום אויסער הוקר־רגלך" (שפוו.).

הוֹ'רָג*, המ. זעה הָ'רוּג.

הוֹ'רֵג־נֶ'פֶש, המ. (ביבליש). מערדער.

הו'רֵג'ען, צא. מערדעריליך שלאָגען.

הוֹשֵׁ'עַ, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען ביבלישען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון הושע.

הוֹשַׁעְ'נָא, הוו. (מ. הוֹשַׁעְ'נוֹת). „אָ, העלף", דאָס אָנהויב־ און ענד־וואָרט פ'ין געוויסע געבעטען וועלכע מע זאָגט אום הושענא־רבה; אַ ווערבע־ריטעל וואָס מע שלאָגט אָן דער ערד אום הושענא־רבה זאָגענדיג דערביי די געבעטען פון הושענא. אָפּגעשלאָגענע הושענא, אַ זאַך וועלכע טויג ניט מעהר.

הוֹשַׁעְ'נָא־רַ'בָּה, המ. דער זיבענטער טאָג פון סוכות.

הוש"ר, אב. הוֹשַׁעְ'נָא־רַ'בָּה (ווז.).

הִנְ'הֵר־וְהִנָ'הֵר, היט זיך און היט זיך, זייַ זעהר פאָרזיכטיג.

הַזְהָ'רָה, הוו. (מ. הַזְהָ'רוֹת). וואָרנונג.

הֶ'זֵיק, המ. (מ. הֶזֵּ'קוֹת). שאָדען, פאַרלוסט.

[illegible], רוו. ,,די הויכ־מענטשן פון די ,,עדלע״, אַ נאָמען וואָס מען גיט פאַר די וועלכע פון די בעסטע.

[illegible], רוו. (ב. [illegible]). ווי־ צעכץ, פאַרזאַמלונג.

[illegible], רוו. (ב. [illegible]). באַ־ שלוס, רעזאָלוציאָן.

הֵידָד, הּם. זעה הֵידָד.

הַיּוֹם, דער (ליטורגיש). ,,היום״, דאָס ערשטע וואָרט פון וועלכן עס הייבט זיך אָן יעדער פּסוק פון אַ געוויסן געבעט וואָס מען זאָגט אום ראש־השנה צום ענדע פון מוסף. קומען נאָך אַלע היום'ס, קומען ווער שפּעט.

הֱיוֹת, אי. אין אַנבעטראַכט אַז, אַזוי ווי.

הֵיכָא־תִּמְצָא, (תלמודיש). ,,וואו וועסטו עס געפינען?״, ווי קען דאָס זיין? ווי איז עס מעגלעך?

הֵיכָל, דער. טעמפּעל, דער הייליגער טעמפּעל (פּאַראָכעט ביי אידען).

הִילּוּלָא, (ביבליש). ,,דאָס קינד איז גיבאָ״, עס איז אַנטלאָ־ פען.

הִילּוּךְ, הּם. זעה הִילּוּךְ.

הִילְכְתָא, רוו. (ב. הִילְכְתוֹת, (תלמודיש). זעה הִילְכְתָא.

הֵיפּוּךְ, הֵיפֶךְ, הּם. זעה הֵפֶךְ.

הֶיתֵּר, הּם. (ב. הֶיתֵּרִים), (תלמודיש). זעה הֶתֵּר.

הֲיִתָּכֵן, קען עס דען זיין? איז עס מעגלעך?

הַכְבָּדָה, רוו. (ב. הַכְבָּדוֹת). באַ־ שווערונג, באַלעסטיגונג.

הַכְחָשָׁה [הַכְחָשָׁה], רוו. (ב. הַכְחָשׁוֹת [הַכְחָשׁוֹת]). אָפּלייג־ קענונג, פאַרלייקענונג.

הַכֹּל־בַּאֲשֶׁר־לַכֹּל, אד. אַלץ מיט אַנאַנדער, אין גאַנצן.

הַכֹּל־הֶבֶל, (ביבליש). אַלצדינג איז פּוסטקייט (נאַרישקייט). ,,הכל־הבל און נאָך־הבל'ס מיט דאָך חסרון״ (שפּת.).

הַכְּלָל, אד. די הויפּטזאַך איז, דער רעזולטאַט איז, אַזוי.

הֲכָנָה, רוו. (ב. הֲכָנוֹת). פאַר־ בערייטונג, צוגרייטונג.

הַכְנָסָה, רוו. (ב. הַכְנָסוֹת). איינ־ נאָהמע, איינקונפט, איינטראָג; דאָס איינפירן די בפריתיה צוריק אין אַרום נאָך לויט־ [illegible]. נעמען הכנסה, באַ־ קומען (איינצעל) מיט איינשטעל־ לען די בפריתיה אין אַרום. ,,אָט הייסט אין קיין הכנסה ניטאָ״ (שפּת.).

הַכְנָסַת־אוֹרְחִים [אֶרְחִים], רוו. (תלמודיש). דאָס אויפנעמען פרעמדע, גאַסטפריינדליכקייט; אַן אינשטאַלט וואו עס ווערן אויפ־ גענומען אָרעמע פרעמדע.

הַכְנָסַת־כַּלָּה, רוו. (תלמודיש). דאָס אויסהעלפן אַן אָרעם מיי־ דעל מיט געלט אָדער אויסשטייער אום זי צו פאַרהייראַטן.

הַכְנָעָה, רוו. אונטערטעניקייט, נידערטרעכטיקייט.

הַכְּצַעֲקָ'תָה, (ביבליש). צי איז טאַקי (די זאַך אַזוי) ווי דאָס געשריי איז.

הֶכְ'רַח, הם. נויטהווענדיגקייט.

הֶכְרֶ'חִיוּת, הוו. אַ נויטהונענדיגקייט, אַ נויטהווענדיגע זאַך.

הַכְרָ'עָה, הוו. (מ. הַכְרָ'עוֹת). אַ צולאָג (צום געוויכט אָדער צו דער מאָס); אַ קאָמפּראָמיס, אַ'ן ענטשיידונג.

הֶכְ'שֵׁר, הם. (מ. הֶכְשֵׁ'רִים). אַ דאָקומענט, אַ צייגניס אויף כשרות (ווז.).

הַלְבָּ'שָׁה, הוו. באַקליידונג, אויסקליידונג.

הַלְוָ'אָה, הוו. (מ. הַלְוָ'אוֹת). פאַרלייהונג, פאַרבאָרגונג (פון געלט), באָרג.

הַלְוַאי', אר. (תלמודיש). ניעחאַי, איך ווינש אַז.

הַלְוָ'אָה, הוו. (מ. הַלְוָ'אוֹת). זעה הַלְוָ'אָה.

הַלְוַאי', אר. זעה הַלְוַאי'.

הַלְוָיַת (הַלְוָיַת)־הַמֵּת', הוו. (תלמודיש). דאָס באַגלייטען דעם טויטען צו דעם פּלאַטץ פון זיין בעערדיגונג.

הִ'לּוּךְ, הם. אַ גאַנג, מאַניער פון געהן; מאַניער פון געהן געקליידעט, קליידונג.

הָ'לֹךְ־יֵלֵךְ, (ביבליש). ער וועט געהן. "דער הלך ילב'ט גיט" (ווער. — ד. ה. די זאַך געהט ניט).

הָ'לַךְ־לְעוֹלָ'מוֹ, (ליטורגיש). ער איז אַוועק אויף זיין וועלט, ער איז געשטאָרבען. ער איז שוין אַ הלך־לעולמו, ער איז טויט.

הֲלָ'כָה, הוו. (מ. הֲלָ'כוֹת). אַ געזעץ, אַ פאָרשריפט; דעריעניגער טהייל פון תלמוד וואָס באַשטעהט פון געזעצען און רעליגיעזע פאָרשריפטען און אונטערשיידעט זיך פון דער אגדה. זעה הַלְ'מוּד.

הַלְ'כִ'יען, הַלְ'כִ'יענען, צש. געהן.

הִלְ'כַת־, הוו. (מ. הִלְ'כוֹת־). זעה הֲלָ'כָה.

הִלְ'כְתָא, הוו. (מ. הִלְ'כְתוֹת). אַ פאַרוויקעלטער שווערער אינטערעס, אַ געשליעדער.

הַ'לֵּל, הם. (ליטורגיש). אַ צוזאַמענשטעלונג פון געוויסע קאַפּיטלען פון תהלים וועלכע מע זאָגט ראש־חדש און יום־טוב. האַלב הלל, הלל אין פאַרקירצטער פאָרם.

הַ'לֵּל־הַגָּ'דוֹל, הם. (תלמודיש). דער גרויסער (אונפאַרקירצטער) הלל.

הַלְלוּ'יָהּ, (ביבליש). "ריהמט גאָט", דאָס אָנהויב־ און שלום־וואָרט פון פיעל קאַפּיטלעך תהלים.

הַלְמַאי', ב. זעה אַמַאי.

הֲלָ'צָה, הוו. (מ. הֲלָ'צוֹת). אַ שפּאַס, אַ ווערטעל, אַ וויץ.

הַמַּבְ'דִיל, הם. (ליטורגיש). "דער וואָס מאַכט אַ'ן אָפּשייד", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען

פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ווען דער שבת פאַרגעהט.

הַמוֹכֵ״ז, אב. הַמוֹסֵר־כְּתָב־זֶה, המ. דער איבערברייננגער פון דעם דאָזיגען בריעף.

הָמוֹן׳, המ. פעבעל, נידעריגע מאַ=סע; אַ גרויסע מאַסע.

הֲמוֹן־עָם [עַם], המ. (ביבליש). פעבעל, נידריגע מאַסע.

הַמוֹ׳צִיא, המ. (ליטורגיש). ״דער וואָס ברייינגט אַרויס״, דער נאָמען פון דעם זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט איידער מע עסט ברויט; דאָס ערשטע שטיקעל ברויט וואָס מע עסט נאָך דעם ווי מע זאָגט המוציא. ״די חלה קלעקט ניט אויף אַ המוציא״ (ווער.). ״איבער אַ׳ן אָנגעהויבענע חלה איז ניט גוט המוציא צו מאַכען״ (שפּוו.). ״נו, מאַך המוציא״ (ווער. וואָס מע זאָגט ווען איינער פרעגט: ״נו?״).

הַמְכוּ׳נֶה, אמ. דער גערופענער, דער זאָגענאַנטער. ״יוסף המכונה יאָזעף״.

הַמֶ׳לֶךְ, המ. (ליטורגיש). ״דער קעניג״, דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה (דאָס וואָרט ווערט געוועהנליך זעהר הויך אַרויסגעשריען).

הָ׳מָן, אנמ. דער מיניסטער און ראַטהגעבער פון דעם קיניג אחשורוש וועלכער האָט געפּלאַנט צו פאַרטיליגען אַלע אידען און וועלכער איז נאָכדעם אַליין גע=האַנגען געוואָרען, ווי עס ווערט באַשריבען אין דעם ביבלישען בוך ״אסתר״; אַ פיינד פון אידען; אַ שלעכטער מענש. קלאַפּען המן׳ען, קלאַפּען מיט די פיס אָדער מיט גראַגערס אין דער צייט ווען מע לייענט די געשיכטע פון המן׳ען אין שוהל אום פורים, ביי יעדען מאָל ווען דאָס וואָרט ״המן״ ווערט דערמאָנט. המן׳ס מפּלה, אַ שלעכטער אָפּשניט, אַ דורכ=פאַל.

הָ׳מָן־טאַש, המ. (מ. הָ׳מָן־טאַשען). אַ געוויסער זאָרט דרייעקיגער קו=כען אָנגעפילט מיט מאָהן וועלכען מע באַקט אויף פורים.

הָ׳מָן־קלאַפּער, המ. (מ. הָ׳מָן־קלאַפּערס). אַ גראַגער אָדער אַ׳ן אַנדער קלאַפּגעצייג מיט וועלכען די קינדער קלאַפּען המן׳ען (ווז.).

הַמְצָ׳אָה, הוו. (מ. הַמְצָ׳אוֹת). שפּאַס, וויץ, שפּיצעל; איינפאַל. אויבער=המצאה, אויבער=שפּיצעל.

הֶמְ׳שֵׁךְ, המ. (מ. הֶמְשֵׁ׳כִים). פאָרטזעצונג; פאַרבינדונג.

הֵן [הֶן], המ. יא, יא=וואָרט; אַי, אויך.

הֵן [הֶן]־צֶ׳דֶק, המ. עהרענוואָרט, עהרליכעס יא=וואָרט.

הֵן [הֶן]־שֶׁלִי׳, המ. מיין יא=וואָרט, מיין עהרענוואָרט.

הֲנָ׳אָה, הוו. (מ. הֲנָ׳אוֹת). פאַר=געניגען, גענוס.

הִ׳נֵה, ב. אַזוי ווי.

הַנְהָ׳גָה. הוו. (מ. הַנְהָ׳גוֹת). פיה=

רונג, פאַרוואַלטונג; אויפפירהרונג; אײַנפיהרונג.

הֲנָ׳חָה, הוו. (מ. הֲנָ׳חוֹת). גרונד־זאַץ; פאָרלייכטערונג, פאַרלינדע־רונג; נאָכלאָזונג, אַרונטערלאָזונג, ראַבאַט.

הַנ״ל, אב. הַנִּזְכָּ׳ר (מ. הַנִּזְכָּ׳רִים; וו. הַנִּזְכֶּ׳רֶת, מ. הַנִּזְכָּ׳רוֹת) לְעֵיל, א: דער אויבענדערמאָנ־טער.

הַנֵּ׳נִי, הם. (ליטורגיש). דאָס ער־שטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט פאַר מוסף אום ראש־השנה.

הַנְעָ׳לָה, הוו. באַשוכונג.

הַנֵּ׳רוֹת־הַלָּ׳לוּ, הם. (ליטורגיש). „די דאָזיגע ליכט“, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט־געזאַנג וואָס מע זינגט ווען מע צינדט אָן די חנוכה־ליכט.

הָ׳סֵב * ־בעט, הז. דער שטוהל אדער געזעס אויסגעבעט מיט קי־שענס אויף וועלכען דער פאַמי־ליען־פאָטער ויצט אָנגעלעהנט ביים אָפּריכטען סדר.

הַסְבָּ׳רָה, הוו. (מ. הַסְבָּ׳רוֹת). ער־קלערונג, אויסטייטשונג.

הֶסְ׳כֵּם, הם. צושטימונג.

הַסְכָּ׳מָה, הוו. (מ. הַסְכָּ׳מוֹת). צו־שטימונג, רעקאָמענדאַציאָן, באַ־שטעטיגונג; רעקאָמענדירענדער בריעף.

הֶסְ׳פֵּד, הם. (מ. הֶסְפֵּ׳דִים). קלאָג־רעדע, לויברעדע נאָך אַ גע־שטאָרבענעם.

הַסְפָּ׳קָה, הוו. (מ. הַסְפָּ׳קוֹת). אויסהאַלטונג, ערנעהרונג, פענסיע.

הִסְתַּפְּ׳קוּת, הוו. דאָס באַגנוגען זיך (מיט וועניג).

הֶעְדֵּר [הֶ׳דֵר]־הַכָּ׳בוֹד, הם. פאַר־מינדערונג פוּן עהרע, באַליידיגונג.

הַעֲוָיָה [הַעֲוָ׳יָה], הוו. (מ. הַעֲוָיוֹת [הַעֲוָ׳יוֹת]). פאַרקרימונג (פון גע־זיכט), גרימאַסע, מינע; באַ־וועגונג.

הֶעָזָה [הָ׳זָה] הוו. (מ. הֶעָזוֹת [הָ׳זוֹת]). פרעכהייט, אונפאַר־שעמטקייט.

הַעְ׳רָה, הוו מ. הֶעָ׳רוֹת). אָנ־מערקונג.

הַעֲרָ׳כָה, הוו מ. הַעֲרָ׳כוֹת). אָפּ־שאַצונג, אָפּטאַקסירונג; אַ טאַקסע וועלכע די געמיינדע לעגט אַרויף אויף די מיטגלידער לויט איטלי־כענ׳ס פאַרמעגען.

הַעְתָּ׳קָה, הוו. (מ. הַעְתָּ׳קוֹת). אי־בערזעצונג.

הִ׳פּוּךְ, הם. זעה הֵפֶךְ.

הַפְטוֹ׳רָה, הוו. (מ. הַפְטוֹ׳רוֹת). דער קאַפּיטעל פון נביאים אָדער כתובים וועלכען מע לייענט פאָר אין שוהל אום שבת און יום־טוב און אין פאַסט־טעג נאָך דעם ווי מע האָט געלייענט פון דער תורה. אַ נאָמען פון דער הפטורה, אַ׳ן אויסגעטראַכטער, נישט־גע־שטויגענער נישט־געפלויגענער נאָ־מען.

הֶפֶךְ [הֵ'פֶּךְ], המ. געגענזאַץ, גע=
גענטהייל.

הֶפְכְ'פַּךְ, המ. (ביבליש). אַ לייכט=
זיניגער, פאַרענדערליכער מענש.

הַפְ'לֵא־וָפֶ'לֶא, או. (ביבליש).
העכסט וואונדערבאַר, זעהר
מערקווירדיג, אויסגעצייכענט גוט.

הַפְלָ'גָה, הוו. (מ. הַפְלָ'גוֹת). אי=
בערטרייבונג.

הַפָ'נִים, או. ווי עס שיינט, ווי עס
זעהט אויס, קענטיג.

הֶפְ'סֵק, המ. (מ. הֶפְסֵ'קִים). און=
טערברעכונג, אָפּרוה, צווישענ=
רוים, צווישענצייט.

הַפְסָ'קָה, הוו. (מ. הַפְסָ'קוֹת). און=
טערברעכונג, אָפּרוה, צווישענ=
צייט, צווישענרוים. פאַסטען
הפסקות, פאַסטען אַלע מאָנ=
טאג און דאָנערשטאג אָדער אַנ=
דערע באַשטימטע טעג אין דער
וואָך.

הֶפְ'קֵר, א. פריי, פריי פאַר אַלע=
מען; אויסגעלאַסען, פרינציפּלאָז.
הפקר־פּעטרושקע, פריי, אָהן
אַ קאָנטראָל. "אז דאָס לעבען איז
זיס איז די וועלט הפקר"
(שפּוו.).

הֶפְ'קֵר־יונג, המ. (מ. הֶפְ'קֵר־יונ=
גען). אויסגעלאַסענער פּרינציפּ=
לאָזער קערל.

הֶפְקֵ'רוּת, הוו. אויסגעלאַסענהייט,
פרינציפּלאָזיגקייט.

הִצְטַרְ'כוּת, הוו. (מ. הִצְטַרְ'כוּת'ען).
באַדערפעניס, נויטהווענדיגקייט.

הַצְלָ'חָה, הוו. (מ. הַצְלָ'חוֹת).
גליק, ערפאָלג, גערעטעניש.

הַצָּ'עָה, הוו. (מ. הַצָּ'עוֹת). פאָר=
שלאַג, פּראָיעקט.

הק', אב. הַקָ'טָן (ווז.).

הקב"ה, אב. הַקָ'דוֹשׁ־בָּ'רוּךְ־הוּא
(ווז.).

הַקָ'דוֹשׁ־בָּ'רוּךְ־הוּא, המ. (תלמו=
דיש). דער הייליגער געבענשט
זאָל זיין זיין נאָמען, גאָט.

הַקְדָ'מָה, הוו. (מ. הַקְדָ'מוֹת).
פאָררעדע, פאָרוואָרט, איינלייטונג.

הֶקְ'דֵשׁ, המ. (מ. הֶקְדֵ'שִׁים). "היי=
ליגקייט", אַ נאַכטלאַגער פאַר
בעטלער אָדער אַ קראַנקענהויז פאַר
אָרעמע; אַ שמוציג הויז. "אַ
ליאַרם ווי אין אַ הקדש" (ווער.).

הֶקְ'דֵשׁ'ניצע, הוו. (מ. הֶקְדֵשׁ'ני=
צעס). אַ נידעריגע געמיינע פרוי.

הֶקְ'דֵשׁ'ניק, המ. (מ. הֶקְדֵשׁ'ני=
קעס). אַ נידעריגער געמיינער מאַן.

הַקָ'טָן, א. דער קליינער, דער
ווינציגער (אַ'ן אויסדרוק פון באַ=
שיידענהייט וועלכען מע שטעלט
פאַר דעם נאָמען ווען מע שרייבט
אונטער אַ בריעף).

הַקִ'יצוּר, או. זעה הַקִ'צוּר.

הַקָ'פָה, הוו. (מ. הַקָ'פוֹת). ארומ=
גאַנג, רונדמאַרש (אין שוהל אום
שמחת־תורה); באָרג, קרעדיט.

הַקִ'צוּר, או. אין קורצען, אַלזאָ.

הַר־, המ. באַרג.

הַר־הַבַּ'יִת, המ. (תלמודיש). דער
באַרג אויף וועלכען דער הייליגער

טעמפעל (ביי אידען פארצייטען) איז געשטאנען.

הר־הזיתים, הם. (ביבליש). דער אייל־בערט=בארג, א געוויסער היי=ליגער בארג אין פאלעסטינא.

הרג, הם. (תלמודיש). די שטראף פון קעפען (ביי אידען פארצייטען).

הרגל, הם. געוואהנהייט.

הרגל־נעשה־טבע, (נאכתלמו=דיש). די געוואהנהייט ווערט א נאטור.

הרג׳ען, **הרג׳ענען**, צא. טויטען, ערמארדען; מערדערליך שלאגען, שלאגען. ארויס׳הרג׳ען, ארויסשליידערן. ארונטער׳=הרג׳ען, ארונטערשליידערן. צו׳הרג׳ען, טויטען.

הרגש, הם. געפיהל.

הרגשה, הוו. געפיהל, דאס פיהלען.

הרהור, הם. (מ. הרהורים), (תלמודיש). געדאנק, פארבאר=גענער געדאנק.

הרהורים־רעים, הם. מ. (ליטור=גיש). שלעכטע געדאנקען.

הרוג, הם. (מ. הרוגים). ערמאר=דעטער, טויטער קערפער.

הרווחה, **הרוחה**, הוו. (מ. הרווחות, הרוחות). פארדינסט, פראפיט.

הרחבה, הוו. ברייטקייט, בא=קוועמליכקייט, גוטע אומשטענדען.

הרי־את־מקודשת, (ליטורגיש). "דו ביסט הייליג פארבונדען", די ערשטע ווערטער פון דעם שפרוך וועלכען דער חתן זאגט צו דער כלה ווען ער טהוט איהר אן דעם הייראטה=רינג.

הרי־חושך, הם. מ. (תלמודיש). די פינסטערע בערג, ווייט פאר=ווארפענע לעגענדארישע בערג. אויך אין די הרי־חושך, זעהר ווייט פאררוקט.

הריגה, הוו. (מ. הריגות). א׳ן אומשלאכטונג; א שלאכט, א קריג, א געשלעג, א האמפעריי.

הרים־וגבעות, הם. מ. (ביבליש). בערג און טהאלען. צוזאגען הרים־וגבעות, מאכען גרויסע פארשפרעכען.

הריני־מוכן־ומזומן, (ליטורגיש). "איך בין גרייט און פארטיג", די ערשטע ווערטער פון דעם שפרוך וועלכען מע זאגט איידער מע פאררינבט א רעליגיעזע צערעמאניע.

הרף־עין, הם. (תלמודיש). א ווונק פון א׳ן אויג, א׳ן אויגענ=בליק.

הרשאה, הוו. (מ. הרשאות). פאלמאכט, בעפאלמעכטיגונג.

השארת־הנפש, הוו. "די איבער=בלייבונג פון דער זעעלע", די אונשטערבליכקייט פון דער זעעלע.

השבעה, הוו. (מ. השבעות), (קא=באליסטיש). דאס באשווערען (דורך הייליגע נעמען און ווער=טער) א בייזען גייסט אדער א טייוועל.

השבת־אבידה, הוו. (תלמודיש). דאס אפגעבען א געפונענעם גע=

גענשטאַנד צוריק צו דעם אייגענטהימער.

הַשָּׂגָה, הוו. (מ. הַשָּׂגוֹת). באַגריף; די פעהיגקייט צו באַגרייפען, אויפפאַסונגס־קראַפט.

הַשְׁגָחָה, הוו. (מ. הַשְׁגָחוֹת). אויפזועהונג, אויפפאַסונג; געטליכע אויפזועהונג, פאָרזעהונג. "יעדע מערכה איז פון גאָט'ס השגחה" (שפוו.).

הַשְׁגָחָה־עֶלְיוֹנָה, הוו. די אויבערשטע אויפזועהונג, די געטליכע פאָרזעהונג.

הַשְׁגָחָה־פְּרָטִית, הוו. די געטליכע אויפפאַסונג אויף איטליכען בעשעפענים באַזונדער.

הֲשׁוֹמֵר־אָחִי־אָנֹכִי, (ביבליש). בין איך דען דער היטער פון מיין ברודער?, די ווערטער וואָס קין האָט געענטפערט ווען גאָט האָט איהם געפרעגט וועגען זיין ברודער הבל וועלכען ער האָט ערמאָרדעט.

הֲשִׁיבֵנוּ, (ליטורגיש). "קעהר אונז אום צוריק". "השיבנו נאַזאד!" (ווער. — ד. ה. צוריק! איבערגעדרעהט דעם דייקסעל!).

השי"ת, אב. הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ (ווז.).

הַשְׂכָּלָה, הוו. בילדונג, אויפקלערונג (דאָס וואָרט ווערט הויפטזעכליך געברויכט צו בעצייכענען די באַוועגונג פאַר אייראָפּייאישע בילדונג וואָס האָט זיך אָנגעהויבען צווישען אידען אין דעם לעצטען טהייל פון דעם 18־טען יאָהרהונדערט און האָט זיך צוערשט אַרויסגעוויזען אין דער אויפבליהונג פון דער נייע־העברעאישער ליטעראַטור).

הַשְׂכָּלָה־סֵפֶר, הס. (מ. הַשְׂכָּלָה־סְפָרִים). א נייע־העברעאישעס בוך, א בוך פון א ניט־רעליגיעזען אינהאַלט.

הַשְׁכָּמָה, הוו. דאָס פריה אויפשטעהן (צום דאַווענען).

הַשְׁלָמָה, הוו. (מ. הַשְׁלָמוֹת). בילדונג, קענטעניס.

הַשְׁלָשָׁה, הוו. דאָס איינלעגען געלט ביי א שליש (ווז.).

הַשֵּׁם [הַשֶּׁם'], הס. דער נאָמען (פון גאָט), גאָט. זעה שֵׁם־הַמְפוֹרָשׁ.

הַשֵּׁם [הַשֶּׁם'] יַצְלִיחַ דַּרְכֶּךָ (מ. דַּרְכְּכֶם [דַרְכֵּיכֶם]). גאָט זאָל באַגליקען דיין (אייער) וועג.

הַשֵּׁם [הַשֶּׁם'] יִשְׁמְרֵנוּ, גאָט זאָל אונז באַהיטען.

הַשֵּׁם [הַשֶּׁם'] יִתְבָּרֵךְ, גאָט געבענשט זאָל ער זיין.

הַשְׁמָטָה, הוו. א'ן אויסלאָזונג, א'ן אויסגעלאָזענער זאַץ אָדער וואָרט.

הַשְׁעָרָה, הוו. (מ. הַשְׁעָרוֹת). פאַרמוטהונג, מיינונג, היפאָטהעזע.

הַשְׁפָּעָה, הוו. (מ. הַשְׁפָּעוֹת). איינפלוס, באַאיינפלוסונג.

הַשְׁפָּעָה־עֶלְיוֹנָה, הוו. (קאַבאַליסטיש). דער איינפלוס פון אויבען, די געטליכע באַאיינפלוסונג (אויף דער וועלט).

הַשְׁקָפָה, הוו. (מ. הַשְׁקָפוֹת). איבערזיכט, איבערבליק.

הִשְׁתַּדְ'לוּת, הוו. (מ. הִשְׁתַּדְ'לוּת'ען). באַמיהונג, חאַדאַטייסטוואָ.

הִשְׁתּוֹמְ'מוּת, הוו. ערשטוינונג, פאַרוואונדערונג.

הִשְׁתַּלְ'שְׁלוּת, הוו. (קאַבאַליסטיש). די צוזאַמענקייטלונג פון באַגעבענהייטען אָדער פון אורזאַכען און פאָלגען.

הַשְׁתָּ'נָה, הוו. אורין.

הִשְׁתַּ'נּוּת, הוו. (מ. הִשְׁתַּ'נּוּת'ען). פאַרענדערונג.

הִשְׁתַּפְּ'כוּת, הוו. אויסגיסונג (פון געפיהלען).

הִשְׁתַּפְּ'כוּת־הַנֶ'פֶשׁ, הוו. אויסגיסונג פון דער זעעלע, אויסגיסונג פון געפיהלען.

הִתְבּוֹדְ'דוּת, הוו. אָפגעזונדערטקייט פון דער וועלט, איינזאַמקייט.

הִתְבּוֹנְ'נוּת, הוו. דאָס אַריינטראַכטען זיך, באַטראַכטונג, אויפמערקזאַמקייט.

הִתְדַּבְּ'קוּת, הוו. (קאַבאַליסטיש). דאָס באַהעפטען זיך (אין געדאַנקען צו גאָט).

הִתְחַ'דֵּשׁ, באַנייַ זיך! (אַזוי ווינשט מען איינעם וועלכער טהוט אָן אַ נייַ קלייד צום ערשטען מאָל).

הִתְחַיְּ'בוּת, הוו. (מ. הִתְחַיְּ'בוּת'ען). פאַרפליכטונג, פליכט.

הִתְחַכְּ'מוּת, הוו. דאָס קליגען זיך, שאַרפזיניגקייט.

הַתְחָ'לָה, הוו. (מ. הַתְחָ'לוֹת). אָנהויב. „אַ גוטע התחלה איז אַ האַלבע אַרבייט" (שפּוו.). „אַ שלעכטע התחלה ברייננגט צו אַ מפּלה" (שפוו.).

הַתְחָ'לַת־הַסֵ'פֶר, הוו. דאָס אָנהויבען שרייבען אַ ספר־תורה; דער פאַראַד וועלכער ווערט געמאַכט בייַ'ן אָנהויבען שרייבען אַ ספר־תורה.

הֶ'תֵּיר, המ. (מ. הֶתֵּי'רִים). ערלויבנים. „קליינע התירים ברייננגען גרויסע יסורים" (שפּוו. ווערטשפּיעל פון וואָרט „יסורים" און „אסורים").

הֶ'תֵּיר־עִסְ'קָא, המ. (מ. הֶ'תֵּיר־עִסְ'קָא'ס). די ערלויבנים וועלכע איז געמאַכט געוואָרען פון געוויסע ראַבינישע אויטאָריטעטען (מהר"ם מרוטענבערג) צו נעהמען פּראָצענט אונטער געוויסע באַדינגונגען; אַ צעטעל וואָס ווערט אויסגעמאַכט אין פאַרבינדונג מיט אַ וועקסעל אָדער אַ באַמערקונג אויפ'ן וועקסעל אַליין וואו עס ווערט ערקלערט אַז דער פּראָצענט ווערט גענומען לויט דער ראַבינישער ערלויבנים.

הִתְלַ'הֲבוּת, הוו. צופלאַמטקייט, צוהיצטקייט, באַגייסטערונג, ענטהוזיאַזמוס.

הִתְלַהֲ'בוּת־דיג, א. מיט היץ, מיט אַ ברען, ענטהוזיאַסטיש.

הַתְמָ'דָה, הוו. פלייס, פלייסיגקייט.

הִתְמַ'נּוּת, הוו. (מ. הִתְמַ'נּוּת'ען). אַמט, שטעלע; דאָס אַרויפזעצען (אימיצען) אויף אַ'ן אַמט.

הִתְנַגְ'דוּת, הוו. דאָס שטעלען זיך אַנטקעגען, ווידערשטאַנד.

הִתְנַצְ'לוּת, הוו. (מ. הִתְנַצְ'לוּת'יען). פאַרענטפערונג, פאַרטהיידיגונג.

הִתְעוֹרְ'רוּת, הוו. ערוואַכונג, באַגייסטערונג.

הִתְפָּעֲלוּת [הִתְפַּעְ'לוּת], הוו. ענטציקונג, באַגייסטערונג, באַוואונדערונג. חאַפּען התפעלות, ווערען ענטציקט. קעלבערנע התפעלות, נאַרישע באַוואונדערונג.

הִתְפַּשְ'טוּת־הַגַשְ'מִיוּת, הוו. (קאַבאַליסטיש). דאָס אויסטהאָן זיך פון אַלע קערפּערליכע און מאַטעריעלע אינטערעסען.

הַתִּקְ'וָה, הוו. "די האָפנונג", דער נאָמען פון אַ געוויסען ציוניסטישען ליעד.

הִתְקָרְ'בוּת, הוו. פריינדליכקייט, פריינדליכע באַהאַנדלונג.

הִתְקַשְ'רוּת, הוו. פאַרבינדונג.

הַתָ'רַת־נְדָ'רִים, הוו. (תלמודיש). די אויפלייזונג פון אַ נדר (ווז.) (דורך דעם רב אָדער דורך געלעהרטע).

הַתְרָ'אָה, הוו. (מ. הַתְרָ'אוֹת). וואַרנונג; אַ מינדליכער אָדער געשריבענער אויפרוף צו ערשיינען פאַר'ן רב.

ו.

ו, הם. זיער זעקסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. אָהן אַ וואָקאַל=צייכען אָדער מיט אַלע אַנדערע וואָקאַלען אויסער חולם אָדער שורוק אויסגעשפּראָכען ווי "וו" אין "וועקען"; מיט די פּינטעלאַך פון חולם (וֹ) אָדער שורוק (וּ) איז ער בלויז אַ וואָקאַל=צייכען; אין צעהלען גערעכענט אַלס 6. זעה וָאו.

ו־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון וואָרט), און, מיט: הוצאה והכנסה, אויסגאַבע און איינגאַהמע.

וַאֲדָר [וֵ'אָדָר], הם. דער זיעבעטער מאָנאַט פון דעם אידישען עבורי־יאָהר (ווז.).

וָאו, הם. (מ. וָאוּ'ען). דער נאָמען פון דעם זעקסטען בוכשטאַב (ו) פון דעם אידישען אַלף־בית.

וְאֵינֶ'נוּ, (ביבליש). און ער איז ניטאָ, ער איז אַנטלאָפען.

וְאִם־תֹּאמַ'ר, (תלמודיש). און אויב דו וועסט זאָגען, אין פאַל אַז דו וועסט זאָגען.

וְאִם תֹּא'מַר מַה נֹּא'כַל (ביבליש: וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל). און אויב דו וועסט זאָגען וואָס וועלען מיר עסען? און וואָס וועט זיין מיט לעבענסמיטעל?

וָאֵ׳רָא, הוו. דער נאָמען פון דער פערצעהנטער סדרה (ווז.).

וָאֶתְחַ׳נַן, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און פיערציגסטער סדרה (ווז).

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹ׳אֵל וְנאֹ׳מַר אָ׳מֵן, (ליטורגיש). און עס וועט קומען אויף ציון א דערלייזער און מיר וועלען זאָגען אָמן (ווערטער פון א געוויסען געבעט מיט וועלכע מען ענדיגט געוועהנליך א רע־ליגיעזען אָדער תלמודישען פאָר־טראַג).

וַ׳דַאי, הם. געוויסהייט, א זיכערע זאך.

וְהָא רַאְ׳יָה, (תלמודיש). און אָט איז דער באווייז.

וְהוּא יִמְ׳שָׁל בָּךְ, (ביבליש). און ער זאָל געוועלטיגען איבער דיר (די ווערטער וועלכע גאָט האָט געזאָגט צו דער פרוי, ווי די בי־בעל דערצעהלט). "והוא־ימשל־בך און וואס זי וויל טהוט זי דאך" (שפוו.).

וְהוּא־רַ׳חוּם, הם. (ליטורגיש). א געבעט וואס ווערט געזאָגט אַלע מאָנטאָג און דאָנערסטאג. לאנג והוא־רחום, דער פולער טעקסט פון דעם דאָזיגען געבעט.

וְהַ׳כֹּל שָׁ׳רִיר וְקַ׳יָּים, (תלמודיש). און אַלעס (וואס שטעהט אויבען) איז באשטעטיגט און פעסט־גע־שטעלט (ווערטער מיט וועלכע מע ענדיגט א פארלאָבונג־ אָדער הייראטה־קאָנטראַקט).

וְהַשֵּׁ׳נִית, און צווייטענס.

וָו, הם. (מ. וָוי׳ען). זעה וָאו.

וַו׳דַאי, הם. זעה וַ׳דאי.

וָ׳וֵי־הָעַמּוּ׳דִים, הם. מ. (ביבליש. אייגענטליכע באדייטונג: "די העקלעך פין די וויילען"). די בוכ־שטאַבען "ו" בוי׳ם אָנהויב פון יעדען עמוד (ווז.). (געוויסע ספרי־תורות ווערען פון שענקייט וועגען אזוי געשריבען אז יעדער עמוד זאָל זיך אָנפאנגען מיט א "ו").

וַוי׳דוּי, הם. (מ. וִוידוּ׳יִים). זעה וִי׳דוּי.

וָולָד [וְוָלָד], הם. זעה וָלָד.

וֶוסֶת [וֶוסְתְּ], הוו. זעה וֶסֶת.

וַו׳עַד, הם. זעה וַ׳עַד.

וֶו׳שֶׁט, הם. זעה וֶשֶׁט.

וַותְּ׳רָן, אם. (מ. וַתְּרָ׳נִים). זעה וַתְּ׳רָן.

וַותְּרָ׳נוּת, הוו. זעה וַתְּרָ׳נוּת.

וְזֹאת־הַבְּרָ׳כָה, הוו. דער נאָמען פון דער פיער און פופציגסטער סדרה (ווז.).

וַיֹּא׳מַר, (ביבליש). "און ער האָט געזאָגט", א וואָרט מיט וועלכען עס הויבען זיך אָן פיעלע זאצען פון דער ביבעל.

וַיֹּא׳מַר־דָּ׳וִד, הם. (ביבליש). די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א ביבלישען קאפיטעל וועל־כען מע זאָגט אַלע טאָג אין דעם מאָרגענדיגען און פארנאכטיגען דאַוונען.

וַיָּ'בֹא הָ'מָן, (ביבליש). און המן איז געקומען (אַ'ן אויסדרוק מיט וועלכען מע באַגריסט אַ ניט=געווינשטע פּערזאָן).

וַיִּבְ'רַח, הם. (ביבליש). "און ער איז אַנטלאָפען", פאַרשווינדונג. מאַכען אַ ו י ב ר ח, אַנטלויפען; אַנטלויפען מיט פרעמדע געלט.

וַיִּ'גַּשׁ, הוו. דער נאָמען פון דער עלפטער סדרה (ווז.).

וִי'דּוּי, הם. (מ. וִידּוּ'יִים). באַקענונג פון זינד; דאָס געבעט וואָס אַ שטערבענדער זאָגט באַקענענדיג זיינע זינד. אָפּזאָגען ו י ד ו י, פאַרצווייפלען, אויפגעבען יעדע האָפנונג. "אַז מען לעבט אָהן חשבון שטאַרבט מען אָהן ו י ד ו י" (שפוו.).

וַיְהִ'י, הם. (מ. וַיְהִ'יים), (ביבליש). "און עס איז געוועזן", אַ'ן אומגליק, אַ קאַטאַסטראָפע. (די באַדייטונג צוגעגעבען דעם וואָרט שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אַוואו עס שטעהט אין דער ביבעל דאָס וואָרט "ויהי" דאָרט ווערט געוועהנליך דערצעהלט אַ'ן אומגליק וואָס האָט פאַסירט).

וַיְהִ'י הַיּוֹ'ם, (ביבליש׳. און עס איז געוועזן דער טאָג (אַ'ן אויסדרוק מיט וועלכען מע הויבט אָן אַ'ן ערצעהלונג).

וַיְזָ'תָא, אנם. דער אינגסטער פון המן'ס צעהן זיהן; נאַרר; מענליכער אָרגאַן.

וִיִּ'חַד, הם. (ביבליש). און ער (יתרו) האָט זיך געפרעהט (זעהענדיג משה'ס גרויסקייט), געמאַכטע פאַלשע פרייד. (שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אויף דעם וואָרט "ויחד" שטעהען פינטעלאַך אום אָנצודייטען אַז דאָס פרעהען זיך איז ניט געוועזן פון האַרצען).

וַיְחִ'י, הוו. דער נאָמען פון דער צוועלפטער סדרה (ווז.).

וַיֵּ'לֶךְ, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און פופציגסטער סדרה (ווז.).

וַיִּפְ'תַּח אֶת פִּי הָאָ'תוֹן, (ביבליש). און ער (גאָט) האָט געעפענט דעם מויל פון (בלעם'ס) עזעלין (אַ ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען אימיצער מישט זיך אַריין אין אַ געשפרעך מיט אַ נאַרישער אָדער ניט=פאַסיגער באַמערקונג). זעה בִּלְ'עָם.

וַיֵּ'צֵא, הוו. דער נאָמען פון דער זיעבענטער סדרה (ווז.).

וַיִּצְעֲ'קוּ, הם. (ביבליש). "און זיי (די אידען אין עגיפּטען) האָבען געשריען (צו גאָט)", אַ געשריי, אַ ליאַרם.

וַיַּקְ'הֵל, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז).

וַיַּקְ'הֵל־פְּקוּ'דֵי, זעה סֵדֶרָה.

וַיָּ'קָם מֶ'לֶךְ חָ'דָשׁ, (ביבליש). און עס איז אויפגעשטאַנען אַ נייער קיניג (אין עגיפּטען).

וַיִּקְ'רָא, הם. דער נאָמען פון דעם דריטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פינף און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

וַיֵּרָא, הזו. דער נאָמען פון דער דריטער סדרה (ווז.).

וַיֵּשֶׁב, הזו. דער נאָמען פון דער ניינטער סדרה (ווז.).

וַיִּשָּׁקֵ'הוּ, (ביבליש). "און ער (עשו) האָט איהם (יעקב'ן) געקושט". וישקהו מיט פינטעלאַך, פאַר־רעטהערישע פריינדשאַפט (שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אויף דעם וואָרט "וישקהו" שטעהען דאַריבער פינטעלאַך אום אָנצודייטען אַז דאָס קושען איז ניט געוועזן פון האַרצען).

וְיִ'תֶּן לְךָ (הָאֱלֹהִים' מִטַּל' הַשָּׁמַ'יִם וּמִשְׁמַ'נֵּי הָאָ'רֶץ), המ. (ביבליש). "און געבען זאָל דיר (גאָט דעם מהוי פון הימעל און די פעטקייט פון דער ערד)", די ערשטע ווער־טער און דער נאָמען פון געוויסע פסוקים וועלכע מע זאָגט אין שבת־צו־נאַכט'יגען מעריב־געבעט. "ויתן לך — קיין געלט איז ניטאָ, מטל השמים — נימאָ וואו צו לייהען, ומשמני הארץ — דאָס געלט איז ביי'ם פריץ" (שפאַס־ליעדעל).

וַיִּתְרוֹ'צְצוּ, (ביבליש). און זיי (די קינדער אין רבקה'ס בויך) האָבען זיך געראַנגעלט.

וכו', אב. וְכוּ'לְּהוּ (זעה אונטען).

וְכוּ'לְּהוּ, (תלמודיש). און דאָס גאַנצע, און אַזוי ווייטער.

וְכָךְ [וְכַּךְ] הָיָ'ה אוֹ'מֵר, (תלמודיש). און אַזוי פלעגט ער (דער כהן־גדול) זאָגען (ווען ער פלעגט מאַ־כען די בלוט־שפריצונגען אויפ'ן מזבח אום יום־כפור). זעה וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה.

וְכָךְ [וְכַּךְ] הָיָ'ה מוֹ'נֶה, (תלמודיש). און אַזוי פלעגט ער (דער כהן־גדול) צעהלען (ווען ער פלעגט מאַכען די בלוט־שפריצונגען אויפ'ן מזבח אום יום־כפור). "פון וכך־היה־אומר ביז וכך־היה־מונה איז אַ גרויסער אונטער־שייד" (שפוו. — ד. ה. פון זאָגען ביז געבען איז ווייט).

וְכֹל כַּ'ת דְּ'לֵיהּ', (קאַבאַליסטיש). און זיין גאַנצע קאָמפּאַניע.

וְכָ'רוֹת, המ. (ליטורגיש. אורשפּרינג־ליך פון אַנדערער באַדייטונג). דער מענליכער אָרגאַן.

וָלָד [וְלַד], המ. דאָס קינד (אין מו־טער'ס בויך).

וּנְתַ'נֶּה־תּוֹ'קֶף, המ. (ליטורגיש). די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה און יום־כפור; דער פאַרפאַסער פון דעם דאָזיגען גע־בעט. "געה קלאָג איהם פאַר'ן ונתנה־תוקף" (ווער. — ד. ה. קענסט קעגען איהם גאַר ניט טהאָן).

וְנָתְ'נוּ, (ביבליש). "און זיי זאָלען געבען". "ונתנו מאַכט צוריק אויף ונתנו" (שפוו. — ד. ה. אַז מע טהוט אַ געפעליגקייט קען מען ערוואַרטען צוריק אַ גע־פעליגקייט).

וֶסֶת [וֶסְתּ], הזו. די צייט, די מאָ־נאַטליכע (ביי פרויען), מענסטרו־אַציאָן.

וַ'עַד, חם. (מ. וַעֲ'דִים). קאָמיטעט.

וַ'עַד־הַכּוֹ'לֵל, הם. אַ קאָמיטעט וועלכער האָט צו זאָגען איבער מעהרערע געמיינדען אָדער אָרגאַניזאַציאָנען; דער קאָמיטעט וועלכער טהיילט אוים די נדבות וואָס ווערען געשיקט פון פאַרשיעדענע לענדער פאַר די אָרעמע אידען אין פאַלעסטינא.

וַ'עַד־הַכְּלָ'לִי, הם. צענטראַל קאָמיטעט.

וַ'עַד־הַכַּשְׁ'רוּת, הם. אַ קאָמיטעט פון רבנים אָדער פאָרשטעהער פון דער געמיינדע וואָס פאַסט אויף אַז דאָס פלייש וואָס די געמיינדע עסט זאָל זיין כשר.

וְעַל־כּוּ'לָם, או. (ליטורגיש). איבער אַלעמען, אַ'ן מעהר פון אַלץ, און איבערהויפט.

וְצִדְקָתְךָ [וְ'צִדְקָתְךָ], הם. און חוו. (ביבליש). „און דיין גערעכטיגקייט", אַ פערזאָן וועלבע מאַכט פרומע אָנשטעלען אָדער וויל זיך ארויסווייזען פרימער פון אַנדערע.

וָשֵׁם [וָ'שֵׁם], הם. שפּייזרעהר, שלונד.

וַשְׁ'תִּי, אנוו. די פרוי פון דעם קיניג אחשורוש (ווז.) וועלכע ער האָט געלאָזט טויטען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

וָתִי'קִין, הם. מ. „די פרומע". אויפשטעהן ו ת י ק י ן, אויפשטעהן פאַרטאָג צו דאַוונען.

וַתְּ'רָן, הם. (מ. וַתְּרָ'נִים). אַ פרייגיבער מענש. „אַ'ן אָרעמאַן איז אַ ו ת ר ן אויף אַ פרעמדען בייטעל" (שפּוו.).

וַתְּרָ'נוּת, הוו. פרייגיביגקייט.

ז.

ז, דער זיבעטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 7. זעה זַ'יִין.

ז' אֲדָר [אָ'דָר], הם. דער זיבעטער טאָג פון מאָנאַט אדר, דער טאָג פון משה'ס טויט (לויט דער טראַדיציאָן, און אַ האַלבער פאַסטטאָג).

זֹאת־חֲ'נֻכָּה, הם. דער לעצטער טאָג פון חנוכה (אין וועלבען מע לייענט די פרשה וואָס הויבט זיך אָן מיט די ווערטער: זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ, דאָס איז די איינווייהונג פון דעם אַלטאַר).

זְבֻ'לוּן, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרוים פון זבלון.

זָ'בַת חָ'לָב וּדְבַ'שׁ, א. (ביבליש). פליסענדיג מיט מילך און האָניג.

זֶה חֲלִיפָ'תִי זֶה כַּפָּרָ'תִי, (ליטור־

גיש). "דאָס איז אַ'ן אומבייט פאַר מיך, דאָס איז אַ'ן אויסלייזונג פאַר מיך", די ערשטע ווערטער פון דעם שפרוך וועלכען מע זאָגט ווען מע שלאָגט כפרות (ווז.).

זָ'הָב, המ. גאָלד.

זְ'הַב־טָ'הוֹר, המ. ריינעס גאָלד, לויטער גאָלד.

זְהוּ'בִים, המ. מ. גילדענס.

זְ'הִיר, המ. (מ. זְהִי'רִים). איינער וועלכער היט אָפּ גענוי אַ רעליגיעזעס געזעץ; אַ פאָרזיכטיגער מענש.

זוּג, חמ. (מ. זוּ'גוֹת). פּאָאר. אָפּהיטען זוגות, זיך אָפּהיטען פון עסען און טרינקען א. א. וו. אין גראַדע צאָהלען, אַזוי ווי פון עסען צוויי בייגעל, טרינקען צוויי גלעזער טהיי א. א. וו. (לויט אַ געוויסע באַהויפּטונג פון תלמוד האָבען די בייזע גייסטער אַ גרויסע מאַכט אויף גלייכע צאָהלען).

זוּגָ'תוֹ, זוּגָ'תִי, זוּגָתְ'ךָ, הוו. זיין, מיין, דיין ווייב.

זוֹ'הַר, המ. דער נאָמען פון אַ געוויסען קאַבאַליסטישען קאָמענטאַר אויף דער תורה געשריבען אין אַראַמעאיש, פאַרעפענטליכט צוערשט אין דעם דרייצעהנטען יאָהרהונדערט און צוגעשריבען צו דעם תנא (ווז) שמעון בן יוחאי; דאָס בוך איז די קוואַל פון וועלכער עס שעפּען און די אוטאָריטעט אויף וועלכע עס באַציהען זיך אַלע שפּעטערע קאַבאַליסטישע ביכער.

זְ'ווּג, המ. (מ. זְווּ'גִים). פּאָאר, צוזאַמענפּאָארונג; באַשערטע פּאָאר.

זוֹ'כֶה־זיין, צש. ווערט זיין, פאַרדינען; דערלעבען. "מאַכט רשי (ווז.) לא זוכה" (וואולגאַר ווערטעל. — ד. ה. ווערסט עס ניט דערלעבען צו זעהן).

זוֹל [זָל], המ. ביללינקייט, וואָהלוועלקייט, איבערפלוס.

זוֹ'לֵל־וְסוֹ'בֵא, המ. (מ. זוֹלְ'לִים־וְסוֹבְ'אִים), (ביבליש). אַ פרעסער און אַ זויפער.

זוֹ'נָה, הוו. (מ. זוֹ'נוֹת). אויסגעלאַסענע פרוי.

זִי'ווּג, המ. (מ. זִיווּ'גִים). זעה זְ'ווּג.

זִ'יוּף, המ. (מ. זִיוּ'פִים). פעלשונג, נאָכמאַכונג.

זַ'יִן, המ. (מ. זַ'יִן'ס). דער נאָמען פון דעם זיבעטען בוכשטאַב (ז) פון דעם אידישען אלף־בית.

זַיי'פָן, המ. (מ. זַיְפָ'נִים). זעה זַיְ'פָן.

זִכָּ'רוֹן, המ. (מ. זִכְרוֹ'נוֹת). זעה זִכָּ'רוֹן.

זִלְ'זוּל, המ. (מ. זִלְזוּ'לִים). זעה זִלְ'זוּל.

זי"ע, אב. זְכוּ'תוֹ יָ'גֵן עָלֵי'נוּ (ווז.).

זִקְ'נָה, המ. זעה זִקְ'נָה.

זִ'כַּאי, המ. איינער וועלכער געהט אַרוים ריין פון געריכט.

זְכוֹר [זְכָר] בְּרִית, המ. (ליטורגיש).

"דערמאָן זיך אין דעם בונד", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט פריה פאַרטאָג אין דעם זונטאָג פאַר ראש־השנה.

זְכוּת, המ. (מ. זְכוּ'ת'ען). פאָררעכט, פריווילעגיע; פאַרדינסט, גוטע טהאַט, גוטע אייגענשאַפט; פאַרטהיידיגונג. האָבען אַ זכות אויף אַ ספר, האָבען דאָס אויסשליסליכע רעכט צו דרוקען אַ בוך. זיין זיידענ'ס זכות איז איהם בייגעשטאַנען, ער איז געהאָלפען געוואָרען צוליעב דער פרומקייט אָדער די גוטע טהאַטען פון זיין זיידען. לערנען אַ זכות אויף אימיצען, אימיצען פאַרטהיידיגען.

זְכוּת־אָ'בוֹת, המ. (תלמודיש). די גוטע אָדער פרומע טהאַטען פון (געשטאָרבענע) עלטערען. "זכות אבות איז קיין קאַטאָוועס" (שפּוו.).

זְכוּ'תוֹ יָ'גֵן עָלֵי'נוּ, זיינע (דעם געשטאָרבענעמ'ס) גוטע טהאַטען זאָלען אונז באַשירמען (פון שלעכטעס).

זְכוּ'תוֹ יָ'גוֹן וַאֲנָ'חָה, פאַראָדיע אויף זכותו יגן עלינו (ווז.). זעה יָ'גוֹן וַאֲנָ'חָה.

זְכִ'יָה, הוו. (מ. זְכִ'יוֹת). פריווילעגיע, אויסצייכנונג, עהרע.

זָ'כָר, המ. (מ. זְכָ'רִים). מאַנספּערזאָן. "ער מיינט אַז ער איז איין זכר אין מאָסקווא" (ווער.).

זֵ'כֶר, המ. אַ'ן אנדענק, אַ צייכען, אַ שפור.

זֵ'כֶר לְחוּרְ'בָּן, המ. (תלמודיש). אַ'ן אנדענק אָן דער צושטערונג (פון דעם הייליגען טעמפּעל).

זֵ'כֶר לְטִ'יט, המ. (תלמודיש). אַ'ן אנדענק אָן דעם לעהם (וואָס אידען האָבען געמוזט קנעטען אין עגיפּטען).

זֵ'כֶר צַ'דִּיק לִבְרָ'כָה, (ביבליש). געבענשט זאָל זיין דער אנדענק פון דעם גערעכטען (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מען דערמאָנט אַ געשטאָרבענעם).

זִכָּ'רוֹן, המ. (מ. זִכְרוֹ'נוֹת). ערא־נערונג, אנדענק.

זִכָּ'רוֹן, המ. (מ. זִכָּ'רוֹנִ'ים). געדעכטניס, די פעהיגקייט צו געגעדענקען. "אַ ליגנער מוז האָבען אַ גוטען זכרון" (שפּוו.).

זִכְרוֹ'נוֹ (מ. זִכְרוֹ'נָם; וו. זִכְרוֹ'נָהּ, מ. זִכְרוֹ'נָן) **לִבְרָ'כָה**, המ. זיין (זייער; איהר, זייער) אנדענק זאָל געבענשט זיין (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע דערמאָנט דעם נאָמען פון אַ געשטאָרבענעם).

זְכַרְ'יָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דער נאָמען פון דעם אידישען בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון זכריה.

ז"ל, אב. זִכְרוֹ'נוֹ לִבְרָ'כָה (ווז.).

זִלְ'זוּל, המ. (מ. זִלְזוּ'לִים). שימפּףוואָרט, זידעל־וואָרט.

זְמִי'רוֹת, הוו. מ. געוויסע לויב־

געזאַנגען וועלכע מע זינגט שבת ביי'ם עסען און שבת־צו־נאַכט. „אַ סך זמירות און ווייניג לאָקשען“ (ווער.).

זְמָן [זְמַן], הם. (מ. זְמַ'נִים). צייט. זמן מנחה, די צייט פון מנחה; אַ סעמעסטער, איינער פון די צוויי לעהר־טערמינען (צווישען סוכות און פסח און צווישען פסח און סוכות), אַ האַלב יאָהר.

זְמַן־חֵרוּתֵ'נוּ, הם. (ליטורגיש). די צייט פון אונזער באַפרייאונג (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון פסח).

זְמַן מַ'תַּן תּוֹרָתֵ'נוּ, הם. (ליטור־גיש). די צייט ווען אונזער תורה איז געגעבען געוואָרען (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון שבועות).

זְמַן־פֵּרָ'עוֹן, הם. (תלמודיש). די צייט פון אָפּצאָהלען, צאָהל־טער־מין.

זְמַן־שִׂמְחָתֵ'נוּ, הם. (ליטורגיש). די צייט פון אונזער פרייד (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון סוכות).

זֶ'מֶר, הם. געזאַנג, מעלאָדיע, ליעד.

זָ'נָב, הם. (מ. זְנָ'בִים, אייגענטליך: זְנָ'בוֹת). עק, ווייַדעל; מענלי־כער אָרגאַן; אַ נאַרר.

זְנוּת, הוו. הורעריי.

זְנוּת־ליטעראַטוּר, הוו. פּאָרנאָגראַ־פישע, שמוציגע ליטעראַטור.

זצוק"ל, אב. זֵ'כֶר צַ'דִּיק וְקָ'דוֹשׁ לִבְרָ'כָה, געבענשט זאָל זיין דער אנדענק פון דעם גערעכטען און הייליגען (געשריבען נאָך דעם נאָ־מען פון אַ געשטאָרבענעם זעהר פרומען מאַן).

זצ"ל, אב. זֵ'כֶר צַ'דִּיק לִבְרָ'כָה (ווז.).

זְקֵי'נָה, הוו. (מ. זְקֵי'נוֹת). זעה זְקֵ'נָה.

זָ'קֵן, הם. (מ. זְקֵ'נִים). אַ'ן אַלטער מאַן, עלטסטער.

זָ'קֵן אַשְׁמָ'אִי, הם. (תלמודיש). אַ'ן אַלטער זינדער.

זְקֵ'נָה, הוו. (מ. זְקֵ'נוֹת). אַ'ן אַלטע פרוי.

זִקְ'נָה, הוו. עִלטער, אַלטקייט.

זְרֻבָּ'בֶל, אנמ. דער נאָמען פון דעם פיהרער וועלכער האָט צוריקגע־בראַכט די אידען פון בבל קיין פּאַלעסטינאַ ווי עס ווערט דער־צעהלט אין דעם ביבלישען בוך „עזרא“.

זְרוֹ'עַ, הוו. אַ געקאָכטער ביין מיט אַ שטיקעל פלייש דאַרויף וואָס ווערט געלעגט אויפ'ן טיש צום סדר אַלס אַ'ן אנדענק אן דעם לאַם וועלכען מע פלעגט פאַר־צייטען ביי אידען אָפּפערען אום פּסח.

זָ'רִיז, הם. (מ. זְרִי'זִים). אַ גע־שווינדער, פלינקער, פּינקטליכער מענש.

זְרִי'עָה, הוו. (מ. זְרִי'עוֹת). זאַאט, זאָמען.

זֶ'רַע, הם. שפּראָצונג, אָפּשטאַמונג, קינדער; שכבת זרע.

זְרָ'עִים, המ. דער נאָמען פון דער ערשטער פון די זעקס הויפּט־אָבּטהיילונגען פון תלמוד וועלכע ענטהאַלט די רעליגיעזע געזעצען וואָס באַציהען זיך אויף פעלדער, פלאַנצען א. ד. ג. און אויך אַלע פאַרשריפטען וועגען געבעטען און גאָטעס־דיענסט.

זֶ'רֶש, אנוו. דער נאָמען פון המן'ס פרוי.

זֶ'רֶת, המ. דער קליינער פינגער. זעה יוד.

ח.

ח, דער אַכטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בּית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 8. זעה חֵית.

חאַס'לערע, הוו. (מ. חאַס'לערעס). האָבציים (אין אַ פּאַראַכטענדען זין). זעה חֲ'תוּנָה.

חַבַּ"ד', אב. חָכְ'מָה, בִּי'נָה, דֵּי'עָה, פריינד, פּאַרגונפט, קענטנים (קאַבּאַליסטישע אייגענשאַפטען פון דער גאָטהייט). המ. דער נאָמען פון אַ געוויסער חסידישער סעקטע.

חַבַּד'ניצע, הוו. אַ קלויז פון חבד'ניקעס (ווז.).

חַבַּד'ניק, המ. (מ. חַבַּד'ניקעס). אַ'ן אנהענגער פון חב"ד (ווז.).

חִ'בּוּט־הַקֶּבֶר [הַקֶּ'בֶר], המ. (תלמודיש). דיליידען וועלכע דער טויטער מוז אויסשטעהן אין זיין קבר איידער מע ברענגט איהם פאַר דעם הימלישען געריכט.

חִ'בּוּר, המ. (מ. חִבּוּ'רִים). אַ פאַרפאַסונג, אַ ווערק, אַ בוך; (אין אַריטהמעטיק) צוזאַמענרעכענונג, צוזאַמענציהונג.

חֲבוּ'רָה, הוו. (מ. חֲבוּ'רוֹת). קאָמפּאַניע, געזעלשאַפט.

חֲבֵי'רָה, הוו. (מ. חֲבֵי'רוֹת). זעה חֲבֵ'רָה.

חַבְ'לֵי־לֵי'דָה, המ. מ. (ביבליש: חַבְלֵ'י־יוֹלֵדָה). געבורטס־וועהען.

חֲבַ'קוּק, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פּראָפעט; דער נאָמען פון דעם ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון חבקוק.

חָבֵר [חַ'בֶר], המ. (מ. חֲבֵ'רִים). קאַמעראַד, קאָמפּאַניאָן, שול־קאַמעראַד, פריינד; גענאָסע, מיטגליעד. אָפּ'חבר, אויס חבר.

חַ'בר־לאַווער, חַ'בֶר־לאַפּ, א. קאַמעראַדשאַפטליך, באַפריינדעט.

חֲבֵ'רָה, הוו. (מ. חֲבֵ'רוֹת). גענאָסין, מיטגליעד.

חֶבְ'רָה, הוו. (מ. חֶבְ'רוֹת). געזעלשאַפט, קאָמפּאַניע; פּאַ־איין, אָרגאַניזאַציאָן. ווייסע־חברה, לויפער־באַנדע, באַנדע פון יונגאַטשעס.

חֶבְרָה־מאַן, המ. (מ. חֶבְ׳רָה־לייט). מיטגליעד פון אַ פאראיין; חיטרער קערל, יונגאַטש.

חֶבְ׳רָה־קַדִי׳שָא, הוו. ״דער הייליגער פאראיין״, בעערדיגונגס־פאראיין.

חֶבְ׳רָה׳טע, הוו. (מ. חֶבְרָה׳טעם). אַ חיטרע, דורכגעמאַכטע פרוי.

חֶבְרָה׳ניק, המ. (מ. חֶבְרָה׳ניקעס). יונגאַטש.

חֶבְרָה׳יש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ פאראיין.

חַ׳בֶרי׳טע, הוו. (מ. חַ׳בֶרי׳טעם). פריינדין, שוהל־קאַמעראַדין.

חַבְרו׳תָא, הוו. (מ. חַבְרו׳תות). קאַמעראַדשאַפט, ברידערליכקייט; געזעלשאַפט; קאָמפּאַניע; באַנדע, חאַליאַסטרע.

חַבְרַ׳יָא, הוו. (מ. חַבְרַ׳יות). קאָמפּאַניע, באַנדע, חאַליאַסטרע.

חַ׳בֶרי׳ען־זיך, צוו. קאַמעראַדשאַפט מאַכען, זיין באַפריינדעט.

חַ׳בֶרי׳שאַפט, הוו. קאַמעראַדשאַפט, ברידערליכקייט.

חִ׳בַּת־צִ׳יון, הוו. די ליעבע צו ציון, די ליעבע צו פאַלעסטינא.

חַג־הָאָ׳סִיף, המ. (ביבליש). דער פעסט פון איינזאַמלען (דאָס געטריידע פון פעלד. אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון סוכות).

חַג־הַבִּכּו׳רִים, המ. (ביבליש). דער פעסט פון די ערשטלינג־פרוכטען (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון שבועות).

חַג־הַמַ׳צּוֹת, המ. (ביבליש). דער פייערטאָג פון מצות.

חָ׳גָא, הוו. (מ. חָגָ׳אות, חָ׳גָא׳ס). אַ (ניט־אידישער) פייערטאָג. ״אַז מע קלינגט איז אַ ח ג א אָדער אַ שרפה אָדער אַ פגר״ (שפוו.).

חַ׳גַי, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון חגי.

חַד־בְּדָ׳רָא, המ. איינער אין זיין צייט, דער גרעסטער מאַן פון זיין צייט.

חַד־גַּדְ׳יָא, המ. (מ. חַד־גַּדְ׳יָאים, (ליטורגיש). ״איין ציקעלע״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ׳ן ערצעהלונג פאַר קינדער וועלכע געפינט זיך אין דער הגדה; אַ נארישע פארשלידערטע געשיכטע; טורמע, געפענקנים. ״אַריינ׳ישב׳ען אין ח ד ־ ג ד י א״ (ווער.).

חֶדְ׳וָה, הוו. פרייד.

חִ׳דוּש, המ. (מ. חִדו׳שִים). אַ נייס, אַ נייער אויפטהו; אַ וואונדער, אַ זעלטענחייט. געהן אויף ח ד ו ש י ם, געהן זעהען די וואונדער.

חִ׳דוש׳ען זיך, צוו. זיך וואונדערען.

חֶדֶר [חֵ׳דֶר], המ. (מ. חֲדָ׳רִים). צימער; אַ שול פאַר קינדער. אויסזאָגען פון ח ד ר, אויספלוידערען אַ געהיימנים.

חֵ׳דֶר־אינגעל, הז. (מ. חֵדֶר־אינגלעך). אַ שול־קינד. "ווען פרעהען זיך די חדר־אינגלעך ווען דער רבי זיצט שבעה" (שפוו.).

חֶבֶר [חֵ׳דֶר]־הַקָ׳הָל, המ. דאָס צימער וואו די פאַרשטעהער פון דער (אידישער) געמיינדע האַלטען זייערע באַראַטהונגען.

חֶדֶר [חֵ׳דֶר] מְתוּ׳קָן, המ. אַ מאָדערנע שול צו לערנען העברעאיש און אַנדערע געגענשטאַנדען לויט דער נייער מעטהאָדע.

חַדְרַ״גְ׳, אב. חֵ׳רֶם דְרַבֵּ׳נוּ גֵרְ׳שׁוֹם (ווז.).

חָ׳דֶשׁ, המ. די נייע געטריידע (וועלכע די גאַנץ פרומע אידען עסען ניט ביז דעם 18־טען טאָג פון דעם מאָנאַט ניסן).

ח״ו, אב. חַס־וְשָׁ׳לוֹם (ווז.).

חוֹב, המ. (מ. חוֹ׳בוֹת). שולד, פליכט.

חוֹ׳בֵב־צִ׳יוֹן, המ. (מ. חוֹבְ׳בֵי־צִ׳יוֹן). אַ ליעבהאָבער פון ציון; אַ מיטגליעד פון אַ פאַראיין געגרינדעט צו קאָלאָניזירען אידען אין פאַפאַלעסטינא.

חוֹ׳בַת־הַלְבָ׳בוֹת, המ. "די פליכט פון די הערצער", דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען מאָראַל־בוך.

חודער־מודער (וואהרשיינליך פון חֶדֶר מְהוּדָר, אַ שעהן צימער), המ. פעסטונג, טורמע. "אריינגישב׳ען אין חודער־מודער" (ווער.).

חוֹ׳דֶשׁ, המ. (מ. חֳדָ׳שִׁים). מאָנאַט.

חַ׳וָּה, אנוו. דער נאָמען פון דער ערשטער פרויענצימער, די פרוי פון אדם־הראשון. "ציעקאַווע ווי מוטער חוה" (ווער.).

חוה״מ, אב. חוֹל־הַמּוֹ׳עֵד (ווז.).

חוהמ״ס, אב. חוֹל־הַמּוֹ׳עֵד סוּ׳כּוֹת (ווז.).

חוהמ״פ, אב. חוֹל־הַמּוֹ׳עֵד פֶּסַח (ווז.).

חוֹ׳זֶק *, המ. אַ לעבערליבע אָדער אונבאַדייטענדע פערזאָן; שפאַס, שפאַט. מאַכען חוזק, אָפּלאַכען, אָפּשפעטען. האָבען אַ פנים ווי חוזק, זיין לעבערליך. חוזק איז זיין נאָמען, ער איז אַ׳ן אונבאַדייטענדע פערזאָן. ער זעהט אויס ווי חוזק אין גַן־עדן, ער זעהט אויס קאָמיש. "חוזק האָט זיין אייגען ווייב ניט דערקענט" (ווער.). (דאָס וואָרט ווי עס שיינט שטאַמט פון דעם אייגעננאָמען "חוזק" מיט וועלכען עס האָט זיך גערופען אַ געוויסער מאַן וועגען וועלכען עס פלעגען אַרומגעהן צווישען פאָלק שפאַסהאַפטע געשיכטען. דאָס וואָרט איז אָבער באַהאַנדעלט געוואָרען אַלס אַ העברעאישעם און פון איהם האָט זיך זאָגאַר ענטוויקעלט אַ צווייטעס וואָרט מיט אַ העברעאישער פאָרם: מַחְזָ׳קוֹת, ווז.).

חוֹ׳זֶק׳ען, צש. מאַכען שפאַס, אָפּלאַכען. אָפּ׳חוזק׳ען, אָפּלאַכען.

חוֹ'זֵר, המ. (מ. חוֹזְ'רִים). איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט ביי אַ חסידישען רבי'ן צו ווידערהאָלען און ערקלערען דעם פאָרטראג וואָס דער רבי האָט געהאלטען.

חוֹ'זֵר בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה], המ. (מ. חוֹזְ'רִים בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה]) איינער וואָס באַרייעט אויף זיינע זינד.

חוֹ'זֵר בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה] זיין, צש. באַרייען אויף זינד.

חוּט־הַמְשֻׁ'לָּשׁ, המ. (ביבליש). אַ פאָדים געפלאָכטען אין דרייען.

חוּט־הַשֶּׁדְ'רָה, המ. (תלמודיש). דער רוקען=ביין, דער מאַרך=ביין.

חוֹ'טֵא־בְּעֵ'גֶל־זיין, צש. זינדיגען מיט (דער זינד פון) דעם (גאָלדענעם) קאַלב, זינדיגען. זעה עֵ'גֶל.

חוֹ'טֵא וּמַחֲ'טִיא (אֶת־הָרַ'בִּים), חמ. (תלמודיש). איינער וואָס זינדיגט אַליין און מאַכט אַנדערע צו זינדיגען.

חוֹ'טֵא'ן, צש. זינדיגען; געשלעכטליך זינדיגען.

חוּ'כָא וּטְלוּ'לָא, מ. (תלמודיש). שפּאַס און געלעכטער, שפּאָט.

חוֹכֵר [חוֹ'כֵר], המ, (מ. חוֹכְרִים [חוֹכְ'רִים]). איינער וועלכער נעהמט אין אַרענדע, אַ'ן אַרענדאַר.

חוֹל־הַמוֹ'עֵד, המ. (תלמודיש). "וואָכעדיגער פייערטאָג", די האַלבע פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון אידישע פייערטעג (ווי אונטען).

חוֹל־הַמוֹ'עֵד סוּ'כּוֹת, המ. די האַלב=פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון סוכות (ווז.).

חוֹל־הַמוֹ'עֵד פֶּסַח [פֶּ'סַח], המ. די האַלב=פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון פסח (ווז.).

חוֹ'לֶה, המ. (מ. חוֹלָ'אִים *, אייגענטליך: חוֹ'לִים). קראַנקער, פאַציענט.

חוֹ'לֶה, א. קראַנק.

חוֹ'לֶה־מְסוּ'כָּן, המ. אַ געפעהרליך קראַנקער.

חוֹ'לִי־הַנֶ'פֶשׁ, המ. "די קראַנקהייט פון דער זעעלע", זינדיגקייט.

חוֹ'לִי־מְעַ'יִים, המ. (תלמודיש). בויך=קראַנקהייט, לייב=שמערצען.

חוֹ'לִי־נוֹפְ'לִים, המ. די פאַלינגע קראַנקהייט, עפּילעפּסיע.

חוֹ'לָם, המ. (מ. חוֹ'לָם'ס). דער נאָמען פון אַ געוויסען העברעאישען וואָקאַל, אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי "אָאו". דער צויכען פון דעם וואָקאַל איז ענטוועדער אַ פּינטעלע איבער דעם בוכשטאַב, אַזוי ווי אין "נֹחַ", אָדער אַ "ו" מיט אַ פּינטעלע פון אויבען (וֹ) נאָך דעם בוכשטאַב, אַזוי ווי אין "חוֹלֶה".

חוֹ'לָם־נאָז, ה״ז. (מ. חוֹ'לָם־נעזער). אַ צודראַפּעטע נאָז (אַ'ן אויסדרוק פון קינדער).

חולְ'שָׁה, הוו. שוואַכקייט, שלאַפּ־קייט.

חולְ'שָׁה־חֲלָ'שוּת, הוו. גרויס עקעל, עקעלהאַפּטע זאַך.

חולְ'שַׁת־הַגוּף', הוו. קערפּערליכע שוואַכקייט.

חו'מֵד מָ'מוֹן, המ. אַ ליעבהאָבער פון געלט, אַ געלטגיעריגער מענש.

חו'מֶר, המ. מאַטעריע; דער מענש־ליכער קערפּער. אָנשטאָפּען דעם חומר, אָנפּילען דעם מאָגען, עסען.

חומְ'רָא, הוו. (מ. חומְ'רוֹת), (תל־מודיש). אַ שוויריגקייט, אַ שווע־רע פראַגע; שטרענגקייט (אין ענטשיידען אַ רעליגיעזע פראַגע).

חו'מָש, המ. (מ. חומָ'שִׁים). איינס פון די פינף ביכער פון תורת משה (ווז.); די פינף ביכער פון תורת משה.

חו'נֵף, המ. (מ. חוֹנְ'פִים). אַ שמייכ־לער, אַ'ן אונטערלעקער.

חו'פָּה, הוו. (מ. חו'פּוֹת). אַ פּיער־עקיגע דעקע אַריבערגעצויגען אויף פיער שטאַנגען אונטער וועלכע די הייראַטה־צערעמאָניע ווערט געמאַכט; די הייראַטה־צערעמאָניע. "צו דער חופּה געהט מען צום גט לויפט מען" (שפּוו.).

חו'פָּה וְקִידוּ'שִׁין, מ. הייראַטה־צערעמאָניע.

חוּץ, או. אויסער.

חוּץ, המ. אַ'ן אויסנאַהם, אַ'ן אַנ־טיק.

חוּץ־לָאָ'רֶץ, או. (תלמודיש). אויסער דעם (הייליגען) לאַנד, ניט אין פּאַלעסטינא.

חוּץ לְדֶ'רֶךְ הַטֶ'בַע, או. אויסער־נאַטירליך, איבערנאַטירליך.

חוּץ לָזֶה', או. אויסער דעם.

חוּץ לַמַחֲ'נֶה, או. (ביבליש). אויס־סער'ן לאַגער, אויסגעשטויסען.

חוּץ לַתְּחוּם [לִתְּחוּם'], או. (תלמו־דיש). אויסער דעם תחום (ווז.).

חוּץ מ—, זעה חוּץ ל—.

חוּצְ'פָּה, הוו. (מ. חוּצְ'פּוֹת). פרעכהייט, אונפאַרשעמטקייט. "גאָט זאָל אָפּהיטען פון אידישע חוצפּה, אידישע מיילער און אידישע קעפּ" (שפּוו.).

חוּצְ'פָּהְ'ניק, המ. (מ. חוּצְ'פָּהְ'ניי־קעס). פרעכער מענש.

חו'קֵר־וְדוֹ'רֵש־זיין, צא. נאָכפאָר־שען, אויספאָרשען, אונטערזוכען.

חו'קֵר־קַדְמוֹנִ'יוֹת, המ. (מ. חוֹקְ'רֵי קַדְמוֹנִ'יוֹת). פאָרשער פון אַל־טערטהימליכע זאַכען, אַרכעאָלאָג.

חו'ר [חוֹר], המ. אַ לאָך. אַריינרוקען אין חור, אַריינזעצען אין פעסטונג.

חוּרְ'בָה, הוו. (מ. חוּרְ'בוֹת). אַ'ן אַ.ט, איינגעפאַלענע געביי, אַ רו־אינע, אַ פּוסטקע.

חוּרְ'בָּן, המ. (מ. חוּרְבָּ'נוֹת). זעה חֻרְ'בָּן.

חו"ש, אב. חַס־וְשָׁ'לוֹם (ווז.).

חוש, הס. (מ. חוּ׳שִׁים). געפיהל, אינסטינקט.

חוּש־הַטַּ׳עַם, הס. דאָס געשמאַק=געפיהל.

חוּש־הַמִ׳שּׁוּשׁ, הס. דאָס טאַפּ=געפיהל, דאָס טאַפּען.

חוּש־הָרְאִ׳יָה, הס. דאָס זעה=געפיהל, דאָס זעהען.

חוּש־הָרֵי׳חַ, הס. דאָס גערוך=געפיהל, דער גערוך.

חוּש־הַשְּׁמִי׳עָה, הס. דאָס הער=געפיהל, דאָס הערען.

חוֹ׳שֵׁד־זיין, צא. פאַרדעכטיגען.

חוֹ׳שֵׁד בִּכְשֵׁרִים [בִּכְּשֵׁ׳רִים], הס. (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרדעכטיגט אַ׳ן אונשולדיגען.

חוּ׳שִׁים, הס. זעה חֻ׳שִׁים.

חוֹ׳שֶׁךְ, הס. זעה חשֶׁךְ.

חוֹ׳שֶׁן, הס. זעה חשֶׁן.

חַ׳וַּת־דַ׳עַת, הוו. די אַרויסזאָגונג פון אַ מיינונג, אַ מיינונג.

חֲ׳זִיר, הס. (מ. חֲזֵי׳רִים). שוויין; שוויינענפלייש; גראָבער געמיינער מענש; אַ קאַרגער. זיך מאַכען חזיר=פיסעל=כשר, אַרויסווייזען בלויז די גוטע זייט, מאַכען פאַלשע אָנשטעלען (שטאַמט פון דעם וואָס אַ חזיר האָט צושפּאָלטענע פיס, וועלכע זיינען געוועהנליך די קענ=צייכענס דורך וועלכע מע דערקענט די בהמות וואָס אַ איד מעג עסען זייער פלייש, און דאָך איז זיין פלייש פאַרבאָטען). "פון אַ ח ז י ר אַ האָאר איז אויך גוט" (שפּוו.). "ווען אַ ח ז י ר וואָלט געהאַט הערנער וואָלט די וועלט קיין קיום ניט געהאַט" (שפּוו.). "דער ח ז י ר איז טריף אָבער דער מקח איז כשר" (שפּוו.). "אַז מע עסט ח ז י ר זאָל שוין רינען איבער דעם מויל" (שפּוו.). "פון אַ ח ז י ר ׳ ס עק קען מען קיין שטריימעל ניט מאַכען" (שפּוו.). "אַ׳ן אַלטער איז גלייך צו אַ קינד און אַ קינד איז גלייך צו אַ ח ז י ר" (שפּוו.). "ער האָט אַזוי פיעל געלט ווי אַ איד ח ז י ר י ם" (ווער.). "דאָס ערשטע ווייבּ איז ווי אַ הונד, דאָס צווייטע ווי אַ קאַץ, דאָס דריטע ווי אַ ח ז י ר" (שפּוו.). "אַ מבין ווי אַ ח ז י ר אויף הייוועו" (ווער.). "אַ מצוה פון אַ ח ז י ר אַ האָאר אויסצורייסען" (שפּוו.). "דאָס בעסטע עפּעלע חאַפּט אויס דער ח ז י ר" (שפּוו.). "עס פּאַסט איהם ווי אַ ח ז י ר אַ שטריימעל" (ווער.). "אַ כשר׳ער פויגעל שטעלט זיך ניט אויף אַ ח ז י ר" (ווער.). "פעט ווי אַ ח ז י ר" (ווער.). "אַ קליין קינד איז אַ ח ז י ר, אַ גרויס קינד איז אַ וואָלף" (שפּוו.). "אַז מע לעגט זיך אין קלייען שלעפּען אַוועק די ח ז י ר י ם" (שפּוו.). "די קראָה פליהט הויך און זעצט זיך אויף אַ ח ז י ר" (שפּוו.). "ווילסט רייך ווערען — זיי זיעבען יאָהר אַ ח ז י ר" (שפּוו.).

חֲ׳זִיר־מִילְךְ, הס. דאָס מילך וואָס געפינט זיך אין די בריסטלעך פון געוויסע ניי=געבוירענע קינדער.

חֲזִיר'טע, הוו. (מ. חֲזִיר'טעם). א געמיינע פרוי, א קארגע.

חֲזִירַייִ', הוו. (מ. חֲזִירַייִ'ען). שווינעריי, נידעריגע זאך, געמיינע האנדלונג.

חֲזִיר'ניצע, הוו. (מ. חֲזִיר'ניצעם). זעה חֲזִיר'ניק.

חֲזִיר'ניק, הם. (מ. חֲזִיר'ניקעס). א איד וועלכער עסט חזיר=פלייש און אנדערע פארבאָטענע שפּייזען; א געמיינער קערל.

חֲזִיר'ען, צא. שמוצען, באשמוצען. פאר'חזיר'ען, פארשמוצען.

חֲזִיר'יש, א. באלאנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון א חזיר. חזיר'שע מאָרדע, פעטע אָפּגעגאָלטע מאָרדע (אין א פאראכטענדען זין). חזיר'שע נים, נים פון א'ן אייכענבוים, אייכעלען.

חַזַ"לִי, אב. חֲכָמֵי'נוּ זִכְרוֹ'נָם לִבְרָ'כָה, אונזערע געלעהרטע געבענשט זאָל זיין זייער אנדענק.

חַ'זָן, הם. (מ. חַזָ'נִים). פאָרזינגער, פאָרבעטער, קאנטאָר. "אַלע חזנים זיינען נאראָנים" (שפּוו.). "א חזן און א פערד זיינען נאָר גוט ביז פערציג יאָהר" (שפּוו.). "ווי אַזוי דער חזן זינגט קריגט ער אַלץ אין טאַטען אריין" (שפּוו.).

חַ'זָן'טע, הוו. (מ. חַ'זָן'טעם): די פרוי פון א חזן.

חַזָ'נוּת, הוו. די שטעלע פון א חזן.

חֲזַק', אר. "שטארק זיך", א שלום=וואָרט וואָס מע שטעלט צום ענדע פון א בוך און וואָס דער אויפרופער אין שוהל זאָגט נאָך דעם נאָמען פון דער פּערזאָן וועלכע ער רופט אויף צו א'ן עלייה (ווז.).

חֲזָ'קָה, הוו. (מ. חֲזָ'קוֹת). דאָס רעכט וואָס איינער ע'-ווערבט אויף א שטיק לאנד אָדער אויף א'ן אייגענטהום דורך דעם וואָס ער האָט זיי געהאַט אין זיין באַזיץ א באַשטימטע צייט; רעפּוטאַציאָן, אָנגענומענע מיינונג; פּאָראַויסזעצונג. שטעלען אויף דער חזקה, זיך פארלאָזען אויף דער אָנגענומענער מיינונג.

חֲזָ'רָה, הוו. (מ. חֲזָ'רוֹת). צוריקקעהרונג, צוריקגעבונג, צוריקשיקונג.

חַ'זֶר'ען, צא. ווידערהאָלען, איבערזאָגען, איינשטודירען. איבער'חזר'ען, ווידערהאָלען, נאָכזאָגען. אויס'חזר'ען, אויסלערנען אויסוועניג. איינ'חזר'ען, איינשטודירען.

חֲזֶ'רֶת, הוו. גרינם וואָס מע עסט צום סדר (ווז.).

חֲזָ'רַת־הַשַ"ץ', הוו. דעם פאָרבעטער'ס ווידערהאָלונג פון דער שמונה־עשרה.

חֵטְא [חֶט], הוו. (מ. חֲטָ'אִים). זינד.

חַטְ'אוֹת־נְעוּ'רִים, הוו. מ. (ביבליש). די זינד פון דער יוגענד.

חַ'טָאת, הם. א'ן אָפּפער וואָס מע פלעגט ברענגען פארצייטען ביי אידען פאר די פארגעבונג פון זינד.

חַ'טָאת, א. (מ. חַטָא'תִים *), (אמעריקאַניש). אַ זינדער, אַ ניט=פרומער.

חָטָא'תִי, (ליטורגיש). איך האָב געזינדיגט. זיך שלאָגען ח ט א ת י, בּאַרייען.

חֲ'טָף, הם. (מ. חֲ'טָפ'יען). אַ שוא (ווז.) פאַרבּונדען מיט אַ וואָקאַל (זעה אונטען).

חֲ'טָף־סֶ'גול, הם. (מ. חֲ'טָף־סֶ גול'יען). אַ שוא וואָס שטעהט פאַר אַ סגול (ֱ) און בילדעט צוזאַמען מיט איהם אַ האַלבּ=וואָקאַל.

חֲ'טָף־פַּתַח [פַּ'תַח], הם. (מ. חֲ'טָף־פַּ'תַח'יען). אַ שוא וואָס שטעהט פאַר אַ פּתח (ֲ) און בילדעט מיט איהם צוזאַמען אַ האַלבּ=וואָקאַל.

חֲ'טָף־קָ'מֶץ, הם. (מ. חֲ'טָף־קָ'מֶץ'יען). אַ שוא וואָס שטעהט פאַר אַ קמץ (ֳ) און בילדעט צו=זאַמען מיט איהם אַ האַלבּ=וואָקאַל.

חַ"י, צ. אַכצעהן (י"ח), אָנגענומען בּיי אידען אַלס אַ גליק=בּרענגענדע צאָהל, ווייל דאָס וואָרט "חי" בּאַדייטעט אין העבּרעאיש "לע=בּענדער". עס איז דאַריבּער איינ=געפיהרט בּיי די פרומע אידען ווען זיי שענקען געלט צו אָרעמע אָדער פאַר אַ הייליגען צוועק צו געבּען די צאָהל "חי" (אַכצעהן) אָדער „חי מאָל חי" (אַכצעהן מאָל אַכצעהן).

חַי־געלעבּט, אַו. געלעבּט אַ טאָג, פרעהליך.

חַי־וְקַ'יָם, הם. (ליטורגיש). "דער וועלכער לעבּט און בּאַשטעהט אייבּיג (גאָט)", ווערטער פון אַ געוויסען געבּעט וועלכע די גע=מיינדע זאָגט אויף אַ זעהר הויבּער שטים. שרייען חי־וקים, פראָטעסטירען אומזיסט. אַ פראָ=טער חי־וקים, אַ'ן איינפאַ=כער מענש, איינער וועלכער מאַכט ניט קיין צערעמאָניעס.

חַ'יָב, א. שולדיג, פאַרפליכטעט.

חַ'יָב־מִי'תָה, א. (תלמודיש). ווערט טויט=שטראָף.

חִ'יבּוט־הַקֶ'בֶר, הם. זעה חִ'בּוט־הַקֶ'בֶר.

חִ'יבּוּר, הם. (מ. חִיבּוּ'רִים). זעה חִ'בּוּר.

חִ'יבַּת־צִ'יוֹן, הוו. זעה חִ'בַּת־צִ'יוֹן.

חִ'ידָה, הוו. (מ. חִי'דוֹת). רעטה=זעל, רעטענים.

חִ'ידוּשׁ, הם. (מ. חִידוּ'שִׁים). זעה חִ'דוּשׁ.

חַ'יָה, הוו. (מ. חַ'יּוֹת). טהיער, ווילדער טהיער.

חַ'יָה־רָ'עָה, הוו. (מ. חַ'יּוֹת־רָ'עוֹת). ווילדע טהיער.

חִ'יוּב, הם. (מ. חִיוּ'בִים). פאַר=פליכטונג, פליכט.

חִיוּ'נָה, הוו. ערנעהרונג, לעבּענס=מיטעל. ציהען חיונה פון, זיך ערנעהרען פון.

חִ'יּוּת, הוו. לעבּען, לעבּענס=קראַפט; פאַרגעניגען, קוויקונג.

חַיוּת, הוו. לעבען, לעבענסקראַפט. ער ווייס ניט פֿון זיין חיות, ער ווייס ניט וואָס מיט איהם טהוט זיך.

חַיוּת'ען־זיך, צוו. זיך קוויקען.

חַיָט, המ. (מ. חַיָטִים). שניידער.

חַיֵי־אָדָם, המ. "דאָס לעבען פֿון מענשען", דער נאָמען פֿון אַ געזעצבוך וועלכעס ענטהאַלט אין אַ פֿאַרקירצטער פֿאָרמע אַלע רעליגיעזע פֿאָרשריפֿטען.

חַיֵי־שָׁעָה, הוו. (תלמודיש). "דאָס לעבען פֿון אַ ווייל", אַ ווײַלע פֿאַרגעניגען. "אַ חיי־שעה איז אויך גוט" (ווער.).

חַיֵי־שָׂרָה, הוו. דער נאָמען פֿון דער פֿינפֿטער סדרה (ווז.).

חַיָיב, א. (מ. חַיָיבִים). זעה חַיָב.

חַיָיה, הוו. זעה חַיָה.

חַיָיט, המ. (מ. חַיָיטִים). זעה חַיָט.

חַיִיל, המ. (מ. חַיָילוֹת). זעה חַיִל.

חַיִים, מ. דאָס לעבען.

חַיִים־אֲרוּכִים, מ. (ליטורגיש). לאַנגעס לעבען.

חִילוּל, המ. זעה ח'לול.

חִילוּף, המ. זעה חִלוּף.

חִילוּק, המ. (מ. חִילוּקִים). זעה חִלוּק.

חֵימָה, הוו. זעה חֵמָה.

חִינוּךְ, המ. זעה חִנוּךְ.

חִיסוּר, המ. זעה חִסוּר.

חִיסָרוֹן, המ. זעה חִסָרוֹן.

חִירִיק, המ. (מ. חִירִיקען). דאָס וואָקאַל־פּינטעלע (ִ) וועלכעס ווערט געשטעלט אונטער דעם בוכשטאַב און ווערט אויסגעשפּראָכען ווי "אי" אין "אידען".

חֵית, המ. (מ. חֵית'ען). דער נאָמען פֿון דעם אַכטען בוכשטאַב (ח) פֿון דעם אידישען אַלף־בית.

חֲכִירָה [חֲכִי'רָה], הוו. (מ. חֲכִירוֹת [חֲכִי'רוֹת]). אַ'ן ארענדע, אַ פּאַכט; אַ שטיק לאַנד געהאַלטען אין אַרענדע.

חָכָם, המ. (מ. חֲכָמִים, חַכְמֵי־). אַ קלוגער מאַן; אַ געלעהרטער; איינער פֿון די פֿיער פֿאַרשיעדענע זיהן וועלכע ווערען אויסגערעכענט אין דער הגדה (זעה אַרְבָּעָה בָּנִים). אַ חכם פֿון דער מה־נשתנה, אַ נאַר וועלכער האַלט זיך פֿאַר קלוג. "בעסער אַ פּאַטש פֿון אַ חכם איידער אַ קוש פֿון אַ נאַר" (שפּוו.). "דער חכם שבל'ט זיך אפילו פֿון דער תליה אַראָפּ" (שפּוו.). לאַנד־חכם, איינער וואָס זיין קלוגהייט איז באַריהמט אין דעם גאַנצען לאַנד אַרום.

חָכָם', המ. אַ רב ביי ספּאַניאָלישע אידען; דער גייסטליכער פֿיהרער פֿון אַ קאַראַאימישער געמיינדע (זעה קָרָאִי).

חָכָם־בַּלַיְלָה, המ. "אַ קלוגער ביי

דער נאכם״, אַ קנאַפּער קלוגער.

חָ׳כָם־מֵחָ׳כָּם, המ. (מ. חֲכָ׳מִים־מֵחֲכָ׳מִים), (ביבליש). אַ זעהר קלוגער מענש.

חָ׳כָם־עַ׳תִּיק, המ. אַ זעהר קלוגער מענש.

חָכְ׳מָה , חָכְ׳מַת־ , הוו. (מ. חָכְ׳מוֹת). קלוגהייט, וויזוהייט; קענטשאַפט, וויסענשאַפט; קונסט, פילאָזאָפיע; אַ קוניץ; אַ קלוג וואָרט, אַ וויץ. אָהן חכמות, ניט־געקינסטעלט, איינפאַך. אויבער־חכמה, אויבערשפּיצעל. ״מיט חכמה געהט מען ניט אין מארק אריין״ (שפּוו.). ״וואָס טויג די חכמה אז די נאַרישקייט גילט״ (שפּוו.). ״ביי׳ם אָרע־מאַן ווערט די חכמה דער־שלאָגען״ (שפּוו.). ״צום גליק דאַרף מען קיין חכמה ניט״ (שפּוו.).

חֲכָ׳מָה, הוו. (מ. חֲכָ׳מוֹת). אַ קלוגע פרוי.

חָכְ׳מָהידיג, א. וויציג, קלוג.

חַכְ׳מֵי־הַלעזשאַנקע, המ. מ. די קלוגע פון הינטער דעם אויווען.

חַכְ׳מֵי־יָוָן, המ. מ. די פילאָזאָפען פון גריכענלאַנד.

חֲכָמֵי׳נוּ, המ. מ. אונזערע געלעהר־טע, די געלעהרטע פון תלמוד (ווז.).

חַכְמָנִית (חָכְמָ׳נִית), הוו. (מ. חַכְמָנִיוֹת (חָכְמָ׳נִיוֹת)). אַ קלוגע פרוי.

חָכְ׳מִ׳ען־, חָכְ׳מִ׳ענען־זיך, צוו. זיך וויצלען.

חַכְ׳מֶת *, הוו. אַ קלוגע פרוי.

חָכְ׳מַת־הַיָּד (הַיַּד׳), הוו. די קונסט פון פּאָראָויסזאָגען די צוקונפט פון אַ מענשען נאָך די שטריכען פון זיין האַנד.

חָכְמַת־הַמְדִי׳דָה, הוו. די וויסענ־שאַפט פון מעסטען, געאָמעטריע.

חָכְ׳מַת־הַפַּרְ׳צוּף, הוו. די קונסט צו דערקענען די אייגענשאַפטען און די נאַטור פון אַ מענשען לויט די שטריכען פון זיין געזיכט.

חָכְ׳מַת־הַתְּכוּ׳נָה, הוו. שטערנ־לעהרע, אַסטראָנאָמיע.

חָכְ׳מַת־יָוָן, הוו. די גריכישע פי־לאָזאָפיע.

חָכְ׳מַת־שְׁלֹ׳מֹה, הוו. די קלוגהייט פון (קיניג) שלמה, גרויסע קלוג־הייט.

חַל־זיין, צש. זיין גילטיג, זיין אין קראַפט, זיין אָנווענדבאַר; פּאַסי־רען, טרעפען, אויספאַלען, שטאַטפינדען.

חַלָאת׳ *, הוו. (ג. חַלַאת׳יען). אַ קראַנקהייט, אַ פעהלער. וויסען אַ חלאת, גאָרניט וויסען. געבען אַ חלאת, גאָרניט גע־בען.

חֵ׳לֶב, הוו. דאָס פעט (פון פליייש) וועלבעס אַ איד טאָר ניט עסען.

חָ׳לָב־וּדְבַ׳ש, המ. מ. (ביבליש). מילך און האָניג.

חֵ׳לֶב׳דיג, א. איינגעשמירט אין חלב.

חַ'לֶב'ען, א. געמאַכט פון חלב.

חֶלְ'בְּנָה, הוו. דער פעך פון אַ געוויסען בוים וועלכער איז געברויכט געוואָרען צוזאַמען מיט פאַרשיעדענע אַנדערע געווירצען אין דער צובאַרייטונג פון דעם הייליגען ווייהרויך, הגם אַליין האָט ער זעהר אַ שלעכטען גערוך. "אין די קטורת איז דאָ חלבנה, און אין דער פיינסטער משפחה איז דאָ אַ משומד" (שפוו.).

חַ'לָה, הוו. (מ. חַ'לוֹת). אַ לאַבען ברויט; ווייס=ברויט, ווייצענברויט; דאָס שטיקעל וואָס מע נעהמט אַראָפּ פון דעם פאַרקנעטענעם טייג און מע פאַרברענט איידער מע מאַכט ברויט (אין אַנדענק אָן דעם טהייל וואָס מע פלעגט פאַרצייטען אַרונטערנעהמען פאַר'ן כהן). "אַז מע זוכט חלה פאַרליערט מען ברויט" (שפוו.).

חִ'לוּל, המ. פאַרשוועכונג, שענדונג, לעסטערונג.

חִ'לוּל־הַכָּ'בוֹד, המ. באַליידיגונג, ערנידערונג.

חִ'לוּל־הַשֵּׁם [הַשֵּׁם'], (תלמודיש). אַ שענדונג פון גאָט. עס איז אַ חלול־השם פאַר גוֹיִים, עס איז אַ שאַנד פאַר די אויגען פון פון ניט=אידען.

חִ'לוּל־שַׁ'בָּת, המ. (תלמודיש). פאַרשוועכונג פון (דער הייליגקייט פון) שבת, איבערטרעטונג פון די שבת=געזעצען.

חֲלוֹם [חָ'לוֹם], המ. (מ. חֲלוֹ'מוֹת). אַ טרוים; בייזער טרוים; אַ פאַנטאַזיע, אַ פאָרשטעלונג, אַ'ן איינבילדונג. אויסבייטלען אויף אימיצען אַלע חלומות, אימיצען שטאַרק זידלען אָדער פלוכען. "אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ" (פלוך=ווערטעל). "אַ חלום איז אַ האַלבער נביא" (שפוו.). "מע קען מאַכען דעם חלום גרעסער ווי די נאַכט" (שפוו.). "די גאַנצע וועלט איז ווי אַ חלום" (שפוו.). "דעם מענשענ'ס יאָהרען פליהען איבער ווי אַ חלום און האַפּט מען זיך אויף ליעגט מען אין דער ערד" (שפוו.).

חָ'לוֹמ'ען, צש. טרוימען, זעהן אין אין טרוים; פאַנטאַזירען. חלומ'ען זיך, ערשיינען אין טרוים; זיך דאַכטען.

חִ'לוּף, המ. אָפּוועקסלונג, אויסוועקסלונג, אומבייט. "אַ חלוף אין אַ חלף" (שפוו. — ד. ה. ביי'ם בייטען זיך מוז זיך איינער אָפּנאַרען).

חִ'לוּף־מַטְבֵּ'עַ, המ. אויסבייטונג פון געלט, געלט=וועקסעל.

חִ'לוּק, המ. (מ, חִלוּ'קִים). אונטערשייד, דיפערענץ; צוטהיילונג (אין אַריטהמעטיק); אַ תלמודישער פאָרטראַג פון אַ זעהר שאַרפזיניגען פאַרוויקעלטען אינהאַלט. "חלוק איז ניט קיין בופל" (שפוו.).

חִלוּ'קֵי־דֵ'עוֹת, המ. (מ. חִלוּ'קֵי־דֵ'עוֹת'ען). פאַרשיעדענהייט פון מיינונגען.

חָ'לוּץ, המ. (מ. חֲלוּ'צִים). איינער וועלכער האָט געגעבען חליצה (ווז.) זיין געשטאָרבענעם ברודער'ס

פרוי; אַ פּיאָנער, אַ פּאָראויס־געהער.

חֲלוּ'צָה, הוו. (מ. חֲלוּ'צוֹת). אַ פרוי וועלכע האָט גענומען חליצה (ווז.) פון איהר געשטאָרבענעם מאַן'ס ברודער.

חֲלוּ'קָה, היו. (מ. חֲלוּ'קוֹת). צו־טהיילונג, אויסטהיילונג; די געלט־שטיצע וועלכע ווערט א״יסגע־טהיילט צו די אָרעמע אין פּאַ־לעסטינא.

חָ'לוּש, המ. אַ שלאַפער, קרענקלי־כער מענש.

חָלִ'ילָה, חָלִ'ילָה־וְחַס, אר. גאָט באהיט, אויף קיין פאַל ניט!

חָ'לִייעֶן, צש. קרענקען, קראַנק זיין.

חֲלִי'צָה, הוו. (מ. חֲלִי'צוֹת). דאָס אידישע געזעץ לויט וועלכען דער ברודער פון דעם וועלכער שטאַרבט אָהן קינדער מוז דעם געשטאָרבע־נעם'ס פרוי (ענטוועדער הייראַטהען (זעה יִ'בּוּם) אָדער) באַפרייען דורך אַ געוויסע פאָרגעשריבענע צערע־מאָניע וועלכע באַשטעהט הויפּט־זעכליך אין דעם וואָס די פרוי ציהט אַראָפּ אַ שוך פון איהר שוואָגער'ס פוס; די צערעמאָניע פון אַראָפּציהען דעם שוך. געבען חליצה, באַפרייען די שווע־גערין דורך די צערעמאָניע פון חליצה. נעהמען חליצה, באַ־פרייט ווערען דורך די צערעמאָניע פון חליצה.

חָ'לָל, המ. לאָך, עפענונג, ליידי־גער רוים.

חֵ'לֶף, המ. (מ. חֲלָ'פִים). שלאַכט־מעסער. איהם ליגט דער חלף אויפ'ן האַלז, ער האַלט זעהר שמאָל.

חַלְ'פָן, המ. (מ. חַלְפָ'נִים). געלט־וועקסלער, באַנקיער.

חַלְפָ'נוּת, הוו. געלט־וועקסעל־גע־שעפט.

חֵ'לֶק, המ. (מ. חֲלָ'קִים). טהייל; פּאָרציאָן. געבען אַ חלק, שטאַרק זידלען. "אַז מע שווייגט קריגט מען אַ בעסערען חלק" (שפּוו.).

חָ'לָק, א. גלאַט, בלאַנק (אין אַ לאָטעריע).

חֵ'לֶק לְעוֹ'לָם הַ'בָּא, המ. (תלמו־דיש). אַ טהייל אויף יענער וועלט, יענע וועלט.

חֲלָ'שׁוּת, הוו. שוואַכקייט, שלאַפ־קייט, אונמאַכט; עקעל. פאַלען אין חלשות, פאַלען אין אונ־מאַכט. "אַ'ן אָרעמאַן קוויקט זיך מיט חלשות" (שפוו.).

חֲלָ'שׁוּת'דיג, א. איבעל, עקעל־האַפט.

חַ'לֶשׁ'ען, צש. פאַלען אין אונמאַכט; בענקען, שמאַכטען; ווערען שלאַף פון הונגער. איהם חלש'ט דאָס האַרץ, ער איז הונגעריג.

חָם [חַם], אנמ. דער נאָמען פון איי־נעם פון נח'ס זיהן; חמ. אַ גראָ־בער קערל; אַ שטומפזיניגער מענש, אַ פאַרשטאָפּטער קאָפּ.

ח"מ, אב. חָ'תוּם מַ'טָּה (מ. חֲתוּ'מִים מַ'טָּה). דער אונטער־צייכענטער.

חֵ'מָה, הוו. צאָרן, גרימצאָרן.

חַמִי'וּ'ליע, חַמִיוּק', הם. (מ. חַמִיוּ'ליעס, חַמִי'וּ'קעס). א שטומפּזיניגער מענש, א פאַרשטאָפּטער קאָפּ. זעה חָם.

חֲ'מוֹר, הם. (מ. חֲמוֹ'רים). עזעל; אונוויסענדער מענש; א פאַרשטאָפּטער קאָפּ, א נאַרר. עס ווענדט זיך ווי דער ח מ ו ר שטעהט, עס ווענדט זיך אָן די אומשטענדען (דער אויסדרוק שטאַמט פון דעם עהנליכקייט צווישען דעם העבּרעאישען וואָרט "חֲמוֹר" (עזעל) און דעם אַראַמעאישען וואָרט "חֲמַר" (וויין). עס הייסט דאַריבער אַז אום צו געפינען די גענויע באַדייטונג דאַרף מען זעהען וואו עס שטעהט: אויב אין שטאַל איז דאָס א'ן עזעל, אויב אין קעלער איז דאָס וויין).

חֲ'מוֹר לְמַ'שָׂא, הם. אַ'ן עזעל צו דער לאַסט, א לאַסט=עזעל, א שווערער אַרבּייטער.

חֲ'מוֹרִ'יש, א. עזעלהאַפט, גראָב, אונוויסענד.

חֲמִי'מָה, הוו. (מ. חֲמִי'מוֹת). היץ, הייס וועטער.

חֲמִי'שִׁי, הם. דער פינפטער; דער וועלכער ווערט אויפגערופען אין שוהל צו דער פינפטער עליה. געבען ח מ י ש י, אויפרופען דעם פינפטען. קריגען ח מ י ש י, אויסגערופען ווערען דער פינפטער.

חָ'מֵץ, הם. געזויערטעס, א שפּייז אָדער א געטראַנק וועלכעס ענטהאַלט אין זיך זויערטייג אָדער זויער=געוואָרענע מעהל=שטאָפּען וועלכע א איד טאָר ניט געניסען אָדער האַלטען בּיי זיך אין הויז אין די טעג פון פּסח (ווז.); א שערדליבע זאַך.

חָ'מֵשׁ, צ. פינף.

חָ'מֵשׁ-מְגִ'לּוֹת, הוו. מ. די פינף (פּאַרמעט=)ראָללען, די פינף ביבלישע ביכער: שיר-השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר (ווז.).

חֲמִ'שָּׁה, צ. פינף.

חֲמִ'שָּׁה חוּמְ'שֵׁי תּוֹרָה [תּוֹ'רָה], הם. מ. (תלמודיש). די פינף ביכער פון דער תורה: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים (ווז.).

חֲמִ'שָּׁה-עָ'שָׂר-בִּשְׁבָט', הם. (תלמודיש). דער פופצעהנטער טאָג אין מאָנאַט שבט (בּיי אידען ווערט דער טאָג געפייערט אַלס דאָס ניי=יאָהר פון די בּוימען).

חֲמִ'שִּׁי, צ. זעה חֲמִי'שִׁי.

חֲמִ'שִּׁים, צ. פופציג.

חֵן, הם. רייץ, צוציהונג, ליבליבקייט, לייטזעליגקייט. האָבען דעם זיבעטען ח ן, זיין זעהר אַנציהענד. "ח ן קאָסט ניט מעהר ווי אום'חן" (שפּוו.). "ח ן געהט איבער שען" (שפּוו.). "איין מאָל איז שען, צוויי מאָל האָט נאָך ח ן, דריי מאָל האַקט מען אויס די צייהן" (שפּוו.). "אַז מע טהוט א שטעקען אָן שען, האָט ער אויך ח ן" (שפּוו.).

חַן־גריבעלע, הז. (מ. חַן־גריבע־לעך). א קנייטשעל אָדער א גריבעלע וואָס גיט צו א רייץ דעם געזיכט.

חַנ׳ידעל, הם. (מ. חַנ׳ידי׳לעך). קאָ־קעטישע מינע אָדער באַוועגונג. מאַכען חנ׳דלעך צו אימי־צען, זוכען צו געפעלען אָדער שמייכלען אימיצען.

חֶנ׳וודיג, א. רייצענד, ליעבלעך, אנציהענד, גראַציעז.

חִ׳נוּך, הם. ערציהונג; איינווייהונג.

חִ׳נוּך הָאָ׳רוֹן, הם. איינווייהונג פון א נייעם אָרון־קודש.

חִ׳נוּך הַגֶּדֶר [הַגֶ׳דֶר], הם. איינוויי־הונג פון א נייעם טויטענפעלד.

חֲ׳נוּכָּה, הוו. (מ. חֲ׳נוּכּוֹת). זעה חֲ׳נֻכָּה.

חֲנִי׳נָה, הוו. באַרמהערציגקייט, מיט־לייד.

חֲנִי׳פָה, הוו. (מ. חֲנִי׳פוֹת). א שמייכעל־וואָרט; שמייכלעריי, אונטערלעקעריי.

חֲנִיפ׳וּש׳ניצע, הוו. (מ. חֲנִיפ׳וּש׳־ניצעס). זעה חֲנִיפ׳וּש׳ניק.

חֲנִיפ׳וּש׳ניק, הם. (מ. חֲנִיפ׳וּש׳ני־קעס). א שמייכלער, א׳ן אונ־טערלעקער.

חֲ׳נֻכָּה, הוו. (מ. חֲ׳נֻכּוֹת). די אכט טעג וועלכע די אידען פייערען יעדעם יאָהר צום אנדענק אָן דעם זיעג וואָס יהודה המכבי (ווז.) האָט געהאַט איבער די גריכען אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש.

חֲ׳נֻכָּה־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע שענקט די קינדער און וואָס מע גיט צו די אָנגעשטעלטע פון דער געמיינדע ווי א רב, חזן, שמש, אָדער צו אָרעמע לייט אום חנכה.

חֲ׳נֻכָּה־דרעהדעל, הז. א פיער־זיי־טיג דרעהדעל פון האָלץ אָדער מעטאַל מיט א געוויסען העברעאַ־אישען בוכשטאַב אויף איטליכער זייט מיט וועלכען די קינדער שפּיעלען אום חנכה. די בוכ־שטאַבען זיינען: נ׳, ג, ה, ש, אב. נֵס גָּדוֹל הָיָה שָׁם (דאָרט איז געשעהן א גרויס וואונדער). ווען דאָס דרעהדעל פאַלט מיט דעם "ג" ארויף הייסט עס געוואונען אין "גאַנצען", מיט׳ן "ה" ארויף הייסט עס געוואונען „האַלב".

חֲ׳נֻכָּה־לאָמפּ, הם. א לאָמפּ אין וועלכען מע צינדט אָן די חנכה־ליכט.

חֲ׳נֻכָּה־ליכט, הז. איינס פון די ליכט וואָס מע צינדט אָן אין די אכט טאָג פון חנכה, אָנהויבענדיג מיט איינעם דעם ערשטען טאָג און ענדיגענדיג מיט אכט דעם לעצטען טאָג.

חֲנֻ׳כַּת־הַבַּ׳יִת, הם. איינווייהונג אָדער באַנייאונג פון א הויז, די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט ווען מע קלייבט זיך אריין אין א׳ן איגענעם ערשט־אויפגעבויטען הויז; די איינווייהונג פון א שוהל.

חִ׳נָם, או. אומזיסט, ביליג.

חַנְ׳פִי׳ען, חַנְ׳פִ׳יענען, צא. שמייכ־לען. זיך חנפ׳ען, זיך צו־

מאַכען מיט שמייכעל=ווערטער, אונטערלעקען. „מע חנפ'עט ניט דעם נגיד נאָר זיין געלט" (שפוו.).

חֶ'נֶק, הס. דערוורגונג, אייגע פון די פיער טויט=שטראָפען ביי די אַמאָליגע אידען.

חָס [חַס]־זיין, צש. האָבען מיטלייד, האָבען איינזועהענים.

חַס־וְחָלִי'לָה, אר. זעה חָלִי'לָה.

חַס־וְשָׁ'לוֹם, אר. (תלמודיש). גאָט באַהיט. „אַלע חס־ושלום'ס ויינען מעגליך" (שפוו.).

חֶ'סֶד, הס. (מ. חֲסָ'דִים). גענאָד, וואָהלטהאַט. מיט חסד, ניט שלעכט, צו דערליידען, ניט צו פאַרזינדיגען. „עס איז מיט חסד אָרעמע לייט שטאַרבען" (ווער.).

חִ'סוּר, הס. אַרונטערציהונג (אין אַריטהמעטיק).

חָ'סִיד, הס. (מ. חֲסִי'דִים). אַ פרומער; אַ'ן אָנהענגער פון יענער אידישער סעקטע וועלכע לעגט מעהר געוויכט אויף גאָטעסדיענסט, אויף מיסטישע לעהרען, אויף רעליגיעזען עקסטאַז און אויף די פאַרגעטערונג פון הייליגע מענער ווי אויף דעם שטודיום פון תלמוד; פאַרעהרער, אנהענגער. „אַז אַ חסיד ווערט אויפגעקלערט שילט ער גאָט אין טאַטען אַריין" (שפוו.).

חֲסִידאַ'ר'ניע, הזו. (מ. חֲסִידאַ'ר'ניעס). אַ קלויז פון חסידים.

חֲסִי'דוּת, הוו. פרומקייט; מאַניערען אָדער לעהרען פון דער חסידישער סעקטע.

חֲסִי'דֵי־אוּ'מוֹת־הָעוֹ'לָם, הס. מ. (תלמודיש). די פרומע און גוטע לייט צווישען די (ניט=אידישע) פעלקער פון דער וועלט.

חֲסִי'דִיש, א. באַלאַנגענדיג צו דער סעקטע פון חסידים.

חָ'סִידִ'יעל, הז. (מ. חָ'סִידִ'לעך). אַ חסידיש געזאַנג אָדער טענצעל.

חָ'סִידִ'יעל, הס. ק. (מ. חֲסִי'דִים־לעך). זעה חָ'סִיד.

חָ'סִידִ'יקע, הזו. (מ. חָ'סִידִיקעס). די פרוי פון אַ חסיד.

חָ'סֵר, הס. (מ. חֲסֵ'רִים). אַ (אידישער) מאָנאַט וועלכער האָט בלויז 29 טעג.

חָ'סֵר־ווערען, צש. אָהנווערען, פאַרלירען; צל. פאַרלאָרען ווערען.

חֲסַר [חָ'סֵר]־דֵּ'עָה, הס. וואַהנזיניג, פאַרריקט, אַראָפּ פון זינען.

חָ'סֵר־דֵּ'עָהִ'ניק, הס. (מ. חָ'סֵר־דֵּ'עָהִ'ניקעס). אַ וואַהנזיניגער, אַ פאַרריקטער.

חִסָּ'רוֹן, הס. (מ. חִסְּרוֹ'נוֹת). פעהלער, מאַנגעל, שאָדען. „אַ מאַמע איז אַ פאָקרישקע, זי דעקט צו די קינדער'ס חסרונות און דעם מאַן'ס בזיונות" (שפוו.).

חִסְרוֹן [חִסָּ'רוֹן]־כִּ'יס, הס. געלטשאָדען.

חֵ'פֶץ, הס. (מ. חֲפֵ'צִים). אַ געגענשטאַנד, אַ ווערטהזאַך.

חֶפְ'צוֹת, הוו. מ. מאַניערען, פאַסטעמקעס.

חִצוֹ'נִיוּת, הוו. אויסערליכקייט.

חָ'צוּף, הם. (מ. חֲצוּ'פִים). פרעכער מענש.

חָ'צוּף־מְחוּ'צָף, הם. אַ זעהר פרעכער מענש.

חֲצוּ'פָה, הוו. (מ. חֲצוּ'פוֹת). אַ פרעכע אָדער פאַרשייטע פרויענצימער.

חֲצוּפִים'צע, הוו. (מ. חֲצוּפִים'צעם). פאַרשייטעם פרויענצימער.

חֲצוֹת [חְצָת], חם. מיטטעננאַכטיגע גאָטעסדיענסט. אָפריכטען (פראַווען) **חצות**, האַלטען די מיטעננאַכטיגע גאָטעסדיענסט.

חֲצִי [חָ'צִי־], או. האַלב.

חֲצִי [חָ'צִי]־חֹ'דֶשׁ, חם. מיטען מאָנאַט. שען ווי די לבנה אין **חצי־חדש**, זעהר שען.

חֲצִי [חָ'צִי]־חִ'נָם, או. האַלב־אומזיסט, זעהר ביליג.

חָ'צִי־שַׁ'בָּת'ל, הז. (מ. חָ'צִי־שַׁ'בָּת'לעך). אַ געוויסער וואָרט היטעל וואָס מע פלעגט טראָגען פאַרצייטען.

חֲצִי'פוּת, הוו. פרעכהייט, פאַרשעמטקייט, אויסגעלאַסענהייט.

חֲצִיפִ'יש, א. פאַרשייט, אויסגעלאַסען.

חֹק [חָק], הם. (מ. חֻ'קִים). געזעץ, באַפעהל.

חֹק [חָק] וְלֹא יַעֲ'בוֹר, חם. (ביבליש). פעסטער שטרענגער געזעץ.

חֹק [חָק]־לְיִשְׂרָ'אֵל, הם. דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט אויסצוגען פון ביבעל, תלמוד און אַנדערע הייליגע ביכער, צונויפגעשטעלט פאַר (זאָגען) יעדען טאָג פון יאָהר באַזונדער.

חֲקִי'רָה, הוו. (מ. חֲקִי'רוֹת). נאָכפאָרשונג, אויספאָרשונג, נאָכוּכונג; פילאָזאָפיע; פילאָזאָפישער געדאַנק.

חֲקִי'רָה־וּדְרִי'שָׁה, הוו. (מ. חֲקִי'רוֹת־וּדְרִי'שׁוֹת), (תלמודיש). אויספאָרשונג.

חֲקִי'רָה־סֵ'פֶר, המ. (מ. חֲקִי'רָה־סְפָ'רִים). אַ פילאָזאָפישעם בוך.

חַקְ'רָן, המ. (מ. חַקְרָ'נִים). נאָכפאָרשער, דענקער, פילאָזאָף.

חַקְ'רָנ'טע, הוו. (מ. חַקְ'רנ'טעם). זעה חַקְ'רָן.

חַקְ'רָנ'ען־זִי, צא. פילאָזאָפירען, אַרגומענטירען.

חֻ'קַּת, הוו. דער נאָמען פון דער ניין און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

חָ'רֵב, א. וויסט, צושטערט; געפעהרליך קראַנק.

חֶ'רֶב־הַמִּתְהַפֶּ'כֶת, הוו. (ביבליש). די זיך־דרעהענדיגע שווערד (וועלכע גאָט האָט אויפגעהאַנגען איבער דעם טויער פון גן־עדן כדי אדם־הראשון זאָל ניט קענען אַהין אַריינקומען, ווי די ביבעל דערצעהלט).

חָ'רֵב וּמוּחְ'רָב, א. וויסט און צו־שטערט.

חֳרֵ'בוֹת, מ. פארוויסטונגען, צו־שטערונגען. אָנמאכען חרבות, אָנמאכען גרויסע שאָדענס.

חֻרְ'בָּן, המ. (מ. חֻרְבָּ'נוֹת). צער־שטערונג, פארוויסטונג; צער־שטערונג פון ירושלים; אומגליק, עלענד, יאָמער. דער ערשטער חרבן, די צערשטערונג פון דעם ערשטען בית־המקדש. דער צווייטער חרבן, די צערשטע־רונג פון דעם צווייטען בית־המקדש. "א חרבן אויף איהם" (פלוכוואָרט).

חֲרוֹ'סֶת, הוו. א מישונג פון צו־שטויסענע ניס, פרוכטען און גע־ווירצען צונויפגעמישט אין וויין וועלכע מע שטעלט אויפ'ן טיש צום סדר אלס אנדענק אָן דעם לעהם וואָס אידען האָבען געמוזט קנעטען אין מצרים. "מע מיינט ניט די חרוסת נאָר די ארבע כוסות" (שפוו.).

חָ'רוּף־נֶ'פֶשׁ, המ. זעה מְסִי'רַת־נֶ'פֶשׁ.

חָ'רוּץ, א פלייסיגער פעהיגער מענש. "דריי זאכען טויגען ניט: א פויער א חרוץ, א'ן אָרעמער פריץ און א רב א'ן עם־הארץ" (שפוו.).

חֵ'רוּת, הוו. פרייהייט. "א נארר האָט חרות" (שפוו.).

חֲרָ'טָה, הוו. (מ. חֲרָ'טוֹת). באַריי־אונג, באַדויערונג, די ענדערונג פון א באשלוס אָדער דאָס צוריק־נעהמען פון א פארשפרעכען. "אויף ניט האָט מען קיין מאָל קיין חרטה ניט" (שפוו.). "צוויי מאָל האָט מען ניט חרטה" (שפוו.).

חַרְטוּ'מִים, המ. מ. די אמאָליגע עגיפטישע צויבערער און שווארץ־קינסטלער.

חַרְטוּ'מִים־כְּתַב, המ. היעראָגליפען־שריפט.

חָרִיף [חַ'רִיף], המ. (מ. חֲרִי'פִים). שארפזיניגער מענש (געוועהנליך געזאָגט אויף א שארפזיניגען תלמודיסט).

חֲרִי'פוּת, הוו. שארפזיניגקייט.

חֵ'רֶם, המ. אויסשליסונג פון דער געמיינדע. אריינלעגען אין חרם, אויסשליסען פון דער געמיינדע.

חֵ'רֶם־קוויטעל, המ. א קוויטעל אָדער דאָקומענט אין וועלכען מע פארפליכטעט זיך עפּעס צו טהאָן נעהמענדיג אויף זיך די שטראָף פון חרם אין פאַל מע וועט עס ניט טהאָן.

חֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֶרְ'שׁוֹם, המ. די שטראָף פון אויסשליסונג פון דער געמיינדע וועלכע דער גרויסער אידישער געלעהרטער גרשום (גע־לעבט 960—1028) האָט ארויס־געלעגט אויף די וועלכע לאָזען פרעמדע בריעף אָהן דער ערלויב־ניס פון דער אדרעסירטער פערזאָן, וועלכע הייראטהען מעהר ווי איין פרוי און וועלכע גט'ען אָפּ א פרוי קעגען איהר ווילען.

חֲ'רָמוֹת, מ. פלוכווערטער.

חֶ'רֶם־הַנִשְׁ'בָּר, המ. (תלמודיש). א צובראָכען שערבעל.

חֶרְפָּה [חַרְ'פָּה], הוו. (מ. חֲרָפוֹת [חַרְ'פוֹת]. שאַנדע, שענדליכע טהאַט. "בעסער אַ וועהטאָג אין הארצען איידער אַ חרפה אין פנים" (שפוו.).

חֵרֵש [חֶרֶש], הם. שוויינ=געלט, לאַפּקע. "אז דער אדון ווייס שוין פון כל דבר שורש העלפט ניט קיין חרש" (שפוו.).

חֶשְׁ'בּוֹן, הם. (מ. חֶשְׁבּוֹ'נוֹת). רעַ= כענונג; רעכענקונסט, אריטהמע= טיק; אַ באַריכט; קאָנטא, קרע= דיט. נעהמען אויף חשבון, נעהמען אויף באָרג. "אַ ריינער חשבון איז אַ האַלבער סילוק" (שפוו.). "אז מע לעבט אָהן חשבון שטאַרבט מען אָהן ווידוי" (שפוו.).

חֶשְׁ'בּוֹן־הַנֶ'פֶש, הם. "באַרעכענונג פון דער זעעלע", זעלבסט=אונ= טע־זוכונג.

חֶשְׁ'בּוֹן־צֶ'דֶק, הם. אַ'ן עהרליכע ריכטיגע רעכענונג.

חֶשְׁ'בּוֹ'נְעַן, צש. רעכענען, אויסרע= כענען, איבעררעכענען.

חֶשֶׁר [חֶשֶׁר], הם. פאַרדאַכט.

חָ'שׁוּב, הם. (מ. חֲשׁוּ'בִים). אַ'ן אנגעזעהענער מענש.

חָ'שׁוּב, א. (מ. חֲשׁוּ'בִים; וו. חֲשׁוּ'בָה, מ. חֲשׁוּ'בוֹת). אנגע= זעהען. אשה חשובה, אַ'ן אנגעזעהענע פרוי. אנשים חשובים, אנגעזעהענע מענער.

חָ'שׁוּד, א. פאַרדעכטיגט.

חָשְׁוָן, חֶשְׁ'וָן, הם. דער נאָמען פון דעם צווייטען מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין די מאָנאַטען אָקטאָבער=נאָ= וועמבער און האָט 29 טעג.

חֲשִׁי'בוּת, הוו. אנגעזעהענקייט, וויכטיגקייט.

חֲ'שִׁיבֵ'ער, א. מעהר אנגעזעהען. זעה חָ'שׁוּב.

חֲ'שִׁים, הם. (אייגענטליך דער נאָ= מען פון איינעם פון דן'ס (ווז.) זיהן). גרויסער נאַרר, אידיאָט.

ח'שֶׁךְ, הז. פינסטערניש; איינע פון די עשר־מכות (ווז.). עס טהוט זיך חשך, עס איז אַ גרויס גערודער, עס איז אַ גאַנצע אי= בערקעהרעניש. אָנמאַכען חשך, אָנמאַכען אַ סומאַטאָכע.

ח'שֶׁךְ, א. פינסטער; באַטריבט, פאַרטרויערט.

ח'שֶׁךְ־וַאֲפֵ'לָה, א. (ביבליש). זעהר פינסטער.

ח'שֶׁךְ־וַחֲלַקְלַ'קוֹת, א. (ביבליש). פינסטער און גליטשיג.

ח'שֶׁךְ־מִצְרַ'יִם, הם. די פינסטערניש פון עגיפּטען (זעה ח'שֶׁךְ), גרויסע פינסטערניש.

חַשְׁ'כוּת*, הוו. פינסטערניש.

ח'שֶׁכִ'נִים, הוו. פינסטערניש.

ח'שֶׁכ'עַן, צש. פינסטערען, ליידען. צא. פאַר'חשכ'ען, פינסטער מאַכען, פאַרביטערען. אַפּ'= חשכ'ען, פאַרברייננגען אין אין ליידען.

חַשְׁמוֹנָ'אִים, מ. די מיטגליעדער פון אַ געוויסער פירסטערליכער

פאמיליע וועלכע האָט אין פאר־לויף פון פיעלע יאָהרען געקעניגט איבער אידען אין פאלעסטינא אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש; דער אורפאטער פון דער פאמיליע איז געווען מתתיהו וועל־כער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין פרומקייט און העלדישקייט אין דער מלחמה אקעגען די גריכען. זעה מַכְּבִּי.

ח'שֶׁן, המ. א טאָוועל באזעצט מיט טהייערע שטיינער וועלכען דער כהן־גדול פלעגט טראָגען אויף דער ברוסט.

ח'שֶׁן־מִשְׁ'פָּט, המ. איינע פון די פיער אבטהיילונגען פון דעם שלחן־ערוך (ווז.) וועלכע ענט־האלט די אידישע ציוויל־געזעצען.

חֶ'שֶׁק, המ. לוסט, באגעהר, פאר־לאַנג.

חֲשָׁש [חֲשַׁש], המ. א פארדאכט; א שפור.

ח'תּוּךְ, המ. די באשניידונג, מילה. געבען חתוך, באעהרען אימי־צען מיט דער באשניידונג.

ח'תּוּךְ־הַדְ'בּוּר, המ. קלאָרקייט אָדער דייטליכקייט פון אויסשפּראַכע.

חָ'תוּם, המ. (מ. חֲתוּ'מִים). דער אונטערגעצייכענטער.

חָ'תוּם־מַ'טָּה, המ. (מ. חֲתוּ'מִים־מַ'טָּה). דער אונטערגעצייכענטער.

חֲ'תוּנָּה, הוו. (מ. חֲ'תוּנּוֹת). הייראַטה; האָכצייט; א גערודער, א סומאַטאָכע. מאַכען חתונה, פארהייראַטהען. אָנמאַכען א גאַנצע חתונה, אָנמאַכען א סומאַטאָ־כע. טאַנצען אויף צוויי חתונות, שפּילען א צווייזייטיגע ראָליע, זיך באַשעפטיגען מיט צוויי זאַכען צו דער זעלביגער צייט. „חתונה האָבען דויערט א שעה און צרות האָט מען דאָס גאַנצע לעבען" (שפּוו.). „חתונה האָבען, קנעלען און שטארבען פארזוימט מען ניט" (שפּוו.). „פריה אויפ־שטעהן און פריה חתונה האָבען שאַדט ניט" (שפּוו.). „אז א'ן אָרעמאַן מאַכט חתונה טראָגען הינד גאַנצע קעפּ" (שפּוו.). „אז דער זוהן האָט חתונה ניט ער דער ווייב א כתובה און דער מאַמען א גט" (שפּוו.). „אז מע מאַכט א מיידעל ניט חתונה, מאַכט זי זיך אליין חתונה" (שפּוו.). „א ספר־תורה זאָל מען פארזעצען און א מיידעל זאָל מען חתונה מאַכען" (שפּוו.). „א קינד איז ערגער ווי א גזלן און מע מוז נאָך טאַנצען אויף זיין חתונה" (שפּוו.).

חֲתִיכָה [חֲתִי'כָה], הוו. (מ. חֲתִיכוֹת [חֲתִי'כוֹת]). א'ן אָפּגעשניטענע שטיק, א שטיק.

חֲתִי'מָה, הוו. (מ. חֲתִי'מוֹת). אונ־טערשריפט, זיגעל.

חֲתִי'מָה טוֹ'בָה, הוו. א פארזיגלונג צום גוטען (אין דעם הימלישען בוך פון לעבען), א וואונש וועל־כען מע גיט זיך אין די טעג פאר יום־כפור.

חַתְ'מ'ען, חַתְ'מ'ענען, צא. זיגלען, פארזיגלען. זיך חתמ'ען, זיך

אונטערשרייבען. פאַר'חתמ'ען, צו'חתמ'ען, פאַרזיגלען.

חָ'תָן, הם. (מ. חֲתָנִים [חַתְ'נִים]). אַ פאַרלאָבטער; אַ מאַן אין דעם טאָג פון זיין חתונה, אַ ברוטי־גאַם. זיצען ווי אַ חתן, זיצען שטעמוודיג. "איז דאָ געלט איז דאָ אַ חתן" (שפוו.).

חָ'תָן־בָּ'חוּר, הם. (מ. חָ'תָן־בָּ'חוּרִים). אַ יונגער מאַן וועלכער איז אין הייראַטהס־אַלטער.

חָ'תָן־כַּ'לָּה, מ. ברויטיגאַם און ברויט; פאַרלאָבטע פּאָאַר. "ווען חתן־כלה קוסען זיך מעגען די שדכנים געהן אַ היים" (שפוו.). "חתן־כלה האָבען גלעזערנע אויגען" (שפוו.).

חֲתַן [חָ'תָן] בְּרֵא'שִׁית, הם. דער וועלכער ווערט אויפגערופען אום שמחת־תורה צום לייענען פון דער ערשטער פרשה פון דער ווידער־אָנגעהויבענער תורה. זעה סֶדְ'רָה.

חֲתַן [חָ'תָן] תּוֹ'רָה, הם. דער וועל־כער ווערט אויפגערופען אום שמחת־תורה צום לייענען פון דער לעצטער פרשה פון דער תורה. זעה סֶדְ'רָה.

ט.

ט, הם. דער ניינטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעה־לען גערעכענט אלס 9. זעה טֵ'ית.

טאָמער (אייגענטליך: תּאֹ'מַר, פּיעל־ליכט וועסטו זאָגען), או. פיעלייכט. "טאָמער" (וואָרט־שפיעל אויף דעם ביבלישען פּרוי־ען־נאָמען "תָּ'מָר") איז געווען אַ אידענע" (ווערטעל וואָס מע זאָגט צו איינעם וועלכער זאָגט ביי יעדער געלעגענהייט "טאָמער").

טְבִי'לָה, הוו. (מ. טְבִי'לוֹת). דאָס אונטערטונקען זיך אין וואַסער (פון פרומע אידען איידער זיי געהען דאַווענען אָדער פאַר געוויסע אַנ־דערע רעליגיעזע צערעמאָניען; מאַנאַטליכע רייניגונג (פון אידי־שע פרויען). געהן טבילה, זיך אונטערטונקען אין וואַסער (פאַר רעליגיעזע צוועקען).

טְבִי'עוּת־עַ'יִן, הוו. (תלמודיש). די פעהיגקייט צו דערקענען אַ זאַך מיט'ן קוק, אַ שאַרף אויג.

טֶ'בַע, הוו. נאַטור, אייגענשאַפט; חאַראַקטער, טעמפּעראַמענט.

טִבְ'עִיּוֹת, הוו. נאַטירליכע ערשיי־נונג, נאַטירליכקייט.

טַבַּ'עַת־קִדּוּ'שִׁין, הוו. הייראַטהס־רינג.

טֵ׳בֵת, הם. דער פינפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין דעצעמבער=יאַנואַר און האָט ניין און צוואַנציג טעג.

טָ׳הוֹר, א. (ג. טְהוֹ׳רִים; וו. טְהוֹ׳רָה, מ. טְהוֹ׳רוֹת). ריין, קלאָר, לויטער; אונשולדיג, פריי פון זינד.

טָהֳרָה [טַהֲ׳רָה], הוו. ריינקייט, ריינליכקייט, ריינינונג (לויט די אידישע רעליגיאָן=געזעצען); די אָפּוואַשונג פון דעם טויטען פאַר דער באַערדיגונג.

טַהֲ׳רָה־ברעט, הוו. (מ. טַהֲ׳רָה־ברעט׳ר). די ברעט אָדער דער טיש אויף וועלכע מע וואַשט דעם טויטען.

טַהֲ׳רָה־שטיבעל, הז. (מ. טַהֲ׳רָה־שטיבלעך). דאָס שטיבעל אויף דעם טויטענפעלד וואו מע וואַשט דעם טויטען פאַר דער באַערדיגונג.

טָהֳרוֹת [טַהֲ׳רוֹת], הם. "ריינינונגען", דער נאָמען פון איינער פון די זעקס הויפט=אָפּטהיילונגען פון תלמוד וועלכער ענטהאַלט די געזעצן פון ריינקייט און ריינינונג (אין רעליגיעזען זינן).

טָהֳרַת [טַהֲ׳רַת]־הַמִשְׁפָּ׳חָה, הוו. די (זיטליכע) ריינקייט פון דער פאַמיליע.

ט"ו, צ. פופצעהן. (די בוכשטאַבען "טו" ווערען געברויכט אנשטאַט די בוכשטאַבען "יה" וועלכע ווערען געהאַלטען צו הייליג אום געברויכט צו ווערען פאַר וואָכענדיגע צוועקען, ווייל "יה" איז איינער פון די נעמען פון גאָט און די ערשטע העלפט פון דעם וואָרט "יהוה", ווז.).

ט"ו־בְּשְׁ׳בָט, הם. דער פופצעהנטער טאָג פון דעם מאָנאַט בשבט, אַ פאַסט=טאָג פאַר די זעלען פון די טויטע.

טוֹב [טָב], א. (מ. טוֹ׳בִים; וו. טוֹ׳בָה, מ. טוֹ׳בוֹת). גוט.

טוֹב־דְטוֹב, א. אויסגעצייכענט גוט.

טוֹב־מְאוֹד, א. זעהר גוט.

טוֹב־לֵב [לֶב], הם. (ביבליש). אַ גוטהערציגער מענש.

טוֹב־לְ׳כֹל, הם. (ביבליש). איינער וועלכער איז צו אַלעמען גוט. "אַ טוב-לכל איז אַ רע-לכל" (שפוו.).

טוֹ׳בָה, הוו. (מ. טוֹ׳בוֹת). געפעלינקייט, וואָהלטהאַט.

טוֹבֵי [טוֹ׳בֵי] הָעִיר׳, הם. מ. (תלמודיש). די אנגעזעהענע לייט פון דער שטאָדט.

טוֹ׳בֶל־זיין, צא. אונטערטונקען אין וואַסער (פאַר רעליגיעזע צוועקען).

טוֹבְ׳ליען, צא. אונטערטונקען, טונקען, באָדען.

טוּמְ׳אָה, הוו. (מ. טוּמְ׳אוֹת). אונריינקייט; זינד, זינדיגקייט. שוואַרצע טומאה, די שטאָדט "ביעלאָ=צערקאָוו" אין רוסלאַנד. "אַריינלעגען די טומאה אין דער יראה" (ווער. — ד. ה. גע=

בען אַ גוטען מאָטיוו אויף אַ שלעכטע טהאַט).

טוּמְ'אָה וְטָהֳרָה (וְטָהֳ'רָה), הוו. מ. די אידישע געזעצען פון ריינקייט און אונריינקייט (אין רעליגיעזען זינן).

טוּמְ'טוּם, הם. (מ. טוּמְ'טוּמִ'ים), (תלמודיש). אַ פערזאָן ביי וועלכער עס פעהלען אָדער זיינען ניט ענטוויקעלט די געשלעכטס=צייכענס.

טוֹ'עֶה־זיין־זיךְ, צוו. מאַכען אַ'ן אירטהום, פאַרזעהן.

טוֹ'עֵם־זיין, צא. פאַרזוכען, געניסען.

טוֹ'עֵם־טַ'עַם־זיין, צש. עפּעס פאַרזוכען, עפּעס געניסען.

טוֹ'עֵן, הם. (מ. טוֹ'עֲנִים). אַ מאַהנער, אַ קלאָגער, איינער וועלכער פאָדערט אין געריכט; אַדוואָקאַט.

ט"ז, צ. ועכצעהן (צוליעב דער הייליגקייט פון די בוכשטאַבען "יו" וועלכע קומען פאָר אין דעם נאָמען פון גאָט "יהוה" (ווז.) געברויכט מען אנשטאַט זיי די בוכשטאַבען "טו").

טִי'טוּס, אנם. דער נאָמען פון דעם רוימישען גענעראַל וועלכער האָט גענומען דעם הויפּט=אנטהייל אין דער צערשטערונג פון ירושלים; אַ שלעכטער גרויזאַמער מענש. טיטוס'ס מוק, די מוק וועלכע, לויט אַ תלמודישע לעגענדע, איז אריין טיטוס'ען אין מאַרך און האָט איהם קיין רוה ניט געגעבען, אַלס שטראָף פאַר וואָס ער האָט צערשטערט דעם בית־המקדש.

טִי'נוּף, הם. זעה טִ'נוּף.

טִי'פֶּש, הם. (מ. טִיפְּ'שִׁים). זעה טִ'פֶּש.

טִי'רוּף, הם. וואַהנזינן; ווילדער קאַפּריז.

טִירְ'דוּת, הוו. זעה טִרְ'דוּת.

טִירְ'חָה, הוו. (מ. טִירְ'חוֹת). זעה טִרְ'חָה.

טַל־וּמָ'טָר, הם. (ליטורגיש). "טהוי און רעגען", ווערטער וועלכע ווערען צוגעזעצט אין די ווינטער=מאָנאַטען צו דעם געבעט פאַר אַ געראָטען יאָהר וואָס מע זאָגט אין שמונה־עשרה. די ווערטער ווערען געוועהנליך געדרוקט אין די געבעט=ביכער מיט קליינע בוכשטאַבען, דערפון שטאַמט דער אויסדרוק: "קליין ווי דער ט ל־ו מ ט ר פון אַ קליינעם סדור".

טְלֶה, הם. "אַ לעמעלע", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט ניסן. זעה מַ'זָל.

טַ'לִית, הם. (מ. טַלֵּ'יתִים, אייגענטליך: טַלִיתוֹת). אַ פיערעקיגע וואָלענע אָדער זיידענע דעקע מיט פעדעם=פרענז איינגעמאַכט אין אַלע פיער עקען, וועלכע אידען טראָגען אויף זיך בײ'ן דאַווענען און ביי אַנדערע רעליגיעזע צערעמאָניען. "אז מע פאַרזעצט דעם ט ל י ת איז שוין אַ סמן דלות" (שפּוו.).

טַ'לית־קָ'טָן, הם. (מ. טַ'לית־קְ'טַנ'ים). זעה אַרְ'בַּע־כַּנְ'פות.

טָמֵא, א. (מ. טְמֵ'אִים ; וו. טְמֵ'אָה, מ. טְמֵ'אוֹת). אונריין, פאראונרייניגט, באפלעקט, פארבאטען (לויט דער אידישער רעליגיאָן); זינדיג.

טִ'נוּף, הם. שמוץ, בלאָטע; דרעק; בילינע געמיינע וואארע; טויגעניכטס.

טִ'נוּף־טִנו'פֶת, הם. זעהר בילינע געמיינע וואארע.

טִנו'פֶת, הוו. שמוץ, בלאָטע; דרעק; שלעכטע, געמיינע וואארע; א'ן אָפגעלאזענע, אונציכטיגע פרוי.

טָ'עוּת, הם. (מ. טָעוּ'תִים *, טָ'עוּת'ען). אירטהום, פעהלער, פארזעהן. האָבען א טעות אין פשט, ניט אויפפאסען ריכטיג א זאך.

טָ'עוּת־הַדְפוּס', הם. דרוק=פעהלער.

טַ'עַם, הם. (מ. טַעֲ'מִים). געשמאק; אורזאכע, גרונד, ערקלערונג. אָהן א טעם און אָהן א ראם, אָהן א געשמאק און אָהן א זינן.

טַעֲ'נָה, הוו. (מ. טַעֲ'נוֹת). קלאגע, פאָדערונג, פרעטענזיע.

טַעֲ'נָה־וּמַעֲ'נֶה, הוו. (מ. טַעֲ'נוֹת־וּמַעֲ'נוֹת). פאָדערונג; דיספוט, שטרייטיגקייט, ארגומענט.

טַעֲ'נֶה'ן, צא. און צש. פאָדערען, באהויפטען; שמועסען, ריידען. איינ'טענה'ן (מיט אימיצען), האָבען א לאנגען געשפרעך (מיט אימיצען).

טְ'עָנוֹ בְּחִ'טִּים וְהוֹ'דָה לוֹ בִּשְׂעוֹ'רִים, (תלמודיש). ער פאָדערט פון איהם ווייץ און ער איז איהם מודה אויף גערשטען. "טענו בחטים והודה לו בלאָקשען" (פאראָדיע).

טִ'פָּה מִן הַיָּם [הַיַּם'], הוו. (תלמודיש). א טראָפען פון מעער, א גאנץ קליינע טהייל.

טִ'פָּה־סְרוּ'חָה, הוו. (תלמודיש). א פארשטונקענער טראָפען.

טֶ'פַח, הם. (מ. טְפָ'חִים). די ברייט פון א האנד (א מאָס וועלכע ווערט אָפט געברויכט אין תלמוד).

טָ'פֵל, הם. בייזאך, ניט וויכטיגער טהייל.

טִ'פֵּש, הם. (מ. טִפְּ'שִׁים). א נארר.

טִפְּ'שָׁה, הוו. (מ. טִפְּ'שׁוֹת). זעה טִ'פֵּש.

טִפְּ'שׁוּת, הוו. נארישקייט.

טִ'פְּשִׁ'יטע, הוו. (מ. טִ'פְּשִׁיטעס). זעה טִפְּ'שָׁה.

טִרְ'דוּת, הוו. פארנומענקייט, צוטראָגענקייט.

טָ'רוּד, הם. (מ. טְרוּ'דִים). א פארנומענער מענש.

טִרְ'חָה, הוו. (מ. טִרְ'חוֹת). באמיהונג, באלעסטיגונג.

טְרֵ'יף, טְרֵף *, א. אונריין, פארבאָטען, ניט=געזעצליך. טרפ'ער מסחר, ניט=געזעצליכעס געשעפט.

טְרֵף־פְּ׳סוּל, הם. (מ. טְרֵף־פְּ׳סוּליען [פְּסָ׳ליען]). „אַ׳ן אונריינע פאַרבאָטענע זאַך“, אַ׳ן אויסדרוק מיט וועלכען די פאַנאַטיש־פרומע אידען פלעגען באַצייכענען אַ בוך וואָס איז פון אַ וועלטליכען אינהאַלט.

טְרֵפְ׳נִיאַק׳, הם. (מ. טְרֵפְ׳ניאַ׳קעס). אַ איד וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע שפּייז־געזעצען.

טְרֵ׳פוֹת (אייגענטליך: טְרֵפוֹת), מ. פאַרבאָטענע (לויט דעם אידישען געזעץ) שפּייזען. עס איז ווערט דאָס געלט אויף טרפות, עס איז זעהר ביליג.

טְרֵ׳פיען, א. אויסגעלאַסען, פאַרדאָרבען. טרפ׳ענער ביין, אויסוואורף. טרפ׳ענער האַלז, אַ פרעסער, אַ נאַשער. טרפ׳ענער מזל, אונגעהייערעס גליק (רעדענדיג פון אַ׳ן אויסגעלאַסענעם מענשען וועלכען עס געהט זעהר גוט). טרפ׳ענע קישקע, אַ פרעסער.

י.

י, הם. דער צעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; מיט אַ וואָקאַל־צייכען אויסגעשפּראָכען ווי דער „י“ אין „יאָגען“; אָהן אַ וואָקאַל־צייכען: ווען עס קומט נאָך די וואָקאַלען „וֹ“, „וּ“, „ד“ אויסגעשפּראָכען ווי דער „י“ אין „אַי“, ווען עס קומט נאָך די וואָקאַלען „.“, „..“ אָדער „.:.“ — שטום. אין צעהלען גערעכענט אַלס 10. זעה יוד.

יאַהו׳דִי, הם. (מ. יאַהו׳דים). דייטשער איד. זעה יְהוּ׳דִי.

יֵאוּש [יְ׳אוּש], הם. פאַרצווייפלונג.

יאֹכְלוּ׳הוּ, א. (ביבליש). „ווי זאָלען איהם עסען“, פאַרפאַלען, פאַרלאָרען (הויפּטזעכליך אויף געלט).

יאָלד (אייגענטליך: יֶ׳לד), הם. מ. יאָל׳דעס). אַ גראָבער קערל, אַ שטומפּזיניגער מענש, אַ נאַרר.

יאָלדעווען, צא. מאַכען צום נאַררען, אָפּטהאָן אַ שפּיצעל.

יָ׳בוֹא־יוֹ׳מוֹ, (ביבליש). עס וועט קומען זיין טאָג, די צייט וועט קומען. „עס וועט קומען זיין יבוא־יומו“ (ווער.).

יִ׳בּוּם, הם. דאָס אידישע געזעץ לויט וועלכען דער ברודער פון דעם וועלכער שטאַרבט אָהן קינדער, מוז הייראַטהען דעם געשטאָרבענע׳ס פרוי (זאָנסט מוז ער זי באַפרייען דורך חליצה (ווז.). אין תלמודישע צייטען איז דאָס געזעץ פון יבום אָפּגעשאַפט געוואָרען און בלויז די חליצה איז פאַרבליבען).

יְבָרֶכְ'ךָ, (ליטורגיש). ער (גאָט) זאָל דיך בענשען (אַ וואָרט גענומען פון דעם זעגען וועלכען די כהנים זאָגען ביי'ן דוכנ'ען).

יַבָּ'שָׁה, הוו. טרוקענעם לאַנד, לאַנד.

יְבֵ'שָׁה, הוו. אַ'ן אויסטריקענים, אַ טרוקען יאָהר.

יַ"ג, אב. יֵין־גֶ'פֶן (ווז.).

יָ'גוֹן־וַאֲנָ'חָה, הם. מ. (ביבליש). טרויער און זיפצענים. האָבען יגון ואנחה, זעהר פיעל אויסשטעהן. "אַ אידענ'ס פרנסה איז יגון ואנחה און זיין גליק איז אַ מערבה" (שפוו.).

יְגִי'עַ־כַּ'פּוֹ, הם. (ביבליש). די פראַצע פון זיין האַנד.

יָגַעְ'תִּי וּמָצָא'תִי, (תלמודיש). "איך האָב זיך געמיהט און איך האָב געפונען", אז מע זוכט געפינט מען.

יָד [יַד], הוו. (מ. יָדַ'יִם). האַנד, לאַפּע.

יָד [יַד], הם. (מ. יַד'ען). אַ מעטאַלענער אָדער ביינערנער טייטעל געברויכט ביי'ם לייענען אין שול.

יָד [יַד] אַ'חַת, הוו: איין האַנד, איינשטימיגער אָפּמאַך.

יְדִיד, הם. (מ. יְדִי'דִים). אַ גוטער פריינד.

יְדִיד־נֶאֱ'מָן, הם. (מ. יְדִי'דִים־נֶאֱמָ'נִים). אַ געטרייער פריינד.

יְדִי'דִי, הם. מיין פריינד. ידידי בריעף, אַ פריינדשאַפט־בריעף.

יְדִי'עָה, הוו. (מ. יְדִי'עוֹת). נאַכריכט; באַגריעף, קענטעניס, באַהאַווענטקייט.

יַדְ'עָן, הם. זעה יוֹדֵ'עַ.

יַהֲ'דוּת, הוו. אידישקייט.

יְהוּ'דָה, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער נאָמען פון דעם שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון יהודה; אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער געגענד אין פאַלעסטינא.

יְהוּ'דִי, הם. (מ. יְהוּ'דִים). אַ איד.

יְהוּ'דִית, הוו. אַ אידישע פרוי; אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער העלדישער אידישער פרוי פון וועלכער די לעגענדע דערצעהלט אז זי איז אריין ביי־נאַכט אין דאָס געצעלט פון האָלאָפערנעס וועלכער איז אַרויסגעשיקט געוואָרען פון קעניג נבוכדנצר מיט אַ גרויסער אַרמיי קעגען דאָס אידישע פאָלק, און האָט איהם מיט איהר שענקייט באַצויבערט און נאָכהער איהם אַרונטערגעשניטען דעם קאָפּ.

יְהֹוָ'ה, הם. גאָט. ווען דערמאָנט אין אַ געבעט ווערט דאָס וואָרט אויסגעשפּראָכען אֲדֹנָ'י (ווז.). ביי אַנדערע געלעגענהייטען, אום ניט אַרויסצורייידען גאָט'ס נאָמען אומזיסט, פאַרבייט מען עס מיט הַשֵּׁם' (ווז.) אָדער יוד־קֵא־וָאוֹ־קֵא (ווז.) אָדער הֲוָיָ'ה (ווז.) אָדער אֲדוֹשֵׁם' (ווז.). דאָס וואָרט "יהוה" צוליעב דער גרויסער היילינקייט אין וועלכער עס ווערט געהאַל=

מען, ווערט זאָגאַר אויסגעמיעדען אין שרייבען און מע באַנוצט זיך אנשטאָט דעם מיט איינע פון די פאָלגענדע פאַרשטעלטע פאָרמען: „ה׳“, „ד׳“, „יוד־כּא־ואו־כּא“, „הויה“ און „השם“. זעה: שֵׁם־הַמְפוֹ׳רָש, ט״ו, ט״ז.

יְהוֹ׳נָתָן, אנמ. דער נאָמען פון דעם קעניג שאול׳ס זוהן וועלכער איז געוועזען דער בוזעם־פריינד פון דוד.

יְהוֹשֻׁ׳עַ, אנמ. דער נאָמען פון דעם נאָכפאָלגער פון משה׳ן וועלכער האָט אַריינגעפיהרט דאָס אידישע פאָלק אין לאַנד כנען; דאָס ביבלישע בוך וואו די געשיכטע מיט יהושע׳ן ווערט דערצעהלט.

יְהִי־רָ׳צוֹן, המ. (ליטורגיש). „עס זאָל זיין דער ווילען פון גאָט“, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון פיעלע אידישע געבעטען.

יִהְ׳יֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְ׳יֶה, עס מעג זיין ווי עס וויל.

יִהְ׳יֶה מִי שֶׁיִּהְ׳יֶה, עס מעג זיין ווער עס וויל.

יוֹ׳אֵל, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויזען אידישען פראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון יואל.

יוֹ׳בֵל, המ. (מ. יוֹבְ׳לוֹת). פופציג יאָהר; דאָס פופציגסטע יאָהר וועלכעס איז געוועזען אַ פעסט־יאָהר לויט דעם אידישען געזעץ.

יוֹד, המ: (מ. יוֹד׳ען). דער נאָמען פון דעם צעהנטען בוכשטאַב (י) פון דעם אידישען אלף־בית; דער קליינער פינגער פון דער האַנד. זעה גוֹ׳י.

יוֹד־כֵּא־וָאו־כֵּא, אַ געוויסע פאַרשטעלטע אַרט פון שרייבען אָדער אַרויסרעדען דעם נאָמען פון גאָט — יְהֹ׳וָה („כּא“ ווערט דאָ געברויכט אנשטאט „הא“).

יוֹדֵ׳עַ, המ. (מ. יוֹדְ׳עִים). אַ קענער, אַ ווייסער.

יוֹדֵ׳עַ־הַ׳כֹּל, המ. (מ. יוֹדְ׳עֵי־הַ׳כֹּל). איינער וואָס ווייס אַלצדינג.

יוֹדֵ׳עַ־נַ׳גֵּן, המ. (מ. יוֹדְ׳עֵי־נַ׳גֵּן), (ביבליש). איינער וואָס פאַרשטעהט אויף זינגען אָדער שפּיעלען; אַ זינגער.

יוֹדֵ׳עַ־סֵ׳פֶר, המ. (מ. יוֹדְ׳עֵי־סֵ׳פֶר), (ביבליש). איינער וואָס פאַרשטעהט אַ בוך, אַ געלערנטער.

יוֹדֵ׳עַ־שֶׁאֵ׳נוֹ־יוֹדֵ׳עַ, המ. איינער וואָס ווייס אַז ער ווייס ניט. „אַ יודע שאינו יודע איז אַ האַלבער יודע“ (שפּוו.).

יוֹ׳דיער, המ. אַ צעהנער (געלט־שמיק).

יָ׳וָן, המ. (מ. יְוָ׳נִים). זעה יָ׳וָן.

יו״ט, אב. יוֹם־טוֹב (ווז.).

יו״כ, יוכ״פ, אב. יוֹם־כִּ׳פּוּר (ווז.).

יוֹכֶ׳בֶד, אנוו. דער נאָמען פון משה־רבנו׳ס מוטער.

יוֹלֶ׳דֶת [יוֹלְ׳דֶת], חוו. (מ. יוֹלְ׳דוֹת). אַ געווינערין, אַ קינפּעטאָרין. „אַז דאָס ווייב איז אַ יולדת איז דער מאַן אַ יאָלד“ (שפּוו.).

יום [יָם], הם. (מ. יָמִים). אַ טאָג; דאָס קאַפּיטעל פון תהלים וואָס מע זאָגט נאָך דעם מאָרגענדיגען דאַוונען (יעדען טאָג פון דער וואָך ווערט געזאָגט אַ באַזונדער קאַפּיטעל).

יום־הָאָ׳רוּךְ, הם. דער לענגסטער טאָג פון יאָהר.

יום־הַדִּין׳, הם. (ליטורגיש). דער טאָג פון געריכט (געוועהנליך רופט מען מיט דעם נאָמען ראש־השנה אָדער יום־כפור).

יום־הַקָ׳צֵר, הם. דער קירצעסטער טאָג פון יאָהר.

יום־וָלַיְ׳לָה, או. טאָג און נאַכט.

יום־טוֹב [יָמ׳טוֹב אָדער יָנ׳טוֹב], הם. (מ. יָמִים־טוֹ׳בִים, יום־טוֹ׳בִים [יָמטוֹ׳בִים אָדער יָנטוֹ׳בִים]), (ביבליש). אַ פייער־טאָג, אַ פעסט־טאָג. די יום־טובים, די פייערטעג פון ראש־השנה יום־כפור און סוכות. גוט יום־טוב!, אַ פרעהליכען פייערטאָג!. גוט־יום־טוב ביטען, געהן צו גאַסט אין אַ פייערטאָג. גוט־יום־טוב נאַ דיר!, אָט האָסטו דיר!. "ווען איז ביי אַ הונט אַ יום־טוב ווען מע צוברעכט איהם אַ פוס" (שפוו.).

יום־טוֹב׳דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון יום־טוב; אויפגעראַמט, פרעהליך; אויסגעפוצט.

יוֹם־כִּפּוּר [יָמכִּ׳פּוּר אָדער יָנכִּ׳פּוּר], הם. (מ. יום־כִּ׳פּוּרים), (תלמודיש). דער טאָג פון פאַרגעבונג, דער צעהנטער טאָג פון מאָנאַט תשרי וועלכער איז אַ הייליגער פאַסט־טאָג.

יום־כִּ׳פּוּר־ליכט, הז. (מ. יום־כִּ׳פּוּר־ליכט). אַ גרויסע ליכט וואָס מע צינדט אָן אין שוהל אָדער אין הויז אויף יום־כפור.

יום־כִּ׳פּוּר־טראָפּענס, הם. מ. גע־וויסע שטאַרקע טראָפּענס וועלכע מע שמעקט אום ניט אָפּגעשוואַכט צו ווערען פון פאַסטען אום יום־כפור.

יום־כִּ׳פּוּר־קָ׳טָן, הם. (מ. יום־כִּ׳פּוּר־קְ׳טַנִ׳ים). דער קלעינער פאַרגעבונג־טאָג, דער לעצטער טאָג פון מאָנאַט אין וועלכען די פרומע אידען פאַסטען ביז האַלבען טאָג.

יום־כִּ׳פּוּר׳דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון יום־כפור.

יוֹ׳מָא־דְפַגְרָא [דְפַגְ׳רָא], הם. (תלמודיש). אַ פרייער טאָג, אַ פייערטאָג.

יוֹ׳מָם־וָלַיְ׳לָה, או. (ביבליש). טאָג און נאַכט.

יָ׳וָן, אנוו. גריכענלאַנד.

יָ׳וָן, הם. (מ. יְוָ׳נִים). אַ רוסישער סאָלדאַט, אַ סאָלדאַט; אַ געזונדער גראָבער קערל. "אַריינפאַלען ווי אַ יון אין דער סוכה" (ווער. — ד. ה. מאַכען פלוצלונג אַ באַמערקונג וועלכע האָט ניט צו טהאָן מיט דעם געשפרעך). "ביי איהם האָבען אַלע יונים איין פנים" (ווער.).

יוֹ׳נָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ גע־

וויסען אידישען פראָפעט וועלכער אין איינגעשלונגען געוואָרען פון אַ פיש און אין גערעטעט געוואָ= רען אויף אַ וואונדערבאַרער ארט ; דאָס בוך וואו די געשיכטע מיט יונה'ן ווערט דערצעהלט .

יוֹנִ׳יש, א. סאָלדאַטסקע ; גראָב ; רוסיש (שפראַך) .

יוֹסֵף, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן וועלכען זיינע ברידער האָבען פארקויפט פאר אַ שקלאַף אין עגיפּטען .

יוֹסִפוֹן, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען גענעראַל און היסטאָריקער וועלכער האָט גע= לעבט אין ערשטען יאָהר=הונ= דערט ; דער נאָמען פון אַ היס= טאָריע פארפאַסט פון יוספון .

יוֹעֵץ, הם. (מ. יוֹעֲצִים) . ראַטה= געבער .

יוֹפִי, הם. אַ שענע זאַך, אַ'ן אַנ= טיקעל .

יוֹצֵא, א. אָפּגעקומען, אָפּגעפּאַר= טיגט . פון יוצא וועגען , פון לייטענ'ס וועגען, ניט גערן .

יוֹצֵא־זיין, צש. זיך באַגעהן, זיך באגנוגענען, אָפּקומען, אויסקו= מען . "אז עס איז ניטאָ קיין פיש איז מען יוצא מיט הערינג" (שפּוו.) . יוצא־זיין מיט אַ'ן אַנדערען'ס קדוש, אויסקומען מיט דעם וואָס מע הערט זיך צו ווי אַ'ן אַנדערער זאָגט דאָס געבעט פון קדוש אנשטאט עס אליין צו זאָגען (זעה מוֹצִיא־זיין) . יוצא־ זיין פאר, טהאָן צוליעב, צו= פריעדענשטעלען, זיך אויספיינערען פאר, צ. ב. ש. : יוצא־זיין פאר גאָט און פאר לייטען .

יוֹצֵא־חַפָּזוֹן, הם. (ליטורגיש) . "דער וועלכער איז ארויס אין איילעניש". "אַ יוצא־חפזון פארליערט דאָס געלט און די הויזען" (שפוו.) .

יוֹצֵא־וְנִכְנָס , חם. (תלמודיש) . ארויס= און אריינגעהער, אָפטער איינגעהער .

יוֹצֵא־מִן־הַכְּלָל [הַכְּלַל'] , הם. (מ. יוֹצְאִים־מִן־הַכְּלָל [הַכְּלַל']), (תל= מודיש) . אַ'ן אויסנאהם פון דער רעגעל, אַ'ן אויסנאהם .

יוֹצֵר, הם. (מ. יוֹצְרוֹת* [יְצֹרוֹת]) , (ליטורגיש) . דער אַלגעמיינער נאָ= מען פון געוויסע לויב=געזאַנגען וועלכע מע זאָגט אין געוויסע שבתים און פייערטעג. זיך פאר= בייטען מיט די יוצרות, זיך פארפלאָנטערען, זיך פארמישען מיט די רייד ; קעלבערנע יוצרות , נארישקייטען, פלויי= דערייען . "מיט אבילה הויבט זיך אָן זיין יוצר" (ווערטעל גע= זאָגט אויף אַ פרעסער) .

יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו , הם. מ. (ליטורגיש) . באדינטע אויף באַדינטע (די אייגענטליכע באַדייי= טונג פון די ווערטער איז אַ גאַנץ אַנדערע) .

יוֹרֵד, הם. (מ. יוֹרְדִים) . אַ'ן ארונ= טערגעקומענער, אַ רייכער מאַן וועלכער איז אָרעם געוואָרען .

יוֹרֶה־דֵעָה, הם. דריטער טהייל פון שלחן־ערוך וועלכער ענט=

האלט די רעגעלען איבער ער-
לויבטע און פארבאָטענע שפייזען,
ריינליכקייט א. ד. ג.

יו'רֵש, הם. (מ. יוֹרְשִׁים [יָרְ'שִׁים]).
דער צו וועמען עס געהט איבער
דאָס פארמעגען פון א געשטאָרבע-
נעם, ערבע, נאָכפאָלגער.

יו'רֵש־עֶ'צֶר, הם. (ביבליש).
טהראָן-פאָלגער, קרוינפרינץ.

יו'שֵׁב־או'הֶל, הם. (ביבליש). א
שטוב-זיצער; איינער וועלכער זיצט
און לערנט נאָכאנאנד.

יו'שֶׁר, הם. גערעכטיגקייט; דאָס
געפיהל פון גערעכטיגקייט, גע-
וויסען, געוויסענהאפטיגקייט.

יִזְ'כּוֹר, הם. (ליטורגיש). "ער (גאָט)
זאָל דערמאָהנען", דאָס ערשטע
וואָרט און דער נאָמען פון א גע-
בעט וואָס מע זאָגט פאר די זע-
לען פון די טויטע.

יַחְ'דָו, אר. צוזאמען, לאָמיר זיך
טהיילען! איבער העלפט! (א'ן
אויסדרוק וועלכען מע זאָגט צו
דעם וואָס געפינט עפּעס ווען מע
וויל קריגען דערפון א טהייל).

יִ'חוּד, הם. דאָס זיין אין איין צימער
מיט א פרעמדער פארהייראטהעטער
פרוי (פארבאָטען לויט א תלמודי-
שער פאָרשריפט).

יִ'חוּס, הם. (מ. יִחוּ'סִים). אָפּשטאַ-
מונג, פאמיליע; הויכע אריסטאָ-
קראטישע אָפּשטאַמונג; שטאָלץ,
גרויסקייט. "יחוס אויפ'ן בית־
הקברות און אין דער היים צרות"
(שפּוו.).

יִ'חוּס־בריעף, הם. (מ. יִ'חוּס־
בריעף). א דאָקומענט אָדער א
א בוך וואו עס ווערט אויסגערע-
כענט די אָפּשטאַמונג פון אימי-
צען, גענעאַלאָגיע.

יִ'חוּס־עַצְ'מוֹ, הם. דער ווערט פון
דער פערזאָן אַליין (און ניט פון
זיין אָפּשטאַמונג).

יִ'חוּס'דיג, א. פון א'ן אריסטאָקראַ-
טישער אָפּשטאַמונג.

יִ'חוּסיען־זיך, צש. שטאָלצירען, זיך
גרויס האלטען, זיך באריהמען.

יְחֶזְ'קֵאל, אנמ. דער נאָמען פון א
געוויסען אידישען פּראָפעט; דער
נאָמען פון דעם בוך וואָס ענט-
האלט די פּראָפעצייהונגען פון
יחזקאל.

יחי', זעה יְחְ'יֶה (אזוי ווי אין פילע
אנדערע ווערטער אזוי ווערט אויך
דאָ אויסגעמידען די צוזאמענ-
שטעלונג פון די בוכשטאַבען "י"
און "ה" וועלכע בילדען דאָס
וואָרט "יָה" (גאָט) און זיינען די
צוויי ערשטע בוכשטאבען פון
יְהֹ'וָה, ווז.).

יָ'חִיד, הם. (מ. יְחִי'דִים). א'ן איינ-
צעלנער, א'ן אינדיווידואום; א'ן
איינציגער; א פּריוואַט-פּערזאָן.

יָ'חִיד בְּדוֹר (בְּדוֹ'רוֹ), הם. איינער
אין דער צייט (אין זיין צייט), א'ן
אויסגעצייכענטער.

יְחְ'יֶה, "לעבען זאָל ער", א וואָרט
וועלכען מע שטעלט צו אין שריי-
בען נאָך דעם נאָמען פון א
פּערזאָן.

יַחֲלוּ'קוּ, (תלמודיש). ווי דאַרפען

זיך צוטהיילען, עס געהערט צו ביידען.

יַחְ'סָן, הם. (מ. יַחֲסָ'נִים). איינער וועלכער שטאמט פון א הויכער אריסטאקראטישער פאמיליע; איינפלוסרייכע אדער פריווילעגירטע פערזאן; שטאלצער מענש. "געלט האט א מיאוס'ען טאטען און איז דאך א יחסן" (שפוו.). "דאס קערבעל אין דער גרעסטער יחסן" (שפוו.).

יַחְ'סָנ'דיג, או. שטאלץ, אריסטאקראטיש.

יַחְ'סָ'נוּת, הוו. שטאלץ, גרויסהאלטען זיך מיט אריסטאקראטישער אפשטאמונג אדער אנדערע אויסצייכנונגען.

יַחְ'סָנ'טע, הוו. (מ. יַחֲ'סָנ'טעס). זעה יַחְ'סָן.

יַחְ'סָנ'יען־זיךְ, צוו. זעה יִ'חוּס'ען־זיךְ.

יַ'חַץ, הם. (ליטורגיש). "ער זאל צוטהיילען אויף העלפט", דעריעניגער טהייל פון דער סדר־צערעמאניע וועלכער באשטעהט אין צוברעכען איינע פון די דריי מצית וואס ווערען געלעגט צום טיש.

יִי'אוּשׁ, הם. זעה יֵ'אוּשׁ.

יִי'בּוּם, הם. זעה יִ'בּוּם.

יַי"ג, הם. זעה יַ"ג.

יִי'חוּד, זעה יִ'חוּד.

יִי'חוּס, הם. (מ. יִיחוּ'סִים). זעה יִ'חוּס.

יַ'יִן, הם. וויין.

יין [יַ'יִן]־גֶ'פֶן, הם. וויין פון טרויבען, וויין.

יַ'יִן־הַמְשׁוּ'מָר, הם. (תלמודיש). דער וויין וועלכען גאט האלט אנגעגרייט פאר די פרומע אויף די צייט ווען משיח וועט קומען.

יין [יַ'יִן]־נֶ'סֶךְ, הם. (תלמודיש). וויין וועלכען א געצענדיענער האט אנגעריהרט (פארבאטען צו טרינקען לויט דעם אידישען געזעץ).

יֵין־קַפְרִי'סִין, הם. (תלמודיש). א געוויסער טהייערער וויין פון דעם אינזעל ציפערן.

יַ'יִן־שֶׁל־פֶּ'סַח, הם. וויין וועלכען מע מעג טרינקען אום פסח.

יַ'יִן־שָׂ'רָף (אייגענטליך: שָׂ'רוּף), הם. בראנפען, שנאפס.

יַי"שׁ, הם. זעה יַ"שׁ.

יִי'שׁוּב, הם. (מ. יִישׁוּ'בִים). זעה יִ'שׁוּב.

יִישַׁר [יִי'שַׁר]־כּ'חַ, (תלמודיש). שטארקען זאל זיך די קראפט (דיינע אדער אייערע)! א דאנק!

יִי'תוּר, הם. זעה יִ'תּוּר.

יָכוֹ'ליען [יָכְ'ליען], צש. קענען, זיין אים שטאנד, קענען טהאן.

יְכוֹ'לֶת, הוו. קראפט, פעהיגקייט, מעגליכקייט.

יַבֶּ'בָה, (ביבליש). געברויכט אין אין דעם ווערטעל: "ביי איהם איז יַבֶּ'בָה און יַבֶּ'בָה אלס איינס" (רעדענדיג פון א ן אונגעוויסענדען

מענשען װעלכער קען ניט אונטערשיידען א ״כ״ פון א ״ב״ צוליעב זייער עהנליכקייט).

יֶלֶד, הם. ״א קינד״, א יונג.

יְלוּד־אִשָּׁה, הם. (ביבליש). ״א געבאָרענער פון א פרױענצימער״, א מענש.

יְלָלָה, הוו. (מ. יְלָלוֹת). קלאָג, יאָמער, יאָמער=געשריי.

יַלְקוּט, הם. (מ. יַלְקוּטִים). א זאמלונג פון לעהר=שפּרוכען, פאַבעלען און אויסטייטשונגען פון ביבלישע טעקסטען צונויפגעקליבען פון תלמוד און מדרש.

יָם [יַם], הם. (מ. יַמִּים, יַם׳ען). מעער, אָקעאַן; א גרויסע מאַסע.

יַם־הַקֶּרַח, הם. דאָס אייז־מעער.

יַם־סוּף, הם. דאָס רױטע מעער, דאָס מעער װאָס האָט זיך געשפּאָלטען אויף משה־רבנו׳ס באַפעהל אום דאָס אידישע פאָלק װאָס איז ארויס פון עגיפּטען זאָל קענען דורכגעהן, װי די ביבעל דערצעהלט.

ים־שטאָק, הם. א געװיסער ראָהר װאָס װאַקסט ביי די ברעגעס פון טייכען.

יִמַּח שְׁמוֹ, — וְזִכְרוֹ (מ. שְׁמָם, — וְזִכְרָם; וו. שְׁמָהּ, — וְזִכְרָהּ, מ. שְׁמָן, — וְזִכְרָן), (ביבליש). אויסגעמעקט זאָל װערען זיין נאָמען, — און זיין געדעכטניס.

יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניצע, הוו. (מ. יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניצעס). א פאַרדאָרבענע פרוי.

יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניק, הם. (מ. יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניקעס). א פאַרדאָרבענער קערל.

יְמֵי־הַגְּבָלָה, הם. מ. זעה שְׁלֹשֶׁת־יְמֵי־הַגְּבָלָה.

יָמִים־וְשָׁנִים, הם. מ. (ביבליש). טעג און יאָהרען, א לאַנגע צייט.

יָמִים־נוֹרָאִים, הם. מ. די שרעקליכע טעג, די טעג פון ראש־השנה און יום־כפור.

יָמִים־נוֹרָאִים׳דיג, א. באַלאַנגענדיג צו די ימים־נוראים.

ימ״ש, אב. יִמַּח־שְׁמוֹ (ווו.).

יְנוּקָא, הם. ״א קינד״, א זוהן פון א חסידישען רבי׳ן װעלכער נעהמט שוין קינדװייז איבער די שטעלע פון זיין פאָטער.

יְנִיקָה, הוו. (מ. יְנִיקוֹת). זויגונג, זאפט; נוץ, פּראָפיט, איינקונפט.

יְסוֹד [יְסֹד], הם. (מ. יְסוֹדוֹת). גרונד, פונדאמענט, באזיס; עלעמענט.

יְסוּרִים, הם. מ. פּייניגונגען, שמערצען, װעהטאָגען, ליידען.

יְסוּרִים־שֶׁל־אַהֲבָה, הם. מ. (תלמודיש). ליידען (װעלכע גאָט שיקט אָן אויף א געװיסען מענשען) פון ליבשאַפט װעגען, ליידען װעלכע זיינען ליעב.

יע״א, אב. יִבָּנֶה עִירֵנוּ אָמֵן, ער (גאָט) זאָל בויען אונזער שטאָדט (ירושלים), װערטער װעלכע עס איז איינגעפיהרט ביי די פרומע אידען צוצושטעלען נאָך דעם נאָמען פון א שטאָדט.

יַעֲ'בוֹר־עָלַי־מָה, (ביבליש). זאָל מיט מיר פּאַסירען וואָס עס וויל, זאָל זיין וואָס ס'וועט זיין.

יַעֲ'לֶה, הוו. (מ. יַעֲ'לֶה'ס). "זאָל ארויפשטייגען", דאָס ערשטע וואָרט אין דער נאָמען פון א געבעט וואָס מע זאָגט יום־כפור אין שוהל אויף א זעהר הויכע שטים, א'ן אויפרוהר, א ליאַרם, א גערודער.

יַעֲ'לֶה־וְיָ'בֹא, הם. "עס זאָל ארויפגעהן און קומען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א געבעט וואָס מע זאָגט אום פייערטעג.

יַעֲמוֹ'ד׳, אר. עס זאָל אויפשטעהן! (א וואָרט מיט וועלכען מע רופט אויף אימיצען צום לייענען, אין שוהל).

יַעֲקֹב [יַנְ'קֹב], אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון די אידישע אורפאָטערם, דער זוהן פון יצחק; אָפט געברויכט צו באַצייכענען דאָס אידישע פאָלק. „אז מע גיט ניט יעקב'ן גיט מען עשו'ן" (שפוו.).

יְפֵהפִיָּה [יְפֶ'פִי], הוו. (מ. יְפֵהפִיּוֹת [יְפֶ'פוֹת]). א זעהר שענעם פרויענצימער, א גרויסע פּאַרשוין.

יֶ'פֶת, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון נח'ס דריי זיהן.

יְפַת־תֹּאַר, הוו. (ביבליש). א שענעם פרויענצימער.

יצ"ו, אב. יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְגוֹאֲלוֹ, זאָל איהם באהיטען זיין באשיצער און זיין דערלייזער (ווערטער צוגעשטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון א פערזאָן); אב. יִבָּנֶה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם, ער (גאָט) זאָל בויען ציון און ירושלים (ווערטער צוגעשטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון א שטאָדט).

יִצְחָק, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון די אידישע אורפאָטערם, דער זוהן פון אברהם.

יְצִי'אַת־הַנֶּ'פֶש, הוו. "דער ארויסגאַנג פון דער זעעלע", דער לעצטער הויך, טויט.

יְצִי'אַת־מִצְרַיִם, הוו. (תלמודיש). דאָס ארויסגעהן (פון אידען) פון עגיפּטען; די וואונדער וועלכע האָבען פּאַסירט ווען אידען זיינען אַרוים פון עגיפּטען; גרויסע וואונדער. דערצעהלען יציאת־מצרים, דערצעהלען וואונדער־ליבע זאַכען.

יְצִי'אַת־נְשָׁ'מָה, הוו. (תלמודיש). זעה יְצִי'אַת־הַנֶּ'פֶש.

יְצִי'רָה, הוו. די באשאַפונג (פון דער וועלט).

יֵ'צֶר, הם. זעה יֵ'צֶר־הָ'רָע.

יֵ'צֶר־הָ'רָע, הם. (תלמודיש). דער בייזער גייסט, דער פאַרפיהרער; א זינדיגע לוסט.

יֵ'צֶר־טוֹב, הם. (תלמודיש). דער גוטער גייסט, די נייגונג צו טהאָן גוטס.

יְקוּם־פּוּרְ'קָן, הם. (מ. יְקוּם־פּוּרְ'קָ'ים). די ערשטע ווערטער אין דער נאָמען פון געוויסע צוויי געבעטען וואָס מע זאָגט שבת אין דער פריה. א נייער יקום־פורקן, א נייער אויפטהו.

יַקְנְהָ"ז, אב. יַ'יִן, קִ'דוּשׁ, נֵר, הַבְדָ'לָה, זְמַן, (תלמודיש). דאָס וואָרט ווערט געברויכט אום אָנצודייטען די אָרדענונג אין וועלכער פאַרשיעדענע זעגענשפרוכען דאַרפען געזאָגט ווערען ווען די נאַכט פון פסח קומט אויס צו זיין שבת=צו=נאַכט: צוערשט יַ'יִן (ד. ה. דער זעגענשפרוך אויף וויין), דאַן קִ'דוּשׁ (ווז.), דאַן נֵר (ד. ה. דער זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט אויף דאָס ליכט), דאַן הַבְדָ'לָה (ד. ה. דער זעגענשפרוך אין וועלכען מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס ער אונטערשיידעט צווישען ליכט און פינסטערנים) און דאַן זְמַן (ד. ה. דער זעגענשפרוך "שהחינו" (ווז.) אין וועלכען מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס מע האָט דערלעבט די צייט פון דעם פייערטאָג).

יָ'קָר, הם. אַ טהייערער עדעלער מענש.

יְקַר־הַמְצִי'אוּת, הם. אַ זעלטענע זאַך, אַ'ן אַנטיק=זאַך.

יַקְ'רוּת, הוו. אַ נויטה, אַ הונגער; הויכער פּריין.

יַקְ'רָן, הם. (מ. יַקְרָ'נִים). איינער וועלכער פאַרלאַנגט אַ הויכען פּריין פאַר זיינע וואַארע.

יַקְ'רָנִיטע, הוו. (מ. יַקְ'רָנִיטעס). זעה יַקְ'רָן.

יָ'רֵא, הם. (מ. יְרֵ'אִים). אַ גאָטספאָרכטיגער מאַן.

יָ'רֵא־וְשָׁ'לֵם, הם. (מ. יְרֵ'אִים־וּשְׁלֵ'מִים). אַ גאָטספאָרכטיגער און פאָלקאָמענער מאַן.

יְרֵא [יָ'רֵא]־שָׁמַ'יִם, הם. (תלמודיש). אַ גאָטספאָרכטיגער מאַן.

יִרְ'אָה, יִרְ'אַת־, הוו. פורכט, שרעק; עהרפורכט; גאָטספאָרכטיגקייט.

יִרְ'אַת־הַכָּ'בוֹד, הוו. עהרפורכט.

יִרְ'אַת־הָרוֹמְ'מוּת, הוו. עהרפורכט.

יִרְ'אַת־שָׁמַ'יִם, הוו. (תלמודיש). גאָטספאָרכטיגקייט.

יָרָבְ'עָם־בֶּן־נְבָט, אנם. ירבעם דער זוהן פון נבט, אַ געוויסער קעניג פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט פאַרפיהרט דאָס אידישע פאָלק צו געצענדינסט; אַ פאַרפיהרער.

יְרָגְ'זוֹן, הם. (ביבליש). "זיי וועלען אויפגעציטערט ווערען", גרימצאָרן.

יַרְ'דֵן, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען טייך אין פאַלעסטינא זעהר אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל. "ער קען אויסטרינקען אַ ירדן" (ווער).

יְרוּ'שָׁה, הוו. (מ. יְרוּ'שׁוֹת). אויגענטהום וואָס בלייבט נאָך אַ געשטאָרבענעם, ערבשאַפט, נאָכלאָז. צולעגען דער באָבע'ס ירושה, גאָרניט פאַרלירען. "אַ אידישע ירושה איז אַ גילדערנער אָדער" (שפוו.).

יְרוּשָׁלַיִם, אנוו. דער נאָמען פון דער הויפטשטאָדט פון פאַלעסטינא. ירושלים־דליטא, אַ נאָמען מיט וועלכען מען פלעגט באַצייכענען די שטאָדט ווילנא צוליעב די פיעלע געלעהרטע און פרומע לייט וואָס זיינען אין איהר געוועזן.

יְרוּשַׁלְמִי, הם. דער תלמוד וועלכער איז צונויפגעשטעלט געוואָרען אין פאַלעסטינא (זעה תַּלְמוּד.

יְרוּשַׁלְמִי, אנם. (מ. יְרוּשַׁלְמִים). דער נאָמען פון אַ איד וואָס קומט פון ירושלים.

יָרִיד, הם. (מ. יָרִידִיען), (תלמודיש). יאָהרמאַרק; גרויסער אויפרוהר. "איין בעטלער קען נימ זיין אויף צוויי יריד'ען" (שפוו.).

יְרִידָה, הוו. אַרונטערפאַל, נידערפאַל, אָרעם ווערען.

יְרִיעָה, חוו. (מ. יְרִיעוֹת). איינע פון די שטיקער פאַרמעט פון וועלכע אַ ספר־תורה איז צוזאַמענגענייהט.

יְרָקוֹת, מ. גרינס, גאָרטענפרוכטען.

יַרְשְׁ'ענען, יַרְשִׁ'ענען, צא. ערבען, איבערנעהמען (וואָס אַ געשטאָרבענער האָט געלאָזען). ירש'ען אימיצען, איבערנעהמען אימיצענס פאַרמעגען נאָך זיין טויט. ירש'ען אימיצענס געלט, קריגען אימיצענס געלט נאָך זיין טויט. אָפּ'ירש'ען, ערבען.

יש [יֶשׁ], הם. אַ וועזען, אַ זאַך וואָס מען קען אָנטאַפּען, אַ באַטרעף.

יַ״ש, אב. יַיִן־שָׂרָף (ווז.).

יֵשׁ־אוֹמְרִים [יֶשׁ־אָמְרִים], הם. (תלמודיש). "עס זיינען דאָ אַזעלכע וואָס זאָגען", אַ מיינונג. עס איז דאָ אַ יש־אומרים, עס איז פאַראַן אַ מיינונג.

יֵשׁ [יֶשׁ]־מֵאַיִן, הם. עפּעס (באַשאַפען) פון גאָרנים.

יַשְׁבִ'ען, יַשְׁבִ'ענען, צש. זיצען. צא. אַריינ'ישב'ען, אַריינזעצען (אין פעסטונג).

יֵשׁוּ־הַנּוֹצְרִי, אנם. יעזוס פון נאַזאַרעט, דער געקרייציגטער.

יִשׁוּב, הם. (מ. יִשׁוּבִים). אַ באַוואָהנטע געגענד; אַ דאָרף, אַ קאָלאָניע; באַזעצונג, קאָלאָניזאַציאָן; באַקלערונג, באַראַטהונג.

יִשׁוּב־הַדַּעַת, הם. (מ; יִשׁוּבֵי־הַדַּעַתִיען). באַקלערונג, באַראַטהונג.

יִשׁוּבִיען־זיך, צוו. זיך באַקלערען, זיך איבערלעגען, זיך באַראַטהען.

יִשׁוּבִ'ניצע, הוו. (מ. יִשׁוּבִ'ניצעם). זעה יִשׁוּבִ'ניק.

יִשׁוּבִ'ניק, הם. (מ. יִשׁוּבִ'ניקעם). איינער וואָס וואָהנט אין אַ דאָרף, אַ דאָרפסמאַן; אַ'ן אונערפאַהרענער מענש.

יְשׁוּעָה, הוו. (מ. יְשׁוּעוֹת). הילף, רעטונג.

יְשׁוּעוֹת־וְנֶחָמוֹת, הוו. מ. (ליטורגיש). הילפען און טרייסטונגען, גוטע פאַסירונגען.

יְשִׁיבָה, הוו. (מ. יְשִׁיבוֹת). אַ תלמודישע לעהר־אַנשטאַלט פאַר

פאָרטגעשריטענע שילער; פעס־טונג, טורמע (וואולגאר).

יְשִׁיבָה־בָּחוּר, הם. (מ. יְשִׁיבָה־בְּחוּרִים). אַ שילער פון אַ ישיבה; אַ יונגער מאַן וואָס גיט זיך אָפּ מיט דעם שטודיום פון תלמוד און ווערט אויסגעהאַלטען פון דער געמיינדע.

יְשִׁיבָה־מַאן, הם. (מ. יְשִׁיבָה־לײט). אַ שילער פון אַ ישיבה.

יְשִׁיבָה־שֶׁל־מַעְלָה, הוו. (ליטור־גיש). די הימלישע (געריכט־) זי־צונג.

יָשִׁיש, הם. (מ. יְשִׁישִׁים). אַ (אַנ־געזעהענער) גרייז.

יִשְׁמָעֵאל, אנם. דער נאָמען פון דעם זוהן פון אברהם און זיין שקלאַפין הָגָר (דאָס וואָרט ווערט אויך אָפט געברויכט צו באַצייכנען דאָס טערקישע פאָלק, וועלכעס שטאַמט פון ישמעאל׳ן, לויט ווי עס איז אָנגענומען ביי אידען).

יִשְׁמְרֵנוּ־הַבּוֹרֵא, באַהיטען זאָל אונז דער באַשעפער.

יָשָׁן, א. אַלט; הם. פּאַראַיאָהריגע געטריידע. ז. ה חָדָש.

יִשָּׁקֵנִי, (ביבליש). ער זאָל מיך קושען, אַ וואָרט גענומען פון שיר־השירים (געוועהנליך גע־ברויכט אין אַ וואולגאַרען זינן).

יִשְׂרָאֵל, הם. (מ. יִשְׂרְאֵלִים). אַ איד; דאָס אידישע פאָלק; אַ איד וועלכער איז ניט קיין כהן און ניט קיין לוי.

יַשְׁרָן, הם. (מ. יַשְׁרָנִים). אַ גע־רעכטער, עהרליכער, געוויסענ־האַפטער מאַן.

יַשְׁרָנוּת, הוו. גערעכטיגקייט, עהר־ליכקייט, געוויסענהאַפטיגקייט.

יִשָּׂשׂכָר [יִשָּׂכָר], אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב׳ס צוועלף זיהן.

יָתוֹם, הם. (מ. יְתוֹמִים). איינער וואָס האָט ניט קיין פאָטער אָדער מוטער. „אַ קינד אָהן אַ פאָטער איז אַ האַלבער יתום, אָהן אַ מוטער — אַ גאַנצער יתום" (שפּוו.).

יְתוֹמָה, הוו. (מ. יְתוֹמוֹת). איינע וועלכע האָט ניט קיין פאָטער אָדער קיין מוטער. „אַ יתומה איז אַ וואָלוועלע משקה" (שפּוו).

יֶתוּר, הם. אַ רעשטעל געוואַנד וואָס בלייבט איבער פון אַ קלייד און וועלכעס דער שניידער באַהאַלט געוועהנליך פאַר זיך.

יִתְרוֹ, אנם. דער נאָמען פון משה רבנו׳ס שוויגער־פאָטער; הוו. דער נאָמען פון דער זיבענצעהנטער סדרה (ווז.). האָבען יתרו׳ס נעמען, האָבען פיעל נעמען (לויט דער תלמודישער לעגענדע וועלכע דערצעהלט אַז יתרו האָט געהאַט פיעל נעמען).

יִתְרוֹן, הם. (מ. יִתְרוֹנוֹת). פאָר־צוג, אויסצייכענונג.

כ.

כ, הז. דער עלפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. מיט אַ פינטעלע אינעווייניג (כּ) אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ק", אָהן אַ פינטעלע (כ) אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ח"; אין צעהלען (כ) גערעכענט אַלס 20; צום ענד פון וואָרט געשריבען "ך". זעה כף.

כּ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט) — ווי, אַזוי ווי. כמלך בגדוד, אַזוי ווי אַ קעניג צווישען זיין סוויטע.

כ״ סיון, הז. דער צוואַנציגסטער טאָג פון מאָנאַט סיון, אַ פאַסט־טאָג אין אנדענק אַן גזרת־ת״ח (ווז.).

כְּאוֹר־הַבּוֹקֶר, או. (ביבליש). "ווען עס ווערט ליכטיג דער מאָרגען", אין דער פריה.

כַּאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי, (ביבליש). "אויב איך בין פאַרלאָרען בין איך פאַרלאָרען", איך בין אַזוי ווי אַזוי פאַרלאָרען.

כְּבַד־פֶּה, הז. (ביבליש). "שווער אויף די ליפען", אַ שטאַמלער, אַ מעקעקע.

כָּבוֹד, הז. עהרע, אַכטונג. "אַ כפרה געלט אַבי דער כבוד איז גרויס" (שפוו.). "אַ נגיד האָט פיינט כבוד ווי אַ קאַץ סמעטענע" (שפוו.).

כְּבוֹד־, הז. די ווירדע פון — (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט אין שרײַבען פאַר דעם נאָמען פון אַ פערזאָן).

כִּבּוּד, הז. (מ. כִּבּוּדִים). באַעהרונג; טראַקטאַמענט מיט וועלכען מע נעהמט אויף אַ גאַסט.

כִּבּוּד־אָב [אַב], הז. (תלמודיש). פאָטער־עהרונג.

כִּבּוּד־אֵם, הז. (תלמודיש). מוטער-עהרונג.

כְּבוֹד־מַעֲלָתוֹ —, הז. די ווירדע פון זיין הויכקייט — (ווערטער וואָס מע שרייבט פאַר דעם נאָמען פון אַ וויכטיגער פערזאָן וועלכע מע אדרעסירט).

כְּבוֹד (קְדוּשַּׁת) שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, הז. די (הייליגע) ווירדע פון זיין גלענצענדען נאָמען (אַ טיטול וועלכען מע שרייבט פאַר דעם נאָמען פון אַ גרויסען הייליגען מאַן).

כְּבוֹדוֹ, הז. זיין ווירדע (אַ העפליכע אַרט פון אדרעסירען אימיצען אין אַ בריעף), איהר.

כִּבְיָכוֹל [כִּבְיָכוֹל], הז. (תלמודיש). גאָט (אורשפרינגליך געברויכט, רעדענדיג פון גאָט אַלס פערזאָניפיצירטע מענשליכע געשטאַלט, און באַדייטעט: "גלייך ווי מע וואָלט געקענט אַזוי זאָגען", ד. ה. ווי דער מענשליכער פאַרשטאַנד שטעלט זיך פאָר):

כְּדַאי, א. ווערטה, ווערטה די מיח.

עס איז נים כדאי, עס לוינט זיך ניט.

כִּדְבָ׳עֵי, או. (תלמודיש). אזוי ווי עס באדארף צו זיין, געהעריג.

כְּדוֹ׳מֶה, או. גלייך ווי, אזוי ווי, צום ביישפיעל.

כְּדוֹ׳מֶה־לָ׳שָׂל, או. צום ביישפיעל.

כַּ׳דוּר, הם. (מ. כַּדוּ׳רִים). א באל, א קויק, א רונדע זאך.

כַּ׳דוּר־הָאָ׳רֶץ, הם. דער ערד=קוגעל.

כְּדֵי, ב. גענוג אום, אום, דאמיט.

כְּדֵי בִּזָּ׳יוֹן וָקֶ׳צֶף, (ביבליש). עס איז גענוג שאנד און פארדרוס.

כְּדֵי־לְהָ׳מִית, או. גענוג צו טויטען, מערדעריש.

כְּדִין, — וּכְדָת [׳כְּדָת׳], או. לויט דעם (אידישען) געזעץ, נאך אלע פאָדערונג פון געזעץ.

כִּדְמַשְׁמָ׳עוּת, או. (תלמודיש). ווי עס שיינט, ווי עס ווייזט אוים.

כְּדֶ׳רֶךְ־הַטֶּ׳בַע, או. ווי דער שטייגער פון דער נאטור, נאטירליך.

כְּדָת [כְּדַת], או. זעה כְּדִין.

כְּדַת־מ׳שֶׁה־וְיִשְׂרָ׳אֵל, או. (ליטורגיש). לויט די (הייראטה=) געזעצען פון משה און דעם אידישען פאָלק, לויט די אידישע הייראטה=געזעצען.

כְּהָא לַחְ׳מָא עַנְ׳יָא, (ליטורגיש). „אזי ווי דאָס דאָזיגע ברויט״, די ערשטע ווערטער פון דער הגדה (א׳ן אנדער לעזע=ארט איז: „הא לחמא עניא״).

כְּהַאי־לִשָּׁ׳נָא, או. (תלמודיש). מיט אזא שפראך, אזוי, נעמליך.

כְּהוּ׳נָּה, הוו. פריסטערטהום, פריסטערליכע אָפשטאמונג. „א כפרת די כהונה פאר א שיינען פנים״ (שפוו.).

כְּהַ־יּוֹם, או. היינט, איצט.

כֹּ׳הֵן, הם. (מ. כֹּ׳הֲנִים). א פריסטער; א איד וואָס שטאמט פון דעם אמאָליגען פריסטער=שטאם און וועלכער האָט געוויסע רעליגיעזע רעכטען און פליכטען וואָס א געוועהנליכער איד האָט ניט: ער טאָר ניט הייראטהען א פרוי וואָס איז געשיידט פון איהר מאן, ער טאָר ניט ארייננעהן אין דאָס הויז וואו עס געפינט זיך א טויטער, ער ווערט אויפגערופען דער ערשטער צום לייענען אין שוהל א. א. וו.. געבען כהן, אויפרופען צום לייענען אלס כהן. „א כהן איז א בעסן״ (שפוו.). ארויסווייזען דעם כהן, ארויסווייזען צאָרן.

כֹּ׳הֵן־גָּ׳דוֹל, הם. (מ. כֹּ׳הֲנִים־גְּדוֹ׳לִים). דער אויבער=פריסטער (פארצייטען ביי אידען).

כֹּ׳הֵן־צֶ׳דֶק, הם. א וואהרער פריסטער, א כהן.

כְּהֵ׳נָּה־וְכָהֵ׳נָּה, (ביבליש). אזוי פיעל און נאָך א מאָל אזוי פיעל, מעהרערע מאָל אזוי פיעל.

כְּהֶ׳רֶף־עַ׳יִן, או. (תלמודיש). ווי א וואונק פון א׳ן אויג, אויגענבליקליך.

כּוֹ'הֵן, הם. (מ. כּוֹ'הֲנִים). זעה כּ'הֵן.

כּ'וּן, הם. מיין, אבזיכט.

כַּוָּ'נָה, הוו. (מ. כַּוָּ'נוֹת). זעה כַּוָּ'נָה.

כּוֹת'ם, אב. כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹ'בָה (ווז.).

כּו'לוֹ, או. אין גאנצען, גענצליך.

כּוּלֵּי־הַאי', (תלמודיש). אזוי פיעל? טאקע אזוי?

כּוֹ'לֵל, הם. (מ. כּוֹ'לְלִים). א פאראיינינונג פון מעה־ערע אידישע געמיינדען מיט דעם צוועק צו פארוואלטען זייערע רעליגיעזע אנגעלעגענהייטען אָדער פאר אויסטהיילונג פון געלט און שטיצע צו אָרעמע (געוועהנליך געברויכט אויף א'ן אָרגאניזאציאָן צונויפגעשטעלט פון אלע אידישע געמיינדען פון א געוויסען לאנד אָדער א געוויסער געגענד מיט דעם צוועק אויסצוטהיילען שטיצע צו זייערע אָרעמע אין פאלעסטינא).

כּוֹ'לֵל, א. (מ. כּוֹלְ'לִים). אלגעמיין, צענטראל. אין כולל, אין אלגעמיינעם.

כּוֹ'לֵל־זיין, צא. איינשליסען, ענטהאלטען; פארבינדען, פאראיינינען.

כּוֹ'מֶר, הם. א (ניט־אידישער) פריסטער אָדער גייסטליכער.

כַּוָּ'נָה, הוו. (מ. כַּוָּ'נוֹת). אבזיכט, צוועק; מיין, טיעפער מיין, געדאנקען; אויפמערקזאמקייט; באגייסטערונג, עקסטאז.

כּוֹס [כָּס], הם. (מ. כּוֹ'סוֹת). א בעכער, א באָקאל. מאכען א כוס, מאכען א שנאפס.

כּוֹס־אֵלִיָּ'הוּ, הם. זעה אֵלִיָּ'הוּ־הַנָּ'בִיאס־כּוֹס.

כּוֹ'סִיע, הוו. א בעכער, א גלעזעל. מאכען די כוס'ע, טרינקען, פיאנעווען.

כּוֹ'סִיען, צש. טרינקען, פיאנעווען.

כּוֹ'פֶר, הם. (מ. כּוֹפְ'רִים). א לייקענער (אן גאָט).

כּוֹ'פֵר־בְּעִי'קָר, הם. (מ. כּוֹפְ'רִים־בְּעִי'קָר), (תלמודיש). איינער וואָס לייקענט אן דעם הויפטפונקט (גאָט).

כּוֹ'פֵר־הַ'כֹּל, הם. איינער וואָס לייקענט אן אלץ (גאָט, רעליגיאָן א. א. וו.).

כּוֹרְ'עִים, או. (ליטורגיש). זיך בוקענדיג, אויף די קניע. פאלען כורעים, פאלען אויף די קניע; זיך ערנידעריגען.

כּוֹרְ'עִים־וּמִשְׁתַּחֲ'וִים, או. (ליטורגיש). זיך בוקענדיג און קניענדיג.

כּוֹ'רֵת־בְּרִית־זיין, צש. (ביבליש). שליסען א בונד (פון פריינדשאפט אָדער פרידען).

כּוּשׁ, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען לאנד דערמאָנט אין דער ביבעל. זעה הוֹ'דוּ.

כּוֹ'תֶל־מַעֲרָ'בִי, הם. די וועסטליכע וואנד פון דעם צערשטערטען בית־המקדש וועלכע איז פארבליבען שטעהן ביז איצט.

כָּ׳זָב, הט. (מ. כְּזָ׳בִים). אַ ליגען.

כָּ׳זָב־וָשֶׁ׳קֶר, מ. ליגען און באַטרוג.

כַּזְבָן, הט. (מ. כַּזְבָ׳נִים). אַ ליגנער.

כַּזְ׳בָנ׳טע, הוו. (מ. כַּזְ׳בָנ׳טעס). זעה כַּזְ׳בָן.

כָּ׳זוב, הט. (מ. כְּזוּ׳בִים). זעה כָּ׳זָב.

כְּזַ׳יִת, הט. (תלמודיש). (גרויס) ווי אַ׳ן אוילבערט, די גרויס פון אַ׳ן אוילבערט (אַ מאָס זעהר אָפט געברויכט אין תלמוד און אין אידישע רעליגיאָנס־געזעצען, צ. ב. ש.: וויינינגער ווי אַ כזית מעג מען עסען אָהן געוואַשען). „גרויס ווי אַ כזית".

כּ׳חַ, הט. (מ. כּ׳חוֹת). שטאַרקייט, קראַפט, מאַכט; פאָלמאַכט, באַפאָלמעכטיגונג; אנשטרענגונג. זיך אָנטהאָן אַ כח, זיך אנשטרענגען.

כּ׳חַ־גַּבְ׳רָא, הט. (תלמודיש). מענער־קראַפט, שטאַרקייט.

כּ׳חַ־הַדִּמְ׳יוֹן, הט. איינבילדונגס־קראַפט, פאָרשטעלונגס־קראַפט.

כּ׳חַ־הַדִּ׳בּוּר, הט. די קראַפט פון רעדען, רעדענס־קראַפט.

כּ׳חַ־הַמְדַ׳מֶּה, הט. זעה כּ׳חַ־הַדִּמְ׳יוֹן.

כּ׳חַ־הַרְשָׁ׳אָה, הט. פאָלמאַכט, דאָס רעכט צו פאָרטרעטען (אימיצען).

כְּחוֹל־הַיָּם [הַיָּם׳], או. (ביבליש). ווי דאָס זאַמד פון מעער, זעהר פיעל.

כְּחוֹ׳מֶר בְּיַד הַיּוֹ׳צֵר, (ליטורגיש). ווי לעהם אין דער האַנד פון דעם טעפּער.

כִּי־הוּא־זֶה, (ביבליש). „אז דאָס איז עס", אויף אזוי פיעל. „ניט צו מאָל כי־הוא־זה" (ווער.).

כִּי־תָ׳בוֹא, הוו. דער נאָמען פון דער פופציגסטער סדרה (ווז.).

כִּי־תֵ׳צֵא, הוו. דער נאָמען פון דער נייין־און־פערציגסטער סדרה (ווז.).

כִּי־תִ׳שָּׂא, הוו. דער נאָמען פון דער איין־און־צוואנציגסטער סדרה (ווז.).

כְּיַד־הַמֶּ׳לֶךְ, או. (ביבליש). מיט קיניגליכער האַנד, מיט פולער האַנד, גרויסאַרטיג.

כְּיָדוּ׳עַ, או. אזוי ווי עס איז באַוואוסט.

כִּ׳יוּן, הט. זעה כִּ׳וּן.

כִּ׳יוֹר, הט. אַ וואַסער־פאַס וואָס שטעהט אין פאָלעס פון אַ שוהל אָדער קלויז צו וואַשען די הענד איידער מע געהט אריין.

כִּי׳לַי, הט. אַ קאַרגער, אַ געלט־גייציגער מענש.

כִּי׳נָה, הוו. (מ. כִּי׳נִים). זעה כִּ׳נָּה.

כִּיס, הט. אַ בייטעל, אַ געלט־ביי־טעל.

כִּיס׳לער, הט. (מ. כִּיס׳לערס). טאַשען־דיעב, קעשעניק, באַטריגער.

כִּיסֵא־, זעה כִּסֵא־.

כִּישׁוּף, הם. (מ. כִּישׁוּפִים, כִּישׁוּפִ'ען). זעה כִּשׁוּף.

כָּךְ, או. אזוי.

כָּךְ־הֲוָא, (תלמודיש). אזוי איז (מאקי) געוועזען, אזוי האָט זיך מאקי אויסגעלאָזען.

כָּל־, א. אלע, יעדער, יעדע, דער גאנצער, די גאנצע.

כָּל־בּוֹ, הם. "אין איהם איז אלץ פאראנגען", איינער וואָס קען אלצ־דינג אָדער וואָס טויג זיך צו אלצדינג; אלדאָס שלעכטס, אלע שלעכטע אייגענשאפטען; א גע־וויסע אויסגאבע פון דעם אידי־שען געבעט־בוך וועלכע ענט־האלט אלע געבעטען און אלע ליטורגישע רעגעלען פאר דאָס גאנצע יאָהר.

כָּל־בּוֹ'ניצע, הוו. (מ. כָּל־בּוֹ'ני־צעס). איינע וועלכע האָט אלע שלעכטע אייגענשאפטען.

כָּל־בּוֹ'ניק, הם. (מ. כָּל־בּוֹ'ני־קעס). איינער וועלכער האָט אלע שלעכטע אייגענשאפטען, א'ן אויסוואורף.

כָּל־דַאֲלִים־גָבַר, (תלמודיש). דער וואָס איז דער שטארקער דער קומט ביי (פיהרט אויס).

כָּל־הוֹן־דְעָלְמָא, הם. (תלמודיש). דאָס גאנצע רייכטהום פון דער וועלט.

כָּל־הַמִינִים, מ. אלע זאָרטען.

כָּל־הַנְעָרִים, או. אלע אינגלעך (צוזאמען). אויפרופען כל הנערים, אויפרופען אום שמחת־תורה אין שוהל אלע אינג־לעך אין איינעם און פאר אלע צוזאמען לייענען פון דער תורה (דער איינפיהר שטאמט פון דעם וואָס אום שמחת־תורה מוז יעדער איד צי קליין צי גרויס אויפגערו־פען ווערען צום לייענען און ווייל עס איז ניטאָ צייט גענוג צו ליי־ענען איטליכען באזונדער ווערען די אינגלעך אויפגערופען אלע אין איינעם); אלע אויף איין מאָל, ניט אויסצייכענענדיג קיינעם בא־זונדער.

כָּל־הַנְגִישׁוֹת [הַנְגִי'שׁוֹת], — שֶׁבָּעוֹ'לָם, מ. אלע פייניגונגען, — אויף דער וועלט. אָנטהאָן כל־הנגישות, שטארק פאר־פאָלגען.

כָּל־הַפְּסָלְ'נוּת, הוו. אלדאָס בייז, אלע שלעכטע אייגענשאפטען.

כֹּל־וָכֹל [כָּל־וְכָל], הם. "אלץ מיט אלץ", דער גאנצער מאכער.

כָּל־וְלָךְ, הם. א גאנצער מאכער (פאָ־ראָדיע אויף כָּל־וְכָל, ווז.).

כָּל־זְמַן, או. די גאנצע צייט וואָס, אזוי לאנג ווי.

כָּל־זְמַן שֶׁהַנְשָׁמָה בְּקִרְבִּי, (לי־טורגיש). אזוי לאנג ווי די זעעלע איז אין מיר. "כל־זמן שהנשמה בקרבי עסט מאָ־טיע" (ווער.).

כָּל־חֲמָ'תוֹ (חֲמָ'תִי), הם. (תלמו־דיש). זיין (מיין) גאנצער גרימ־צאָרן.

כָּל־טוּב', הס. (ביבליש). אלדאָס גוטס.

כל־יָ'כול, א. אלמעכטיגער. "ער איז א כ ל ־ י כ ו ל".

כָּל־יָ'מַי, מ. (תלמודיש). "אלע מיינע טעג", מיין גאנצעס לעבען.

כָּל־יְמֵי־חַ'יָיו, מ. (ביבליש). "אלע טעג פון זיין לעבען", זיין גאנצעס לעבען.

כָּל־יָ'מָיו, מ. "אלע זיינע טעג", זיין גאנצעס לעבען.

כָּל־יִשְׂרָ'אֵל, הס. (ביבליש). דאָס גאנצע אידישע פאָלק, אלע אידען. "וואָס עס וועט זיין מיט כ ל ־ י ש ר א ל וועט זיין מיט רב־ישראל" (ווער. — ד. ה. וואָס עס וועט זיין מיט אלעמען וועט זיין מיט דיר, מיר, איהם א. א. וו.).

כָּל־יִשְׂרָ'אֵל אַ'חִים, אלע אידען זיינען ברידער.

כָּל־יִשְׂרָ'אֵל חֲבֵ'רִים, אלע אידען זיינען קאַמעראַדען.

כֹּל מַאֲמִי'נִים שֶׁהוּא', (ליטורגיש). "אלע גלויבען אז ער", די ערשטע ווערטער פון א געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה. פון כ ל מ א מ י נ י ם ש ה ו א, פון אלע זאָרטען (פאראָדיע אויף כָּל־הַמִּי'נִים, ווז.).

כָּל־מוּם־רָע [רַע], הס. יעדער שלעכטער פעהלער, יעדע פאַרדאָרבענע אייגענשאַפט.

כָּל־מִי'נֵי, מ. אלע זאָרטען.

כָּל־נִדְרֵ'י, הס. (ליטורגיש). "אלע פאַרשפּרעכונגען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א געוויסען געבעט וואָס מע זינגט מיט א זעהר ריהרענדער מעלאָדיע אין דער נאַכט פון יום־כפור.

כָּל־עוֹד־, או. (ביבליש). אזוי לאַנג, אזוי לאַנג ווי, ביז וואַנען.

כָּל־שֶׁכֵּן [כָּלְ'שֶׁכֵּן], או. (תלמודיש). געוויס, געוויס דאָך, אום זאָ מעהר, צ. ב. ש.: איב א קראַנקער קען עס טהאָן כ ל ־ ש כ ן א געזונדער.

כִּלְאַ'חַר־יָד [יַד], או. (תלמודיש). ווי אונטער דער האַנד, פאַרביי־געהענדיג.

כְּלֹא־יָ'דַע, או. אזוי ווי ער וואָלט ניט געוואוסט. זיך מאַכען כ ל א י ד ע, זיך מאַכען ניט וויסענדיג אָדער ניט זעהענדיג.

כֶּ'לֶב, הס. (מ. כְּלָ'בִים). א הונד; א שלעכטער בייזער מענש. א קאַרגען רופט מען חזיר א שלעכטען רופט מען כ ל ב" (שפּוו.).

כֶּ'לֶב־שֶׁבַּכְּלָ'בִים, הס. "א הונד פון אלע הינט", א זעהר שלעכטער מענש.

כַּלְבִּ'טע, הוו. (מ. כַּלְבִּ'יטעס). "א צויג", א שלעכטע בייזע פרוי.

כַּ'לָה, חוו. (מ. כַּ'לוֹת). א פאַרלאָבטע; א פרויענצימער אין דעם טאָג פון איהר חתונה, ברויט. "אלע כ ל ו ת זיינען שעהן אלע מתים זיינען פרום"

(שפוו.). "אוים כלת ווייטער אַ מויד" (ווער.).

כּ'לָה־זווערען, צא. פאַרניכטעט ווערען, אונטער־געהן, פאַרשווינדען.

כּ'לָה־מויד, הוו. (מ. כּ'לָה־מיידען). אַ מיידעל וואָס איז אַלט גענוג צו הייראַטהען, אַ דערוואקסען מיידעל.

כּ'לָה־מַתָּ'נָה, הוו. (מ. כּ'לָה־מַתְּ'נוֹת). אַ געשאַנק וואָס מע גיט דער כלה.

כּ'לָהן־, כּ'לָה'נען־זיך, צוו. זיך פוצען מיט דער אבזיכט זיך צו פאַרהייראַטהען, זיך זעהר שטאַרק פוצען.

כְּלוֹ'מֶ'רשט, אז. (תלמודיש: כְּלוֹ'מַר). אַזוי ווי, מאַכענדיג דעם אָנשטעל פון, ניט ריכטיג מיינענדיג, זאָגענאַנט.

כל"ז, אב. כְּלֵי־זֶמֶר [כְּלֶזְ'מֶר] (ווז.).

כְּלְחוֹךָ'־הַשּׁוֹ'ר', אז. (ביבליש). זעהר פריה, פאַרטאָג (די אייגענטליכע באַדייטונג פון די ווערטער איז: "ווי עס עסט אָפּ דער אָקס (דאָס גראָז)". דער אויסדרוק איז וואַהרשיינליך אַ פּאַראָדיע אויף כְּעֲלוֹ'ת־הַשַּׁ'חַר אָדער כְּעֲלוֹ'ת־הַבּוֹ'קֶר. דאָס וואָרט "הַבּוֹ'קֶר" — דער מאָרגען, דורך זיין עהנליכקייט צו "הַבָּ'קָר" — דאָס פיה, האָט פיעלייכט געפיהרט צו דער פּאַראָדיע פון כְּלְחוֹךָ'־הַשּׁוֹ'ר').

כְּלִי [כֵּ'לִי], הוו. (מ. .. לִים). אַ געפעס, אַ געשיר; געצייג, אינסטרומענט; פייהיגקייט; דער אָרגאַן פון זינגען; אַ פיינע זאַך; אַ בעגאַבטער מענש; אַ פיגור אין שאך־שפּיעל (קעניג, קעניגין, לויפער, ריטער אָדער ראָך). ארויסגעהן פון די כלים, ארויסגעהן פון געדולד; ענטציקט ווערען. אַ פוסטע כלי, אַ פוסטער אונוויסענדער מענש. אריבייטען אויף אַלע כלים, אריבייטען זעהר ענערגיש. "גאָלדענע כלים ווערען קיינמאָל ניט שווארץ" (שפוו.).

כְּלִי [כֶּ'לִי], הוו. (מ. כֵּ'לִיים). אַ וואסער־פאַס, אַ קובעל.

כְּלֵי־בַ֫יִת [כְּ'יִת], מ. (ביבליש). הויזגערעטהע, מעבעל.

כְּלֵי־זָ'הָב, מ. (ביבליש). גאָלדענע געשיר.

כְּלֵי־זַ'יִן, מ. (תלמודיש). וואפען.

כְּלֵי־זֶ'מֶר, מ. שפּיעל־אינסטרומענט.

כְּלֵי־זֶמֶר [כְּלֶזְ'מֶר], הם. (מ. כְּלֵי־זֶ'מֶר, כְּלֵי־זְמָ'רִים *). שפּיעלער, מוזיקאַנט. "אז דאָס מיידעל קען ניט טאַנצען זאָגט זי אז די כלי־זמר קענען ניט שפּילען" (שפוו.). "אז מע צעהלט ספירה קומט אויף די כלי־זמר אַ פגירה" (שפוו.).

כְּלֵי־כֶ֫סֶף [כֶּ'סֶף], מ. (ביבליש). זילבערנע געשיר.

כְּלֵי־מַכְשִׁי'רִין, מ. זעה מַכְשִׁי'רִין.

כְּלִי [כֵּ'לִי]־נִפְלָ'אָה, הוו. אַ וואונדער־ליכע פעהיגקייט, אַ גרויסער טאַלאַנט (אין זינגען).

כְּלֵי־קוֹ'דֶשׁ, הם. מ. די אָנגעשטעל־

טע פון דער געמיינדע (א רב, א חזן, א שמש א. א. וו.).

כְּלִי [כֵּ'לִי]־שְׁלֹ'מֹה, הוו. א פעהיגע באגאבטע פערזאָן.

כְּלָל [כְּלָל], המ. (מ. כְּלָ'לִים). א רעגעל, א הויפטזאַץ; פובליקום, געמיינדע, פאָלק, מענשהייט; צאָהל, סומע. אריינרעכנען אין כלל, אריינרעכנען אין דער צאָהל. אין כלל, אין אלגעמיי־נעם. ארבייטען פאר'ן כלל, ארבייטען פאר דאָס פאָלק, פאר די מענשהייט א. א. וו.. א כלל, אין קורצען, אין קורצע ווערטער.

כְּלָל [כְּלַל], או. גענצליך, איבער־הויפט, אין אלגעמיינעם.

כְּלַל־זַאךְ, הוו. (מ. כְּלַל־זאַכען). אלגעמיינער אינטערעס, אלגע־מיינע זאך.

כְּלַל־טהוּער, המ. (מ. כְּלַל־טהוּ־ערס). איינער וועלכער ארבייט פאר אלגעמיינע אינטערעסען.

כְּלַל־יִשְׂרָ'אֵל, המ. דאָס גאנצע אי־דישע פאָלק.

כְּלַל־מענש, המ. (מ. כְּלַל־מענ־שען). זעה כְּלַל־טהוּער.

כְּלִ'ערלַיי', א. אלערליי.

כְּמְדוּ'מֶה־לִי, או. ווי מיר דאכט זיך, ווי מיר שיינט.

כַּ'מָה, א. פיעל, מעהרערע.

כַּ'מָה־וְכַמָה [וְכַ'מָה]. או. (תלמו־דיש). זעהר פיעל.

כַּ'מָה־שָׁ'נִים, המ. פיעל יאָהרען, א לאנגע צייט.

כַּ'מוּת, הוו. קוואנטיטעט, צאָהל.

כִּמְנְ'יַן־, או. ווי די צאָהל פון —.

כְּמֶ'לֶךְ־בְּגָדוּד', או. (ביבליש). אזוי ווי א קעניג צווישען דער סוויטע. "כמלך־בגדוד ווי א הונד אין קראָפּיווע" (אָפּטע פאראָדיע).

כִּמְעַט', או. פאסט, שיער, בײ־נאָהע.

כְּמַשְׁמָ'עוּת, או. (תלמודיש). ווי עס שיינט, ווי עס זעהט אויס.

כֶּן־יאַבְ'דוּ, (ביבליש). אזוי זאָלען אונטערגעהן (די פיינד פון גאָט), ווערטער וועלבע מע זאָגט ווען מע הערט פון דעם טויט אָדער אונגליק פון א געהאַסטער פער־זאָן.

כְּנֶ'גֶד, פ. קעגען, אנטקעגען; אין פארגלייך מיט.

כְּנֶ'גֶד, המ. א געגנער.

כְּ'נָה, הוו. (מ. כְּ'נִים). א לויז.

כְּנוּפְ'יָא, הוו. (מ. כְּנוּפְ'יוֹת). פאר־זאמלונג, געזעמעל, געזעלשאפט.

כְּ'נִים, מ. "לייז", איינע פון די צעהן פלאָגען וואָס גאָט האָט אָנ־געשיקט אויף די עגיפטער כדי זיי זאָלען ארויסלאָזען דאָס אידישע פאָלק פון זייער לאנד. זעה עֶ'שֶׂר־מַ'כּוֹת.

כְּנֶ'סֶת־יִשְׂרָ'אֵל, הוו. (תלמודיש). דאָס אידישע פאָלק.

כְּ'נָפָה (אייגענטליך: כָּ'נָף), הוו. (מ. כְּנָ'פוֹת). איינע פון די פיער עקען פון א טלית אָדער טלית־

קטן וואו עס ווערען איינגעמאכט די ציצית.

כּ׳סֵא־הַכָּ׳בוֹד, הם. (ביבליש). דער שטוהל פון עהרע, דער טהראָן־שטוהל פון גאָט.

כּ׳סֵא־הָרַבָּ׳נוּת, הם. דער ראַבינער־שטוהל, די שטעלע פון אַ ראַבינער.

כְּקֶ׳דֶר, או. נאָך דער רייהע, נאָכאַנאַנד.

כְּסוּ׳מָא בְּאֲרוּבָּה [כְּאַרוּ׳בָּה], או. (תלמודיש). "אַזוי ווי אַ בלינדער (טרעפט) אין פענסטער", בלינדערהייד, צופעליג.

כִּסְ׳לֵיו, הם. דער דריטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין נאָוועמבער־דעצעמבער און האָט ניין־און־צוואַנציג טעג.

כֶּ׳סֶף, הם. זילבער.

כּעֲלוֹת־הַבּוֹ׳קֶר, או. (ביבליש). ווען עס געהט אויף דער מאָרגען, גאַנץ באַגינען.

כּעֲלוֹת־הַשַּׁ׳חַר, או. (ביבליש). זעה כּעֲלוֹת־הַבּוֹ׳קֶר.

כְּעָ׳נִי־בְּפֶתַח [כְּפֶּ׳תַח], או. אַזוי ווי אַ׳ן אָרעמאַן ביי דער טהיר.

כַּ׳עַס, הם. (מ. כּ׳עַס׳ען). צאָרן, פאַרדרוס. ווערען אין כעס, אַריינקומען אין צאָרן.

כַּעְ׳סָן, הם. (מ. כַּעֲסָ׳נִים). איינער וועלכער קומט לייכט אריין אין צאָרן, אַ היציגער מענש.

כַּעְ׳סָנִ׳יטע, הוו. (מ. כַּעְ׳סָנִיטעס). זעה כַּעְ׳סָן.

כַּעְ׳סָנִיען, כַּ׳עַסיען, צש. זיין צאָרניג, צאָרנען. כעסנ׳ען זיך — זיך ערגערן, זיך היצען, זיין צאָרניג.

כְּעַפְ׳רָא־דְאַרְ׳עָא, או. (ליטורגיש). ווי שטויב פון דער ערד. מאַכען כעפרא־דארעא, מאַכען צו־גאָרנישט, מאַכען מיט בלאָטע צוגלייך, שטאַרק זידלען.

כַף [כָף], הם. (מ. כָ׳פּיען). דער נאָמען פון דעם עלפטען בוכשטאַב (כ) פון דעם אידישען אלף־בית. לאַנגע־כף, שלעכטע־כף אָדער שלוס־כף, דער נאָמען פון דעם זעלביגען בוכשטאַב ווען געשריבען צום ענד פון אַ וואָרט (ך). קרומע־כף, דער בוכשטאַב כ.

כּף [כָּף], הם. (מ. כָּ׳פּיען). דער נאָמען פון דעם עלפטען בוכשטאַב (כּ) פון דעם אידישען אלף־בית. קרומע־כף, דער בוכשטאַב כּ.

כַּף־הַקֶלַ׳י*, הוו. זעה כַּף־הַקֶ׳לַע.

כַּף־הַקֶ׳לַע [הַקֵ׳לַע], הוו. (ביבליש). איינע פון די פייניגונגען וועלכע די פאַרזינדיגטע נשמה מוז אויסשטעהן און וועלכע באַשטעהט אין דעם וואָס זי ווערט אַרומגעשליידערט פון בייזע גייסטער הין און הער.

כְּפוּי [כָּ׳פוּי] **טוֹ׳בָה**, הם. (מ. כְּפוּיי־טוֹ׳בָה), (תלמודיש). אַ׳ן אונדאַנקבאַרער מענש.

כָּ'פוּל־שְׁמוֹ'נָה, א. געפלאָכטען אין אכט (וועברויכט געוועהנליך אויף פעדעם פון ציצית פון וועלכען יעדער איינער איז צונויפגעדרייהט פון אכט דינערע פעדעם. די גאנץ פרומע טראָגען בלויז אזעלכע ציצית).

כָּ'פוּל־שְׁמוֹ'נָה'דיג, א. כפול־שמונה (ווז.); זעהר שטארק. א כ פ ו ל ש מ ו נ ה ' ד י ג ע ר פאטש, א שטארקער פאטש.

כְּפִי־, פ. נאָך, לויט, לויט ווי.

כְּפִי־הַיְכוֹ'לֶת, או. נאָך די קרעפטען.

כְּפִי־הַמְדוּ'בָּר, או. לויט ווי עס איז אָפגערעדט געוואָרען, לויט'ן אָפמאך.

כְּפִי'רָה, הוו. לייקענונג (אן גאָט), גאָטלאָזיגקייט.

כֶּפֶל [כֶּ'פֶל], הם. די דאָפּעלע צאָהל, צוויי מאָל אזוי פיעל; פארדאָפּעלונג, מולטיפליקאציאָן (אין אריטהמעטיק).

כֶּפֶל [כֶּ'פֶל]־כִּפְלַ'יִם, הם. דאָפּעל מאָל דאָפּעל, מעהרערע מאָל אזוי פיעל.

כֶּפְּ'ליען, צא. דאָפּלען, פארדאָפּלען.

כַּפָּ'רָה, הוו. (מ. כַּפָּ'רוֹת). אויסלייזונג, פארגעבונג, פארצייהונג, א הוהן אָדער א האָהן וועלכע מע קוילעט אין דעם טאָג פאר יום־כפור אלס א'ן אויסלייזונג פאר די זינד. א שעהנע רייגע כ פ ר ה!, עס איז רעכט אויף איהם (איהר א. א. וו.). א כ פ ר ת קעגען איהם אלע אנדערע, ער איז בעסער אָדער פיעל מעהר ווערטה ווי אלע אנדערע. דארפען אויף כ פ ר ו ת, ניט דארפען. טויגען אויף כ פ ר ו ת, טויגען צו גאָרניט. שלאָגען כ פ ר ו ת, דרעהען די הוהן אָדער האָהן פון כפרה איבער'ן קאָפּ זאָגענדיג דערביי "זה חליפתי". שלאָגען כ פ ר ו ת מיט אימיצען, אויפאָפּפערן אימיצען צוליעב אייגענע נוצען. ווערען די כ פ ר ה פאר אימיצען, זיין שקלאפיש איבערגעבען צו אימיצען. "א גאנץ יאָהר האָדעוועט מען די כ פ ר ה און ערב יום־כפור פליהט זי אוועק" (שפוו.). "דער מענש זינדיגט און דער האָהן איז די כ פ ר ה" (שפוו.).

כַּפָּ'רָה־געלט, הז. געלט וועלכעס מע געברויכט ערב יום־כפור אנשטאָט א הוהן אָדער א האָהן אלס א'ן אויסלייזונג פאר די זינד און וועלכעס מע שענקט אוועק צו אָרעמע לייט.

כַּפָּ'רָה־היהנדעל, הז. (מ. כַּפָּ'רָה־היהנדלעך). דער אָפּפער פאר א פרעמדענס שולד, אונשולדיגער אָפּפער.

כַּפְתּוֹר־וָפֶ'רַח, או. (ביבליש). "א קנעפּעל און א קוויטעל", צאצקעדיג, אויסגעצייכענט.

כ"ץ, אב. כֹּ'הֵן־צֶ'דֶק (ווז.).

כ"ץ, אב. כֶּ'סֶף־צָ'רוּף, געלייטערטער זילבער, ד. ה. געלט. "וואו נעהמט מען די כ"ץ (קאַץ)?" (ווער. — ד. ה. וואו נעהמט מען דאָס געלט?).

כְּצֹאן־בְּלִי־רוֹ'עֶה (ביבליש: כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה), ווי שעפּ־סען אָהן אַ פּאַסטוך. "כצאן בלי רועה, ווי אַ הונט אָהן אַ'ן עק (אָדער: ווי אַ שייגעץ אָהן אַ פּייפעל)" (ווער.).

כְּצַפִּי'חִית־בִּדְבַ'שׁ, או. (ביבליש). אַזוי ווי אַ קוכען אין האָניג, זעהר געשמאַק.

כְּקֶ'דֶם, או. אַזוי ווי פריהער, אַזוי ווי אַמאָל.

בקש"ת, אב. כְּבוֹד קְדוּ'שַּׁת שֵׁם תִּפְאַרְ'תּוֹ (ווז.).

כְּרוּב, הם. (מ. כְּרוּ'בִים). ענגעל; איינע פון די צוויי געפליגעלטע מענשליכע פיגורען וואָס זיינען געשטאַנען אין דעם בית־המקדש איבער די לוחות.

כְּרוּז [כְּרוֹז], הם. (מ. כְּרוּזִים [כְּרוֹ'זִים]). אַ'ן אויסרוף, פּראָקלאַמאַציאָן; אַ שטים פון הימעל.

כִּרְחוֹ'ק מִזְ'רָח מִמַּעֲ'רָב, או. (ביבליש). אַזוי ווייט (איינער פון צווייטען) ווי אָסט פון וועסט.

כְּ'רָךְ, הם. (מ. כְּרָ'כִים). אַ באַנד.

כְּרַךְ, הם. (מ. כְּרַ'כִּים). אַ גרויסע שטאָדט.

כְּרַךְ־גָ'דוֹל, הם. אַ גרויסע שטאָדט.

כַּרְבַּשְׁ'תָּא, הוו. (תלמודיש). די הינטערשטע קישקע.

כַּרְ'מֶל, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסער געגענד אין פּאַלעסטינא אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

כַּרְ'עֵיה־דְאַבוּ'הֵיְדיג, או. ניט גוט דעראַן, ניט אין פריינדליכע באַציהונגען (די עטימאָלאָגיע פון דעם אויסדרוק איז רעטהזעלהאַפט. אורשפּרינגליך קומען די ווערטער פון דעם תלמודישען זאַץ (עירובין ע.): יוֹרֵשׁ כַּרְעֵיה דְאַבוּהֵי, דער ערבע איז דער פוס פון זיין פאָטער).

כָּ'רֵת, הם. פריהער טויט, דאָס שטאַרבען פאַר דער צייט, אָפּגעשניטענע יאָהרען (אַ שטראָף וועלכע עס קומט לויט דעם אידישען געזעץ פאַר געוויסע זינד). כרת אויף יענער וועלט, אַ געוויסע באַשטראָפונג נאָכ'ן טויט.

כָּ'רֵת־יאָהרען, הו. מ. אָפּגעשניטענע יאָהרען, פריצייטיגער טויט. האָבען כרת־יאָהרען (פון אימיצען), זעהר פיעל אויסשטעהן.

כִּ'שּׁוּף, הם. (מ. כְּשׁוּ'פִים, כִּ'שׁוּפִ'ען). צויבערקונסט, צויבערקראַפט; צויבער, צויבערוואונדער; רייץ, צוציהונג.

כִּ'שּׁוּף־מַאַכער, הם. (מ. כִּ'שּׁוּף־מַאַכערס). צויבערער.

כִּ'שּׁוּפ'דיג, א. באַזיצענדיג צויבערקראַפט; זעהר אַנציהענד.

כִּ'שּׁוּפ'ען, צש. מאַכען צויבערקונצען; צוציהען, אַנציהען. צא. באַ'כשופ'ען, פאַר'כשופ'ען, באַצויבערן. אַרויס'כשופ'ען, אַרויסבריינגען דורך צויבער.

כְּשׁוּ'רָה, או. אין אָרדענונג, ווי געהעריג.

כְּ'שֵׁם, או. ווי, אַזוי ווי.

כְּשְׁמוֹ־כֵּן־הוּא, (ביבליש). אַזוי ווי זיין נאָמען אַזוי איז ער אַליין.

כָּ'שֵׁר, הם. (מ. כְּשֵׁ'רים; וו. כְּשֵׁ'רָה, מ. כְּשֵׁ'רוֹת). ערלויבט, צובאַרייט אָדער געמאַכט נאָך די אידישע רעליגיאָנס־געזעצען; פרום, ריין, אונשולדיג, עהרליך; נאַאיוו, אונערפאַהרען. כשר פלייש, פלייש וואָס אַ איד מעג עס'ן. אַ כשר'ע מקוה, אַ מקוה וואָס איז געמאַכט לויט די רעליגיעזע פאָרשריפטען. אַ כשר'ער איד, אַ פרומער עהרליכער איד. אַ כשר'ער מסחור, אַ געזעצליכעס געשעפט. אַ כשר'ע נשמה, אַן עהרליכע אונשולדיגע פערזאָן. אַ כשר קיהעלע, אַ נאַאיווע נאַרישע פערזאָן. אַ כשר קינד, אַ געזעצליך־געבאָרענעס קינד. אַ כשר'ע מציאה, אַ זעהר ביליגער איינקויף. כשר פאַרדיענען, עהרליך פאַרדיענען. "בעסער אַ כשר'ער גראָשען איידער אַ טרף קערבעל" (שפוו.). "ער איז טרף אָבער זיין געלט איז כשר" (ווער.).

כָּ'שֵׁר־וְיָ'שָׁר, א. ריכטיג און ווי עס געהער צו זיין.

כָּ'שֵׁר־טאַנץ, הם. (מ. כָּ'שֵׁר־טענץ). אַ געוויסער אַלט־מאָדישער אידישער טאַנץ וועלכען מע טאַנצט אַרום דער כלה אין דעם אָבענד פון דער חתונה.

כּ'שֵׁר־שטיין, הם. (מ. כּ'שֵׁר־שטיינער). אַ שטיין וועלכען מע ברענט אָן און מע לעגט אַריין; אין אַ וואַסער־געפעס צוזאַמען מיט מעטאַל־געשיר אום זיי צו רייניגען אויף פסח.

כַּשְׁ'רוּת, הוו. די אידישע שפייז־געזעצען; דאָס זיין געזעצליך (אין רעליגיעזען זינן).

כַּ'שֶׁר'ען, צא. צובאַרייטען לויט די אידישע רעליגיעזע געזעצען, אַזוי ווי: כשר'ן פלייש — דורך דעם וואָס מע זאַלצט עס, כשר'ען נייע געשיר אויף פסח — דורך דעם וואָס מע שווענקט זיי אין וואַסער, כשר'ען דעם אויווען אויף פסח — דורך דעם וואָס מע הייצט איהם אָן זעהר שטאַרק, א. א. וו.; ערקלערען אַלס ערלויבט לויט די אידישע געזעצען.

כָּ'שֵׁרִיקייט, הוו. געזעצליכקייט (אין רעליגיעזען זינן).

כשׁ"ת, אב. כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְ'תּוֹ (ווז.).

כַּת, הוו. (מ. כַּ'תּוֹת). סעקטע; באַנדע.

כַּת־לֵיצָ'נִים, הם. מ. "באַנדע פון אָפּלאַכערס", אָפּלאַכערס, שטיפערס, שפּאַסמאַכערס; ניט־גוטע, טייוואָלים.

כְּתָב [כְּתַב], הם. (מ. כְּתָ'בִים). שריפט, מאַנוסקריפט; אַ דאָקומענט, אַ צייגניס, אַ קאָנטראַקט (וואָס די געמיינדע מאַכט מיט אַ רב אויף אַ געוויסען טערמין); האַנדשריפט.

כְּתַב־יָד [יַד], הם. (מ. כִּתְ'בֵי־יַד, כְּתַב־יַ'דיען). מאַנוסקריפט, אַ געשריבענעס ווערק.

כְּתָ'בָא־רַ'בָּא, הם. אַ גרויסער שרייבער, איינער וואָס האָט אַ שענע האַנדשריפט אָדער שרייבט אַ שענע שפּראַך.

כְּתָ'בוּת, הוו. שפּאַס, שפּאַס־מאַכעריי. אין כתבות, אין שפּאַס. „מיט דעם מלאך־המות מאַכט מען ניט קיין כתבות” (שפּוו.). זעה קאַטאָוועס.

כְּתַ'בְן, הם. (מ. כַּתְבָ'נִים). אַ שרייבער.

כְּתַ'בּ'עֶן, **כַּתְ'בּ'ענען**, צא. (וואולגאַר): שרייבען.

כִּ'תָּה, הוו. (מ. כִּ'תּוֹת). סעקטע; אַ גרופּע קינדער (אין אַ שולע), אַ קלאַס; אַ הויפען (פון ענגלען).

כָּ'תוּב־וְחָ'תוּם, א. געשריבען און אונטערגעצייכענט, פעסט באַשלאָסען.

כְּתוּ'בָּה, הוו. (מ. כְּתוּ'בּוֹת). הייראַטה־קאָנטראַקט אין וועלכען די געגענזייטיגע פאַרפליכטונגען פון מאַן און פרוי ווערען אויסגערעכענט; דאָס געלט וואָס דער מאַן פאַרפליכטעט זיך צו געבען דער פרוי ווען ער וועט זיך מיט איהר שיידען אָדער איהר איבערצולאָזען נאָך זיין טויט. „אז דער זוהן האָט חתונה גיט ער דער ווייב אַ כתובה און דער מאַמען אַ גט” (שפּוו.).

כְּתוּ'בִים, מ. „די שריפטען” (מיט דעם נאָמען ווערען באַצייכענט די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: תהלים, משלי, איוב, שיר־השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר, דניאל, עזרא, נחמיה, דברי־הימים).

כְּתוּ'בִים־אַחֲרוֹ'נִים, מ. „די לעצטע שריפטען” (מיט דעם נאָמען ווערען באַצייכענט געוויסע אידישע ביכער וועלכע זיינען געשריבען געוואָרען אין ביבלישע צייטען און ווערען אנערקענט אלס אויטאָריטעטען אָבער זיינען ניט אזוי הייליג ווי די ביכער פון דער ביבעל, אזוי ווי „בן־סירא”, ווז.).

כְּתִיב, „שרייב”, אַ צייכען־וואָרט וואָס צייגט אָן ווי אַ טעקסט אין דער ביבעל זאָל געשריבען ווערען (אַנדערש ווי עס ווערט געלעזען). זעה קְרִי.

כְּתִי'בָה, הוו. אַ געשריפט; אַ פאַרשרייבונג.

כְּתִי'בָה וַחֲתִי'מָה טוֹ'בָה, הוו. אַ פאַרשרייבונג און אַ פאַרזיגעלונג (אין דעם הימלישען בוך פון לעבען) צום גוטען, וואונש־ווערטער וועלכע מע זאָגט איינער דעם אַנדערען אום ראש־השנה (עס ווערט געגלויבט אז אין דעם בוך פון לעבען ווערט דער שיקזאל פון יעדען מענשען פאַר דאָס גאַנצע יאָהר פאַרשריבען אום ראש־השנה פאַרזיגעלט אום יום־כפור און דאַן אונווידערריפליך באַשטעטיגט אום הושענא־רבה).

כְּתִ'יבּ'עט, א. געשריעבען אין דער פיער־עקיגער העבּרעאישער שריפט וועלכע ווערט געברויכט אין ספרי־תורות, מזוזות א. ד. ג.. כתיב'עטע אותיות, פיער־עקיגע העברעאישע בוכשטאַבען.

כְּתֶר, הם. אַ קרוין (פון זילבער אָדער גאָלד וועלכע מע טהוט אָן אויף אַ ספר־תורה); דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס די חסידים זאָגען אנשטאט דאָס געבעט וואָס הויבט זיך אָן מיט "נעריצך" וועלכעס ווערט געזאָגט ביי די מתנגדים. "כתר האָט ער פאַרגעסען און נעריצך האָט ער ניט אויסגעלערנט" (שפוו.).

ל.

ל, הם. דער צוועלפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אלס 30. זעה לַמֶד.

ל־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט) — צו, פאַר, אויף, צוליעב, לויט, נאָך. לחיים, צום לעבען. לתצאין, אויף העלפט. לטובת־, צו גונסטען פון —. לכל־הדעות, נאָך אַלע מיינונגען.

לֹא, או. ניט, ניין. "לא מיט אַ'ן אלף" (ווער. — דער אויסדרוק שטאַמט פון דעם וואָס אין העברעאיש איז דאָ נאָך אַ וואָרט לוֹ (מיט אַ "ו" צום ענד) — צו איהם, וועלכעס ווערט אויסגעשפראָכען אַזוי ווי לא — ניין). "לא מיט אַ ספאָדעק" (פאַראָדיע).

לא־דַי, או. ניט גענוג וואָס, ניט בלויז, ניט נאָר.

לא־זוֹ'כֶה, (ווואולגאַר). ניט דערלעבען ווּעסטו (וועט ער, זי, א. א. וו.) עס, געברויכט אין דעם ווערטעל: "מאַכט רש"י לא־זוכה".

לא־יוּצְ'לַח*, הם. (ביבליש. אייגענטליך: לא־יִצְלַח). אַ טויגעניכטס.

לא־יוּצְ'לַח, לא־יוּצְ'לַחידיג, א. ניט טויגליך, נוצלאָז.

לא־יֶחֱ'רַץ, הם. (ביבליש). "עס זאָל ניט שאַרפען (זיין צונג קיין הונד)", געלט וואָס מע גיט איינמיצען פאַר שווייגען.

לא־יֶחֱ'רַץ־געלט, הז. געלט וואָס מע גיט אימיצען פאַר שווייזען.

לא־יִמָּ'לֵט, או. ניט פאַסירען זאָל עס, גאָט באַהיט אויב עס וועט טרעפען.

לא־עֲלֵי'כֶם, או. (ביבליש: לא־אֲלֵיכֶם). ניט אויף אייך געדאַכט.

לא־עֲלֵי'כֶמדיג, א. קראַנק, ניט מיט אלעמען.

לא־עָלֵי'נוּ, או. ניט אויף אונז געדאַכט.

לא־פִּדָלְ'תִּי, (וואולגאר). האָב איך ניט געפידעלט!, אז ניט אין אויך רעכט! (דאָס אידישע וואָרט "פידלען" ווערט דאָ באהאנדעלט ווי א העברעאישעס צייט=וואָרט פאראָדירענדיג דאָס העברעאיש וואָרט־לא־פִּלָּלְתִּי, בראשית מ"ח).

לא־תִגְ'נֹב, (ביבליש). זאָלסט ניט נעהמען פרעמדעס אייגענטהום אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען. דאָס זיבענטע פון די צעהן געבאָטען.

לא־תַחְ'מֹד, (ביבליש). זאָלסט ניט באגעהרען פרעמדעס אייגענטהום, דאָס ניינטע פון די צעהן געבאָ=טען.

לא־תִנְ'אָף, (ביבליש). זאָלסט ניט בוהלען (געשלעכטליך פארקעהרען מיט א פרעמדער פרוי), דאָס זעקסטע פון די צעהן געבאָטען.

לא־תַעֲשֶׂה, המ. (מ. לא'־תַעֲשֶׂה'ס), (תלמודיש). "זאָלסט ניט טהאָן", א פארווער, א פארבאָט (די אידישע געזעצען טהיילען זיך אין געבאָטען "צו טהאָן" (עשה, ווז.) און פארבאָ=טען "ניט צו טהאָן").

לא־תִרְ'צָח, (ביבליש). זאָלסט ניט מאָרדען, דאָס פינפטע פון די צעהן געבאָטען.

לְאִ'בּוּד, או. פארלאָרען, פאר=שווענדעט, אין ניוועץ.

לֵ'אָה, אנוו. איינע פון די אור־מו=טערס פון דעם אידישען פאָלק די פרוי פון יעקב.

לַאֲהוּ'בִי, צו מיין גוטען פריינד (א וואָרט וואָס מע שרייבט אין אָנ=הויב פון א בריעף צו א באקאנ=טען).

לַאֲהוּ'בִי־בריעף, המ. (מ. לַאֲהוּ'בִי־בריעף). א פריינדשאפט=בריעף.

לַאו, המ. (מ. לאוִין), (תלמודיש). א פארבאָט, א לא־תעשה (ווז.).

לַאו דְבוּ'רִים, אר. (וואולגאר). ניט גערעדט! שא!

לַאו־דַוְקָא, או. (תלמודיש). ניט גראָד אזוי, ניט אקוראט אזוי, ניט אזוי.

לְאוּ'מִי, המ. (מ. לְאוּ'מִיִּים). אי=דישער נאציאָנאליסט.

לַאֲחָ'דִים, או. איינצעל=ווייס, אין איינצעל=פארקויף, אויפ'ן העקער.

לְאַ'חַר־הַמַּעֲ'שֶׂה, או. נאָך דער פאסירונג, נאָך אלעמען.

לְאַ'חַר־יִיְ'אוּש, או. (תלמודיש). נאָך דעם ווי מע האָט שוין אויפ=געגעבען יעדע האָפנונג.

לְאַ'חַר מֵ'אָה שָׁ'נִים, או. "נאָך הונ=דערט יאָהר", נאָכ'ן טויט.

לאַטחען, לאַטחענען, צא. (וואול=גאר). וואהרשיינליך פארגרייזט פון לַקְ'חִיען (ווז.).

לְאִי־בּוּד, או. זעה לְאִ'בּוּד.

לַאֲלָ'פִים וְלִרְבָ'בוֹת, או. (ביבליש). אין די טויזענדען און אין די צעהנדליג=טויזענדען, אין גרויסע מאסען.

לַאֲלְ'תַר, או. אין גיכען.

לֵא'מֹר, או. (ביבליש). אזוי צו זאָגען, נעמליך, ווי פאָלגט. געוועהנליך זאָגט מען אין שפאס אי

דאָס העברעאישע וואָרט אי די אידישע איבערזעצונג: "לאמר אזוי צו זאָגען".

לָא'מר'ען, צא. (וואולגאר). זאָגען, אויסזאָגען.

לַאֲפּו'קֵי, או. (תלמודיש). אָבער, דאָך, אים גענענטהייל.

לֵב [לֶב], הס. (מ. לְבָ'בוֹת). הערץ, מוטה, כאראקטער. מע דארף האָבען לבבות דאָס צו טהאָן, מע דארף האָבען א הארטען כאראקטער אָדער פרעכהייט דאָס צו טהאָן.

לֵב־טו'ב [לֶב־טָב], הס. (ביבליש). א גוט־הערץ; א גוטהערציגער מענש.

לְבַד־, ב. אויסער.

לְבַד־זֶה, או. אויסער דעם.

לְבוּש, הס. (מ. לְבוּ'שִׁים). קלייד, באקליידונג, פארקליידונג.

לָ'בָן (הָאֲרַ'מִי), אנמ. לבן (דער אראמעער), דער נאָמען פון דעם שוויגער־פאָטער פון יעקב וועלכער האָט דעם לעצטערען מעהרערע מאָל אָפגענארט, ווי די ביבעל דערצעהלט; א באטריגער.

לְבָ'נָה, הוו. (מ. לְבָ'נוֹת). מאָנד. האלבע לבנות, די איינשלוס־צייכענס "( )".

לְבָ'נוֹן, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען וואלדיגען בארג אין פאלעסטינא זעהר אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

לַ"ג־בָּעוֹ'מֶר, הס. דער דריי־און־דרייסיגסטער פון די טעג פון ספירה וועלכער איז א האלבער פייער־טאָג און אין וועלכען אלע טרויער־געזעצען וועלכע ווערען אָפגעהיט אין די טעג פון ספירה (אזוי ווי: ניט שערען זיך, ניט מאכען קיין האָכצייט א. א. וו.) ווערען אונטערבראָכען.

לְגַ'בֵּי־, פ. (תלמודיש). נעבען, ביי; לויט, נאָך.

לְגָלוּתֵ'נוּ, או. זינט אונזער פאר־טריבען ווערען (פון פאלעסטינא). א' תת"ם לגלותנו, 1840 יאָהר זינט אידען זיינען פארטריבען געוואָרען (פון פאלעסטינא) אָדער 1910 לויט דער קריסטלי־כער צייטרעכנונג.

לְגַמְ'רֵי, או. (תלמודיש). אין גאנ־צען, גענצליך. לגמרי ניט, אין גאנצען ניט, איבערהויפט ניט.

לְהַ'בָּא, או. (תלמודיש). אין דער צוקונפט.

לְהַ'בָּא'דיג, א. צוקינפטיג.

לְהַבְ'דִיל, או. צו אונטערשיידען, אונטערשיידענדיג (א'ן אויסדרוק געברויכט ווען מע דערמאָנט צו־זאמען א הויכע און א נידריגע, א הייליגע און א שמוציגע זאך א. א. וו.).

לְהַבְ'דִיל אֶ'לֶף הַבְדָ'לוֹת, צו אונ־טערשיידען מיט טויזענד אונטער־שיידונגען (א פארשטארקערונג פון דעם אויסדרוק לְהַבְ'דִיל, ווו.).

לְהַבְ'דִיל בֵּין טוּמְ'אָה לְטָהֳרָה [לְטַהֳ'רָה] , אונטערשיידענדיג צווישען אונריינקייט און ריינקייט. זעה לְהַבְ'דִיל.

לָ'הוּט, א. צופלאַמט, פאַרקאָכט. זיין להוט נאָך געלט, זיך יאָגען נאָך געלט.

לְהַכְ'עִיס, או. צו ערגערען, צום טראָטץ.

לְהַכְ'עִיס'ניצע, הוו. (מ. לְהַכְ'עִיס'ניצעס). איינע וואָס טהוט זאַכען צו ערגערן אַנדערע.

לְהַכְ'עִיס'ניק, הם. (מ. לְהַכְ'עִיס'ניקעס). איינער וואָס טהוט זאַכען צו ערגערן אַנדערע.

לְהֵפֶךְ [לְהֵ'פֶּך] , או. פאַרקעהרט, אים געגענטהייל.

לה"ק, אב. לְשׁוֹן־הַקוֹ'דֶשׁ (ווז.).

לַהֲ'רוֹג־וּלְאַ'בֵּד, א. (ביבליש). צו טויטען און צו פאַרטיליגען. ער אין אויף איהם להרוג־ולאבד, ער איז זעהר שטאַרק אויפגעבראַכט אויף איהם.

לְהִשְׁתַּקֵ'עַ, או. (ליטורגיש). זיך אויפצוהאַלטען, מיט דער אַבזיכט צו פאַרבלייבען.

ל"ו, מ. זעה ל'מֶד־וָאו.

לִוְיָה, **לוֹ'וְיָה**, הם. (מ. לוֹ'וְיִים). איינער וועלכער באָרגט (געלט), א שולדנער.

לְוָ'יָה, הוו. (מ. לְוָ'יוֹת). זעה לְוָיָה.

לוּ'חַ, הם. (מ. לוּ'חוֹת). קאַלענדאַר. "דער לוח טרעפט אויך א מאָל" (שפוו.). "אַז מע זאָל וואַרטען אויף דעם לוח'ס פּאָראָדע וואָלט מען קיין מאָל קיין ברויט ניט געהאַט" (שפוו.).

לוּ'חַ־הַמְפַתְּ'חוֹת, הם. אינהאַלטס־פאַרצייכניס.

לוּ'חוֹת, הם. מ. די צוויי טאָוולען אויף וועלכע עס זיינען געווען אויסגעקריצט די צעהן געבאָטען און וועלכע גאָט האָט געגעבען משה־רבנו'ן אויפ'ן באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

לוּ'חוֹת־הַבְּרִית', הם. מ. (ביבליש). די טאָוולען פון דעם בונד (צווישען גאָט און דעם אידישען פאָלק). זעה לוּ'חוֹת.

לוֹט [לָט], אנם. דער נאָמען פון א געוויסען מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז זיינע טעכטער האָבען איהם אָנגעטרונקען מיט וויין. "שכור ווי לוט" (ווער.).

לֵוִ'י, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וואָס קומט אַרויס פון לוי'ן און די מיטגליעדער פון וועלכען האָבען (פאַרצייטען ביי אידען) ערפילט געוויסע פריסטער־פליכטען און געהאַט געוויסע פריסטער־רעכטען; א מיטגליעד פון דעם שטאַם לוי (נאָך איצטער האָבען די וואָס שטאַמען פון דעם דאָזיגען שטאַם געוויסע פליכטען און פריווילעגיען צווישען דעם אידישען פאָלק. זיי זיינען די וועלכע וואַשען אָפּ די הענד פון די כהנים פאַר'ן דוכנ'ען, זיי ווערען אויפגערופען צום לייענען אין שוהל

גלייך נאָך דעם ווי מע רופט אויף דעם כהן און איידער מע רופט אויף אַ ישראל, אַ. אַ. וו.), (מ. לְוִיִים). געבען לוי, אויפרופען צום לייענען אַלס אַ לוי.

לְוָיָה [לְוַיָה], הוו. (מ. לְוָיוֹת [לְוַיוֹת]). די באַגלייטונג פון דעם טויטען צו דעם פּלאַץ וואו ער ווערט באַערדיגט, לייכען־פּראָצעסיאָן.

לְוְיָתָן, הם. דער גרויסער פיש וועלכער רינגעלט אַרום, לויט דער לעגענדע, די גאַנצע וועלט און איז אָנגעבריים אַלס אַ שפּייז פאַר די פרומע אין דער צוקונפט.

לוּלָב, הם. (מ. לוּלָבִים [לולְבִים]). אַ פאַלם־צווייג געברויכט אום סוכות פאַר רעליגיעזע צוועקען. שאָקלען לולב, מאַכען די פאָרגעשריבענע מיסטישע באַוועגונגען מיט'ן לולב. בענשען לולב, זאָגען אַ געוויסען זעגענשפּרוך האַלטענדיג אין איין האַנד דעם לולב און אין דער אַנדערער דעם אתרוג. אויסזעהן ווי אַ לולב, זיין הויך און מאָגער.

לוֹמְדוּת [לָמְדוּת], הוו. (תלמודישע) געלעהרזאַמקייט.

לוֹמְדֵי־תוֹרָה [לָמְדֵי־תוֹרָה], הם. מ. די וועלכע גיבען זיך אָפּ מיט דעם שטודיום פון תלמוד און ראַבינישער ליטעראַטור.

לוֹמְדִים [לָמְדִים], הם. מ. געלעהרטע (אין דער ראַבינישער ליטעראַטור).

לוֹמְדִייש [לָמְדִייש], אַ. געלעהרט, שאַרפזיניג.

ל״וֹ־נִיק, הם. (מ. ל״וֹ־ניקעס). זעה לַמֶד־וָאוֹ־נִיק.

לוֹ־עַג־לָרָשׁ, הם. (ביבליש). אַייגער וועלכער מאַכט שפּאַס פון אָדער רייצט זיך מיט אַ'ן אָרעמאַן.

לְזֵכֶר־עוֹלָם, צום אויביגען אַנדענקען (געוועהנליכע אָנהויב־ווערטער פון אַ'ן אויפשריפט אויף אַ גראָב־שטיין).

לְחוּמְרָא, אָו. (תלמודיש). „צו דער שטרענגער זייט", אוּנגינסטיג. פסק'ען לחומרא, ענטשיידען (אַ רעליגיעזע פראַגע) אויף אַ שטרענגער אַרט. זעה לְקוּלָא.

לֵחוּת, הוו. „פייכטקייט", שליים.

לְחַיִים, אָר. צום לעבען! צו געזונדהייט! (אַ טרונק־שפּרוך). טרינקען לחיים, טרינקען פאַר (אימיצענס) געזונדהייט. מאַכען לחיים, מאַכען אַ שנאַפּס.

לְחָיַיִם, מ. באַקען. אַריינפאָהרען אין די לחיים, געבען פּעטש.

לְחַיִים (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם, אָר. (ליטורגיש). צום (גוטען) לעבען און צו פריעדען! (אַ געגענוואונש צו דעם וואָס זאָגט „לחיים"); אָו. געזונדערהייד. געהט אייך לחיים ולשלום, געהט אייך געזונדערהייד, געהט אייך אין גאָט'ס נאָמען.

לְחַיִים וְלִשְׁנָאָבעל, אָו. פּאַראָדיע אויף „לחיים ולשלום" (וו.).

לַחְלוּ׳חִית, הוו. (תלמודיש). ״א פייכטקייט״, א שפּריץ, א שפור. ער האָט ניט אין זיך קיין ל ח ל ו ח י ת אידישקייט, ער האָט ניט אין זיך קיין שפּריץ אידישקייט.

לַחֲלוּ׳טִין, או. אין גאנצען, גענצליך, אבסאָלוט.

לֶ׳חֶם, הם. ברויט.

לֶ׳חֶם לֶאֱ׳כוֹל וּבֶ׳גֶד לִלְ׳בּוֹשׁ, (ביבליש). ברויט צום עסען און א קלייד אָנצוטהאָן.

לֶ׳חֶם־מִשְׁ׳נֶה, מ. (ביבליש). די צוויי לאַבענס ברויט וועלכע עס איז איינגעפיהרט צו לעגען צום טיש שבת און פייערטעג.

לֶ׳חֶם־ע׳נִי, הם. (ביבליש). דאָס ברויט פון אָרעמקייט, מצות.

לֶ׳חֶם־עֲנִ׳יִּים, הם. ברויט פאר אָרעמע.

לַחְ׳מָא, הם. זעה לֶ׳חֶם.

לַחֲצָ׳אִין, או. (תלמודיש). אויף העלפט, איבער העלפט.

לַ׳חַשׁ, הם. (מ. לְחָ׳שִׁים). א שפּרוך וועלכען מע זאָגט אויף א וואונד אָדער קראַנקהייט אום זיי צו היילען.

לְטוֹ׳בָה, או. צום גוטען.

לְטוֹ׳בַת־, או. צו גונסטען פון —.

לְטוֹ׳בַת־הַכְּלָל [בִּכְלָל'], או. פאר די נוצען פון דער געמיינדע, פאָלק, מענשהייט א. א. וו.

לַיְּהוּ׳דִים, או. (ביבליש). ״פאר די אידען״, פרעהליך, לוסטיג (דער פולער טעקסט אין דעם בוך ״אסתר״ פון וועלכען דאָס וואָרט איז גענומען איז: לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר, און פאר די אידען איז געוועזן א ליכטיגקייט און א פרייד און א לוסטיגקייט און א'ן עהרע). עס טהוט זיך דאָרטען ל י ה ו ד י ם, עס איז דאָרטען זעהר פרעהליך.

לִיוְיָ׳תָן, הם. זעה לִוְיָ׳תָן.

לֵ׳יחוּת, הוו. זעה לֵ׳חוּת.

לֵיל־שִׁמּוּ׳רִים, הם. (ביבליש). די נאכט פון אָפּהיטונג (אזוי ווערט גערופען די ערשטע נאכט פון פסח, ווייל אין יענער נאכט האָט גאָט באהיט די אידען פון די עגיפּטער צו דער צייט ווען זיי האָבען זיך אָנגעגרייט צו פארלאָזען מצרים).

לִי׳לִית, הוו. די קעניגין פון די טייוואָלים; א שלעכטע בייזע פרוי.

לִי׳מוּד, הם. (מ. לִימוּ׳דִים). זעה לִ׳מוּד.

לֵיצָ׳נוּת, הוו. שפּאס, שפּאס־מאכעריי.

לֵיצָ׳נוּתִ׳דיג, א. שפּאסהאפט, סאטיריש, הומאָריסטיש.

לֵיצָ׳נֵי־הַדּוֹר [הַדָּר'], הם. מ. (תלמודיש). די שפּאס־מאכערס פון דער צייט, די אָפּלאַכערס.

לִי׳קוּי־, הם. זעה לִ׳קוּי־.

לֵית [לֵ׳ת] בְּרֵי׳רָה, (תלמודיש). עס איז ניטא קיין אויסוואהל, מע קען זיך אנדערש ניט העלפען.

לְיֶתֶר־בִּטָּחוֹן, או. פון מעהר זי־כערהייט וועגען, אויף יעדען פאל.

לְיֶתֶר־חִזּוּק, או. צוליעב מעהר פארשטארקערונג, אום די זאך צו באפעסטיגען.

לֶךְ־לְךָ, הוו. "געה דיך", דער נא־מען פון דער דריטער סדרה (ווז.). "לך־לך איז בעסער ווי שלח־לך" (שפוו. — ד. ה. עס איז בעסער אליין צו געהן איידער אוועקגעשיקט צו ווערען).

לִכְבוֹד', צו דער ווירדע פון (א טי־טול־וואָרט געשריבען פאר דעם נאָמען פון דער פערזאָן וועלכע מע אדרעסירט). לכבוד הרבני —, צו דעם ווירדיגען געלעהרטען —.

לְכָבוֹד [לְכָ'בוֹד], או. צו עהרע, צו עהרע פון. מאכען לכבוד אי־מיצען א מאָהלצייט, מאכען א מאָהלצייט צו איםיצענס עהרע. איהם לכבוד, איהם צו עהרע.

לְכָה־דוֹ'דִי, הם. (ליטורגיש). "קום געליבטער", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א געזאנג־גע־בעט מיט וועלכען מע באגריסט פרייטאג־צו־נאכט דאָס אנקומען פון שבת.

לְכוּ־נְרַנְּ'נָה, הם. (ליטורגיש). "קוםט לאָמיר זינגען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א קאפיטעל תהלים וועלכען מע זינגט פרייטאָג־צו־נאכט.

לְכָל־הַדֵּ'עוֹת, או. נאָך אלע מיי־נונגען, נאָך אלעמענ'ס געשמאק.

לְכָל־הַפָּ'חוֹת, או. שם ווענינסטען, צום ווענינסטען.

לְכָל־הַפָּ'נִים, או. זעה עַל־כָּל־פָּ'נִים.

לְ'בֶן, או. דאריבער, דערפאר, צו־ליעב דעם, פלוא.

לְכַתְּחִ'לָּה, או. (תלמודיש). פון אָנפאנג, אין אָנהויב, אין פלוג, אורשפרינגליך, אייגענטליך.

לְלֹ'עַג־וּלְקֶ'לֶס, או. (ביבליש). צו שפאָט און צו שאנד.

לְמַאי, או. צו וואָס? וואָרום?

לָ'מֶד, הם. (מ. לַ'מֶדיען). דער נאָמען פ'ן דעם צוועלפטען בוכ־שטאב (ל) פון דעם אידישען אלף־בית.

לַ'מֶד־וָאו, הם. מ. "די זעקס און דרייסיג" צדיקים וועלבע געפינען זיך שטענדיג אויף דער וועלט און לעבען אזוי פארשטעלט אז קיינער ווייס פון זיי ניט; איינער פון די זעקס־און־דרייסיג; א זעהר פרומער באשיידענער מאן.

לַ'מֶד־וָאו'ניצע, הוו. (מ. לַ'מֶד־וָאו'ניצעס). א זעהר פרומע בא־שיידענע פרוי.

לַ'מֶד־וָאו'ניק, הם. (מ. לַ'מֶד־וָאו'־ניקעס). איינער פון די זעקס און דרייסיג פארבארגענע פרומע לייט (זעה לַ'מֶד־וָאו); א זעהר פרומער באשיידענער מאן.

לַמְ'דָן, הם. (מ. לַמְדָ'נִים). א גע־לעהרטער (אין תלמוד אָדער

ראַבינישער ליטעראַטור).

לְמַדָּ'נות, תוו. זעה לוּמְדוּת.

לִ'מוּד, הם. (מ. לִמּוּ'דִים). אַ זאַך וועלכע מע לערנט, אַ לעהר־געגענשטאַנד, אַ שטודיום.

לִמוּ'דִיּוֹת, הוו. מ. וויסענשאַפטען, קענטעניסען.

לְמַ'זָּל, או. מיט גליק, אין אַ גוטער שטונדע.

לֶ'מֶךְ, אנמ. דער נאָמען פון אַ מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט געהאַט פיעל ווייבער; הם. אַ מענש מיט אַ שוואַכען כאַראַקטער, איינער וואָס לאָזט זיך פיהרען פאַר דער נאָז.

למע"ה, אב. לְמַ'עַן־הַשֵּׁם' (ווז.).

לְמַעְ'לָה־מִן־הַטֶּ'בַע, או. איבער דער נאַטור, איבערנאַטירליך.

לְמַ'עַן־הַשֵּׁם (הַשֵּׁם'), או. אום גאָט'ס ווילען, ווי גאָט איז דיר (אייך א. א. וו.) ליעב, אונבאַדינגט. זעה הַשֵּׁם.

לְמָ'שָׁל, או. צום ביישפיעל.

לְמָ'שָׁל וְלִשְׁנִי'נָה, או. (ביבליש). צו שפּאָט און צו שאַנד.

לְסוֹף (לְסָף), או. צום ענד, ענדליך.

לְסוֹף (לְסָף)־יָ'מָיו, או. "צום ענד פון זיינע טעג", אויף דער עלטער.

לְעוֹ'לָם־וָ'עֶד, או. (ביבליש). אויף אויביג, אויף אימער.

לְעוֹ'לָם־תִּ'קַח, שטענדיג זאָלסטו נעהמען. "לעולם נעהם, תקה בעט ווייטער" (שפוו.).

לַעֲזָא'זֵל, או. (ביבליש). "צו דעם פעלז עזאזל" (פון וועלכען מע פלעגט אַרונטערשליידערן דעם ווינדע־באָק אום יום־כפור אַלס אַ פאַרגעבונג פאַר די זינד פון דעם פאָלק), צו אַלדע שווארצע יאָהרען, צום טייוועל.

לְעֵי'לָא־וּלְעֵי'לָא, או. (ליטורגיש). זעהר געהויבען, אויסגעצייכענט.

לע"ע, אב. לְעֶת־עַ'תָּה (ווז.).

לְעֶ'רֶךְ, או. פערהעלטניסמעסיג, פּראָפּאָרציאָנעל; אונגעפעהר.

לְעֶת־עַ'תָּה, או. פאָרלויפיג, דערווייל.

לֶעָ'תִיד־לָ'בוֹא, או. (תלמודיש). אין דער צוקונפט (ווען דער דערלייזער פון דעם אידישען פאָלק וועט קומען).

לפ"ג, אב. לִפְרָט־גָּ'דוֹל (ווז.).

לְפִי־, פ. לויט.

לְפִי־שָׁ'עָה, או. אויף דער ווייל, פאָרלויפיג.

לְפִיכָךְ (לְפִי'כָּךְ), או. דאַריבער, דאַרום.

לִפְנֵי'־וְלִפְנִים', (תלמודיש). אין סאַמע אינווענינסטען (פון דעם בית־המקדש).

לְפָנִים (לְפָ'נִים), או. פאַר'ן קוק, צום שיין, אויסערליך. ער טהוט עס בלויז לפנים, ער טהוט עס בלויז פון לייטענ'ס וועגען.

לִפְנִים־מְשׁוּ'רַת־הַדִּין', או. (תלמודיש). מעהר ווי די גערעכטיגקייט פאַרלאַנגט, גרויסמוטהיג.

לפ"ק, אב. לִפְרָט־קָ'טָן (ווז.).

לִפְרָט [לִפְרַט'] גָ'דוֹל, או. לויט דער גרויסער צייט=רעכענונג. זעה לִפְרָט־קָ'טָן.

לִפְרָט [לִפְרַט'] קָ'טָן, או. לויט דער קליינער צייט=רעכענונג (אין שרייבען דאָס דאטום נאָך דער אידישער צייט=רעכענונג [זינט דער וועלט=באשאפונג] ווערען געוועהנליך די טויזענדער אויסגעלאָזען, אזוי ווי: תרע"א—671 אנשטאט ה'תרע"א—5671. די פארקירצטע ארט פון שרייבען די יאָהר=צאָהלען הייסט לפרט קטן, די פולע, ניט פארקירצטע ארט — לפרט גדול).

לֵץ [לֵץ], המ. (מ. לֵ'צִים). 1) שפאס=מאכער, אָפּלאכער; 2) טייוועל, ניט=גוטער.

לְצוֹ'רֶך־, או. צו נוצען פון, אין די אינטערעסען פון.

לֵ'צִ'יעווען, לֵ'צִ'ען, צש. שפּאָטען, שפּאסען, אָפּלאכען.

לִ'קוּי־חַ'מָּה, המ. פארדונקעלונג פון דער זונן.

לִ'קוּי־לְבָ'נָה, המ. פארדונקעלונג פון דעם מאָנד.

לְקוּ'לָא, או. (תלמודיש). מיט לייכט=קייט, ניט שטרענג, נינסטיג. פסק'ען לקולא, ענטשיידען (א צווייפעלהאפטע רעליגיעזע פראגע) אויף א גרינגער ארט. זעה לְחוּמְ'רָא.

לְקָ'חִיען, לְקָ'חִ'יענען, צא. (וואולגאר). נעהמען; צונעהמען (עפּעס אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען)

לֶ'קֶט, המ. די זאנגען וועלכע בלייבען איבער אויס'ן פעלד נאָך דעם שניט און וועלכע געהערען לויט דעם אידישען געזעץ צו אָרעמע לייט.

לָ'רוֹב', או. אין גרויסער צאָהל, אין איבערפלוס, זעהר פיעל.

לָ'שוֹן, המ. (מ. לְשוֹ'נוֹת). שפראך; רייד; סטיל, ארט פון ריידען. מאמע=לשון, אידיש. שטום=לשון, דאָס צוזאמענרעדען זיך אָהן ווערטער. "מירקע גיעב לשון" (ווער. — ד. ה. קום ארויס מיט דער שפראך).

לָשוֹן [לָ'שוֹן]־הַקוֹ'דֶש, המ. (תלמודיש). די הייליגע שפראך, העברעאיש.

לָשוֹן [לָ'שוֹן]־הָ'רַע, המ. (תלמודיש). בייזע רייד, באריידערייִ, פארליימדונג.

לָשוֹן [לָ'שוֹן]־זָ'כָר, המ. מענליכעס געשלעכט (אין גראמאטיק).

לָשוֹן [לָ'שוֹן] יָ'חִיד, המ. איינצאָהל (אין גראמאטיק).

לָשוֹן [לָ'שוֹן] נְקֵ'בָה, המ. ווייבליכעס געשלעכט (אין גראמאטיק).

לָשוֹן [לָ'שוֹן] קוֹ'דֶש, המ. זעה לָ'שוֹן־הַקוֹ'דֶש.

לָ'שוֹן־קוֹ'דֶשִ'ידיג, א. העברעאיש.

לָשוֹן [לָ'שוֹן] רַבִּים, המ. מעהר=צאָהל (אין גראמאטיק).

לְשוֹ'נוֹ מַ'מָש, געענוי זיין שפראך, אקוראט ווי ער האָט געזאָגט.

לְשִׁיטָ'תוֹ, אַו. לויט זיין טהעאָריע.

לְשֵׁם־, פ. צוליעב, וועגען, פאַר.

לְשֵׁם־מִצְוָ'ה, אַו. צוליעב דער גו־טער טהאַט (אָהן אייגענניציגע אַבזיכטען).

לְשֵׁם־שָׁמַ'יִם, אַו. (תלמודיש). פון הימעל'ס־וועגען, פון גאָט'ס וועגען.

לִשְׁמָה', אַו. (תלמודיש). "צוליעב איהר (דער גוטער טהאַט)", צו־ליעב דער ליעבע פאַר דער זאַך, אָהן אייגענניציגע אָדער זייטיגע אַבזיכטען.

לַשָּׁ'נָה הַבָּ'אָה בִּירוּשָׁלָ'יִם, (ליטור־גיש). דעם קומענדען יאָהר אין פּאַלעסטינא!

לְשָׁ'נָה־טוֹ'בָה תִּכָּ'תֵב וְתֵחָ'תֵם, (מ. — תִּכָּתְבוּ [תִּכָּתְ'בוּ] וְתֵחָתֵ'מוּ). דו זאָלסט פאַרשריבען ווערען און מע זאָל דיר צוזיגלען אויף אַ גוט יאָהר (ווינש־ווערטער וועלכע מע זאָגט אין די טעג פון ראש־השנה ביז יום־כפור). ועה כְּתִי'בָה וַחֲתִי'מָה־טוֹ'בָה.

לְתוֹרָ'ה [לְתוֹ'רָה] וּלְחוּ'פָּה וּלְמַעֲ'שִׂים־טוֹ'בִים, (ליטורגיש). ועה מְגַ'דֵל־זיין.

לְתַרְבּוּת [לְתַ'רְבּוּת] רָ'עָה, צו שלעכטער אויפפיהרונג, אויף'ן שלעכטען וועג. ארויסגעהן לתרבות־רעה, אויסגעלאַסען ווערען.

מ.

מ, דער דרייצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; ביי'ם ענדע פון וואָרט געשריבען "ם"; אין צעהלען גערעכענט אלס 40. ועה מֵם.

מ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון וואָרט), פון.

מְאַ'בֵּד־זיין, צא. אומברייגגען, אויס־בריינגען.

מְאַ'בֵּד־עָ'מוֹן־זיין, צא. אויסבריינ־גען געלט.

מְאַ'בֵּד־עַצְ'מוֹ־לָדַ'עַת, הם. (תלמו־דיש). איינער וואָס בריינגט זיך אליין אום, אַ זעלבסטמערדער.

מְאֻ'דִים, הם. (תלמודיש). דער פלאַנעט מארס; אַ פעהיגער ענער־גישער מענש, אַ חוואַט, אַ וואוי־לער יונג.

מֵ'אָה, הוו. (מ. מֵ'אוֹת). הונדערט. "אז עס קומען די מאות קומען די דעות" (שפוו.). שווארצע מאה, דער נאָמען פון אַ געוויי־סען רעאַקציאָנערען פעראיין אין רוסלאַנד.

מֵ'אָה בְּרָ'כוֹת, הוו. מ. די הונדערט ברכות (וועלכע די גאַנץ פרומע אידען זעהען אז זיי זאָל אויסקו־

טען צו מאכען יעדען טאָג).

מְאַהֲ'בַת־מָרְדְ'כַי, (תלמודיש). פון ליעבע צו מרדכי'ן. "ער טהוט עס ניט אזוי מאהבת־מרדכי ווי משנאת־המן" (ווער.).

מאוּ'יָם'דיג, א. שרעקליך, פירכטערליך, אונגעהייער.

מֵאוּס [מְ'אוּס], א. העסליך, עקעלהאפט, אָפּשטויסענד; אונאַנשטענדיג, שמוציג, שלעכט.

מֵאוּס [מְ'אוּס]־וּמְ'אוּס־ווערען, צל. ווערען זעהר עקעלהאפט, שטארק דערעסען.

מְ'אוּס'ען־זיךְ, צוו. זיך עקלען.

מְ'אוּס'קייט, הוו. (מ. מְ'אוּס'קייטען). אַ'ן עקעלהאפטע זאך; א העסליכע פערזאָן; א מויז, א ראטץ.

מאֹזְנַ'יִם, מ. (תלמודיש). "וואָגשאָלען", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאר דעם מאָנאט תשרי. זעה מַ'זָל.

מֵאֲחוֹ'רֵי־הַפַּרְ'גּוֹד, (תלמודיש). פון הינטער דעם פאָרהאנג. הערען מאחורי־הפרגוד, הערען פון א פארבאָרגענער אָבער ריכטיגער קוועלע.

מַאי־דְקָאַמְ'רֵי־רֶ'בִּי־צִין, וואָס די רבי'צין זאָגט (א פאראָדיע אויף דאָס תלמודישע "מַאי־דְקָאַמְרֵי־רַבָּנָן", וואָס די געלעהרטע זאָגען).

מַאי־קָא־מַשְׁ'מַע־לָן, (תלמודיש). וואָס לאָזט ער אונז דאָ הערען? צו וואָס דערצעהלט ער עס אונז?

מְאַ'יֵים־, מְאַ'יֵם־זיין, צא. איינשרעקען, אָנסטראשען.

מֵ'אִיר־בַּ'עַל־הַנֵּס [הַנֶּס'], (תלמודיש). מאיר דער וואונדער־מאן, א געוויסער תנא פון וועלכען דער תלמוד דערצעהלט פיעלע וואונדער.

מֵ'אִיר־בַּ'עַל־הַנֵּס [הַנֶּס']־פּושקע, הוו. די פושקע אָנגעקלאפט אין פיעלע אידישע הייזער אין וועלכער מע זאמעלט געלט פאר די אָרעמע אין פאלעסטינא.

מַאֲ'כִיל־טְרֵפוֹת [טְרֵ'פוֹת]־זיין, צא. שפייזען מיט טרפ'ע זאכען.

מַאֲ'כָל, המ. (מ. מַאֲכָ'לִים). אַ'ן עסען, א שפייז, א געריכט; א געשמאַקעס עסען.

מַאֲ'כַל־מֶ'לֶךְ, ז. א קעניגליכער געריכט, א זעהר געשמאַקער געריכט.

מַאֲ'מִין, המ. (מ. מַאֲמִי'נִים). א גלויבער (אין גאָט).

מַאֲ'מָר, המ. (מ. מַאֲמָ'רִים). א זאץ, א שפרוך, א ווערטעל; אַ'ן ארטיקעל, א צייטונגס־ארטיקעל.

מַאֲ'מָר־הַמּוּסְ'גָּר, ז. אַ'ן איינגעשלאָסענער זאץ, פארענטהעזיס.

מאן־דְּאָ'מַר, המ. (תלמודיש). "דער וואָס האָט עס געזאָגט", די באַטרעפענדע פערזאָן; פערזאָן.

מאן־דְּכַר'־שְׁמֵיה, (תלמודיש). "ווער דערמאָנט זיין נאָמען", דערפון איז גאָר ניט צו דענקען, גאָט באהיט.

מְאַ'נֵס־זיין, צא. פארגוואלטיגען, שענדען.

מְאַסֵף, הם. (מ. מְאַסְפִים). צו־נויפזאמלער, צונויפקלייבער. די מאספים, די גרינדער און מיט־ארבייטער פון א בעוואוסטען העב־רעאישען זשורנאל „הַמְאַסֵף“.

מְאַסֵף־זיין, צא. אנזאמלען, אנ־קלייבען; צוזאמענקלייבען, צוזא־מענזאמלען (באזונדערס געברויכט אויף צו זאמלען נדבות פאר ארעמע אדער פאר א הייליגען צוועק).

מְאַסֵף־מָמוֹן־זיין, צש. אנקלייבען (פיעל) געלט.

מַאֲרִיךְ, הם. איינער וואס האט די געוואהנהייט צו פארציהען א גע־שפרעך אדער א'ן ארבייט זעהר לאנג, א לאנגוואמער מענש.

מַאֲרִיךְ־זיין, צא. אויסציהען (א געשפרעך אדער א'ן ארבייט) זעהר לאנג.

מַאֲרִיךְ־בִּדְבוּרִים־זיין, צש. רעדען לאנג, אויסציהען א געשפרעך.

מַאֲרִיךְ־יָמִים־וְשָׁנִים־זיין, צש. לאנג לעבען.

מְבָאֵר [מְבַאֶר] זיין, צא. ערקלע־רען, פארטייטשען, קלאר מאכען.

מְבָעֵר [מְבַעֶר] חָמֵץ־זיין, צא. אויסראמען און פארברענען אלע געזייערטע זאכען פאר פסח לויט דעם אידישען געזעץ; אפשאפען אדער פארניכטען א זאך פון וועלכע מע וויל לויז ווערען.

מְבוּזֶה־ווערען, צל. באליידיגט אדער ערנידעריגט ווערען.

מְבוּיָש־ווערען, צל. פארשעמט אדער באליידיגט ווערען.

מְבוּכָה, הוו. פארווירונג, טומעל, סומאטאכע, איבערקעהרענים.

מַבּוּל, הם. די פארפלייצונג פון וועלכער עס ווערט דערצעהלט אין דער ביבעל; א פארפלייצונג, א שלאגס־רעגען.

מְבוּלְבָּל־ווערען, צל. צומישט ווערען, זיך פארלירען.

מְבוּסָם, א. (תלמודיש). באטרינ־קען, בארוישט, באקנאקט, בא־שנאשקעט.

מבוסמ'דיג, א. זעה מְבוּסָם.

מְבַזֶה־זיין, צא. שענדען, ערנידע־ריגען, באליידיגען, בארײדען.

מַבְחִין־זיין, צש. אונטערשיידען.

מַבְטִיחַ־זיין, צא. פארזיכערען, צו־זאגען.

מְבַטֵל־זיין, צא. אפשאפען, קאסי־רען; מאכען צו גארנישט, אוועק־מאכען מיט דער האנד.

מִבֶּטֶן־אִמוֹ, (ביבליש). פון זיין מוטער'ס לייב אן, פון זיין גע־בורט אן.

מְבִייֵש־, זעה מְבַיֵש־.

מֵבִין, הם. (מ. מְבִינִים). א קע־נער, א פארשטעהער, א'ן עקס־פערט. „אויף ניגון איז איטליכער א מבין“ (שפוו.).

מֵבִין־בְּלָשׁוֹן־זיין, צש. פארשטעהן די שפראך, פארשטעהן וואס מע רעדט

מְ'בִין־כָּל־דָ'בָר, הם. (ביבליש). אייגער וועלכער פארשטעהט יעדעם ווארט אדער יעדע זאך, א זעהר פארשטענדיגער מענש.

מְבִי'נוּת, הוו. קענטעניס, זאכפארשטענדיגקייט, געניטקייט.

מְ'בִינ'טע, הוו. (מ. מְ'בִינִיטעם). זעה מְ'בִין.

מְבִי'נֶת*, הוו. (מ. מְבִי'נוֹת). זעה מְ'בִין.

מְבַ'יֵש־זיין, צא. פארשעמען.

מְבַלְ'בֵּל־זיין, צא. צומישען, פארווירען, פארפלאנטערען.

מְבַ'קֵר, הם. (מ. מְבַקְ'רים). קריטיקער, רעצענזענט.

מְבַ'קֵר־חוֹ'לֶה־זיין, צא. באזוכען א קראנקען. "געהן אימיצען מבקר־חולה זיין".

מְגַ'דֵל־זיין, צא. ערציהען, אויפבריינגען, אויפהאדעווען. מגדל זיין לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ערציהען (א קינד) אין דעם שטודיום פון דער תורה און צו גוטע מהאטען און איהם פיהרען צו דער חופה.

מ'גוֹ, הם. (תלמודיש). א געוויסער תלמודישער לאגישער געזעץ לויט וועלכען דאס געריכט גלויבט די ווערטער פון אימיצען ווייל עס געפינט אז אויב ער וואלט געוואלט זאגען א ליגען וואלט ער געקענט דערצעהלען זאכען וועלכע וואלטען פאר איהם פיעל גינסטיגער געווען ווי די וועלכע ער האט דערצעהלט.

מְגוֹרְ'שִים, מְגוֹרָ'שֵיר [מְגוֹרְ'שֵי־], הם. מ. די פארטריבענע.

מְגוּ'שָם, א. גראב, פארגרעבט.

מְגַ'זֵם־זיין, צש. איבערטרייבען.

מַ'גִיד, הם. (מ. מַגִי'דִים). א פרעדיגער, א זאגער.

מַגִי'דוּת, הוו. די שטעלע פון א מגיד; זאגאבץ, פרעדיגט.

מַ'גִידיקע, הוו. (מ. מַ'גִידיקעס). די פרוי פון א מגיד.

מַגִי'דֶתיטע, הוו. (מ. מַגִי'דֶת'טעס). זעה מַ'גִיד.

מַגִי'הַ, הם. (מ. מַגִי'הִים). זעה בַּ'עַל־מַגִי'הַ.

מַגִי'הַ־זיין, צא. איבערזעהן, איבערקוקען, אויסבעסערען.

מְגִי'לָה, הוו. (מ. מְגִי'לוֹת). זעה מְגִ'לָה.

מְ'גֵין־זיין, צא. באשירמען, באשיצען, באהיטען. "גאט איז מגין אויף אידען".

מַגֵי'פָה, הוו. (מ. מַגֵי'פוֹת). זעה מַגֵ'פָה.

מְגִ'לָה, מְגִ'לַת־, הוו. (מ. מְגִ'לוֹת). א באשריבענע ראלל פון פאפיר אדער פארמעט; א לאנגער בריעף, ארטיקעל אדער דאקומענט. די מגלה, מגלת־אסתר (ווו.). מגלה־געלט, דאס געלט וואס מע קלייבט צוגויף אין שוהל אום פורים פאר דעם וועלכער לייענט פאר די מגלה אדער פאר אנדערע וואהלטהעטיגע צוועקען.

מְגַלֶה־זיין, צא. אנטפלעקען, אויפ־דעקען, פארעפענטליכען, אויס־זאגען.

מְגִלַת־אֵיכָה, הוו. דאס ביבלישע בוך "איכה" (ווז.).

מְגִלַת־אֶסְתֵּר, הוו. דאס ביבלישע בוך "אסתר" (ווז.).

מָגֵן־אָבוֹת, הם. (ליטורגיש). דער באשיצער פון (אונזערע) אורפא־טערס. "דער געזונדסטער מאגען איז דער מגן־אבות" (ווארט־שפיעל צווישען דעם אידישען ווארט "מאגען" און דעם העברע־אישען ווארט "מגן").

מָגֵן־דָוִד, הם. (מ. מָגֵן־דָוִדען, מָגֵן־דָוִדים). דער טראדיציאנע־לער שילד (הערב) פון קעניג דוד, א זעקס־ווינקעלדיגע פיגור.

מַגָע־וּמַשָׂא, הם. (תלמודיש). אום־גאנג, באריהרונג, פארקעהר.

מַגֵפָה, הוו. (מ. מַגֵפוֹת). פעסט, עפידעמיע. "אין א מגפה איז א א ציגע אויך א בהמה" (שפוו.).

מְדָאוֹרַייְתָא, א. (תלמודיש). לויט דעם מאזאאישען געזעץ (אין גע־גענזאץ צו מִדְרַבָּנָן, לויט דעם תלמודישען געזעץ).

מִדְבָר, הם. (מ. מִדְבָרִיוֹת). וויס־טע, וויסטעניי; די וויסטע דורך וועלכע אידען האבען געוואנדערט ווען זיי זיינען ארויס פון עגיפטען קיין כנען, ווי די ביבעל דער־צעהלט.

מִדָה, הוו. (מ. מִדוֹת). "מאס", זיטע, מאניער, געוואהנהייט; איינגענשאפט, מאס.

מִדָה־טוֹבָה, הוו. (מ. מִדוֹת־טוֹבוֹת), (תלמודיש). א גוטע געוואוהנהייט, א גוטע איינגענשאפט.

מִדָה כְּנֶגֶד מִדָה, (תלמודיש). מאס פאר מאס. באצאהלען מדה כנגד מדה, אפצאהלען מיט גלייכער מאס.

מִדָה־רָעָה, הוו. (מ. מִדוֹת־רָעוֹת), (תלמודיש). א שלעכטע געוואוהנהייט, א שלעכטע איי־גענשאפט.

מִדוֹבָר, הם. אפרייד, אפמאך.

מַדְחֶה־זיין, צא. אפשטויסען, אפ־טרייבען פון זיך; אפלעגען אויף שפעטער.

מָדַי, אנם. מידיען, א לאנד דער־מאנט אין דער ביבעל.

מְדִידָה, הוו. אויסמעסטונג. מאכען מדידה, מאכען א יעהרליכע רעכענונג פון איינקונפט און אויסגאבע און פון דער איבער־געבליבענער וואארע.

מִדְיָן־וּמוֹאָב, אנם. מ. צוויי פעל־קער דערמאנט אין דער ביבעל וועלכע זיינען געווען פיינדליך איינם צום אנדערען. ווי זיינען מדין ומואב, זיי זיינען זיך ביטערע פיינד.

מְדִינָה, הוו. (מ. מְדִינוֹת). א פראווינץ, א געגענד, א קיניג־רייך, א לאנד; א גרויסע שטיק לאנד.

מְדִינָה־חָכָם, הם. איינער וואס זיין קלוגהייט איז באוואוסט אין גאנצען לאנד, א זעהר גרויסער חכם.

מְדַ'פִּים, חמ. (מ. מְדַפִּי'סִים). אַ דרוקער, אַ פערלעגער.

מְדַקְ'דֵק, המ. (מ. מְדַקְ'דְקִים). איינער וואָס איז זעהר גענוי; אַ קענער פון גראמאַטיק.

מְדַקְ'דֵק־זיין, צש. זיין גענוי, שטרענג אָפּהיטען.

מִדְרַבָּ'נָן, אַ. (תלמודיש). לויט דעם תלמודישען געזעץ (אין געגענזאַץ צו מִדְאוֹרַיי'תָא, לויט דעם מאָזאאישען געזעץ).

מַדְרֵ'גָה, מַדְרֵי'גָה, הוו. (מ. מַדְרֵ'גוֹת, מַדְרֵי'גוֹת). שטופע, שטאַפעל, גראַד, קלאַס, צושטאַנד.

מַדְ'ריך־זיין, צא. ערציהען, אויפבריינגען, לערנען, איינגעוואוהנען.

מִדְרָשׁ [מֶדְ'רְשׁ], המ. (מ. מִדְרָשִׁים [מֶדְרָ'שִׁים]). אַ געוויסער קאָמענטאַר אויף דער ביבעל וועלכער באַשטעהט פון טעקסט־אויסטייטשונגען און פון פאַבעלען, לעגענדען און מאָראַל־לעהרען פון פאַרשיעדענע תנאים, צוזאַמענגעשטעלט אין תלמודישע צייטען. „ער זאָגט ליגען ווי דער מדרש" (ווער.).

מִ'דַּת־הַדִּין', הוו. (תלמודיש). די מאָס פון גערעכטיגקייט, גערעכטיגקייט.

מִ'דַּת־רַחֲ'מִים, הוו. (תלמודיש). די מאָס פון באַרמהערציגקייט, באַרמהערציגקייט.

מַה־דָאָ'ךְ, ב. ווען, אויב, אז. „מה־דאך זיין איינענער ברו־דער וויל איהם ניט העלפען וועלען איהם פרעמדע געוויס ניט העלפען".

מַה־'טּוֹב, א. געוויס גוט, נאָך בעסער. „אויב ער וועט קומען אין מה־טוב און אויב ניט איז אויך רעכט".

מַה־טֹ'בוּ, המ. (ליטורגיש). „ווי גוט זיינען", די ערשטע צוויי ווערטער און דער נאָמען פון אַ מאָרגענגעבעט וואָס מע זאָגט גלייך ווי מע געהט אַריין אין שוהל. „אָנהויבען פון מה־טובו" (ווער.).

מַה־יוֹ'קֶר, ווי טהייער?

מַה־יַעֲ'שֶׂה'ניק, המ. (מ. מַה־יַעֲ'שֶׂה'ניקעס), (תלמודיש). אַ פרייער אויסגעלאַסענער מענש (שטאַמט פון דעם תלמודישען אויסדרוק: „מַה יַּעֲשֶׂה הַבֵּן שֶׁלֹּא יֶחֱטָא", וואָס זאָל דער זוהן מהון אויב ניט זינדיגען [ווען די פאַרזוכונג איז אַזוי גרויס]?).

מַה־יָ'פִית, המ. (ליטורגיש). „ווי שען ביסטו!", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען רעליגיעזען געזאַנג וועלכען אידען זינגען פרייטאָג־צו־נאַכט מיט אַ געוויסער מעלאָדיע. (די אַמאָליגע פוילישע שלאַכציצעס פלעגען אָפט פון קאַטאָוועס וועגען צווינגען די אידען וועלכע פלעגען קומען צו זיי מיט אַ ביטע אָדער אַ געשעפט, צו זינגען פאַר זיי דאָס דאָזיגע ליעד.)

מַה־יָ׳פִית׳ניק, המ. (מ. מַה־יָ׳פִית׳ניקעס). א איד וועלכער האט ניט אין זיך קיין נאציאנאלעם זעלבסט־געפיהל, איינער וועלכער זוכט צו פארדעקען זיין אידישע אבשטאמונג אדער זוכט זיך צוזומא־כען צו ניט־אידען פארלייקענענדיג אדער פארשטעלענדיג זיינע אידי־שע תאראקטער־שטריכען. זעה מַה־יָ׳פִית.

מַה־מָצִי׳נוּ, (תלמודיש). אזוי ווי מיר געפינען (אין א צווייטען פאל אזוי מוז זיין דא אויך), איי־נע פון די הויפט־מעטאדען פון דער תלמודישער ארגומענטאציאן וועלכע באשטעהט אין אפ־לערנען פון איין זאך אויף די צווייטע.

מַה־נִשְׁתַּ׳נָה, (ליטורגיש). ווארום איז פארשיעדען (די נאכט פון פסח פון אלע אנדערע נעכט פון א גאנץ יאהר), די ערשטע ווערטער פון דער הגדה.

מַה־בְּ׳עֵש, „וואס איז דער טומעל?“, וואס איז דער אומגליק? וואס מאכט עס אויס?

מַה־שִׁמְךָ [שְׁמֶ׳ךָ], (מ. — שִׁמְכֶם [שְׁמְ׳כֶם]). ווי איז דיין נאמען? ווי הייססט דו?

מַה־שֶׁ׳נּוּי, וואס איז דער אונטער־שייד. „מ ה ־ ש נ ו י געהופט מ ה ־ ש נ ו י געשפרונגען“ (שפוו.).

מְהֵדוּ׳רָה, הוו. (מ. מְהֵדוּ׳רוֹת). אויסגאבע, אויפלאגע (פון א בוך).

מְהַ׳דֵּר, המ. (מ. מְהַדְּ׳רִים). — בְּמִצְוָ׳ה, איינער וועלכער היט אפ צו טהאן א מצוה אויף דער שענסטער ארט אדער מיט אלע געגוויאינגקייטען. ער איז א מהדר אויף א׳ן אתרוג, ער באמיהט זיך שטענדיג צו קריגען דעם שענסטען אתרוג.

מְהַ׳דֵּר־זיין, צש. זוכען צו ערפילען אויף דער שענסטער ארט אדער שטרענג אפהיטען א מצוה.

מְהַ׳דֵּר־מִן־הַמְּהַדְּ׳רִים, המ. (תלמו־דיש). א זעהר גרויסער מהדר.

מֵהוֹ׳דוּ־וְעַד־כּוּשׁ, (ביבליש). „פון דעם לאנד הודו ביז דעם לאנד כוש“ (ווערטער פון יענער שטע־לע אין דעם בוך „אסתר“ וואו עס ווערט באשריבען די גרויסע צאהל פון לענדער איבער וועלכע דער קעניג אחשורוש האט גע־וועלטיגט), א גרויסע שטרעקע.

מְהוּ׳דָּר, המ. (מ. מְהוּדָּ׳רִים). זעהר שען, געקליבען, צאצקעדיג. „א׳ן אתרוג א מ ה ו ד ר“.

מְהוּ׳דָּר׳דיג, א. זעה מְהוּ׳דָּר.

מְהוּ׳מָה, הוו. (מ. מְהוּ׳מוֹת). א טומעל, א׳ן אויפרוהר, א סומא־טאכע.

מְהוּ׳רָ״ר, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב וְרַבֵּנוּ רַב — אונזער לעהרער דער גע־לעהרטער און אונזער האר, הערר — (טיטול־ווערטער וועלכע מע שטעלט אין שרייבען פאר דעם נאמען פון א גרויסען רב אדער תלמודישען געלעהרטען).

מָ'הות, חוו. איינגעשאפט, קוואַ־ליטעט.

מֵהַ'יום־וָהָלְ'אָה, (ביבליש). פון היינט אָן און ווייטער.

מֵהֵי'כָא־תֵּי'תֵי, או. (תלמודיש). "פון וואַנען קומט עס (אז ניט)?", וואָרום דען ניט? פאר וואָס טאַקע ניט? טאַקע, נו טאַקע.

מְהִי'רות, הוו. שנעלקייט, פלינקייט, געשיקטקייט.

מַהְ'לָךְ, הם. אַ גאַנג, אַ רייזע, אַ שטרעקע, אַ ווייטע שטרעקע.

מַהְ'לָךְ־רַב, הם. אַ ווייטע שטרעקע.

מְהַ'גֵה, צא. פאַרשאַפען נוצען אָדער פאַרגעניגען, מאַכען (אומיצען) געניסען.

מֵהַסְתֵּם', או. זעה מִסְתָּ'מָא.

מַהְפֵּ'כָה, הוו. (מ. מַהְפֵּ'כוֹת). איבערקערענים.

מְהַרְהֵר־זיין, צש. נאָכדענקען, נאָכגריבלען. מהרהר־זיין אויף אימיצען, אימיצען פאַרדעכטיגען.

מַהַרְ'שָׁ"אֶ, אנמ. אב. מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל אִידְלִיש — דער פאַרפאַסער פון אַ זעהר שאַרפזיניגען קאָמענטאַר אויפ'ן תלמוד; דער קאָמענטאַר וועלכען ער האָט פאַרפאַסט.

מַהַרְשָׁ"א־קאָפּ, הם. (מ. מַהַרְשָׁ"א־קעפּ). אַ זעהר שאַרפער קאָפּ. זעה מַהַרְשָׁ"א.

מו'בָן־מֵאֵ'לָיו, א. זעלבסט־פאַרשטענדליך.

מו'דֶה־זיין, צש. אַנערקענען, באַקענען, צוגעבען, צוגעשטעהן. זיך מודה־זיין, באַקענען (זינד אָדער פערברעכען).

מו'דֶה־אֲנִי', הם. (ליטורגיש). "איך דאַנק דיר (גאָט), די ערשטע צוויי ווערטער און דער נאָמען פון אַ דאַנק־געבעט וואָס מע זאָגט אין דער פריה גלייך נאָכ'ן אויפשטעהן פון שלאָף.

מו'דֶה־בְּמִקְ'צָת, הם. איינער וואָס געשטעהט אָדער גיט־צו אַ טהייל (פון אַ פאָדערונג אָדער אנקלאַגע).

מו'דֶה־ומְתְוַ'דֶּה־זיין־זיךְ, צוו. באַקענען (אויף אַ זינד אָדער פאַרברעכען).

מו'דִים, הם. (ליטורגיש). "מיר דאַנקען", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון איינער פון די תפלות אין שמונה־עשרה וועלכע מע זאָגט זיך בויגענדיג צו דער ערד.

מו'דִי'עַ־זיין, צא. לאָזען וויסען, באַנאַכריכטיגען; באַקאַנט מאַכען, אַנאָנסירען.

מו'דָ'עָה, הוו. (מ. מו'דָעו'ת). באַקאַנטמאַכונג, פּראָקלאָמאַציאָן, אַנאָנסע, רעקלאַמע.

מו'הֵל, הם. (מ. מו'הֲלִים). דער וועלכער באַשניידעט (אויף אַ ברית).

מו'הֵל־מעהל, הו. שטויב פון פאַרפוילטע האָלץ אָדער פון אַ'ן אַנדער שטאָף אין וועלכען דער מוהל לייגט אַריין די אָפּגעשניטענע פאָרהויט.

מו'הל־שאַפט, הוו. דאָס אַמט פון אַ מוהל; די באַשניידונג.

מו'ח, המ. (מ. מו'חות). זעה מ'ח.

מוח'זק, א. געהאַלטען, אָנגענומען. „ער איז אַ מוחזק פאַר אַ'ן עהרליכען מאַן".

מו'חל־זיין, צא. פאַרגעבען, פאַר־צייהען; ניט באַשטעהן, נאָכ־געבען, שענקען; איינווילי־גען. זייט מוחל, זייט אַזוי פריינדליך.

מוח'רם (—ומנו'דה), א. אויסגע־שלאָסען (—און פאַרטריבען) פון דער געמיינדע. זעה ח'רם.

מו'טל, א. אויפגעוואָרפען. עס איז אויף איהם מוטל, עס איז זיין פליכט. עס איז מוטל בספק, עס איז צווייפעלהאַפט.

מוכ"ז, אב. מוסר כתב זה, אי־בערבריינגער פון דיעזער שריפט (בריעף).

מו'כי'ח, המ. (מ. מוכי'חים). מאָ־ראַל-פרעדיגער.

מו'כן־ומזו'מן, או. (ליטורגיש). פאַרטיג און אָנגעגרייט.

מו'כן־לפורע'ניות, א. (תּ. מודיש). אָנגעגרייט צו אונגליקען.

מ'כס, המ. (מ. מוכסים [מכ'סים]). איינער וועלכער מאַהנט אויף צאָלל־געלט, איינער וועלכער האַלט די מאַקסע, אַקציזניק.

מו'כר, המ. (מ. מוכרים [מכ'רים]). פאַרקויפער.

מו'כר־ספ'רים, (מ. מוכ'רי־ספ'רים). פאַרקויפער פון ביכער, בוכהענד־לער. „אַ מוכר־ספרים איז קיין למדן ניט, אַ חלפן איז קיין עושר ניט" (שפוו.).

מו'כר־ספ'רים'ניק, המ. (מ. מו'כר־ספ'רים'ניקעס). זעה מו'כר־ספ'רים.

מו'כר־תבו'אה, (מ. מוכ'רי־תבו'אה). געטריידע־הענדלער.

מו'לד, המ. די געבורט (פון דער נייער לבנה). אויסרופען דעם מולד, אויסרופען (אין שוהל ביי'ם דאַווענען, אין דעם שבת וואָס פאַלט פאַר ראש חדש) דעם טאָג, די שטונד, מינוט און סע־קונדע אין וועלכער די נייע לבנה ווערט געבאָרען.

מו'ליד־זיין, צא. געבערען, געוויי־נען, האָבען.

מו'לך, המ. (ביבליש). דער נאָמען פון אַ'ן אָבגאָט צו וועלכען געוויי־סע פאַרצייטיגע פעלקער פלעגען בריינגען מענשען אלס אָפּפער.

מו'לך־בכפּה [בכ'פּה], המ. (תּלמו־דיש). איינער וועלכער געוועלטיגט איבער דער גאַנצער וועלט.

מום, המ. (מ. מו'מים). אַ פעהלער.

מום'־רע, המ. שלעכטער פעהלער, פאַרדאָרבענהייט.

מומ'חה, המ. (מ. מומ'חים). אַ געניטער, אַ זאַכפאַרשטענדיגער, אַ'ן עקספּערט, אַ ספּעציאַליסט, אַ פאַכמאַן; אַ'ן אָפּשפּרעכער, אַ זנאַכאַר.

מוּמְ'חֶה'נטע, הוו. (מ. מוּמְ'חֶה'נִיטעם) . זעה מוּמְ'חֶה .

מוּ'מָר, הם. (מ. מוּמָרִים [מוּמְ'רִים]). אַ געטויפטער .

מוּ'מָר־לְהַכְ'עִים, הם. (מ. מוּמְ'רִים־לְהַכְ'עִים), (תלמודיש) . איינער וועלכער איז אַרויסגעטראָטען פון אידישקייט מיט דער אַבזיכט צו פאַרשאַפען פאַרדרוס אָדער שאַנדע זיינע פאַריגע גלויבענסגענאָסען , איינער וועלכער ווייזט אַרויס זיין ניט=פרומקייט עפענטליך .

מוּ'נַח־בְּקוּ'פְסָא , א. (תלמודיש) . אַריינגעלייגט אין קאַסטען . אַזוי ווי מ ו נ ח ־ ב ק ו פ ס א , אַזוי ווי ביי זיך אין קעשענע .

מוּסְ'כָּם, א. איינגעשטימט , צוגעשטימט , אָנגענומען .

מוּסְ'מָךְ , הם. (מ. מוּסְמָ'כִים) . איינער וואָס האָט סמיכה אויף רבנות .

מוּ'סִיף־זיין , צא. צולייגען , פריבאַווען .

מוּ'סַף , הם. (מ. מוּסָ'פִים) . אַ'ן עקסטראָ געבעט וואָס ווערט געזאָגט נאָך שחרית אום שבת, יום טוב און ראש חודש .

מוּ'סָר , הם. זיטען=לעהרע, מאָראַל , פרומקייט ; מאָראַל=פרעדיגט ; אַ ביישפיעל. "זיך אַראָפּנעהמען אַ מ ו ס ר" .

מוֹסֵר [מָ'סֶר] , הם. (מ. מוֹסְרִים [מָסְ'רִים]) . פעררעטהער , דאַנאָסשטשיק .

מוּ'סַר־הַשְּׂ'כֶל, הם. (ביבליש) . אַ "אַ קלוגע לעהרע", אַ ביישפיעל . "זיך אַראָפּנעהמען אַ מ ו ס ר ־ ה ש כ ל" .

מוֹסֵר־זיין , צש. איבערגעבען , איבערליפערן .

מוֹ'סֵר־מוֹדָ'עָה־זיין , צש. לאָזען וויסען , וואַרנען , עפענטליך ערקלערען .

מוֹ'סֵר־נֶ'פֶשׁ־זיין־זיךְ , צוו. איינשטעלען דאָס לעבען, זיך אויפאָפּפערן .

מוּ'סָר־סֵ'פֶר , הם. (מ. מוּ'סָר־סְפָ'רִים) . זעה סֵ'פֶר־מוּ'סָר .

מוּ'סָר־שטיבעל , הם. אַ קלויז וואו מע גיט זיך אָפּ בלויז מיט לערנען מוסר־ספרים .

מוּ'סָר'ען , צא. פרעדיגען מאָראַל , פאָרוואַרפען , אויסריידען , שטראָפען .

מוּ'סָר'ניק, הם. (מ. מוּ'סָר'ניקעס). איינער וועלכער גיט זיך אָפּ מיט לערנען מוסר־ספרים .

מוּ'עָד, הם. (תלמודיש) . אַ'ן אָנגעגרייטער (צו מאַכען שאדען) .

מוֹ'עֵד , הם. "פייערטאָג", דער נאָמען פון דער צווייטער אַבטהיילונג פון תלמוד וועלכע ענטהאַלט די געזעצען פון שבת, פייערטעג א. ד. ג. זעה ש"ס .

מוֹ'עֵל־בְּשְׁלִי'חוּת־זיין , צש. (תלמודיש) . ניט פאַרריכטען דאָס וואָס מע איז בעאויפטראַגט געוואָרען צו טהאָן , טהאָן אַנדערש

ווי מע האָט זיך אונטערגענומען צו טהאָן.

מופ'לג, הם. (מ. מופ'לגים, מופ'לגי־). איינער וועלכער איז אויסגעצייכענט מיט זיין (תלמודישער) געלעהרזאמקייט.

מופ'לגי־תו'רה [תו'רה], הם. מ. זעה מופ'לג.

מופ'קר, הם. (מ. מופ'קרים). אַ'ן אויסגעלאַססענער מענש.

מו'פת, הם. (מ. מופתים [מאָפ'תים]). אַ צייכען, אַ באַוויז; אַ וואונדערליכער באַוויז, אַ וואונדער.

מו'פת־חו'תך [חו'תך], הם. (מ. מופ'תים־חותכים [חותכים]). אַ שטאַרקער באַוויז:

מו'צא־חן'־זיין, צש. (ביבליש). געפינען לייטזעליגקייט, אויסנעהמען, געפעלען.

מוצ'אי־, הם. דער אויסגאַנג פון, דאָס ענדע פון, דער אָבענד נאָך. מוצאי־יום־טוב, דער אָבענד נאָך יום־טוב.

מו'ציא, הם. (מ. מו'ציאים). אַ שטיק אָדער אַ פענעץ ברויט. זעה המו'ציא.

מו'ציא־זיין, צא. טהאָן עפּעס פאַר (אימיצען), פאַרטרעטען (צ. ב. ש.: "דער בעל־הבית האָט געמאַכט קדוש און האָט מוציא געווען די געסט"); אַרויסלאָזען (אַ קלאַנג, אַ באַריכט).

מו'ציא־ל'עז־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ שלעכטען קלאַנג (אויף אימיצען), מאַכען (אימיצען) אַ שלעכטען נאָמען.

מו'ציא־שם [שם]־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ באַריכט, אַרויסלאָזען אַ קלאַנג.

מו'ציא־שם [שם]־רע־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ שלעכטען קלאַנג (אויף אימיצען), מאַכען (אימיצען) אַ שלעכטען נאָמען.

מו'ציא־שנ'תו־זיין, צש. (תלמודיש). אויסלעבען זיינע יאָהרען.

מוצ'לח, הם. (מ. מוצ'לחים). איינער וואָס איהם גליקט שטענדיג אָפּ. אַ מזל'דיגער מענש.

מוק'צה, א. (תלמודיש). "אָפּגעזונדערט", אונבאַריהרבאַר (לויט דעם אידישען דין). "געלט איז מוקצה אום שבת".

מוק'שה, א. שווער, שווער צו פאַרשטעהן, אונבאַגרייפליך.

מו"ר, אב. מור'נו־ורב'נו (ווז.).

מו'רא, הוו. שרעק, פורכט, אנגסט.

מו'ראידיג, א. שרעקליך, פירכטערליך, אונגעהייער.

מו'רד, הם. (מ. מור'דים). אַ ווידערשפעניגער, אַ רעוואָלוציאָנער.

מו'רד־זיין, צש. ווידערשפעניגען זיך שטעלען אַנטקעגען, רעבעלירען.

מו'רד־במל'כות, הם. (מ. מור'דים־במל'כות), (תלמודיש). איינער וועלכער שטעלט זיך אַקעגען דער אויטאָריטעט פון קעניג אָדער רע=

גירונג; איינער וועלכער באַליידיגט די מאַיעסטעט פון קעניג.

מו'רֶה־דֶ'רֶךְ, הם. (מ. מו'רֵי־דֶ'רֶךְ). אַ וועג־ווייזער, אַ פיהרער, אַ לעהרער.

מו'רֶה־הוֹרָ'אָה, הם. (מ. מו'רֵי־הוֹרָ'אוֹת). איינער וועלכער ענטשיידעט רעליגיעזע פראַגען, אַ רב אָדער אַ דיין.

מו'רֶה־הֶ'תֵּר־זיין, צש. עָרלויבען, געבען די ערלויבנים. מורה־התר־זיין־זיך, זיך ערלויבען, זיך נעהמען די ערלויבנים (צו טהאָן עטוואָס פאַרבאָטענעם).

מו'רַי־וְרַבּוֹ'תַי, מיינע לעהרערס און הערען.

מו'רִיד־זיין, צא. אַרונטערלאָזען. זעה מַעֲ'לֶה־זיין.

מוֹרֵ'נוּ (־וְרַבֵּ'נוּ), אונזער לעהרער (און האַר), אַ טיטול מיט וועלכען מע אדרעסירט אַ געלעהרטען אָדער אַ וויכטיגע פערזאָן (אין שרייבען). "ער מיינט ער איז אַ גאַנצער מורנו (אָדער: משה־מורנו)" (ווער.).

מוֹרְ'שֶׁה, הם. (מ. מוֹרְ'שִׁים). באַפאָלמעכטיגטער, דעפוטאַט, דעלעגאַט.

מו'שָׁב, הם. וואוהנאָרט, קאָלאָניע; שמוציגע הויזגערעטה, שמוץ. "אַ מושב ווי ביי דער רבי'צען אין בעט" (ווער.).

מו'שָׂג, הם. (מ. מוּשָׂ'גִים). אַ באַגריף.

מוּשְׁ'וֶה־ווערען, צל. זיך אויסגלייכען.

מוּשְׂ'כָּל־רִא'שׁוֹן, הם. דער ערשטער געדאַנק, דער ערשטער איינפאַל. "דער מושכל־ראשון איז אַ רוח־הקודש" (שפוו.).

מו'שֵׁל, הם. (מ. מוֹשְׁ'לִים). הערשער, געוועלטיגער, קעניג.

מוּשְׁ'לָם, הם. (מ. מוּשְׁלָ'מִים). איינער וועלכער באַזיצט פיעל קענטניס, אַ פיעל־זייטיג געבילדעטער מענש.

מוּשְׁ'לָם־בְּכָל־הַמַּעֲ'לוֹת, הם. אַ'ן אויסגעצייכענטער מיט אַלע גוטע פעהיגקייטען אָדער אייגענשאַפטען.

מוּשְׁלֶ'מֶת, הוו. זעה מוּשְׁ'לָם.

מו'תָּר, א. ערלויבט (לויט דעם אידישען דין).

מוֹתְ'רוֹת, מ. איבעריגע זאַכען, לוקסוס־זאַכען.

מִזְבֵּ'חַ, הם. (מ. מִזְבְּ'חוֹת). אַ'ן אַלטאַר; דער אַלטאַר (וואָס איז געשטאַנען אין בית־המקדש).

מִזְבּ'חַ־געלט, הז. הייליג געלט.

מֶ'זֶג, הם. נאַטור, טעמפעראַמענט, כאַראַקטער.

מֶ'זֶג־טוֹב [טָב], הם. אַ גוט האַרץ, אַ'ן איידעלער כאַראַקטער.

מֵזִ'היר־זיין, צא. וואָרנען, אָנזאָגען.

מְזַוֵּ'ג־, **מְזַ'וֵּג־זיין**, צא. צוזאַמענפּאָרען, צונויפבריינגען.

מְזַ'וֵּג־זוּו'גִים, הם. (תלמודיש). אַ צוזאַמענפּאָרער. "גאָט איז אַ מזווג־זווגים" (שפוו.).

מְזוּ'זָה, הוו. (מ. מְזוּ'זוֹת). אַ שטיקעל פּאַרמעט אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען פון איין זייט געוויסע פסוקים פון דער תורה און פון דער אַנדערער זייט דאָס וואָרט "שדי" — וואָס ווערט צוגעפעסטיגט צו דעם ביישטידעל פון דער טהיר.

מְזוּ'מָן, הם. אַ געזעלשאַפט פון דריי אָדער מעהר מענער; באַארעם געלט, קאַססא (מ. מְזוּמָ'נִים). בענשען מזומן, זאָגען דאָס געבעט (נאָכ'ן עסען) זאַלבעדריט. "איינער בענשט מזומן דער אַנדערער האָט מזומן" (שפּוו.).

מְזוֹ'נוֹת, מ. לעבענסמיטעל, שפּייז, נאַהרונג; ערנעהרונג, שפּייזונג; דאָס געלט וואָס דער מאַן איז פאַרפּליכטעט צו געבען דער פרוי פאַר איהר ערנעהרונג.

מז"ט, אב. מַ'זָל־טוֹב (ווז.).

מֵ'זִיד, הם. איינער וועלכער באַגעהט (אַ זינד אָדער פאַרברעכען) מיט אַבזיכט.

מְזַ'יֵּיף־, מְזַ'יֵּף־זיין, צא. פעלשען, נאָכמאַכען.

מַ'זִיק, הם. (מ. מַזִי'קִים). אַ יונגאַטש, אַ שטיפער, אַ שאָדענמאַכער; אַ'ן ענערגישער אָדער פעהיגער מענש, אַ'ן אויפטהוער; אַ בייזער גייסט, אַ טייוועל.

מַ'זִיק־זיין, צא. שעדיגען, קאַליעטשען.

מַ'זִיק'ען, צא. זעה מַ'זִיק־זיין.

מְזַ'כֶּה־זיין, צא. באַשעערען, באַשיינקען, באַעהרען.

מַזְ'כִּיר־זיין, צא. ערינערען, דערמאָנען.

מַזְ'כִּיר־נְשָׁמוֹת־זיין, צא. זאָגען דאָס געבעט פון הזכרת־נשמות. "ער איז מזכיר־נשמות זיין טאַטען".

מַ'זָל, הם. (מ. מַזָ'לוֹת). גליק; שיקזאַל, דאָליע; שטערן, פּלאַנעט, דער אַסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערן־קרייז פאַר איטליכען מאָנאַט (דער מזל טלה (ווז.) פאַר דעם מאָנאַט ניסן, שור (ווז.) פאַר איר, תאומים (ווז.) פאַר סיון, סרטן (ווז.) פאַר תמוז, אריה (ווז.) פאַר אב, בתולה (ווז.) פאַר אלול, מאזנים (ווז.) פאַר תשרי, עקרב (ווז.) פאַר חשון, קשת (ווז.) פאַר כסליו, גדי (ווז.) פאַר טבת, דלי (ווז.) פאַר שבט און דגים (ווז.) פאַר אדר). "ס'מזל!" (אויסדרוק פון איראָניע). "אַ גוט מזל עלטערט זיך ניט" (שפּוו.). "אָהן מזל זאָל דער מענש גאָר ניט געבוירען ווערען" (שפּוו.). "אַז דער מזל איז קליין האָטש זעץ זיך אין ווייז" (שפּוו.). "אַז דאָס מזל געהט קעלבט זיך דער אָקס" (שפּוו.). "אַז דאָס מזל געהט ניט מאַכט קמץ בית באַ" (שפּוו.). "בעסער מזל אַ קווינט איידער גאָלד אַ פונט" (שפּוו.). "אַ מזל פון אַ גוי" (ווער.). "ווען דאָס מזל קומט שטעל איהם אַ שטוהל" (שפּוו.). "גאָט איז אַ פאָטער דאָס מזל איז אַ שטיף־פאָטער" (שפּוו.). "עלטערען קענען אַלעם געבען נאָר ניט קיין מזל"

(שפוו.). „לאָז עס זיין פון אַ קאָ=
זאַק אַבי מיט מזל" (שפוו.).
„איטליכעס קינד ווערט געבוירען
מיט זיין מזל" (שפוו.). „שכל
אָהן מזל .איז ווי אַ רויהער
בריליאַנט" (שפוו.). „וואָס נוצט
מזל אָהן ברכה" (שפ״ו.).

מַ'זָל־בְּרָ'כָה, הם. (מ. מַ'זָל־
בְּרָ'כוֹת). גליק, גערעטענים, אי=
בערפלוס.

מַ'זָל־טוֹב [טָב], אר. (ליטורגיש).
„גוטעם גליק", מיט גליק!, אַ
ווינשעוואַניע וועלכע מע זאָגט
ביי פאַמיליען=פעסטליכקייטען,
אזוי ווי אויף אַ חתונה, אַ
תנאים, אַ ברית־מילה א. ד.
ג.; הם. פאַמיליען-פעסטליכ=
קייט (מ. מַ'זָל־טוֹבִ'ים [טָבִים]).

מַ'זָלדיג, א. גליקליך; גליק-ברינ=
גענדיג: „דער מזל'דיגער
ווערט געבוירען מיט אַ גילדענעם
לעפעל אין מויל" (שפוו.). „אין
אַ מזל'דיגער שעה מיט'ן
רעכטען פיסעל" (אזוי ווינשט מען
חתן־כלה ווען זיי געהען צו דער
חופה).

מְזַ'לְזֵל־מְ'קַח־זיין, צש. פאַרביליגען
דעם פרייז.

מִזְ'מוֹר, הם. (מ. מִזְמוֹ'רִים). אַ
געזאַנג, אַ געבעט=געזאַנג, אַ
פסאַלם. ווי אַ מזמור, גלאַט,
געלויפיג.

מְזַ'נֶּה־זיין, צש. אונגעזעצליך צוזאַ=
מענזיין, בוהלען, שווייפען.

מִזְ'רָח, הם. (מ. מִזְרָ'חִים). אָסט=
זייט, אָסט; דער אויבען=אָן אין

אַ שוהל; אַ בילד (געוועהנליך אַ
סצענע פון דער ביבעל אָדער פון
דער אידישער געשיכטע) וואָס
מע הענגט אויף אויף דער מורח=
וואַנד.

מִזְ'רָחידיג, א. אָסטליך.

מִזְרָ'חִי, הם. דער אָרטאָדאָקסישער
פליגעל פון דער ציוניסטישער אָר=
גאַניזאַציאָן.

מִזְרָ'חִית־דְּרוֹ'מִית, א. (תלמודיש).
אָסט=זידליך, אין אַ אָסט-זידליכער
ריכטונג.

מִזְרָ'חִית־צְפוֹ'נִית, א. (תלמודיש).
אָסט=נאָרדליך, אין אַ אָסט-נאָרד=
ליכער ריכטונג.

מִזֶּ'רַע־הַיְהוּ'דִים, (ביבליש). פון
אידישער אָבשטאַמונג.

מֹ'חַ, הם. (מ. מֹ'חוֹת). געהירן,
מאַרך; דער שאַרבען (פון קאָפּ);
פאַרשטאַנד, שאַרפזיניגקייט; אויפ=
מערקזאַמקייט; געדעכטנים. ער
האָט אַ מח פון אַ קאַץ, ער פאַר=
געסט גיך. „אַז מע פליהט צו
הויך קעהרט זיך איבער דער
מח" (שפוו.).

מֵחָ'אָה, הוו. (מ. מֵחָ'אוֹת). פראָ=
טעסט.

מְחַ'בֵּל, הם. (מ. מְחַבְּ'לִים). פאַר=
דאַרבער, שאָדענמאַכער; אַ'ן ענער=
גישער פעהיגער מענש, אַ'ן אויפ=
טהוער; אַ בייזער גייסט, אַ טייַ=
וועל.

מְחַ'בֵּר, הם. (מ. מְחַבְּ'רִים). פאַר=
פאַסער, שרייבער, אויטאָר.

מְחַ'דֵּשׁ־זיין, צא. באַנייען; ער־

פינדען. מחדש־זיין די לבנה, זאָגען אַ געוויסע געבעט ווען די נייע לבנה געהט אויף. זעה קִדוש־לְבָנָה.

מְחוּיָב, א. שולדיג, פאַרפּליכטעט, געצוואונגען.

מְחוּלָק־, א. ניט איבעראיינשטימיג, האָבענדיג פאַרשיעדענע מיינונגען.

מְחוּסָר־, הם. (מ. מְחוּסְרֵי־). איינער וועלכער איז אין מאַנגעל פון —, איינער וועלכער האָט ניט —.

מְחוּסַר־לֶחֶם, הם. (מ. מְחוּסְרֵי־לֶחֶם). איינער וואָס איהם פעהלט (אויף) ברויט, אַ גרויסער אָרעמאַן.

מְחוּץ־לַמַחֲנֶה, אז. זעה חוּץ־לַמַחֲנֶה.

מְחוּצְנֶער, אמ. אַ דרויסענדיגער, אַ זייטיגער; אַ'ן אַרבּייטער וועלכער געהערט ניט צו דער יוניאָן.

מְחוּתָּן, הם. (מ. מְחוּתָּנִים). דער פאָטער פון דעם חתן אָדער דער כלה; אַ נאָהענטער פאַרוואַנדטער פון דעם חתן אָדער דער כלה; אַ נאָהענט בעפריינדטער מענש. זיין מיט אימיצען אַ גאַנצער מחותן, זיין מיט אימיצען זעהר בעפריינדעט. "אַ מחותן טאָר קיין הונד ניט זיין" (שפּוו.). "איינס מיט דעם דריטען איז ניט קיין מחותן;" (שפּוו.). "חזיר האָסט געלט? ווי מיין מחותן" (שפּוו.). "עס איז ניטאָ קיין מוּמְנִים איז אויס מחותנים" (שפּוו.).

מְחוּתֶּנ'עשאַפט, הוו. פאַרוואַנדשאַפט דורך הייראַטה; זעהר נאָהענטע באַציהונגען.

מְחוּתֶּנֶת, הוו. זעה מְחוּתָּן.

מְחוּתֶּנֶתִיטע, הוו. (מ. מְחוּתֶּנֶתִי־טֶעס). זעה מְחוּתָּן.

מַחְזוֹר, הם. (מ. מַחְזוֹרִים). אַ בוך וואָס ענטהאַלט די תפלות וואָס מע זאָגט ראש השנה, יום כפור, סכות, פסח און שבועות.

מַחְזוֹר־לְמוּטַב־זיין, צא. (תלמודיש). באַקעהרען צום גוּטען.

מַחְזָקָה, הוו. (מ. מַחְזָקוֹת). אומגאַנג, פאַרקעהר, געשעפט. מאַכען אָדער האָבען מיט אימיצען מחזקות, האָבען געשעפטען מיט אימיצען, פאַרקעהרען מיט אימיצען (אורשפּרינגליך: האָבען שפּאַס מיט אימיצען. זעה חוֹזֶק).

מְחַיֵב־זיין, צא. ערקלעהרען אַלס שולדיג; צווינגען, נייטהען, פאָדערען. דער שכל איז מחייב אַז עס מוז אַזוי זיין.

מְחַיֶה, הם. קוויקונג, לאַבונג, פאַרגעניגען.

מְחַיָה, הוו. (מ. מְחַיוֹת). ערנעהרונג, אַ געשעפט פון וועלכען מע ערנעהרט זיך (געוועהנליך געברויכט אויף אַ שענק). "אַז די קאָץ געהט אַוועק האָבען די מייז מחיה" (שפּוו.).

מְחַיֶה־זיין, צא. דערקוויקען, לאַ־

בען, ערפרישען, פארשאפען פארגעניגען.

מְחַ׳יֶה־מֵ׳תִים־זיין, צא. (תלמודיש). "באלעבען די טויטע". אויפלעבען אויף דאָס ניי; "ער איז זיי מ ח י ה ־ מ ת י ם".

מְחַ׳יֶה־נְפָ׳שוֹת, א. "קוויקענדיג די זעעלען", קוויקענדיג, זעהר געשמאַק.

מְחַ׳יֶה־נְפָ׳שוֹת׳דיג, א. זעה מְחַ׳יֶה־נְפָ׳שוֹת.

מְחַ׳יֶה׳דיג, או. באלעבענד, ערקוויקענד, ערפרישענד, זעהר אנגענעהם.

מְחַ׳יֵיב־, זעה מְחַ׳יֵב־.

מְחַ׳יֶיה, זעה מְחַ׳יֶה.

מְחִ׳יָיה, הוו. זעה מִחְיָה.

מְחִי׳לָה, הוו. (מ. מְחִי׳לוֹת), פארגעבונג, פארצייהונג; (וואולגאר) דער הינטען.

מְחִי׳לָה־גְמוּ׳רָה, הוו. פאָלקאָמענע פארגעבונג.

מְחִי׳צָה, הוי. (מ. מְחִי׳צוֹת). א צאַם, א וואנד, א צווישענוואנד.

מַחֲ׳לָה, הוו. (מ. מַחֲ׳לוֹת). קראנקהייט.

מַחֲלוֹ׳קָה, הוו. זעה מַחֲלוֹ׳קֶת.

מַחֲלוֹ׳קֶת, הוו. (מ. מַחֲלוֹ׳קוֹת, מַחֲלוֹ׳קֶת׳ען). שטרייט, קריעג, דיספוט, צאנקעריי. "א מ ח ל ו ק ת איז ווי א פייער" (שפוו.).

מְחַ׳לֵל־זיין, צא. פארשוועכען, לעסטערען.

מְחַ׳לֵל־הַשֵׁם [הַשֵׁם׳]־זיין, צש. לעסטערען דעם נאָמען (פון גאָט), טהאָן עפּעס וואָס שענדעט דאָס אידישע פאָלק אין די אויגען פון ניט אידען.

מְחַ׳לֵל־שֵׁם [שֵׁם]־שָׁמַ׳יִם (בְּפַרְהֶסְ׳יָא). הם. (תלמודיש). איינער וועלכער פערשוועכט דעם נאָמען פון גאָט (עפענטליך).

מַחְ׳מִיר, הם. (מ. מַחְמִי׳רִים). איינער וועלכער איז גענייגט צו ענטשיידען רעליגיעזע פראגען שטענדיג אויף דער שטרענגער זייט. זעה מֵ׳קִיל.

מֵחֲמַת [מַחְ׳מַת], ב. צוליעב, וועגען, איבער, ווייל.

מַחֲ׳נֶה, הוו. (מ. מַחְ׳נוֹת). פאָלק, ראָטע; ארמיי; גרויסע מאַסע.

מְחַ׳נֵךְ־זיין, צא. איינווייהען, באנייען; ערציהען, אויפהאָדעווען, אויפבריינגען.

מַחֲ׳צִית־הַשֶׁ׳קֶל, הם. (ביבליש). דער האלבער שקל, דאָס קאָפּגעלט וואָס משה האָט גענומען פון יעדען אידען צו בויען דעם משכן; דאָס געלט וואָס יעדער איד גיט פאר א וואָהלטעהטיגען צוועק דעם אָבענד פון פורים צום אנדענקען אָן דעם מחצית־השקל.

מְחָק [מְ׳חַק], הם. אויסגעמעקטע שטעלע (אין א מאנוסקריפט).

מֶחְ׳קָר, הם. פילאָזאָפיע.

מָ׳חָר, או. מאָרגענדיגען טאָג.

מְחַרְ׳חֵר־רִיב, הם. (ביבליש). א "קריעג=מאכער, א׳ן אונטערהעצער.

מַחֲ'רִיב־זיין, צא. צושטערען, פארוויסטען.

מַחֲ'רִיב־עוֹ'לָמוֹת־זיין, צש. (תלמודיש). צושטערען וועלטען, איבערקעהרען וועלטען.

מַחֲ'רִים־זיין, צא. ארײנלײגען אין חרם.

מְחָ‍ֵף [מחַ'נֵף] וּמְגַ'דֵף־זיין, צא. זידלען און לעסטערען.

מָחֳ‍ַת־יוֹם־הַכִּפּוּ'רִים, הם. דער טאג נאך יום כפור.

מַחֲשָׁ'בָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת). געדאנק, זינן. "מחשבה — קיין מעשה" (ווער.).

מַחֲשָׁ'בָה־זָ'רָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת־זָ'רוֹת), (תלמודיש). "א פרעמדער געדאנקען", א'ן אונרײנער אדער שלעכטער געדאנקען.

מַחֲשָׁ'בָה־טוֹ'בָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת־טוֹ'בוֹת). (תלמודיש). א גוטער געדאנקען.

מַחֲשָׁ'בָה־רָ'עָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת־רָ'עוֹת). (תלמודיש). א שלעכטער געדאנקען.

מַחֲשְׁבוֹ'תִין, או. זיך דערמאנענדיג, אז מע האלט שוין דערביי, פארבייגעהענדיג.

מ"ט־שַׁעֲ'רֵי־טוּמְ'אָה, (קאבאליסטיש). די ניין און פערציג טהויערען (שטופען) פון אונרײנקייט.

מַטְבֵּ'עַ, הוו. (מ. מַטְבְּ'עוֹת). א געלט־שטיק, א מינצע; געלט. א רעכטע מטבע, א גרויסע סומע. "דער וואס האט די מטבע דער האט די דעה" (שפוו.). "עס איז ניטא קיין שלעכטע מטבע פאר א סוחר" (שפוו.).

מִ'טָּה, הוו. (מ. מִ'טּוֹת). "בעט", דאס ברעט אויף וועלכען מע טראגט דעם טויטען צום טויטענפעלד.

מְמַ'הֵר־זיין, צא. אפרײניגען, אפוואשען (א טויטען).

מְטוּ'פָּל, הם. (מ. מְטוּפָּ'לִים). איינער וועלכער איז באלאדען; איינער וועלכער האט פיעל קינדער.

מְטוּ'רָף, הם. (מ. מְטוּרָ'פִים). א פארריקטער, א וואהנזיניגער.

מְטוּרֶ'פֶת, הוו. זעה מְטוּ'רָף.

מְטוּשְׁ'טָשׁ, א. ניט דייטליך; צוטראגען, צוטומעלט.

מַ'טּוֹת, הוו. דער נאמען פון דער צוויי און פערציגסטער סדרה (ווז.).

מַ'טּוֹת־וּמַסְ'עֵי, הוו. מ. זעה סֶדְ'רָה.

מֶטַטְ'רוֹן, הם. דער נאמען פון א געוויסען מלאך וועלכער שטעהט נעבען גאט'ס טהראן.

מֵ'טִיב־זיין, צש. גוטס טהאן, זיין גנעדיג.

מַ'טִּיף, הם. (מ. מַטִּי'פִים). רעדנער, פרעדיגער.

מַ'טִּיף־לְאוּ'מִי, הם. א נאציאנאליסטישער רעדנער.

מְטַלְ'טְלִים, מ. באוועגליכע גיטער, הויזזאכען, מעבעל.

מְטַ'מֵא־זיין, צא. פאראונרייניגען, מאכען אונריין.

מַטְ'מוֹ'ן, המ. (מ. מַטְמוֹ'נִים). אַ פֿאַרבאָרגענער שאַץ, אַ שאַץ; אַ גרויסע סומע.

מַטְעַ'מִים, מ. געשמאַקע שפּייזען.

מַטְרִי'חַ־זיין, צא. באַמיהען.

מִי־יוֹדֵ'עַ, (ביבליש). ווער ווייס?

מִי־יִחְ'יֶה, (ליטורגיש). ווער עס זאָל בלייבען לעבען (ווערטער גענומען פֿון דעם "ונתנה־תוקף"־געבעט).

מִי־יָ'מוּת, (ליטורגיש). ווער עס זאָל שטאַרבען (ווערטער גענומען פֿון דעם "ונתנה־תוקף"־געבעט). "ער וויינט ניט אויף מי־ימות נאָר אויף מי־יחיה" (ווער.).

מֵי־רַגְלַ'יִם, מ. (תלמודיש). אורין.

מִי־שֶׁבֵּ'רַךְ, המ. (מ. מִי־שֶׁבֵּ'רַכְ'ים), (ליטורגיש). "דער וועלכער האָט געבענשט" (אונזערע עלטערען אברהם, יצחק און יעקב דער זאָל אויך בענשען א. א. וו.), אַ געבעט וואָס מע זינגט אוים אין שוהל ביים לייענען פֿאַר דעם אויפֿגערופֿענעם ביי וועלכער געלעגענהייט ער שענקט אַ געוויסע סומע אויף דער שוהל אָדער פֿאַר אַנדערע וואָהלטהעטיגע צוועקען; לויב, דאַנק. אַ טרוקענער מי־שברך, אַ מי־שברך געזאָגט אויף אַ פּערזאָן וועלכע האָט גאָרניט געגעבען. מאַכען אימיצען אַ מי־שברך, איינעם לויבען (פֿאַר אַ גוטע טהאַט). דער רוסישער מי־שברך, דאָס רוסישע פֿלוך־וואָרט.

מִי־שָׁמְ'ךָ, (ביבליש). ווער האָט דיך געמאַכט (פֿאַר אַ'ן אויבערהאר)?, ווער האָט דיר בעגעבען דאָס רעכט? "ווער האָט דיך געמאַכט פֿאַר אַ מי־שמך?" (ווער.).

מִי'אוּס, א. זעה מָאוּס.

מְיָאֵשׁ [מְיַ'אֵשׁ]־זיין־זיך, צוו. צווייפֿלען, אויפֿגעבען די האָפֿענונג.

מְיַ'בֵּם־זיין, צא. הייראַטהען (ביי אידען פֿאַרצייטען) די פֿרוי פֿון אַ ברודער וועלכער איז געשטאָרבען אָהן קינדער. זעה חֲלִי'צָה.

מִי'גוֹ, זעה מִ'גוֹ.

מִיָד [מַיַ'ד], באַלד, גלייך.

מִיָד־לְיָד [מַיַ'ד־לְיַ'ד], פֿון האַנד צו האַנד.

מִי'דָה, (מ. מִי'דוֹת). זעה מִ'דָה.

מְיוּ'חָס, המ. (מ. מְיוּחָ'סִים). איינער וועלכער שטאַמט פֿון אַ הויכער פֿאַמיליע. "אַ מיוחס עסט רוחות" (שפּוו.). "אַ'ן אָרעמער מיוחס איז געגליכען צו די שברי־לוחות" (שפּוו.).

מְיוּ'שָׁב, א. באַזעסען, איבערלייגט.

מְיוּ'שָׁב'דיג, א. זעה מְיוּ'שָׁב.

מִי'חוּשׁ, המ. אַ קראַנקהייט, אַ שוואַכקייט.

מְיַ'חֵס־זיין־זיך, צוו. זעה יִ'חוּס'ען־זיך.

מיט־, די באַדייטונג פֿון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם פֿאָרוואָרט "מיט־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

מִי'טָה, הוו. (מ. מִי'טות). זעה מִ'טָה.

מְיי'אֵשׁ־, זעה מְיָאֵשׁ־.

מְיַי'בֵּם־, צא. זעה מְיַבֵּם־.

מְיַי'חֵס־, זעה מְיַחֵס־.

מַ'יים, המ. מ. זעה מַ'יִם.

מייקאַכץ, הוו. (מ. מייקאַכצען). דאָס וואָס מע ברעכט אויס (פון מאָגען). זעה מֵ'קִיאָן.

מייקען, מייקענען, צש. ברעכען, אויסברעכען (פון מאָגען). זעה מֵ'קִיאָן.

מְיי'שֵׁב־, זעה מְיַשֵּׁב־.

מִיכָ'אֵל, אנמ. (ביבליש). דער נאָמען פון אַ געוויסען מלאך.

מִי'כָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעציייהונגען פון מיכה.

מִי'לָא, או. נו, אויך רעכט. "מילא נו פטור" (ווער. — ד. ה. נו זאָל שוין אַזוי).

מִי'לָה, המ. (מ. מִי'לות). די באַשניידונג (פון אַ אידישען קינד); דער מענליכער אָרגאַן. "ער טראָגט זיך אָרום ווי אברהם־אבינו מיט דער מילה" (ווער.).

מִי'לֵי־דְעַלְ'מָא, מ. (תלמודיש). וועלטליכע זאַכען, וועלטליכע אינטערעסען.

מַ'יִם, מ. וואַסער.

מַ'יִם־אַחְרוֹ'נִים, מ. "דאָס לעצטע וואַסער", דאָס וואַסער אין וועלכען מע וואַשט די פינגער איידער מע זאָגט דאָס געבעט נאָכ'ן עסען. "מים־אחרונים וואַסער" (שפּאַס־אויסדרוק).

מַ'יִם־חַ'יִּים, מ. (ביבליש). "פרישעס וואַסער", בראַנפען, שנאַפּס.

מַ'יִם־שֶׁלָּ'נוּ, מ. (תלמודיש). וואַסער וואָס איז געשטאַנען אין אַ געפעס איבער נאַכט (געברויכט ביים קנעטען פון מצות דאַמיט דער טייג זאָל ניט זויער ווערען).

מֵימְ'רָא, הוו. (מ. מֵימְ'רות). אַ זאַץ, אַ פּאַראַגראַף (פון תלמוד).

מִין, המ. (מ. מִי'נִים, מִי'נֵי־). זאָרט, גאַטונג, קלאַס, אַרט; געשלעכט.

מִינְ'יָן, המ. (מ. מִינְיָ'נִים). זעה מִנְ'יָן.

מִי'עוּט, זעה מְ'עוּט.

מֵי'צֵר, המ. אונטערדריקער, פאַרפאָלגער. "דער יצר איז אַ מיצר" (שפּוו.).

מֵי'קִיל, המ. זעה מֵ'קִיל.

מְיַ'שֵּׁב־זיין־זיך, צוו. זיך באַראַטהען, זיך באַקלערען, זיך איבערלייגען.

מִי'תָה, הוו. (מ. מִי'תות). טויט, טויט־שטראָף.

מִי'תָה־מְשׁוּ'נָה, הוו. (תלמודיש). אַ'ן אוננאַטירליכער טויט, אַ געוואַלד־טויט. מיתה־משונה קאָלירען, ווילדע געשמאַקלאָזע קאָלירען.

מְכַ'בֵּד־זיין, צא. באַעהרען, טראַקטירען.

מַכְ'בִּי, אנמ. (מ. מַכְ'בִּים). א נאָמען מיט וועלכען די מיטגליעדער פון דער פאַמיליע חשמונאים רופען זיך אָן. דער ערשטער וועלכער האָט געטראָגען דעם נאָמען איז געוועזען מתתיהו'ס זוהן יהודה, וועלכער האָט זיך באַזונדערס אויסגעצייכענט מיט זיין העלדישקייט און פאַטריאָטיזמוס אין פיעלע שלאַכטען מיט די גריכען. לויט דער באַהויפּטונג פון געוויסע היסטאָריקער איז דאָס וואָרט "מכבי" צונויפגעשטעלט פון די אָנפאַנג־בוכשטאַבען פון די ווערטער "מי כמוך באלים יהוה" (ווער צווישען די שטאַרקע איז אַזוי ווי דו, אָ גאָט), וועלכע זיינען געוועזען אויפגעשריבען אויף דער פאָהן פון יהודת און זיין אַרמיי.

מַכְ'בִּיד־זיין, צא. שווער מאַכען, אַרויפלעגען אַ לאַסט.

מַכְ'בִּיד־עוֹל־זיין, צש. שווער מאַכען דעם יאָך.

מ'כָּה, הוו. (מ. מַ'כּוֹת). אַ פּלאָג, אַ פּעסט, אַ'ן אָנשיקעניש; אַ געשוויר; אַ קלאַפּ. קריגען מ כ ו ת, גאָרנישט קריגען. "אַז מע לעגט ניט אַריין טאַקי נעהמט מען אַרויס אַ מ כ ה" (שפּוו.). "גאָט איז אַ פאָטער, אַז ער גיט ניט קיין מ כ ה גיט ער אַ בלאָטער" (שפּוו.). "אַז עס קומט אויף קהל אַ מ כ ה קומט אויף דעם יחיד אַ בלאָטערעל" (שפּוו.).

מ'כָּה אֲ'שֶׁר לֹא כְּתוּ'בָה בַּתּוֹ'רָה, הוו. (ביבליש: מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה). "אַ פּלאָג וועלכע איז ניט דערמאָנט אין דער תורה", אַ נייע פּלאָג. זעה תוֹ'כֵחָה.

מְכַ'וֵּין־, זעה מְכַ'וֵּן־.

מָכוֹ'ן, הוו. אַבזיכט, מיין.

מְכּוֹ'חַ, זעה מִכֹּ'חַ.

מְכוּ'לֶה, א. פאַרדאָרבען, קאַליע; באַנקראָט. געהן מ כ ו ל ה, באַנקראָטירען.

מְכַ'וֵּן־זיין, צא. האַלטען אין זינען, מיינען, בעאַבזיכטיגען; צוטרעפען, צופּאַסען.

מְכוּרַ'עַת, הוו. אַ העסליכע פרויענצימער (פאַרגרייזט פון מְכוּעֶ'רֶת, ווז.).

מַ'כּוֹת־אַכְזָ'רִיּוֹת, מ. גרויזאַמע קלעפּ, מערדערליכע קלעפּ.

מַ'כּוֹת־רֶ'צַח, מ. מערדערליכע קלעפּ.

מִכֹּ'חַ, ב. וועגען, איבער, אין בעצוג אויף.

מַכְ'חִישׁ־זיין, צא. אָפּלייקענען.

מְכִילְ'תָּא, הוו. אַ געוויסער קאָמענטאַר געשריבען פון די תנאים אויף דאָס בוך שמות (ווז.).

מֵ'כִין־זיין, צא. אָנגרייטען, צוגרייטען.

מַ'כִּיר־טוֹ'בָה, הט. איינער וועלכער איז דאַנקבאַר פאַר אַ געפעליגקייט.

מְכִי'רָה, הוו. (מ. מְכִי'רוֹת). אַ פאַרקויף.

מְכִי'רַת־חָ'מֵץ, הוו. דאָס פאַרקוי=

פען פון חמץ צו א ניט=אידען אין דעם טאָג פאַר פסח.

מְכִירַת־יוֹסֵף, הוו. די ביבלישע ערצעהלונג פון יוסף מיט זיינע ברידער וועלכע האָבען איהם פאַרקויפט פאַר א שקלאַף.

מְכַל־שֶׁכֵּן [מִכָּל־שֶׁכֵּן], או. זעה כָּל־שֶׁכֵּן.

מְכַלֶּה־מאַכען, צא. פאַרדאַרבען, מאַכען צונישט, צושטערען.

מְכֻלוֹמֶרְשְׁט, זעה כְּלוֹמֶרְשְׁט.

מַכְנִיס־אוֹרֵחַ, הם. (מ. מַכְנִיסֵי־אוֹרְחִים [אָרְחִים]). א גאַסטפריינדליכער מענש.

מַכְנִיעַ־זיין־זיך, צוו. זיך מאַכען אונטערטהעניג, זיך ערנידעריגען.

מִכְנָסַיִם, מ. ביינקליידער, הויזען; דער אונטערשטער טהייל פון טויטען=קליידער.

מֶכֶס, הם. צאָלל, אָפּצאָלל, טאַקסע. "א וואָגען „העט איך" צאָלט ניט קיין מכס" (שפוו.).

מְכַפֵּר־זיין, צא. פאַרצייהען, פאַרגעבען; צש. זיין א פאַרגעבונג, זיין א פאַרגיטיגונג.

מַכְרִיז(ומוֹדִיעַ)־זיין, צא. אויסרופען, אויסשרייען, פּראָקלאַמירען, באַקאַנטמאַכען, פאַרעפענטליכען.

מַכְרִיעַ־זיין, צא. ענטשיידען.

מִכְשׁוֹל, הם. (מ. מִכְשׁוֹלִים). שטרויכלונג, הינדערניס.

מַכְשִׁיל־זיין, צא. מאַכען (אימיצען) געשטרויכעלט צו ווערען, ברייננען צו א זינד.

מְכַשֵׁיפָה, הוו. (מ. מְכַשֵׁיפוֹת). זעה מְכַשֵּׁפָה.

מַכְשִׁירִין, מ. געשיר, געצייג.

מְכַשֵּׁף, הם. (מ. מְכַשְּׁפִים). צויבערער, צויבער=מאַכער.

מְכַשֵּׁפָה, הוו. (מ. מְכַשְּׁפוֹת). צויבערין, צויבער=מאַכערין; א שלעכטע פרוי.

מְכַשֵּׁפִיטע, הוו. (מ. מְכַשֵּׁפִיטעס). זעה מְכַשֵּׁפָה.

מַכַּת־מְדִינָה, הוו. (תלמודיש). לאַנד=פּלאָג, עפּידעמיע.

מִכְתָּב, הם. (מ. מִכְתָּבִים). א בריעף.

מִכְתָּב־לְאֵהוּבִי־בריעף, הו. פריינדשאַפט-בריעף.

מַל־זיין, צא. באַשניידען (א קינד).

מָלֵא, א. פול; באַטרונקען, באַרוישט.

מָלֵא, הם. א פולער מאָנאַט, א (אידישער) מאָנאַט וועלכער האָט דרייסיג טעג.

מָלֵא־וָגֶדוּשׁ, א. (תלמודיש). פול און אָנגעהויפט, פול מיט קענטניסען.

מָלֵא־חֵמָה, א. פול מיט צאָרן, צאָרניג.

מָלֵא־חֵן, א. פול מיט רייץ, רייצענד, אנציהענד.

מָלֵא־רַחֲמִים, א. (ליטורגיש); פול מיט באַרמהערציגקייט, באַרמהערציג.

מָ׳לֵא־רְצִי׳חָה, א. פול מיט וואוטה, אויפגעקאָכט, שטאַרק צאָרניג.

מָ׳לֵא־שִׂמְ׳חָה, א. פול מיט פרייד, דערפרעהט.

מַלְ׳אָךְ, הט. (מ. מַלְאָ׳כִים). אַ׳ן ענגעל, אַ הימלישעס וועזען. „אַז מע רופט דעם מלאך קומט דער גלח“ (ווער. — ווען אימיצער ווענגען וועלכען מע האָט נאָר וואָס גערעדט קומט פלוצלונג אַריין).

מַלְ׳אָךְ־דוּמָה [דוּ׳מֶה], הט. (תלמודיש). דער מלאך וועלכער נעהמט אויף די טויטע אויף יענער וועלט.

מַלְ׳אָךְ־הַגּוֹ׳אֵל, הט. (ביבליש). דער ערלעזענדער (באַפרייענדער) ענגעל.

מַלְ׳אָךְ־הַדוּמָה [הַדוּ׳מֶה], הט. זעה מַלְ׳אָךְ־דוּמָה.

מַלְ׳אַךְ־הַמָּ׳וֶת, הט. (מ. מַלְ׳אַךְ־הַמָּ׳וֶת׳ען), (תלמודיש). דער ענגעל פון טויט; אַ מערדער, אַ טויט־ברייננגער. „דער מלאך־המות זאָרגט זיך ניט צי דער טויטער האָט תכריכים“ (שפוו.). „דער מלאך־המות שעכט און בלייבט גערעכט“ (שפוו.). „אַ פוילען איז גוט צו שיקען נאָכ׳ן מלאך־המות“ (שפוו.). „דער מלאך־המות קוקט ניט אין לוח“ (שפוו.).

מַלְ׳אַךְ־חַבָּ׳לָה, הט. (פּ. מַלְאֲ׳כֵי־חַבָּ׳לָה), (תלמודיש). פאַרדערבענדער ענגעל, בייזער גייסט; שלעכטער מענש.

מְלָא׳כָה, הוו. (מ. מְלָא׳כוֹת). אַ׳ן אַרבייט, אַ שטיק אַרבייט; אַ פראָפעסיאָן. „פון אַלע מלאכות אין באָד אַריין“ (ווער.). „אַ מלאכה פון איהם דאָס צו טהאָן!“ (ווער.). „פיעל מלאכות און וועניג ברכות“ (שפוו.). „די מלאכה האָט ליעב צו מאַכען ברכה“ (שפוו.). „די שווערסטע מלאכה איז ליידיג צו געהן“ (שפוו.). „אַ מלאכה איז אַ מלוכה“ (שפוו.). „אַז מע האָט אין דער האַנד אַ מלאכה קומט אַריין די ברכה“ (שפוו.). „טהו נאָר פלייסיג דיין מלאכה וועט שוין קומען די מזל־ברכה“ (שפוו). „די מלאכה דאַרף מען קענען און יושר דאַרף מען האָבען“ (שפוו.). „אַ איד קען אַלע מלאכות: פסח באַקט ער מצות, שבועות איז ער אַ גערטנער, תשעה־באב איז ער אַ זעלנער, סכות איז ער אַ בוי־מייסטער, חנוכה גיסט ער דריידלאַך, ראש־השנה בלאָזט ער שופר“ (שפוו.).

מְלָא׳כֶה׳ן, צש. (וואולגאַר). געהן אויפ׳ן שטוהל.

מַלְאָ׳כִי, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט, דער נאָמען פון דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעציייהונגען פון מלאכי.

מַלְאֲ׳כֵי־הַשָּׁ׳רֵת, הט. מ. (תלמודיש). די מלאכים וואָס באַדיענען (גאָט, און שטעהען נאָהנט צו זיין טהראָן).

מְלָאפוּם [מְלוּ׳פֶם], הט. דער געמיינשאַפטליכער נאָמען פון די צוויי העברעאישע וואָקאַל־צייכענס „וּ“ און „ֻ“.

מַלְבּוּש, המ. (מ. מַלְבּוּשִׁים). אַ קלייד.

מַלְבּוּשֵׁי־כָבוֹד, מ. עהרען-קליידער, פּרעכטיגע קליידער.

מַלְבִּישׁ־עֲרוּמִים, (תלמודיש). המ. דער באַקליידער פון די נאַקעטע (אָרעמע).

מְלוּבָּשׁ, א. באַקליידעט, אָנגעטהאָן.

מַלְוֶה, המ. (מ. מַלְוִים). איינער וועלכער פאַרלייהט געלט.

מְלַוֶה־זיין, באַגלייטען, אַרויסבאַלייטען; נאָכגעהן (נאָך אַ טויטען).

מַלְוֶה־בְּרִבִּית, המ. (מ. מַלְוֵי־בְּרִבִּית), (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרלייהט געלט אויף פּראָצענט.

מְלַוֶה־מַלְכָּה, הוו. "די באַגלייטונג פון דער קעניגין", די מאָהלצייט וועלכע מע עסט שבת־צו־נאַכט און מיט וועלכער מע באַגלייט אַרויס דעם שבת.

מְלַוֶה־מַלְכָּה־זיין, צש. "אַרויסבאַגלייטען די קעניגין", עסען די מאָהלצייט פון מלוה-מלכה.

מַלְוֶהטע, המ. (מ. מַלְוֶהטעס). זעה מַלְוֶה.

מַלְוֶוה, (מ. מַלְווים). זעה מַלְוֶה.

מְלַוֶוה־, זעה מְלַוֶה־.

מְלוּכָה, (מ. מְלוּכוֹת). רעגירונג; קעניגרייך, אימפעריע; קעניגליכעס אַמט, קייזערטהום. "אַ מלאָכה איז אַ מְלוּכָה אָבער מע האָט ניט קיין מנוחה" (שפוו.).

מְלוּמָד, המ. (מ. מְלוּמָדִים). אַ געלערנטער, אַ געבילדעטער, אַ קענער.

מְלוּמֶדֶת, הוו. זעה מְלוּמָד.

מְלוּמֶדֶתטע, הוו. (מ. מְלוּמֶדֶתטעס). זעה מְלוּמָד.

מֶלַח, המ. זאַלץ.

מִלְחָמָה, הוו. (מ. מִלְחָמוֹת). שלאַכט, קריעג, קאַמפף, שטרייט.

מֵלִיץ, המ. (מ. מְלִיצִים). פאַרטהיידיגער, אַדוואָקאַט; אַ רעדנער, אַ שרייבער. "אַ גוטער מליץ זאָל ער (דער פערשטאָרבענער) פאַר אונז זיין".

מֵלִיץ־יוֹשֶׁר, המ. (ביבליש). אַ גוטער פאַרטהיידיגער.

מְלִיצָה, הוו. (מ. מְלִיצוֹת). רעטאָרישער סטיל, שעהנע שפּראַך; אַ שענע פראָזע, אַ געשליפענער זאַץ.

מֶלֶךְ, המ. (מ. מְלָכִים). קיניג. "הינטער די אויגען מעג מען רעדען אפילו אויפ'ן פוילישען מלך" (שפוו.). "אַ נייער מלך מיט נייע גזרות, אַ נייער יאָהר מיט נייע עבירות" (שפוו.).

מֶלֶךְ־חֶסֶד, המ. (ביבליש). אַ גנעדיגער קיניג.

מֶלֶךְ־מַלְכֵי־הַמְּלָכִים, המ. (ליטורגיש). דער קיניג פון אַלע קיניגען, גאָט.

מַלְכָּה, הוו. (מ. מְלָכוֹת [מַלְכּוֹת]). קיניגין. האָבען אַ מלכה צום סדר, האָבען די ווייב נעבען זיך ביים אָפּריכטען סדר. "ווי דאָס

ווייב איז אַ מלכּה אום פּסח, איז דער מאַן אַ מלך" (שפּוו.).

מַלְ'כוּת, הוו. הערשאַפט, קיניג־טהום; המ. קיניג.

מַלְ'כוּת־בּרויט, הו. אַ געוויסער זאָרט געבעקס וואָס מע באַקט ביי אידען אויף יום־טוב.

מְלָ'כִים, המ. "די קיניגען", דער נאָמען פון אַ ביבלישען בוך (איינ־געטהיילט אין צוויי טהיילען, דער ערשטער פון וועלכע רופט זיך "מלכים א'" און דער צוויי־טער — "מלכים ב'").

מַלְ'כַּת־שְׁבָא, אנוו. די קעניגין פון לאַנד שבא (וועלכע איז געקומען זעהן דעם קעניג שלמה'ס קלוגהייט, ווי די ביבעל דערצעהלט). "אויס־געפּוצט ווי מלכּת־שבא" (ווער.).

מְלַ'מֵד, המ. (מ. מְלַמְ'דִים). אַ לעהרער (געוועהנליך אַ לעהרער פון אידישע לעהר־געגענשטאַנדען); אַ ניט־וועלטליכער מענש, אַ נאַרר. "אז דער מלמד קריגט זיך מיט דער ווייב איז אז אָך און וועה די תלמידים" (שפּוו.). "איטליכער מלמד איז אַ שטיק שלים־מזל" (שפּוו.). "דער מלמד אַרבייט מיט'ן טייטעל און דער בעל־הבית מיט'ן בייטעל" (שפּוו.). "עס האָט איהם געטראָגען ווי אַ רות דעם מלמד" (ווער.).

מְלַ'מֵּד־זְכוּת־זיין, צש. (תלמודיש). רעדען גוטעס, פאַרטהיידיגען.

מְלַמְ'דוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון אַ מלמד; אַ קנעללונג.

מַלַמְ'דיִש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ מלמד; נאַרריש, ניט־וועלטליך.

מְלַ'מְדִ'יקע, הוו. (מ. מְלַ'מְדִ'יקעס). די פרוי פון אַ מלמד.

מִלְעֵיל [מִלְעֶל'], או. "אויבען", מיט דעם אקצענט אויף איינע פון די פאָרלעצטע זילבען.

מַ'ל'ען, צא. באַשניידען (אַ קינד).

מַלְ'קוֹת, מ. קלעפּ, שמיץ מיט וועלכע מע פלעגט באַשטראָפען (פאַרצייטען ביי אידען) פאַר געוויסע עברות; די שמיץ וואָס די פרומע אידען לאָזען זיך פון איטיצען געבען ערב־יום־כפור אלס אַ'ן אָפּקומעניש פאַר וויערע זינד.

מִלְרַע', או. "אונטען", מיט דעם אקצענט אויף דער לעצטער זילבע.

מַלְ'שִׁין, המ. אַ פאַרלוימדער, אַ דאָנאָסשטשיק.

מַלְ'שִׁין־זיין, צש. פאַרלוימדען, דאָ־נאָסעווען.

מֶם, המ. (מ. מֶ'מ'ען). דער נאָמען פון דעם דרייצעהנטען בוכשטאַב (מ) פון דעם אידישען אלף־בית. שלום־מם, דער נאָמען פון דעם זעלבען בוכשטאַב ווען גע־שריבען צום ענד פון וואָרט (ם).

מַמָה'־נַפְשָׁךְ, (תלמודיש). "ווי דו ווילסט", אין איטליכען פון די צוויי פאַלען, אויף יעדען פאַל.

מָ'מוֹן, המ. געלט. "עס קאָסט גע־נוג ממון און דמים" (ווער.).

מָ'מוֹן־קֹ'רַח, המ. אַ גרויסער קאַפּי־טאַל. זעה קֹ'רַח.

מְמוּ'נֶה, הם. (מ. מְמוּ'נִים). אָנגעשטעלטער, בעאַמטער, אויפזועהער.

מַמְ'זֵר, הם. (מ. מַמְזֵ'רִים). אַ אונגעזעצליכעם קינד; אַ חיטרער פאַרשפיצטער קערל. „אַ ממזר קען מען זיין און קלוג מוז מען זיין" (שפוו.). „אַז אַ מוטער שרייט אויף איהר קינד „ממזר!" מעג מען איהר גלויבען" (שפוו.). „דאָס קערבעל איז ניט קיין ממזר" (שפוו.).

מַמְ'זֵר־בַּלְ'בּוּל, הם. (מ. מַמְ'זֵרֵי־בַּלְבּוּ'לִים). די באַשולדיגונג אַז אימיצער איז אַ ממזר; אַ פאַלשע באַשולדיגונג.

מַמְ'זֵר־בֶּן־הַנִ'דָּה, הם. זעה בֶּן־הַנִ'דָּה.

מַמְ'זֵ'רִיטע, הוו. (מ. מַמְ'זֵ'רִיטעם). זעה מַמְ'זֵר.

מַמְ'זֵ'רִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ ממזר; חיטרע, פאַרשפיצט, קונציג.

מַמְזֶ'רֶת, הוו. (מ. מַמְזֵ'רוֹת). זעה מַמְ'זֵר.

מִמֵּי'לָא, אד. נאַטירליך, זעלבסטפאַרשטענדליך, פאָלגליך.

מֵ'מִית'ען, צא. מערדערליך שלאָגען.

מְמַ'לֵא־זיין, צא. ערפילען, אויספילען.

מְמַ'לֵא־מָ'קוֹם, הם. (תלמודיש). אַ שטעל־פאַרטרעטער.

מְמַ'לֵא־מָ'קוֹם־זיין, צא. אויספילען דעם פלאַץ פון —, פאַרטרעטען די שטעל פון —.

מְמַ'לִיץ־, זעה מֵ'לִיץ.

מְמַ'צִיא־זיין, צוו. ערפינדען. זיך ממציא־זיין, זיך מאַכען די געוואוהנהייט. „ער האָט זיך ממציא געווען צו קומען יעדען טאָג".

מִמִּצְרַ'יִם־וְעַד־הֵ'נָּה, (ביבליש). פון מצרים ביז אהער, זעהר לאַנג אָדער ווייט.

מִמְקוֹמְ'ךָ, זעה מְקוֹ'גֶן.

מֵמְ'רָא, הוו. זעה מֵימְ'רָא.

מַ'מָּשׁ, אד. ווירקליך, אין דער טהאַט, טאַקי; אַקוראַט, גענוי. „ער האָט מיך ממש מחיה געווען". „ממש ווי זיין טאַטע".

מַמָ'שׁוּת, הוו. ווירקליכקייט, פעסטקייט, האַפט. „עס האָט קיין ממשות ניט".

מַמָ'שׁוּת'דיג, אד. האָבענדיג אַ האַפט, קאָנקרעט.

מֶמְשָׁ'לָה, הוו. (מ. מֶמְשָׁ'לוֹת). הערשאַפט, אויבערהערשאַפט, רעגירונג.

מְמַ'תִּיק־זיין, צא. פאַרזיסען, מאַכען אַנגענעהם, מאַכען לייכט צו פאַרשטעהן, פאָפולאַריזירען. „ער האָט די זאַך ממתיק געווען מיט אַ משל".

מַמְתַּ'קִּים, מ. „זיסע זאַכען", געלט, קלינגערס.

מָן [מַן], הם. די געשמאַקע שפייז וועלכע פלעגט יעדען מאָרגען אַראָפּפאַלען פון הימעל פאַר די אידען אין דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט. „עס האָט דעם

טעם פון מ ן״. ״האָבען מיר ניט געוואָלט עסען מ ן אין דער מדבר מוזען מיר אצינד עסען צי־בעלעם״ (שפוו.).

מִן־הַסְתָּם׳, או. זעה מִסְתָּ׳מָא.

מִן־הַצַד׳, או. פון דער זייט, פון א זייטיגער קוועלע.

מִן־הַשָּׁמַ׳יִם, או. (תלמודיש). פון הימעל, פון גאָט.

מִן־הַשָּׂ׳פָה־וְלַחוּ׳ץ, (תלמודיש). פון די ליפּען ארויס (ניט פון הארצען).

מִן־הַתּוֹ׳רָה, או. (תלמודיש). לויט דעם געזעץ פון דער תורה.

מְנַ׳גֵן, הם. (מ. מְנַגְ׳נִים). א זינגער; א קענער פון מוזיק.

מְנַ׳דֵב, הם. (ט. מְנַדְ׳בִים). איינער וועלכער שענקט (עפּעס פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען.

מְנַ׳דֵב־זיין, צא. שענקען (עפעס פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהל־טהעטיגע צוועקען).

מָ׳נָה־יָ׳פָה, הוו. (תלמודיש). א שענע פּאָרציע.

מִנְ׳הָג, הם. (מ. מִנְהָ׳גִים). גע־וואונהייט; זיטע, מאָדע, איינ־פיהרונג. ״א מ נ ה ג ברעכט א דין״ (שפוו.).

מִנְהַג־הַמְדִי׳נָה, הם. (תלמודיש). ״די זיטע פון לאַנד״, איינפיהרונג, מאָדע.

מִנְ׳הַג־שְׁטוּת, הם. א נאַרישע מאָ־דע, א נאַרישע איינפיהרונג.

מַנְ׳הִיג, הם. (מ. מַנְהִי׳גִים). פיה־רער, אָנפיהרער, פאָרשטעהער.

מְנַ׳הֵל, הם. (מ. מְנַהֲ׳לִים). פיה־רער, פאַרוואַלטער (פון א ישיבה אָדער א וואָהלטהעטיגער אַנ־שטאַלט).

מְנוּ׳וָל, הם. (מ. מְנוּוָ׳לִים). העסלי־כער אָדער עקעלהאַפטער מענש, פאַסקודניק.

מְנוּוֶ׳לֶת, הוו. (מ. מְנוּוָ׳לוֹת). זעה מְנוּ׳וָל.

מְנוּוֶ׳לֶת׳טע, הוו. (מ. מְנוּוֶ׳לֶת־טעס). זעה מְנוּ׳וָל.

מְנוּ׳חָה, הוו. (מ. מְנוּ׳חוֹת). רוה, אָפּרוה. ״ווער עס ווערט רייך פון גזלה און רציחה דער האָט ניט קיין מ נ ו ח ה״ (שפוו.).

מְנוּ׳חַת־שָׁ׳עָה, הוו. רוה פון א ווײַלע, א קורצער אָפּרוה.

מְנוֹ׳רָה, הוו. (מ. מְנוֹ׳רוֹת). א לייכטער מיט מעהרערע רעהרען. א קאַנדעלאַבער.

מְנוֹ׳רַת־הַמָּ׳אוֹר, הם. ״דער לייכ־טער פון ליכטיגקייט״, דער נאָמען פון א געוויסען אידישען מאָראַל־בוך.

מִנְ׳חָה, הוו. (מ. מִנְ׳חוֹת). א גע־וויסער זאָרט אָפּפער (פאַרצייטען בײַ אידען) וואָס איז באַשטאַנען פון מעהל און אויל; די תפלה וואָס מע דאַווענט נאָכמיטאָג אָדער פאַרנאַכט איידער די זונן פאַרגעהט.

מִנְ׳חָה־גְדוֹ׳לָה, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט פון מנחה ווען עס ווערט געדאַווענט גלייך נאָכמי־טאָג.

מְנְ'חָה־קְטַ'נָּה, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט פון מנחה ווען עס ווערט געדאַווענט שפּעט נאָכמיטאָג אָדער פאַרנאַכט.

מְנַ'חֵם־זיין, צא. טרייסטען.

מְנַ'חֵם־אָב, הט. דער מאָנאַט אָב (דאָס וואָרט "מנחם" [אַ טרייסטער] ווערט צוגעשטעלט, ווייל "אָב" אין וועלכען תשעה באָב פאַלט אויס איז ביי אידען אַ זעהר טרויעריגער מאָנאַט).

מְנַ'חֵם־אָ'בֵל־זיין, צא. (תלמודיש). "טרייסטען דעם טרויערער", באַזוכען דעם וואָס זיצט שבעה.

מְגֵיה'־וּבֵיה [וּבֵיה'], אוו. (תלמודיש). גלייך אויפ'ן אָרט, אויגענבליקליך.

מִנְ'יָן, הז. (מ. מִנְיָ'נִים). די צאָהל (פון צעהן פערזאָנען וועלכע מען מוז ביי אידען האָבען צום דאַווענען און צו אַנדערע רעליגיעזע צערעמאָניען); צעהן, אַ צעהנדליג. מאַכען אַ מ נ י ן, דאַווענען ואַלבע־צעהנט. "אַ סוד פאַר אַ מ נ י ן לייט" (ווער.). "בעט אַ פאַרך צו אַ מ נ י ן ווערט ער ביי זיך גרויס" (שפּוו). "ניין רבנים קענען קיין מ נ י ן ניט מאַכען, אָבער צעהן שוסטערס יאָ" (שפּוו.).

מְנִי'עָה, הוו. (מ. מְנִי'עוֹת). הינדערניס, אָפּהאַלט, שטערונג,

מְנַ'כֶּה־זיין, צא. אַרונטעררעכענען, אַרונטערציהען.

מְנַצֵּ'חַ־זיין, צא. זיעגען, באַזיעגען, בייקומען.

מְנַ'קֵּר, הט. (מ. מְנַקְּ'רִים). דער וואָס שניידט אַרויס די טרפ'ע אָדערען פון אַ בהמה'ס פלייש כדי אידען זאָלען עס מעגען עסען, אַ טרייבערער. זעה גִּיד־הַנָּ'שֶׁה.

מְנַ'שֶּׁה, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון די זיהן פון יוסף; דער שטאַם וואָס איז אַרויסגעקומען פון מנשה.

מַ"ס, אב. מוֹ'כֵר־סְפָ'רִים (ווז.).

מְסִ'בָּה, הוו. (מ. מְסִ'בּוֹת). קרייז, געזעלשאַפט, קאָמפּאַניע.

מְסְ'בִּיר־זיין, צא. ערקלערען, געבען צו פערשטעהן.

מְסַ'דֵּר, הט. (מ. מְסַדְּ'רִים). איינער וועלכער ברייננט אין אָרדנונג, איינער ויעלכער שטעלט צונויף.

מְסַ'דֵּר־זיין, צא. איינריכטען, צוזאַמענשטעלען, אַראַנזשירען. מסדר־זיין זיך, זיך צוגרייטען, זיך איינפּרובירען, זיך איינאיבען.

מְסַ'דֵּר־קִידוּ'שִׁין, הט. אַ רב אָדער אַזוי אַ פערזאָן וואָס פיהרט דורך די צערעמאָניע פון קידושין.

מְסוּ'גָּל, א. צוגעפּאַסט, פּאַסיג, געאייגנעט, פעהיג.

מְסוּ'כָּן, א. געפעהרליך קראַנק.

מְסוּ'פָּק, א. אין צווייפעל, צווייפעלהאַפט.

מָ'סוֹר, הט. זעה מוֹסֵר.

מְסוֹ'רָה, הוו. (מ. מְסוֹ'רוֹת). אַ זאַך וואָס ווערט איבערגעגעבען פון איין דור צום צווייטען; אַ געוויסעס בוך אין וועלכען עס ווערט

געגוי אָנגעגעבען די ריכטיגע אויס=
שפראכע און אויסלעגונג פון דעם
ביבלישען טעקסט.

מְסָ'חָר, הם. (מ. מְסָחָ'רִים). גע=
שעפט, האנדעל.

מְסִי'כָּה, הוו. (מ. מְסִי'כּוֹת). זעה
מַסְ'כָה.

מַ'סִיג־גְבוּל־זיין, צא. (תלמודיש).
"פארהאַפּען די גרענעץ", פאר=
נעהמען אַ שטיק פון אַ שכנ'ס
לאנד; פארהאַפּען עפּעס אויף
וואָס אַ'ן אנדערער האָט אַ רעכט.

מְסַיֵּים־, מְסַיֵּם־זיין, צא. ענדיגען
(שרייבען אַ ספר־תורה אָדער לער=
נען ש"ס א. ד. ג.).

מְסִי'רָה, הוו. (מ. מְסִי'רוֹת). אַ
דאָנאָס, באשולדיגונג, אַ'ן אנ=
קלאגע.

מְסִי'רַת־מוֹדָ'עָה, הוו. ערקלערונג,
באַקאַנטמאַכונג.

מְסִי'רַת־נֶ'פֶשׁ, הוו. (תלמודיש).
דאָס שטעלען זיך אין געפאהר,
זעלבסטאויפאָפּפערונג.

מֵ'סִית־וּמֵדִּי'חַ, הם. (תלמודיש).
אָנהעצער, איינרעדער (צום שלעכ=
טען), פארפיהרער.

מַסֶּכֶת, מַסֶּכְתָּא, הוו. (מ.
מַסֶּכְ'תוֹת). איינס פון די ביכער
אָדער טראַקטאַטען פון תלמוד.

מְסַ'לֵּק־זיין, צא. אָפּצאָהלען.

מַסְ'עֵי, הוו. דער נאָמען פון דער
דריי און פערציגסטער סדרה (ווז.).

מִסְ'פָּר, הם. צאָהל.

מִסְ'פָּר־גָ'דוֹל, הם. די גרויסע צאָהל,
די געוועהנליכע אַרט פון רעכענען
יע־ען בוכשטאַב פאר אַ צאָהל
(א—1, ב—2, ג—3, א. א. וו.)
אין געגענזאַץ צו "מספר־קטן"
(ווז.).

מִסְ'פָּר־קָ'טָן, הם. די קליינע צאָהל,
אַ געוויסער אַרט פון צעהלען לויט
וועלכער די צעהנדליגער און הונ=
דערטער ווערען בארעכענט אַלס
איינציגע צאָהלען, צ. ב. ש.:
"שמש" באַטרעפט אין מספר־קטן
"גנב" (ווייל דער "ש" ווערט בא=
רעכענט אַלס 3, דער "מ" אַלס
4 און דער "נ" אַלס 5).

מַסְרִי'חַ־זיין, צש. שטינקען.

מַ'סֶרִיעַן, צא. דאָנאָסעווען, פאר=
ראַטהען, באשולדיגען.

מְסַ'רֵס־זיין, צא. מאַכען פאר אַ
סריס.

מִסְתָּ'מָא, אה. ווי עס שיינט, קענ=
טיג.

מִסְתַּ'פֵּק־בְּמוּ'עָט, הם. (תלמודיש).
איינער וועלכער שטעלט זיך צו=
פריעדען מיט ווייניג.

מֵעַבְ'דוּת־לְחֵ'רוּת, (ליטורגיש).
פון קנעכטשאַפט צו פרייהייט.

מַעֲ'בִיר־נַחֲ'לָה־זיין, צא. (ביבליש).
ענטערבען, אוועקנעהמען דאָס
רעכט פון ערבשאַפט פון.

מַעֲ'בִיר־סִדְרָה (סֶדְ'רָה)־זיין, צש.
איבערלייענען מיט'ן טראָפּ די סדרה
פון דער וואָך.

מַעֲ'בִיר עַל מִדּוֹ'תָיו, הם. (תלמו=
דיש). איינער וועלכער איז גרויס=
מוטהיג, איינער וועלכער לאָזט
איבערגעהן דאָס ווייניגע.

מְעַ'בִיר־קְרִי'אָה־זיין, צש. זעה מְעַ'בִיר־סִדְרָה־זיין.

מֶעֱ'בֶר־יַ'בּוֹק, הם. דער נאָמען פון א געוויסען בוך וואס ענטהאלט די געבעטען וועלכע א גוסס דארף זאָגען און די געבעטען וואס מע זאָגט נאָך א טויטען.

מֵעֵ'בֶר־לַיָּם', או. (ביבליש). פון יענער זייט מעער.

מְעַ'גֵן־זיין, צא. פּטרלאָזען (א פרוי).

מַעֲדַ'נֵי־מֶ'לֶךְ, מ. קעניגליכע שפּיי־זען.

מְעוּבֶּ'רֶת, א. שוואנגער.

מָ'עֹ'ז־צוּר, (ליטורגיש). "שטארקער פעלז", די ערשטע ווערטער פון א געבעט וואס מע זינגט ווען מע צינדט אָן די חנוכה־ליכט. "אז דער שעפּס הערט מעוז־צור און די קאלב אקדמות מעג מען זייער פלייש אוועקטראָגען" (שפּוו. — ד. ה. שעפּסענ־פלייש נאָך חנוכה און קאלב־פלייש נאָך שבועות טויגען ניט מעהר).

מִ'עוּט, הם. מינדערצאָהל, מינאָרי־טעט.

מִ'עוּט־מִן־הַמִ'עוּט, הם. (תלמו־דיש). זעהר ווינציגע צאָהל.

מְעוֹר־אֶ'חָד, פון איין שטיק פעל. תפילין מעור־אחד, תפילין געמאכט פון איין שטיק פארמ..ט (די פרומע טראָגען אזעלכע תפילין).

מְעוֹ'רָב־עִם־הַבְּרִ'יּוֹת, הם. (תלמו־דיש). איינער וועלכער איז דורכ־געמישט מיט מענשען, געזעליגער אנגענעהמער מענש.

מְעוֹ'רֵר־זיין, צא. אויפוועקען, אויפ־טשוכען, אויפמונטערען, באגייס־טערען.

מָ'עוֹת, מ. געלט. "אז מע האָט מעות איז מען בעל־הבית" (שפּוו.). "אז גאָט לאָזט לעבען מוז ער דערצו מעות געבען" (שפּוו.). "ווען בנים זאָל זיין מעות וואָלט איך געווען א גרויסער בעל־הבית" (ווער.).

מָ'עוֹת־חִ'טִּים, מ. "ווייץ־געלט", דאָס געלט וואס ווערט אויסגע־טהיילט צו אָרעמע פאר פסח אויף צו קויפען מצה.

מָ'עוֹת־עֲנִ'יִּים, מ. געלט וואס די שטאָדט אָדער די געמיינדע טהיילט צו אָרעמע.

מֵ'עִיד־זיין, צש. זאָגען עדות, דער־צעהלען.

מֵ'עִיז־זיין, צש. זיך דערוועגען, זיך אקעגען שטעלען.

מֵ'עִיז־פָּ'נִים־זיין, צש. (תלמודיש). האָבען די פרעכהייט, זיך דער־וועגען.

מְעַ'יֵּין־, מְעַ'יֵּן־זיין, צש. אריינקוקען (אין א בוך), זיך אריינטראכטען, זיך פארטיפען.

מַעֲ'יָן־הַנּוֹבֵ'עַ, הם. (תלמודיש), א קוועלענדער ברונען, אונערשעפּ־ליכער קוואל.

מַעֲ'יָן־טָ'הוֹר, הם. "א ריינער קוואל", דער נאָמען פון א געוויסען בוך פאר אידישע פרויען וואס ענט־האלט די מענסטרואציאָנס־געזעצן.

מע"כ, אב. מַעֲ'לַת־כְּבוֹ'דוֹ (ווז.).

מְעַ׳כֵּב־זײַן, צא. פֿאַרהאַלטען, פֿאַר־הינדערען, שטערען.

מְעַ׳כֵּב־הַגְאוּ׳לָה־זײַן, צא. פֿאַרהאַל־טען די אויסלײזונג (פֿון דעם אי־דישען פֿאָלק), פֿאַרהינדערען דאָס קומען פֿון משיח׳ן (דורך זינד).

מְעַ׳כֵּב־הַקְרִי׳אָה־זײַן, צא. פֿאַרהאַל־טען דאָס לײענען פֿון דער תּורה (ווען אײן איד האָט אַ געוויסע קלאָגע געגען אַ צווייטען מעג ער זיך באַנוצען מיט דעם דאָזיגען מיטעל אום צו ברײנגען די זאַך פֿאַר דער עפֿענטליכער אויפֿמערק־זאַמקייט און פֿאָדערען גערעכ־טיגקייט).

מְעַ׳כֵּל־זײַן, צא. פֿאַרדײען.

מעכ״ת, מַעֲ׳לַת כְּבוֹד תִּפְאַרְ׳תּוֹ (ווז.).

מַעֲ׳לָה, הוו. (מ. מַעֲל׳וֹת). אַ פֿאַר־צוג, אַ׳ן אויסצײכנונג, אַ גוטע אײגענשאַפֿט, אַ׳ן אײגענשאַפֿט. „אַלע מ ע ל ו ת קענען ניט זײַן אין אײנעם" (שפּוו.). „עס איז ניטאָ קײן מ ע ל ה אָהן אַ חסרון" (שפּוו.).

מַעֲ׳לֶה־זײַן, צא. אויפֿהויבען, הע־בערען. עס איז ניט מ ע ל ה און ניט מוריד, עס מאַכט קײן אונ־טערשײד ניט.

מַעֲ׳לָה־גֵ׳רָה־זײַן, צא. ווידער אויפֿ־ברײנגען און איבערקײען די פֿאַר־שלונגענע שפּײַז (אַזוי ווי קיה א. ד. ג.), אײנער פֿון די צײכענס דורך וועלכע מע דערקענט די טהירען וואָס אַ איד מעג עסען זײער פֿלײש.

מַעֲ׳לֶה־גֵ׳רָה׳ן, צא. זעה מַעֲ׳לֶה־גֵ׳רָה־זײַן.

מַעֲ׳לִים־זײַן, צא. פֿאַרבערגען, פֿאַר־לײקענען.

מַעֲ׳לַת־כְּבוֹד־תִּפְאַרְ׳תּוֹ, „די ווער־דע פֿון זײַן פּראַכטפֿולער עהרע", זײַן הויכווירדיגע עהרע (אַ חעפֿ־ליכע אַרט פֿון אַדרעסירען אַ פֿער־זאָן אין אַ בריף).

מַעֲ׳לַת־כְּבוֹ׳דוֹ, „די ווירדע פֿון זײַן עהרע", זײַן ווירדיגע עהרע (אַ העפֿליכע אַרט פֿון אַדרעסירען אַ פֿערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲלָ׳תוֹ, זײַן ווירדע, (אַ העפֿליכע אַרט פֿון אַדרעסירען אַ פֿערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲ׳מָד, הם. אַ באַשטאַנד, אַ גע־געשעפֿט; צושטאַנד.

מַעֲמָ׳דוֹת, מ. געוויסע צוזאַמענ־געשטעלטע פּסוקים פֿון תּנ״ך, אויסצוגען פֿון תּלמוד און תּפֿלות וואָס מע זאָגט נאָך דעם פֿריה־מאָרגעדיגען דאַווענען און נאָכדעם ווי מע האָט אָפּגעזאָגט אַ געווי־סע צאָהל פֿון קאַפּיטלעך תּהלים. „מ ע מ ד ו ת (זאָגען) איז וועל־וועלער פֿון תּהלים" (שפּוו.).

מַעֲ׳נֵה־לָ׳שׁוֹן, הוו. (ביבליש). „די רייד פֿון דער צונג", דער נאָמען פֿון אַ בוך וואָס ענטהאַלט די תּפֿלות וועלכע ווערען געזאָגט אויפֿ׳ן בית־עולם; אַ געשליפֿענע צונג, אַ גרוים מויל.

מֵעִנְ׳יָן־לְעִנְ׳יָן, (תּלמודיש). פֿון אײן געגענשטאַנד צום אַנדערען.

מְעַ׳נֵשׁ־זײַן, צא. באַשטראָפֿען.

מְעַ'קֶר'ען [מייקרן], צא. „אויסוואָרצלען“, איבערקעהרען, צוזודערן.

מַעֲ'רָב, הם. וועסט וועסט־זייט,

מַעֲרָ'בִית, הוו. די תפלות וואָס ווערען צוגעגעבען צום מעריב געבעט אום יום טוב.

מַעֲרָ'בִית־דְרו'מִית, (תלמודיש). וועסט־זידליך, אין אַ וועסט־זידליכער ריכטונג.

מַעֲרָ'בִית־צְפו'נִית, (תלמודיש). וועס־נאָרדליך, אין אַ וועסט־נאָרדליכער ריכטונג.

מְעָרָה [מַעֲ'רָה], הוו. (מ. מְעָרוֹת מְעַ'רוֹת). אַ הייהל; אַ געמויערטעס שטיבעל אויפגעשטעלט אויף אַ קבר.

מַעֲ'רִיב, הם. אבענד־געבעט.

מַעֲרָ'כָה, הוו. (מ. מַעֲרָ'כוֹת). שיקזאַל, דאָליע; שלעכטע דאָליע. „אַ אידען'ס פרנסה איז יגון ואנחה און זיין גליק איז אַ מערכה“ (שפוו.). „דער יצר הרע האָט תמיד די מערכה“ (שפוו.).

מְעָ'רַת־הַמַכְפֵּ'לָה, הוו. (ביבליש). אַ געוויסע געמויערטע הייהל אין פאַלעסטינאַ וואו עס ליגען באַגראָבען די אורפאָטערם און אורמוטערם פון דעם אידישען פאָלק.

מַעֲ'שֶׂה, אז. אַלס, אין דער ראָלע פון, אזוי ווי, אויף דעם שטייגער פון. „זיך שטעלען מעשה גביר“.

מַעֲ'שֶׂה, הוו. (מ. מַעֲשִׂ'ים). אַ טהאַט, אַ תאַנדלונג, אַ'ן אויסטהו; פאַסירונג, באַגעבענהייט, פאַקט; אויפרוהר, סקאַנדאַל; זאַך, געגענשטאַנד. וואָס איז די מעשה?, וואָס איז דער מעהר?, וואָס איז די אורזאַכע?. זיך אָנטהאָן אַ מעשה, זיך מאַכען דעם טויט. אַרבייטען אָדער אָנגעבען מעשים, מאַכען סקאַנדאַלען. יענע מעשה, דער ווייבליכער געשלעכטס־אָרגאַן. קיין מעשה ניט, ניט שלעכט, צימליך. געחאַפט אין דער מעשה, ניט אונשולדיג אין דער באַציהונג; ניט פרום. „דער רב מיט דער רבי'צען איז אַ גאַנצע מעשה, דער רב אָהן דער רבי'צען איז אַ האַלבע מעשה, און די רבי'צען אַליין איז גאָר קיין מעשה ניט“ (שפוו.).

מַעֲ'שֶׂה, הוו. (מ. מַעֲ'שִׂיוֹת, מַעֲ'שׂוֹת). ערצעהלונג, געשיכטע; סקאַזקע, לעגענדע; קינדערשע ערצעהלונג; אַ'ן אויסגעטראַכטע זאַך, אַ ליגען. באָבע־מעשה אָדער בבא־מעשה, קינדערשע ערצעהלונג, אויסגעטראַכטע זאַך. „אויף אַ מעשה פרעגט מען קיין קשיא ניט“ (שפוו.). „די מעשה האָט שוין אַ באָרד“ (ווער. — ד. ה. זי איז שוין זעהר אַלט). „פון מעשות דערצעהלען קאָכט מען קיין וויעטשערע ניט“ (שפוו.).

מַעֲ'שֶׂה־נו'רָא, הוו. אַ שרעקליכע געשיכטע, אַ'ן ערצעהלונג פול מיט וואונדערליכע פאַסירונגען.

מַעֲ'שֵׂה־נִ'סִים, הוו. (תלמודיש). אַ וואונדערליכע פאַסירונג.

מַעֲ׳שֵׂה־סְ׳דוֹם [סְדָם], הוו. אויפפיהרונג פון סדום, שלעכטסקייט, גרויזאמקייט.

מַעֲ׳שֶׂה־שֶׁהָ׳יָה, הוו. (תלמודיש). א זאך וועלכע האט פאסירט, א פאקט.

מַעֲ׳שֵׂה־שָׂ׳טָן, או. „די ארבייט פון טייוועל", צום אומגליק.

מַעֲ׳שֵׂי־יָ׳דַי (יָ׳דָיו), מ. (ביבליש). די ארבייט פון מיינע (זיינע) הענד.

מַעֲ׳שִׂים־בְּכָל־יוֹם, מ. (תלמודיש). פאקטען פון יעדען טאג, טעגליכע פאסירונגען.

מַעֲ׳שִׂים־טוֹ׳בִים, מ. (תלמודיש). גוטע טהאטען. „מ ע ש י ם ט ו ב י ם העלפען ניט, מעשים רעים שאדען ניט" (שפוו.).

מַעֲ׳שִׂים־רָ׳עִים, מ. (תלמודיש). שלעכטע טהאטען.

מַעֲ׳שִׂים־תַּעְתּוּ׳עִים, מ. (ביבליש). ווילדע זאכען, סקאנדאלען.

מַעֲ׳שִׁיר־זיין, צא. רייך מאכען.

מַעֲ׳שֵׂר, הם. (מ. מַעַשְׂ׳רוֹת). א צעהנטיל, דאס צעהנטע טהייל פון די תבואה און פרוכטען וועלכע יעדער איד (פארצייטען אין פאלעסטינא) האט לויט דעם אידישען דין געמוזט אפגעבען פאר די לויים; א צעהנטעל פון די פארדיענסטען וואס געוויסע פרומע אידען צוטהיילען רעגעלמעסיג פאר וואהלטהעטיגע צוועקען. פרעגען ווי מע גיט מ ע ש ר פון שטרוי, ארויסווייזען פאלשע פרומקייט (ווייל פון שטרוי דארף מען אייגענטליך קיין מעשר ניט געבען).

מַעֲ׳שֵׂר׳ען, צא. ארויסגעבען מעשר פון.

מֵעֵת־לְעֵת [מֶעת־לֶעת], הם. (מ. מֵעֵת־לְעֵת׳ען), (תלמודיש). א נאכט מיט א טאג, פיער און צוואנציג שטונדען.

מַעְ׳תִּיק, הם. (מ. מַעְתִּי׳קִים). איבערזעצער.

מ׳פָּה, הוו. (מ. מ׳פּוֹת). א טוךדעקע וועלכע מע פארשפרייט אויפ׳ן עמוד אדער אויף דעם טיש אויף וועלכען מע לייענט אין שוהל; א לאנד־קארטע.

מַפּוֹ׳לֶת הוו. א רואינע, א׳ן איינגעפאלענעם הויז.

מְפוּ׳נִיצע, הוו. (מ. מְפוּ׳ניצעס). זעה מְפוּ׳נָק.

מְפוּ׳נָק, הם. (מ. מְפוּנָ׳קִים). א דעליקאטנער אדער פארצערטעלטער מענש, א׳ן אויסטראכטער, א׳ן אויסקלייבער.

מְפוּרְ׳סָם, הם. (מ. מְפוּרְסָ׳מִים). א באוואוסטער, א באריהמטער.

מְפוֹ׳רָשׁ, או. אויסדריקליך, דייטליך.

מַפְ׳טִיר, הם. דער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לעצטען ביים לייענען אין שוהל און וועלכער לייענט פאר די הפטורה. געבען מ פ ט י ר, אויפרופען אימיצען צו זאגען די הפטורה (עס ווערט באטראכט אלס א באזונדער׳ער כבוד צו קריגען מפטיר). „איינער האט האלט וויער־מילך, דער

צווייטער מפטיר" (שפוו.) .
„קוים פוצט זיך איינער אָפּ די שטיוועל רופט מען איהם שוין אויף צו מפטיר" (שפוו.) .
„ער האָט זיך שוין געקויפט מפטיר" (ווער. אויף אימיצען וואָס האָט זיך פאַרדרעהט אין אַ געשעפט אָדער באַגאַנגען אַ נאַרישקייט) .

מְפִיו־הַקָ׳דוֹש, פון זיין הייליגען מויל .

מְפַ׳יֵס־זיין, צא. איבערבעטען .

מ׳פִּיל הם., מ׳פִּיל־קינד, הו. (מ. מ׳פִּיליעך, מ׳פִּיל־קינדער) . אַ קינד געבוירען טויט (פאַר דער צייט) .

מ׳פִּיל־זיין, צש. געבערען אַ טויטעס קינד (פאַר דער צייט) .

מְפִי׳צֵי־, הם. מ. די פאַרשפּרייטערס פון — .

מְפִי׳צֵי־שְׂפַת־עֵ׳בֶר, הם. מ. די פאַרשפּרייטער פון דער העברעאישער שפּראַך (מיט דעם נאָמען רופען זיך פיעלע פאַראיינען וואָס זייער צוועק איז צו פאַרברייטען דאָס שטודיום פון העברעאיש) .

מ׳פִּיק, הם. דאָס פינטעלע אין דעם בוכשטאַב „ה" (אין העברעאישע ווערטער) .

מַפָ׳לָה, הוו. (מ. מַפָּ׳לוֹת) . נידערלאַגע, דורכפאַל, אָפּשניט . „המן'ס מפלה" . „אויף אַ שלעכטען פּריץ טאָר מען קיין מפלה ניט בעטען" (שפוו.) .

מְפוּלְ׳פָּל, הם. שאַרפזיניגער תלמודיסט .

מַפְ׳לִיג־זיין, צש. איבערטרייבען .

מַפְ׳ליען, צא. זעה מ׳פִּיל־זיין .

מְפַלְ׳פֵּל־זיין־זיך . צוו. אַרגומענטירען, דעבאַטירען, דיספּוטירען ; זיך גריבלען, זיך פאַרטיעפען .

מַפְ׳סִיק־זיין, צא. אונטערברעכען, אָפּהאַקען (אין מיטען) ; ריידען (אין דאַווענען) .

מְפַ׳צֶה־זיין, צא. איבערבעטען, פאַרגיטיגען .

מְפַ׳קִיר־זיין, צא. אויפאָפּפערען ; לאָזען אויפ'ן צופאַל, לאָזען געהן ווי עס געהט . זיך מפקיר זיין, זיך אויפאָפּפערען .

מְפַרְ׳גֵס־זיין, צא. ערנעהרען .

מְפַרְ׳סֵם־זיין, צא. פאַרעפענטליכען, באַקאַנטמאַכען, פּובליצירען .

מְפָרְ׳שִׁים, הם. מ. די (הויפּט-) קאָמענטאַרען פון תלמוד .

מַפְתֵּ׳חַ, הם. (מ. מַפְתְּ׳חוֹת) . שליסעל (צו אַ בוך) .

מ״ץ, אב. מוֹ׳רֶה־צֶ׳דֶק, „דער ריכטיגער לעהרער", אַ רב אָדער אַ דיין .

מְצָא׳צֶע, הוו. (מ. מְצָא׳צֶעס) . איראָנישע פאַראָדיע אויף „מציאה".

מַ׳צָב, הם. שטאַנד, צושטאַנד, אומשטאַנד, לאַגע, פאַרהעלטנים .

מַצֵ׳בָה, הוו. (מ. מַצֵ׳בוֹת) . גראַבשטיין, דענקמאָל . „אויף דער מצבה זיינען אַלע אידען שעהן" (שפוו.) .

מְצַד־, פ. פון דער זייט פון —.

מִצְ'דֵי־צְדָ'דִים, או. פון אַלע זייטען.

מַצְ'דִיק־זַיין, צא. רעכטפערטיגען, ערקלעהרען אַלס גערעכט, פאַר= טהיידיגען, פאַרענטפערען.

מַצְ'דִיק־הַדִין־זַיין, צש. (תלמודיש). ערקלעהרען אָדער אָננעהמען אַלס גערעכט דעם אורטהייל (פון גאָט).

מַ'צָה, הוו. (מ. מַ'צוֹת). אַ דינער פלאַכער קוכען פון ניט=געזייערטען טייג וועלכע אידען עסען אום פסח. „איינער צו פראַצע, זיעבען צו מצה" (שפוו.). „וואָס קלעקט פאַר אַ סאָלדאַט אַ מצה" (שפוו.).

מַ'צָה־בעקער, הם. (מ. מַ'צָה־בעֵ= קערס). איינער וואָס באַשעפטיגט זיך מיט באַקען מצות. זיצען ווי אַ מצה־בעקער, ארומגעהן ליידיג אַ גאַנץ יאָהר.

מַ'צָה־וואסער, הז. דאָס וואסער אין וועלכע מע פארמישט דאָס מעהל פון וועלכען די מצות ווע= רען געמאַכט. געהן ווי מצה־וואַסער, שנעל פערקויפט ווערען, האָבען אַ גרויסען אָפּ= גאַנג. לויפען ווי נאָך מצה־וואַסער, לויפען מיט אימפעט.

מַ'צָה־שְׁמוּ'רָה, הוו. מצה געמאַכט פון מעהל אויף וועלכע מע האָט באַזונדערע אַכט געגעבען עס זאָל ניט געזייערט ווערען. זעה חָ'מֵץ.

מִצְ'וָה, הוו. (מ. מִצְ'וֹות). אַ גע= באָט, אַ רעליגיעזע פאַרשריפט; אַ פרומע טהאַט. אַ מצוה אויף איהם, רעכט אויף איהם. פאַר= קויפען מצוות, פארקויפען (אין שוהל) הגבה גלילה אָדער אַנדערע עהנליכע כבודים. „עס איז אַ מצוה אַ אידען צו באַגראָבען" (שפוו.). „דריי מצוות קריכען פון האלז אַרויס: אַ צו גרויסער אַפיקומן, אַ ווינטערדיגער שלש= סעודות און די מציצה פון אַ גרוי= סען גר" (שפוו.).

מִצְוָה־לְחַ'סֵר, עס איז אַ מצוה צו מאַכען ווייניגער (אַ ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען מע נעהמט עפּעס פון אַ קאַרגען).

מִצְוָה'ט'ניצע, הוו. (מ. מִצְוָה'ט'־ ניצעס). זעה מִצְוָה'ט'ניק.

מִצְוָה'ט'ניק, הוו. (מ. מִצְוָה'ט'ני־ קעס). זעה בַּ'עַל־מִצְוָה'ט'ניק.

מִצְ'וָה, הוו. (מ. מִצְ'וֹות). זעה מִצְוָה.

מְצוֹ'רָע, הם. (מ. מְצוֹרָ'עִים). אַ קרעציגער; הוו. דער נאָמען פון דער אַכט און צוואַנציגסטער סדרה.

מִצְ'וַת־לֹא'־תַעֲשֶׂה, הוו. (מ. מִצְ'וֹות־ לֹא'־תַעֲשֶׂה). זעה לֹא'־תַעֲשֶׂה.

מִצְ'וַת־עֲשֵׂה [עֶ'שֶׂה], הוו. (מ. מִצְ'וֹות־עֲשֵׂה [עֶ'שֶׂה]). זעה עֲשֵׂה.

מֶ'צַח־אִ'שָּׁה־זוֹ'נָה, הם. (ביבליש). „דער שטערן פון אַ'ן אויסגעלאַ= סענער פרוי", אַ קופּערנער שטערן, אונפאַרשעמטקייט.

מְצִי'אָה, הוו. (מ. מְצִי'אוֹת). „אַ געפונענע זאַך", אַ ביליגער איינ= קויף. עס איז אַ מציאה פון אַ גנב, עס איז שפּאָט=ביליג. וואָס

אין די מ צ י אָ ה מיט איהם ?, וואָס נעהמט ער זיך איבער ? "דאָס גאַנצע געלט געהט אַוועק אויף מציאות" (שפוו.) :

מְצִי'אוּת, הוו. די ווירקליכקייט.

מַ'צִיל־זיין, צא. רעטען, העלפען.

מְצִי'צָה, הוו. דאָס אויסזויגען פון דעם בלוט נאָך דער באַשניידונג. געבען מ צ י צ ה, באַעהרען אימיצען מיט דער צערמאָניע פון מציצה.

מַצְלִי'חַ־זיין, צש. האָבען גליק.

מְצַמְ'צֵם־זיין, צא. באַשרענקען; גענוי באַרעכענען, גענוי צופּאַסען.

מְצֶנֶ'פֶת. תוו. די קאָפּ־באַדעקונג פון אַ טויטען.

מְצַ'עֵר־זיין, צא. שטערצען, וועהטאָן, באַטריבען.

מְצָרֵף [מְצַ'רֵף]־זיין, צא. צוזאַמענרעכענען, אַריינרעכענען, צורעכענען. מ צ ר ף ־ ז י י ן צום בענשען, צורעכענען (אַ זייטיגע פּערזאָן) כדי צו בענשען מיט מזומן.

מְקַ'בֵּל, הם. (מ. מְקַבְּ'לִים). אַ נעהמער; איינער וועלכער נעהמט צדקה.

מְקַ'בֵּל־בְּאַהֲ'בָה־זיין, צא. צונעהמען מיט ליבשאַפט, זיין צופרידען מיט, געדולדיג אויסשטעהן.

מְקַ'בֵּל־נַ'חַת־זיין, צא. האָבען פאַרגעניגען, אָנקוועלען.

מְקַ'בֵּל־פָּ'נִים־זיין, צא. (תלמודיש). אויפנעהמען, עמפּפאַנגען, געהן אַנטקעגען.

מְקַ'בֵּל־קִנְ'יָן־זיין, צש. (תלמודיש). באַפעסטיגען אַ'ן אָפּמאַך אָדער קאָנטראַקט דורך דעם וואָס ביידע צדדים נעהמען אָן אין דער האַנד די עקען פון אַ פאַטשיילקע.

מְקַ'בֵּל־שַׁ'בָּת־זיין, צש. אויפנעהמען אָדער איינווייהען דעם שבת, זאָגען לכו־נרננה. (ווז.).

מַקְ'דִּים־זיין־זיך, צוו. זיך פערדערען, קומען פאָראויס, לויפען אַפריהער.

מַקְ'דִּיש־זיין, צא. ווידמען, אָפּגעבען, אָפּפערען.

מִקַּדְמַת־דְּנָא', או. (תלמודיש). פון פריהער, פון לאַנגע צייטען.

מִקְ'דָּשׁ, הוו. זעה בֵּית־הַמִּקְ'דָּשׁ.

מְקַ'דֵּשׁ־זיין, צא. זיך פאַרלאָבען מיט (דורך דעם וואָס מע טהוט אָן דער פאַרלאָבטער אַ רינג אָדער מע גיט איהר אין דער האַנד אַ ווערטה־זאַך).

מְקַ'דֵּשׁ־הַשֵּׁם [הַ שֶּׁ ם '] ־זיין, צש. (תלמודיש). "חייליגען דעם נאָמען (פון גאָט)", טהאָן אַ העלדישע טהאַט פון גאָטס וועגען, זיך אויפאָפּפערען.

מְקוּ'בָּל, הם. (מ. מְקוּבָּ'לִים). זעה בַּ'עַל־מְקוּ'בָּל.

מִקְ'וֶה, הוו. (מ. מִקְ'וֹות, מִקְוָ'אוֹת). דאָס וואַסער אין וועלכען מע געהט טבילה. "אין מ ק ו ה לאָזט מען איבער אַלע עבֵרות" (שפוו.).

מְקֻ'יָּם־ווערען, צל. פאַרווירקליכט ווערען, געשעהן.

מָ'קוֹם, הם. (מ. מְקוֹ'מוֹת). אַ'ן אָרט, אַ פּלאַץ; אַ שטאָדט, אַ לאַנד. אין ווייטע מקומות, אין ווייטע לענדער.

מְקוֹם [מָ'קוֹם]־מְנוּ'חָה, הם. אַ'ן אָרט פון רוה.

מְקוֹם [מָ'קוֹם]־מִקְ'לָט, הם. אַ'ן אָרט וואו זיך צו רעטען, אַ צופלוכט, אַ היים.

מָ'קוֹם־קָ'דוֹשׁ, הם. "אַ הייליגער אָרט", אַ שוהל.

מְקוֹ'נֵן, הם. דער קלאָגער, דער פאַרפאַסער פון איכה. "דאַרויף קלאָגט דאָך דער מקונן" (ווער. — אָפּט פאַראָדירט: "דאַרויף קלאָגט דאָך דער ממקומך").

מָ'קוֹר, הם. (מ. מְקוֹ'רִים). קוואל, אורשפּרונג, אָנהויב.

מִקַח [מֶ'קַח], הם. (מ. מִקָ'חִים). פּרייז.

מִקַח־וּמִמְכָּר [מֶ'קַח־וּמִמְ'כָּר]. הם. (תלמודיש). קויף און פאַרקויף, האַנדעל.

מִקַח [מֶ'קַח]־טָ'עוּת, הם. (תלמודיש). אַ'ן איינקויף אָדער אַ האַנדעל וועלכער איז געמאַכט געוואָרען דורך אַ'ן אירטהום אָדער אַ שווינדעל.

מְקַטְ'רֵג, הם. (מ. מְקַטְרֵ'גִים). באַשולדיגער, באַשולדיגענדער אַדוואָקאַט; באַשולדיגענדער ענגעל.

מְקַטְ'רֵג־זיין (אויף), צש. אָנרעדען שלעכטס, ברענגען באַשולדיגונגען.

מְ'קִיאִ'ן, צש. ברעכען, אויסברעכען (פון מאָגען).

מְקַ'יֵּים־, צש. זעה מְקַ'יֵּם־.

מֵ'קִיל, הם. איינער וואָס איז שטענדוג געניינט צו ענטשיידען רעליגיעזע פראַגען אויף אַ גרינגער אַרט. זעה מַחְ'מִיר.

מְקַ'יֵּם־זיין, צא. ערפילען, אויספילען, טהאָן, פאַרריכטען.

מְקַ'יֵּם־פְּסָק [פְּסַק]־זיין, צש. אויספיהרען דעם אורטהייל (פון געריכט).

מְקַ'נֵא, הם. (מ. מְקַנְ'אִים). באַניידער, ניט־פאַרגינער.

מְקַ'נֵא־זיין, צא. באַניידען, ניט פאַרגינען.

מַ'קַף, הם. אַ קורץ פּאַסיקעל וואָס דיענט אַלס פאַרבינדונגס־צייכען צווישען צוויי ווערטער (אין העבּראיש).

מַקְ'פִּיד, (מ. מַקְפִּי'דִים). אַ קאַפּריזנער מענש; אַ'ן איבערקלייבער, אַ פּעדאַנט.

מַקְ'פִּיד־זיין, צש. זיין געגווי, געגווי אָפּהיטען, איבערקלייבען.

מִקֵּץ', הוו. דער נאָמען פון דער צעהנטער סדרה (ווז.).

מְקַ'צֵּר־זיין, צא. פאַרקירצען, מאַכען קורץ; זיך פאַסען קורץ.

מְקַ'צֵּר־יָ'מִים־(וְשָׁ'נִים)־זיין, פאַרקירצען (אומיצ׳ן) די טעג (און יאָהרען), פאַרביטערען דאָס לעבען.

מִקְ'צָת, הם. אַ קליינער טהייל, אַ ביסעל, אַ קליינינקייט.

מִקְ׳צָת־מִן־הַמִּקְ׳צָת, הט. אַ גאַנץ קליינער טהייל, אַ קליין ביסעלע.

מְקָרֵב [מְקַ׳רֵב]־זיין, צא. דערנע־הענטערען, באַפריינדען.

מִקְ׳רֶה, הט. (מ. מִקְ׳רִים). צופאַל.

מַקְ׳רִיב־זיין, צא. אָפּפערען. זיך מקריב־זיין, זיך אויפאָפּפע־רען.

מַקְ׳שָׁן, הט. (מ. מַקְשָׁ׳נִים). איינער וועלכער האָט די געוואוהנהייט נאָכאַנאַנד צו פרעגען קשיות. "אַ מקשן פאַלט תמיד אין דער בלאָטע אריין" (שפוו.).

מַר־בַּר־רַב־אַ׳שִׁי, (תלמודיש). מר דער זוהן פון רב־אשי, אַ גרויסער געלעהרטער וועלכער האָט גע־לעבט גלייך נאָך דער אָפּשליסונג פון תלמוד. "ער מיינט ער איז אַ גאַנצער מר־בר־רב־אשי".

מַר־מָוֶ׳ת, (ביבליש). ביטערער פון טויט.

מַר־נֶ׳פֶשׁ, הט. (מ. מָ׳רֵי־נֶ׳פֶשׁ), (ביבליש). אַ פאַרביטערטער, אַ פאַראומערטער.

מָ׳רָא־דְאַתְ׳רָא, הט. (תלמודיש). דער דיין אָדער דער רב פון דער שטאָדט.

מָ׳רָא־דְעַלְ׳מָא־כּוּ׳לָא, הט. (תלמו־דיש). דער הארר פון דער גאַנצער וועלט, גאָט.

מַרְ׳אֶה, הט. געשטאַלט, געזיכט, אויסזעהן.

מַרְ׳אֵה־כֹהֵן [כּ׳הֵן], הט. (ליטור־גיש). דאָס אויסזעהן פון דעם כהן (ווערטער גענומען פון די יום־כפור'דיגע תפלות וואו עס ווערט באַשריעבען ווי שעהן דער כהן־גדול האָט אויסגעזעהן. דער אויסדרוק ווערט געוועהנליך גע־ברויכט אין שפּאַס אויף אַ געזיכט וואָס איז אויסגעַרייטעלט פון שברות).

מַרְ׳אֵה־מָ׳קוֹם, הט. אַ'ן אָנווייזונג אויף די שטעלע וואו אַ זאַך גע־פינט זיך.

מַרְ׳גִישׁ־זיין, צא. פיהלען, דער־פיהלען, שפירען.

מְרַגְ׳לִים, הט. מ. די מענער וועלכע משה האָט געשיקט אויסצושפּאָרשען דאָס לאַנד פון כנען, ווי די בי־בעל דערצעהלט.

מָרְדְּ׳כַי, אנמ. דער נאָמען פון דעם מאַן אין וועלכענס הויז אסתר איז אויפגעהאָדעוועט געוואָרען, ווי עס ווערט דערצעהלט אין בוך "אסתר".

מָ׳רָה־שְׁחוֹ׳רָה, הוו. (תלמודיש). מעלאַנכאָליע, באַטריבטקייט, פאַר־אומערטקייט, אומעט.

מַרְוִי׳חַ־, מַרְוִי׳חַ־זיין, צא. פּראָ־פיטירען, פאַרדיענען.

מְרוּ׳צֶה, א. צופריעדען, גערן, איינשטימענד.

מָ׳רוֹר, הט. עפּעס ביטערס (אַזוי ווי חריין א. ד. ג.) וואָס מע עסט צום סדר אין אנדענק אָן די בי־טערע ליידען וואָס אידען זיינען אויסגעשטאַנען אין מצרים.

מְרַ׳חֵם־זיין־זיך, צוו. זיך דערבאַר־מען, האָבען מיטלייד.

מַרְ'חִיק־זיין, צא. דערווייטערען, זיך האַלטען פֿון דער ווייט.

מֶרְ'חָץ, הם. (מ. מֶרְחֲצָ'אוֹת, מֶרְ'חֶצִ'יען). שוויץ־באָד.

מֶרְ'חָק, הם. (מ. מֶרְחָקִים [מֶרְחַ'קִים]). אַ ווייטקייט, אַ ווייטע שטרעקע, אַ ווייטער פֿאַרוואָרפֿענער פּלאַץ. פֿאָהרען אין די מרחקים, פֿאָהרען אין ווייטע לענדער.

מֶרְ'חָק־רַב, הם. אַ ווייטע שטרעקע.

מַרְחֶשְׁ'וָן, הם. זעה חֶשְׁוָן.

מְרִי'דָה, הוו. (מ. מְרִי'דוֹת). אַ'ן אויפֿשטאַנד, אַ בונד, אַ רעוואָלוציאָן.

מֶרְ'כָא־טִפְּ'חָא, געוויסע צוויי טראָפּ־צייכענס: „ֻ" (מרכא) און „ֽ" (טפחא). פּיס ווי אַ מרכא־טפחא, קרומע פּיס.

מַרְ'עִישׁ־עוֹ'לָם (עוֹלָ'מוֹת)־זיין, צש. (תּלמודיש). איינלייגען די וועלט, מאַכען אַ ליאַרעם.

מַרְ'פֵּא־לָ'שׁוֹן, (ביבליש). די הייל־לונג (ד. ה. די רייד) פֿון דער צונג. „אויף מרפא־לשון קומט אַ מתנת יד" (שפּוו. — ד, ה. פֿאַר ריידען קריגט מען אָפּט קלעפּ).

מַרְ'שַׁ'עַת, הוו. אַ שלעכטע בייזע פֿרוי.

מָ'רַת, הוו. מאַדאַם, פֿרוי. מרת פֿרומע תּחית, פֿרוי פֿרומע זאָל לעבען.

מַ'שָּׂא, הוו. (מ. מַשָּׂ'אוֹת). לאַסט, שווערע לאַסט. „ברויט אונטער־וועגס איז קיין משא ניט" (שפּוו.).

מַ'שָּׂא־וּמַ'תָּן, הם. (תלמודיש). נעה־מען און געבען, קויף און פֿאַר־קויף, האַנדעל. „דער בעסטער משא־ומתן איז מיט גאָט" (שפּוו.).

מַ'שָּׂא־כְּבֵ'דָה, הוו. (ביבליש: כָּבֵד'). אַ שווערע לאַסט.

מַ'שֹּׂא־פָנִים [פָּ'נִים], הם. (ביבליש). פּאַרטייליכקייט.

מְשַׁבֵּ'עַ־זיין, צא. באַשווערען (בייזע גייסטער א. ד. ג.).

מִשַׁ'בָּת־לְשַׁ'בָּת, (תלמודיש). פֿון שבת צו שבת, איין מאָל אין וואָך.

מַשְׁגִּי'חַ, הם. (מ. מַשְׁגִּי'חִים). אויפֿזועהער, אַכטגעבער (אויף אַ רעליגיעזער אָדער וואָהלטהעטיגער אנשטאַלט).

מַשְׁגִּי'חַ־זיין, צש. אַכטונג געבען, אויפּפּאַסען.

מְשַׁ'דֵּךְ־זיין, צא. פֿאַרהייראַטהען, צונויפֿברייגגען (אַ הייראַטהס־פּאַר־טיי). משדך־זיין זיך, זיך פֿאַרבינדען (מיט אומעצען) דורך הייראַטה.

מֹ'שֶׁה, אנמ. דער נאָמען פֿון דעם זוהן פֿון עמרם און פֿון יוכבד, וועלכער האָט אַרויסגעפֿיהרט די אידען פֿון מצרים און האָט זיי גע־געבען די תורה וועלכע ער האָט געקריגען פֿון גאָט אויפֿ'ן באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט. אַ משה (אַמעריקאַניש) ₀ אַ פּראָסטער אונוויסענדער איד. „רב

מ ש ת מעג מאַשקע טאָר ניט" (שפוו.).

מ׳שֶׁה־רַבּ׳נו, הם. אונזער לעהרער משה. "מ ש ה ־ ר ב נ ו האָט מיט די אידען אויך ניט געקענט אויסקומען" (שפוו.).

מְשוּ׳גָע, א. (מ. מְשוּגָ׳עים). פאַר־ריקט, וואַהנזיניג; ווילד, צו־רייצט, צוטראָגען, קאַפּריזנע. משוגע אויף טויט, זעהר פאַרריקט, זעהר ווילד. "פריש און געזונד און משוגע" (ווער.). "אז מע זאָגט משוגע גלויב" (שפוו.). "ביסטו משוגע לאָז דיך בינדען" (שפוו.). "משוגע מטורף און פאַרדרעהט נאָר יענעם די קאָפּ" (שפוו.).

מְשוּגָ׳עים־הויז, הז. (מ. מְשוּגָ׳עים־הייזער). דול־הויז, אירענהויז.

מְשוּ׳גֶעין, א. פאַרריקט, וואַהנזיניג. "משוגע נע גענו משוגע׳נע גריווען" (שפוו.). "איטלי־כער משוגע׳נער וועוט אום תמוז קלאָר" (שפוו.). "אלע משוגע׳נע שלאָגען יענעם די פענסטער אויס" (שפוו.).

מְשוּג׳עַת, הוו. (מ. מְשוּג׳עַת׳ען). פאַרריקטהייט, וואַהנזין; קאַפּריז, פאַרוועלענים, ווילדער געדאַנ־קען.

מַשְ׳וֶה־, מַשְ׳וֶה־זיין, צא.. אויס־גלייכען, באַפרידיגען, פאַרגיטי־גען, באַצאָה׳לען. משוה־זיין אימיצען פאַר זיין טרחה, באַצאָה־לען אימיצען פאַר זיין מיה.

מְשוּ׳לָח, הם. (מ. מְשוּלָ׳חים). אַ געשיקטער, אַ געזאַנדטער; אַ רייזענדער אַגענט; איינער וועל־כער פאָהרט אַרום קלייבען געלט פאַר אַ רעליגיעזע אָדער וואָהל־טהטיגע אַנשטאַלט.

מְשוּלַ׳חַת (אייגענטליך מְשֻׁלַ׳חַת), הוו. (מ. מְשוּלַ׳חַת׳ען). אַגשיקטע־נעס.

מְשוּ׳לָש, א. דרייפּאַכיג. אַ הדס וואָס איז משולש, אַ הדס וואָס זיינע בלעטער וואַקסען צו דריי אין אַ רייה (די פרומע געברויכען בלויז אזעלכע הדסים).

מְשוּ׳מָד, הם. (מ. מְשוּמָ׳דים). אַ געטויפטער איד; אַ׳ן אויס־וואורף, אַ שורקע. "בעסער צעהן משומדים איידער איין שלעכ־טע ווייב" (שפוו.). "דעם אידען איז אַ מאָהל בעסער ווי דעם משומד: דער איד קען זיך שמד׳ען, דער משומד ניט" (שפוו.). "אַ משומד אין דער משפחה קומט אַמאָל אויך צוניץ" (שפוו.).

מְשוּ׳מָד־לְהַכְ׳עִים, הם. זעה מוּ׳מָר־לְהַכְ׳עִים.

מְשוּמַד׳׳סקע, א. האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ משומד; זעהר פאַרדאָרבען.

מְשוּמֶ׳דֶת, מְשוּמֶ׳דֶת׳טע, הוו. (מ. מְשוּמֶ׳דֶת׳טעס). זעה מְשוּ׳מָד.

מְשוּ׳נֶה, א. ווילד, פרעמד, אוננע־הייער.

מְשוּ׳נֶה׳דיג, א. זעה מְשוּ׳נֶה.

מְשוּעְ׳בָּד, א. פאַרשקלאַפט, אונ־טערוואָרפען, אונטעריאָכט; פאַר־פליכטעט, געצוואונגען.

מְשׁוּ'פָּע, או. קרום, אין אַ קרומער ליניע.

מְשׁוּ'פָּע'דיג, א. זעה מְשׁוּ'פָּע.

מְשׁוּ'רר, המ. (מ. מְשׁוֹרְרִים [מְשָׁר'רִים]). אַ זינגער, אַ כאָרזינגער; אַ דיכטער, אַ פּאָעט.

מְשַׁ'חֵד־זיין, צא. באַשטעכען, אונטערקויפען, געבען חאַבאַר.

מַשְׁ'חִית, המ. (מ. מַשְׁחִי'תִים). צושטערער, פאַרניכטער, איינער וועלכער מאַכט אָן שאָדען; אַ טייוועל.

מַ'שִׂ'ג־זיין, צא. באַגרייפען, פאַרשטעהן.

מָשִׁי'חַ, המ. (מ. מְשִׁי'חִים). "דער געזאַלבטער", דער דערלייזער אויף וועלכען דאָס אידישע פאָלק וואַרט (לויט דער טראַדיציאָן וועט ער אַרויסקומען פון דעם קעניג דוד'ס פאַמיליע). פאַלשער מ ש י ח, איינער פון די פיעלע פאַרפיהרערס וועלכע זיינען ערשיענען פון צייט צו צייט צווישען דעם אידישען פאָלק און האָבען זיך אַרויסגעגעבען אַלס דערלייזערס געשיקט פון גאָט. "וואַרטען ווי אויף מ ש י ח'ן". "אַז מ ש י ח וועט קומען וועלען אַלע קראַנקע געהיילט ווערען נאָר דער נאַרר וועט אַ קאַליעקע בלייבען" (שפוו.).

מְשִׁי'חַ־בֶּן־דָּ'וִד, המ. דער געזאַלבטער (ערלייזער) דער זוהן פון דוד. זעה מָשִׁי'חַ.

מְשִׁי'חַ־בֶּן־יוֹ'סֵף, המ. דער געזאַלבטער (דערלייזער) דער זוהן פון יוסף (עס ווערט געגלויבט אַז איידער עס וועט קומען דער ריכטיגער דערלייזער פון דעם אידישען פאָלק וועלכער וועט שטאַמען פון דוד'ס פאַמיליע וועט זיך צוערשט באַוויזען אַ דערלייזער פון דעם שטאַם פון יוסף וואָס וועט פּרובירען אויסלייזען דאָס אידישע פאָלק, אָבער זיין אויסלייזונג וועט קיין האַפט ניט האָבען און ער וועט פאַלען באַזיעגט פון זיינע פיינד; ערשט נאָך איהם וועט קומען דער ריכטיגער דערלייזער "משיח בן דוד").

מִשְׁ'כַּב־זכוּר, המ. (תלמודיש). אוננאַטירליכער פאַרקעהר צווישען מענער.

מַשְׁ'כּוֹן, המ. (מ. מַשְׁכָּ'נוֹת). אַ פפאַנד, אַ פאַרזעצטער געגענשטאַנד, אַ זאַלאָג, אַ זיכערהייט. "מ ש כ ו ן ביד שלום בקעשענע" (שפוו.).

מַשְׂ'כִּיל, חמ. (מ. מַשְׂכִּי'לִים). אַ'ן אויפגעקלעהרטער. זעה הַשְׂכָּ'לָה.

מִשְׁ'כָּן, המ. דאָס (גאָטעס) געצעלט וואָס אידען האָבען אויפגעשטעלט אין דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מְשַׁ'כֵּר־זיין, צא. באַרוישען.

מָ'שָׁל, המ. (מ. מְשָׁ'לִים). פאַבעל, אַלעגאָריע, אַנעקדאָטע; צוגלייך, ביישפּיעל. געבען אַ מ ש ל, געבען אַ ביישפּיעל. "יעדער מ ש ל האָט זיין נמשל" (שפוו.).

מִשְׁלוֹ'חַ־מָ'נוֹת, (ביבליש). די איינפיהרונג צו שיקען איינער דעם אַנדערען עסען־זאַכען און געטראַנ־

קען אום פורים ; פורים־געשאנק. זעה שׁ׳לח־מ׳נות.

מְשַׁלֵ׳ח־זיין , צא. אוועקשיקען , ארויסשיקען.

מִשְׁ׳לֵי, הם. דער נאָמען פון א ביב־לישען בוך וואָס ענטהאַלט מאָ־ראַל-לעהרען און שפּריכווערטער פון קעניג שלמה.

מְשַׁ׳ליש־זיין , צא. איינלעגען ביי א שליש.

מְשַׁ׳לְמ׳ען , צא. באצאָהלען.

מְשַׁ׳לֵ׳ען , צש. רעדען מיט פאבעלען אָדער מיט אנעקדאָטען.

מְשַׂמֵ׳חַ־זיין , צא. דערפרעהען , מאכען לוסטיג . זיך מ ש מ ח־זיין, זיך לוסטיג מאכען , הוליען.

מַשְׁמָ׳עוּת, או. ווי עס זעהט אוים, ווי עס שיינט.

מְשַׁ׳מֵשׁ, הם. (מ. מְשַׁמְ׳שִׁים) . באַ־דיענער.

מְשַׁ׳מֵשׁ־זיין, צא. באדיענען.

מְשַׁ׳מֵשׁ־הַמִ׳טָה־זיין, צש. (תלמו־דיש). צוזאמענקומען געשלעכט־ליך.

מִשְׁ׳נָה, הוו. א געווימער טהייל פון תלמוד (ווז.); א׳ן איינציגער פאַ־ראגראף פון דער משנה (מ. מִשְׁ׳נוֹת).

מְשַׁ׳נֶה־זיין , צא. פאַרענדערען , ענדערען, בייטען ; בייטען אָדער ניט האלטען וואָרט.

מְשַׁ׳נֶה־בְּדִבּוּ׳רוֹ, הם. איינער וואָס בייט זיין וואָרט, איינער וואָס האלט ניט זיין צוזאָג.

מְשַׁ׳נֶה מָ׳קוֹם מְשַׁ׳נֶה מַ׳זָל, (תל־מודיש). דער וועלכער ענדערט דעם פלאַץ ענדערט זיין גליק.

מְשַׁ׳נֶה־שֵׁם־זיין , צש. ענדערען דעם נאָמען (געוועהנליך: פון א גע־פעהרליך־קראנקען אלס א מיטעל צו ברעכען די קראנקהייט).

מִשְׁ׳נֵה־תוֹ׳רָה , הוו. (ביבליש). "די ווייעדערהאָלונג פון דער תורה", דאָס בוך דברים (ווז.).

מִשְׁנָיוֹת (מִשְׁנָ׳יוֹת), הם. דער טעקסט פון דער משנה אָהן דער גמרא (זעה תַּלְ׳מוּד); א באנד פון משניות (מ. מִשְׁנָ׳יוֹת׳ען).

מְשַׁ׳עֵר־זיין , צש. פארמוטהען , טרעפען, אויסרעכענען ; זיך פאָר־שטעלען.

מִשְׁפָּ׳חָה, הוו. (מ. מִשְׁפָּ׳חוֹת). פאַ־מיליע, פארוואנדשאפט ; פארוואנד־טע פערזאָן. "איטליבע מ ש פ ח ה האָט זיך איהר גע׳סרחה" (שפּוו.). "עס בלייבט אין דער משפחה" (ווער.). "אָן דעם איז קיין ברכה וואָס רעדט אויף זיין מ ש פ ח ה" (שפּוו). "ווער עס האָט א גע־האנגענעם אין דער מ ש פ ח ה פאר דעם זאָל מען קיין שטריק ניט דערמאָנען" (שפּוו.). "או מע האָט ליעב די ווייב האָט מען ליעב איהר מ ש פ ח ה" (שפּוו.).

מִשְׁפַּח׳יטע , הוו. (פארעכטליך). זעה מִשְׁפָּ׳חָה.

מִשְׁ׳פָּט, הם. (מ. מִשְׁפָּ׳טִים). אור־טהייל , געריכטס־אורטהייל ; פּראָ־צעס. "גאָט איז גערעכט און זיין מ ש פ ט איז גערעכט" (ווער.).

"בײַ'ן משפט מוז מען בײדע צדדים אויסהערען" (שפוו.).

מִשְׁפָּ'טִים, הוו. דער נאָמען פון דער אכצעהנטער סדרה (ווז.).

מִשְׁ'פָּט'ען, צא. ריכטען, אורטהײלען. זיך משפט'ען, זיך פּראָצעסירען, זיך סודיען. פאַר'משפט'ען, פאַראורטהײלען. צו'משפט'ען, פאַראורטהײלען.

מִשְׁפִּ'יעַ־זײַן, צא. באַאײנפלוסען, אײנפלוסען.

מַשְׁ'קֶה, הוו. (מ. מַשְׁ'קוֹת, מַשְׁקָ'אוֹת). אַ געטראַנק; שטאַרקעס געטראַנק. "עס איז ניטאָ קײן שלעכטע משקה פאַר אַ שיכור, קײן שלעכטע מטבע פאַר אַ סוחר און קײן מיאוס'ע נקבה פאַר אַ נואף" (שפוו.). "אַ יתומה איז אַ וואָלוועלע משקה" (שפוו.).

מִשְׁקוֹ'לֶת, הוו. גלײַכגעוויכט, בײלאַנץ. שטעהן אויף משקולת, שטעהן אויף אַ וואַקעלדיגען פלאַץ, זיך קוים האַלטען.

מִשְׁ'קָל, הם. געוויכט, וואַג; מאָס (אין פּאָעזיע).

מְשַׁ'קֵר־זײַן, צש. זאָגען ליגען.

מְשָׁ'רֵת, הם. (מ. מְשָׁרְ'תִים). דיענער, באַדיענטער, אָנגעשטעלטער. "פון אַ שלעכטען משרת האָט דער בעל־הבית נאָר צרות" (שפוו.). "ווי די שררות אַזוי איז דער משרת" (שפוו.).

מְשָׁ'רֵת'טע, הוו. (מ. מְשָׁ'רֵת'טעס). זעה מְשָׁ'רֵת.

מְשָׁרְ'תֵי־קְהִ'לָּה, מ. די אָנגעשטעלטע פון דער געמײנדע.

מִשְׁתַּ'דֵּל־זײַן־זיך, צוו. זיך באַמיהען, זיך אײנשטעלען, חאָדאַטײסטווען.

מִשְׁ'תֶּה, הוו. (מ. מִשְׁ'תּוֹת). מאָהלצײַט, הוליאַנקע.

מִשְׁ'תֶּה־וְשִׂמְ'חָה, הוו. (ביבליש). אַ מאָהלצײַט און אַ הוליאַנקע, אַ הוליאַנקע.

מַשְׁ'תִּין־זײַן, צש. אָפּשלאָגען וואַסער.

מִשְׁתַּ'תֵּף־זײַן־זיך, צוו. זיך באַטהײליגען, נעהמען אַ'ן אנטהײל.

מֵת [מֶת], הם. (מ. מֵ'תִים). אַ טויטער. "ווי די מתים עסען אַזאַ פּנים האָבען זײ" (שפוו.). "ווען צוויי מתים געהען טאַנצען ווער וועט שבת מאַכען" (שפוו.).

מֵת [מֶת]־מִצְ'וָה, הם. (מ. מֵ'תֵי־מִצְ'וָה). אַ טויטער וועלכען די געמײנדע מוז באַערדיגען אויף איהרע קאָסטען.

מִתְאַ'סֵף־זײַן־זיך, צוו. זיך פאַרזאַמלען.

מִתְבּוֹ'דֵד־זײַן־זיך, צוו. זיך אָפּזונדערען, לעבען אין אײנזאַמקײט.

מִתְבּוֹ'נֵן־זײַן־זיך, צוו. זיך באַטראַכטען, זיך אַרײַנטראַכטען.

מִתְגַּ'בֵּר־זײַן־זיך, צוו. זיך שטאַרקען (איבער'ן יצר־הרע א. א. וו.).

מִתְוַ'דֶּה־, מִתְוַ'דֶּה־זײַן־זיך, צוו. באַקענען (אויף זינד), באַרײַען;

וואָגען דאָס געבעט פון ווידוי.

מִתְוַכֵּ'חַ־זײַן־זיך, צוו. דיספוטירען, רעבאַטירען, זיך שטרייטען, זיך האַמפּערען.

מָ'תוּן, הם. אַ געלאַסענער אָדער רוהיגער מענש.

מָ'תוֹק־מִדְבַ'ש', (ביבליש). זיסער פון האָניג, זעהר זיס, זעהר אַנגענעהם.

מָ'תוֹק־מִנֹ'פֶת, זיסער פון פּעך (אַ פּאַראָדיע אויף מָ'תוֹק־מִדְבַ'ש', ווז.).

מְתוּשֶׁ'לַח, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען מאַן וועלכער האָט געלעבט פאַר'ן מבול און האָט ערררייכט דאָס עלטער פון 969 יאָהר, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מִתְחַ'יֵב־, מִתְחַ'יֵיב־זײַן־זיך, צוו. זיך פאַרפליכטען, פאַרשפּרעכען.

מִתְחַ'כֵּם־זײַן־זיך, צוו. זיך קליגען.

מִתְחַ'תֵּן־זײַן־זיך, צוו. זיך פאַרבינדען דורך הייראַטה (מיט אימיצען).

מִתְיָאֵש [מִתְיַ'אֶש]־זײַן־זיך, צוו. פאַרצווייפלען.

מִתְיַ'חֵס־זײַן־זיך, צוו. שטאָלצירען, זיך ריהמען (מיט אַ געוויסען פאַרוואַנדטען).

מִתְיָי'אֵש־, זעה מִתְיָאֵש־.

מִתְיַ'חֵס־, זעה מִתְיַ'חֵס־.

מִתְיַ'עֵץ־זײַן־זיך, צוו. זיך באַראַטהען.

מְתִי'קוּת, הוו. זיסקייט, אַנגענעהמקייט.

מַתֶּכֶת [מַתְ'כֶת], הוו. (מַתְ'כוֹת). מעטאַל.

מַ'תִּיר־זײַן, צא. ערלויבען, ערקלערען אַלס געזעצליך.

מַ'תִּיר־אֲסוּ'רִים, הם. (ביבליש). אַ באַפרייער פון געפאַנגענע.

מַ'תִּיר־דָּם [דַם]־זײַן, צא. (תלמודיש). ערקלערען אימיצען בלוטפריי, ערקלערען אימיצענ'ס לעבען אויסער דעם שוץ פון דעם (אידישען) געזעץ.

מַ'תִּיר־נֶדֶר [נֶ'דֶר]־זײַן, צא. אויפלייזען אַ נדר (ווז.), ערקלערען אַ נדר אַלס ניט בינדיג. זעה הַתָּ'רַת־נְדָ'רִים.

מִתְכַּוֵּין־, מִתְכַּוֵּן־ [מִתְכַ'וֵן־], זעה מְכַ'וֵן־.

מַ'תְמִיד, הם. (מ. מַתְמִי'דִים). אַ פלייסיגער שילער, אַ פלייסיגער מענש.

מֶ'תְ'ן, צש. (וואולגאַר) שטאַרבען, קראַפּירען.

מַ'תָּן־בְּסֵתֶר, הם. (ביבליש). אַ געהיימער געשאַנק (צו אָרעמע לייט); באַשטעכונג, חאַבאַר; אַ קלאַפּ אין די אונטערשטע טהיילען פון קערפּער.

מַ'תַּן־תּוֹ'רָה, הם. (תלמודיש). דאָס געבען פון דער תורה צו דעם אידישען פאָלק אויף דעם באַרג סיני. קומען נאָך מתן־תורה, קומען צו שפּעט.

מִתְנַ'גֵּד, הם. (מ. מִתְנַגְ'דִים). אַ געגנער; איינער וועלכער איז אַ געגנער פון אָדער געהערט ניט צו

דער סעקטע פון חסידים.

מִתְנַ'גֵד־זיין־זיך, צוו. זיך שטעלען אַנטקעגען, פּראָטעסטירען.

מַתָּ'נָה, הוו. (ט. מַתָּ'נוֹת). געשאַנק, פּרעזענט, גאָב.

מַתָּ'נָה־לְדָרְ'שָׁה, הוו. דרשה־געשאַנק. זעה דְרָ'שָׁה.

מִתְנַ'צֵל־זיין־זיך, צוו. זיך ענטשולדיגען, זיך פאַרענטפערען.

מַתְּ'נַת־יַד, הם. (ביבליש). געשאַנק, פּרעזענט; באַשטעכונג; חאַבאַר; אַ זעץ מיט דער האַנד.

מִתְעַ'סֵק־זיין־זיך, צוו. זיך באַשעפטיגען.

מִתְעַ'סְקִים, הם. מ. די וועלכע גרייטען צו דעם טויטען צו דער באַערדיגונג.

מִתְפַּ'לֵל, הם. (מִתְפַּלְ'לִים). איינער וועלכער דאַוונט.

מִתְפַּ'לֵל־זיין, צש. בעטען, דאַוונען.

מְתַ'קֵן־זיין, צא. פאַרריכטען, ווי דער אויפריכטען (אַ זינדיגע זעלע דורך געוויסע מיסטישע אָדער קאַבאַליסטישע מיטלען).

מִתְקַ'נֵא־זיין־זיך, צוו. קריגען קנאה (אויף אימיצען).

מַתְ'רֶה־זיין, צא. אָנזאָגען, וואַרנען.

מִתְרַ'חֵק־זיין־זיך, צוו. זיך דערווייטערען.

מִתְרַ'עֵם־זיין, צוו. מורמלען אויף, זיך באַקלאָגען אויף, אונצופרידען זיין מיט.

נ.

נ, הם. דער פערצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 50. צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ן". זעה נון.

נָא, "נ אָ האַלב־געבראָטען", "נ אָ איז איין און פופציג" (ווערטלאַך וואָס מע זאָגט צו אייבעם וועלכער זאָגט אָפט "נ אָ" אָדער "נו").

נְאוּם, (ביבליש). "דאָס וואָרט פון", אונטערצייכענט פון (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט ביי אידען פאַר דער אונטערשריפט, אין אַ בריעף אָדער אַ דאָקומענט).

נִ'אוּף, הם. בוהלעריי, געשלעכטליכע אויסגעלאַסענהייט, פּראָסטיטוציאָן, זנות.

נאָכ־, די באַדייטונג פון העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "נאָכ־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

גְאֶ'מָן, הם. (מ. גְאֶמָ'נִים). "אַ'ן אָנפאַרטרויטער", איינער בײַ וועלכען מע לעגט איין געלט; אויפזעהער, אויפפּאַסער.

גְאֶמָ'נָה*, הוו. (מ. גְאֶמָ'נוֹת). (ניט אידישער) גלויבען, רעליגיאָן.

גְאֶמָ'נוּת, הוו. די שטעלע אָדער דאָס אַמט פון אַ נאמן; צוטרוי, פאַרטרויען; עהרליכקייט, עהרע. אויף מיינע נ א מ נ ו ת!, אויף מיין עהרע! . "דעם ליגנערס נ א מ נ ו ת איז ווי דעם מסור'ס רחמנות" (שפוו.).

גְאֶ'מָנִ'טע, הוו. (מ. גְאֶ'מָנִיטעם). זעה גְאֶ'מָן.

נאַפקע, הוו. (מ. נאַפקעס). הורר, פּראָסטיטוטקע. זעה נַפְּ'קָא.

נאַפקע־בַּ'יִת, הם. (מ. נאַפקע־בַּ'יִתען). הורר=הויז.

נאַפקעניק, הם. (מ. נאַפקעניקעס). הוררענ=יעגער, אויסגעלאַסענער מענש.

נִבְהַל־וְנִשְׁתּוֹ'מֵם, א. צושראָקען און פאַרטומעלט, איבערראשט.

נְבוּ'אָה, הוו. (מ. נְבוּ'אוֹת). פאָראויסזאָגונג, פּראָפעצייהונג; די פעהיגקייט צו פּראָפעצייען. "בײַ אַ קינד איז די נ ב ו א ת אין מויל" (שפוו.).

נְבוּכַדְנֶאצַּר, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען באַבילאָנישען קעניג וועלכער האָט איינגענומען פּאַלעסטינא און פאַרטריבען די אידען אין בבל, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נְ'בוּל־פֶּה, הם. (תלמודיש). שמוציגע אויסגעלאַסענע רייד.

נִבְ'זֶה, הם. (מ. נִבְ'זִים). אַ'ן עקעלהאַפטער אָדער געמיינער מענש.

נִבְ'זִיק, הם. (מ. נִבְ'זִיקעס). זעה נִבְ'זֶה.

נִבְ'זִינקייט, הוו. אַ'ן עקעלהאַפטע אָדער געמיינע פּערזאָן.

נִבְ'חָר, הם. (מ. נִבְחָ'רִים). אויסערוועהלטער, רעלעגאַט, דעפּוטאַט.

נָ'בִיא, הם. (מ. נְבִי'אִים). איינער וועלכער זאָגט פאָראויס די צוקונפט, אַ פּראָפעט. "דאָס האַרץ איז אַ האַלבער נ ב י א" (שפוו.). "ווען אַלע מענשען וואָלטען געווען נ ב י א י ם וואָלטען ניט געווען קיין עניים" (שפוו.). "אַ גאַנצער נאַרר איז אַ האַלבער נ ב י א" (שפוו.).

נְבִי'אָה, הוו. (מ. נְבִי'אוֹת). זעה נָ'בִיא.

נְבִי'אָהיטע, הוו. (מ. נְבִי'אָהיטעם). זעה נָ'בִיא.

נְבִי'אוֹת, הוו. זעה נְבוּ'אָה.

נְבִי'אִים, הם. מ. "די פּראָפעטען", די ביכער פון די פּראָפעטען אין דער ביבעל (איינגעטהיילט אין "נביאים־ראשונים" און "נביאים־אחרונים", ווז.).

נְבִי'אִים־אַחֲרוֹ'נִים, הם. מ. (תלמודיש). "די שפּעטערע פּראָפעטען", מיט דעם נאָמען רופען זיך די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: ישעיה, ירמיהו, יחזקאל,

הושע, יואל, עמוס, עובדיה, יונה, מיכה, נחום, חבקוק, צפניה, חגי, זכריה, מלאכי (ווז.).

נְבִיאִים־וּכְתוּבִים [נְבִי'אִים־וּכְתוּ'בִים], הס. מ „די פראָפעטען און די שריפ־טען", אַלע ביכער פון דער ביבעל אויסער די פינף ביכער פון משה.

נְבִיאִים־רִאשׁוֹנִים, הס. מ. (תל־מודיש). „די ערשטע פראָפעטען", מיט דעם נאָמען רופען זיך די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: יהושע, שופטים, שמואל א', שמואל ב', מלכים א', מלכים ב' (ווז.).

נְבִי'אִיש, א. פראָפעטיש.

נְבִי'לָה, הוו. (מ. נְבִי'לוֹת). זעה נְבֵלָה.

נָ'בָל, הס. אַ נידערטרעכטיגער מענש.

נִבְלָ'ה, הוו. (מ. נִבְ'לוֹת). אַ שענד־ליכע טהאַט, אַ סקאַנדאַל.

נְבֵלָ'ה, הוו. (מ. נְבֵ'לוֹת). דער טויטער קערפער פון אַ טהיער; אַ פיה אָדער פלייש פון אַ פיה וואָס איז ניט געקוילעט געוואָרען לויט דעם אידישען דין אָדער וואָס האָט זיך ארויסגעוויזען נאָך דער אונטערזוכונג צו זיין טרף; מאָ־גערעס אָדער ניט געזונדעס פלייש; אַ'ן אָפּגעלאָזענע אָדער אונציכטיגע פרוי.

נְבֵ'לוֹת־וּטְרֵ'פוֹת, מ. (תלמודיש). פאַרבאָטענע (לויט דעם אידישען דין) פליישען אָדער שפייזען.

נֶ'גֶד, פ. קעגען.

נגה"ש, אב. נֵס גָ'דוֹל הָ'יָה שָׁם (ווז.). זעה חֲנוּ'כָּה־דרעהדעל.

נְגוּ'לֶע [נְ'געלע], הז. (מ. נְגוּ'לֶעה [נ'געלעה]). פאַרקלענערונג פון נִ'גוּן (ווז.).

נִ'גוּן, הס. (מ. נְגוּ'נִים). מעלאָדיע, געזאַנג.

נְגָ'זָל, הס. אַ באַרויבטער, אַ גע־קריוודעטער. „ער איז נעבאַך אַ יון אַ נ ג ז ל" (איראָנישער אויס־דרוק).

נִגְ'זָר, א. באַשטימט, באַשערט.

נָ'גִיד, הס. (מ. נְגִי'דִים). אַ רייכער מאַן. „אַ נ ג י ד האָט פיינט כבוד ווי אַ קאַץ סמעטענע" (שפּוו.). „אַז מע רייבט זיך אָרום אַ נ ג י ד רייבט מען זיך אויס אַ לאָך" (שפוו.). „אַ נ ג י ד קומט אָפּ און אַ'ן אָרעמאַן קומט אויף איז נאָך אַלץ ניט גלייך" (שפוו.).

נְגִי'דָה, הוו. (מ. נְגִי'דוֹת). זעה נָ'גִיד.

נְגִי'דוּת, הוו. רייכקייט.

נְגִי'דִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ נגיד; רייך; גרויסאַרטיג.

נְגִי'דֶתִיטע, הוו. (מ. נְגִי'דֶת'טעס). זעה נָ'גִיד.

נְגִי'נָה, הוו. (מ. נְגִי'נוֹת). זינגען, מוזיק; מעלאָדיע, געזאַנג; אַק־צענט, טראָפּ.

נְגִישׂוֹ'ת [נְגִי'שׂוֹת], מ. פּייניגונגען, פאַרפאָלגונגען.

נִגְ'לֶה, הס. (קאַבאַליסטיש). דאָס

אנטפלעקטע, דאָס אָפענע, דעריעניגער טהייל פון רעליגיאָן וואָס האָט צו טהאָן בלויז מיט אנטפלעקטע אָפענע ערשיינונגען און איז דייטליך און פאַרשטענדליך אין געגענזאַץ צו "נסתר" (ווז.) וועלכער איז דער פאַרבאָרגענער אָדער מיסטישער טהייל.

נִגְ׳מָר, א. אָפּגעשלאָסען, געענדיגט (פון אַ׳ן אָפּמאַך).

נֶ׳גַע, הט. (מ, נְגָ׳עִים). אַ פּלאָג, אַ׳ן אָנשיקעניס; אַ פּערזאָן וועלכע דערעסט און פון וועלכער מע קען ניט לויז ווערען.

נֶ׳גַע־צָרַ׳עַת, הט, (מ. נֶ׳גַע־צָרַ׳עַת׳ען), (ביבליש). "אַ׳ן אויסשלאָג פון קרעץ", אַ פּלאָג, אַ׳ן אָנשיקעניס; אַ פּערזאָן פון וועלכער מע קען ניט לויז ווערען.

נֶ׳גַע׳ן, צא. פּלאָגען, דערעסען, גרישען, יאָדען.

נְדָ׳בָה, הוו. (מ. נְדָ׳בוֹת). געשאַנק, בייטראַג, שטיצע. "אַ גמילות־חסד איז ביי גאָט טהייערער ווי אַ נדבה" (שפוו.). "אַ קאַליעקע גיט מען גיכער אַ נדבה ווי אַ תלמיד־חכם" (שפוו.).

נַדְ׳בָן, הט. (מ. נַדְבָ׳נִים). אַ פּרייגיביגער אָדער וואָהלטהעטיגער מענש, אַ געבער.

נַדְבָ׳נוּת, הוו. פרייגיביגקייט, וואָהלטהעטיגקייט.

נַדְ׳בָנ׳טע, הט. (מ. נַדְ׳בָנ׳טעס). זעה נַדְ׳בָן.

נִ׳דָה, הוו. (מ. נִ׳דוֹת). אַ פרוי אין דער צייט פון איהרע מאָנאַטליכע.

נְדוּנְ׳יָא, הט. זעה נֶ׳דָן.

נִדְ׳חֶה, הט. "אַ׳ן אָפּגעלעגטער", אַ אידישער פאַסט־טאָג וועלכער ווערט אָפּגעלעגט פון שבת אויף זונטאָג.

נָ׳דִיב, הט. (מ. נְדִי׳בִים). זעה נַדְ׳בָן.

נֶ׳דָן [נַ׳דַן], הכ. (מ. נְ׳דָנִ׳ים). געלט אָדער אַנדערע זאַכען וואָס עלטערען גיעבען זייער זוהן אָדער זייער טאָכטער אַלס הייראַטה־געשאַנק, אויסשטייער. "נדן און ירושה געהען מיט׳ן טייוועל אין חברותא" (שפוו.). "אַ שעהן מיידעל איז אַ האַלבער נדן" (שפוו.). "נדן קענען עלטערען געבען אָבער ניט קיין מזל" (שפוו.). "נדן און קעסט דויערען איבער די פערסט" (שפוו.). "דער נדן געהט אַוועק אויף שדכנות" (ווער.).

נֶ׳דֶר [נֵ׳דֶר], הט. (מ׳ נְדָ׳רִים). אַ צוזאָג, אַ פאַרשפּרעך, אַ הייליגער פאַרשפּרעך.

נֶהֱ׳נֶה־זיין, צש. געניסען, פּראָפיטירען, ציהען נוצען אָדער פאַרגעניגען.

נֶהֱ׳רָג־ווערען, צל. "געטייט ווערען", צוקאַליעטשעט אָדער פאַרקריפּעלט ווערען.

נֶהֱ׳רָג׳ען, צא. זעה הוֹ׳רְג׳ען.

נוֹ׳אֵף, הט. (מ. נוֹ׳אֲפִים). אַ געשלעכטליך אויסגעלאַסענער מענש. "דריי מענשען האָט גאָט פיינד: אַ׳ן עושר אַ גנב, אַ׳ן אָרעמאַן אַ בעל־גאוה און אַ׳ן אַלטען נואף" (שפוו.).

נוֹ'אַפ'ען, צש. בוהלען, הורען.

נוֹגֵ'עַ־זיין, צא. אָנריהרען, באריהרען; אָנגעהן, אַארען, קימערען.

נוֹגֵ'עַ־בְּדָ'בָר, המ. (מ. נוֹגְ'עִים־בְּדָ'בָר), (תלמודיש). אַ פאראינטערעסירטער אין דער זאך, איינער וועלכען די זאך באריהרט.

נוֹגֵ'עַ־בְּכָבוד [בְּכָ'בוֹד]־זיין, צא. אָנריהרען די עהרע, באליידיגען.

נוֹ'גֵשׂ, המ. (מ. נ'גְ'שִׂים). אַ'ן אונטערדריקער, אַ פייניגער.

נוֹ'גֵשׂ־זיין, צא. פייניגען, אונטערטרייבען, צווינגען.

נוֹ'הֵג־זיין־זיך, צוו. זיך פיהרען, זיך אויפפיהרען, האָבען די געוואָהנהייט.

נוֹ'הֵג־כָּ'בוֹד־זיין, צש. (תלמודיש). אָפגעבען עהרע, רעספעקטירען.

נוֹ'חַ, אנמ. זעה נ'חַ.

נוֹ'טֶה, א. געניינט.

נוֹ'טֶה־לָ'מוּת, המ. (מ. נוֹ'טִים־לָ'מוּת). איינער וועלכער ליעגט צום שטארבען, אַ שטערבענדער, אַ געפעהרליך קראנקער.

נוֹ'טֶה־לָ'מוּת'דיג, א. (תלמודיש). שטערבענד, געפעהרליך קראנק.

נוֹטָרִיקוֹן [נוטְרִי'קוֹן], המ. (תלמודיש). "פארקירצונג", דאָס געפינען אין אַ וואָרט אַ פארבאָרגענעם מיין דאדורך וואָס מע טייטשט אוים איטליכען בוכשטאב אַלס אָנפאנג פון אַ וואָרט, אזוי ווי: ש ב ת איז נוטריקון שֵׁנָה בְּשַׁבָּת תַּעֲ'נוּג (שלאָפען אום שבת איז אַ פארגעניגען).

נוֹ'לָד־ווערען, צל. געבאָרען ווערען.

נוֹ'לָד־מָ'הוּל, המ. (תלמודיש). איינער וועלכער איז געבאָרען אַ באַשניטענער.

נוּן, המ. (מ. נוּ'נ'ען). דער נאָמען פון דעם פערצעהנטען בוכשטאב (נ) פון דעם אידישען אלף־בית. לאנגע־נ ו ן, שלוס־נ ו ן, דער בוכשטאב "ן" (צום ענד פון אַ וואָרט).

נוֹסַח [נוּ'סַח], המ. (מ. נוֹסְחָ'אוֹת). טעקסט, לעזוּארט.

נוֹסַח [נו'סַח]־אַשְׁ'כְּנַז, המ. "דער דייטשער טעקסט", אַ געוויסער טעקסט פון די אידישע געבעטען געוועהנליך געברויכט צווישען די מתנגדים.

נוֹסַח [נו'סַח]־הָאֲרִ"י, המ. דער טעקסט פון די אידישע געבעטען לויט די פארשריפטען פון דעם גרויסען קאבאליסט יצחק לוריא וועלכער ווערט געברויכט צווישען אַ טהייל פון די חסידים.

נוֹסַח־סְפָרַד [נו'סַח־סְפָ'רַד], המ. "דער שפאניאָלישער טעקסט", אַ געוויסער טעקסט פון די אידישע געבעטען, געוועהנליך געברויכט צווישען די חסידים.

נוֹסֵ'עַ, המ. (מ. נוֹסְ'עִים). רייזענדער.

נוֹצְ'רִי, המ. דער וועלכער קומט פון דער שטאָדט נַצְ'רֶת, קריסטוס; אַ קריסט (מ. נוֹצְ'רִים).

נו׳קֵם־זיין־זיך, צוו. ראַכע נעהמען, זיך אָפּרעכענען.

נו׳קֵם־וְנו׳טֵר, הם. (מ. נוֹקְ׳מִים־וְנוֹטְ׳־ים), (ביבליש). איינער וועלכער טראָגט לאנג אַ האַס, אַ ראַכזיכטיגער מענש.

נו׳שֵׂא־חֵן־זיין, צש. (ביבליש). אויסנעהמען, געפעלען.

נו׳שֵׂא־פָּ׳נִים־זיין, צא. (ביבליש). זיין פריינדליך צו, ארויסווייזען פּאַרטייליכקייט צו, שוינען, שאַנעווען.

נו׳תֵן, הם. (מ. נוֹתְ׳נִים). אַ געבער.

נו׳תֶנ׳טע, הוו. (מ. נו׳תֶנ׳טעס). זעה נו׳תֵן.

נו׳תֵנ׳ען, צא. געבען.

נִזְ׳הָר, א. אָפּגעהיט, באַהיט.

נִ׳זוֹק־ווערען, צל. געשעדיגט אָדער צוקאַליעטשעט ווערען.

נִ׳זוֹק׳ען, צא. שעדיגען, קאַליעטשען.

נְזִיד־עֲדָשִׁים [עֲדַ׳שִׁים], הם. (ביבליש). דאָס געקעכטס פון לינזען (פאַר וועלכען עשו האָט פאַרקויפט זיין רעכט פון ערשט-געבאָרענשאַפט, ווי די ביבעל דערצעהלט).

נְזִי׳קִין, הם. "שאָדענס", דער נאָמען פון דער פיערטער אָפּטהיילונג פון תלמוד (ווז.) וועלכע ענטהאַלט די אידישע געזעצען וועגען שאָדען־ערזאַץ און אנדערע ציוויל-געזעצען. זעה ש״ם.

נָ׳זִיר, הם. (מ. נְזִי׳רִים). איינער וואָס לעבט אָפּגעזונדערט פון דער וועלט, אַ׳ן אַסקעט.

נ׳חַ, אנם. דער נאָמען פון דעם מאַן וועלכען גאָט האָט גערעטעט פון דער פאַרפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט; הוו. דער נאָמען פון דער צווייטער סדרה (ווז.). שרייבען נ ח מיט זיעבען גרייזען, זעהר שלעכט אויסלעגען (אין שרייבען). "נ ח מיט׳ן קאַטצענמח" (ווער. אויף איינעם וואָס הייסט נח און איז אַ גרויסער נאַרר).

נ״ח, אב. נִשְׁ׳אָר־חַ׳יָב (ווז.).

נ׳חוּם, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון נחום.

נְחוֹת־דַּרְ׳גָא, הם. (תלמודיש). ניעדריגער שטאַנד, נידעריגע אָפּשטאַמונג.

נַחְ׳זוֹר־לְעִנְיָ׳נֵנוּ, לאָמיר זיך אומקעהרען צו אונזער געגענשטאַנד (פון געשפּרעך).

נַחֲ׳לָה, הוי. (מ. נַחֲ׳לוֹת, נַחֲלָ׳אוֹת). אַ׳ן ערבשאַפט, הויז אָדער לאַנד וועלכע בלייבען נאָך אימיצענ׳ס טויט; אייגענטהום, מאַיאָנטעק.

נֶחָ׳מָה, הוו. (מ. נֶחָ׳מוֹת). אַ טרייסט, אַ טרייסטונג; אַ פריינד, אַ פאַרגעניגען. "איידער מע דערלעבט די נחמה געהט אויס די נשמה" (שפוו.).

נְחֶמְ׳יָה, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס

בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפּעצייהונגען פון נחמיה.

נְחַשׁ־הַקַּדְמוֹ'נִי, הם. (תּלמודיש). די ערשטע שלאַנג (וועלכע האָט איינגערעדט דעם ערשטען מענשען צו עסען פון די פאַרבאָטענע פרוכט ווי די ביבעל דערצעהלט.

נַ'חַת, הוו. פרייד, פאַרגעניגען, שטאָלץ. קלייבען אָדער שעפּען נחת, אָנקוועלען, שטאָלצירען.

נַ'חַת־רוּ'חַ, הוו. (תּלמודיש). פרייד, פאַרגעניגען.

נַ'חַת'דיג, א. פאַרשאַפענדיג פאַרגעניגען, אַנגענעהם.

נְטִיָּ'ה, הוו. (מ. נְטִיּוֹת). נייגונג, ריכטונג, טענדענץ.

נְטִי'לַת־יָדַיִם, הוו. (תלמודיש). דאָס וואַשען פון די הענד (פאַר'ן עסען).

נְטִי'לַת־לוּ'לָב, הוו. (תּלמודיש). די מצוה פון שאָקלען לולב.

נ"י, אב. נֵ'רוֹ־יָאִיר (ווז.).

נִ'יאוּף, הם. זעה נִ'אוּף.

נִ'יגוּן, הם. (מ. נִיגוּ'נִים). זעה נִ'גוּן.

נִ'ידָה, הוו. (מ. נִי'דוֹת). זעה נִ'דָה.

נִ'יזוֹק־, זעה נִ'זוֹק־.

נִ'יחָא, א. (תלמודיש). ליעב, רעכט. "אַז איהם איז רעכט איז מיר נ י ח א" (ווער.).

נִ'יטָל *, הם. זעה נִ'תָּל.

נִ'יכָּר, א. זעה נִ'כָּר.

נִ'ימוּס, הם. מאָדע, זיטע, איינפיהרונג, עטיקעטע.

נִיסָ'יוֹן, הם. (מ. נִיסְיוֹ'נוֹת). זעה נִסָּ'יוֹן.

נִ'יסִים, הם. מ. זעה נֵ'ס.

נִ'יסָן, הם. דער זיבענטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין מערץ־אַפּריל און האָט דרייסיג טאָג. "אין נ י ס ן איז גוט צו שטאַרבען אָבער נאָר פאַר יענעם" (שפּוו.). "ראש חדש נ י ס ן איז אַ טהייערער ביסען" (שפּוו. — ווייל אין מאָנאַט ניסן פאַלט פסח וועלכער קאָסט אָפּ זעהר פיעל).

נִי'צוֹל־, זעה נִ'צוֹל־.

נִי'צוֹץ, הם. אַ פונק, אַ שפּור. "ער האָט אַ נ י צ ו ץ פון זיין זיידען". "עס איז אין איהם קיין נ י צ ו ץ אידישקייט ניטאָ".

נִיצָ'חוֹן, הם. (מ. נִיצְחוֹ'נוֹת). זעה נִצָּ'חוֹן.

נִישְׁקָ'שֶׁה, או. ניט שלעכט, מיטעלמעסיג, ציעמליך; אר. נאָר ניט געזאָרגט! עס מאַכט ניט אויס! "נ י ש ' ק ש ה ער וועט שוין ביי מיר אויסגעריסען ווערען".

נִישְׁקָ'שֶׁה'דיג, א. ניט שלעכט, מיטעלמעסיג.

נַ"ךְ, אב. נְבִי'אִים (ו)כְּתוּבִים (ווז.).

נִכְ'בַּד, א. (מ. נִכְבָּדִים [נִכְבַּ'דִים]). אַ'ן אנגעזעהנער מאַן.

נִכְבַּ'דֵי־הָעִיר', הם. מ. די אָנגעזעהנע לייט פון דער שטאָדט.

נֶ'כֶד, הם. דער אייניקעל פון. נ כ ד־הרב, דער אייניקעל פון דעם רב.

נִכְ'לָל, א. איינגעשלאָסען, אריינגע=רעכענט

נִכְ'נָע, הם. (מ. נִכְנָ'עִים). אַ'ן אונ=טערטהעניגער אָדער שוואכמוטהי=גער מענש, איינער וועלכער איז ביי זיך אראָפּגעפאלען.

נִכְ'נָעִ'דיג, או. אונטערטהעניג, שוואכמוטהיג.

נִכְ'סִים, מ. גיטער, אייגענטהום.

נִכְ'פֶּה, הוו. די פאליגע קראנקהייט, עפילעפסיע.

נִכְ'פֶּה'ניק, הם. (מ. נִכְ'פֶּה'ניקעס). אַ קאפּריזנער, פארביסענער אָדער בייזער מענש.

נִ'כָּר, א. קענטיג, באמערקבאר.

נִכְ'שָׁל, א. געשטרויכעלט.

נִכְ'תָּב, הם. (מ. נִכְתָּ'בִים). אַ'ן איינגעשריבענער (בירגער). "אַ געבאָרענער איז ער אַ קאָווגער אַ נ כ ת ב איז ער אין ס־וצק און אַ נעלם אין קיידאן" (ווער.).

נִמְ'אָס (ומְ'אוּס), א. זעהר עקעלדיג.

נִמְ'נוּ־וְגָמְ'רוּ, (תלמודיש). "ווי האָ=בען געצעהלט די שטימען און האָבען באשלאָסען", עס איז פעסט געבליבען.

נִמְ'צָא, או. עס קומט אלזאָ אויס, אלזאָ, פאָלגליך,

נִמְ'שָׁל, הם. (מ. נִמְשָׁ'לִים). די צוגע־יכענע זאַך, דער מיין פון אַ פאבעל. זעה מָ'שָׁל.

נִגְ'תְּקָה, (ביבליש). זעה עַל־יְהוָֹה וְעַל־מְשִׁי'חוֹ.

נֵס [נֶס], הם. (מ. נִ'סִים). אַ'ן אי=בערנאטירליכע ערשיינונג אָדער פּאסירונג, אַ וואונדער; אַ וואונ=דערליכע רעטונג אָדער הילף. לעבען מיט נ ס י ם, לעבען פון ווינד. ניט האָבען קיין זיכערע עקזיסטענץ. עס האלט זיך אויף נ ס י ם, עס האלט זיך קוים. "גאָט'ס נ ס י ם — דריי לאָקשען=טעפּלאך אין איינעם" (ווער.— ווען איינער וואונדערט זיך איבער אַ קליינינקייט).

נֵס־בְּתוֹךְ־נֵס [נֶס־בְּתוֹךְ־נֶס], הם. (תלמודיש). אַ וואונדער אין אַ וואונדער, אַ דאָפּעלטער וואונ=דער.

נֵס [נֶס]־גָ'דוֹל־הָ'יָה־שָׁם, (תלמו=דיש). זעה חֲ'נוּכָּה־דרעהדעל.

נִסָּ'יוֹן, הם. (מ. נִסְיוֹ'נוֹת). פּרוף. פּרופונג (מיט וועלכער גאָט פּרופט דעם מענשען). ביי=שטעהן אַ נ ס י ו ן, זיך ניט לאָזען פארפיה=רען.

נִ'סִים־וְנִפְלָ'אוֹת, מ. וואונדער און זעלטענע ערשיינונגען, גרויסע וואונדער.

נְסִיעָ'ה, הוו. (מ. נְסִי'עוֹת). אַ רייזע.

נֶ'סֶךְ, הם. זעה יַ'יִן־נֶ'סֶךְ.

נִסְתַּ'לֵּק־ווערען, צל. אוועקגענומען ווערען, שטארבען (פון אַ זעהר הייליגען מאַן).

נִסְ'תָּר, הם. די לעהרע פון דאָס וואָס איז פארבאָרגען, קבלה (וו.); אַ פארבאָרגענער, אַ פרו=

מער מאַן וועלכער ווייזט זיך ניט אַרויס פאַר דער וועלט.

נ"ע, אב. נִשְׁמָ'תוֹ־עֵ'דֶן, זיין נשמה איז אין גן עדן (געשריבען נאָך דעם נאָמען פון אַ געשטאָרבען).

נָע־וָנָד [נַע־וָנַד'], א. (ביבליש). פאַרוואָגעלט, אַרומוואַנדערענדיג פון איין פּלאַטץ צום אַנדערען, אָהן אַ היים.

נע־וָנַד'־ניק, המ. (מ. נע־וָנד'ניקעס). איינער וועלכער וואַנדערט אַרום פון איין פלאַטץ צום אַנדערען, אַ מענש אָהן אַ היים.

נע־וָנַד'עווען, צש. אַרומוואַגלען, זיין נע־ונד.

נְעִי'לָה, הוו. דער לעצטער טהייל פון די געבעטען פון יום־כפור וועלכען מע זאָגט נאָהענט צום אָבענד.

נְעִי'מוּת, הוו. זאַנפטקייט, מילדקייט.

נַעֲ'לֶה־מֵעַל'־כָּל־סָ'פֵק, א. איבער יעדען צווייפעל, אָהן אַ צווייפעל.

נֶ'עֱלָם, המ. (מ. נֶעֱלָ'מִים). "אַ פאַרבאָרגענער", איינער וועלכער איז ניט איינגעשריבען אַלס בירגער. זעה נִכְ'תָּב.

נֶעֱ'לָם־ווערען, צל. פאַרשוואונדען ווערען.

נְעָנוּ'עִים, מ. (ליטורגיש). די באַוועגונגען וועלכע מע מאַכט ביים שאָקלען לולב.

נֶעֱ'נַש־ווערען, צל. באַשטראָפט ווערען.

נֶעֱ'צָר, א. פאַרשטאָפּט, האַרט־לייביג.

נַעֲ'רָה־הַמְאוֹרָ'שָׂה, הוו. (ביבליש). אַ פערלאָבטע יונג־פרוי (וועלכע איז פאַרגוואַלטיגט געוואָרען). "אַ קול פון אַ נערה־המאורשה" (ווער.).

נַעֲרִי'צְךָ, זעה כֶּ'תֶר.

נָפוּ'חַ, הֹמ. (מ. נְפוּ'חִים). "די אויפבלאָזונג", דער אומפאַנג, דער פאַרנעהם, די גרויס. "אַ פונט אייזען האָט אַ גרעסערען נפוח ווי אַ פונט בליי".

נִפְ'טַר, המ. (מ. נִפְטָ'רִים). אַ געשטאָרבענער.

נִפְ'טַר־ווערען, צש. שטאַרבען.

נְפִי'חָה, הוו. (מ. נְפִי'חוֹת). אַ פאַרץ.

נְפִי'לִים, המ. מ. (ביבליש). געוויסע ריעזען וועלכע האָבען געלעבט פאַר דער פאַרפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נִפְ'לָא, א. (מ. נִפְלָ'אִים; וו. נִפְלָ'אָה, מ. נִפְלָ'אוֹת). וואונדערבאַר.

נַפְ'קָא, הוו. (מ. נַפְ'קוֹת). (תלמודיש). הורר, פראָסטיטוטקע.

נַפְ'קָא־מִי'נָה, הוו. (מ. נַפְ'קָא־מִי'נָהים). (תלמודיש). אונטערשייד.

נֶ'פֶש, הוו. (מ. נְפָשׁוֹת [נַפְ'שׁוֹת], זעעלע, לעבען; אַ באַשעפעניס; אַ פערזאָן; אַ'ן עקעלהאַפטע פערזאָן. "דער נפש איז זיבער" (ווער. — ד. ה. קיין לעבענסגעפאַהר איז עס ניט).

נַפְתָּ'לִי, אנמ. דער נאָמען פון איי־

נעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאם וואס קומט ארויס פון נפתלי.

נִצָ'בִים, הוו. דער נאמען פון דער איין און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

נִצָ'בִים־וַיֵ'לֶךְ, זעה סִדְ'רָה.

נִ'צוֹל־ווערען, צל. געראטעט ווע־רען.

נִצָ'חוֹן, חמ. (מ. נִצְחוֹ'נוֹת). זיעג, טריאומף; עהרגייץ, אמביציע. "עס געהט אין נ צ ח ו ן".

נִצְחָ'נוּת, הוו. עהרגייץ, אמביציע.

נִצְ'מח־ווערען, צש. ארויסשפראצען.

נִצְרָ'ךְ, הם. (מ. נִצְרָ'כִים). א באַ־דערפטיגער, א נויטה־באדערפטי־גער. "ער איז געביך א גרויסער נ צ ר ך".

נְקֵ'בָה, הוו. (מ. נְקֵ'בוֹת). א פרוי־ענצימער; א שטארקע אדער מוטהיגע פרויענצימער; א'ן אויס־געלאסענע פרייענצימער, א פראס־טיטוטקע. "א מאנספערשוין איז זוי א גלאז א נ ק ב ה איז ווי א טאפ" (וועלכען מע קען מיט ויא־שען ניט כשר מאכען נאך דעם ווי ער ווערט טרף. — שפוו.).

נְקָ'בִים, מ. (תלמודיש). "עפע־נונגען", מענשליכע באדערפענים, שטוהלגאנג. געהן אויף נ ק ב י ם, געהן אויפ'ן שטוהל.

נְקָ'בִים־גְדוֹ'לִים, מ. (תלמודיש). שטוהל־גאנג.

נְקָ'בִים־קְטַ'נִים, מ. (תלמודיש). דאס אפשלאגען וואסער.

נְקְ'דִים־וּבְרֻ'דִים, זעה עֲקֻ'דִים־.

נְ'קוּד, הם. די גראמאטישע רעגלען פון די העברעאישע נקודות.

נְקוּ'דָה, הוו. (מ. נְקוּ'דוֹת). "א פינטעלע", איינער פון די העב־רעאישע וואקאל־ קאנזאנאנט־ און אויםשפראך־צייכענס (קמץ. פתח, צירה, סגול, חיריק, חולם, שורוק, קביץ, חטף, שוא, דגוש, ווז.).

נָ'קִי, או. (תלמודיש). "ריין", אהן א פעניג געלט. "ער איז ארויס נ ק י פון געשעפט".

נְקִי־כַּפַּיִם [כַּפַּ"ים], הם. (ביבליש). איינער וואס האט ריינע הענד, איינער וועלכער נעהמט ניט קיין באַבאַר, א'ן עהרליכער מאן. "פון נ ק י ־ כ פ י ם ווערט מען ניט רייך" (שפוו.).

נְקִי'בָה, הוו. (מ. נְקֵי'בוֹת). זעה נְקֵ'בָה.

נְקִיוּת, הוו. "רייניגונג", שטוהל־גאנג.

נְקָ'מָה, הוו. (מ. נְקָ'מוֹת). ראכע, ראַכענעהמונג. "א נ ק מ ה איז א האלבע נחמה" (שפוו.).

נֵר, הם. (מ. נֵ'רוֹת). א ליכט.

נֵר־תָּ'מִיד, הם. "דאס שטענדיגע ליכט", דאס ליכט וואס ברענט שטענדיג פאר'ן ארון־קודש.

נִרְ'דָף, הם. (מ. נִרְדָ'פִים). א פאר־פאלגטער, א'ן אונשולדיג פאר־פאלגטער.

נֵ'רוֹ־יָ'אִיר, (ביבליש). "זיין ליכט זאל שיינען", ווערטער וועלכע

מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון אַ פערזאָן וואָס לעבט נאָך.

נָ'שׂא, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

נְשְ'אָר, הם. דער רעשט, דער בי־לאַנץ.

נְשְ'אָר־חַ'יָב, א. געבליבען שולדיג, שולדיג.

נְשִ'יאַת־פָּ'נִים, הוו. פּאַרטייליכ־קייט.

נָ'שִים, הוו. מ. זעה אִ'שָה.

נָ'שִים, הם. "פרויען", דער נאָמען פון דער דריטער אָפּטהיילונג פון תלמוד וועלכע ענטהאַלט די אי־דישע געזעצען וועגען הייראַטה, שיידונג א. ד. ג., זעה שַ"ס.

נְשָ'מָה, הוו. (מ. נְשָ'מוֹת). זעלע, לעבען. זיין גאָט די נשמה שולדיג, זיין אונשולדיג. "ניט האָבען קיין גראָשען ביי דער נשמה". מיר איז שיער די נשמה ארויסגעפאַלען, איך האָב זיך זעהר שטאַרק דערשראָקען. "אַ ווייב איז גוט צום לייב אָבער ניט צו דער נשמה" (שפּוו.). "אַ אידישע נשמה קען מען ניט שאַצען" (שפּוו.). "די נשמה קען מען ניט אויסשפּייען" (שפּוו.). "די נשמה ליגט טיעף" (שפּוו.). "מיין נשמה איז אויך ניט קיין ראָזשעק" אָדער "— פון קלאָטשטע" (ווער. — ד. ה. איך האָב אויך אַ שטיקעל רעכט).

נְשָ'מָה־יְתֵ'רָה, הוו. (מ. נְשָ'מוֹת־יְתֵ'רוֹת). די צוגעלעגטע צווייטע נשמה (וועלכע יעדער איד קריגט אויף דעם טאָג פון שבת).

נְשָ'מָה־ליכט, הו. (מ. נְשָ'מָה־ליכט). דאָס ליכט וואָס מע צינדט אָן נאָך אַ טויטען.

נִשְ'מַת, "די זעעל פון", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ תפלה וואָס מע זאָגט שבת אין דער פריה.

נִשְ'מַת־חַ'יִים, הוו. (ביבליש). דער אָטהעם פון לעבען.

נֶשְ'ךְ, הם. (מ. נְשָ'כִים). אייגער וואָס זיין אייגענטהום איז פאַר־ברענט געוואָרען, אַ'ן אָפּגעברענ־טער.

נִשְתּוֹ'מֵם, א. איבערראַשט, פאַר־וואונדערט.

נִתְבַּ'קֵש־ווערען, צל. (חסידיש). "געבעטען ווערען", שטאַרבען (פון אַ זעהר הייליגען מאַן).

נִתְגַ'דֵל־ווערען, צל. דערגרויסט ווערען.

נִתְגַ'לֶה־ווערען, צל. אַנטפּלעקט ווערען.

נִתְחַ'מֵץ־ווערען, צל. זויער ווערען, אויסגעלאַסען ווערען.

נְתִי'נָה, הונ. (מ. נְתִי'נוֹת). אַ גאָב, אַ געשאַנק (צו אָרעמע אָדער פאַר אַ וואָהלטהעטיגען צוועק).

נָ'תֶל *, הם. די נאַכט ווען קריסטוס איז געבאָרען געוואָרען, ווייה־נאַכט, ראָזשדעסטוואָ (לויט אַ געוויסער מיינונג זאָל דאָס וואָרט שטאַמען פון נתְ'לֶה (זעה תָ'לוי), דער געהאַנגענער. מעהר וואהר־

שיינליך איז פו דאָס וואָרט שטאַמט פון דעם לאַטייניישען : "Natalis", דער געבורטס־טאָג).

נְתִ׳נָה־תּוֹ׳קֶף, הם. זעה וּנְתַ׳נֶּה־תּוֹ׳קֶף.

י׳תְ׳נִיען, צא. געבען.

נִתְעַ׳שֵׁר־ווערען, צל. רייך ווערען, באַרייכערט ווערען.

נִתְפְּ׳עֵל, א. ענטציקט, באַגייס־טערט, איבערראַשט.

נִתְרַ׳בֶּה־ווערען, צל. פאַרמעהרט ווערען.

ס.

ס, הם. דער פונפצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 60. זעה סמך.

ס׳בָּה, הוו. (מ. ס׳בּוֹת). אורזאַכע; צופאַל; שלעכטער צופאַל, אומ־גליק.

סְבִ׳יבָה, הוו. (מ. סְבִ׳יבוֹת). אומ־געגענד, נאַכבאַרשאַפט; אומגע־בונג.

סבְ׳לָן, הם. (מ. סַבְלָ׳נִים). אַ גע־דולדיגער אָדער טאָלעראַנטער מענש.

סַבְלָ׳נוּת, הוו. געדולד, דולדזאַמ־קייט, טאָלעראַנץ.

סַבְ׳לָנִיטע, הוו. (מ. סַבְ׳לָנִיטעס). זעה סַבְ׳לָן.

סְבָ׳רָא, סְבָ׳רָה, הוו. (מ. סְבָ׳רוֹת). מיינונג, געדאַנק, באַהויפּטונג, טהעאָריע. עס איז אַ ס ב ר ה, מע דענקט. בויך־ס ב ר א, אַן אונבאַגרינדעטע באַהויפּטונג.

סֶ׳גוֹל, הם. (מ. סֶ׳גוֹליען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָ־קאַל־צייכען "ֶ" אויסגעשפּראָכען ווי "ע" אין "געלט".

סְגוּ׳לָה, הוו. (מ. סְגוּ׳לוֹת). אַ הייל־מיטעל, אַ וואונדער־מיטעל; אַ טאַליסמאַן.

סְגָ׳נוֹן, הם. סטיל,

סְדוֹם (סְדָם), אנמ. דער נאָמען פון אַ שטאָדט וועלכע איז צושטערט געוואָרען פון גאָט פאַר איהרע זינד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

סְדוֹם־וַעֲמוֹ׳רָה, אנמ. מ. די נעמען פון צוויי שטעדט וועלכע זיינען צושטערט געוואָרען פון גאָט פאַר זייערע זינד, ווי די ביבעל דער־צעהלט.

סִ׳דוּר, הם. (מ. סִדוּ׳רִים). דאָס אידישע געבעט־בוך. ניט ארויס־געתן פון דער טאַמע׳ס ס ד ו ר, זיך האַלטען אָן אַלטע באַגריפען.

סֵ׳דֶר, הם. (מ. סְדָ׳רִים). אָרדנונג; די רעליגיעזע צערעמאָניע פון ד,

צוויי ערשטע נעכט פון פסח; איינע פון די זעקס אָפּטהיילונגען פון תלמוד (ווז.). "וואָס איז דעם אינדיק פאַר אַ חילוק צו מע קוי= לעט איהם אויף פורים צו דער סעודה, אָדער אויף פסח צום סדר" (שפּוו.).

סֵדֶר־עוֹלָם, המ. די איינפיהרונג פון דער וועלט, די מאָדע.

סִדְרָה [סֶדְ'רָה], הוו. (מ. סִדְרוֹת [סֶדְ'רוֹת]). איינער פון די פיער און פופציג אָפּשניטען אין וועלכע די פינף ביכער פון דער תורה זיי= נען איינגעטהיילט (אָנהויבענדיג פון שבת־בראשית ווערט יעדען שבת פאָרגעלייענט אין שוהל איין סדרה. די נעמען פון די סדרות זיינען פאָלגענדע: בראשית, נח, לך־לך, וירא, חיי־שרה, תולדות, ויצא, וישלח, וישב, מקץ, ויגש, ויחי, שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, תרומה, תצוה, כי־תשא, ויקהל, פקודי, ויקרא, צו, שמיני, תזריע, מצורע, אחרי־מות, קדושים, אמור, בהר, בחקותי, במדבר, נשא, בהעלותך, שלח, קרח, חקת, בלק, פינחס, מטות, מסעי, דברים, ואתחנן, עקב, ראה, שופטים, כי־תצא, כי־תבא, נצבים, וילך, האזינו, וזאת־הברכה. אום אויסצוגלייכען די צאָהל פון די וואָכען פון דעם אידישען יאָהר מיט דער צאָהל פון די סדרות ווערען אין געוויסע שבתים פאָרגעלייענט צוויי סדרות צוזאַמען, אַזוי ווי: ויקהל־פקודי, אחרי־מות-קדושים, בהר־בחקותי, מטות־מסעי, נצבים־וילך. דאָס אידישע דאַטום ווערט געוועהנליך גערעכענט נאָך דער סדרה פון דעם קומענדען שבת, אַזוי ווי: אַ' בראשית, זונטאַג פאַר דעם שבת אין וועלכען מע לייענט די סדרה "בראשית"); אַ רייהע, אַ געשליידער, אַ פּאַרוויקעלטער אינטערעס. וועלכע סדרה געהט היינט?, וועלכע סדרה וועט מען פאָרלייענען נעקסטען שבת. "איז זיך די סדרה מישב און געהט גאָר ניט" (ווער.).

סֶדֶר'עֵי, צש. אָפּריכטען די רעליג= יעזע צערעמאָניע פון די ערשטע צוויי נעכט פון פסח.

סו'בֶל זיין, צא. פאַרטראָגען, דולדען.

סוּג, המ. (מ. סו'גִים). זאָרט, אַרט.

סוּגְ'יָא, הוו. (מ. סוּגְ'יוֹת). (תלמו= דיש). אַ דעבאַטע, אַ'ן אָפּהאַנד= לונג (אין תלמוד).

סוֹד [סָד], המ. (מ. סו'דוֹת). גע= היימנים, סעקרעט. איינרוימען די מייז אַ סוד, ריידען זעהר שטיל. "דאָס פנים זאָגט אוים דעם סוד" (שפּוו.). "וואָס דריי ווייסען איז קיין סוד ניט" (שפ.ו.). "זאָג דער ווייב אַ סוד און שנייד איהר אוים די צונג" (שפּוו.). "פאַר אַ ווייב איז קיין סוד ניטאָ" (שפּוו.).

סו'דותידיג, א. געהיימניספול.

סו'דיען, צא. שושקען. זיך סוד'= ען, זיך שושקען.

סו'חֵר, המ. (מ. סוֹחֲרִים [סָחְ'רִים]). געשעפטסמאַן, קויפמאַן, הענד= לער; אַ חיטרער קערל, אַ שורקע.

„באַשעערט גאָט אָ ס ו ח ר שיקט דער הוּת אַ מעקלער“. (שפוו.).

סו'חֵר־תְּבוּ'אָה, הם. (מ. סוחְרֵי־[סָחְ'רֵי] תְּבוּאָה). געטריידע הענדלער.

סו'חֵרְ'טע, הוו. (מ. סו'חֵ'רטעס). זעה סו'חֵר.

סוחְרייש [סָחְ'רייש], באַלאַנגענדיג צו אָ־ער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ קויפמאַן, געשעפטסמעסיג. „חרטה איז ניט ס ו ח ר י ש“ (שפוו.).

סו'טָה, הוו. אַ פרוי וועלכער דער מאַן האָט פאַרדעכטיגט אַז זי איז איהם אונטריי און וועלכע האָט געמוזט לויט דעם אידישען געזעץ (פאַרצייטען) טרינקען אַ געטראַנק געמאַכט פון געוויסע ביטערע קרייטעכצער. אויב דאָס געטראַנק האָט אויף איהר ניט געהאַט קיין שלעכטע ווירקונג איז עס אָנגענומען געוואָרען אַלס באַוויז אַז זי איז אונשולדיג. זידלען ווי אַ ס ו ט ה, שטאַרק זידלען.

סו'כָּה, הוו. (מ. סו'כּות). זעה סֻ'כָּה.

סו'כּות, הם. זעה סֻ'כּות.

סו'מְךְ־זיין־זיךְ, צוו. זיך שטיצען, זיך פאַרלאָזען, זיך באַציהען.

סוּס, הם. (מ. סו'סִים). אַ פערד. „אַז מע האָט ניט קיין ס ו ס מוז מען געהן צו פוס“ (שפוו.).

סוֹף [סָף], הם. ענד, שלוס, אויסלאָז, רעזולטאַט. „אַז דער ס ו ף איז גוט איז אַלעס גוט. (שפוו.).

סוֹף־חוֹ'דֶש, הם. ענד מאָנאַט. „זי לייכט ווי די לבנה ס ו ף־ח ו ד ש“ (איראָנישער אויסדרוק).

סוֹף־כָּל־סוֹף [סָף־כָּל־סָף], או. (תלמודיש). צום סאַמע ענד, ענדליך, נאָך אַלעמען.

סו'פֵר, הם. (מ. סוֹפְרִים [סָפְ'רִים]). אַ שרייבער פון ספרי־תורות, תפלין און מזוזות.

סוֹפְרוּת [סָפְ'רוּת], הוו. די פראָפעסיאָן פון אַ סופר.

סוֹפְרִייש [סָפְ'רייש], א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ סופר. ס ו פ ר י ש ע ר טינט, אַ געוויסער זאָרט גלאַנציגער טינט וואָס די סופרים געברויכען.

סו'רֵר־וּמו'רֶה, הם. זעה בֵּן־סו'רֵר־וּמו'רֶה.

סו'תֵר־זיין, צא. ווידערשפּרעכען.

סְחו'רָה, הוו. (מ. סְחו'רוֹת). וואַארע; אַ יונגאַטש; אַ פאַרשייטעס פרויענצימער. „תורה איז די בעסטע ס ח ו ר ה“ (שפוו.). „אַז אַ מויד פאַרזיצט איז זי ווי אַ'ן אָפּגעלעגטע ס ח ו ר ה“ (שפוו.). „איטליכער סוחר לויבט זיין סחורה“ (שפוו.).

סַ'חֶר'עו, צש. זעה שאַכעריען.

סִטְ'רָא־אַחֲרָא, הוו. (קאַבאַליסטיש). „די פרעמדע (אונריינע) זייט“, דער בייזער גייסט.

סִי'בָּה, הוו. (מ. סִי'בּוֹת). זעה סִ'בָּה.

סִי'דוּר, המ. (מ. סִידוּ'רִים). זעה סִ'דוּר.

סִי'וָן, המ. דער נײַנטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין מאַי=יוני און האָט דרײַסיג טעג.

סִיטְ'רָא־, זעה סִטְ'רָא־.

סְיָיג, המ. (מ. סְיָ'יגִים). זעה סְיָג.

סִיכְ'סוּך, (מ. סִיכְ'סוּכִים). זעה סִכְ'סוּךְ.

סִי'לוּק, המ. זעה סִ'לוּק.

סִי'מָן, המ. (מ. סִי'מָנִים). זעה סִ'מָן.

סִי'נַי, אנמ. דער נאָמען פון דעם באַרג אויף וועלכען גאָט האָט געגעבען די תורה צו משה'ן, ווי די ביבעל דערצעהלט. ער איז צום באַרג סיני ניט דערגאַנגען, ער איז ניט קלוג.

סִי'פּוּר, המ. (מ. סִיפּוּ'רִים). זעה סִ'פּוּר.

סִיר'כָא, הוו. (מ. סִירְ'כוֹת). זעה סִרְ'כָא.

סִיַעְ'תָא־דִשְׁמַ'יָא, הוו. (תלמודיש). אַ חילף פון הימעל, אַ גאָט=זאַך.

סַךְ, המ. (מ. סַ'כִיען). סומע, בעטראַג; מאַסע.

סַךְ־הַכּוֹ'לֵל, המ. דער גאַנצער בעטראַג, די סומע.

סַךְ־הַ'כֹּל, המ. די געזאַמט=סומע, די אונטערשטע סומע. אין סך־הכל, אין אַלגעמיינעם, אין גאַנצען גענומען. מאַכען דעם סך־הכל, מאַכען די אונטערשטע רעכנונג. מאַכען אַ סך־הכל (פון עפּעס), מאַכען צו גאָרנישט, פאַרשווענדערן.

סַךְ־הַ'כֹּל, או. אַלצדינג צוזאַמענגענומען, נאָך אַלעמען, איבערהויפּט.

סֻ'כָּה, הוו. (מ. סֻ'כּוֹת). אַ ביידעל, אַ געצעלט; דאָס ביידעל אין וועלכען אידען עסען אום סכות. "ווי אַ מענש וועסטו זיצען אין סכה" (ווער.).

סֻ'כָּה־שׂעררר, הוו. אַ שערר מיט וועלכע מע שעררט די סכה (אַ זאַך וועלכע איז גאָר ניט פאַראַנען). "מע מעג איהם שיקען נאָך אַ סכה־שערר" (ווער. — ד. ה. ער איז אַ גרויסער נאַרר).

סְכוּם [סְכָם], המ. צאָלל, אָפּצאָלל, טאַקסע. "דער וואָס צאָהלט ניט קיין סכום דאַרף קיין דעה ניט זאָגען" (שפּוו.).

סֻ'כּוֹת, המ. (מ. סֻ'כּוֹתיען). "דער פייערטאָג פון געצעלטען", דער אַכט=טאָגיגער אידישער פעסט (וועלכער הויבט זיך אָן דעם פערצעהנטען טאָג פון מאָנאַט תשרי) ווען מע עסט אין אַ סכה צום אנדענק אן די ביידלעך אין וועלכע אידען האָבען געוואוהנט ווען זיי זיינען אַרויס פון עגיפּטען און האָבען געוואַנדערט אין דער וויסטע. "סכות עסט מען גוט און מע שלאָפט שלעכט" (שפּוו.).

ס'כִּין, המ. מעסער.

סְכָךְ, הם. צווייגען פון פיכטענבוי־מער מיט וועלכע מע דעקט צו די סכה; דער דאך־צודעק פון דער כפה.

סַכָּ'נָה, הוו. (מ. סַכָּ'נוֹת). געפאהר. „אז עס ברענט ביי'ם שכן ביסטו אויך אין סכנה" (שפוו.).

סַכָּנַת־נְפָ'שׁוֹת, הוו. (תלמודיש). לעבענסגעפאהר; א. שרעקליך, אונגעהייער, אונגעהייער גרויס.

סַכְ'סוּךְ, הם. (מ. סַכְסוּ'כִים). א פליאָנטער, א האמפערויי, א שטרייט, א דיספוט.

סְ'לוֹק, הם. (מ. סְלוֹ'קִים). אָפּרע־כענונג, באצאָהלונג (פון א שולד). געבען א סלוק, שטארק זיד־לען. „א ריינער חשבון איז א האלבער סלוק" (שפוו.).

סְ'לוּקִ'ען, צא. באצאָהלען, אָפּצאָה־לען.

סְלִי'חָה, הוו. (מ. סְלִי'חוֹת). פאר־געבונג, פארצייהונג; איינס פון געוויסע אידישע געבעטען וועלכע מע זאָגט אין פאסט־טעג און ביי אנדערע עהנליכע געלעגענהייטען; א בוך וואס ענטהאלט די דאָזיגע געבעטען; (וואולגאר) א דאָנאָס. די ערשטע סליחות, די סליחה־געבעטען וועלכע מע זאָגט גאַנץ באַגינען דעם זונטאָג פאר ראש־השנה. „א קאָסע מיט א לוח און א סליחה מיט א פייער־צייג" (ווער. פון צוויי זאכען וועלכע פאסען ניט איינע צו דער צווייטער).

סַם, הם. (מ. סַ'מִים). גיפט. „א שלעכטע שם איז פאר'ן קינד סם" (שפוו.).

סַ"ם, הם. (אב. סַמְ'רָא־מְקָ'אֲבוּ'תָא די אונגריינע זייט), (קאבאליס־מיש). דער בייזער גייסט.

סַם־הַמָּ'וֶת, הם. (מ. סַם־הַמָּ'וֶת'עַן), (תלמודיש). טויטענדער גיפט, גיפט.

סַם־הַמָּ'וֶת'דיג, א. גיפטיג.

סַמָּ'אֵל, אנמ. דער נאָמען פון דעם הויפט פון די בייזע גייסטער, דער שטן.

סַמְבַּטְ'יוֹן, אנמ. דער נאָמען פון א לעגענדארישען טייך וועלכער ווארפט מיט שטיינער א גאַנצע וואָך און רוהט בלויז אין דעם טאָג פון שבת; א'ן אומרוהיגער מענש. פון יענער זייט סמבטיון, ערגעץ ווייט פאררוקט. „שבת האָט אפילו דער סמבטיון אויך רוה" (שפוו.).

סְמִי'כָה, הוו. (מ. סְמִי'כוֹת). א'ן אטעסטאט אָדער א באשטעטיגונג אויף רבנות.

סְמִי'כוּת, הוו. סמיכה; פארבינדונג, צוזאמענהאַנג.

סְמִי'כוּת־הַפַּרְ'שָׁה, הוו. דער צוזא־מענהאַנג צווישען איין אָפּשניט פון דער תורה מיט דעם צווייטען; פארבינדונג, צוזאמענהאַנג.

סָ'מֶךְ, הם. (מ. סָ'מֶכִ'ען). דער נאָמען פון דעם פופצעהנטען בוכ־שטאַב (ס) פון דעם אידישען אלף־בית.

סֶמֶךְ [סְ'מֶךְ, סֶמֶךְ], הם. שטיצע, גרונד, אורזאכע.

סִימָן, הם. (מ. סִמָנִים). צייכען; אנדענק, סימבאָל; שפור. "דאָס איז אַ סמן דצ"ך" (ווער. — ד. ה. עס איז אַ שלעכטער סמן). זעה דְצַ"ךְ־עַדַ"ש־בְּאַחַ"ב'.

סִימָן־דַלוּת, הם. אַ צייכען פון אָרעמקייט. "אַלע כמנים געהען אונטער נאָר דער ס מ ן ־ ד ל ו ת בלייבט" (שפוו.).

סִימָן־מוּבְהָק, הם. (תלמודיש). קלאָרער צייכען, שטאַרקער באַוויין.

סִמָנֵי־בַגְרוּת, מ. (תלמודיש). צייכענס פון רייפקייט אָדער דערוואַקסענקייט (פון אַ מיידעל.

סִמָנֵי־זַכְרוּת, הם. מ. מענליכע געשלעכט-צייכענס.

סִמָנֵי־נַעֲרוּת, מ. (תלמודיש). די ערשטע צייכענס פון רייפקייט (פון אַ מיידעל).

סִמָנִים, מ. (תלמודיש). דער גאָרגעל און דער שלונד פון דער בהמה (וועלכע מע מוז דורכשניידען ביי דער שחיטה).

סַמ'ען, צא. גיפטען, פאַרגיפטען.

סַנְדֵק, הם. (מ. סַנְדְקִים). דער וועלכער האַלט דאָס קינד אויף זיין שויס ביי דער צערעמאָניע פון באַשניידונג. געבען ס נ ד ק, באַעהרען אימיצען צו זיין דער סנדק.

סַנְדְקָאוּת, הוו. די צערעמאָניע פון זיין סנדק.

סְנֶה, הם. דער דאָרן וואָס משה האָט געזעהן אַז ער ברענט און ווערט ניט פאַרצעהרט, ווי די ביבעל דערצעהלט.

סַנְהֶדְרִין (סַנְהֶדְרִין), הם. מ. די מיטגליעדער פון דעם העכסטען געריכט וואָס איז געוועזן ביי אידען אין דער צייט פון דעם צווייטען טעמפעל, און וואָס איז באַשטאַנען פון איין און זיבעציג מיטגליעדער.

סַנֵיגוֹר, הם. אַ "פאַרטהיידיגער", דער פאַרטהיידיגענדער ענגעל.

סְעוּדָה, הוו. (מ. סְעוּדוֹת). אַ מאָהלצייט; אַ פעסטליכע מאָהלצייט, אַ באַנקעט. „פורים נאָך דער ס ע ו ד ה איז קיין איד ניט הונגעריג" (שבוו.).

סְעוּדָה־הַמַפְסֶקֶת, הוו. (תלמודיש). די לעצטע מאָהלצייט וועלכע מע עסט ביי אידען ערב יום כפור פאַר נאַכט, און נאָך וועלכער מע טאָהר מעהר ניט עסען.

סְעוּדַת־הַבְרָאָה הוו. (תלמודיש). די מאָהלצייט וועלכע די שכנים ברייגגען דעם אָבל ווען ער קומט צוריק פון דער בעערדיגונג (נאָך דער אידישער איינפיהרונג מוז די ערשטע מאָהלצייט וואָס דער אָבל עסט נאָך דער בעערדיגונג פון טויטען זיין ניט זיין אייגענע).

סְעוּדַת־מִצְוָה, הוו. (מ. סְעוּדוֹת־מִצְוָה). אַ מאָהלצייט וועלכע מע עסט ביי אַ רעליגיעזער פעסטליכקייט.

סְעוּדַת־פּוּרִים, הוו. (תלמודיש). די הויפט-מאָהלצייט פון פורים, געוועהנליך געגעסען פאַר נאַכט אָדער אין דעם אָבענד נאָך פורים.

סְעִיף, הס. (מ. סְעִי'פִים). פּאַראַ=
גראַף.

ס'פּור, (מ. ס'פּוּ'רִים). ערצעהלונג,
געשיכטע.

ספּוּ'רֵי־מַעֲ'שִׂיוֹת, הס. מ. "ערצעה=
לונגען פון פּאַסירונגען", קינ=
דערשע ערצעהלונגען, וואונדער=
געשיכטען.

סְפִי'רָה, הוו. "די צעהלונג", דאָס
צעהלען ניין און פערציג טעג פון
דעם צווייטען טאָג פון פּסח וועגן
אַ'ן עומר (ווז.) פון פרישע גערשטען
פלעגט געבראַכט ווערען אַלס אָפּ=
פער צו גאָט (פּאַרצייטען) ביז
דעם טאָג פון שבועות (אין די
דאָזיגע טעג מוז יעדער איד ביי'ן
אָבענד געבעט זאָגען: "היינט איז
דער און דער טאָג נאָכ'ן עומר"
און דאָס רופט מען: "צעהלען
ס פ י ר ה". — די טעג צווישען
פּסח און שבועות, צוליעב געווי=
סע אומגליקען וועלכע האָבען אַ
מאָל פּאַסירט אין דער צייט, ווע-
רען באַטראַכטעט אַלס טרויער=
טעג: מע טאָר אין זיי ניט חתונה
האָבען, מע טאָר זיך ניט שערען
א. ז. וו. די טרויער צייט ווערט
אונטערבראָכען אויף איין טאָג —
ל"ג־בעומר, ווז.); די טעג אין
וועלכע מע צעהלט ספירה (ווי
אויבען). "אַ סוחר איז אַזוי ווי
דער איד אין ס פ י ר ה ער צעהלט
און צעהלט און טאָר ניט אויסזאָ=
גען וואו ער האַלט" (שפּוו.).
"אַז מע צעהלט ס פ י ר ה קומט
אויף די כלי זמר אַ פּגירה" (שפּוו).

סְפִי'רָה, הוו. סְפִי'רוֹת, (קאַבאַ=
ליסטיש). איינע פון די צעהן
"צאָהלען" אָדער מיסטישע איינגע=
שאַפטען פון דער גאָטהייט:
כֶּ'תֶר — קרוין; חָכְ'מָה — קלוג=
הייט; בִּי'נָה — פאַרנונפט; חֶ'סֶד —
גענאָד; גְבוּ'רָה — שטאַרקייט;
תִּפְאֶ'רֶת — שעהנקייט; נֶ'צַח —
אויביגקייט; הוֹד — פּרעכטיגקייט;
יְסוֹד — באַפעסטיגונג; מַלְ'כוּת —
קעניגליכקייט.

סָ'פֵק, הס. (מ. סְפֵ'קוֹת). צווייפעל;
אַ צווייפעלהאַפטע זאַך.

סְפֵק [סְפֶ'ק]־סְפֵ'קָא, הס. (מ. סְפֵק
[סְפֶ'ק]־סְפֵ'קוֹת). (תלמודיש). אַ
צווייפעל אין אַ צווייפעל, אַ זעהר
צווייפעלהאַפטע זאַך.

סְפֵ'קוֹת, הוו. צווייפעל, אונגע=
וויסהייט.

סָ'פֵק'ען־זיך, צוו. זיך צווייפלען,
זיין אין צווייפעל.

סֵ'פֶר, הס. (מ. סְפָ'רִים, סִפְ'רֵי"). אַ
בוך; אַ ספר־תורה. "אַ ס פ ר אָהן
אַ הקדמה איז ווי אַ גוף אָהן אַ
אַ נשמה" (שפּוו.).

סֵ'פֶר־הַזִכְרוֹ'נוֹת, הס. (ביבליש).
דאָס בוך פון עראינערונגען, כראָ=
ניק; דאָס הימלישע בוך וואו עס
ווערען פאַרצייכענט די טהאַטען
און פּאַסירונגען פון איטליכען
מענשען.

סֵ'פֶר־חוֹל, הס. (מ. סִפְ'רֵי־חוֹל).
אַ וואָכעדיגעם בוך, אַ בוך וואָס
איז ניט פון אַ רעליגיעזען אינ=
האַלט.

סֵ'פֶר־חְקִי'רָה, הס. (מ. סִפְ'רֵי־

חֲקִי'רָה). אַ בוך פון פילאָזאָפיע, אַ בוך פון אויפקלערונג.

סְ'פֶר־פּראַלניק, הם. געברויכט אין דעם שפּאַס=ווערטעל: „עס שטעהט אין ספר־פּראַלניק".

סֵ'פֶר־תּוֹ'רָה, הוו. (מ. סִפְ'רֵי־תּוֹ'רוֹת, סֵ'פֶר־תּוֹ'רָה'ס), (ביבליש). די פינף ביכער פון משה געשריבען אויף פּאַרמעט=ראָלען (וועלכע מע געברויכט געוועהנליך בײ'ם לייענען אין שוהל).

סִפְרָא', הם. אַ געוויסער קאָמענטאַר פון תלמודישע צייטען אויף דאָס בוך ויקרא צוזאַמענגעזעצט פון מיינונגען און געזעץ=ענטשיידונגען פון פאַרשידענע תנאים.

סְפְ'רָא־דְ'בָא, הם. אַ גרויסער שרייבער.

סְפָרַד [סְפַרְד], הם. זעה נוּסַח־סְפָרַד.

סְפָרַדִי [סְפַרְ'דִי], הם. (מ. סְפָרַדִים [סְפַרְ'דִים]). אַ שפּאַנישער אָדער פּאָרטוגעזישער איד, אַ שפּאַניאָל.

סְפַרְ'דִיש, א. שפּאַניש אָדער פּאָרטוגעזיש (רעדענדיג פון אידען).

סִפְרֵי', הם. אַ געוויסער קאָמענטאַר פון תלמודישע צייטען אויף די ביכער במדבר און דברים צוזאַמענגעזעצט פון מיינונגען און געזעץ=ענטשיידונגען פון פאַרשידענע תנאים.

סְפָ'רִים־חִיצוֹ'נִים, מ. (תלמודיש). ביכער פון אַ ניט=רעליגיעזען אינהאַלט, וועלטליכע ביכער.

סְקִי'לָה, הוו. פאַרשטייניגונג, איינע פון די פיער געריכטליכע טויטשטראָפען בײ די אַמאָליגע אידען. זעה אַרְ'בַע־מִי'תוֹת־בֵּית־דִּין.

סְרָ'חָה, הוו. (מ. סְרָ'חוֹת). אַ געשטאַנק.

סַרְ'חִיעַן, צש. (וואולגאַר). שטינקען. צא. פאַר'סרח'ען, אָנפילען מיט געשטאַנק.

סַרְ'טָן, הם. „ראַק" (קרעבס), דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט תמוז. זעה מַ'זָל.

סָ'רִיס, הם. (מ. סָרִי'סִים). אַ מאַן וועלכען מע האָט געמאַכט געשלעכטלאָז, אַ קאַסטרירטער, אַ'ן עוונוך. „אויסמאָהלען דעם סריס דעם טעם פון ביאה" (ווער.).

סִרְ'כָא, הוו. (מ. סִרְ'כוֹת). אַ לעבעל אָדער אַ ריס באַצויגען מיט אַ דינעם הייטעל וואָס מע געפינט אויף די לונגען פון אַ געקוילעטער בהמה (דורך אויפבלאָזען די לונגען געפינט מען אויס אויב דאָס לעבעל האָט זיך ווירקליך פאַרהיילט אָדער ניט. אין דעם לעצטערען פאַל איז דאָס פלייש טרף).

סַרְ'סָר, הם. (מ. סַרְסָ'רִים). מעקלער, פאַרמיטלער, פאַקטאָר.

סַרְ'סָרִיעַן, צש. מעקלערען, פאַרמיטלען.

ס"ת, אב. סֵ'פֶר־תּוֹ'רָה.

סְתִירָה [סְתִי'רָה], הוו. (מ. סְתִירוֹת [סְתִי'רוֹת]). ווידערשפּרוך.

סְתָם [סְתַּם], אוּ. (תלמודיש). גלאַט, גלאַט אַזוי, גלאַט אין דער וועלט.

סת״ם, אב. סְפָ׳רִים תְּפִ׳לִין מְזוּ׳זוֹת (ווז.). סופר סת״ם, איינער וועלכער שרייבט ספרי־תורות תפלין און מזוזות, א סופר.

סְתְ׳רֵי־תוֹרָה [תּוֹ׳רָה], מ. (תל־מודיש). די פאַרבאָרגעניסען פון דער תורה, די פאַרבאָרגענע געדאנקען וועלכע שטעקען אין די ווערטער פון דער תורה; טיפע געהיימניסען, אונפאַרשטענדליכע זאַכען.

ע.

ע, הם. דער זעכצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; האָט אין דעם געוועהנליכען געברויך, צווישען דעם גרעסטען טהייל פון אידען, פאַרלאָרען זיין אַמאָליגען נאָז־לויט (אויסער אין דעם וואָרט יַעֲקֹב [יאַנ׳קָב]), בלויז ביים לייענען אין שוהל ווערט נאָך דער דאָזיגער נאָז־לויט ארויסגעשפּראָכען, זאָנסט איז דער בוכשטאַב שטום און ווערט אויסגעשפּראָכען ווי דער וואָקאַל מיט וועלכען ער ווערט באַצייכענט (אַזוי ווי „א“, ווז.); אין צעהלען גערעכענט אַלס 70. זעה ע׳ין.

עֶ׳בֶד, הם. (מ. עֲבָ׳דִים). קנעכט, שקלאַף.

עֶ׳בֶד־כְּנַעַ׳נִי, הם. (מ. עֲבָ׳דִים־כְּנַעַ׳נִים), (ביבליש). א שקלאַף וועלבער שטאַמט פון די כנענים (געוויסע שטאַמען וועלכע האָבען באַוואוהנט פאַלעסטינא איידער די אידען האָבען זיך דאָרט באַזעצט), א נידעריגער שקלאַף, א זעהר פאַרשקלאַפּטער מענש.

עֶ׳בֶד־לַעֲבָ׳דִים, הם. (מ. עֲבָ׳דִים־לַעֲבָ׳דִים), (תלמודיש). א קנעכט ביי קנעכט, א זעהר פאַרשקלאַפּטער מענש.

עַבְ׳דוּת, הוו. שקלאַפעריי, קנעכטשאַפט, פאַריאָכטקייט.

עֹבַדְ׳יָה, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעציי־הונגען פון עבדיה.

עֲבָ׳דִים־הָיִי׳נוּ (לְפַרְ׳עֹה בְּמִצְרַ׳יִם), (ליטורגיש). „מיר זיינען געוועזען קנעכט (ביי פרעה׳ן אין מצרים)“, ווערטער גענומען פון דעם ענט־פער אויף די פיער קשיות אין דער הגדה. „איז דער תירוץ עבדים היינו“ (ווער.).

עֲבוֹ׳דָה, הוו. אַרבייט (מ. עֲבוֹ׳דוֹת); גאָטעסדיענסט; א געוויסער טהייל פון די תפלות וועלכע מע זאָגט אום יום־כפור און וועלכען עס

ווערט באשריבען ווי די גאָטעס־דיענסט פלעגט צוגעהן יום־כפור אין בית־המקדש.

עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה, הוו. (מ. עֲבוֹ'דוֹת־זָ'רוֹת), (תלמודיש). געצענדיענסט; א פאלשער גלויבען; א געץ, אָ'ן אָפּגאָט. ער האָט שוין אויסגע־דיענט אלע עבודות־זרות, ער האָט זיך שוין באשעפטיגט מיט אלערליי זאכען.

עֲבוֹ'דַת־אֲדָ'מָה, הוו. ערד־ארבייט, אגריקולטור.

עֲבוֹ'דַת־הַבּוֹ'רֵא, הוו. דאָס דיענען צום באשעפער, גאָטעסדיענסט, דאווגען.

עֲבוֹ'דַת־הַקּוֹ'דֶשׁ, הוו. הייליגע ארבייט.

עֲבוֹ'דַת־פֶּ'רֶךְ, הוו. (מ. עֲבוֹ'דוֹת־פֶּ'רֶךְ). שווערע ארבייט.

עִ'בּוּר, הוו. א יאָהר וואָס האָט דרייצעהן מאָנאטען און פאלט אונ־געפעהר איין מאָל אין דריי יאָהר אום אויסצוגלייכען די צייט־רעכ־נונג נאָך דעם גאנג פון דער לבנה (לויט וועלכע די אידישע מאָנאטען ווערען באשטימט) מיט דער צייט־רעכענונג נאָך דעם גאנג פון דער זונן (דער צוגעלעגטער מאָנאט קומט נאָך דעם מאָנאט "אדר" און רופט זיך וַאֲדָר, ווז.).

עִ'בּוּר־יאָהר, הז. (מ. עִ'בּוּר־יאָה־רען). זעה עִ'בּוּר.

עֲבֵי'רָה, הוו. (מ. עֲבֵי'רוֹת). זעה עֲבֵ'רָה.

עָ'בַר, הס. די פארגאנגענע צייט, די פארגאנגענהייט.

עֲבֵ'רָה, הוו. (מ. עֲבֵ'רוֹת). איבער־טרעטונג פון א רעליגיאָנס־געזעץ, זינד; אומזיסטע ארבייט, ארויס־געוואָרפענע מיה. "עס איז אָ'ן עברה די ארבייט". "אָ'ן עברה דאָס געלט". "א ליטוואַק טהוט תשובה נאָך פאר דער עברה" (שפוו.).

עִבְ'רִי, הס. (מ. עִבְ'רִים). א העב־רעער, א איד.

עִבְ'רִי, הוו. העברעאישע שריפט. "ער איז שטומפיג אויף עברי". "אָהן פּאָדקאָוועס (ד. ה נקודות) קען ער קיין עברי ניט" (ווער.).

עִבְ'רִי־טייטש, הז. די אידישע שפּראך אין וועלכער די ביבעל און אנדערע הייליגע ביכער זיינען איבערזעצט.

עִ'גּוּל, הס. (מ. עִגּוּ'לִים). א קרייז; א רונדע זאך.

עִ'גּוּן, הס. (מ. עִגּוּ'נִים). א מאן וועלכען זיין פרוי האָט פארלאָזען.

עֲגוּ'נָה, הוו. (מ. עֲגוּ'נוֹת). א פרוי וועלכע דער מאן האָט פארלאָזען.

עֵ'גֶל, הס. "דאָס קאלב", דאָס גאָל־דענע קאלב צו וועלכען די אידען האָבען געדיענט ווען זיי זיינען געוועזן אין דער וויסטע אין דער צייט ווען משה איז ארויף אויף דעם בארג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֵ'גֶל־הַזָּ'הָב, הס. דאָס גאָלדענע קאלב. זעה עֵ'גֶל.

עֶגְ'לָה, הוו. (מ. עֲגָ'לוֹת). וואָגן, פוהר.

עֶגְ'לָה־עֲרוּ'פָה, הוו. (ביבליש). דאָס קאַלב וועלכע מע האָט צו־בראָכען דאָס געניק (נאָך דעם געזעץ פון דער תורה, ווען מען געפינט אַ'ן ערמאָרדעטען אויפ'ן פעלד און מע ווייסט ניט ווער עס האָט איהם ערמאָרדעט, מוזען די פאָרשטעהער פון דער דערביי־איגער שטאָ־ט, אַרוים פיהרען אַ יונגע קוה, צו דעם נאָהענסטען טייך, איהר איבערברעכען דעם נאַקען און זאָגען: אונזערע הענד האָבען דאָס דאָזיגע בלוט ניט פארגאָסען). ער וועט מוזען ברייג־גען אַן עגלה־ערופה; ער איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר דאָס אונרעכט. אַ קול פון אַ'ן עגלה־ערופה, אַ העסליכע שטים.

עַגְ'מַת־נֶ'פֶש, הוו. (תלמודיש). פארדרוס, ערגענים, שמערץ, קו־מער. "צדקה זאָל קיין געלט ניט קאָסטען און גמילות־חסדים זאָל קיין עגמת־נפש ניט מאַכען וואָלטען געווען פיעל צדיק'ים" (שפוו.).

עַד, ב. ביז, ביז צו.

עַד־הַ'יּוֹם, או. ביז אויף היינט, ביז היינטיגען טאָג.

עַד־הַ'יּוֹם־הַ'זֶה, או. (ביבליש). ביז אויף היינטיגען טאָג.

עַד־וְעַד־בִּכְלָ'ל, או. (תלמודיש). "ביז און דער ביז אַריינגערע־כענט", איינשליסליך. ביז דעם צוואַנציגסטען עד־ועד־בכלל, ביז דעם צוואַנציגסטען און דער צוואַנציגסטער אויך אַריינגערע־כענט.

עַד־חָרְ'מָה, או. (ביבליש). "ביז דער שטאָדט חרמה". רידפ'ען עד־חרמה, שטאַרק פאַרפאָל־גען.

עַד־כַּ'אן, או. (תלמודיש). ביז דאַ־נען (און ניט ווייטער).

עַד־לֵ'ב־הַשָּׁמַ'יִם, או. (ביבליש). ביז'ן מיטען הימעל, ביז'ן סאַמע הימעל.

עַד־לְ'חֶ'שְׁבּוֹן, או. ביז צו דער רע־כענונג, אום צו מאַכען אַ גלייכע סומע.

עַד־עַ'תָּה, או. ביז איצט.

עַד־מָ'תַי, (ביבליש). ביז ווי לאַנג? ביז וואַנען?

עֵ'דָה, הוו. (מ. עֵ'דוֹת). געמיינדע; פאַרזאַמלונג, געזעמעל, מאַסע.

עֵ'דוּת, הס. (מ. עֵ'דוּת). איינער וועלכער דערצעהלט וואָס ער האָט געזעהן אָדער געהערט, אַ צייגע, אַ צושויער.

עֵ'דוּת, הוו. די ערצעהלונג פון דאָס וואָס מע האָט געזעהן אָדער געהערט, צייגניס. "עדות מאַכט פסלות" (שפוו.). "אז דער מענש פאַלט זאָגט אפילו די שפין אויף דער וואַנד אויך עדות געגען איהם" (שפוו.).

עֵ'דוּת'עֵ־זוֹגְ'(מיט), צוו. אָנרופען אַלס עדות.

ע"ה, אב. עָלָ'יו־הַשָּׁ'לוֹם (ווז.).

עוֹ'בֵד־גְלוּ'לִים, הס. (מ. עוֹ'בְדֵי־

גלו'לים), (תלמודיש). געצענדיענער.

עו'בד־כּוֹכָ'בים (וּמַזָּ'לוֹת), הם. (מ. עוֹבְ'דֵי־כוֹכָבִים [כּוֹכָ'בִים] —), (תלמודיש). איינער וועלכער דיענט צו די שטערען (און פלאנעטען), א געצענדינער.

עו'בֵד־עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה, הם. (מ. עוֹבְ'דֵי־עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה), (תלמודיש). א געצענדינער.

עוּבְ'דָא, הוו. (מ. עוּבְ'דוֹת). ארבייט, אויפגאבע, פליכט; טהאט, אויפטהו; פאקט, פאסירונג.

עוּ'בָּר, הם. דאס קינד אין דער מוטער'ס לייב.

עו'בֵר־זיין, צא. באגעהן; פארשפעטיגען. עובר־זיין אויף, איבערטרעטען, ברעכען. "עובר־זיין א'ן עברה". "עובר־זיין אויף א דין". "עובר־זיין זמן מנחה".

עו'בֵר־בָּ'טֵל, הם. (תלמודיש). א'ן אפגעלעבטער מענש.

עו'בֵר־לַסּו'חֵר, א. (ביבליש). גאנגבאר, גילטיג, קוראנט.

עוֹג־מֶ'לֶךְ־הַבָּ'שָׁן, אנם. (ביבליש). עוג דער קעניג פון לאנד "בשן", א געוויסער ריעז וועלכער ווערט דערמאנט אין ביבעל. "גרויס ווי עוג־מלך־הבשן".

עֲוִו'לָה, הוו. (מ. עֲוְו'לוֹת). זעה עֲוְ'לָה.

עָ'וֹון, הם. (מ. עֲוו'נוֹת). זעה עָ'ו'

עו'זֵר, הם. (מ. עוֹזְ'רִים). העלפער, געהילפע.

עו'כֵר־יִשְׂרָ'אֵל, הם. (ביבליש). איינער וועלכער ברייננט שאנד אויף דאס אידישע פאלק (פאראדירענדיג דעם אויסדרוק זאגט מען אפט אויף א הויך־געוואקסענעם: "ער איז א הויכער־ישראל").

עוֹל [עָל], הם. א יאך, א לאסט.

עו'לָה, הוו. (מ. עו'לוֹת). בראנדאפפער, א פיה־אפפער וועלכען מע האט אין גאנצען פארברענט אויף דעם מזבח (פארצייטען ביי אידען).

עַוְ'לָה, הוו. (מ. עַוְ'לוֹת). אונרעכט; א'ן אומזיסטע מיה, א שאד. "א'ן עולה דאס געלט וואס עס קאסט".

עו'לֶה־לִגְדוּ'לָה־זיין, צש. דער הויבען ווערען, דערהויכט ווערען, ווערען גרויס אדער באריהמט.

עו'לֶה־לַתּו'רָה־זיין, צש. ארויפגעהן (נאך דעם ווי מע ווערט אויפגערופען) אויף די בימה צו הערען לייענען די תורה.

עו'לֶה־רֶ'גֶל־זיין, צש. (תלמודיש). געהן קיין ירושלים (אין אמאליגע צייטען ביי אידען) אויף א פייערטאג; וואנדערן צו א הייליגען מאן אדער ארט.

עו'לָה־תְּמִי'מָה, א ריינע פאלקאמענע עולה, א'ן אונשולדיגער אפפער.

עו'לָם, הם. (מ. עוֹלָ'מוֹת). וועלט; פובליקום, פארזאמלונג; מענגע, מאסע. "אז מע ריכט זיך אויף א

גרויסען עולם קומט קיין הונד ניט״ (שפוו.). ״אַ'ן עולם איז ניט קיין גולם״ (שפוו.). ״וואָס קלענער דער עולם אַלץ גרעסער די שמחה״ (שפוו.).

עו'לָם־גו'לָם, הס. די מאַסע (אין אַ פאַרעכטליכען זינן).

עו'לָם־הָאֶ'מֶת, הס. די וועלט פון וואַרהייט, יענע וועלט. ״ער איז שוין אויפ'ן עולם־האמת״.

עו'לָם־הַ'בָּא, הס. (תלמודיש). די קומענדע וועלט, יענע וועלט, די פריידען און פאַרגעניגענס וועלכע זיינען אָנגעגרייט פאַר די פרומע אויף יענער וועלט. אַרבייטען פאַר עולם־הבא, אַרבייטען אָהן אייגעננוציגע אַבזיכטען.

עו'לָם־הַ'זֶה, הס. (תלמודיש). די וועלט, די אירדישע וועלט, די גענוסען פון דער וועלט, קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עו'לָם־הַ'זֶה'ניצע, הוו. (מ. עו'לָם־הַ'זֶה'ניצעס). איינע וועלכע איז איבערגעגעבען צו קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עו'לָם־הַ'זֶה'ניק, הס. (מ. עו'לָם־הַ'זֶה'ניקעס). איינער וועלכער איז איבערגעגעבען צו קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עו'לָם־הָעֶלְ'יוֹן, הס. (מ. עו'לָמות־הָעֶלְ'יוֹ'נִים). אויבערשטע אָדער העכערע וועלט.

עו'לָם־הַתּו'הוּ, הס. (קאַבאָליסטיש). די וועלט פון כאָאָס וואו די זינדיגע זעלען טרייבען זיך אַרום; אַ וועלט פון אונאָרדנונג און כאַאָס. ״לעבען אויפ'ן עולם־תתוהו״.

עו'לָם־וּמְלו'או, הס. (ביבליש). די וועלט און אַלצדינג וואָס אויף איהר. ווערטה אַ'ן עולם־ומלואו, זעהר טהייער, זעהר שעצבאַר.

עו'לָם־קָ'טָן, הס. אַ קליין וועלטעל. ״יעדער מענש איז אַ גאַנצער עולם־קטן״ (שפוו.).

עו'לָמות, מ. אויבּיגע פאָנדס פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען. לאָזען אויף עולמות, לאָזען פאַר אַ וואָהלטעטיגען פאָנד. זעה עו'לָם.

עו'מֶר, הס. אַ געוויסע פאַרצייטיגע מאָס דערמאָנט אין דער ביבעל. זעה סְפִי'רָה.

עָ'וֹן, הס. (מ. עֲו'נות). אַ זינד. ״יום־כפור אין אונס איז אויך מכפר עוונות״ (שפוו.).

עָ'וֹן־פְּלִי'לִי, הס. (ביבליש). אַ גרויסע זינד.

עו'נֶג, הס. פאַרגעניגען.

עו'נֶג־רוּחַ'נִי, הס. גייסטיגעס פאַרגעניגען.

עו'נֶג־שַׁ'בָּת, הס. דאָס פאַרגעניגען פון שבת.

עֲו'נות־רִאשו'נִים, מ. (ביבליש). די ערשטע זינד, אַמאָליגע זינד.

עו'נֶש, הס. שטראָף, באַשטראָפונג.

עו'סֵק־בְּמִצְ'וָה, הס. (מ. עוסְ'קִים־בְּמִצְ'וָה). איינער וועלכער איז

באשעפטיגט מיט טהון א מצוה.

עוֹ'סֵק־בְּצָרְ'כֵי־צִ'בּוּר (בֶּאֱמוּ'נָה), המ. (מ. עוֹסְ'קִים־ —), (תלמודיש). איינער וועלכער ארבייט פאר די אינטערעסען פון כלל (מיט איבערגעבענהייט).

עוֹף [עָף], המ. (מ. עוֹ'פוֹת). פויגעל; געפליגעל, הויז־געפליגעל. "א קאץ אָדער א'ן אינדיק אבי א'ן עוף אויף שבת" (שפוו.).

עוֹ'פ'עלע, הז. (מ. עוֹ'פ'עלעך). פייגעלע, קליין קינד.

עוֹ'קֵר־זיין, צא. אויסרייסען, אויסוואָרצלען; צ״ש. אָפטרעטען, אנטלויפען.

עוֹ'קֵר־מִן־הַשּׁוֹ'רֶשׁ־זיין, צא. אויסרייסען מיט די וואָרצלען, אויסוואָרצלען, פארטיליגען.

עוֹ'שֶׂה־שָׁ'לוֹם (בִּמְרוֹ'מָיו), (ליטורגיש). "דער וואס מאכט פריעדען (אין זיינע הויכקייטען)", געוויסע ווערטער פון קדיש ביי וועלכע מע מאכט א פאאר טריט הינטערוועלעכטס. "צוריק געהט מען נאר ביי עושה־שלום" (שפוו.).

עוֹ'שֶׁר, המ. רייכטהום, רייכקייט; א רייכער מאן. "א'ן אויפגעקומענער עושר האט פיינד א'ן אלטען מאן" (שפוו.).

עֲזָא'זֵל, אנט. זעה לעֲזָא'זֵל.

עִזָּ'בוֹן, המ. נאכלאס, ערבשאפט, ירושה.

עַ'זּוּת, המ. פרעכהייט, אונפארשעמטקייט.

עַ'זּוּת־מְחוּ'צַף־פָּ'נִים, המ. א זעהר פרעכער קערל.

עַ'זּוּת־פָּ'נִים, המ. (מ. עַ'זּוּת־פְּ'נִים'ער), (תלמודיש). פרעכער מענש. "א'ן עזות־פנים קומט גלייך אין גן־עדן אריין" (שפוו.).

עַ'זּוּת'דיג, א. פרעך, אונפארשעמט, פארשייט.

עַ'זּוּת'ניצע, הוו. (מ. עַ'זּוּת'ניצעס). א פרעכע פרוי.

עַ'זּוּת'ניק, המ. (מ. עַ'זּוּת'ניקעס). א פרעכער קערל.

עַ'זּוּת'קייט, הוו. זעה עַ'זּוּת.

עֶזְ'רָא, אנמ. עזרא־הסופר (ווז.); דער נאָמען פון א געוויסען ביבלישען בוך.

עֶזְ'רָא־הַ'סּוֹפֵר, עזרא דער שרייבער, וועלכער האט אין דער לעצטער צייט פון גלות־בבל ארויסגעפיהרט א געוויסע צאהל פון אידען פון בבל און האט זיי באזעצט אין ארץ־ישראל און איז אויך געוועזן דער ערשטער וועלכער האט זיך גענומען צו דער ארבייט פון איבערשרייבען די תורה און זי פארשפרייטען צווישען פאלק.

עֲזָ'רָה, הוו. (מ. עֲזָ'רוֹת). פארהויף (פון בית־המקדש).

עֶזְ'רַת־נָ'שִׁים. הוו. (תלמודיש). פרויען־אָפטהיילונג (אין שוהל).

ע״ט, אב. עִבְ'רִי־טַייטְשׁ (ווז.).

עֲטָ'רָה, הוו. (מ. עֲטָ'רוֹת). קרוין; פארהויט (ביי דער באשניידונג); קאלנער פון גאלד־ אָדער זילבער־

פעדים צונעניהט אלס אַ ציערונג צו אַ טלית.

עי'גול, הם. (מ. עִינוּ'לִים). זעה עִי'גול.

עיו"ט, אב. עֶ'רֶב־יום־טוֹב (ווז.).

עִיזָ'בון, הם. זעה עִזָ'בון.

עִי'כּוּב, הם. (מ. עִיכּוּ'בִים). זעה עִ'כּוּב.

עִי'לוּי, הם. (מ. עִילוּ'יִים). זעה עִ'לוּי.

עַ'יִן, הם. (מ. עַ'יִנִים). דער נאָמען פון דעם זיבצעהנטען בוכשטאַב (ע) פון דעם אידישען אלף־בית.

עַ'יִן־הָ'רַע, הוו. (תלמודיש). אַ בייז אויג. אָהן עין־הרע!, קיין בייז אויג זאָל ניט שאַדען!, אומבאַשריען!. "אַ אידישע עין־הרע איז ערגער ווי אַ גוי'אי־שער כשוף" (שפוו.).

עֵין־יַעֲקֹב [יַנְ'קוֹב], הם. (ביבליש). דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט אַלע אגדות פון דעם תלמוד.

עִי'נוּי, הם (מ. עִינוּ'יִים). זעה עִ'נוּי.

עֵינַ'יִם, מ. אויגען.

עִינְ'יָן, הם. (מ. עִנְיָ'נִים). זעה עִנְ'יָן.

עִי'פּוּשׁ, הם. (מ. עִי'פּוּשׁ'ען). זעה עִ'פּוּשׁ.

עִי'צָה, הוו. (מ. עֵ'יצוֹת). זעה עֵ'צָה.

עִי'קָר, הם. (מ. עִיקָ'רִים). זעה עִ'קָר.

עִי'קֵשׁ, הם. (מ. עִיקְ'שִׁים). זעה עִ'קֵשׁ.

עִיר־הַנִדַּ'חַת, הוו. (ביבליש). אַ פאַרשטויסענע אָדער פאַרזינדיגטע שטאָדט.

עִיר־מִקְ'לָט, הוו. (מ. עָ'רֵי־מִקְ'לָט), (ביבליש). "אַ שטאָדט פון רע־טונג", איינע פון די דריי שטעדט וועלכע זיינען באַשטימט געוואָרען (פאַרצייטען ביי אידען) אלס פלע־צער וואו דעריעניגער וועלכער האָט געטויט אַ מענשען אומגערן איז געווען באַשיצט פון דער בלוט־ראַכע פון דעם טויטענ'ס פאַר־וואַנדטע; אַ רעטונגס־פּלאַטץ.

עֵי'רוּב, הם. (מ. עֵירוּ'בִים). זעה עֵ'רוּב.

עַכְ'בְּרוֹשׁ*, הם. (מ. עַכְבְּרוֹ'שִׁים). אַ יונגאַטש (פּיעלייכט פון עַכְ'בָּר־רָ'שָׁע — שלעכטע מויז (נאָך דעם תלמודישען זאַץ: "הני עכברי רשיעי נינהו") ווי געוויסע באַהויפּ־טען. וועניגער וואהרשיינליך איז די באַהויפּטונג אַז דאָס וואָרט איז צוזאַמענגעשטעלט פון אַךְ־בְּרֹאשׁ— שטענדיג אויבען אָן, ד. ה. איי־נער וואָס שפּאַרט זיך אויבען אָן).

עִ'כּוּב, הם. (מ. עִכּוּ'בִים). אָפּ־האַלט, הינדערנים, שטערונג.

עַכּו"ם, אב. עוֹ'בֵד־כּוֹכָ'בִים וּמַזָ'לוֹת.

עַל־אַ'חַת־כַּ'מָה־וְכַ'מָה [וְכַ'מָה], או. (ליטורגיש). אום אַזוי פּיעל

מעהר, דעסטאָ מעהר, געוויס שוין.

עַל־אֵם־הַדֶּ֫רֶךְ, (ביבליש). אין מי־טען וועג.

עַל־אֱמוּנָ֫תִי, (תלמוריש). אויף מיין עהרליכקייט!, אויף מיין עהרען וואָרט!

עַל־אַ֫פּוֹ (אַ֫פִּי) וְעַל־חֲמָ֫תוֹ (חֲמָ֫תִי), או. (ביבליש). „צו זיין (מיין) פאַרדרוס און צו זיין (מיין) צאָרן", קעגען זיין (מיין) ווילען.

עַל־הַנִּ֫סִּים, (ליטורגיש). „פאַר די וואונדער", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום חנוכה און אום פורים.

עַל־הָעֵ֫צִים וְעַל־הָאֲבָ֫נִים, (ביב־ליש). „אויף בוימער און אויף שטיינער", גלאַט אין דער וועלט אַריין (ווערט אויך פאַראָדירט: עַל־הָעֵ֫צִים וְעַל־הַבֵּ֫יצִים).

עַל־הַתּוֹ֫רָה וְעַל־הָעֲבוֹ֫דָה, (לי־טורגיש). אויף דער תורה און אויף גאָטעסדיענסט. „ער זיצט על־התורה ועל־העבודה".

עַל־חֵ֫טְא (חֶ֫טְא), הם. (ליטורגיש). „פאַר די זינד", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ תפלה וואָס מע זאָגט אום יום-כפור אין וועל־כע מע בעט ביי גאָט פאַרציי־הונג פאַר די זינד, זיך שלאָגענדיג דערביי מיט דער האַנד אין האַר־צען. זיך שלאָגען על־חטא, באַרייהען, באַדויערן. „פון על־חטא ווערט מען נים פעט" (שפּוו.).

עַל־יְהוָ֫ה וְעַל־מְשִׁי֫חוֹ, (ביבליש). אויף גאָט און אויף זיין געזאַלב־טען. רעדען על־יהוה ועל־משיחו, לעסטערען אַלצדינג וואָס איז הייליג. „ער רעדט על־יהוה ועל־משיחו און אויף נְגַתְ֫קָהְ֫ן אויך" (שפּאַס־אויסדרוק. — דאָס וואָרט נְגַתְ֫קָה איז דער אָנהויב פון דעם זאַץ וועלכע שטעהט אין דעם ביבלי־שען טעקסט נאָך די ווערטער על־יהוה ועל־משיחו און האָט אייגענטליך מיט זיי קיין פאַרבינדונג ניט).

עַל־כָּל־פָּ֫נִים, או. אויף אלע פאַ־לען, יעדענפאַלס, דאָך, אם ווע־ניגסטען.

עַל־כֵּ֫ן, או. (ביבליש). דעריבער, דערפאַר.

עַל־מְ֫נָת (מְנַת), (תלמודיש). מיט דעם באַדינג.

עַל־פִּי, פ. (ביבליש). נאָך, לויט, דורך, אין. על־פי דין, לויט געזעץ. על־פי סבה, דורך אַ צופאַל. על־פי סוד, אין גע־היימנים.

עַל־צַד־הַיּוֹ֫תֵר־טוֹב, או. אויף דער בעסטער אַרט.

עָ֫לוּי, הם. (מ. עִלוּ֫יִים). איינער וואָס איז באַגאַבט מיט אונגע־וועהנליכע פעהיגקייטען, אַ זשעני.

עִלוּ֫יִיש, א. זעהר פעהיג; שאַרפ־זיניג, גייסטרייך.

עָ֫לוּל, א. אָנגעברייט, פעהיג, קאַ־פּאַבעל.

עָלַי־וְעַל־צַוָאּרִי, (תלמודיש). "אויף מיר און אויף מיין קארג", אויף מיין פאראַנטוואָרטליכקייט.

עֲלִיָה, הוו. (מ. עֲלִיוֹת). דאָס אויפגערופען ווערען צום לייענען אין שוהל. געבען אַ'ן עליה, אויפרופען צום לייענען. געבען אַ פעטע עליה, אויפרופען צו איינעם פון יענע טהיילען פון לייענען־וועלכע ווערען באטראַכט אַלס אַ באַזונדערער כבוד. זעה שִׁישִׁי.

עָלֶיהָ־הַשָּׁלוֹם, (מ. עֲלֵיהֶן —), (תלמודיש). פרידען אויף איהר, פרידען צו איהר אנדענקען.

עָלָיו־הַשָּׁלוֹם, (מ. עֲלֵיהֶם —), (תלמודיש). פרידען אויף איהם, פרידען צו זיין אנדענקען. "ער איז שוין עליו־השלום". "אַלע עליו־השלום'ס זיינען גוט" (שפוו.).

עֲלִיָיה, הוו. (מ. עֲלִייוֹת). זעה עֲלִיָה.

עֲלֵיכֶם־וְעַל־בְּנֵיכֶם, אר. (ביבליש). אויף אייך און אויף אייערע קינדער, פאראַדיע אויף "עליכם־שלום" (ווז.).

עֲלֵיכֶם־שָׁלוֹם, אר. (תלמודיש). אויף אייך זאָל זיין פרידען! (אַ'ן ענטפער אויף די באַגריסונג "שלום־עליכם", ווז.).

עֲלִילַת־דָּם [דַם], הוו. "די באַשולדיגונג פון בלוט", די באַשולדיגונג אַז אידען געברויכען קריסטליכעם בלוט אויף פסח.

עָלֵינוּ, הם. (ליטורגיש). דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסע תפלה וואָס מע זאָגט צום ענד פון דאַוונען. קומען צו עלינו, קומען נאָך אַלעמען. "בעסער אָנצוקומען צו עלינו ווי צום בעסטען מענשען" (שפוו.).

עַם־הָאָרֶץ [אָ'רֶץ], הם. (מ. עַמֵּי־הָאֲרָצִים [עַמָרַ'צִים], אייגענטליך: עַמֵּי־הָאֲרָצוֹת), (תלמודיש). "דאָס פאָלק פון לאַנד", אַ'ן אונוויסענדער מענש. "אַז גאָט וויל שטראָפען אַ'ן עם־הארץ לעגט ער איהם אַ לשון־קודש־וואָרט אין מויל אריין" (שפוו.). "אַ'ן עם־הארץ טאָר ניט הויך דאַוונען" (שפוו.).

עַם־הָאֲרָצוּת [עַמָרַ'צוּת], חוו. אונוויסענהייט.

עַם־הארצייש [עַמָרַ'צִיש], א. אונוויסענהייט.

עַם־חָכָם־וְנָבוֹן, הם. (ביבליש). אַ קלוג פאַרשטענדיג פאָלק (אָפטע באַצייכענונג פון דעם אידישען פאָלק).

עַם־לֹא־הָיָה, הם. (ביבליש). "אַ פאָלק וואָס איז ניט געוועזען", אַ ווילד פאָלק.

עַם־קְשֵׁה־עוֹרֶף, הם. (ביבליש). אַ האַרטנעקיגעם פאָלק (אָפטע באַצייכענונג פון דעם אידישען פאָלק).

עַמוּד [עָ'מוּד], הם. (מ. עַמוּדִים). "אַ זייל", אַ זייט (פון אַ בוך); דער סטענדער פאַר וועלכען דער

פאָרבעטער שטעהט אין שוהל. דאַוונען פאַר'ן עמוד, פאָרבעטען.

עָ'מוֹס, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון עמוס.

עֲמָ'לֵק, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פאָלק וואָס האָט געוואָלט פאַרטיליגען די אידען, ווי די ביבעל דערצעהלט; אַ פיינד פון אידען (מ. עֲמָלֵ'קִים); אַ שלעכטער מענש.

עַמְ'קוּת, הוו. טיעפקייט, טיעפזיניגקייט.

עָ'נָו, חם. (מ. עֲנָ'וִים). אַ באַשיידענער מענש.

עִ'נּוּי, המ. (מ. עִנּוּ'יִים). פייניגונג, וועהטאָג.

עִנּוּיִים־קָ'שִׁים, מ. שווערע ליידען, גרויסע שוויריגקייטען.

עָ'נִי, המ. (מ. עֲנִ'יִים). אַ'ן אָרעמאַן.

עָ'נִי־וְאֶבְ'יוֹן, המ. (ביבליש). אַ גרויסער אָרעמאַן.

עָ'נִי־מְדוּ'כָּא, המ. אַ גרויסער אָרעמאַן.

עָ'נָיו, המ. (מ. עֲנָ'וִים). זעה עָ'נָו.

עֲנָי'וּת, הוו. באַשיידענהייט. „צופיעל ענייות איז אַ האַלבער שטאָלץ“ (שפוו.).

עֲנָי'וּת'דיג, א. באַשיידען.

עֲנִ'יוּת, הוו. אָרעמקייט.

עִ'נְיָן, חמ. (מ. עִנְיָ'נִים). זאַך, אינטערעס, געשעפט; אינהאַלט, טהעמאַ.

עֲנֵ'נוּ, המ. (ליטורגיש). „ענטפער אונז“, דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסע תפלה וואָס מע זאָגט אין פאַסט־טעג. מע דאַרף מיט איהם קיין עננו ניט זאָגען, ער איז שוין פאַרזאָרגט, ער באַדאַרף ניט קיינעמ'ס מיטלייד.

עֵ'סֶק, המ. (מ. עֲסָ'קִים). אַ געשעפט; אַ פאַרקעהר. „מיט'ן בעסטען הונד איז ניט גוט קיין עסקים צו האָבען“ (שפוו.).

עַסְ'קָן, המ. (מ. עַסְקָ'נִים). אַ טהעטיגער מענש, אַ טהוער.

עֵ'סֶק'ען, צש. האַנדלען, מאַכען געשעפטען. זיך עסק'ען, זיך באַשעפטיגען, זיין באַשעפטיגט, זיין פאַרטהאָן.

עִ'פּוּשׁ, המ. געשטאַנק; עפּידעמיע.

עִ'פּוּשׁ'ען, צש. שטינקען. פאַרעפושען, אָנפילען מיט געשטאַנק.

עָ'פָר־וָאֵ'פֶר, מ. (ביבליש). שטויב און אַש. מאַכען עפר־ואפר, מאַכען צו גאָרנישט, פאַרניכטען, רואינירען.

עַפְ'רָא־דְאַרְ'עָא, המ. (תלמודיש). שטויב פון דער ערד.

עֵץ־הַדַ'עַת, המ. (ביבליש). דער בוים פון וויסען (פון וועלכע דער ערשטער מענש האָט געגעסען קעגען דעם פאַרבאָט פון גאָט, ווי די ביבעל דערצעהלט). „ער ווייס שוין פון עץ־הדעת“ (ווער.

אויף איינעם וועלכער איז ניט מעהר אונשולדיג.

עֵץ־הַחַ'יִים, הס. (ביבליש). דער בוים פון לעבען (פון וועלכען דער ערשטער מענש איז באַפוי־לען געוואָרען ניט צו ע־ען כדי ער זאָל ניט לעבען אויביג, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עֵץ־חַ'יִים, הס. (מ. עֲץ־חַיִּים). איינס פון די צוויי שטענגלאָך אויף וועלכע א ספר־תורה איז אויפגעוויקעלט.

עַצְ'בוּת, הוו. באַטריבטקייט, או־מעט, מעלאַנכאָליע.

עֵ'צָה, הוו. (מ. עֵ'צוֹת). ראַטה. א'ן ע צ ה פון א תלמיד־חכם, א קלוגער ראַטה. "דאָס לייכטסטע איז צו געבען יענעם א'ן ע צ ה, דאָס שווערסטע — זיך אַליין" (שפוו.). "מיט ע צ ו ת בין איך פערזאָרגט" (ווער.). "פרעג א'ן ע צ ה יענעם און האָב דיין שכל ביי דיר" (שפוו.).

עֵ'צָהִ'ן, צש. געבען א ראַטה, ראַטהען. ע צ ה'ן זיך, זיך באַ־ראַטהען.

עצהיו"ט, אב. עַל־צַד־הַיּוֹ'תֵר טוֹב (ווז.).

עֲצִי'רוּת, הוו. פערשטאָפונג, האַרט־לייביגקייט.

עָ'צֵל, הס. א פוילער מענש, א פוילענצער.

עַצְ'לוּת, הוו. פוילקייט, נאַכלעסיג־קייט.

עֶ'צֶם, הס. קערן, אינהאַלט, עיקר.

עֶ'צֶם־הַדָּ'בָר, הס. קערן פון דער זאַך, עיקר.

עֲצָ'מוֹת, מ. די ביינער. ציהען די ע צ מ ו ת, פייניגען, מאַכען וואַרטען. "מיט גוטע רייד קען מען אויך די ע צ מ ו ת ארויס־נעהמען" (שפוו.).

עֵ'קֶב, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און פערציגסטער סדרה (ווז.).

עֲקֵ'דָה, הוו. "די בינדונג" פון יצחק'ן וועלכען זיין פאָטער אברהם האָט געוואָלט ברייגנען א'ן אָפּ־פער צו גאָט, ווי די ביבעל דער־צעהלט. געהן ווי צו דער ע ק ד ה, געהן מיט דעם באַשלוס זיך אַליין אויפצואָפּפערן.

עֲקֻ'דִים־נְקֻ'דִים־וּבְרֻ'דִים, א. (ביב־ליש). געשטרייפט געפינטעלט און געפלעקט, פון אַלערליי קאָלירען.

עֲקֵ'דַת־יִצְ'חָק, הוו. זעה עֲקֵ'דָה.

עֲקֵי'דָה, הוו. זעה עֲקֵ'דָה.

עִ'קָר, הס. (מ. עִקָ'רִים). הויפט־זאַך; הויפט־לעהרע, דאָגמא (פון גלויבען). "ניט דאָס שעהנע פנים איז דער ע ק ר נאָר דאָס שעהנע האַרץ" (שפוו.). "ניט דער טשוואָק איז דער ע ק ר נאָר דער הענג־לייכטער. (שפוו.).

עָ'קָר, הס. (מ. עֲקָ'רִים). איינער וועלכער קען קיין קינדער ניט האָבען, א בעזדיעטניק.

עִ'קָר־שָׁכַחְ'תִּי, די הויפט־זאַך האָב איך פאַרגעסען! גוט וואָס איך האָב זיך דערמאָנט!

עַקְ'רָב, המ. (תלמודיש). סקאָרפּיאָן, דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָ־נאַט חשון.

עֲקָ'רָה, הוו. (מ. עֲקָ'רוֹת). זעה עִ'קָר.

עֲקֶ'רֶת־הַבַּ'יִת, הוו. (ביבליש). די הויז־פרוי, די ווירטהין, די אויפ־טהוערין.

עִ'קֵשׁ, המ. (מ. עִקְ'שִׁים). איינער וועלכער טהוט זאכען קאפּויר, א'ן איינגעשפּאַרטער.

עַקְ'שָׁן, המ. (מ. עַקְשָׁ'נִים). א האַרטנעקיגער, א'ן איינגעשפּאַר־טער. "א'ן עקשן איז ערגער ווי א קאַליעקע" (שפּוו.). "א'ן עקשן פאַלט תמיד אין דער בלאָטע אריין" (שפּוו.).

עַקְשָׁ'נוּת, הוו. האַרטנעקיגקייט, איינגעשפּאַרטקייט.

עַקְשָׁ'נוּת'דיג, א. איינגעשפּאַרט.

עַקְ'שָׁנִ'יטע, הוו. (מ. עַקְ'שָׁנִיטעס). זעה עַקְ'שָׁן.

עַקְ'שָׁנ'ען־זיך, צוו. זיך איינשפּאַ־רען. איינ'עקשנ'ען־זיך, זיך איינשפּאַרען.

עֶ'רֶב־, המ. (תלמודיש). "פאַר־אָבענד פון", דער טאָג אָדער מעהרערע טעג פאַר (א פייער־טאָג). "דאָס גאַנצע יאָהר איז זי ליידיג געזעסען און ערב יום־כפור האָט זי א זאַק אָנגעהויבען" (שפּוו.).

עָ'רֵב, המ. (מ. עֲרֵ'בִים). א גוט־זאָגער, א גאַראַנטירער, א זשי־ראַנט. "זייט מיר ניט קיין קרוב און איך וועל ניט זיין דיין ערב" (שפּוו.).

עָ'רֵב־זיין, צש. גוטזאָגען, גאַראַנ־טירען.

עֶ'רֶב־וָבוֹ'קֶר (וְצָהֳרָ'יִם), או. (ביב־ליש). אָבענדס און מאָרגענס (און מיטאָג צייט). "א מויד מיט א הויקער מאַכט זאָרג ערב ובוקר" (שפּוו.).

עֶ'רֶב־יוֹם־טוֹב [עָרֶ'נְטוֹב], המ. (תל־מודיש). דער טאָג אָדער איניגע טעג פאַר יום-טוב.

עֶ'רֶב־פֶּ'סַח [פֶּ'סַח], המ. (תלמו־דיש). דער טאָג אָדער איניגע טעג פאַר פסח.

עֶ'רֶב־רַ'ב, המ. (ביבליש). א גע־מישט פאָלק, א פּעבעל.

עֶ'רֶב־שַׁ'בָּת, המ. (תלמודיש). פריי־טאָג.

עֲרָ'בָה, הוו. (מ. עֲרָ'בוֹת). איינס פון די ווערבע־ריטלעך וועלכע ווערען צוגעבונדען צו דעם לולב אָדער מיט וועלכע מע שלאָגט הושענות.

עַרְבוּת [עָרְ'בוּת], הוו. גאַראַנטי, גוטזאָגעריי, זיכערהייט, זאַלאָג.

עַרְ'בִית, הוו. זעה מַעֲרִיב.

עֵ'רוּב, המ. (מ. עֵרוּ'בִים). ערוב תחומין (ווז.); ערוב תבשילין (ווז.); דאָס עסענוואַרג וואָס מע לעגט אויף א געוויסען פּלאַטץ אום פרייטאָג אום די צוויי טוי־זענד איילען (ווייטער פון וועלכע א איד טאָר ניט געהן אום שבת)

זאָלען זיך רעכענען פון דאָרטען אָן.

ע׳רוּב, הם. אַ אָנשיקענעס פון אַלערליי חיות, איינע פון די צעהן פּלאָגען וועלכע גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער, ווי די ביבעל דערצעהלט. זעה עֶ׳שֶׂר־מַ׳כּוֹת.

ע׳רוּב־תַּבְשִׁי׳לִין, הם. (תלמודיש). אַ׳ן עסענוואַרג וואָס מע קאָכט אַף ערב־יום־טוב ווען דער ערב־יום־טוב פאַלט אום פרייטאָג אום מע זאָל דערנאָך מעגען אין דעם טאָג פון יום־טוב קאָכען אויף שבת (קאָכען אום יום־טוב מעג מען בלויז פאַר דעם געברויך פון דעם זעלביגען טאָג; דורך די איינריכטונג אָבער פון ערוב-תבשילין הייסט עס אַז דאָס עסען אויף שבת איז שוין צובערייט פון פריהער און אַלץ וואָס ווערט גע־קאָכט אים יום־טוב איז בלויז פאַר יום־טוב אַליין, אָבוואָהל עס ווערט אייגענטליך געגעסען אין דעם פאָלגענדיגען טאָג).

ע׳רוּב־הַתְּחוּ׳מִין, הם. (תלמודיש). אַ דראָהט אָדער אַ שטריק אָנגע־צויגען אויף הילצערנע סלופּעס, מיט וועלכע מע צאַהמט אַרום ביי אידען די שטאָדט אום מע זאָל מעגען טראָגען זאַכען אום שבת (לויט דעם אידישען דין מעג מען אום שבת אומטראָגען זאַכען בלויז אין אַ׳ן איינגעשלאָסענעם רוים אָבער ניט אויף אַ׳ן עפענטליכען פּלאַטץ. דער ערוב אָבער ווערט באַטראַכטעט אַלס אַ געוויסע אַרט אַרומצאַמונג, און דער רוים וועל־כען ער נעהמט אַרום ווערט באַ־טראַכטעט ווי איינגעשלאָסען).

עֶרְ׳וָה, הוו. (מ. עֶרְ׳ווֹת). "די שאַנד", דער געשלעכטס־אָרגאַן.

ע׳רוֹךְ, הם. דער נאָמען פון אַ גע־וויסען תלמודישען לעקסיקאָן.

ער״ח, אב. עֶ׳רֶב־ראָש־חוֹ׳דֶש, דער טאָג פאַר ראש־חודש.

עֲרָיוֹת [עֲרָ׳יוֹת], מ. בלוט-פאַר־וואַנדשאַפטען, די בלוט-פאַר־וואַנדטע מיט וועלכע מע טאָר ניט הייראַטהען לויט דעם אידי־שען דין.

עֲרֵי׳לָה, הוו. (מ. עֲרֵי׳לוֹת). זעה עֲרֵ׳לָה.

עֵרֶךְ [עֶ׳רֶךְ], הם. אָפּשאַצונג; פאַר־גלייך; פּראָפּאָרציאָן. אַ׳ן ע ר ך, אונגעפעהר. נאָכ׳ן ע ר ך, פּראָ־פּאָרציאָנעל. אָהן אַ׳ן ע ר ך, אונגעהייער, ניט אָפּצושאַצען. ניט דער ע ר ך גרעסער, פיעל גרעסער.

עָ׳רֵל, הם. (מ. עֲרֵ׳לִים). אַ׳ן אונ־באַשניטענער, אַ ניט־איד.

עֲרֵ׳לָה, הוו. (מ. עֲרֵ׳לוֹת). אַ ניט־אידישע פרוי.

עָרְ׳לָה, הוו. די פאָרהויט, די ניט־באַשניטענע פאָרהויט; די פרוכט פון אַ בוים אין די ערשטע דריי יאָהרען נאָך דער פלאַנצונג וועלכע מע טאָר ניט אָרונטערקלייבען, לויט דעם אידישען דין.

עָ׳רֵל׳טע, עֶרל׳טע, הוו. (מ. עָ׳רֵל׳טעס, עֶרל׳טעס). זעה עֲרֵ׳לָה.

עֲרֵ׳מָה, הוו. באַטרוג.

ע״ש, אב. עֶ׳רֶב־שַׁ׳בָּת (ווז.).

עָשׂה [עָ׳שָׂה], הם. (מ. עָ׳שָׂהים). אַ געבאָט צו טהאָן אַ געוויסע זאַך (אין געגענזאַץ צו אַ פאַרבאָט ניט צו טהאָן אַ געוויסע זאַך). זעה לאֹ־תַעֲשֶׂה.

עֵ׳שָׂו, אנמ. דער נאָמען פון יעקב׳ס ברודער פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אז ער האָט פארקויפט זיין רעכט פון ערשט־געבורט פאר אַ טאָפ לינזען; אַ ניט־איד. ״רויט און שטארק ווי עשו״.

עָ׳שִׁיר, הם. (מ. עֲשִׁי׳רִים). אַ רייכער מאַן.

עֲשִׁ׳רָה, הוו. (מ. עֲשִׁי׳רוֹת). אַ רייכע פרוי.

עֲשִׁי׳רוּת, הוו. רייכקייט, רייכטהום. ״אידישע עשירות איז ווי אַ מאַרצאָווער שניי״ (שפוו.).

עֶ׳שֶׂר־מַ׳כּוֹת, מ. (תלמודיש). די צעהן פּלאָגען (דם, צפרדע, כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, מכת־בכורות, ווז.) וועלכע גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפטער אום זיי זאָלען ארויס־לאָזען די אידען פון זייער לאַנד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֲשָׂ׳רָה, צ. צעהן.

עֲשָׂ׳רָה־בְּטֵ׳בֵת, הם. דער צעהנטער טאָג אין דעם מאָנאַט טבת, אַ פאַסט־טאָג אין טרויער אויף די ערשטע באַלאַגערונג פון ירושלים.

עֶשְׂ׳רִים, צ. צוואַנציג.

עֶשְׂרִים־וְאַרְבָּעָה [עֶשְׂרֵ׳ים־וְאַרְבָּ׳עָה, שְׂוֹרַ׳בְּעֹ], צ. די פיער און צוואַנציג (ביכער פון דער ביבעל), נביאים און כתובים (ווז.).

עֲשֶׂ׳רֶת־בְּנֵי־הָ׳מָן, מ. (ביבליש). די צעהן זיהן פון המן.

עֲשֶׂ׳רֶת־הַדִּבְּ׳רוֹת, מ. (תלמודיש). די צעהן געבאָטען וועלכע גאָט האָט די אידען געגעבען אויף דעם באַרג סיני, ווי די ביבעל דער־צעהלט.

עֲשֶׂ׳רֶת־הַשְּׁבָ׳טִים, מ. (ביבליש). די צעהן פארלאָרענע אידישע שטאַמען וועגען וועלכע עס געהען אַרום פיעלע לעגענדען צווישען דעם אידישען פאָלק.

עֲשֶׂ׳רֶת־יְמֵי־תְשׁוּבָה [תְּשׁוּ׳בָה], מ. ״די צעהן טעג פון בארייאונג״, די טעג פון ראש־השנה ביז יום־כפור.

עֵת־חֶדְ׳וָה, הוו. אַ צייט פון פרעה־ליכקייט, אַ הוליאַנקע.

עֵת־צָ׳רָה, הוו. (ביבליש). אַ שלעכ־טע צייט.

עָ׳תִיד, הם. די צוקונפט.

פּ.

פּ (פּ), הס. דער זיבעצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; מיט אַ פּינטעלע אינעווייניג (פּ) אויסגעשפּראָכען ווי אין "פּלאַטץ", אָהן אַ פּינטעלע (פ) אויסגעשפּראָכען ווי אין "פאַלע;"; צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ף"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 80. זעה פּאַ.

פּאַ (פּאַ), הס. (מ. פּאַ"ען, פּאַ"ען). דער נאָמען פון דעם זיבעצעהנטען בוכשטאַב (פּ, פ) פון דעם אידישען אלף־בית, דערוועלביגער בוכשטאַב רופט זיך אויך "קרומער־פאַ". צום ענד פון אַ וואָרט (ף) רופט זיך "לאַנגע־" אָדער "שלום־פאַ". צוויי פּאַ'ען, פּאַר־פּאַלען.

פּ'אָה, הוו. די האָאר־לאָק וועלכע הייננט אַרונטער פון דער שלייף און וועלכע אַ פרומער איד טאָר קיינמאָל ניט אָפּשעערען (מ. פּ'אוֹת, פּ'אוֹת'ע); דער ווינקעל פון אַ תבואה־פעלד וועלכען מע פלעגט לאָזען ניט אָפּגעשניטען פאַר אָרעמע (פאַרצייטען ביי אידען). ניט ליעגען אין פּאה, ניט אינטערעסירען. ניט ליעגען אין דער לינקער פּאה, ניט אינטערעסירען אין מינדעסטען גראַד.

פּאַר־, די באַדייטונג פון די צייט־ווערטער מיט דער פאָרזילבע "פאַר־" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם צייט־וואָרט אָהן דער פאָרזילבע, צ. ב. ש.: "פּאַר'מסר'ען" — אונטער "מסר'ען". זעהר פיעל צייט־ווערטער און אייגענשאַפט־ווערטער ווערען געבילדעט דירעקט פון העברעאישע הויפּטווערטער און אייגענשאַפט־ווערטער מיט דער צולעגונג פון דער פאָרזילבע "פאַר־" און די נייטהיגע ענדונגען ("־'ען", "־'ט" א. א. וו.), אַזוי ווי פאָלגענדע: פּאַר'גלגול'ען [פאַרגילגלען]־זיך, זיך פאַרוואַלען, זיך פאַרגלוסטען. "ס'האָט זיך איהם פאַר'גלגול'ט". פּאַר'חוש'ט, פאַרטראַכט, פאַרטראָגען. פּאַר'טענה'ן־זיך, זיך פאַרשמועסען. פּאַר'יתום'ט, עלענד. פּאַר'מוח'ט, פאַרקלערט, פאַרטראַכט. פּאַר'מיאוס'ען, מאַכען עקעלדיג, פאַרעק'ען. פּאַר'מרה־שחורה'ט, באַטריבט, מעלאַנכאָליש. פּאַר'משכונ'ען, פאַרזעצען. פּאַר'צרה'ט, פאַראומערט, נידערגעשלאָגען (פון נויטה אָדער אָרעמקייט).

פּאַראוֹיס־, די באַדייטונג פון די העברעאישע ווערטער מיט דער פאָרוואָרט "פאָראויס־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

פּאַרבײ־, די באַדייטונג פון די

העבּרעאישע ווערטער מיט דער פאַרוואָרט "פאַרבּיי־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

פאַרצע*, הוו. (מ. פאַרצעס), (פאַרעכטליך). געזיכט (וואהרשיינליך פאַרגרייזט פון פּרְ'צוּף, (ווז.).

פאַרִיקְנַ'סען (פאַרקנאַסען), צא. פאַרלאָבּען (דער אויסדרוק שטאַמט פון דער פאַרצייטיגער איינפיהרונג אַז דעריעניגער וועלכער האָט אָפּגעלאָזען אַ היירטה־פאַרטיי נאָך דער פאַרלאָבונג האָט געמוזט באַצאָהלען דער צווייטער זייט אַ געוויסען קנס).

פְּגִי'מָה, הוו. (מ. פְּגִי'מוֹת). אַ ריץ, אַ קאַרבּ, אַ טשערבּ (פון אַ מעסער); אַ פעהלער. "ער זוכט פ ג י מ ו ת אויף אַ זעג" (ווער.).

פְּגִי'רָה, הוו. (מ. פְּגִי'רוֹת). טויטער קערפּער (פון אַ טהיער); טויט. איינגעהמען אַ פ ג י ר ה, קראַפּירען.

פְּגָם [פְּגַם], הם. אַ פעהלער.

פֶּ'גַע, הם. (מ. פְּגָ'עִים). אַ'ן אָנשיקעניש, אַ פּלאָג.

פֶּ'גַע־רַע, הם. (מ. פְּגָ'עִים־רָ'עִים), (בּיבּליש). אַ בּייזע אָנשיקענים.

פֶּגֶר [פֵּגֶר], הם. (מ. פְּגָרִים), (בּאַרעכטליך) טויטער קערפּער; טויט. "אַז מע קלינגט איז ענטוועדער אַ חזא אָדער אַ פ ג ר" (שפּוו.).

פֶּ'גֶר'ען, צש. שטאַרבען, קראַפּירען. "אַ בער אין וואלד האָט ג ע ' פ ג ר ' ט" (ווער. צו אַ גאַסט וועלכען מע האָט אַ לאַנגע צייט ניט געזעהן).

פְּדְ'יוֹן, הם. (מ. פְּדְיוֹ'נוֹת). "אויסלייזונג", אויסלייז־געלט, דאָס געלט וואָס מע גיט אַ חסידישען רבּי'ן צו ווען מע קומט פרעגען אַ'ן עצה אָדער קריגען אַ בּרכה; לייזונג, איינגאַהמע פאַר פאַרקויפטע סחורה.

פְּדְ'יוֹן־הַבֵּן [הַבֶּן'], הם. (מ. פְּדְ'יוֹן־הַבָּ'נִים'), (תלמודיש). "די אויסלייזונג פון דעם זוהן", דאָס אויסלייז־געלט וואָס מע גיט אַ כהן פאַר אַ'ן ערשט־געבּאָרענעם זוהן וועלכעם בּאַשטעהט פ ו ן פינף געלט־שטיקער פון אַ געוויסען בּאַשטימטען ווערטה (ערשט־געבּאָרענע זיינען לויט דעם אידישען דין הייליג צו גאָט און מוזען דאַדיבער אויסגעלייזט ווערען); די צערעמאָניע פון פדיון־הבן וועלכע ווערט געפּייערט ווען דאָס קינד איז דרייסיג טעג אַלט.

פְּדְ'יוֹן־שְׁבוּ'יִים, הם. (תלמודיש). די אויסלייזונג אָדער די בּאַפּרייאונג פון געפאַנגענע (בּאַטראַכטעט בּיי אידען אַלס איינע פון די גרעסטע וואָהלטהאַטען).

פֶּה־אֶ'חָד, או. (בּיבּליש). "איין מויל", איינשטימיג.

פֶּה־אֶל־פֶּה, או. (בּיבּליש). "מויל צו מויל", פּערזענליך.

פּה־נִקְ'בַּר, דאָ איז בּאַגראָבען געוואָרען (אויפשריפט אויף אַ גראָבּשטיין).

פּוּגֶ'עַ־זַיין, צא. בּאַריהרען, בּאַליידיגען.

פוֹגֵ'עַ־בְּכָבוֹד [בִּכְּ'בוֹר]־זיין, צא. אָנריהרען די עהרע פון, באַליידיגען.

פוֹטִיפֶ'רַע *, אגוו. דער נאָמען פון דער פרוי פון פּוֹטִי'פַר אָדער פּוֹטִיפֶ'רַע, פון וועלכער די ביבעל דערצעהלט אַז זי האָט געוואָלט פאַרפיהרען יוסף'ן (אין דער ביבעל ווערט דער פרוי'ס נאָמען אייגענטליך ניט דערמאָנט, אָבער צווישען פאָלק ווערט זי גערופען מיט דעם מאַנ'ס נאָמען).

פוּנאַנדער־, די באַדייטונג פון די העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאַרוואָרט "פונאַנדער־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

פוֹ'סֵק, המ. (מ. פּוֹסְקִים [פָּסְ'קִים]). "ענטשיידער", איינע פון די נאָכתלמודישע געזעץ־זאַמלונגען וואָס באַשטעהען פון אויסטייטשונגען און בעאַרבייטונגען פון תלמוד.

פּוֹסְקִים [פָּסְ'קִים]־אַחֲרוֹ'נִים, המ. מ. די לעצטערע אָדער שפּעטערע ראַבינישע געזעץ־ביכער. ועה פוֹ'סֵק.

פּוֹסְ'קִים [פָּסְ'קִים]־רִאשׁוֹ'נִים, מ. די ערשטע אָדער פריהערע ראַבינישע געזעץ־ביכער. ועה פוֹ'סֵק.

פוֹ'עֵל, המ. (מ. פוֹ'עֲלִים). אַ'ן אַרבייטער.

פוֹ'עַל־יוֹ'צֵא, המ. רעזולטאַט.

פוֹ'עֵל־צִ'יוֹן, המ. (מ. פוֹ'עֲלֵי־צִ'יוֹן). "די אַרבייטער פון ציון", אַ'ן אָנהענגער פון אַ געוויסער פּאַרטיי וועלכער זוכט צו פאַראייניגען ציוניזמוס מיט סאָציאָליזמוס.

פוֹ'עֲלִ'ען, צא. ווירקען, אויסווירקען, אויספיהרען.

פוע"צ, אב פוֹ'עֵל־צִ'יוֹן (ווז.).

פוֹ'קֵד־עֲקָ'רוֹת־זיין, צש. אויסווירקען (דורך קאַבאַליסטישע מיטלען) אַז אַ קינדערלאָזע פרוי זאָל האָבען קינדער.

פוֹ'קֵר, המ. (מ. פּוֹקְ'רִים). איינער וועלכער לייקענט אין גאָט.

פוּ'רִים, המ. (מ. פוּ'רִים'ס). דער פערצעהנטער טאָג פון דעם מאָנאַט אדר וועלכער איז אַ האַלבער יום־טוב צום אנדענק אָן דער ישועה וואָס דאָס אידישע פאָלק האָט געהאַט אין דער צייט פון קעניג אחשורוש, ווי עס ווערט באַשריבען אין דעם בוך "אסתר". "אַז מע האָט אויף פּוּרִים יסורים אין אויף פסח חשך" (שפּוו.). "אַ שלעכטער פּוּרִים איז אַ גוטער שושן־פּורים" (שפּוו.). "אַ גאַנץ יאָהר שכור און פּוּרִים ניכטער" (שפּוו.). "ניט אַללע פּוּרִים טרעפט זיך אַ נס" (שפּוו.). "פּוּרִים איז קיין יום־טוב ניט און קדחת איז קיין קריינק ניט" (שפּוו.). "פּוּרִים זיינען אַלע שכּורים ניכטער" (שפּוו.). "פּוּרִים נאָך דער סעודה איז אַפילו קיין הונד ניט הונגעריג" (שפּוו.).

פוּ'רִים־שפּיעל, הז. (מ. פּוּ'רִים־שפּיעלען). אַ פאָרשטעלונג וועלכער ווערט געגעבען (געוועהנליך פון ביבלישע סצענען אַזוי ווי "מכירת־יוסף", "עקדת־יצחק" א. א. וו.) אין דעם טאָג פון פורים

פון ליבהאָבער וועלכע געהן אַרום פאַרמאַסקירט פון הויז צו הויז; אַ לעבערליכע זאַך, אַ פּיאַסקאָ.

פּוּ׳רים־שפּיעלניק, הם. (מ. פּוּ׳רים־שפּיעלניקעס). איינער וועלכער נעהמט אַנטהייל אין אַ פּורים פאָרשטעלונג; אַ שפּאַס מאַכער, אַ מאַרשאַליק.

פּוּ׳רים־קָ׳טָן, הם. (מ. פּוּ׳רים־קְ׳טַ׳ים). דער קליינער פּורים, דער פערצעהנטער טאָג אין דעם מאָנאַט אָדר אין אַ׳ן עבור־יאָהר ווען דער אייגענטליכער פּורים ווערט געפייערט אין דעם פאָלגענדען מאָנאַט (ואָדר). „פּורים־קטן דאַרף מען זיך אָנ׳שיכור׳ען אָבער יום־כפור־קטן דאַרף מען ניט פאַסטען“ (שפּוו.).

פּוּרְעָנוּת [פּוּרְעָנְ׳יוּת], הוו. (מ. פּוּרְעָ׳יוּת׳ען). שטראָף, פּלאָג, אָנשיקענים.

פּוֹ׳רֵץ־גֶ׳דֶר־זיין, צש. (תלמודיש). „דורכברעכען די צאַהם“, איבערטרעטען די גלויבענס־געזעצען.

פּוֹ׳רֵש־בִּשְׁמוֹ׳־זיין, צש. (מ. — בִּשְׁמָם׳; וו. — בִּשְׁמָהּ׳, מ. — בִּשְׁמָן׳). איהם דערמאָנען מיט׳ן נאָמען.

פּוֹ׳רֵש־מִן־הַצִ׳בּוּר, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער זונדערט זיך אָפּ פון דער געמיינדע, איינער וועלכער וויל ניט טהאָן די פליכטען וועלכע די געמיינדע לעגט אויף.

פּוֹשֵׁעַ־בֶּאלֹהֵי [פּוֹ׳שֵׁע־בְּלוֹקֵי׳]־יִשְׂרָ׳אֵל, איינער וועלכער ברעכט אָן דעם אידישען גאָט, איינער וועלכער האַלט ניט די אידישע גלויבענס־געזעצען.

פּוֹשֵׁעַ [פּוֹ׳שֵׁע]־יִשְׂרָ׳אֵל, הם. (תלמודיש). „אַ פאַררעטהער פון דעם אידישען פאָלק“, איינער וועלכער האַלט ניט די אידישע גלויבענס־געזעצען.

פּוֹ׳תֵר־זיין, צא. אויסטייטשען, ערקלעהרען (אַ טרוים).

פּוֹ׳תֵר־חָ׳לוֹם, הם. (תלמודיש). דער וואָס טייטשט אויס אַ טרוים. ניט וויסען פון קיין פּ ו ת ר־ח ל ו ם (פאַרגרייזט פון: פּתְ׳רוֹן־חָ׳לוֹם, וונ.), ניט וויסען פון וואָס צו זאָגען.

פּוֹ׳תֵרחָ׳לוֹם־זיין, צש. ערקלערען די באַדייטונג פון אַ טרוים.

פִּזְ׳מוֹן, הם. (מ. פִּזְמֹ׳נִים). אַ געוויסער זאָרט רעליגיעזער געזאַנג אָדער לויב־געזעבעט.

פָּ׳זֵר, הם. אַ געוויסער געדרעהדעלטער טאָן (אין טראָפּ).

פַּזְרָן, הם. (מ. פַּזְרָ׳נִים). אַ פרייגיביגער מענש.

פַּזְרָ׳נוּת, הם. פרייגיביגקייט.

פַּזְרָנ׳טע, הוו. (מ. פַּזְרָנ׳טעס). זעה פַּזְ׳רָן.

פַּ׳חַד, הם. (פְּחָ׳דִים). אַנגסט, פורכט, שרעק, גרויל.

פְּחָ׳דִים׳דיג, א. שרעקליך, פורכטערליך.

פַּחְ'דָן, הם. (מ. פַּחְדָ'נִים). אַ שרעקעדיגער, אַ טרוס.

פַּחְדָ'נוּת, הוו. שרעקעדיגקייט.

פַּחְ'דָנ'טע, תוו. (מ. פַּחְ'דָנ'טעס). זעה פַּחְ'דָן.

פָּ'חוּת־מִ־, או. ווענינער ווי.

פָּ'חוּת־מִכְּזַ'יִת, הם. (תלמודיש). ווענינער ווי די גרייס פון אַ'ן איילבערט.

פחוּתֵי־עֶ'רֶךְ, מ. מענשען פון נידעריגען שטאַנד.

פְּחִי'תוּת־הַכָּ'בוֹד, "אַ פאַרמינדערונג פון עהרע", ערנידעריגונג, באַליידיגונג].

פְּחָת [פְּחַת], הם. דאָס וואָס געהט אָפּ פון געוויכט אָדער מאָס.

פִּ'טוּם, הם. (מ. פִּ'טוּם'ס). דער שפּיץ (פון אַ'ן אתרוג).

פָּ'טוּר, א. (תלמודיש). פריי, לויז, באַפריים.

פָּ'טוּר, פָּ'טוּר־נו, אר. געוויס! נאַטירליך! וואָס דאַרף מען דאָ נאָך פרעגען.

פְּטִי'רָה, הוו. (מ. פְּטִי'רוֹת). טויט.

פַּ'טֶר'נים, הוו. דאָס לויז ווערען (פון אימיצען). "פּטר'נים איז געלט ווערטה" (שפּוו.).

פַּ'טֶר'ען, צא. באַפרייען, פריימאַכען; אָפּפאַרטיגען, ענדיגען; פאַרשווענדען, אויסברייננען; רואינירען. אַרוים'פּטר'ען, אַרויסשיקען, אַוועקשיקען.

פּי־תָּ'מִיד, טרינק שטענדיג (דאָס וואָרט "פּי" הייסט אין פּוילישער שפּראַך: "טרינק"). חברה פּי־תמיד, געזעלשאַפט פון טרינקערס.

פֵּי'אָה, זעה פֵּ'אָה.

פִּדְ'יוֹן, זעה פִּדְ'יוֹן.

פִּיוּט [פַּי'וּט], הם. (מ. פִּיוּ'טִים). אַ געווויסער זאָרט געבעט־געזאַנג וואָס מע זאָגט אין פייערטעג.

פִּיזְ'מוֹן, זעה פִּזְ'מוֹן.

פִּי'טוּם, זעה פִּ'טוּם.

פַּיְ'טָן, פַּיְי'טָן, הם. (מ. פַּיְטָ'נִים, פַּיְטָנִים). דער פאַרפאַסער פון אַ פיוט (ווז.).

פִּילְ'אֵי־, זעה פְּלְ'אֵי־.

פִּילֶ'גֶשׁ, זעה פִּלֶ'גֶשׁ.

פִּילְ'פּוּל, זעה פִּלְ'פּוּל.

פִּינְ'חָס, אנם. דער נאָמען פון דעם זוהן און נאָכפאָלגער פון דעם כהן־גדול אֶלְיעֶ'זֶר; תוו. דער נאָמען פון דער איין און פערציגסטער סדרה.

פִּינְ'חָס בֶּן־אֶלְיעֶ'זֶר בֶּן־אַהֲ'רֹן הַכֹּהֵן, (ביבליש). פינחס דער זוהן פון אליעזר דעם זוהן פון אהרן דעם פריסטער. "פינחס בן אליעזר בן אהרן הכהן און אַז ער האָט קיין געלט ניט איז ער פאָרט אַ פאַרך" (ווער.).

פִּינְ'קָס, זעה פִּנְ'קָס.

פִּיקְ'דוֹן, זעה פִּקָ'דוֹן.

פּיקו׳ח־, זעה פּקו׳ח־.

פּיק׳ח, זעה פּק׳ח.

פּי׳רוש, זעה פּ׳רוש.

פּיר׳קי־, זעה פּר׳קי־.

פּי׳תום־, זעה פּ׳תם־.

פּית׳חון־, זעה פּת׳חון־.

פּית׳רון־, זעה פּת׳רון.

פֶּ׳לֶא, הם. (מ. פּלָ׳אִים). אַ וואונדער, אַ וואונדערליכע זאַך.

פּלְ׳אֵי־פּלָ׳אִים, — פּלָ׳אוֹת, מ. וואונדערס איבער וואונדערס, גרויסע וואונדערס.

פּי׳לֶגֶש, הוו. (מ. פּלַג׳שִׁים). קעפּס=ווייב, מעטרעסע.

פּי׳לֶגֶש־בּגִבְ׳עָה, (ביבליש). הוו. די קעפּס=ווייב פון אַ געוויסען מאַן פון דעם שטאַם פון לוי וועלכע איז געשענדעט און ערמאָרדעט געוואָרען אויף אַ זעהר שוידערליכער אַרט פון געוויסע לייטע פון דעם שטאַם בנימין אין דער שטאָדט "גבעה" פאַר וועלכע גרויזאַמע טהאַט די איבעריגע אידישע שטאַמען האָבען ראַכע גענומען פון דעם שטאַם בנימין.

פּלוּגְ׳תָּא, הוו. (מ. פּלוּגְ׳תּוֹת). שטרייט, דיספּוט, מיינונגס=פאַרשיעדענהייט.

פּלוֹ׳נִי, הם. דער און דער, אַ געוויסער. פּלוני־בן־פּלוני, דער און דער — דער זוה; פון דעם און דעם.

פּלוֹ׳נִית, הוו. די און די, אַ געוויסע. פּלונית־בת־פּלונית, די און די — די טאָכטער פון דער און דער.

פּלוֹ׳נִית׳טע, הוו. (מ. פּלוֹ׳נִית׳טעס). ווייב.

פּ׳לוּשׁ *, הם. פאָרהויז אָדער קאָרידאָר פון אַ שוהל.

פּלֵ׳טָה, פּלֵי׳טָה, הוו. אַנטרינונג, פאַרשווינדונג. מאַכען פּלטה, אַנטלויפען (מיט פרעמדע געלט).

פּל׳פּוּל, הם. (מ. פּלְפּוּ׳לִים). שאַרפזיניגער אָדער פאַרפּלאָנטערטער וכּוח; אַ שטרייט פון ווערטער וועלכער פיהרט צו קיין זאַך ניט, פּוסטער וכּוח; אַ תלמודישער פאָרטראַג פון אַ זעהר שאַרפזיניגען אָדער פאַרדרעהטען אינהאַלט.

פּלְפּוּ׳ליען [פּיל׳פּליען] ־ זיך, צוו. שטרייטען, דעבאַטירען, זיך ויכּוח׳ען; פיהרען פּוסטע דעבאַטען.

פּלִשְׁ׳תִּים, אנמ. מ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פאָלק אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

פּמַלְ׳יָא־שֶׁל־מַעְ׳לָה, הוו. (תלמודיש). "די פאַרזאַמלונג פון אויבען", דאָס הימלישע געריכט.

פּ"נ, אב. פּה־נִקְ׳בַּר (ווז.).

פּנוּ׳י, הם. (מ. פּנוּ׳יִים). אַ פרייער, אַ׳ן אונפאַרהייראַטהעטער.

פּנוּ׳יָה, הוו. (מ. פּנוּ׳יוֹת). אַ פרייע, אַ׳ן אונפאַרהייראַטהעטע.

פּנֵי, מ. די פאָרשטעהערס, די פיהרערס, די גרויסע לייט.

פְּנֵי־הָעִיר׳, מ. (ביבליש). די פּאָר־שטעהערס אָדער די אָנגעזעהענע לייט פון דער שטאָדט. פּאַראָדירט אין ווערטעל: „פּ י א נ י (רוסיש: טרינקערס) ה ע י ר״.

פְּנִיָה, הוו. (מ. פְּנִיוֹת). פארבאָרגענע אבזיכט, הינטערגעדאַנק.

פְּנִים, הם. „דאָס אינעווענינגסטע״, דער טעקסט (אָהן די קאָמענטאַרען).

פָּ׳נִים, הם. און הז. (מ. פֶּ׳נִימ׳ער). געזיכט; אויסזעהן; אנגעזעהענקייט. האָבען א פּ נ י ם פון חוזק, אויסזעהען לעבערליך. עס האָט קיין פּ נ י ם ניט, עס זעהט ניט אויס שעהן. „דער פּ נ י ם איז א מסור״ (שפּוו.). „מיט וואָס פאר א׳ן אויג מע קוקט איינעם אָן אזא פּ נ י ם האָט ער״ (שפּוו.) „אז דאָס ברויט פאלט מיט׳ן פּ נ י ם אראָפּ איז א סימן אז די כלה איז הונגעריג״ (שפּוו.). „גאָט זאָל וועלען צוהערען די נאראָנים וואָלט די וועלט געהאט א׳ן אנדער פּ נ י ם״ (שפּוו.). „דער דלות לעגט זיך צוערשט אויפ׳ן פּ נ י ם״ (שפּוו.). „אז ער דערזעהט זיין פּ נ י ם דערקענט ער איהם אן קול״ (ווער.). „אלע הינד און אלע רבנים האָבען איין פּ נ י ם״ (שפּוו.). „ווי די טויטע עסען אזא פּ נ י ם האָבען זיי״ (שפּוו.). „א נאר געהט אין באָד אריין און פארגעסט זיך דאָס פּ נ י ם אָפּצוואַשען״ (שפּוו.). „אז מע שפּייט דעם ציגיינער אין פּ נ י ם זאָגט ער עס רעגענט״ (שפּוו.). „דער קונעל ליגט איהם אויפ׳ן פּ נ י ם״ (ווער.).

פָּ׳נִים־חַדָ׳שׁוֹת, הם. (תלמודיש). „א נייעס געזיכט״, א ניי־אָנגעקומענער, א גאַסט.

פָּ׳נִים־חֲלָ׳שׁוּת, הם. פּאַראָדיע אויף פּ׳ נ י ם ־ חֲ ד ָ׳ שׁ וֹ ת (ווז.). זעה חֲלָ׳שׁוּת.

— פָּ׳נִימ׳דיג, זעה צוויי־פֶּ׳נִימ־דיג.

פְּנִי׳מִיוּת, הוו. די אינערליכקייט.

פֶּ׳נִימ׳על, הז. (מ. פֶּ׳נִימ׳לעך). פארקלייגערונג אָדער פארצערטעלונג פון פנים (ווז.), געזיכטעלע.

פִּנְ׳קֵס, הם. (מ. פִּנְקְ׳סִים, פִּנְ׳קְסִיען). א בוך וואו עס ווערען פארצייכענט רעכענונגען, נעמען פון זאכען, פאסירונגען א. א. וו.; דאָס בוך אין וועלכען די אידישע קהלות אמאָל פלעגען פארצייכענען אלע וויערע אנגעלעגענהייטען ווי אויך אלע וויכטיגע פאסירונגען.

פְּסוֹל, הם. א פעהלער, א בראַק, א פלעק. „א פּ ס ו ל אין דער משפחה״.

פָּ׳סוּל, א. ניט־טויגליך, ניט־גילטיג, ניט־געזעצליך. א פּ ס ו ל ׳ע סוכה, א סוכה וועלכע איז ניט געמאכט געוואָרען לויט׳ן דין. א פּ ס ו ל ׳ע ר עדות, איינער וואָס זיין עדות ווערט ניט באגלויבט. א פּ ס ו ל ׳ע הושענא, א הושענא־ריטעל פון וועלכען די בלעטלעך זיינען ארונטערגעקלאפּט; א ווערטהלאָזע זאך אָדער פערזאָן.

פְּ'סול־לְעֵ'דות־וְלִשְׁבו'עָה, א. (תלמודיש). ניט באַגלויבט ביים זאָגען עדות און ניט ביים שווערען.

פְּסו'לֶת, הוו. אָבפאַל.

פָּ'סוק, הם. (מ. פְּסוּ'קִים) · א זאַץ פון דער ביבעל; די ביבעל (אויסער די פינף ביכער פון דער תורה). דער פסוק, דער זאַץ פון דער ביבעל וועלכען יעדער איד זאָגט אין מאָרגענדיגען דאווענען און וועלכער הויבט זיך אָן מיט דעם זעלבּיגען בוכשטאַב מיט וועלכען זיין נאָמען הויבט זיך אָן (אַלס א מיטעל צו געדענקען דעם נאָמען וועלכען דער מלאך־הדומה פרעגט ביי דעם געשטאָרבענעם). ווי דער פסוק זאָגט, ווי די ביבעל זאָגט. א פסוק מיט א שטעקען, זיכערע אָדער ווירקזאַמע מיטלען (אונטער דעם וואָרט "פסוק" ווערט דאָ געמיינט דער ביבלישער זאַץ: לֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשׁוֹנוֹ — קיין הונד זאָל ניט שאַרפען זיין צונג. דאָס זאָגען פון דעם דאָזיגען זאַץ פלעגט געהאַלטען ווערען פאַר א מיטעל קעגען א בייזען הונד).

פֶּ'סַח (פּ'סַח), הם. (מ. פֶּ'סַחִ'ען) · דער אַכט־טאָגיגער פייערטאָג וואָס הויבט זיך אָן דעם פופצעהנטען טאָג פון מאָנאַט ניסן און ווערט געפייערט צום אָנדענק אָן דעם אידישען פאָלק'ס באַפרייאונג פון מצרים, און אין וועלכען מע טאָר ניט עסען קיין חמץ; דער קריסטליכער אָסטער־פעסט. די צווייטע טעג פסח, די צוויי לעצטע טעג פון פסח (וועלכע, אזוי ווי די ערשטע צוויי, זיינען די הויפּט־פייערטעג. די מיטעלסטע פיער טעג זיינען בלויז האַלבע פייערטעג. זעה חול־הַמו'עֵד).

"מע האָדעוועט דעם אינדיק ביז פסח נאָר צוליעב דעם קראָפּ" (שפּוו.).

פֶּ'סַח'דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון פסח, צוגעגרייט לויט די געזעצען פון פסח. א פסח'דיג געזיכט, א בלאַס געזיכט (געקריגען פון עסען מצה אום פסח).

פַּס'לות, הוו. אונעהרליכקייט. "דלות מאַכט פּסלות" (שפּוו.).

פַּסְלָ'נות, הוו. פאַרדאָרבענהייט.

פַּסְ'ל'ען, צא. ערקלערען אַלס פסול; פאַראונרייניגען אָדער היילען דורך דעם וואָס מע מאַכט אונריין. פּסל'ען א קינד, היילען א קינד פון א'ן עין־הרע דורך דעם וואָס מע רייבט אויס זיין געזיכט מיט השתנה. פּסל'ען א קאַץ, אָפּהאַקען דעם עק ביי א קאַץ (כדי מע זאָל זי קענען האַלטען אין הויז אָהן געפאַהר פון בייזע גייסטער).

פְּסָק (פְּסַק), הם. (מ. פְּסָ'קִים). ענטשיידונג, אורטהייל; שטראָף, באַשטראָפונג. האַפּען א פסק, קריגען געזידעלט. געבען א פסק, זידלען.

פְּסַק־געלט, הז. ענטשיידונגס־געלט, דאָס געלט וואָס מע גיט דעם רב אָדער דעם דַיָּן פאַר ענשיידען א געלט דיספּוט.

פּסק־דין׳, המ. ענטשיידונג, געריכטסאורטהייל.

פּסק׳ען · פּסק׳ענען צא. ענטשיידען.

פְּעוּ׳לָה, הוו. (מ. פְּעוּ׳לוֹת). ווירקונג, אויפטהו, פּאָרטשריט; רעזולטאַט, צוועק. טהאָן אַ פּעולה מיט, גוט אונטערריכטען, גוט לערנען מיט. טהאָן אַ פּעולה, מאַכען פּאָרטשריט. וואָס איז די פּעולה?, וואָס איז דער צוועק.

פּעם־אַ׳חַת־בְּיוֹ׳בֵל, איין מאָהל אין פופציג יאָהר, זעהר זעלטען.

פְּקָ׳דוֹן, המ. אַ זאַך וועלכע מע גיט אימיצען צו היטען.

פְּקוּ׳דֵי, הוו. דער נאָמען פון דער דריי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז).

פּקוּ׳חַ־נֶפֶש אָדער **נפָ׳שוֹת**, המ. (תלמודיש). די רעטונג פון אַ לעבען; קוויקונג, פּאַרגעניגען.

פִּקֵ׳חַ, המ. (מ. פִּקְ׳חִים). אַ קלוגער.

פִּקְ׳חית, הוו. (מ. פִּקְ׳חוֹת). אַ קלוגע.

פֶּרֶ׳א, המ. (מ. פְּרָ׳אִים). אַווילדער מענש, אַ באַרבאַר.

פֶּרֶ׳א־אָ׳דָם, המ. (ביבליש). אַ ווילדער מענש.

פָּרָ׳ה־אֲדוּ׳מָּה, הוו. (ביבליש). די רויטע קוה (וועלכע גאָט האָט געהייסען משה׳ן פאַרברענען און איהר אַש געברויכען פאַר צוועקען פון רעליגיעזער רייניגונג); אַ נאַאיווער נאַרר.

פֵּרוּד־[פּ׳רוּד] הַלְבָ׳בוֹת, המ. צושיידונג פון די הערצער, שטרייטיגקייט.

פְּרוֹ׳זְדוֹר, המ. פאָרצימער.

פְּרוּ׳טָה, הוו. (מ. פְּרוּ׳טוֹת). אַ קופּערנע מינצע פון אַ גאַנץ קליינעם ווערטה אָפט דערמאָנט אין תלמוד.

פָּרוֹ׳כֶת, הוו. (מ. פָּרוֹ׳כְתִיען). דער פאָרהאַנג וועלכער דעקט צו דעם אָרון־קודש.

פָּ׳רוּץ, המ. אויסגעלאַסענער מענש.

פֵּ׳רוּש, המ. (מ. פֵּרוּ׳שִׁים). באַדייטונג; אויסטייטשונג, ערקלערונג, קאָמענטאַר. מאַכען אַ פּרוש פון אימיצען, מאַכען אַ פּאַראַד פון אימיצען.

פָּ׳רוּש, המ. (מ. פּרוּ׳שים). אַ׳ן אָפּגעזונדערטער, איינער וועלכער לעבט אָפּגעזונדערט פון זיין ווייב און פון דער וועלט אום צו לערנען און דיענען גאָט, אַ קלויזניק. „אַ גרויש איז ניט קיין פּרוש״ (שפּוו.).

פּ׳רוש־הַמִּ׳לּוֹת, המ. די באַדייטונג פון די ווערטער.

פּרוּ׳שִׁי, המ. (מ. פּרוּ׳שים). אַנהענגער פון אַ געוויסער זעהר פרומער אידישער סעקטע וואָס האָט געלעבט אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש.

פָּרְ׳חָה־נִשְׁמָ׳תוֹ, (תלמודיש). זיין וועלע איז (פון שרעק) ארויסגעפלויגען. „עס איז פּרחה־נשמתו געוואָרען״.

פְּרָט [פְּרַט], הם. (מ. פְּרָ'טִים). אַ'ן איינצעלהייט, אַ'ן איינצעלנער פאַקט; אַ'ן איינצעלנע פערזאָן, אַ'ן אינדיווידואום; הינזיכט, באַציהונג; צייט=רעכנונג. "מיט אלע פרטים". "דער פרט מוז זיך אָפּפערן פאַר'ן כלל". "אין איין פרט בלויז".

פְּרָט [פְּרַט]־גָּ'דוֹל, הם. די גרויסע צייט=רעכנונג. זעה לְפּ"ג.

פְּרָט [פְּרַט]־קָטָן, הם. די קליינע צייט=רעכנונג. זעה לְפּ"ק.

פְּ'רִי, הוו. (מ. פֵּ'רוֹת). פרוכט.

פְּרִ'יָּה־וּרְבִ'יָּה, הוו. (תלמודיש). "פרוכפערונג און פאַרמעהרונג", דאָס האָבען קינדער; דאָס רעליגיעזע געבאָט צו האָבען קינדער. "טענו בחטין והודה לו כפריה ורביה". זעה טָ'עֲנוֹ בִח'טִין.

פְּרִי'עָה, הוו. אַרונטערדרייסונג פון דער פאָרהויט ביי דער באַשניידונג.

פָּ'רִיץ, הם. (מ. פְּרִי'צִים). "אַ פאַרשייטער", אַ גרויסער (ניט=אידישער) לאַנד=באַזיצער (הויפּט=זעכליך געברויכט אויף די פוילישע שלאַכציצעס); הערר, אַריסטאָקראַט. "אויף אַ שלעכטען פריץ טאָר מען קיין מפלה ניט בעטען" (שפּוו.). "אַז דער פריץ איז גוט איז דער גאַנצער הויף גוט" (שפּוו.). "אליין פריץ און אליין הונד איז לעבען אָהן געזונד" (שפּוו.). "אַ פריץ האָט אין זינן פערד און הינט און אַ איד האָט אין זינן ווייב און קינד" (שפּוו.). "וואָס דער פריץ איז גרעסער אלץ קלענער איז ער ביי זיך" (שפּוו.). "ווי דער פריץ אַזוי זיינע הינט און זיין געזינד" (שפּוו.).

פְּרִי'צוּת, הוו. פאַרשייטקייט, אויסגעלאַסענקייט.

פְּרִיצְ'יטֶע, הוו. (מ. פְּרִיצְ'יטֶעס). זעה פָּ'רִיץ.

פְּרִי'צִים, מ. די אנהעננער פון אַ געוויסער אידישער פאַרטיי אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש וועלכע האָבען געזוכט זיך צו דערנעהנטערן ווי ווייט מעגליך צו די גריכען.

פְּרִי'צִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ פריץ; אַריסטאָקראַטיש, גרויסאַרטיג.

פַּרְ'נָס, הם. (מ. פַּרְנָ'סִים). פאָרשטעהער פון אַ אידישער געמיינדע. "אַ פרנס מעג זיין גרויס ווי אַ האָהן זיצט ער פאָרט אויבענאָן" (שפּוו.).

פַּרְ'נֵס־חוֹ'דֶשׁ, הם. דער מאָנאַטליכער פאָרשטעהער פון דער געמיינדע (אין אמאָליגע צייטען פלעגען די אידישע געמיינדען אויסקלייבען אַ געוויסע צאָהל פון פאָרשטעהערם וועלכע פלעגען זיך בייטען אַלע מאָנאַט), פאָרשטעהער.

פַּרְנָ'סָה, הוו. (מ. פַּרְנָ'סוֹת). ערנעהרונג, לעבענסמיטעל; געשעפט, באַשעפטיגונג; פּראָפיט, פאַרדיענסט. "אלע מיאוס'ע פרנסות האָבען שענע מזלות"

(שפוו.). „פרנסה איז אין מאַנ׳ס מזל און קינדער זיינען אין דער ווייב׳ס מזל" (שפוו.). „פרנסה היילט אַלע מכות" (שפוו.).

פָּ׳רַס, אנוו. פּערסיען.

פַּרְ׳עֹה, אנמ. דער אַלגעמיינער נאָמען פון די אַלטע עגיפּטישע קעניגען; דער נאָמען פון דעם עגיפּטישען קעניג וועלכער האָט פאַרשקלאַפּט די אידען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

פַּרְ׳צוּף, הם. (מ. פַּרְצוּ׳פִים). געזיכט, פיזיאָגנאָמיע.

פַּרְ׳צוּף־פָּ׳נִים, הם. (תלמודיש). זעה פַּרְ׳צוּף.

פֶּרֶק [פֶּ׳רֶק], הם. (מ. פְּרָ׳קִים). אַ׳ן אָבשניט אָדער אָבהאַנדלונג פון תלמוד; פרקי־אבות (ווז.).

פִּרְ׳קֵי־אָ׳בוֹת, מ. (תלמודיש). „די לעהרען פון די פאָטערס", אַ בוך פון זעקס אבשניטען וועלכע ענטהאַלטען שפּרוכען און לעבענסרעגעלען פון די תנאים (עס איז איינגעפיהרט ביי די פרומע אידען צו זאָגען אין די זומער מאָנאַטען יעדען שבת נאָכמיטאָג איינעם פון די דאָזיגע אבשניטען).

פַּרְ׳שָׁה, הוו. (מ. פַּרְ׳שׁוֹת). אָבשניט אָדער קאַפּיטעל פון דער תורה, סדרה; איינס פון די שטיקלעך פּאַרמעט באַשריבען מיט געוויסע זאַצען פון דער תורה וועלכע מע לעגט אַריין אין די בתים פון תפלין.

פָּ׳שׁוּט, אַ. פּראָסט, איינפאַך, אָהן קונצען; באַשיידען.

פְּשׁוּ׳טוֹ־כְּמַשְׁמָ׳עוֹ, או. (תלמודיש). „די באַדייטונג אַזוי ווי עס לויטעט", בוכשטעבליך, גאַנץ איינפאַך.

פְּשָׁט [פְּשַׁט], הם. (מ. פְּשָׁ׳טִים). באַדייטונג; אויסטייטשונג, ערקלערונג, קאָמענטאַר; די אויסטייטשונג פון אַ טעקסט לויט דער איינפאַכער באַדייטונג פון די ווערטער אין געגענזאַץ צו דרש (ווז.) וועלכער זוכט צו געפינען אַ זייטיגע באַדייטונג אָדער רמז וועלכער זוכט צו געפינען דעם טיעפען מיסטישען זינן.

פְּשִׁ׳טוּת, הוו. איינפאַכקייט, קלאָרקייט. אין פשטות גענומען, איינפאַך גענומען, בוכשטעבליך.

פְּשֶׁטְ׳לען־זיךְ, צוו. מאַכען געקינסטעלטע אויסטייטשונגען פון אַ טעקסט.

פַּשְׁ׳טָן, הם. (מ. פַּשְׁטָ׳נִים). איינער וועלכער טייטשט אויס אַ טעקסט לויט דער איינפאַכער באַדייטונג פון די ווערטער.

פְּשֶׁ׳טֶיעל, הז. (מ. פְּשֶׁ׳טְילעך). אַ געקינסטעלטע אויסטייטשונג פון אַ טעקסט.

פְּשֶׁ׳טֶיעלדיג, שאַרפזיניג, פול מיט איינפאַלען.

פְּשִׁי׳טָא, או. (תלמודיש). געוויס. אָהן צווייפעל.

פְּשָׁ׳רָה, הוו. (מ. פְּשָׁ׳רוֹת). אָפּמאַך, פריעדליכער אָפּמאַך, קאָמפּראָמיס.

פְּשָׁ׳רוֹת, הוו. דאָס מאַכען פון אַ קאָמפּראָמיס.

פְּשְׁ'רָן, הם (מ. פְּשְׁרָ'נִים). איינער וואָס מאַכט אַ קאָמפּראָמיס.

פְּ'תַח, הם. (מ. פְּ'תַח'ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל=צייכען "־" געשריבען אונטער דעם קאָנזאָנאַנט (מיטלויט) און אויסגעשפּראָכען ווי "אַ" אין "קאַטץ". "פּ ת ח שין שאַ!" (ווער.).

פְּת'חוֹן־פֶּה, הם. (ביבליש). "אָ'ן עפענונג פון מויל", אַ געלעגענהייט אָדער מעגליכקייט צו ריידען אָדער זיך צו פאַרטהיידיגען.

פֶּ'תִי, הם. (מ. פְּתָ'אִים). אַ נאַרר.

פְּתִי'חָה, הוו. זעה פְּתִי'חַת־הָאָ'רוֹן.

פְּתִי'חַת־הָאָ'רוֹן, הוו. דאָס עפענען פון ארון־קודש אום אַרויסצונעהמען די ספר־תורות ביים דאַווענען (מיט וועלכער מע איז אימיצען מכבד).

פְּ'תֹם־וְרַ'עְמְ'סֵס, אנ. מ. (ביבליש). די צוויי שטעדט אין עגיפּטען וועלכע די פאַרשקלאַפטע אידען זיינען געצוואונגען געוואָרען צו בויען, ווי די ביבעל דערצעהלט. אויפטהאָן פּ ת ם ־ ו ר ע מ ס ס, פאַרריכטען פיעל אַרבייט.

פְּתְ רוֹן, הם. (מ. פְּתְרוֹ'נִים). אויסטייטשונג (ערקלערונג פון אַ טרוים אָדער אַ רעטהזעל).

פְּתְ'רוֹן־חֲלוֹם [חָ'לוֹם], הם. (ביבליש). אויסטייטשונג פון אַ טרוים.

צ.

צ, חם. דער אַכצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ץ"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 90. זעה צַ'דִי.

צְאֶי'נָה־וּרְאֶי'נָה, הם. (ביבליש) "געהט אַרויס און זעהט", דער נאָמען פון אַ פאַרצייטיגער איבּערזעצונג און אויסטייטשונג פון חומש אין אידיש הויפּטזעכליך געמאַכט פאַר פרויען. צ א י נ ה ־ ו ר א י נ ה שפּראַך, אַלט מאָדישעס אידיש. "אַ אידענע אָהן אַ צ א י נ ה ־ ו ר א י נ ה איז ווי אַ שייגעץ אָהן אַ פייפעל" (שפּוו.).

צֹאן־קָדָ'שִׁים, מ. (ביבליש). "די הייליגע שאָף" (געברויכט אָפט צו באַצייכענען דאָס אידישע פאָלק באַזונדערס קליינע אידישע קינדער).

צֵאת־הַכּוֹכָ'בִים, חם. (ביבליש). "דער אַרויסגאַנג פון די שטערען", די צייט ווען די שטערען הויבען זיך אָן באַווייזען (און אַ צייכען אַז דער טאָג איז געענדיגט).

צָבוּ'עַ, הם. (מ. צְבוּ'עִים). "אַ געפאַרבטער", אַ פאַרמאַסקירטער, אַ היפּאָקריט.

צְבוּעִיאַטשען [צְבוּייאַט'שען], צש. זיין פֿאַרמאַסקירט, מאַכען פֿרומע אָנשטעלען.

צְבוּעִיאַַצטווָא [צְבוּייאַצט'וואָ], הוו. פֿאַרמאַסקירטקייט, פֿאַלשקייט, הי־פּאָקריטסטווא.

צְבוּעִיאַצקע [צְבוּייאַצ'קע], א. באַלאַנגענדיג צו אַ צבוע'יאַק. צ ב ו ע ' י אַ צ ק ע שטיק, פֿאַל־שע פֿרומע שטיק.

צְבוּעִיאַק [צְבוּייאַק'], המ. (מ. צְבוּעִיאַקעס [צְבוּייאַ'קעס]). איי־נער װעלכער מאַכט פֿרומע אָנ־שטעלען, אַ היפּאָקריט.

צִ'בּוּר, המ. געמיינדע, כלל.

צבע"ח, צ'צר־בַּ'עֲלֵי־חַ'יים (ווז.).

צַד, המ. (מ. צְדָ'דִים). זייט; פֿאַר־טיי; איינער פֿון די פֿאַראינטערע־סירטע פּערזאָנען אין אַ פּראָצעס, געשעפֿט, אָפּמאַך, הייראַטה־פֿאַר־בינדונג א. אַ. וו.. חתן'ס צ ד, די פֿאַרוואַנדטע פֿון דעם ברוי־טיגאַם. האָבען אַ צ ד אין טיש, האָבען אימיצען וואָס זאָל פֿאַר־טהיידיגען אָדער זיך איינשטעלען. "חוץ דעם נדן מוז אַ מיידעל נאָך האָבען אַ גוטען צ ד" (שפּוו.). "ביי'ם משפּט מוז מען ביידע צ ד ד י ם אויסהערען" (שפּוו.).

צַד־שֶׁכְּנֶגְ'דוֹ, המ. "די זייט וואָס איז קעגען איהם", די אַנדערע פּאַרטיי. יעדער צד האָט זיין צ ד ־ ש כ נ ג ד ו. (שפּוו.).

צֵ'דָה־לַדֶ'רֶךְ, הוו. (ביבליש). שפּייז אויפ'ן וועג, פּראָוויאַנט (געוועהנ־ליך געברויכט מען דעם אויסדרוק אויף מצוות וועלכע מען גרייט אָן פֿאַר יענע וועלט).

צִדוּק [צִ'דוּק]־הַדִין', המ. (תלמו־דיש). "די רעכטפֿערטיגונג פֿון (גאָט'ס) אורטהייל", דער נאָמען פֿון געוויסע תּפֿלות וואָס מע זאָגט נאָך דער בעערדיגונג פֿון אַ טויטען.

צַ'דִי, המ. דער נאָמען פֿון דעם אַבּ־צעהנטען בוכשטאַב (צ) פֿון דעם אידישען אַלף־בּית. זעה צ'דיק.

צָ'דִיק*, המ. (מ. צ'דִיק'ען). דער נאָמען פֿון דעם אַכצעהנטען בוכ־שטאַב (צ) פֿון דעם אידישען אַלף־בּית. שלעכטע־ אָדער לאַנ־גע־ צ ד י ק, דער נאָמען פֿון דעם־זעלביגען לויט ווען געשריבען צום ענד וואָרט (ץ). "אַ ציעג אָדער אַ פֿערציגער אַבּי ביידע זיינען מיט אַ צ ד י ק" (שפּוו.).

צַ'דִיק, המ. (מ. צַדִי'קִים). אַ גע־רעכטער גאָטספֿאָרכטיגער מאַן; אַ הייליגער מאַן צו וועמען מע געהט פֿרעגען אַ ראַטה אָדער זיך לאָזען פֿון איהם בענשען. אַ צ ד י ק אין פּעלץ, איינער וועל־כער מאַכט פֿרומע אָנשטעלען. (געוויסע דענקען אַז דער אויס־דרוק שטאַמט פֿון דעם וואָס דער בוכשטאַב "ץ" אין דעם וואָרט "פּעלץ" רופֿט זיך "שלעכטע־צ ד י ק". זעה אויבען). איהם געהט ווי אַ צ ד י ק אויף דער וועלט, איהם געהט שלעכט.

צַ'דִיק־תָּ'מִים, המ. (ביבליש). אַ זעהר גאָטספֿאָרכטיגער מאַן.

צְדָ'קָה, הוו. (מ. צְדָ'קוֹת) . וואָהלטהעטיגקייט ; אַ וואָהלטהאַט ; אַ נדבת ; אַ וואָהלטהטיגער צוועק אָדער אַנשטאַלט . "דער גוטער ווילען איז די בעסטע צ ד ק ה " (שפוו) . " צ ד ק ה צו געבען און ליעב צו האָבען קען מען ניט נייטהען (שפוו) .

צְדָ'קָה־גְדוֹ'לָה, הוו. אַ צענטראַל־פאָנד פאַר פאַרשיעדענע וואָהלטהעטיגע צוועקען .

צְדָ'קָה־פּוּשקע, הוו. (מ. צְדָ'קָה־פּוּשקעס) . די פּושקע אין וועלכער מע קלייבט געלט פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען .

צְדָ'קָה־תַּ'צִיל־מִמָּ'וֶת, (ביבליש) . וואָהלטהעטיגקייט ראַטעוועט פון טויט (ווערטער וועלכע ווערען אויסגערופען ווען דער טויטער ווערט געפיהרט צו דער באַערדיגונג אויפפאָדערנדיג די ארומיגע צו שענקען עפּעס פאַר אַ וואָהלטהעטיגען צוועק) .

צִדְ'קוּת, הוו. פרומקייט, גאָטספאָרכטיגקייט .

צִדְקָ'נִית, הוו. (מ. צִדְקָ'ניוֹת) . אַ פרומע גאָטספאָרכטיגע פרוי .

צַדֶּקֶת [צַדֶ'קֶת], הוו. (מ. צַדִ'קוֹת) . אַ פרומע גאָטספאָרכטיגע פרוי .

צַדֶ'קֶת'טע, הוו. (מ צַדֶ'קֶת'טעס) . זעה צַדֶּקֶת .

צ, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.) .

צו־, די באַדייטונג פון די העברעאישע ווערטער מיט דער פאַרזילבע „צו־" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט .

צוֹ'לַהֲבִ'עִים [צוֹ'לְהָבְ'עִים], או. זעה לְהַבְ'עִים .

צוֹ'לְהָבְ'עִים'ניצע, הוו. (מ. צוֹ־לְהָבְ'עִים'ניצעם) . זעה לְהַבְ'עִים־ניק .

צוֹ'לְהָבְ'עִים'ניק, הם. (מ. צוֹ־לְהָבְ'עִים'ניקעם) . זעה לְהַבְ'עִים־ניק .

צוֹ'אָה, הוו. דרעק, מיסט .

צַוָּ'אָה, **צַיָּ'אָה**, הוו. (מ. צַוָּ'אוֹת , צַוָּ'אוֹת) . טעסטאַמענט (וועלכען איינער לאָזט נאָך זיין טויט) .

צוויי־פֶּ'נִים'דיג, א. האָבענדיג צוויי געזיכטער, צווייזייטיג . זעה פָּ'נִים .

צוֹם־גְדַלְ'יָה, הם. "דער פאַסט־טאָג פון גדליה", דער דריטער טאָג פון מאָנאַט תשרי וועלכער איז אַ פאַסט־טאָג צום אנדענק אן דעם טויט פון אַ געוויסען איריישען פאָרשטעהער מיט'ן נאָמען גדליה וועלכער איז געטויט געוואָרען אין דער צייט ווען קעניג נבוכדנאצר האָט געוועלטיגט איבער פאַלעסטינא, ווי די ביבעל דערצעהלט .

צוּ'רָה, הוו. (מ. צוּ'רוֹת) . געזיכט, געשטאַלט, אויסזעהן .

צוֹ'רֶךְ, הם. באַדערפעניס, באַדערפטיגקייט (מ. צְרָ'כִים) ; שטוהלגאַנג .

צוֹ'רֵר, הם. (מ. צוֹרְ'רִים) . פיינד, פאַרפאָלגער , אונטערדריקער ;

איינער וועלכער פֿאַרפֿאָלגט אָדער האָט פֿיינד אידען; אַ שלעכטער מענש.

צוֹ'רֵר־הַיְהוּ'דִים, הם. (מ. צוֹרְ'רֵי־הַיְהוּ'דִים), (ביבליש). איינער וועלכער האָט פֿיינד אידען, אַ'ן אַנטיסעמיט.

צוּ'רַת־אוֹת [אָת], הוו. (תלמודיש). די געשטאַלט פֿון אַ בוכשטאַב. "ער קען ניט קיין צ ו ר ת־א ו ת".

צוּ'רַת־מַטְבֵּ'עַ, הוו. די געשטאַלט פֿון אַ געלט־שטיק. ער ווייס ניט פֿון קיין צ ו ר ת־מ ט ב ע, ער ווייס גאָר ניט פֿון געלט־אַנגעלעגענהייטען.

צִידְ'קוּת, הוו. זעה צִדְקוּת.

צִ'יּוֹן, אנם. דער נאָמען פֿון אַ געוויסען טהייל פֿון ירושלים; דאָס אידישע לאַנד, פּאַלעסטינאַ.

צִיּוֹנִ'יזְ'מוּס, הם. אַ באַוועגונג וואָס איהר צוועק איז צו באַזעצען אידען אין פּאַלעסטינא און זיי פֿאַרשאַפֿען פּאָליטישע זעלבסטשטענדיגקייט.

צִיּוֹנִ'יסְט', הם. (מ. צִיּוֹנִיס'טען). אנהענגער פֿון ציונ'יזמוס.

צִיּוֹנִיס'טִיש, א. באַלאַנגענדיג צו דער פּאַרטיי פֿון די ציונ'יסטען.

צִ'יּוּר, הם. (מ. צִיּוּ'רִים). בילד, געמעלד.

צִי'צָה, הוו. (מ. צִי'צוֹת). אַ פֿראַנז פֿון וואָלענע אָדער זיידענע פֿעדעם וואָס ווערט איינגעמאַכט אין איטליכען עק פֿון אַ טלית אָדער אַ'ן ארבע־כנפות. "ער ווייס ניט נאָר גאָט און ציצית" (ווער.).

צִי'צִית*, הם. (מ. צִי'צִיתִיען). אַ'ן ארבע־כנפות (ווז.).

צִי'צִית־כַּנְ'פוֹת, הם. (מ. צִי'צִית־כַּנְ'פוֹתִ'יען). אַ'ן ארבע־כנפות (ווז.).

צֵי'רֶה, הם. (מ. צֵי'רֶה'ס). דער נאָמען פֿון דעם העבּרעאישען וואָקאַל־צייכען "‥"; ווערט געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען אַזוי ווי "יי" אין "קליין".

צְ'לֶם, הם. דאָס בילד, די געשטאַלט.

צֶ'לֶם [צ'לֶם], הם. (מ. צְלָ'מִים). אַ קרייץ. "ער ווייס ניט קיין צ ל ם פֿון קיין אלף" (ווער.). "אַ ליטוואַק האָט אַ צ ל ם אי קאָפּ" (שפּוו.).

צֶ'לֶם־אֱלֹהִים [אֱלֹקִים'], הם. (ביבליש). דאָס בילד פֿון גאָט (וואָס דער מענש טראָגט אויף זיין געזיכט). עס איז אַראָפּ פֿון איהם דער צ ל ם־א ל ה י ם, ער האָט פֿאַרלאָרען זיין אידישעם אויסזעהן.

צְ'לֶמ'ען־זִיך, צוו. מאַכען איבער זיך דעם צייכען פֿון קרייץ, זיך שווערען.

צְמָ'חִים, מ. שפּראָצונגען, פּלאַנצען.

צָנוּ'עַ, הם. (מ. צְנוּ'עִים). אַ שטילער, פֿרומער אָדער באַשיידענער מענש.

צְנוּ'עִידִיג, א. באַשיידען, זיטליך.

צְנוּ'עָה, הוו. (מ. צְנוּ'עוֹת). אַ באַשיידענע אָדער פֿרומע פֿרוי; אַ ריינע זיטליכע פֿרוי.

צְנִי'עות, הוו. כאַשיידענהייט, ריינ־קייט, זיטליכקייט.

צְנִי'עות'דיג, א. באַשיידען, זיט־ליך.

צ'עַר, המ. פּאַדרוס, שמערץ, קו־מער; מיטגעפיהל, מיטלייד. "מיט אַ נאַרר איז אַ'ן אויביגער צ ע ר" (שפּוו.).

צ'ער־בַּעֲלֵי־חַ'יים, המ. (תלמודיש). מיטלייד מיט לעבענדיגע בעשע־פעניסען.

צָ'פון, המ. נאָרד, נאָרדזייט.

צ'פונ'דיג, א. נאָרדליך, קעגען נאָרד.

צְפַנְ'יָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצײ־הונג פון צפניה.

צָ'רָה, הוו. (מ. צָ'רות). אונגליק, קאַטאַסטראָפע, אָנשיקענים; נויט, פיין. זיין אויף צ ר ו ת, זיין אין גרויסער נויט. "אבי יאָהרען צ ר ו ת קומען אליין" (שפּוו.). "דער ים איז אָהן אַ גרונד און אידישע צ ר ו ת אָהן אַ ברעג" (שפּוו.). "די האלבע וועלט לעבט ווי שררות די אַנדערע לעבט אין צ ר ו ת" (שפּוו.). "דער טויט דערלייזט פון אַלע צ ר ו ת" (שפּוו.). "הוליע קבצן צ ר ו ת קאָסטען קיין געלט ניט" (שפּוו.). "וואָס ירש'ען אידען צ ר ו ת און מערידען" (שפּוו.). "שלאָף זועסטו די צ ר ו ת פאַר־געסען" (שפּוו.). "צ ר ו ת נעה־מען אראָפּ דעם קאָפּ" (שפּוו.). "צ ר ו ת לעגען זיך צוערשט אויפ'ן פּנים (שפּוו.).

צָ'רָה'דיג, א. טרויעריג, שלעכט, יאָמערליך.

צרו'פים, מ. מיסטישע ציזאַמענ־שטעלונגען פון געוויסע הייליגע בוכשטאַבען אָדער ווערטער פאַר קאַבאַליסטישע צוועקען.

צָ'רות־צרו'רות, מ. גרויסע ליידען.

צָרְ'כֵי־צִ'בּור, מ. (תלמודיש). די באַדערפעניסען אָדער אינטע־רעסען פון דער געמיינדע אָדער פון דעם כלל.

צָרְ'כֵי־רַ'בִּים, מ. "די באַדאַרפע־ניסען פון פיעלע", די אינטערעסען פון כלל.

צָרַ'עַת, הוו. (מ צָרַ'עַתיען) "אויסשלאַג פוי קרעץ", אנשיסע־נים.

ק.

ק, המ. דער נײַנצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען געדעכנט אלס 100. זעה קוף.

קאַטאָוועס, הוו. זעה כּתָ'בות.

קַב־הַיָ'שָר, המ. "די ריכטיגע מאָס" דער נאָמען פון אַ געוויסען אידי־

שען מאָראַל־בוך פּיעל געלעזען צווישען פאָלק.

קִבּוּץ, הם. (מ. קִבּוּצִים). פאַרזאַמלונג; געמיינדע.

קֻבּוּץ, הם. (מ. קֻבּוּצִען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "ֻ" אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי "או". זעה שׁוּרֶק.

קְבוּרָה, הוו. (מ. קְבוּרוֹת). באַערדיגונג. "אז מע קומט נאָך ירושה מוז מען אָפּט באַצאָהלען די קבורה" (שפּוו.).

קַבָּלָה, הוו. (מ. קַבָּלוֹת). קוויטונג; זאָגע, טראַדיציאָן; דער נאָמען פון אַ געוויסער מיסטישע פילאָזאָפיע (ביי אידען); אַ פּאַפּיער אָדער אַטעסטאַט אויף שחיטה; דאָס נעהמען.

קַבְּלָן, הם. (מ. קַבְּלָנִים). אַ נעהמער.

קַבָּלַת־הַתּוֹרָה, הוו. (דעם אידישען פאָלק׳ס) אָננעהמונג פון דער תורה.

קַבָּלַת־פָּנִים, הם. (תלמודיש). אויפנאַהמע (פון אַ גאַסט); די פאַרזאַמלונג פון די געסט אין דעם חתן׳ס הויז פאַר דער חופּה.

קַבָּלַת־קִנְיָן, הם. "די אָננעהמונג פון דעם קויף", די באַפעסטיגונג פון אַ׳ן אָפּמאַך דורך דעם וואָס די באַטרעפענדע פּעַרזאָנען נעהמען איטליכער אָן מיט דער האַנד דעם ברעג פון אַ טיכעל; דער ערשטער אָפּמאַך פון אַ שדוך.

קַבָּלַת־שַׁבָּת, הם. "די אויפנאַהמע פון שבת", די תפלות וועלכע מע זאָגט אין שׁוּהל פרייטאָג־צו־נאַכט באַגריסענדיג דעם שבת.

קַבְּצָן, הם. (מ. קַבְּצָנִים). אַ בעטלער, אַ שנאָרער; אַ׳ן אָרעמאַן. "אַ קבצן איז אַ בעל־צדקה אויף אַ פרעמדען׳ס קעשענע" (שפּוו.). "אַ קבצן איז די בעסטע שמירה" (שפּוו.). "ביי אַ קבצן וואַקסען די קינדער געדיכטער" (שפּוו.). "מעהר קבצן מעהר הוליאַק מעהר נגיד סוויניאַק" (שפּוו.).

קַבְּצָנוּת, הוו. אָרעמקייט.

קַבְּצָנִטע, הוו. (מ. קַבְּצָנִטעס). זעה קַבְּצָן.

קַבְּצָנְען, צש. שנאָרען, בעטלען.

קֶבֶר [קֵבֶר], הם. (מ. קְבָרִים, קְבָרוֹת). גרוב, טויטענגרוב; גראָב. רייסען קברים, מאַכען געוואַלדען, איינלענען וועלטען. אויף אַ באָבע׳ס קבר, פאַרלאָרען, פאַרפאַלען. קריכען אויף פרעמדע קברים, געהן אַהין וואו מע באַלאַנגט ניט. "אויף פרעמדע קברים וויינט מען זיך די אויגען ניט אויס" (שפּוו.).

קֶבֶר [קֵבֶר]־אָבוֹת, הם. (תלמודיש). דער אָרט וואו עלטערען זיינען באַגראָבען. געהן אויף קבר־אבות, באַזוכען דעם גראָב פון געשטאָרבענע עלטערען אָדער פאַרוואַנדטע און דאָרט זאָגען געוויסע געבעטען.

קֶבֶר [קֶ׳בֶר]־יִשְׂרָ׳אֵל, א קבר אויף א אידישען בית-עולם. „זאָלסט צו קבר-אבות ניט קומען" (פלוכ=וואָרט).

קֶבֶר [קֶ׳בֶר]־שטיבעל, הז. (מ. קֶ׳בֶר־שטיבלעך). א געמויערט שטיבעל אויף דעם גראָב פון א טויטען, וואו די באזוכער געהן אריין צו זאָגען תפלה.

קְבָ׳רוֹת־בלעטלעך, הז. מ. „גראָב=בלעטלעך", גראָע האָאר.

קְבָ׳רוֹת־מאַן, המ. (מ. קְבָ׳רוֹת־לייט). איינער וועלכער איז אָנ=געשטעלט צו גראָבען קברים אָדער אכטונג צו געבען אויפ'ן בית־עולם.

קְבָ׳רוֹת־שטיבעל, הז. (מ. קְבָ׳רוֹת־שטיבלעך). א הויז אויפ'ן בית־עולם וואו מע פיהרט אריין דעם טויטען איידער ער ווערט בעער=דיגט און וואו דער קברות מאַן וואָהנט געוועהנלוך.

קְבָ׳רוֹתניק, המ. (מ. קְבָ׳רוֹתניקעס). זעה קְבָרוֹת־מאַן.

קַבְּ׳רָן, המ. (מ. קַבְּרָ׳נִים). טויטענ=גרעבער.

קַבְּרָ׳ניש, א. באלאַנגענדיג צו א קברן.

קִ׳דוּש, המ. „הייליגונג", דאָס גע=בעט וואָס מע זאָגט אום שבת און אום יום=טוב איבער ברויט אָדער וויין אייגווייהענדיג דעם פייערטאָג. מאַכען קדוש, זאָ=גען דאָס געבעט פון קדוש. „ניט טויגען ניט צו קדוש ניט צו הבדלה" (ווער.).

קָ׳דוֹש, המ. (מ. קְדוֹ׳שִׁים). „א הייליגער", א מארטירער; א'ן אונשולדיג ערמאָרדעטער. מאַכען פאר א קדוש, מערדערן אָדער מערדערליך שלאָגען. שפּרינגען קדוש צו, האלטען הייליג, פארגעטערען.

קִ׳דּוּש־הַחוֹ׳דֶש, המ. (תלמודיש). די איינווייהונג פון דעם מאָנאַט, קדוש=לבנה (ווז.).

קִ׳דּוּש־[הַשֵׁם] הַשֵּׁם׳, המ. (תלמו=דיש). הייליגונג פון גאָט'ס נאָמען, מארטירערטהום. אויף קדוש־השם, אויף גאָט'ס בעראָט.

קָ׳דוֹש־וְטָ׳הוֹר, המ. (מ. קְדוֹ׳שִׁים־וּטְהוֹ׳רִים). א הייליגער און ריי=נער מאַן.

קִ׳דּוּש־חַ׳לָּה, הוו. (מ. קִ׳דּוּש־חַ׳לּוֹת). דאָס ברויט איבער וועל=כען מע זאָגט דאָס געבעט פון קדוש.

קִ׳דּוּש־לְבָ׳נָה, המ. „די איינווייהונג פון דער (נייער) לבנה", דאָס גע=בעט אין וועלכען אידען ווייהען איין די געבורט פון דער נייער לבנה שטעהענדיג אונטער דעם פרייען הימעל מיט דעם געזיכט קעגען איהר.

קְדוּ׳שָׁה, הוו. (מ. קְדוּ׳שׁוֹת). היי=ליגקייט; א געוויסע תפלה פון שמונה־עשרה אין וועלכער מע הייליגט דעם נאָמען פון גאָט. א הויכע קדושה, א געוויסע פארקירצטע פאָרמע פון דאַוונען שמונה־עשרה פאר'ן עמוד, ווען דער חזן זאָגט בלויז ביז קדושה.

קְדוֹ'שִים, הוו. דער נאָמען פון דער דריי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

קדו'שין, המ. מ. "הייליגונגען", טרויאונג, הייראַטה־צערעמאָניע. געבען קדושין, אויספיהרען די הייראַטה־צערעמאָניע.

קדו'שין־פינגערל, הו. דער רינג וועלכען דער חתן גיט דער כלה צו די קדושין.

קַדַחַת [קַדָ'חַת], הוו. פיעבער. געבען קדחת, גאָרנישט געבען. קדחת מיט כשר'ע פעדים, גאָרנישט מיט גאָרנישט. "עס וואַרפט איהם ווי אין גיין־יאַהרי־גער קדחת" (ווער.). "אז מע לעגט אריין קדחת נעהמט מען ארויס קרענק" (שפוו.). "מאַיאָווע קדחת אין גוט יענער זאָל עס האָבען" (שפוו.). "מיר קדחת אבי איהם צו להכעיס" (שפוו.).

קַדַחַת [קַדָ'חַת]־רְבִי'עִית, הוו. א פיעבער וועלכער ווידערהאָלט זיך אלע פיער טעג.

קַדַחַת [קַדָ'חַת]־שְׁלִי'שִׁית, הוו. א פיעבער וועלכער ווידערהאָלט זיך אלע דריי טעג.

קַ'דִיש, המ. (מ. קַדִי'שִים). א גע־וויסעס געבעט וואָס דער זוהן אָדער א'ן א־דער מענליכער פאַר־וואַנדטער פון דעם געשטאָרבענעם זאָגט אין פערלויף פון דעם טרויער־יאָהר און אין דעם טאָג פון יאָהר־צייט; א זוהן.

קַדִיש'ניק, המ. (מ. קַדִיש'ניקעס). א זוהן וועלכער זאָגט קדיש אין פערלויף פון טרויער־יאָהר נאָך זיין פאָטער.

קַדְ'מוֹן, המ. (מ. קַדְמוֹ'נִים). "א פאַרצייטיגער", א פילאָזאָף אָדער געלעהרטער פון פאַרצייטען. פון קדמונים אָן, פון די פריה־סטע צייטען.

קָ'דָר, המ. (מ. קָדָ'רִים). א טאָפּער; איינער וועלכער שפּרעכט אָפּ קראַנקהייטען, א זנאַכער.

קֹ'דֶש, זעה קוֹ'דֶש.

קְדֵ'שָה, הוו. הורר, גאַסענפרוי.

קָדְ'שֵׁי־קָדָשִׁים [קָדְ'שֵׁים], המ. (תלמודיש). "דאָס הייליגסטע פון די הייליגע", דאָס אינעווייניגסטע און הייליגסטע צימער פון דעם בית־המקדש וואו עס זיינען גע־שטאַנען די כרובים און וואו בלויז דער כהן־גדול און נאָר אום יום־כפור פלעגט מעגען אריינגעהן.

קֳדָשִׁים [קָדָ'שִׁים], המ. "הייליגע זאַכען", די פינפטע אָפּטהיילונג פון תלמוד (ווז.) וועלכע ענט־האַלט די געזעצען וועגען הייליגע זאַכען, קרבנות א. ד. ג.

קֳדָשִׁים [קָדָ'שִׁים] קַ'לִים, מ. (תל־מודיש). (אייגענטליך: "הייליג־קייטען פון א גרינגען גראַד"). דער נאָמען פון א געוויסען שפּיעל וועלכער געהט צו אויף דער פאָל־גענדער אָרט: איינער פון די טהיילנעהמער אין דעם שפּיעל מיט פאַרבונדענע אויגען בויגט זיך איין און איינער פון די מיטשפּיעלערס גיט איהם א פּאַטש אויפ'ן הינטען. דער געפּאַטשטער מוז דאַן טרעפען

ווער עס האָט איהם געפּאַטשט, אויב ער טרעפט דעם ריכטיגען מוז יענער פּאַרנעהמען זיין פּלאַטץ א. א. וו.

קְהִי'לָה, הוו. (מ. קְהִי'לוֹת). זעה קְהִ'לָה.

קָ'הָל, הם. פאַרזאַמלונג, געמיינדע; אַ אידישע געמיינדע; די פאָרשטעהער פון דער געמיינדע. "ווער עס גיט ניט צו קהל האָט ניט מיטצורײדען ביי קהל" (שפּוו.). "מיט קהל איז זיך שלעכט צו משפט'ען" (שפּוו.). "קהל איז ניט קיין גזלן" (שפּוו.). "קהל קריגט זיך און דעם שמש שמייסט מען" (שפּוו.). "קהל'ס קערבעל האָט אין זיך אַ מאַגנעט" (שפּוו.).

קָ'הָל־שטיבעל, הז. (מ. קָ'הָל־שטיבלעך). דאָס צימער וואו די די פאָרשטעהער פון אַ אידישער געמיינדע האַלטען זייערע באַראַטהונגען.

קָ'הָל־שַמָּש [שַ'מָש], הם. (מ. קָ'הָל־שַמָּשִים [שַמָ'שִים]). אַ באַדיענטער פון קהל.

קְהִלָּה, הוו. (מ. קְהִ'לוֹת). אַ (אידישע) געמיינדע.

קְהִ'לה־קדו'שָה, הוו. "אַ הייליגע געמיינדע", אַ אידישע געמיינדע.

קָ'הָל'סמאַן הם. (מ. קָ'הָל'סלייט). איינער פון די פיהרערס פון אַ אידישער געמיינדע.

קָ'הָל'ען־זיך, צוו. זיך מישען אין קהל'שע זאַכען.

קָ'הָלִ'יש, א. באַלאַנגענדיג צו דער געמיינדע. אַ קהל'שער יורש, איינער וועלכער דענקט אַז אַלצדינג וואָס האָט קיין אייגענטהימער ניט געהערט צו איהם. "אַ קהל'שע קליאַטקע" (פאַרעכטליך. געזאָגט אויף איינעם וועלכער איז אַ טהוער אין געמיינדעזאַכען פאַר אייגענע נוצען).

קֹהֶ'לֶת, אנם. דער נאָמען פון דעם פאַרפאַסער פון אַ געוויסען ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט לעהרזאַצען, לעבענס־רעגעלען און מאָראַל־לעהרען און רופט זיך מיט דעם זעלביגען נאָמען (מע פלעגט גלויבען אַז קהלת איז בלויז אַ'ן אַנדער נאָמען פון דעם קעניג שלמה).

קוֹבֵ'עַ־זיין, צא. באַשטימען.

קוֹ'דֶם, או. פריהער, פאַר אַלצדינג, ערשטענס.

קוֹ'דֶם־הַמַעֲ'שֶׂה, או. פאַר דער זאַך, איידער די זאַך האָט פּאַסירט.

קוֹ'דֶם־כֹּל [כָּל], או. פאַר אַלצדינג, איידער אַלצדינג.

קוֹ'דֶם־כָּל־דָ'בָר, או. פאַר יעדער זאַך, צום אַללערערשטען.

קוֹ'דֶם־לַ'כֹּל, או. איידער אַלצדינג. "קודם־לכל איז גוט שהכל" (שפּוו.).

קוֹ'דֶש, א. הייליג.

קוֹ'דֶש־קָדָ'שִים, א. זעהר הייליג, אַם הייליגסטען.

קוֹ'טֶב, הם. "דער אַקס", דער קערן, דער עקר.

קול [קָל], המ. (מ. קו'לות). שטים; הויכע שטים; געשריי, ליאַרם; אַ קלאַנג. "רעדען אויפ'ן קול". "מאַכען קולות". "עס איז אַרוים אַ קול אין שטאָדט". אויבער-קול, אויבערסטער טענער. אונטער-קול, באַס-שטים. ביי-קול, הויכע דינע שטים, פאַלצעטאַ. "אַ חזן אָהן אַ קול איז ווי אַ שאָף אָהן וואָלל" (שפּוו.).

קול־בְּ'כִי, המ. אַ וויינענדיגע שטים.

קו'ל [קָל]־נְגִי'נָה, המ. אַ שטים צו זינגען, אַ שטים.

קול־קו'רֵא, המ. (ביבליש). "אויסרופענדע שטים", אויפרוף, פּראָקלאַמאַציאָן.

קו'לָא, הוו. (מ. קו'לות), (תלמודיש). "פאַרגרינגערונג", אַ מילדע אָדער פאַרלייכטענדע אויסטייטשונג פון אַ דין.

קו'לות־וּבְרָ'קִים, מ. (ביבליש). "(דונער-) קלאַנגען און בליצען", ליאַרעם און געפילדער.

ק'לי'כעל [קעל'כעל], הו. (מ. קו'לי'כלעך [קעל'כלעך]). אַ שטימעלע. זעה קול.

קו'לֵי־קו'לוֹת, מ. (תלמודיש). הויכע געשרייען.

קוֹמְמִ'יּוּת, או. אויפגעשטעלט, שבאָלץ אויפגעשטעלט.

קונְ'דס *, המ. (מ. קונְדְ'סִים). יונגאַטש, שטיפער (דאָס העברעאיש וואָרט "קונדס" פון נאָכביבלישען אורשפּרונג הייסט "אַ דראַנג" און ס'איז מעגליך אַז די באַדייטונג וועלכע דאָס וואָרט האָט אין אידיש האָט זיך ענטוויקעלט דערפון. אַנדערע באַהויפּטען אַז דאָס וואָרט איז פּויליש, באַדייטענדיג: "אַ הונד", און האָט אין מעהרצאָהל אַנגענומען אַ העברעאישע פאָרמע).

קו'נֶה, המ. (מ. קו'נִים). קויפער, קונד.

קו'נֶה־זיין, צא. זיך איינקויפען, ערווערבען, קריגען.

קו'נֶה־הַכֹּ'ל, המ. (ליטורגיש). איינער וועלכער קויפט אַלצדינג.

קו'נֶהיטע, המ. (מ. קו'נֶהי'טעס). אַ קויפערין אַ קונד.

קו'נֶה־זְכוּת־זיין, צש. זיך ערווערבען דאָס רעכט.

קו'נֶה־שֵׁם [שֶׁם]־זיין, צש. ערווערבען אַ נאָמען, זיך מאַכען באַריהמט.

קונְ'טְרֵס *, המ. (מ. קונְ'טְרָסִים). אַ געשריבענער אָדער געדרוקטער בויגען פּאַפּיער; אַ בראָשורקע.

קוּף, המ. (מ. קי'פ'ען). דער נאָמען פון דעם נייצעהנטען בוכשטאַב (ק) פון דעם אידישען אלף-בית.

קו'רֵעַ־זיין, צש. איינרייסען (דאָס קלייד אין צייכען פון טרויער); צא. צורייסען. מע דאַרף דאַרויף קורע זיין, עס איז אַ שרעקליכע זינד אָדער פאַרברעכען.

קַטֵ'גוֹר, המ. דער באַשולדיגער, דער באַשולדיגענדער ענגעל.

קְטוֹ'רֶת, הוו. ווייהרויך; דער טהייל פון דעם מאָרגענדיגען דאַווענען וואו עס ווערען אויסגערעכענט די פאַרשיידענע קרייטעכצער און

געווירצען וואָס פלעגען געברויכט ווערען אין דער צובאַרייטונג פון ווייהרויך פאַרצייטען אין בית־המקדש. "אין די קטורת איז דאָ חֶלְבְּנָה (אַ געוויסע קרייטעכץ וואָס האָט געהאַט אַ שלעכטען גע־רוך און איז דאָך געברויכט גע־וואָרען אין דער מישונג פון ווייה־רויך)" (שפוו.).

קָ'טָן, המ. (מ. קְטַ'נִים). אַ קליי־נער, אַ אינגעל, אַ ניט־מינדיגער.

קַטְ'נוּת, הוו. אַ קלייניגקייט.

קַטְ'נוּת־דְמוֹ'חִין, הוו. (קאַבאַליס־טיש). קליינקעפּעלדיגקייט.

קְטַ'נֵי־אֲמָ'נָה, המ. מ. (תלמודיש). וועניג גלויבענדע, צווייפלערס.

קִטְ'נִיּוֹת, מ. אַרבעס. געברויכט אין דעם ווערטעל: "אלערליי מיני קטניות", ד. ה. אלערליי זאַכען.

קְטַ'נִים, המ. מ. זעה גְדָ'לִים־קְטַ'נִים.

קִטְ'רוּג, המ. באַשולדיגונג, אָנ־קלאַגע (פאַר דעם הימלישען גע־ריכט).

קִי'בּוּץ, המ. (מ. קִיבּוּ'צִים). זעה קְ'בּוּץ.

קִי'דוּשׁ, זעה קְ'דוּשׁ.

קִידוּ'שִׁין, זעה קְדוּ'שִׁין.

קְ'יוּם, המ. פעסטקייט, דויערהאַפ־טיגקייט, באַשטאַנד.

קִי'חָה, הוו. דאָס צונעהמען דאָס קינד פון דעם ג'פאַטער'ס הענד ביי דער צערעמאָניע פון באַשניי־דונג.

קִי'מָא־לָן, המ. (תלמודיש). "אונז איז באַשטימט", דער בעטראַג, די סומע.

קַ'יִן, אנמ. דער נאָמען פון אָדם'ס ערשטען זוהן וועלכער האָט ער־מאָרדעט זיין אינגערען ברודער הבל; ברודער־מערדער (מ. קַ'יִנִים). "קין (קייען) איז ניט הבל", ד. ה. עסען איז ניט קיין פוסטע זאַך (ווערטעל. געבויט אויף דעם וואָרט־שפּיעל צווישען "קין" און "קייען" און אויף די צוויי־דייטיגקייט פון דעם וואָרט "הבל", ווז.).

קִי'נָה, הוו. (מ. קִי'נוֹת). אַ קלאָג, אַ קלאָגליעד; איינס פון די קלאָג־געבעטען וואָס אידען זאָגען אום תשעה־באב; דאָס בוך וואָס ענט־האַלט די קינות.

קֵי'סָר, המ. (מ. קֵיסָ'רִים). קייזער, קעניג.

קִינְ'יָן, זעה קִנְ'יָן.

קִיצְ'בָה, זעה קִצְ'בָה.

קִי'צוּר, זעה קִ'צוּר.

קִירְ'בוּת, זעה קְרְ'בוּת.

קִי'שׁוּי־, זעה קִ'שׁוּי־.

קַל, המ. (מ. קַ'לִים). אַ'ן אויסגע־לאַסענער מענש.

קַל־וָחוֹ'מֶר, המ. (מ. קַל־וָחוֹ'מֶרִים). (תלמודיש). דאָס דרינגען פון דעם גרינגען אויף דאָס האַרבערע, אָדער פון דעם קליינעם אויף דאָס גרויסע אָדער פאַרקעהרט — איינע פון די דרייצעהן הויפּט־מעטהאָדען

פון דער תלמודישער לאָגיק. די אַרט פון דעם דרינגען איז פאָלגענדע: "אויב אַ קינד וואָס איז שוואַך קען עס טהאָן קען עס אַ דערוואַקסענער וועלכער איז שטאַרק געווים טהאָן".

קַל־שֶׁבְּקַ׳לִים, הם. (תלמודיש). אַ זעהר אויסגעלאַסענער מע:ש.

קלאָמפּערשט. קלאָמפּערשטען, או. זעה כְּלוֹ׳מֶ׳רשט.

קַ׳לוּת־דַּ׳עַת, הוו. (תלמודיש). לייכטזיניגקייט.

קַ׳לוּת־ראש [רָאש], הוו. (תלמודיש). לייכטזיניגקייט, פאַרשייטקייט.

קְלִי׳פָּה, זעה קְלִ׳פָּה.

קְלָ׳לָה, הוו. (מ. קְלָ׳לוֹת). אַ פלוך. שילטען מיט טויטע קללות, שטאַרק פלוכען.

קְלָ׳לֶהין, צש. שילטען, פלוכען.

קְלָ׳לוֹת־וַחֲרָמוֹת [וּחְרָ׳מוֹת], מ. פלוכען און שילט=ווערטער.

קְלַסְ׳תָּר־פָּ׳נִים, הם. (תלמודיש). געזיכט, אויסדרוק פון געזיכט.

קְלִ׳פָּה, הוו. (מ. קְלִ׳פּוֹת). אַ בייזער גייסט; אַ צוצעפּעניס, אַ׳ן אָנשיקעניס; אַ מענש פון וועלכען מע קען ניט לויז ווערען.

קַלְ׳פִּי [קַלְ׳פִּי], הוו. (תלמודיש). דאָס קעסטעל וואו מע וואַרפט אַריין די שטים=צעטלעך ביי אַ וואַהל; וואַהל, אָפּשטימונג (פאַר בעאַמטע פון דער געמיינדע).

קֶ׳מַח־פֶּ׳סַח, הם. פסח׳דיג מעהל; מעהל וואָס מע שענקט אָרעמע לייט אויף פסח.

קַמֵ׳יעַ, הוו. (מ. קַמֵ׳יעוֹת). אַ שטיקעל פּאַפּיער אָדער פּאַרמעט אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען געוויסע הייליגע מיסטישע ווערטער און בוכשטאַבען; אַלס אַ באַשיצונג קעגען קראַנקהייטען, אונגליקען אָדער בייזע גייסטער.

קְמִ׳יצָה, הם. דער צווייטער פינגער פון דעם קלענסטען.

קָ׳מַץ, הם. (מ. קָ׳מַציען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל-צייכען "ָ", געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען ווי "אָ" אין "גאָט". "אז דער שלימזל וויל מאַכט ק מ ץ בית בע" (שפּוו.).

קַמְ׳צָן, הם. (מ. קַמְצָ׳נִים). אַ קאַרגער.

קַמְצָ׳נוּת, הוו. קאַרגשאַפט.

קַמְ׳צָניטע, הוו. (מ. קַמְ׳צָניטעס). זעה קַמְ׳צָן.

קַמְצָ׳נייש, א. קאַרג.

קַ״ן, צ. הונדערט און פופציג.

קִנְ׳אָה, הוו. (מ. קנ׳אוֹת). נייד, ניט=פאַרגינערײַ.

קִנְ׳אָה־שִׂנְ׳אָה, הוו. (מ. קִנְ׳א׳ת־שִׂנְ׳אוֹת). נייד און האַס, פיינדשאַפט.

קִנְ׳אָהדיג, א. נײדיש, ניט-פאַרגינענדיג.

קַנָ׳אִי, הוו. (מ. קַנָ׳אִים). אַ פאַנאַטיקער.

קְנוּנְ'יָא, הוו. (מ. קְנוּנְ'יוֹת). א'ן אָפּמאַך צווישען צוויי אָדער מעהרערע פּערזאָנען צו באַשווינדלען אימיצען, אַ שווינדעל.

קִנְ'יָה, הוו. (מ. קִנְ'יוֹת). א'ן איינקויף.

קִנְ'יָן, הם. (מ. קִנְ'יָנִים). איינקויף; קבלת־קנין (ווז.).

קַנְ'יִיען, צא. (וואולגאַר). קויפען.

קְנָס [קְנַס], (מ. קְנַ'סִ'ען). שטראָף, באַשטראָפונג, שטראָף־געלט.

קְנָס [קְנַס]־מאָהל, הוו. פאַרלאָבונגס-מאָהלצייט. זעה פאַר־קְנַ'ס'ען.

קַנְ'ס'ען, קַנְ'ס'ענען, צא. שטראָפען, באַשטראָפען.

קְעָ'רָה, הוו. (מ. קַעָ'רוֹת). אַ שיסעל וואָס מע שטעלט ערב־יום־כפור אין שוהל ביי דער טהיר און אין וועלכען די וואָס קומען דאַוונען וואַרפען אַריין נדבות.

קַפְּ'דָן, הוו. (מ. קַפְּדָ'נִים). אַ קאַפּריזנער בייזער מענש.

קְפִי'צַת־הַדֶּ'רֶךְ, הוו. (תלמודיש). דאָס אַריבערשפּרינגען אַ גרויסע שטרעקע אין איין מאָמענט (דורך וואונדער־קראַפט).

קַפְּרִי'סִינְ'דִיג, א. צאַצקעדיג, אויסגעצייכענט. זעה יֵין־קַפְרִי'סִין.

קֵץ [קֶץ], הם. דאָס ענד (פון גלות).

קַ'צָב, הם. (מ. קַצָ'בִים). אַ פליישער. "אַ קצב בעט אויף כשר און אַ בעדער בעט אויף טרף" (שפּוו.).

קִצְ'בָה, הוו. (מ. קִצְ'בוֹת). רעגעלמעסיגע געלט־שטיצע וועלכע מע גיט א'ן אָרעמאַן, אַ פּענסיע.

קַצָ'בוּת, הוו. די אַרבייט אָדער דאָס געשעפט פון אַ קצב.

קַ'צָב'טע, הוו. (מ. קַ'צָב'טעס). די פרוי פון אַ קצב.

קַצָ'בִ'יש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ קצב אָדער צו דעם געשעפט פון אַ קצב.

קִ'צוּר, הם. פאַרקירצונג.

קִצוּר־הַדָ'בָר, הם. די פאַרקירצונג פון דער זאַך, די עסענץ פון דער זאַך.

קִ'צוּר־יָמִים, הם. "פאַרקירצונג פון טעג", קורצע יאָהרען.

קָ'צִין, הם. (מ. קְצִי'נִים). רייכער מאַן; מאַגנאַט. "אַ קצין האָט תמיד אַ שענע טאָכטער" (שפּוו.).

קְצַת־חוֹ'לֶה, הם. אַ לייכט־קראַנקער, אַ קרענקליכער.

ק"ק, קְהִ'לָה־קְדוֹ'שָׁה (ווז.).

קַרָ'אִי, הם. (מ. קַרָ'אִים). א'ן אַנהענגער פון אַ געוויסער סעקטע וועלכער האָט זיך אָפּגעטהיילט פון דעם אידישען פאָלק אין אַכטען יאָהרהונדערט און וועלכע גלויבט נאָר אין תורת־משה אָבער ניט אין תלמוד, אַ קאַראַאים.

קִרְ'בוּת, הוו. פריינדשאַפט, פריינדליבקייט.

קָרְ'בָּן, הם. (מ. קָרְבָּ'נוֹת). א'ן אָפּפער.

קָרְ'בַּן־מִנְ'חָה, הם. (ביבליש). גע=

שאַנק=אָפּפּער, שפּייז=אָפּפּער; דער נאָמען פון אַ געוויסער אויסגאַבע פון סדור מיט העברעאישען טעקסט און אידישער איבערזעצונג הויפּט=זעכליך געמאַכט פאַר פרויען (מ. קָרְ'בַּן־מִנְ'חָהים).

קְרוּ'אִים, מ. די אייינגעלאַדענע, די געסט.

קָ'רוֹב, הם. (מ. קְרוֹ'בִים). אַ פאַר=וואַנדטער; דאָס וואָרט ווערט אויך אָפט געברויכט ווען מע ווענדט זיך צו איינעם וועמען'ס נאָמען מע ווייס ניט: "וואָס מאַכט איהר רב קרוב?". "אַ גוטער שכן איז בעסער ווי אַ שלעכטער קרוב" (שפּוו.).

קָ'רוֹב, א. נאָהנט.

קָ'רוֹב־לְמַלְ'כוּת, הם. (מ. קְרוֹ'בִים־לְמַלְכוּת). (תּלמודיש). איינער וועלכער שטעהט נאָהנט צום קי=ניג, איינער וועלכער האָט אַ'ן איינפלוס אין קיניגליכען הויף.

קָ'רוֹב־לְמֶ'קַח, א. נאָהנט (צו דער אָפּשליסונג) פון אַ האַנדעל. עס איז קרוב למקח, עס האַלט נאָהנט דער ביי, עס געהט אויף אַ גאַנג.

קְרוֹ'בָה, הוו. (מ. קְרוֹ'בוֹת). אַ פאַרוואַנדטע.

קְרוֹ'בָה'טע, הוו. (מ. קְרוֹ'בָה־טעם). זעה קְרוֹ'בָה.

קְרוֹ'בָה'שאַפט, הוו. פאַרוואַנד=שאַפט.

קְרוּ'ע־בְּלוּ'יע, (ענטוועדער פון קְרוּע־וּבָלוּי אָדער קְרוּעֵי־בְּלוֹיי)

א. צוריסען און צושליסען, זעהר אָפּגעריסען.

קֹ'רַח, אנם. אַ געוויסער מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט זיך געבונטעוועט געגען משה'ן און איז באַשטראָפט גע=וואָרען דערמיט וואָס די ערד האָט זיך פּלוצלונג אויפגעעפענט און האָט איינגעשלונגען איהם מיט זיינע אנהענגער (דער תלמוד דערצעהלט אויך אַז קרח איז גע=ווען זעהר רייך); הוו. דער נאָמען פון דער אַכט און פערציגסטער סדרה (ווז.). געהן אַלס קרח, איינגעזונקען ווערען. "רייך ווי קרח". "קרח'ס אוצרות".

קֶ'רִי, הם. זעה שִׁכְ'בַת־זֶ'רַע.

קְרִי, הם. "לעז", אַ וואָרט וואָס ווייזט אָן ווי מע דאַרף לעזען אַ טעקסט (אַנדערש ווי עס ווערט געשריבען). זעה כְּתִיב.

קְרִי'אַת־הַתּוֹ'רָה, הוו. דאָס לייענען פון דער תורה אין שוהל.

קְרִיאַת־שְׁמַע [קְרִי־שְׁמַע], הוו. (תל=מודיש). "דאָס לעזען פון שמע", געוויסע זאַצען פון דער תורה וועלכע הויבען זיך אָן מיט די ווערטער: שְׁמַע יִשְׂרָ'אֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵ'ינוּ יְהוָֹה אֶ'חָד (הער צו ישראל גאָט אונזער האַרר, איז דער איינציגער גאָט) און וועלכע ווערען געזאָגט אין מאָרגענדיגען און אָבענדיגען דאַוונען און אויך פאַר'ן שלאָף (אַלס אַ באַשיצונג קעגען בייזע נאַכט=גייסטער). "האָסט מורא טאָ לייען קריאת־שמע" (ווער.).

קְרִי׳עָה, הוו. דער ריס אין די קליידער וועלכען מע מאַכט ביי אידען אין טרויער נאָך אַ נאָהנ־טען טויטען. רייסען קריעה, איינרייסען די קליידער נאָך אַ טויטען; אַרבייטען זעהר שווער. „דער מענש האָט צוויי ברירות אָדער קריעה צו רייסען אָדער פאַרשוואַרצט צו ווערען" (שפוו.).

קְרִי׳עַת־יַם־סוּף, הוו. (תלמודיש). די צושפּאַלטונג פון דעם רויטען מעער ווען די אידען זיינען אַרויס פון עגיפּטען. אָנקומען מיט קריעת־ים־סוף, אָנקו־מען זעהר שווער.

קֶ׳רֶן, הם. קאַפּיטאַל. אַרויס מיט׳ן קרן, אַרויס מיט בלויז דעם (איינגעלעגטען) קאַפּיטאַל. „ביי איהם איז אַ קרן אַ שמעק טאַ־באַק". „דער אָרימאַן איז גערן אַז ער בלייבט ביים קרן" (שפוו.).

קֶרֶן־קַיֶּ׳מֶת, הוו. (תלמודיש). אַ שטענדיג־בלייבענדער קאַפּיטאַל, אַ פאָנד פון וועלכען די צינזען אָדער איינקונפטען געהען פאַר אַ וואָהלטהעטיגען צוועק.

קַרְ׳קַע, הוו. „ערד", פּלאַטץ פאַר בעערדיגונג.

קַרְקַשְׁ׳קָא*, (פון: קַרְקַשְׁתָּא). זעה כַּרְכַּשְׁ׳תָּא.

קָ׳שֶׁה, א. שווער (צו פאַרשטעהן).

קְ׳שׁוּי־אֵ׳בֶר, הם. די פאַרהאַרטונג פון דעם (מענליכען) גליעד.

קֻשְׁיָ׳א [קַ׳שְׁיָה], הוו. (מ. קֻשְׁיוֹת [קַ׳שׁוֹת]), (תלמודיש). אַ פראַגע. די פיער קשיות, די פיער פראַגען וועלכע מע זאָגט אין דער הגדה. „פאַרוואָס איז קיין קשיא ניט און וואָרום איז קיין תּירוץ ניט" (שפוו.). אַ קלאָץ־קשיא, אַ האַרבע פראַגע.

קֶ׳שֶׁר, הם. (מ. קְשָׁ׳רִים). אַ קנופּ (וואָס מע מאַכט אין די רצועות).

קֶ׳שֶׁר־שֶׁל־יַד [יָד], הם. דער קנופּ אין די רצועות פון די תפילין של־יד.

קֶ׳שֶׁר־שֶׁל־ראֹש [ראֹש], הם. דער קנופּ אין די רצועות פון די תפלין של־ראש.

קֶ׳שֶׁת, הם. (תלמודיש). „דער פיי־לענבויגען", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט כסלו. זעה מַ׳זָל.

ר.

ר, הם. דער צוואַנציגסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען געדעכענט אַלס 200. זעה רֵ׳יש.

ר׳, אב. רָ׳ב (ווו.).

ר׳־יַעֲ׳קֹב־מְשֻׁ׳לָם, (תלמודיש). רב יעקב מוז באַצאָהלען, ד. ה. דו

(איחר א. א. וו.) מוסט באצאָהלען. אורשפּרינגליך מיינט דער זאַץ: רב יעקב (אַ געוויכער געלעהרטער) זאָגט: אז ער (דער שאָדענפהוער פון וועלכען דאָרט האַנדעלט זיך) מוז באצאָהלען.

רְאוּ'בֶן, אנם. דער נאָמען פון דעם עלטסטען פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט ארויס פון ראובן.

רָ'אוּי, א. פּאַסיג, פעהיג, טויגליך, ווערטה.

רָ'אוּי־לְהוֹרָ'אָה, או. פעהיג צו פּסק'ען שאלות, פעהיג צו זיין אַ רב.

רְאִ'יָה, הוו. (מ. רְאִ'יוֹת). דאָס זעהן, די פעהיגקייט צו זעהן. קורצע ר א י ה, קורצזיכטיגקייט.

רְאָ'יָה, הוו. (מ. רְאָ'יוֹת). באוויז, צייכען.

רְאָ'יָה־לְדָ'בָר, הוו. (תלמודיש). אַ באוויז צו דער זאַך, אַ באוויז.

ראש [רָאשׁ], הם. קאָפּ; הויפּט, שפּיץ.

ראש־הַגוֹ'לָה, הם. (מ. רָאשֵׁי־הַגוֹ'לָה), (תלמודיש). דער פאָרשטעהער פון די אידען אין גלות (אזא אמט האָט עקזיסטירט אין די תלמודישע צייטען).

ראש־הַמְדַבְּ'רִים, הם. (מ. רָא'שֵׁי־הַמְדַבְּ'רִים), (תלמודיש). דער הויפּט־רעדנער, דער אָנפיהרער, דער רעדעל־פיהרער.

ראש־הַקָ'הָל, הם. (מ. רָא'שֵׁי־הַקָ'הָל). דער פאָרשטעהער פון דער געמיינדע.

ראש [רָאשׁ] הַשָּׁ'נָה, הם. (ביבליש). דער אָנהויב פון יאָהר, דער ערשטער און דער צווייטער טאָג פון מאָנאַט תשרי מיט וועלכע עס הויבט זיך אָן דאָס אידישע יאָהר און וועלכע ווערען באַטראַכט אלס זעהר הייליגע פייערטעג און אלס טעג אין וועלכע דאָס שיקזאַל פון איטליכען מענשען פאַר אַ גאַנץ יאָהר ווערט פאַרשריבען אין הימעל.

ראש־וְרִא'שׁוֹן, הם. דער הויפּט און דער ערשטער, דער אָנפיהרער.

ראש [רָאשׁ]־חוֹ'דֶשׁ, הם. (מ. רָא'שֵׁי־חֳדָ'שִׁים), (ביבליש). דער ערשטער טאָג אָדער די ערשטע צוויי טעג פון אַ אידישען מאָנאַט וועלכע זיינען האַלבע פייערטעג. בענשען ר א ש ־ ח ו ד ש, זאָגען אין דעם שבת פאַר ראש־חודש אַ געוויסע תפלה אין וועלכער מע בעט אויף אַ גליקליכען מאָנאַט. "ווען עס וועט זיין דריי טעג ר א ש ־ ח ו ד ש" (ווער. — ד. ה. קיין מאָל נים).

ראש [רָאשׁ]־חוֹ'דֶשׁ־געלט, הז. געלט־געשאַנק וואָס עלטערען שיקען ראש־חודש צו דעם לעהרער פון זייערע קינדער.

ראש־יְשִׁיבָה [רָאשְׁישִׁי'בָה], הם. (מ. רָאשֵׁי־יְשִׁיבוֹת [רָאשְׁישִׁי'בוֹת], (תלמודיש). דער הויפּט לעהרער אָדער דער פיהרער פון אַ העברעאישער תלמודישער שולע.

ראש־כֶּ'בֶשׂ, הם. אַ שעפּסען־קאָפּ (וועלכען עס איז איינגעפיהרט געוועזן צו עסען אום ראש־השנה).

ראשו־ורו׳בו, (תלמודיש). דער קאָפּ און דער גרעסטער טהייל פון קערפּער, דער גרעסטער טהייל.

ראשון, צ. (מ. ראשו׳נים). ער־שטער; איינער פון די גאָר פאר־צייטיגע ראבינישע אויטאָריטע־טען; דער ערשטער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. געבען ראשון, אויפרופען דעם ערשטען.

ראשי־פּרקים [פּרָ׳קים], מ. (תלמו־דיש). די ערשטע באדינגונגען אָדער דער ערשטער אָפּרייד אין אַ געשעפט אָדער הייראַטה־אָפּ־מאַך.

ראשי־תבות [תֵ׳בות], הנ. (מ. ראשי־תבו׳ת׳ען). איינער אָדער מעהרערע אָנפאַנג = בוכשטאַבען וועלכע שטעהען אָנשטאַט גאַנ־צע ווערטער.

ראשית, או. ערשטענס.

ראשית־חכמה, או. (ביבליש). "דער אָנהויב פון קלוגהייט", צום אַלער־ערשטען, איידער אַלצדינגג; הנ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען מאָראַל־בוך.

רב [רֶב], הנ. הערר. רב זרח, הערר זרח. "וואָס וועט זיין מיט כל־ישראל וועט זיין מיט רב־ישראל" (ווער. — ד. ה. וואָס וועט זיין מיט אַלעמען וועט זיין מיט איהם אויך).

רב [רָב], הנ. (מ. רבָ׳נים). אַ ראַ־בינער. "אַ פעטער רב און אַ מאָגערער גלח טויגען ביידע ניט" (שפּוו.). "ניין רבנים קענען קיין מנין ניט מאַכען און צעהן שוסטערס יאָ" (שפּוו.).

רב־הכו׳לל, הנ. אויבער־ראַבינער, אַ ראַבינער איבער מעהרערע גע־מיינדען.

רַבָּה־בַּר־בַּר־חָ׳נָה׳ס־געגנז, הנ. מ. (תלמודיש). די וואונדערליך גרויסע געגנז פון וועלכע אַ געוויסער רבה־בר־בר־חנה דערצעהלט אין תלמוד.

רבו׳נו־שֶׁל־עו׳לָם, הנ. (תלמודיש). האַרר פון דער וועלט, גאָט.

רבוש״ע, אב. רבו׳נו־שֶׁל־עו׳לָם (ווז.).

רבו׳תָא, הוו. (תלמודיש). גרויס־קייט, אויסצייכנונג, וואונדער. "עס איז קיין רבותא ניט", "וואָס איז די רבותא?".

רַבּוׄ׳תַי, אר. מיינע העררען.

רַבּו׳תים*, אר. זעה רַבּו׳תַי.

רַבִּי [רֶ׳בִּי], הנ. (געניטיוו: דעם־רֶ׳בִּין׳ס; מ. רַבֵּ׳יִים*). לעהרער; אַ גוטער איד.

רַבִּי [רֶבִּי]־געלט, הוו. לעהרר־געלט. באַצאָהלען גוטע רבי־געלט, באַצאָהלען טהייער פאר די ער־שטע ערפאַהרונג.

ר׳בִּים, מ. די פיעלע, די מאַיאָרי־טעט.

ר׳בים, הנ. "די פיעלע", דאָס פּובליקום; די מעהרצאָהל (אין גראַמאַטיק). "מיט אַ רבים טאָר מען זיך ניט אָנהויבען".

רְבִי'עִי, צ. דער פירטער, דער פירטער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. געבען רביעי, אויפרופען דעם פירטען.

רְבִי'עִית, הוו. קדתת־רביעית (ווז.); א געוויסע מאָס וואָס דער בעבער איבער וועלכען מע מאַכט קדוש מוז ענטהאַלטען.

רֶ'בִּייצִין, הוו. (מ. רֶ'בִּייצִינס). די פרוי פון א רב; א זעהר פרומע פרוי אָדער איינע וועלכע איז גוט געלערנט אין רעליגיאָנס־זאַכען. „אז דער מאַן איז א רב איז דאָס ווייב א רביצין" (שפוו.). „בעסער א זוהן א בעדער איידער א מאָכטער א רביצין" (שפוו.).

ר'בִית, הוו. פראָצענט, וואָכער.

ר'בָּן־שֶׁל־כָּל־בְּנֵי־הַגּוֹ'לָה, דער פאָרשטעהער אָדער דער גרעסטער פון אלע אידען אין גלות (עהרענטיטול אויף זעהר א גרויסען מאַן).

רַבֵּ'נוּ, הם. אונזער הארר (טיטול־וואָרט).

רַבֵּ'נוּ־תָּם־תְּפִ'לִין, מ. תפלין געמאַכט לויט די פאָרשריפטען פון א געוויסען אידישען געלעהרטען וועלכער איז באַקאַנט אין דער ראַביני'שער ליטעראַטור אלס „רבנו־תם" (די תפלין וועלכע ווערען געוועהנליך געטראָגען זיינען געמאַכט לויט די פאָרשריפטען פון דעם גרויסען געלעהרטען רש"י. די גאָר־פרומע אידען אום אויסצוקומען נאָך ביידע מיינונגע טהוען ביי'ם דאַווענען אָן צוערשט איין זאָרט תפלין און דאַן דעם אַנדערן).

רַבָּ'נוּת, הוו. דאָס אַמט פון א רב.

רַבָּ'נִי, הם. דער געלעהרטער (טיטול־וואָרט).

רַבָּ'נִים, הם. מ. זעה רָב.

רַבָּ'נִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון א רב אָדער פון רבנות. „מאַכען רבנישע העוויות".

רַבָּ'נָן־קַ'דִּיש, הם. א געוויסער קדיש אין וועלכען מע בעט אויך פאַר די געלעהרטע און וועלכען מע זאָגט געוועהנליך נאָך דעם ווי מע האָט אָפּגעלערנט א שטיק פון תלמוד. זאָגען רבנן־קדיש, אויפגעבען יעדע האָפנונג.

רֶ'בֶּ'על, הז. (מ. רֶ'בֶּ"לעך). א קליינער אָדער אונבאַדייטענדער רב.

רִבְ'קָה, אנוו. דער נאָמען פון איינער פון די אורמוטערס פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון יצחק'ן.

רַגְ'זָן, הם. (מ. רַגְזָ'נִים). א בייזער צאָרניגער מאַן.

רַגְ'זָנִיטע, הוו. (מ. רַגְ'זָנִיטעס). זעה רַגְזָן.

רֶ'גִיל, הם. א געניטער, א'ן ערפאַהרענער.

רְגִי'לוּת, הוו. געוואוהנהייט.

רֶ'גֶל, הם. (מ. רְגָ'לִים). איינער פון די דריי אידישע הויפּט־פייערטעג (פסח, שבועות און סוכות).

רֶ׳גֶל־געלט, הו. געלט וואָס מע שיקט אַ רב אויף יום־טוב.

רַגְלַ׳יִם, מ. פיס.

רֶ׳גַע, הוו. אַ סעקונדע, אַ מאָמענט.

רְדִי׳פָה, הוו. (מ. רְדִי׳פוֹת). פאַר־פאָלגונג.

ר״ה, אב. ראש־הַשָּ׳נָה (ווז.).

רו׳אֶה־וְאֵי׳נוֹ־נִרְ׳אֶה, הם. (תלמו־דיש). איינער וועלכער זעהט און ווערט (אליין) ניט געזעהן פון אנדערע.

רוֹב [רָב], הם. און הז. מעהרהייט, מעהרצאָהל.

רוֹב[רָב]־דֵ׳עוֹת, הם. די מעהרסטע מיינונגען, די מעהרהייט.

רו׳גֶז, הם. צאָרן, בייזקייט, פאַר־ביייזערטקייט. „בעסער דער ערש־טער רוגז איידער דער צוויי־טער“ (שפוו.).

רוגְ׳זָה, הוו. זעה רו׳גֶז.

רוגְ׳זָה׳דיג, א. צאָרניג, בייז.

רו׳דֵף־זיין, צא. פאַרפאָלגען.

רו׳דֵף־אַ׳חַר־הַכָּ׳בוֹד, חם. (תלמו־דיש). איינער וועלכער יאָגט זיך נאָך עהרע.

רו׳דֵף־שָׁ׳לוֹם, חם. (תלמודיש). איי־נער וועלכער יאָגט זיך נאָך פריי־דען, אַ פרידענמאַכער.

רו׳דְפִ׳ען, צא. פאַרפאָלגען.

רֶ׳וַח, רֶ׳וַח, חם. (מ. רְוָ׳חִים, רְוָ׳חִים). פאַרדינסט, פראָפיט.

רו׳חַ, הם. (מ. רו׳חוֹת). אַ גייסט; אַ בייזער גייסט, אַ טייוועל. „ער האָט איהם געחאַפּט ווי דער רוח חאַפּט דעם מלמד“ (ווער.). „געה צו אַלדי רוחות“ (אַ פלוכ־וואָרט). „קלוג ווי דער רוח“.

רו׳חַ־הַקוֹ׳דֶש, הם. (תלמודיש). דער הייליגער גייסט, די געטליכקייט.

רו׳חַ־חַ׳יִים, הם. (ביבליש). לע־בענס-אטהעם, לעבען.

רו׳חַ־רָ׳עָה, הם. (מ. רו׳חוֹת־רָ׳עוֹת), (ביבליש). אַ בייזער גייסט.

רו׳חַ־שְׁטוּת, הם. (תלמודיש). „אַ גייסט פון וואהנזינן“, אַ ווילדער געדאַנקען, אַ נאַרישקייט.

רוּחֲ׳נִיּוּת, הוו. גייסטיגקייט, גייס־טיגע זאַכען. „ער לעבט פון רוחניות“ (געזאָגט אויף אַ׳ן אידעאַליסט וואָס האָט ניט קיין זיכערע מאַטעריעלע עקזיסטענץ).

רו״כ, אב. רובעל־כֶּ׳סֶף, הם. אַ זילבערנער רובעל, אַ רובעל.

רו׳פֵא, הם. (מ. רוֹפְ׳אִים). ארצט, דאָקטאָר; פעלדשער. „ניט פרעגט דעם רופא פרעגט דעם חולה“ (שפוו.).

רו׳פֵא־חוֹ׳לִים, הם. דער היילער פון די קראַנקע.

רו׳פְאִ׳טע, הוו. (מ. רו׳פְאִ׳טעס). זעה רו׳פֵא.

רוֹצֵ׳חַ, חם. (מ. רוֹצְחִים [רָצְ׳חִים]). אַ מערדער; אַ שלעכטער גרוויזאַ־מער מענש.

רוֹצְ׳חַ־הַיַּ׳עַר, הם. וואַלד־מערדער.

רוֹצְ׳חַ׳טע, הוו. (מ. רוֹצְ׳חַ׳טעס). זעה רוֹצְ׳חַ.

רו׳שֶם, הם. צייכען, איינדרוק. מאַכען אַ רושם, מאַכען אַ׳ן איינדרוק אָדער אַ פוראָר.

רוּת, אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער ביבלישער פרוי; דאָס בוך פון דער ביבעל וואו עס ווערט דערצעהלט די געשיכטע פון רות.

ר״ח, אב. ראש־חו׳דֶש (ווז.).

רָ׳חָב־הַזו׳נָה, אנוו. (ביבליש). אַ געוויסע פרוי פון וועלכער די ביבעל דערצעהלט אַז זי האָט געהאָלפען אַנטלויפען די שפּיאָנען וועלכע יהושע האָט געשיקט אין די שטאָדט יריחו.

רַחֲ׳בוּת, הוו. ברייטקייט, באַקוועמליכקייט.

רַחֲ׳בוּת׳דיג, א. ברייטליך, באַקוועם,

רַ׳חוּם, הם. אַ באַרמהערציגער. "גאָט איז אַ ר ח ו ם".

רָ׳חוֹק, א. ווייט.

רָ׳חֵל. אנוו. דער נאָמען פון איינער פון די אורמוטערס פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון יעקב (וועלכע נעהמט, ווי עס ווערט געגלויבט, אַ באַזונדערן אַנטהייל אין דעם שלעכטען שיקזאַל פון דעם אידישען פאָלק). ר ח ל ׳ ס־קבר, דער גראָב פון רחל אין פאַלעסטינאַ וועלכער ווערט געהאַלטען זעהר הייליג.

רַחֲ׳מִים, מ. מיטלייד, באַרמהערציגקייט.

רַחֲ׳מָן, הם. (מ. רַחֲמָ׳נִים). אַ באַרמהערציגער.

רַחֲמָ׳נָא־יַצִּילֵ׳נוּ, אר. זעה רַחֲמָ׳נָא־לִצְלָן׳.

רַחֲמָ׳נָא־לִצְלָן [לִצְלַן׳], אר. (תלמודיש). דער באַרמהערציגער (גאָט) זאָל אונז באַהיטען!.

רַחֲמָ׳נוּת, הוו. מיטלייד, באַרמהערציגקייט. אַ גאָט׳ס ר ח מ נ ו ת, אַ גרויסער מיטלייד. "ר ח מ נ ו ת איז אַמאָל אכזריות" (שפוו.). "אויף אַ שלאַנג טאָר מען קיין ר ח מ נ ו ת ניט האָבען" (שפוו.).

רַחֲמָ׳נוּת־פָּ׳נִים, הז. אַ געזיכט וואָס ערוועקט מיטלייד, אַ נעבעך.

רַחֲמָ׳נוּת־פְּ׳נִימ׳על, הז. (מ. רַחֲמָ׳נוּת־פְּ׳נִימ׳לעך). אַ נעבעכעל.

רַחֲמָ׳נוּת׳דיג, א. ערוועקענדיג מיטלייד, טרויעריג.

רַחֲמָ׳נִים־בְּנֵי־רַחֲמָ׳נִים, הם. מ. (תלמודיש). באַרמהערציגע און זיהן פון באַרמהערציגע (אַזוי ווערען אידען באַצייכענט).

רַחַ״ש, אב. רָב חַ׳זָן שַׁ׳מָשׁ (ווז.). הם. דאָס געלט וואָס מע באַצאָהלט דעם רב, דעם חזן און דעם שמש; באַלויהנונג.

רֵ׳יאָה, הוו. (מ. רֵי׳אוֹת). די לונג (פון אַ געקוילעטע בהמה).

רֵי׳בִית, הוו. זעה רִ׳בִּית.

רֵ׳יוַח, הם. זעה רֶ׳וַח.

רֵי׳חַ, הם. (מ. רֵי׳חוֹת). גערוך, דופט.

רֵי׳חַ־נִיחוֹ׳חַ, הם. (ביבליש). אַנגענעהמער גערוך.

רייסוק־, זעה ר'סוק־.

ריש, הם. (מ. רי'שיען). דער נאָמען פון דעם צוואנציגסטען בוכשטאַב (ר) פון דעם אידישען אלף־בית.

רֵיש־בַּריוֹ'גִי, הם. (תלמודיש). דער אָנפיהרער פון די באַנדיטען.

רישְ'עות, הוו. זעה רִשְ'עות.

רַך־לֵב [לֶב], הם. (ביבליש). א ווייכהערציגער מענש.

רכִי'לות, הוו. פאַרלוימדונג, באַרייַדעריי. רכילות טרייבען, באַריידען, פאַרלוימדען.

רְכִי'לות'ניצע, הוו. (מ. רְכִי'לות־ניצעם). זעה רְכִי'לות'ניק.

רְכִי'לות'ניק, הם. (מ. רְכִי'לות'ני־קעם). פאַרלוימדער, באַריידער.

ר"ל, אב. רַחֲמָ'נָא־לִצְלָן' (ווז.).

רמָ'אות, הוו. שווינדלעריי, באַטרי־געריי.

ר'מַאי, הם. (מ. רַמָ'אִים). שווינדלער, באַטריגער. "א געלער איז א רמאי" (שפוו.).

רמבַ"ם, אב. רבֵּ'נו מ'שֶׁה בֶּן־מַיְ'מוֹן, אנמ. א גרויסער אידישער געלעהרטער און פילאָזאָף וועלכער האָט געלעבט אין צוועלפטען יאָהרהונדערט; דאָס ווערק פון דעם דאָזיגען געלעהרטען (יָד־הַחֲזָ'קָה) וואו ער האָט צונויפגעשטעלט אין קלאָרער אָרדענונג די פערשיעדענע תלמודישע געזעצע.

רֶ'מֶז, הם. (מ. רְמָ'זִים). א וואונק, א'ן אָנצוהערענים; א פאַרבאָרגענער מיין; א געוויסע אַרט אויסטייטשונג פון א הייליגען טעקסט וועלכע זוכט אין די ווערטער צו געפינען א פאַרבאָרגענעם מיכטישען זינן. זעה דְרָשׁ און פְּשָׁט.

רְמַ"ח־אֵבָרִים [אֵבְ'רִים], הם. (תלמודיש). די צוויי הונדערט אכט און פערציג גליעדער וועלכע געפינען זיך אין דעם מענשליכען קערפער (לויט די פאַרצייטיגע באַגריפען). "א נאַרר איז קראַנק אויף אלע רמ"ח־אברים" (שפוו.). זעה תַּרְיַ"ג.

ר'סוק־אֵבָרִים [אֵבְ'רִים], הם. (תלמודיש). צורייסונג פון גליעדער. האָבען רסוק־אברים, קריצובראָכען די ביינער; אויסגעריסען ווערען.

רַע, הם. א שלעכטער מענש.

רַע, א. (מ. רָ'עִים; וו. רָ'עָה, מ. רָ'עוֹת). שלעכטער.

רע־לַ'כֹּל, הם. איינער וועלכער איז צו אלעמען שלעכט.

רָ'עָה, הוו. (מ. רָ'עוֹת). א שלעכטסקייט, א שאָדען.

רַעֲ'יוֹן, הם. (מ. רַעֲיוֹ'נוֹת). געדאַנק, אידעע; זינן.

רַעֲיָ'תוֹ, **רַעֲיָ'תִי**, הוו. זיין (מיין) פרוי (געברויכט אין בריעף).

רַ'עַשׁ, הם. שמורעם, ליאַרעם, טומעל, געפילדער; פוראָר.

ר֫עַשׁ׳דיג, אַ. שטורעמדיג, ליאַרעמ־ דיג.

ר֫עַשׁ׳ען, צוו. שטורעמען, ליאַרע־ מען, טומלען, פּילדערען.

רְפָאֵ׳ל, אנמ. דער נאָמען פון אַ גע־ געוויסען (היילענדער) מלאך.

רְפוּ׳אָה, הוו. (מ. רְפוּאוֹת). היי־ לונג; הייל־מיטעל, מעדיצין. צו רפואה!, צו געזונדהייט! (אַ וואונש וואָס מע זאָגט צו איינעם וועלכער נעהמט איין מעדיצין אָדער קומט ארויס פון אַ שוויץ־ באָד). עס איז ניטאָ אויף אַ רפואה, עס איז ניטאָ צו קרי־ גען. "גאָט שיקט די רפואה פאַר דער מכה" (שפּוו.).

רְפוּ׳אָה־בְּדוּ׳קָה, הוו. אַ׳ן אוים־ פּרובירט הייל־מיטעל, אַ זיכער הילף־מיטעל.

רְפוּ׳אָה־שְׁלֵ׳מָה, הוו. (ליטורגיש). אַ פאָלשטענדיגע היילונג.

רָ׳צוֹן, המ. ווילען, באַגעהר.

רְצוּ׳עָה, הוו. (מ. רְצוּ׳עוֹת). אַ לאַנגער שמאָלער לעדערנער רימען צוגעבונדען צו די תפלין מיט וועלכען מע באַפעסטיגט זיי אויף דער האַנד אָדער אויפ׳ן קאָפּ.

רַצְ׳חָן, המ. (מ. רַצְחָ׳נִים). מער־ דער, גרויזאַמער מענש.

רַצְ׳חָנִ׳יטע, הוו. (מ. רַצְ׳חָנִ׳יטעס). זעה רַצְ׳חָן.

רַצְחָ׳נוּת, הוו. מערדעריי, גרויזאַמ־ קייט.

רְצִי׳חָה, הוו. (מ. רְצִי׳חוֹת). מער־ דעריי; גרויזאַמע טהאַט; גרימ־ צאָרן, וואוטה.

רַק, אַ. נאָר, נאָכאַנאַנד. "רק ער רעדט".

רִקִ׳ידָה, הוו. (חסידיש). אַ טאַנץ.

רְשׁוּת, המ. ערלויבניס, רעכט פאַרוואַלטונג, קאָנטראָלע.

רְשׁוּת־הַיָ׳חִיד, המ. (תלמודיש). אַ פּלאַטץ וועלכער געהערט צו אַ פּריוואַט־מענשען.

רְשׁוּת־הָרַ׳בִּים, המ. (תלמודיש). אַ פּלאַטץ וואָס געהערט צום פּובלי־ קום, אַ׳ן עפענטליכער פּלאַטץ.

רשכבה״ג, אַב. רַ׳בָּן שֶׁל כָּל בְּנֵי הַגוֹ׳לָה (ווז.).

רַ׳שִׁ״י, אב. רַב שְׁלמה יִצְחָ׳קִי (דער זוהן פון יצחק), אנמ. אַ גרויסער אידישער געלעהרטער וועלכער האָט געלעבט אין 12־טען יאָהר־ הונדערט און וועלכער האָט גע־ מאַכט קאָמענטאַרען אויף ביבעל און תלמוד וועלכע זיינען איבע־ ראַל אָנגענומען; דער קאָמענטאַר פון רש״י.

רַ׳שִׁ״י־כְּתָב [כְּתַב], המ. אַ געוויסער וואָרט העברעאישע שריפט וועלכע ווערט געוועהנליך געברויכט פאַר קאָמענטאַרען און ראַבינישע ביכער.

רְשִׁי׳מָה, הוו. (מ. רְשִׁי׳מוֹת). פאַר־ צייכנונג, ליסטע, צעטעל; באַ־ שטעלונג.

רָ׳שָׁע, המ. (מ. רְשָׁ׳עִים). איינער וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע גלויבענס־געזעצען, אַ גאָטלאָזער מענש; אַ שלעכטער בייזער מענש;

איינער פון די ארבעה־בנים (ווז.). איהם געהט ווי א רשע אויף יענער וועלט, איהם געהט שלעכט. איהם געהט ווי א רשע אויף דער וועלט, איהם געהט גוט. "אז א רשע קוקט אין וואסער אריין פגר'ען די פיש" (שפוו.). "בעסער א קלוגער רשע איידער א גו־טער שוטה" (שפוו.).

רָ'שָׁע־מְרוּ'שָׁע *, הם. א זעהר שלעכטער מענש.

רִשְׁ'עוּת, הוו. שלעכטסקייט, בייז־קייט.

רִשְׁ'עַת *, הוו. (מ. רִשְׁ'עָת'ען). זעה מִרְשַׁ'עַת.

ר"ת, אב. רָא'שֵׁי־תֵּבוֹת (ווז.).

ש.

(דער בוכשטאב שׂ (אויסגעשפראָכען ווי "ס") קומט באזונדער — נאָך דעם בוכשטאב שׁ).

שׁ, דער איין און צוואנציגסטער בוכשטאב פון דעם אידישען אלף־בית. מיט א פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ) אויסגעשפראָכען ווי אין "שלאָגען"; מיט א פינטעלע אויף דער לינקער זייט (שׂ) אויס־געשפראָכען ווי "ס"; אין צעהלען (ש) גערעכענט אלס 300. זעה שִׁין.

שָׁ'אוּל, אנמ. דער נאָמען פון דעם ערשטען אידישען קעניג.

שְׁאוֹל־תַּחְתִּ'יָה, הם. (ביבליש). אונטערערד, טיעפער אָבגרונד. ליעגען אין שאול־תחתיה, זיין זעהר נידעריג געפאלען.

שֶׁאֵ'ינוֹ־יוֹדֵ'עַ־לִשְׁ'אוֹל, הם. (תלמו־דיש). איינער וועלכער ווייס ניט ווי צו פרעגען, איינער פון די ארבעה־בנים (ווז.); א נארר.

שאַכערען (אייגענטליך: סְ'חֵר'ען),

צש. מאכען געשעפטען, האנדלען.

שְׁאֵ'לָה, הוו. (מ. שְׁאֵ'לוֹת). פראגע; רעליגיאָנס־פראגע; א קראנקהייט אָדער א פעהלער וואָס מע געפינט אין א געקוילעטער בהמה אָדער עוף און וועגען וועלכע מע מוז געהן פרעגען א שאלה. "אז מע פרעגט א שאלה איז טרף" (שפוו.).

שְׁאֵ'לָה־(ו)תְשׁוּ'בָה, הוו. (מ. שְׁאֵ'לוֹת־(ו)תְשׁוּ'בוֹת). פראגע און ענט־וואָרט, אָפהאנדלונג אין וועלכער ביידע זייטען פון א רעליגיעזער פראגע ווערען ארומגערעדט ביז א'ן ענטשיידונג ווערט ארויסגע־בראכט.

שְׁאֵ'לַת־נָ'שִׁים, הוו. "א פראגע פון פרויען", א פראגע וועגען די רעכט פון פרויען (לויט די אי־דישע מענסטרואציאָן־געזעצען).

שְׁאֵ'לֹת * תְּשׁוּ'בָה, הוו. זעה שַׁאֲ'לָה־(ן)תְּשׁוּ'בָה.

שאַסקען, זעה שַׁתְ'קִיען.

שְׁאֵר־בָּ'שָׂר, הם. (ביבליש). א פאַרוואַנדטער.

שְׁאָר [שְׁאַר]־יְרָ'קוֹת, מ. (ליטורגיש). "(אַלע) איבעריגע קרייטעכצער", אַלערליי זאַכען.

שֶׁבְּ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון א וואָרט), צווישען, צווישען אַלע, פון אַלע. עָ'נִי־שֶׁבָּעֲנִ'יִים, דער אָרעמסטער פון די אָרעמע.

ש"ב, אב. שְׁאֵר־בָּ'שָׂר (ווז).

שְׁבוּ'עָה, הוו. (מ. שְׁבוּ'עוֹת). א שוואור. געבען א ש ב ו ע ה, שווערען. שווערען מיט טויטע ש ב ו ע ו ת, פייערליך שווערען.

שָׁבוּ'עוֹת, הם. (מ. שָׁבוּ'עוֹת'ען). "דער פעסט פון די וואָכען", דער אידישער פייערטאָג וועלכער פאַלט אין דעם 6־טען און 7־טען טאָג פון דעם מאָנאַט סיון אָדער זיעבען וואָכען נאָך דעם ערשטען טאָג פון פסח און ווערט געפייערט אַלס דער פעסט פון די ערשטע פרוכטען און אויך אין אָנדענק אָן מתן תורה. זעה סְפִי'רָה.

שְׁבוּ'עֵי * שְׁבוּ'עוֹת, מ. פיעל אָדער הייליגע שבועות. שווערען מיט ש ב ו ע י ־ ש ב ו ע ו ת, זעהר הייליג שווערען.

שִׁ'בּוּשׁ, הם. (אייגענטליכע באַדייטונג: פעהלער, גרייז), א'ן אונוויכטיגע זאַך, א קלייניגקייט.

שֶׁבַח [שְׁבַח], הם. (מ. שְׁבָ'חִים). לויב, לויב־וואָרט. דערצעהלען אימיצענ'ס ש ב ח י ם, דערצעהלען אימיצענ'ס גוטע טהאַטען אָדער אייגענשאַפטען.

שֶׁ'בַח, הם. (מ. שְׁבָ'חִים). לויב, דאַנק. "אָפּגעבען א ש ב ח צום באַשעפער".

שְׁבָט [שְׁבַט], הם. דער פינפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט אין יאַנואַר־פעברואַר און האָט דרייסיג טעג.

שֵׁ'בֶט, הם. (מ. שְׁבָ'טִים). א שטאַם; איינער פון די צוועלף אידישע שטאַמען.

שְׁבִי'עִי, צ. "דער זיבעטער", דער וואָס ווערט אויפגערופען דער זיבעטער צום לייענען אין שוהל. געבען ש ב י ע י, אויפרופען דעם זיבעטען.

שְׁבִי'עִי־שֶׁל־פֶּ'סַח, הם. דער זיבעטער טאָג פון פסח.

שְׁבִי'עִית, הוו. דאָס זיבעטע יאָהר (פאַרצייטען ביי אידען) אין וועלכען מע האָט ניט געטאָרט באַאַרבייטען דאָס לאַנד און וועלכעס איז געווען א פעסט־יאָהר.

שֶׁ'בַע־בְּרָ'כוֹת, מ. די זיבען ברכות וועלכע מע זאָגט אין דעם הויז פון די ניי־פאַרהייראַטהעטע אין דער וואָך פון דער חתונה ביי יעדער מאָהלצייט.

שֶׁ'בַע־בְּרָ'כוֹת, הם. (מ. שֶׁ'בַע־בְּרָ'כוֹת'ען). די פאַרזאַמלונג פון געסט אין דעם הויז פון די ניי־

פאַרהייראַטהעטע פרייטאָג צו נאַכט נאָך דער חתונה. זעה אויבען.

שֶׁ'בַע־חָכְ'מוֹת, מ. "די זיבען ווי־סענשאַפטען", אַלע וויסענשאַפטען. ער קען אַלע שבע־חכמות, ער איז זעהר געבילדעט.

שִׁבְ'עָה, צ. זיבען; די זיבען טרויער־טעג נאָך אַ טויטען אין פאַרלויף פון וועלכע די טרויערערס זיצען אויף אָדער נאָהנט צו דער ערד. זיצען שבעה, האַלטען די טרויער טעג.

שִׁבְ'עָה־דְבָ'רִים־בְּגוֹ'לֶם, (תלמו־דיש). זיבען שלעכטע אייגענשאַפ־טען זיינען פאַראַן ביי א'ן אידיאָט (ער ענטפערט ניט צו דער זאַך, ער שטעקט זיך אַריין אין אַ פרעמ־דען געשפּרעך, א. א. וו.).

שִׁבְ'עָה־יַ'מִים, מ. (תלמודיש). די זיבען מעערען. אויף אַלע שבעה ימים, צווייהט און צוואָרפען.

שִׁבְ'עָה־מְדוֹ'רֵי־גֵיהִנוֹם [גֶהֶ'נֶם], מ. די זיבען אָפּטהיילונגען אין וועלכע דער גיהנום איז איינגעטהיילט. דורכמאַכען אַלע שבעה־מדורי־גיהנום, זעהר פיעל אויסשטעהן.

שִׁבְ'עָה־עָ'שָׂר־בְּתַמוּז [בִּתַ'מוּז], הם. דער זיבענצעהנטער טאָג פון מאָ־נאַט תמוז, אַ פאַסט־ און טרויער־טאָג אין אנדענק אַן נבוכדנאצר'ס באַלאַגערונג פון ירושלים

שִׁבְ'עִים, צ. זיבעציג.

שִׁבְ'עִים־לָ'שׁוֹן (לְשׁוֹ'נוֹת), מ. (תל־מודיש). "די זיבעציג שפראַכען", אַלע שפראַכען פון דער וועלט; פיעל שפראַכען.

שֶׁ'בֶר, הם. אַ ברוך, אַ סילע.

שִׁבְ'רוֹת־הַלֵּב [הַלֶ'בּ], הוו. האַרץ־ברעכענים, גרויסער פאַרדרוס, קומער.

שִׁבְ'רֵי־כֵּלִי [כֵּ'לִי], הוו. (מ. שִׁבְ'רֵי־כֵּ'לִים), (תלמודיש). אַ צובראָ־כענער שאַרבען.

שִׁבְ'רֵי־לֵב, זעה שִׁבְ'רוֹת־הַלֵּב.

שִׁבְ'רֵי־לוּ'חוֹת, מ. (תלמודיש). די ברוכשטיקער פון די ערשטע לוחות וועלכע גאָט האָט געגעבען משה'ן אויף דעם באַרג סיני (די ביבעל דערצעהלט אַז משה אַרונ־שטייגענדיג פון באַרג און אויס־געפינענדיג אַז אין זיין אַבוועזענ־הייט האָט דאָס פאָלק געדיענט צו אַ גאָלדענעם קאַלב, האָט די דאָזיגע לוחות צובראָכען).

שְׁבָ'רִים, מ. געוויסע אָפּגעהאַק־טע טענער פון אַ שופר. זעה תְּקִיעָה.

שַׁ'בָּת, הם. (מ. שַׁבָּ'תִים. אייגענט־ליך שַׁבָּ'תוֹת). אַ רוהע־טאָג, דער זיבענטער טאָג פון וואָך; דער נאָמען פון אַ געוויסער מסכתא. האַלטען שבת ערגעץ וואו, זיין ערגעץ וואו איבער שבת. מאַכען שבת, פאַרבע־רייטען אַלצדינג וואָס איז נייטהיג אויף שבת. אַריינפאַהרען מיט'ן דייקסעל אין שבת אַריין, קו־מען צופאָהרען פרייטאָג שפּעט פאַרנאַכט. "גוט שבת!", גרוס ווערטער וועלכע מע גיט זיך אום

שבת. גוט שבת גאָ דיר!, אָט האָבטו דיר אַ געשיכטע! „וואָס האָט אַ פּאַטש צו גוט־שבת" (ווער.), „פאַר גויטה טהוט מען אָן דעם שבת אָן דערוואָכען" (שפּוו.). „שבת האָט אפילו דער סמבטיון אויך רוהי" (שפּוו.). „שבת לערנט ער און מכות קען ער" (ווער. — דער וויץ באַשטעהט אין דער צווייד׳ייטיגקייט פון דעם וואָרט „מכות" וואָס איז, אויסער זיין געוועהנליכער באַדייטונג, דער נאָמען פון אַ געוויסער מסכתא).

שַׁבָּת־בְּרֵאשִׁית, הס. (תּלמודיש). דער שבת אין וועלכען מע לייענט בראשית. זעה סֵדְרָה.

שַׁבַּת־גוֹי (גֹ׳י), הס. (מ. שַׁבַּת־גוֹיִים (גֹ׳יים)). אַ ניט־איד וועלכער טהוט פאַר אידען אום שבת יענע אַרבייטען וועלכע זיי טאָרען אליין ניט טהאָן; אַ איד וועלכער היט ניט אָפּ די געזעצען פון שבת.

שַׁבַּת־הַגָּדוֹל, הס. דער גרויסער שבת, דער שבת פאַר פּסח.

שַׁבַּת־חֲזוֹן (חַזֹן), הס. דער שבת פאַר תשעה־באב אין וועלכען מע לייענט אין שוהל דאָס קאַפּיטעל וואָס הייבט זיך אָן: חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ (די פּראָפעצייהונג פון ישעיהו).

שַׁבַּת־ליכט, הז. איינס פון די ליכט וועלכע מע צינדט אָן פרייטאָג צו נאַכט צו ליכט־בענשען.

שַׁבַּת־מְבָרְכִים, הס. דער שבת אין וועלכען מע בענשט ראש־חודש.

שַׁבַּת־נַחֲמוּ, הס. דער שבת נאָך תשעה־באב אין וועלכען מע לייענט אין שוהל דאָס קאַפּיטעל פון ישעיהו וואָס הייבט זיך אָן: נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי (טרייסטעט, טרייסטעט מיין פאָלק).

שַׁבָּת (שַׁבּוֹת)־צו־נאַכט, הס. דער אָבענד נאָך שבת.

שַׁבַּת־קוֹדֶשׁ, הס. דער הייליגער שבת, שבת.

שַׁבַּת־שׁוּבָה, הס. זעה שַׁבַּת־תְּשׁוּבָה.

שַׁבַּת־שטעך, מ. שטעך געמאַכט פרייטאָג פאַר נאַכט ווען מע איילט זיך צו מאַכען שבת. „שבת־שטעך האַלטען ניט" (שפּוו.).

שַׁבַּת־שִׁירָה, הס. דער שבת אין וועלכען מע לייענט אין שוהל די סדרה וואָס ענטהאַלט דאָס לויב־געזאַנג וואָס משה האָט געזונגען ווען די אידען זיינען אַריבער דעם ים־סוף.

שַׁבַּת־תְּשׁוּבָה, הס. „דער שבת פון באַרייאונג", דער שבת וועלכער פאַלט צווישען ראש־השנה און יום־כפור.

שַׁבָּתְדיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון שבת; הייליג, רוהיג; אויסגעפּוצט, אויפגעראַמט, פרעהליך.

שַׁבְּתַי־צְבִי, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען קאַבאַליסט וועלכער האָט געלעבט אין דעם זיבעצעהנטען יאָהרהונדערט און האָט זיך אַרויסגעגעבען אַלס דער משיח פון

דעם אידישען פאָלק און האָט גע־האַט פיעלע אנהענגער.

שַׁבְּ'תַי־צְבִי'־ניק, הם. (מ. שַׁבְּ'תַי־צְבִי'־ניקעס). איינער פון די אַנ־הענגער פון שבתי־צבי אָדער פון דער סעקטע וועלכער ער האָט איבערגעלאָזען נאָך זיין טויט.

שְׁגִי'אָה, הוו. (מ. שְׁגִי'אוֹת). פאַר־זעהן, אירטהום, דרוק־פעהלער.

שִׁגָ'עוֹן, הם. וואהנזין; וואהנזיני־גער געדאַנקען; קאַפּריז (מ. שִׁגְעוֹ'נוֹת); איינער וועלכער האָט וואהנזיניגע אָדער ווילדע געדאַנ־קען. "איטליכער איד האָט זיין שגעון" (שפוו.).

שֵׁד [שֵׁד], (מ. שֵׁ'דים). א טייוועל. "אז פאָטער און מוטער זיינען שדים קומען אַרויס קינדער ווי די רוחות" (שפוו.). "א שנור מיט אַ'ן איידעם זיינען אַ פּאָר שדים" (שפוו.).

שְׁ'דוּךְ, הם. (מ. שִׁדּוּ'כִים). א היי־ראַטה־פּאַרטיע. ריידען א שדוך, פּאָרשלאָגען א הייראטה־פּאַרטיע. "א שדוך איז ווי א לייטער אז מע שטעלט איהם קרום קריכט מען אַרויף גלייך" (שפוו.). "א שדוך זאָל מען טהאָן אין דער היים א גנבה אין דער פרעמד" (שפוו.). "פון קרומע שדוכים קומען אַרויס גלייכע קינדער" (שפוו.).

שַׁ'דַי, הם. א געוויסער נאָמען פון גאָט (דאָס וואָרט ווערט געוועהנ־ליך אויפגעשריבען אויף דער דרוי־סענדיגער זייט פון דער מזוזה).

שַׁדְ'כָן, הם. (מ. שַׁדְכָ'נִים). א הייראטה־פּאַרמיטלער; א מעקלער. א לאַנד־שדכן, איינער וועל־כער ברענגט צונויף הייראטה־פּאַר־טייען צווישען פערזאָנען וועלכע וואוהנען אין פאַרשידענע שטעדט אָדער געגענדען. "א שדכן מוז זיין א ליגנער" (שפוו.).

שַׁדְכָ'נוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון א הייראַטה־פּאַרמיטלער; די באַ־באַלויהנונג וועלכע מע גיט דעם הייראַטה־פּאַרמיטלער, מעקלעריי־געלט.

שַׁדְ'כָנִיטע, הוו. (מ. שַׁדְ'כָנִיטעס). זעה שַׁדְ'כָן.

שַׁדְכָ'נִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון א שדכן.

שַׁדְּכָ'נ'ען, צא. פאָרשלאָגען (אימי־צען) אלס א הייראַטה־פּאַרטיע; צש. פאָרשלאָגען א פּאַרטיע. שדכנ׳ען־זיך, זיך פריינדלען (צו א פערזאָן) מיט דער אבזיכט זי צו הייראַטהען.

שֶׁ'דְרָה, הוו. (מ. שֶׁ'דְרוֹת). זעה חוט־הַשֶּׁ'דְרָה.

שֶׁהֶחֱיָ'נוּ, הם. (ליטורגיש). "פאַר וואָס ער האָט אונז געלאָזט דער־לעבען", א וואָרט און דער נאָמען פון א געוויסער ברכה וועלכען מע זאָגט ווען עס קומט א פייערטאָג, ווען מע עסט א נייע פרוכט אָדער ווען מע דערלעבט א פרעהליכע פאַסירונג. מאַכען שהחינו, זאָגען די ברכה פון שהחינו; פאַר־זוכען צום ערשטען מאָל. עס איז

איבער איהם שהחינו צו מאכען, ער זעהט אויס זעהר שען.

שְׁהִי־פְהִי, ם. (תלמודיש). לעדיג געהן, פוסטעפאסעווען (די ווערטער "שהי־פהי" זיינען די אָנפאנג־בוכשטאבען פון די ווערטער: שַׁבָּת הַיּוֹם׳ פֶּסַח הַיּוֹם׳, הייגט איז שבת היינט איז פסח—די געוועהנליכע ענטשולדיגונג פון א פוילענצער). לעבען פון שהי־פהי, לעבען פון דער לופט, ניט האָבען קיין באשטימטע באשעפטיגונג.

שְׁהִיּוֹת, ם. פארזאמונג, פארוויילונג, לאנגזאמקייט. מאכען שהיות, זיין זעהר לאנגזאם.

שֶׁהַכֹּל, המ. (ליטורגיש). א וואָרט און דער נאָמען פון א ברכה וואָס מע זאָגט איידער מע טרינקט וואסער אָדער אנדערע געטראנקען (אויסער וויין). "קודם־לכל איז גוט צו מאכען א שהכל" (שפוו.).

שֶׁהָלַךְ־לְעוֹלָמוֹ, (ליטורגיש). "וועלכער איז אוועק אויף זיין וועלט", וועלכער איז געשטאָרבען. "ער איז שוין א שהלך־לעולמו".

שְׁוָא, המ. (מ. שְׁוָא׳ען). דער העברעאישער קאנזאנאנט־צייכען ":" געשריבען אונטער יעדען בוכשטאב וועלכער ווערט אויסגעשפראָכען אָהן א וואָקאל (אויסער צום ענד פון א וואָרט).

שָׁוְא [שָׁו]־וָשֶׁקֶר, ם. באטרוג און ליגען, ליגען.

שְׁוָא־נָח, המ. א שוא אונטער א קאנזאנאנט וואָס געהערט צו דער פאָ־יגער זילבע.

שְׁוָא־נָע, המ. א שוא אונטער א קאנזאנאנט וואָס געהערט צו דער פאָלגענדער זילבע.

שׁוֹאֵל־בַּעֲצָה־זיין, צש. פרעגען א ראטה.

שו״ב, אב. שׁוֹחֵט־וּבוֹדק [וּבּוֹדק], איינער וועלכער קען קוילען און בדק׳ען (בהמות אָדער עופות) לויט דעם אידישען דין, א שוחט.

שׁוֹגֵג, המ. איינער וועלכער באגעהט א זינד אָדער א פארברעך אומגערן.

שָׁוֶה־בְּשָׁוֶה, א. גלייך אויף גלייך. ניט זיין שוה־בשוה, זיין צוקריגט.

שָׁוֶה־כֶּסֶף, המ. (תלמודיש). עפּעס וואָס איז ווערטה געלט, א ווערטה־זאך.

שָׁוֶה־פְּרוּטָה, המ. (תלמודיש). דער ווערטה פון א פרוטה, א קלייניגקייט.

שׁוֹחַד, המ. באשטעכונג, כאבאר.

שׁוֹחֵט, המ (מ. שׁוֹחֲטִים [שָׁחְטִים]). א שעכטער, איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט צו קוילען בהמות אָדער עופות לויט דעם אידישען דין. אויסבייטען א שוחט אויף א שינדער, מאכען א שלעכטען בייט. ארומגעהן ווי א שוחט אין די ניין טעג, ארומגעהן לעדיג. "מעהר שוחטים ווי היהנער" (ווער.).

שׁוֹחֲטוּת [שָׁחְטוּת], הוו. די שטעלע אָדער אמט פון א שוחט.

שו'חטייש [שָח'טִיש], א. באלאנ=
גענדיג צו א שוחט.

שו'חְטִיקע, הוו. (מ. שו'חְטִיקעס).
די פרוי פון א שוחט.

שו'טֶה, הם. (מ. שו'טִים). א נאַרר.
שוטה בן פּיקהאָלץ, גרויסער
נאַרר.

שו'כֵן־עָ'פָר, הם. (מ. שו'כְנֵי־
עָ'פָר), (ביבליש). "דער וועלכער
רוהט אין שטויב", א געשטאָר=
בענער.

שו'לְחָן, הם. דער טיש אויף וועל=
כען מע לייענט אין שוהל.

שו'לְחָן־עָ'רוּך, הם. "א געגרייטער
טיש", דער נאָמען פון א געוויסען
בוך וואָס ענטהאַלט אַלע אידישע
דינים און מנהגים אין סיסטעמאַ=
טישער אָרדנונג.

שו'לט־זיין, צש. געוועלטיגען, האָ=
בען א ווירקונג. "קיין בייז אויג
זאָל אויף איהם ניט שולט־
זיין".

שו'לַמִית, אנוו. דער נאָמען פון דער
הירטהין וועלכע ווערט באַזונגען
אין שיר־השירים.

שום, א. אירגענד וועלכער (וועל=
כע, וועלכעס). קיין שום זאַך
ניט, אבסאָלוט קיין זאַך ניט.

שו'מו־שָמַ'יִם, אר. (ביבליש).
שטוינט איהר הימלען! שרעק=
ליך!

שו'מֵר, הם. (מ. שומרים [שָמ'רים]).
היטער, וועכטער, אויפפּאַסער;
די דריטע פּערזאָן אין א צימער
וואו עס געפינען זיך פרעמדע
מאַן און פרוי (לויט א תלמודישען
פּערזאָנ איז ניט ערלויבט א מאַן
צו זיין אין איין צימער מיט א
פרעמדער פאַרהייראַטהעטער פרוי
סיידען א דריטע פּערזאָן געפינט
זיך דערביי). "דער גנב פאַר דער
טהיר איז דער בעסטער שומר"
(שפּוו.).

שו'מֵר־וּמַ'ציל־זיין, צא. היטען און
באַשירמען, אָפּהיטען.

שו'מֵר־וּמְשַ'מֵר־זיין, צא. אויפפּאַסען
און באַהיטען, אָפּהיטען.

שו'מֵר־ח'נָם, הם. (תלמודיש). א'ן
אומזיסטער היטער, איינער וועל=
כער נעהמט פון א צווייטען א זאַך
צו באַהאַלטען אָהן א באַלויהנונג
און איז דאריבער ניט פאַראַנט=
וואָרטליך ווען די זאַך ווערט פאַר=
לאָרען.

שו'מֵר־פְּתָ'אִים, הם. (ביבליש).
דער וועלכער באַשיצט די נאַררען
(גאָט). "איהם קען אפילו דער
שומר־פתאים ניט העלפען"
(ווער.).

שו'מֵר־שָ'כָר, הם. (תלמודיש). א
היטער פאַר באַלויהנונג, איינער
וועלכער נעהמט פון א צווייטען א
זאַך צו באַהאַלטען פאַר א געווי=
סען לויהן און איז דאריבער פאַר=
אַנטוואָרטליך ווען די זאַך ווערט
פאַרלאָרען.

שו'מֵר־תַּקָ'נָה, הם. איינער וועלכער
פּאַסט אויף דאָס געזעץ זאָל אָפּ=
געהיט ווערען. "וואָס ביזטו עפּעס
דער שומר־תקנה געוואָ=
רען?".

שו'פֵט, הם. (מ. שופטים [שָפְ'טים]).
א ריכטער. "צווישען מאַן און ווייב

איז נאָר גאָט אַ שופט" (שפוו.).

שופ׳טים, הם. "די ריכטער", דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך פון דער ביבעל; הוו. דער נאָמען פון דער אכט און פערציגסטער סדרה (ווז.).

שו׳פֵךְ־דָם [דַם]־זיין, צש. (ביבליש). צאַפּען דאָס בלוט, פאַרשעמען, באַליידיגען.

שו׳פָר, הם. (מ. שופ׳רות). דער האָרן פון אַ באָק אין וועלכען מע בלאָזט אום ראש־השנה און ביי אַנדערע פייערליכע געלעגענהייטען. "אַ׳ן אָקס האָט אַ לאַנגע צונג און קען קיין שופר ניט בלאָזען" (שפוו.).

שו׳פַר־שֶל־מָשִי׳חַ, הם. (תלמודיש). דער לעגענדארישער האָרן אין וועלכען עס וועט געבלאָזען ווערען, ווען דער אידישער דערלייזער וועט קומען. "איך זאָל אזוי הערען שופר־של־משיח" (אַ׳ן אויסדרוק פון שווערען).

שור, "דער אָקס", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אייר. זעה מַ׳זָל.

שור־הַבָּר׳, הם. (תלמודיש). דער ווילדער אָקס, דער לעגענדארישער אָקס וועלכער צוגלייך מיט דעם לויתן און דעם יין־המשומר איז אָנגעגרייט אלס שפייז פאַר די פרומע אין דער צייט ווען משיח וועט קומען.

שור־הַנִסְ׳קָל, הם. (תלמודיש). אַ׳ן אָקס וועלכער האָט געטויטעט אַ מענשען און איז פאראורטהיילט געוואָרען (פאַרצייטען ביי אידען) פאַרשטיינט צו ווערען. "ער האָט אַ פּיסקעל ווי אַ שור־הנסקל" (ווער.).

שו׳רָה, הוו. (מ. שו׳רות). אַ רייהע, אַ רייהע פון קברים אויף אַ טויטענפעלד; אַ ליניע, אַ צייל (פון אַ בוך). געבען די צוועלף שורות, געבען אַ גט.

שו׳רֶק, הם. (מ. שו׳רק׳ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "ֻ" (ווען לאַנג); ווערט געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען ווי "ו" אין "קומען".

שו׳רֶש, הם. (מ. שָרָ׳שים). וואָרצעל, אורשפרונג, אָפּשטאַמונג; דער וואָרצעל־שטאַם פון אַ וואָרט.

שו׳שַן, אנוו. זעה שו׳שַן־הַבִּי׳רָה.

שו׳שַן־הַבִּי׳רָה, אנוו. (ביבליש). די רעזידענץ־שטאָדט שושן, דערמאָנט אין דעם בוך אסתר.

שו׳שַן־פּו׳רים, הם. דער טאָג אין וועלכען די אידישע איינוואָהנער פון דער שטאָדט שושן האָבען געפייערט דאָס פעסט פון פורים, דער טאָג נאָך פורים (וועלכער ווערט אויך באַטראַכטעט ווי אַ שטיקעל יום־טוב).

שו׳שַנַת־יַעֲקֹב [יַנְ׳קֹב], הם. (ליטורגיש). "די ליליע פון יעקב", דער נאָמען פון אַ רעליגיעזען פריידגעזאַנג וואָס ווערט געזונגען מיט אַ געוויסער מעלאָדיע אום פורים.

שו״ת, אב. שְאֵ׳לֹה־(ו)תְּשו׳בָה (ווז.).

שוּ'תָּף, הם. (מ. שוּתָּפִים [שוּתְ'פִּים]). מחיילנעהמער, טהיילהאבער (אין א געשעפט אָדער אונטערנעהמונג).

שוּתָּפוּת [שוּתְ'פוּת], הוו. געזעל־שאפט, קאָמפּאַניע (אין א גע־שעפט).

שוּתְ'פוּת'ידיג, א. געהערענדיג צו צוויי אָדער מעהרערע פּערזאָנען, געמיינשאפטליך.

שוּ'תָּפ'טע, הוו. (מ. שוּ'תָּפ'טעס). זעה שוּ'תָּף.

שוּתְ'פ'ייש, א. זעה שוּתְ'פוּת'ידיג.

שָׁ'חוֹר, הם. (מ. שְׁחוֹ'רים), (אמע־ריקאַניש). א שווארצער, א נעגרא.

שָׁ'חוֹר'טע, הוו. (מ. שָׁ'חוֹר'טעס). זעה שָׁ'חוֹר.

שָׁח'ט'ען (גע'שָׁח'ט'ען), צא. שלאַכ־טען, אויסשלאַכטען; קויהלען (בהמות אָדער עופות) לויט דעם אידישען דין. "דער מַלאַך־המות ש ח ט און בלייבט גערעכט" (שפּוו.).

שְׁחִי'טָה, הוו. (מ. שְׁחִי'טוֹת). דאָס קוילען פון בהמות און עופות לויט דעם אידישען דין; די אידישע דינים פון קוילען; אויסשלאַכטונג, בלוט־באָד.

שְׁחִי'טָה־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע גיט דעם שוחט פאַר דאָס קוילען.

שְׁחִי'טַת־עוֹ'פוֹת, הוו. דאָס קוילען פון עופות לויט דעם אידישען דין.

שַׁחְ'רִית, הם. (מ. שַׁחֲרִי'תִים *). דאָס פריה־מאָרגענדיגע דאַווגען.

שְׁ'טָה, הוו. (מ. שְׁ'טוֹ'ת). גאַנג, שטיינער, מעטהאָדע, טהעאָריע.

שְׁטוּת, הוו. (מ. שְׁטוּ'תִים *, שְׁטוּ'ת'ען). נאַרישקייט, דומהייט.

שְׁטוּת'יערייי, הוו. נאַרישקייט.

שֶׁ'טַח, הם. א שטרעקע.

שט"ח, אב. שְׁטַר־חוֹב (ווז.).

שְׁ'טַר, הם. א וועקסעל, א צעטעל, א דאָקומענט.

שְׁ'טַר־חוֹב, הם. (תלמודיש). א וועקסעל.

שְׁ'טַר־מְכִי'רָה, הם. א פאַרקויף־שיין, א פאַרקויף־דאָקומענט.

שְׁ'טַר־עִס'קָא, הם. א וועקסעל וועל־כער איז אויסגעמאַכט מיט א התּיר־עסקא (ווז.); א התּיר־עסקא.

שְׁ'טַר־קַבָּ'לָה, הם. א קוויטונג־צע־טעל, א קוויטונג.

שַׁ"י־עוֹ'לָמוֹת, מ. די דריי הונדערט מיט צעהן וועלטען וועלכע זיינען אָנגעבריים פאַר יעדען צדיק נאָך זיין טויט.

שִׁ'בּוּשׁ, זעה שִׁ'בּוּשׁ.

שִׁיבְ'רוֹת־, זעה שִׁבְ'רוֹת־.

שִׁי'גָ'עוֹן, זעה שִׁגָ'עוֹן.

שִׁי'דוּך, זעה שִׁ'דוּך.

שִׁי'טָה, זעה שִׁ'טָה.

שייגעץ (פון: שֶׁ'קֶץ), הם. (מ. שְׁקָ'צִים, שייגאָצים). א ניט־אידיש אינגעל; א פּרעכער קערל, א יונגאַטש; איינער וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע גלויבענס

געזעצען . "ווי אַ שיינעץ אָהן אַ פייפעל" (ווער.).

שיינעצדיג, א. פרעך, פאַרשיים.

שַ׳ייך, א. געהערענדיג, באַלאַנגענ־דיג; גילטיג, וויכטיג. דאָס איז ניט שייך צום ענין, דאָס האָט ניט צו טהאָן מיט דער זאַך. ביי אידם איז ניט שייך אַ פרעמ־דער אָדער אַ׳ן אייגענער, ביי איהם איז ניט קיין אונטערשיעד צווישען אַ פרעמדען אָדער אַ׳ן אייגענעם. שייך?, וואָס הייסט?

שַ׳ייכות, הוו. פאַרבינדונג, פאַר־וואַנדשאַפט, באַציהונג.

שַׁכ׳בת־, זעה שׁכ׳בת־.

שִׁי׳כּוֹר, זעה שׁ׳כּוֹר.

שִׁיכְ׳חָה, זעה שִׁכְחָה.

שִׁי׳לוּשׁ, זעה שִׁ׳לוּשׁ.

שִׁלְ׳שׁוּל, זעה שִׁלְ׳שׁוּל.

שִׁין, הם. (מ. שִׁי׳נ׳ען). דער נאָ־מען פון דעם איין און צוואַנציג־סטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית ,יזען געשריבען מיט אַ פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ).

שִׁין־יְמָ׳נִית, אַ שין מיט אַ פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ). זעה שִׁין־שְׂמָא׳לִית.

שִׁי׳נוּי, זעה שִׁ׳נוּי.

שִׁיי׳עוּר, זעה שִׁ׳עוּר.

שִׁיפְ׳חָה, זעה שִׁפְ׳חָה.

שִׁיפְ׳לוּת, זעה שִׁפְ׳לוּת.

שִׁיקסע, הוו. (פון: שיינעץ, ווז.), (מ. שיקסעס). אַ ניט־אידישע מיידעל; אַ פאַרשיים מיידעל. "אַ שיקסע ביי אַ רב קען אויך פסק׳ען שאלות" (שפוו.).

שִׁיר, הם. (מ. שִׁי׳רִים). אַ ליעד, אַ געדיכט.

שִׁיר־הַמַּעֲ׳לוֹת, הם. (מ. שִׁיר־הַמַּעֲ׳לוֹת׳ען). (ביבליש). "דאָס ליעד פון די טרעפען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון גע־וויסע קאַפּיטלעך תהלים; אַ צע־טעל אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען אָדער אויפגעדרוקט דאָס הונדערט און איין און צוואַנציג־סטע קאַפּיטעל תהלים און געוויסע קאַבאַליסטישע ווערטער און נאָ־מען און וועלכעס ווערט אויפגע־קלעפּט אין דעם הויז וואו עס גע־פינט זיך אַ קינפּעטאָרין אום זי און דאָס קינד צו באַשיצען קעגען בייזע גייסטער; ווערטהלאָזעס פאַ־פּיער אָדער וועקסעל.

שִׁיר־הַשִּׁי׳רִים, הם. (ביבליש). "דאָס ליעד פון אַלע ליעדער", דער נאָמען און די ערשטע ווערטער פון אַ געוויסען ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט די ליעבעס־געזאַנגען פון קעניג שלמה.

שִׁי׳רָה, הוו. (מ. שִׁי׳רוֹת). געזאַנג, לויב־געזאַנג (פון די מלאכים); דאָס לויב־ליעד וואָס משה האָט געזונגען ווען די אידען זיינען אריבער דעם ים־סוף. זעה אָז־יָשִׁיר.

שִׁירַ'יִים, מ. „די איבערגעבליבענע", דער רעשט. כאפען דעם רבי'נס שיריים, כאפען דאָס וואָס איז איבערגעבליבען פון א גוטען־אידענ'ס מאָהלצייט (א חסידישער איינפיהר).

שִׁי'שִׁי, זעה שִׁ'שִּׁי.

שִׁכְ'בַת־זֶ'רַע, הוו. (ביבליש). פאָלוציאָן.

שְׁכוּ'נָה, הוו. (מ. שְׁכוּ'נוֹת). נאכבארשאפט, אומגעבונג.

שִׁ'כּוֹר, הם. (מ. שִׁכּוֹ'רִים). א טרינקער, א פיאניצע. „אז צוויי זאָגען שכור דאַרף זיך דער דריטער לעגען שלאָפען" (שפוו.). „דער שענקער האָט דעם שכור האָלט אָבער די טאָכטער וועט ער איהם ניט געבען" (שפוו.). „עס איז ניטאָ קיין שלעכטער בראַנפען פאַר א שכור, קיין שלעכטע מטבע פאַר א סוחר און קיין מיאוס'ע נקבה פאַר א נואף" (שפוו.).

שִׁ'כּוֹר, א. באַרוישט, באַטרונקען. „וואָס ביי א ניכטערען אויף דער לונג איז ביי א שכור'ען אויף דער צונג" (שפוו.).

שִׁ'כּוֹרִ'טע, הוו. (מ. שִׁ'כּוֹרִ'טעס). אַ טרינקערקע, א פיאניצע.

שִׁכּוֹרִ'ניצע [שִׁכָּר'ניצע], הוו. (מ. שִׁכּוֹרִ'ניצעס [שִׁכָּר'ניצעס]). זעה שִׁ'כּוֹרִ'טע.

שִׁכּוֹרִ'יק [שִׁכָּר'ניק], הם. (מ. שכּוֹרִ'ניקעס [שִׁכָּר'ניקעס]). א טרינקער, א פיאניצע.

שִׁ'כּוֹרִיען, צש. טרינקען, פיאנעווען. פאַר'שכור'ען, באַרוישען; פאַרטרינקען. אָנ'שכור'ען, באַרוישען. אויס'שכור'ען־זיך, זיך אויסניכטערען.

שִׁ'כּוֹרִ'קייט, הוו. באַטרונקענהייט.

שִׁכְחָה [שִׁכְ'חָה], הוו. פאַרגעסליכקייט, דאָס פאַרגעסען; די פאַרגעסענע זאַנגען אויף א פעלד פון תבואה וועלכע פלעגען געהערען (פאַרצייטען ביי אידען) צו די אָרעמע.

שְׁכִי'חַ, א. אָפט פאָרקומענדיג, אָפט פאַסירענדיג.

שְׁכִי'נָה, הוו. דער שטראַהלענדער גלאַנץ פון דער גאָטהייט, די גאָטהייט. די שכינה רוהט אויף איהם, זיין געזיכט שטראַהלט, ער זעהט אויס זעהר שען. „די שכינה רוהט אויף איהם ווי אויף א גזלן" (פאַראָדיע).

שָׁ'כֵן, הם. (מ. שְׁכֵ'נִים). א נאַכבאַר; איינער וועלכער וואוהנט אין א געדונגענער וואָהנונג, א לאָקאַטאָר. „בעסער א רייכער שכן איידער א'ן אָרעמער בעל־הבית" (שפוו.).

שְׁכֵ'נָה, הוו. (מ. שְׁכֵ'נוֹת). זעה שָׁ'כֵן.

שְׁכֵ'נוּת, הוו. נאַכבאַרשאַפט; דאָס וואוהנען אין א געדונגענער וואוהנונג. וואוהנען אין שכנות, וואוהנען אין א געדונגענער וואוהנונג.

שָׁ'כֶנ'טע, הוו. (מ. שָׁ'כֶנ'טעם). זעה שָׁ'כֶן.

שִׁכְרוּת [שִׁכְ'רוּת], הוו. טרינקעריי, פּיאַנסטוואָ.

שֶׁל־, פּ. פון, פאַר, אויף.

שֶׁל־יָד [יַד], המ. די תפלין וועלכע מע טראָגט אויף דער האַנד.

שֶׁל־פֶּ'סַח, א. (שפּייז) צובאַרייט לויט די געזעצען פון פסח.

שֶׁל־ראש [ראָש], המ. די תפלין וועלכע מע טראָגט אויפ'ן קאָפּ.

שֶׁלא־כְּדֶ'רֶךְ־הַטֶ'בַע, א. ניט ווי דער שטייגער פון דער נאַטור, אומנאַטירליך.

שֶׁלא־עָשַׂ'נִי, „פאַר וואָס ער האָט מיר ניט באַשאַפען", ווערטער גענומען פון אַ ברכה וועלכע מע זאָגט אין דער פריה ביי'ם דאַווענען און אין וועלכער מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס מע איז ניט באַשאַפען געוואָרען אַ פרויענצימער. שפּאַסהאַפט ווערט דער אויסדרוק אָפט געברויכט צו באַצייכענען אַ פרויענצימער.

שַׁלְוָה, הוו. רוהיגקייט, פרידען.

שְׁלוּ'חִים, מ. זעה שָׁלִי'חַ.

שָׁ'לוֹם, המ. פריעדען; די באַגריסונג פון שלום־עליכם. געבען שלום, דערלאַנגען די האַנד צום שלום־עליכם.

שְׁלוֹם [שָׁ'לוֹם]־**בַּ'יִת**, המ. (תלמודיש). פרידען אין הויז, פאַמיליען־פרידען. „צוליעב שלום־בית מעג מען זאָגען אַ ליגען" (שפּוו.).

שָׁ'לוֹם־וְשַׁלְוָה, מ. פרידען און רוה.

שְׁלוֹם [שָׁ'לוֹם]־**זָ'כָר**, המ. (מ. שָׁ'לוֹם־זְ'כָרִים). די פאַרזאַמלונג פון געסט אין דעם הויז וואו עס איז געבאָרען געוואָרען אַ אינגעל אין דעם פרייטאָג־צו־נאַכט פאַר דעם טאָג פון דער באַשניידונג.

שָׁ'לוֹם־עֲלֵ'יכֶם, המ. (תלמודיש). „פרידען אויף אייך", ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט אַ פרעמדען אָדער איינעם וועמען מע האָט אַ לאַנגע צייט ניט געזעהן (דער באַגריסטער ענטפערט דאַן: „עליכם־שלום"). געבען שלום־עליכם, דערלאַנגען די האַנד אַלס אַ באַגריסונג. אַ ברייטער שלום־עליכם, אַ פריינדליכע באַגריסונג. „דער איד ענטפערט תמיד פאַרקעהרט, זאָגט מען איהם שלום־עליכם ענטפערט ער עליכם־שלום" (שפּוו.).

שְׁלוּמִי־אֵ'ל, המ. (מ. שְׁלוּמִי־אֵ'לִים). נאַרר, אונפייהיגער מענש, טויגע־ניכטס.

שִׁ'לוּש, המ. דריי־פעלטיגקייט, דריי־איינינקייט.

שָׁ'לוֹשׁ, זעה שָׁ'לֹש.

שְׁלוֹ'שָׁה, זעה שְׁלֹ'שָׁה.

שְׁלוֹ'שִׁים, זעה שְׁלֹ'שִׁים.

שְׁלַח־לְךָ, הוו. „שיק דיר", דער נאָמען פון דער זיבען און דרייסיגסטער סדרה (ווז.). זעה לֶךְ־לְךָ.

שְׁלַח־מָ'נוֹת, המ. (מ. שְׁלַח־מָ'נוֹת'ען). דאָס געשאַנק פון

שפּייזען אָדער געטראַנקען וועלכעס מע שיקט איינער צום צווייטען אום פּורים. „מיט אַ קאַץ שיקט מען ניט קיין שלח־מנות" (שפּוו.). זעה מִשְׁלוֹ'חַ־מָ'נוֹת.

שֻׁלְ'חָן, זעה שׁוּלְ'חָן.

שֶׁלִ'י, א. מיינס.

שָׁלִ'יחַ, הם. (מ. שְׁלוּ'חִים). אַ געשיקטער, אַ געזאַנדטער, אַ שטאַפּעט; אַ פאַרטרעטער. „אַ פוילער שליח צורייסט נאָר די שיך" (שפּוו.).

שָׁלִ'יחַ־מְיוּ'חָד, הם. אַ ספּעציעל געשיקטער, אַ'ן עקסטרא שטאַפעט.

שָׁלִ'יחַ־צִ'בּוּר, הם. (מ. שְׁלִ'יחֵי־צִ'בּוּר), (תלמודיש). „דער געשיקטער פון דער געמיינדע", דער וואָס דאַווענט פאַר'ן עמוד.

שְׁלִ'יחוּת, הוו. גאַנג, אויפטראַג, אויפגאַבע, מיסיאָן.

שְׁלִ'יטָ"א, אב. שֶׁיִּחְיֶה לְיָ'מִים טוֹ'בִים אָ'מֵן, וועלכער זאָל דערלעבען גוטע יאָהרען אמן (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון אַ גרויסען מאַן).

שְׁלִ'יטָה, הוו. געוועלטיגונג, מאַכט, איינפלוס.

שלים־מַ'זָל, הם. (מ. שלים־מַ'זָלים). אומגליק; איינער וועלכער האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; טויגעניכטס. צום שלים־מזל, צום אונגליק.

שלים־מַ'זָלדיג, א. אומגליקליך.

שלים־מָזָל'יניצע, הוו. (מ. שלים־מָזָל'יניצעס). איינע וועלכע האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; אַ טויגעניכטס.

שלים־מָזָל'ניק, הם. (מ. שלים־מָזָל'ניקעס). איינער וועלכער האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; אַ טויגעניכטס.

שלים־שלים־מַ'זָל, הם. (מ. שלים־שלים־מַ'זָלים). גרוים אונגליק; אַ פּערזאָן וועלכע האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; גרויסער טויגעניכטס.

שלימעזאַלניק, הם. (מ. שלימעזאַלניקעס). זעה שלים־מָזָל'ניק.

שְׁלִישׁ, הם. אַ דריטעל.

שָׁ'לִישׁ, הם. אַ דריטע פּערזאָן וועלכע ווערט אויסגעקליבען צו ענטשיידען צווישען די צוויי שיעדסריכטער ביי אַ'ן אָפּמאַך ווען זיי קענען זיך ניט אייניגען; איינער ביי וועמען מע לעגט איין געלט (אין אַ'ן אָפּמאַך).

שְׁלִ'ישׁוּת, הוו. דאָס אַמט פון אַ שליש; געלט אָדער ווערטה־זאַכען איינגעלעגט ביי אַ שליש.

שְׁלִ'ישִׁי, צ. דער דריטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער דריטער ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען שלישי, אויפרופען דעם דריטען (באַטראַכטעט אַלס אַ באַזונדערע עהרע).

שֶׁלְּךָ, א. דיינס.

שָׁלָל [שָׁלָל], הם. אַ גרויסער חוֹפען, זעהר פיעל (געלט).

שְׁל׳מה, **אנמ.** דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען קעניג, אַ זוהן פון דוד, וועלכער האָט זיך אויס־געצייכענט מיט זיין גרויסער קלוג־הייט און זיינע פיעל קענטעניסען.

שָׁ׳לשׁ, **צ.** דריי.

שָׁ׳לשׁ־סְעו׳דות, **מ.** (תלמודיש). די דריי מאָהלצייטען וועלכע אַ איד מוז עסען אין דעם טאָג פון שבת.

שָׁלשׁ־סְעודות [שַׁלֶשׁו׳דות], **הם.** די דריטע מאָהלצייט פון שבת וועלכע מע עסט געוועהנליך פאַרנאַכט. אַ פּראָסטער שלש־סעודות, אַ פּראָסטער מענש. זעה אויבען.

שָׁ׳לשׁ־רְגָ׳לים, **מ.** (תלמודיש). די דריי אידישע הויפּט־פייערטעג (פּסח, שבועות און סכות).

שְׁלִ׳שָׁה, **צ.** דריי.

שְׁלִ׳שָׁה־דְבָ׳רים, **מ.** (תלמודיש). דריי זאַכען. "שלשה־דברים צוויי ווערטער" (ווער.).

שְׁלִ׳שׁול, **הם.** לאַקסירונג, לויז־לייב.

שְׁלִ׳שִׁים, **צ.** דרייסיג, די ערשטע דרייסיג טרויער־טעג נאָך אַ טויטען ביי אידען. "זי מעג שוין חתונה האָבען זי איז שוין נאָך שלשים" (ווער. — אויף אַ׳ן אַלטע מויד).

שַׁלְשֶׁ׳לֶת, **הם.** אַ געוויסער גע־דרעהרעלטער טאָן (אין טראָפּ).

שַׁלְשֶׁ׳לֶת־הַיוּחַ׳סִין, **הוו.** "אַ קייט פון יחוס", אַ׳ן אַלטע אַריסטאָ־קראַטישע אָפּשטאַמונג.

שְׁלִ׳שֶׁת־יְמֵי־הַגְּבָ׳לָה, **מ.** "די דריי טעג פון באַגרענצונג", די דריי טעג פאַר מתן־תורה אין וועלכע דאָס אידישע פאָלק איז באַפוילען געוואָרען פון משה׳ן זיך צוצוגריי־טען און זיך צו האַלטען ווייט פון דעם באַרג סיני; די דריי טעג פאַר שבועות.

שֵׁם [שֵׁם], **הם.** (מ. שֵׁ׳מות). נאָ־מען; רעפּוטאַציאָן; איינער פון די הייליגע נעמען פון גאָט.

שֵׁם [שֵׁם׳]־**דָבָר**, **הם.** אַ באַריהמטע זאַך, אַ באַריהמטהייט.

שֵׁם [שֵׁם]־**הַמְפו׳רָשׁ**, **הם.** (תלמו־דיש). "דער דייטליכער נאָמען (פון גאָט)", דאָס וואָרט יְהֹוָה (ווז.) אויסגעשפּראָכען ווי עס שטעהט און ניט אין פאַרשטעל־טער פאָרם (עס ווערט געגלויבט אַז מיט דעם שם־המפורש קען מען אויפטהון גרויסע וואונדער).

שֵׁם [שֵׁם]־**טוֹב**, **הם.** (ביבליש). אַ גוטער נאָמען, אַ גוטע רעפּו־טאַציאָן.

שֵׁם [שֵׁם]־**רַע**, **הם.** (ביבליש). אַ שלעכטער נאָמען, אַ שלעכטע רעפּוטאַציאָן.

שְׁמַד [שְׁמַד], **הם.** "פאַרטילינגונג", אַ גזרה ארויסגעגעבען אויף אידען אַז זיי מוזען זיך טויפען; דאָס טויפען זיך.

שְׁמַד־שְׁטִיק, **מ.** שטוקעס; שטיפע־רייען.

שְׁמַד׳עַל׳ניצע, **חוו.** (מ. שְׁמַד׳על׳־ניצעס). זעה שְׁמַד׳על׳ניק.

שְׁמַד׳על׳ניק, **הם.** (מ. שְׁמַד׳על׳־ניקעס). אַ פאַרדאָרבענער אָדער אויסגעלאַסענער יונג.

שְׁמַד'ען, צא. טויפען. געשמד'טער האלז (אָדער: געשמד'טע קישקע), א פרעסער.

שְׁמוּאֵל, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען אידישען פראָפעט; דער נאָמען פון א געוויסען ביבלישען בוך איינגעטהיילט אין צוויי טהיילען, דער ערשטער פון וועלכע הייסט "שמואל א'" און דער צווייטער — "שמואל ב'".

שְׁמוֹנָה, צ. אכט.

שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה [שַׁמוֹנֶשְׂרֵה], הוו. (מ. שמוֹנָה־עֶשְׂרֵהים [שַׁמוֹנֶשְׂרֵהים]), (תלמודיש). "אכצעהן", דאָס געבעט וואָס באַשטעהט פון אכצעהן ברכות וועלכעס מע זאָגט צו יעדען דאַווענען (דאָס געבעט ווערט צוערשט געזאָגט פון דעם עולם שטעהענדיג אויף איין פלאַטץ און שטילערהייד, דאַן ווערט עס ווידערהאָלט אין דער הויך פון דעם וואָס דאַווענט פאר'ן עמוד. צום ענד פון דעם דאָזיגען געבעט מאַכט מען א פּאָאר טריט הינטערוועלאכטס און דאָס הייסט: "אויסגעהן שמונה־עשרה").

שְׁמוֹנִים, צ. אכציג.

שְׁמוּעָה, הוו. (מ. שְׁמוּעוֹת). קלאנג, גערייד; נאַכריכט.

שְׁמוּעָה־טוֹבָה, הוו. (מ. שְׁמוּעוֹת־טוֹבוֹת), (ביבליש). גוטע נאַכריכט.

שְׁמוּעָה־רָעָה, (מ. שמוּעוֹת־רָעוֹת), (ביבליש). שלעכטע נאַכריכט.

• **שמוּעס***, (פון: שְׁמוּעוֹת). חמ. (מ. שמוּעס'ען). גערייד, געשפרעך, פלוידעריי.

שמוּעסען, צש. ריידען, פלוידערן.

שמוּעסער, המ. (מ. שמועסערס). א פלוידערער.

שְׁמוּרָה, הוו. זעה מַצָה־שְׁמוּרָה.

שְׁמוֹת, המ. "די נעמען", דאָס צווייטע פון די פינף ביכער פון דער תורה; הוו. דער נאָמען פון דער דרייצעהנטער סדרה (ווז.).

שְׁמִיטָה, היו. (מ. שְׁמִיטוֹת). דאָס יאָהר פון שביעית; זיבען יאָהר. איין מאָל אין א שמיטה, זעהר זעלטען.

שְׁמַייען, צש. ארומלויפען פאַרהאַוועט. ארומ'שמייען, ארומלויפען פאַרהאַוועט. פאַר'שמייעט, פאַרהאַוועט, פאַרטהאָן. זעה שִׁמַעְיָה'ן.

שְׁמִינִי, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און צוואנציגסטער סדרה (ווז.).

שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת [שְׁמִינֶעצֶרֶת], המ. (מ. שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת'ען [שְׁמִינֶעצֶרֶעת'ען]) דער אכטער טאָג פון סכות.

שְׁמִינִית־שֶׁבִּשְׁמִינִית, המ. (תלמוּדיש). א'ן אכטעל פון א'ן אכטעל, א גאַנץ קליינער טהייל.

שְׁמִיעָה, הוו. דאָס נעהער.

שְׁמִירָה, הוו. (מ. שְׁמִירוֹת). היטונג, אויפפאסונג, באוואכונג.

שֶׁמֶן־זַיִת, הם. (ביבליש). בוימאייל.

שֵׁמ'ע, הוו. (מ. שֵׁמ'עס). א'ן אָבגעריסען בלאט פון א הייליגען בוך (א זעלכע בלעטער ווערען געהאלטען הייליג און צונויפגעזאַמעלט און פון צייט צו צייט באַגראָבען אויפ'ן טויטען פעלד. דאָס וואָרט "שמ'ע" האָט אורשפּרינגליך געהייסען א שטיק פּאפּיר אויף וועלכען דער נאָמען פון גאָט איז געשריבען. זעה שֵׁם);
א ווערטהלאָזעס פּאפּיר.

שְׁמַע־יִשְׂרָאֵל, "הער, ישראל"! די ערשטע ווערטער פון קריאת־שמע; א'ן אָפטער אויסרוף ווען מע שרעקט זיך פאר עפּעס אָדער ווען מע רופט נאָך הילף. שרייען שמע־ישראל, פּראָטעסטירען, מאכען א סקאנדאל.

שְׁמַעְיָהן, צש. ארומלויפען פאַרהאוועט (וואהרשיינליך פון שְׁמַעְיָה (איינגענאָמען) — א געוויסע פערזאָן וועלכע פלעגט אימער ארומלויפען פארהאוועט).

שֵׁמ'ען, צש. האָבען א נאָמען, זיין באוואוסט, קלינגען. עס שמ'ט מיט איהם די וועלט. ער איז זעהר באריהמט.

שמע"צ, אב. שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת (וו.).

שַׁמָּשׁ [שַׁמָּשׁ], הם. (מ. שַׁמָּשִׁים [שַׁמָּשִׁים]). באדיענטער, דיענער; איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט פון א'ן אידישער געמיינדע צו האלטען אָרדנונג אין שוהל און צו טהאָן אנדערע עהנליכע ארבייטען פאר דער געמיינדע; איינער וועלכער ריכט אוים דעם טויטען צו דער בערדיגונג; דאָס ליכטעל מיט וועלכען מע צינדט אָן די ליכט פון חנוכה. "דער שמש קלאפּט אין שוהל אריין און אליין געהט ער שלאָפען" (שפּוו.). שלאָטען שמש, א באדיענטער פון דער געמיינדע. "איך בין ניט דיין שלאָטען שמש" (ווער.).

שַׁמָּשׁ [שַׁמָּש]־דָּרְךָן, הם. דער געהילף פון א שמש, אונטער־שמש.

שַׁמָּשִׁית [שַׁמָּשׁוּת], הוי. די שטעלע פון א שמש.

שַׁמָּשִׁיטע, הוו. (מ. שַׁמָּשִׁיטעס). די פרוי פון א שמש; איינע וועלכע האלט אין אָרדנונג די ווייבערשע שוהל.

שֶׁנָּדֵ'ריען, צא. צוזאָגען, זיך פאַרפליכטען צו געבען (עפּעס אויף א וואָהלטהעטיגען צוועק ווען מע ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. שטאמט פון די ווערטער "מי־שנדר" (דער וועלכער האָט געשאָנקען) גענומען פון דעם זעגען געבעט וואָס מע זאָגט פאר דעם געבער).

שָׁנָה, הוו. (מ. שָׁנִים). א יאָהר. "אזא שנה זאָלסטו האָבען" (פלוך־וואָרט).

שֵׁנָה [שִׁינָה]־בְּשַׁבָּת־תַּעֲנוּג, (תלמודיש). שלאָפען אום שבת איז א פאַרגעניגען.

שָׁנָה־מְעוּבֶּרֶת, הוו. (תלמודיש). זעה עִבּוּר־יאָהר.

שׁ'נוי, הם. (מ. שִׁנוּ'יים). ענדערונג, פאַרענדערונג.

שׁ'נוי־מָ'קוֹם, הם. (תלמודיש). ענדערונג פון פּלאַטץ, ענדערונג פון וואוהנאָרט.

שׁ'נוי־שֵׁם [שֵׁם], הם. (תלמודיש). ענדערונג פון נאָמען.

שֵׁנִ'י, צ. צוויי.

שֵׁ'נִ'י, צ. דער צווייטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער צווייטער ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען שני, אויפרופען דעם צווייטען.

שֵׁ'נִי־בִּשְׁלִי'שִׁי, מ. "א צווייטער מיט א דריטען", צווייטע קוזינס. זיין מיט אימיצען שני־בשלישי, זיין אימיצענס פאָטער'ס אָדער מוטער'ס שוועסטער־קינד, אָדער זיין א שוועסטער־קינד פון אימיצענס פאָטער אָדער מוטער.

שֵׁ'נִי־בְּשֵׁ'נִי, מ. "א צווייטער מיט א צווייטען", שוועסטער־קינדער.

שְׁנֵי־לוּ'חוֹת־הַ'בְּרִית, מ. די צוויי טאָוולען פון בונד (צווישען גאָט און אידען), די לוחות.

שֵׁ'נִי־לַמֶּ'לֶךְ, הם. דער צווייטער צום קעניג, וויצע־קעניג, הויפּט־מיניסטער.

שְׁנַ'יִם, צ. צוויי.

שְׁנַיִם [שְׁנַיִים, שְׁנָיִם], מ. צייהנער.

שְׁנַ'יִם־מִקְרָ'א־וְאֶ'חָד־תַּרְ'גוּם, (תלמודיש). צוויי מאָהל דעם טעקסט אין העברעאיש און איין מאָל די אראמעאישע איבערזעצונג (אזוי איז מען געוועהנליך מעביר די סדרה).

שְׁ'נִית, או. צווייטענס.

שַׁ"ס, (אב. שִׁ'שָּׁה סְדָ'רִים — די זעקס אבטהיילונגען פון תלמוד: זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות), הם. (מ. שַׁ"ס'ען). דער תלמוד (ווז.). קליין ש"ס, קאָרטען.

שַׁ"ס־תְּחִי'נָה, הוו. (מ. שַׁ"ס־תְּחִי'נוֹת). א געוויסע זאמלונג פון געבעטען אין אידיש פאר פרויען.

שַׁס"ה־גִּי'דִין, מ. (תלמודיש). די דריי הונדערט און פינף און זעכציג אָדערען פון דעם מענשליכען קערפּער (לויט די פארצייטיגע באגריפען). זעה תַּרְיַ"ג מִצְ'וֹת.

שַׁ"סִיל, הז. (מ. שַׁ"סִילעך). א קליינע אויסגאבע פון תלמוד (ווז.); א טאַש קאָרטען.

שָׁ'עָה, הוו. (מ. שָׁ'עָה'ן). א שטונדע. די שעה זאָל ניט זיין!, ניט פאסירען זאָל עס.

שְׁ'עוּר, הם. א מאָס, א גרענעץ; א לעקציאָן אָדער פאָרטראַג פון תלמוד (מ. שִׁ'עוּ'רִים). אָהן א שעור און אַ'ן ערך, אָהן א מאָס און אָהן אַ'ן אָבשאצונג, אונגעהויער, זעהר פיעל.

שַׁ'עַטְנֵז, הם. א געמיש פון וואָלל און פלאַקס, וואָס טאָר זיך ניט געפינען אין די קליידער וואָס

אַ איד טראָגט; אַ'ן איבעריגע אָדער שעדליכע פּערזאָן.

שעכטען, צא. זעה שָׁח'טיען.

שֵׂ'ער, הם. (מ. שְׂעָ'רִים). טויער; פאָדערבלאַט.

שַׁ'עַר־בלאַט, הז. (מ שַׁ'עַר־בלעטער). פאָדערבלאַט.

שַׁ'עֲרֵי־רַחֲ'מִים, מ. (תלמודיש). די טויערען פון בארמהערציגקייט.

שַׁ'עַת־הַדְחָק [הַדְ'חַק], הוו. (תלמודיש). נויטה־צייט, נויט.

שַׁ'עַת־הַכּוֹ'שֶׁר, הוו. (תלמודיש). פּאַסענדע שטונדע, פּאַסענדע געלעגענהייט.

ש"פ, אב שֶׁל־פֶּ'סַח (ווז.).

שְׁפוֹךְ־חֲמָתְ'ךָ, הם. (ליטורגיש). "גים אויס דיין צאָרן", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון געוויסע ביבלישע זאַצען וועלכע מע זאָגט אין דער ערשטער נאַכט פון פּסח (דערביי ווערט די טהיר צו דער גאַנץ געהאַלטען אָפען). אויסלאָזען דעם גאנצען ש פ ו ך־ח מ ת ך, אויסלאָזען דעם גאַנצען צאָרן.

שִׁפְ'חָה, הוו. (מ. שְׁפָחוֹת [שְׁפְ'חוֹת]) דיענסט, שקלאַפין.

שְׁפִי'כוּת־דָ'מִים, (תלמודיש). בלוטפערגיסונג; בלוט־צאַפּענים, באַליידיגונג.

שָׁ'פֵל, הם. (מ. שְׁפֵ'לִים). אַ נידעריגער געמיינער קערל.

שָׁ'פָל, א. נידעריג, געמיין! געפאַלען, געפאַלען ביי זיך.

שְׁפֵ'לָה, תוו. (מ. שְׁפֵ'לוֹת). זעה שָׁ'פֵל.

שִׁפְ'לוּת, הוו. נידעריגקייט, געפאַלענקייט, פארשקלאַפטקייט, פארזאַכטקייט.

שֶׁ'פַע, הם. איבערפלוס, רייכטהום; אַ גוט־געהענדעם געשעפט.

ש"ץ, אב. שְׁלִ'יחַ־צִ'בּוּר (ווז.).

שְׁקִי'עָה, הוו. זעה שְׁקִי'עַת־הַחַ'מָּה.

שְׁקִי'עַת־הַחַ'מָּה, הוו. (תלמודיש). זונג־אונטערגאַנג (פון וועלכען שבת און יום־טוב הויבען זיך אָן).

שֶׁ'קֶל, הם. (מ. שְׁקָ'לִים). אַ געוויסע אַלט־העברעאישע מינצע; אַ באַשטימטער געלט־ביטראַג וועלכען יעדער ציוניסט מוז איינצאָהלען איין מאָל אַ יאָהר אין דעם ציוניסטישען פאָנד.

שֶׁ'קֶל־טאָג, הם. אַ באַשטימטער טאָג אין וועלכען די ציוניסטען מוזען איינצאָהלען דעם שקל.

שַׁקְ'לָא־וְטַרְ'יָא, הוו. (מ. שַׁקְ'לָא־וְטַרְ'יָא'ס), (תלמודיש). איבערלעגונג, פארהאַנדלונג, דיסקוסיאָן. עס איז נאָך אַ ש ק ל א־ו ט ר י א, מע דאַרף עס נאָך גוט באַקלערען.

שֶׁ'קֶץ [שְׁקָץ], הם. (מ. שְׁקָ'צִים). יונגאַטש.

שְׁקָ'צִים־וּרְמָ'שִׂים, מ. (תלמודיש). עקעלהאַפטע באַשעפעניסען און ווערעם.

שְׁקָצ׳עריי׳, הוו. (מ. שְׁקָצ׳עריי׳ען). פרעכהייט, פרעכע אויפפיהרונג.

שֶׁ׳קֶר, הם. (מ. שְׁקָ׳רים). א ליגען.

שֶׁ׳קֶר אין לוֹ רַגְלַ׳ים, (תלמודיש). דער ליגען האָט קיין פיס (באַשטאַנד) ניט.

שַׁקְ׳רָן, הם. (מ. שַׁקְרָ׳נים). א ליגנער.

שַׁקְרָ׳נוּת, הוו. ליגען־וואָגעריי.

שַׁקְ׳רָנ׳טע, הוו. (מ. שַׁקְ׳רָנ׳טעס). זעה שַׁקְ׳רָן.

שָׁ׳רוּי־בְּצַ׳עַר, הם. (תלמודיש). איינער וואָס איז אין טרויער אָדער אין א׳ן אומגליק.

שָׁ׳רוֹן, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען זעהר פרוכטבארען טהאָל אין פאַלעסטינא, אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

שֶׁ׳רֶץ, הם. (מ. שְׁרָ׳צים). א קריכענדעס טהיער; א ראַץ; א פרעך אינגעל.

שׁ׳רֶשׁ, הם. (מ. שָׁרָ׳שִׁים). זעה שׁוֹ׳רֶשׁ.

שִׁ׳שָּׁה, צ. זעקס.

שִׁ׳שִּׁי, צ. דער זעקסטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער זעקסטער ביי׳ם לייענען אין שוהל. געבען ש ש י, אויפרופען דעם זעקסטען (ווערט באַטראַכטעט אַלס א באַזונדערע עהרע).

שִׁ׳שִּׁים, צ. זעכציג.

שִׁ׳שִּׁים־רִ׳בּוֹא, צ. (ביבליש). זעקס מאָל הונדערט טויזענד.

שֵׁ׳שֶׁת־יְמֵ׳י־בְּרֵא׳שִׁית, מ. די זעקס טעג אין וועלכע גאָט האָט באַשאַפען די ערד.

ש״ת, אב. שַׁ׳בָּת־תְּשׁוּ׳בָה (ווז.).

שְׁתַּדְ׳לָן, הם. (מ. שְׁתַּדְלָ׳נים). איינער וועלכער שטעלט זיך איין אָדער מיהט זיך פאַר אימיצען, א תאַדאַטאַי (באַזונדערס געברויכט צו באַצייכענען א אידישען פאָרשטעהער וועלכער נעהמט זיך אָן פאַר אידען ביי דער רעגירונג). אָפשיקען מיט דעם בראָדער ש ת ד ל ן, קיינמאָל ניט אָפשיקען.

שְׁתַּדְלָ׳נוּת, הוו. דאָס איינשטעלען זיך פאַר אימיצען, תאַדאַטאַיסטוואָ.

שְׁתַּדְ׳לָנ׳טע, הוו. (מ. שְׁתַּדְ׳לָנ׳טעס). איינע וועלכע מיהט זיך אָדער שטעלט זיך איין פאַר אימיצען.

שְׁתַּדְ׳לָנ׳ען־זיךְ, צוו. זיך מיהען, תאַדאַטייסטווען.

שְׁ׳תִי־וָעֵ׳רֶב, הם. "לייִנג און ברייט (אין וועב־פעדים)", א קרייץ.

שְׁתֵּי־שַׂעֲרוֹת, מ. (תלמודיש). "צוויי האָאר", די קען־צייכענס פון דער וואַקסענקייט ביי א פרויענצימער.

שְׁתִיָּה, שְׁתִיָּיה [שְׁתִ׳יָּה], הוו. (מ. שְׁתִיוֹת [שְׁתִ׳יוֹת]). א טרונק (בראַנפען); דאָס טרינקען (בראַנפען).

שְׁתִיקָה [שְׁתִ׳יקָה], הוו. שווייגען, שווייגענים.

שְׁתְ׳יקען (פון שָׁתה), צש. טרינקען, פיאַנעווען.

ש.

ש, זעה ש.

שְׁאוּ־יְדֵי׳כֶם, הס. די ערשטע ווער־טער און דער נאָמען פון אַ גע־בעט וואָס מע זאָגט ווען מע ווישט די הענד ביי׳ם אויפשטעהן אין דער פריה אָדער פאַר׳ן עסען.

שׂוֹ׳נֵא, הס. (ם. שׂוֹנְאִים [שָׂנְאִים]). אַ פיינד. "בעסער אַ גוטער שונא איידער אַ שלעכטער פריינד" (שפוו.).

שׂוֹ׳נֵא־יִשְׂרָ׳אֵל, הס. (ם. שׂוֹ׳נְאֵי־יִשְׂרָ׳אֵל). אַ פיינד פון אידען, אַ׳ן אַנטיסעמיט.

שׂוֹ׳נֵא־מָ׳וֶת, הס. אַ טויטליכער פיינד, אַ ביטערער פיינד.

שׂוֹנְאֵי [שָׂנְאֵי]־צִ׳יּוֹן, ם. די פיינד פון ציון, די פיינד פון אידישען פאָלק. "שונאי־ציון (פאַר־קירצט פון: שונאי־ציון זאָלען עס פאַרמאָגען) וואָס ער פאַרמאָגט" (ווער.).

שָׂ׳טָן, הס. דער בייזער גייסט, דער פאַרפיהרער, דער טייוועל.

שָׂ׳טָן־הַמְקַטְ׳רֵג, הס. דער בייזער מלאך וועלכער רעדט אָן שלעכ־טעס אויפ׳ן מענשען פאַר גאָט.

שָׂ׳טָן־הַמַשְׁ׳חִית, הס. דער בייזער שלעכט־טהוענדער גייסט.

שִׂ׳יחַת־חוּ׳לִין. הוו. (תלמודיש). וואָכעדיגע רייד, ניט וויכטיגעס גע־שפרעך. ניט וויסען די שיחת־חולין פון אימיצען, זיך ניט קענען פאַרגלייכען מיט אימיצען אין די מינדעסטע קענטעניסען.

שִׂ׳ין, הס. (ם. שִׂ׳י׳נ׳ען). דער נאָמען פון דעם איין און צוואַנציגסטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית יוען געשריבען מיט אַ פינ־טעלע אויף דער לינקער זייט (ש).

שִׂין־שְׂמָאלִ׳ית, אַ "ש" מיט אַ פינ־טעלע אויף דער לינקער זייט (ש).

שְׂכִיר־יוֹם [יָם], הס. (תלמודיש). אַ טאָג־לויהנער, איינער וועלכער איז געדונגען צו אַרבייטען פון טאָג.

שְׂכִ׳ירוּת, הוו. געהאַלט, לויהן.

שֵׂ׳כֶל, הס. (ם. שְׂכָ׳לִיען). פאַר־שטאַנד, פאַרנונפט; זינן; קלוג־הייט; געדאַנקען, איינפאַל, אידעע. "ווייבער האָבען לאַנגע האָאר און קורצען שכל" (שפוו.). "מע באַגריסט נאָך די קליידער מע באַגלייט נאָך דעם שכל" (שפוו.). "שכל און חרטה קומען שטענדיג צו שפעט" (שפוו.). "די ווייבער׳ס שכל איז זייער צירונג, די מענערס צי־רונג איז זייער שכל" (שפוו.).

שֵׂ׳כֶל־הַיָ׳שָׁר, הס. דער גלייכער פאַרשטאַנד.

שְׂ׳כֶל׳דיג, א. פאַרנינפטיג, קלוג, וויציג, גייסטרייך.

שְׂכ׳ל׳יען־זיך, צוו. זיך קליגען, זיך וויצלען.

שָׂכָר [שְׂכַר], הם. לויהן, באַלויהנונג; לויהן־געלט; די באַלויהנונג אויף יענער וועלט.

שְׂכַר־הֲלִי׳כָה, הם. (תלמודיש). דער לויהן וועלכער איז אָנגעברייט אויף יענער וועלט פאַר דאָס געהן (טהון אַ גוטע זאַך).

שְׂכַר־טִרְ׳חָה, (תלמודיש). דער לויהן פאַר (אימיצענס) מיה.

שכַר־לִי׳מוּד, הם. (תלמודיש). לעהר־געלט.

שׂכַר־מְלָא׳כָה, הם. אַרבייטס־לויהן, אַרבייטס־געלט.

שְׂמַ׳ח־בְּחֶל׳קוֹ, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער איז צופריעדען מיט זיין טהייל (שיקזאַל).

שִׂמְ׳חָה, הוו. (מ. שְׂמָחוֹת [שְׂמָ׳חוֹת]). פרייד; פעסטליכקייט, מאָהלצייט אָדער אונטערהאַלטונג פאַר געסט. "אויף יענעמ׳ס אַ שמחה האָט מען אַפּעטיט" (שפוו.).

שִׂמְ׳חָה־וְשָׂ׳שׂוֹן, מ. (ביבליש). פרייד און לוסטיגקייט.

שִׂמְ׳חַת־בֵּית־הַשּׁוֹאֵ׳בָה, הוו. (תלמודיש). די פרעהליכקייט פון בית־השואבה — "דאָס הויז פון ברונען" (דער נאָמען פון אַ געוויסען איינגעשלאָסענעם רוים אין דעם הויף פון בית־המקדש), וואו עס פלעגען אין די מיטעלסטע טעג פון סכות אָפּגעהאַלטען ווערען זעהר לוסטיגע פעסטליכקייטען (די זעלבינע פעסטליכקייטען ווערען נאָך יעצט, אין אַ פיעל געענדערטער און שוואַכערער פאָרם, אָפּגעהאַלטען אין די אָבענדען פון חול־המועד סכות).

שִׂמְ׳חַת־מִצְוָ׳ה, הוו. אַ רעליגיעזע פעסטליכקייט.

שִׂמְ׳חַת־תּוֹ׳רָה, הם. דאָס פרעהען זיך מיט דער תורה, דער פייערטאָג אויף מאָרגען פון דעם לעצטען טאָג פון סכות אין וועלכען מע ענדיגט לייענען די תורה. זעה סִדְ׳רָה.

שִׂנְ׳אָה, שִׂנְ׳אַת־, הוו. (מ. שִׂנְ׳אוֹת). האַס, פיינדליכקייט.

שִׂנְ׳אַת־חִ׳נָּם, הוו. (תלמודיש). אומזיסטער האַס, פיינדשאַפט אָהן אַ׳ן אורזאַך.

שִׂנְ׳אַת־מָ׳וֶת, הוו. טויטליכער האַס, ביטערע פיינדשאַפט.

שָׂ׳עִיר־הַמִּשְׁתַּלֵּ׳חַ, הם. (תלמודיש). דער זינד־באָק, דער באָק וועלכער פלעגט אַרונטערגעשליידערט ווערען (אין די צייטען פון בית־המקדש) פון דעם פעלז עזאזל אום יום־כפור אַלס אַ׳ן אָפּפער פאַר די זינד פון דעם אידישען פאָלק; אַ׳ן אָפּפער פאַר אַנ׳אַנדערענ׳ס זינד; אַ׳ן אונשולדיגער אָפּפער.

שַׂר, הם. אַ העהר; דער מלאך וועלכען יעדער מענש האָט אין הימעל אַלס זיין פּאַרטהיידיגער אָדער באַשיצער, לויט דעם תלמוד.

שׂר־הַמַשְׁ׳קִים, הם. (ביבליש). מראַנקמייסטער, דער וועלכער דערלאַנגט די געטראַנקען, אַ סאַרווער.

שָׂ׳רָה, אנוו. דער נאָמען פון דער ערשטער אור־מוטער פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון אברהם.

שָׂ׳רִיד־וּפָ׳לִיט, הם. (ביבליש). אַ׳ן איבערגעבליבענער, אַ׳ן אַנטרונענער.

שָׂ׳רָף, הם. (מ. שְׂרָ׳פִים). אַ געוויסער זאָרט מלאך.

שְׂרֵ׳פָה, הוו. (מ. שְׂרֵ׳פוֹת). אַ פייער, אַ בראַנד; אונטערצינדונג. מאַכען אַ שרפה, אונטערצינדען. "נאָך אַ שרפה ווערט מען רייך" (שפוו.).

שְׂרְ׳פִ׳ען, צש. ברענען. פאַר־שרפ׳ען, פאַרברענען.

שָׂרָ׳רָה, הם. (מ. שְׂרָ׳רוֹת). אַ זעהר וויכטיגער אָדער פאָרנעהמער הערר, אַ מאַגנאַט. "ווי די שררות אַזוי דער משרת" (שפוו.).

שְׂרָ׳רָה׳סטע, הוו. (מ. שְׂרָ׳רָה׳סטעם). די פרוי פון אַ שררה; אַ וויכטיגע אָדער פאָרנעהמע דאַמע.

ת.

ת, הם. דער צוויי און צוואַנציגסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית. מיט אַ פינטעלע אינעווענינ אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ט" אָדער "טה", אָהן אַ פינטעלע — אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ס"; דער זיבען־געשטירען, דער גרויסער בער (אין אַסטראָנאָמיע); אין צעהלען גערעכענט אַלס 400. זעה תָּו.

תַּאֲ׳וָה, תַּאֲ׳וָה, הוו. (מ. תַּאֲ׳ווֹת). באַגעהר, זינדיגער באַגעהר, ליידענשאַפט; ליידענשאַפטליכקייט. "גאָט זאָל אָפּהיטען פאַר אידישער גאוה און פאַר גוי׳אישער תאוה" (שפוו.).

תַּאַ׳וּוֹת־הָעוֹ׳לָם־הַ׳זֶה, מ. די געלוסטען פון דער וועלט, וועלטליכע פאַרגעניגענם.

תְּאוֹ׳מִים, הם. "דער צווילינג", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט סיון. זעה מַ׳זָל.

תֵּ׳בָה, הוו. קאַסטען, דער קאַסטען אין וועלכען נח מיט זיין פאַמיליע האָבען זיך גערעטעט פון דער פאַרפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט.

תְּבוּאָה, הוו. (מ. תְּבוּאוֹת). געטריידע. „אויף שווארצער ערד וואקסט די בעסטע תבואה" (שפוו.).

תְּבִיעָה, הוו. (מ. תְּבִיעוֹת). פאָדערונג, אנשפרוך, פרעטענזיע.

תְּבַלְעוּ־וְתִתְחַדֵּשׁ, אר. זאָלסט אויסניצען און זיך באנייען! טראָג געזונטערהייד! (א וואונש צו איינעם וועלכער טהוט אָן א קלייד צום ערשטען מאָל.

תֵּבַת־נֹחַ, הוו. זעה תֵּבָה.

תְּהוֹם [תְּהָם], הם. (מ. תְּהוֹמען [תְּהָמיען]), אָבגרונד, גרונד פון ים.

תְּהִלּוֹת־וְתִשְׁבָּחוֹת, מ. (תלמודיש). לויב־ און ריהם־געזאנגען.

תְּהִלִּים, הם. דאָס בוך פון פסאלמען.

תְּהִלִּים־זאָגער, הם. איינער וועלכען מע דינגט צו זאָגען תהלים ווען אימיצער איז קראנק, אָדער נאָך א טויטען.

תָּו, **תָו**, הם. (מ. תָּויען, תָויען). דער נאָמען פון דעם צוויי און צוואנציגסטען בוכשטאב פון דעם אידישען אלף־בית. (תּ, ת).

תּוֹבֵעַ, הם. (מ. תּוֹבְעִים). א מאָהנער, א קלאָגער.

תּוֹבֵעַ־בְּפֶה [בְּפֶה], א. (תלמודיש). מאָהנענדיג מיט'ן מויל, דייטליך פאָדערנדיג.

תּוֹגָר, הם. דער טערק, טירקיי.

תּוֹךְ [תָּךְ], הם. דאָס אינעווייניגסטע, דער קערן. ארייגגעהן אין א תוך, זיך פארטיפען. אין תוך גענומען, גרינדליך באטראכטעט.

תּוֹךְ [תָּךְ]־כְּדֵי־דִבּוּר, אזו. (תלמודיש). ווי נאָר אויסגערעדט, אין איין מאָמענט, אויגענבליקליך, גלייך.

תּוֹכֵחָה, הוו. (מ. תּוֹכָחוֹת). די שטראָף, דער קאפיטעל אין דער תורה אין וועלכען עס ווערען אויסגערעכענט אלע קללות וועלכע גאָט וועט אנשיקען אויף דאָס אידישע פאָלק אויב עס וועט ניט געהן אין דעם וועג פון גערעכטיגקייט (ביי'ם לייענען פון דעם דאָזיגען קאפיטעל אין שוהל רופט מען געוועהנליך אויף איינעם פון דעם נידעריגען שטאנד). „ער האָט אויסגעלאָזען אויף איהם די גאנצע תוכחה" (ווער.).

תּוֹכֶן, הם. דער אינהאלט.

תּוֹכֵי־הָעִנְיָנִים, הם. אינהאלט־פארצייכענים.

תומ"י, אב. תֵּכֶף־וּמִיָּד (ווז.).

תּוֹסְפוֹת, הם. „צולאָגען", דער נאָמען פון איינעם פון די הויפט־קאָמענטארען אויף דעם תלמוד וועלכער צייכענט זיך אויס מיט טיפקייט און שארפזינן.

תּוֹסֶפֶת [תּוֹסְפֶת]־כְּתוּבָּה, הוו. (תלמודיש). „א צולאָג צו דער כתובה", א דאָקומענט אין וועלכען דער מאן שרייבט אָפּ דער פרוי געוויסע גיטער אָדער געלט צו וועלכע די כתובה אליין גיט איהר קיין רעכט ניט.

תּוֹסֶפְ'תָּא, הוו. (מ. תּוֹסֶפְ'תּוֹת). "צולאַג", אַ געזעץ־ענטשיידונג פון די תּנאים וואָס איז ניט אַריינגע־נומען געוואָרען אין דער משנה.

תּוֹעֶ'לֶת, הוו. אַ נוץ.

תּוֹ'פֵס־זיין, צא. באַגרייפען, פאַר־שטעהן.

תּוֹקֵ'עַ, המ. דער וועלכער בלאָזט דעם שופר אין שוהל.

תּוֹ'רָה, הוו. (מ. תּוֹ'רוֹת). לעהרע; הייליגע לעהרע; די פינף ביכער פון משה; אַ ספר־תּורה. זאָגען תּורה, ריידען איבער אַ ביבלי־שען אָדער תלמודישען טעקסט. לערנען תּורה, שטודירען די הייליגע אידישע ביכער. "וואו תּורה דאָרט איז חכמה" (שפּוו.). "וואו תּורה דאָרט איז קראָכמאַל" (פּאַראָדיע אויף דאָס פריהערדיגע). "אַ שפּריכ־וואָרט איז להבדיל אַ תּורה" (שפּוו.).

תּוֹ'רָה וּגְדוּ'לָּה בְּמָ'קוֹם אֶ'חָד, הוו. מ. (תלמודיש). געלעהרזאַמקייט און גרויסקייט (רייכקייט) אין איין פּלאַטץ.

תּוֹ'רָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים [וּכְתוּ'בִים], מ. (תלמודיש). די פינף ביכער פון משה די פּראָפּעטען און די שריפטען, די גאַנצע ביבעל.

תּוֹ'רָה־שֶׁבִּכְתָּב [שֶׁבִּכְתָּ'ב], הוו. (תלמודיש). די געשריבענע לעה־רע, די פינף ביכער פון משה.

תּוֹ'רָה־שֶׁבְּעַל־פֶּ'ה, הוו. (תלמו־דיש). די לעהרע (וועלכע איז איבערגעגעבען געוואָרען פון איי־נעם צום צווייטען) מיט'ן מויל, די תלמודישע ליטעראַטור.

תּוֹ'רַת־אֱ'מֶת, הוו. (ביבליש). די וואהרע לעהרע. עס איז תּורת־אמת, עס איז אַבּסאָלוט וואהר.

תּוֹ'רַת־לאָ'קְשען, הוו. פּאַראָדיע אויף "תורת־אמת" (ווז.).

תּוֹ'רַת־מֹ'שֶׁה, הוו. די לעהרע פון משה, די פינף ביכער פון משה. עס איז תּורת־משה, עס איז אַבּסאָלוט וואהר.

תּוֹ'שָׁב, המ. (מ. תּוֹשָׁ'בִים). אַ'ן איינוואוהנער, אַ בירגער.

תַּזְרִי'עַ, הוו. דער נאָמען פון דער זיבען און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

תַּזְרִי'עַ־מְצוֹ'רָע, מ. זעה סִדְרָה.

תַּחְבּוּ'לָה, הוו. (מ. תַּחְבּוּ'לוֹת). פּלאַן, ראַטה, מיטעל.

תְּחוּם, המ. (מ. תְּחוּ'מִים). גרענעץ, בעצירק, געגענד; די באַשרענקטע געגענד אויסער וועלכער עס איז ניט ערלויבט אידען צו וואוהנען אין רוסלאַנד; תחום־שבת (ווז.).

תְּחוּם־שַׁ'בָּת, המ. (מ. תְּחוּם־שַׁ'בָּת'ען). (תלמודיש). "דער גרענעץ פאַר שבת", די צוויי טוי־זענד איילען אויף יעדער זייט פון דעם וואָהן־אָרט ווייטער פון וועלכע אַ איד טאָר ניט געהן אום שבת.

תְּחִי', זעה תְּחִיָּה.

תְּחִ'יָּה, אר. זי זאָל לעבען (אַ וואָרט וואָס מען שטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון אַ פרוי).

תְּחִי׳לַּת, זעה תְּחִ׳לַּת.

תְּחִי׳נָה, זעה תְּחִ׳נָה.

תְּחִיַּ׳ת־הַמֵּ׳תִים, הוו. (תלמודיש). די אויפלעבונג פון די טויטע. אויפשטעהן תחית־המתים, ווידער לעבעדיג ווערען. ער וועט שוין מעהר קיין תחית־המתים ניט אויפשטעהן, ער וועט שוין מעהר קיין קאָפּ ניט הויבען.

תְּחִ׳לַּת, או. צום אָנהויב, ערש־טענס.

תְּחִ׳נָה, הוו. (מ. תְּחִ׳נוֹת). א גע־בעט, איינס פון די געבעטען גע־שריבען ספעציעל פאַר אידישע פרויען; א ביכעל פון תחנות.

תַּחְ׳נוּן, הם. (ליטורגיש). "געבעט", דער נאָמען פון א טהייל פון דעם מאָרגענדיגען און פאַרנאַכטיגען דאַווגען וועלכען מע זאָגט יעדען טאָג אויסער שבת און יום־טוב צובייגענדיג דעם קאָפּ צו דעם לינקען אָרעם. פאַלען תחנון, זאָגען דאָס גע־בעט פון תחנון.

תַּחְנוּ׳נִים, מ. געבעטען, ריהרענדע געבעטען. בעטען תחנונים, שטאַרק בעטען.

תַּחַת (תָּ׳חֶת), הם. (מ. תְּ׳חֶת׳ער). הינטען, געזעס; דער נאָמען פון א געוויסען פלאַטץ וואו די אידען האָבען גערוהט ווען זיי זיינען אַרוים פון מצרים.

תַּ׳חַת־חֶ׳רֶב, או. (ביבליש). אונ־טער דעם שווערד. מאַכען תחת־חרב, מאַכען צו נישט, צושטערען.

תַּחְתּוֹ׳נִים, מ. הויזען, פלודערן.

תִּינוֹ׳קוֹת־שֶׁל־בֵּית־רַ׳בָּן. מ. שוהל־קינדער.

תֵּי׳בָה, זעה תֵּ׳בָה.

תִּיפְ׳לָה, זעה תְּפִ׳לָה.

תֵּי׳קוּ, (תלמודיש). "זאָל (די פראַ־גע) בלייבען שטעהן", די פראַגע בלייבט ניט פאַרענטפערט.

תִּי׳קוּן, זעה תִּ׳קוּן.

תֵּי׳רוּץ, זעה תֵּ׳רוּץ.

תְּכוּ׳נָה, הוו. אַסטראָנאָמיע.

תַּכְ׳לִית, הם. (מ. תַּכְלִי׳תִים*). ענד, ציעל, צוועק, רעזולטאַט. וואָס וועט זיין דער תכלית?, וואָס וועט ווערען?. זוכען א תכלית, זוכען א פּראָפעסיאָן אָדער א געשעפט.

תַּכְ׳לִית־שִׂנְ׳אָה, הוו. (ביבליש). די העכסטע שטופע פון האַס. פיינד האָבען תכלית־שנאה, זעהר שטאַרק פיינד האָבען.

תַּכְ׳ליעווען (פון: תַּכְלִית), צא. פאַרשווענדען, אויסברייננגען.

תַּכְסִי׳סֵי־מִלְחָ׳מָה, מ. (תלמודיש). קריעגס-פלענער, קריעגס-מיטלען.

תֶּכֶף (תֶּ׳כֶף), או. באַלד, גלייך.

תֶּכֶף־וּמִיָּד (תֶּ׳כֶף־וּמִיָּ׳ד), או. באַלד, גלייך.

תַּכְרִי׳כִים, מ. טויטענקליידער. "אויף מצות און אויף תכריכים מוז זיין" (שפּוו.).

תַּכְרִי'כִים־שְׁטֶעךְ, מ. גרויסע נאַכלעסיגע שטעך (אין נייהען).

תַּכְשִׁיט, הם. אַ צירונג, אַ פוץ־זאַך (מ. תַּכְשִׁי'טִין); (איראָניש) אַ צאַצקעדיגער יונגערמאַן (מ. תַּכְשִׁי'טִים).

תֵּל [תֶּל], הם. "הויפען", רואינע. מאַכען אַ ת ל פון, פאַרשווענדען, אויסבריינגען, רואינירען, מאַכען צו גאָרנישט.

תֵּל [תֶּל]־עוֹ'לָם, הם. (ביבליש). אויביגע רואינע. מאַכען אַ ת ל־ע ו ל ם פון, אין גאַנצען רואינירען.

תָּ'לוּי, הם. "דער געהאַנגענער", דער געקרייציגטער. ארויפשלעפען אויף זיך דעם ת ל ו י, אָנטהאָן אויף זיך פיעל צירונגען אָדער פוץ־זאַכען.

תָּ'לוּי, א. אָפּהענגיג. "עס איז ת ל ו י אָן איהם".

תָּ'לוּי־בְּדָ'בָר, א. (תלמודיש). אָפּהענגיג פון אַ געוויסער זאַך.

תָּ'לוּי־בְּדַ'עַת־אֲחֵ'רִים, א. (תלמודיש). אָפּהענגיג פון דעם ווילען פון אַנדערע.

תִּ'לֵי־תִ'לִים־שֶׁל־הֲלָ'כוֹת, מ. (תלמודיש). הויפענס אויף הויפענס פון געזעץ־אויסטייטשונגען אָדער טעקסט־ערקלערונגען.

תְּלִיָּ'ה, הוו. (מ. תְּלִיּ'וֹת). אַ הילצערנעם געשטעל אויף וועלכען מע הייגט פאַרברעכערס, גאַלגען, עשאַפאָט. "פאַר אַ גנב טאָר מען קיין ת ל י ה ניט דערמאָנען" (שפּוו.).

תַּלְ'יוֹן, הם. (מ. תַּלְ'יוֹנִ'ים). הענקער, קאַט.

תַּלְ'מוּד, הם. אַ ווערק געשריבען טהייל־ווייז אין העברעאיש און טהייל־ווייז אין אראַמעאיש, וואָס ענטהאַלט אַלע אידישע ציוויל־קרימינאַל־ און גלויבענס־געזעצען, לעהרען פון מאָראַל, שפּריכווערטער, זאַגען, פּראַקטישע וויסענשאַפטען, און לעבענסרעגלען פון פאַרשיעדענע געלעהרטע וועלכע האָבען געלעבט אין פאַרלויף פון אונגעפעהר אַכט הונדערט יאָהר. דער תלמוד איז צוערשט צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אין דעם 2־טען יאָהרהונדערט אין פּאַלעסטינא וואו עס איז דאַמאָלס געווען דער צענטער פון אידישער געלעהרזאַמקייט. די דאָזיגע צוזאַמענשטעלונג רופט זיך "תַּלְ'מוּד־יְרוּשַׁלְ'מִי" (דער תלמוד פון ירושלים). שפּעטער, אין דעם זעקסטען יאָהרהונדערט, ווען די אידישע געלעהרזאַמקייט האָט זיך כמעט אין גאַנצען אריבערגעטראָגען קיין בבל, האָבען די געלעהרטע רַבִינָא און רַב־אַשִׁי געמאַכט אַ נייע צוזאַמענשטעלונג וועלכע איז פיעל ברייטער און פאָלקאָמענער ווי די ערשטע. דאָס ווערק הייסט "תַּלְ'מוּד־בַּבְ'לִי" (דער תלמוד פון בבל) און איז דאָס יעניגע וועלכע ווערט הויפּטזעכליך שטודירט. דער תלמוד באַשטעהט פון צוויי הויפּט־טהיילען: איינער איז די "מִשְׁ'נָה" וועלכע איז דער גרונד־טעקסט און ענט=

האלט די געזעץ־ענטשיידונגען און לעהרען פון די גאַר־ערשטע גע־לעהרטע, די תַּנָאִים; דער צוויי־טער טהייל אין די "גְמָרָא" וועל־כע ענטהאַלט די מיינונגען, ענט־שיידונגען און לעהרען פון די אֲמוֹרָאִים, וועלכע טייטשען מעהרסטענטהיילס אויס, אָדער באַציהען זיך אויף, די משנה. דער תלמוד ווערט אויך (נאָך זיין אינהאַלט) איינגעטהיילט אין "הֲלָ'כָה" (ד. ה. די ציוויל- קרי-מינאַל- און גלויבענס־געזעצען), און אין "אֲגָ'דָה" (ד. ה. עטהישע לעהרען, זאגען, שפּריכווערטער, ערצעהלונגען א. א. וו.). דער תלמוד באַשטעהט פון זעקס "סְדָ'רִים", אָדער "הויפּט־אָפּטהיי-לונגען", וועלכע ווערען איינגע־טהיילט אין "מַסֶכְ'תוֹת", אָדער "טראַקטאַטען" (1. סדר זרעים וואָס ענטהאַלט די עלף מסכתות: ברכות, פאה, דמאי, כלאים, שביעית, תרומות, מעשרות, מעשר־שני, חלה, ערלה, בכורים. 2. סדר מועד וואָס ענטהאַלט די צוועלף מסכתות: שבת, עירובין, פסחים, שקלים, יומא, סוכה, ביצה, ראש־השנה, תענית, מגילה, מועד־קטן, חגיגה. 3. סדר נשים וואָס ענטהאַלט די זיעבען מסכתות: יבמות, כתובות, נדרים, נזיר, סוטה, גיטין, קידושין. 4. סדר נזיקין וואָס ענטהאַלט די צעהן מסכתות: בבא־קמא, בבא־מציעא, בבא־בתרא, סנהדרין, מכות, שבועות, עדיות, עבודה־זרה, אבות, הוריות. 5. סדר קדשים וואָס ענטהאַלט די עלף מסכתות: זבחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, תמורה, כריתות, מעילה, תמיד, מדות, קנים. 6. סדר טהרות וואָס ענטהאַלט די צוועלף מסכתות: כלים, אהלות, נגעים, פרה, טהרות, מקואות, נדה, מכשירין, זבים, טבול־יום, ידים, עוקצים. צום תלמוד ווערען אויך צוגערעכענט די פאָלגענדע פערצעהן וועניגער = אָנגענומענע מסכתות: אבות־דרבי־נתן, סופרים, שמחות (אבל־רבתי), כלה, כלה־רבתי, דרך־ארץ־רבה, דרך־ארץ־זוטא, גרים, כותים, עבדים, ספר־תורה, תפלין, ציצית, מזוזה). די טראַקטאַטען ווידער טהיילען זיך אין "פְּרָ'קִים", אָדער "אָבשניטען".

תַּלְ'מוּד־בַּבְ'לִי, המ. דער תלמוד צוזאַמענגעשטעלט אין בבל. זעה תַּלְ'מוּד.

תַּלְ'מוּד־יְרוּשַׁלְ'מִי, המ. דער תלמוד צוזאַמענגעשטעלט אין פּאַלעסטינא. זעה תַּלְ'מוּד.

תַּלְ'מוּד־תוֹ'רָה, המ. (מ. תַּלְ'מוּד־תוֹ'רָה'ס). אַ אידישע שוהלע וואו־מע גיט (אָרעמע קינדער פרייען) אונטערריכט אין רעליגיאָן און אַנ־דערע געגענשטאַנדען.

תַּלְ'מוּדִ'יסט', המ. (מ. תַּלְ'מוּדִ'יס־טען). איינער וועלכער קען אָדער שטודירט דעם תלמוד.

תַּלְ'מוּ'דִ'יש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער גענומען פון תלמוד.

תַּלְ'מִיד, הם. (מ. תַּלְמִי'דִים). אַ שילער, אַ'ן אנהענגער.

תַּלְ'מִיד־חָ'כָם, הם. (מ. תַּלְמִי'דֵי־חֲכָ'מִים), (תלמודיש). אַ געלעהרטער, אַ תלמודיסט.

תַּלְמִי'דָה, הוו. (מ. תַּלְמִי'דוֹת). אַ שילערין.

תָּם, הם. אַ נאאיווער מענש; אַ'ן אידיאָט; איינער פון די ארבעה־בנים (ווז.).

תַּ'מּוּז, הם. דער צעהנטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט אין יוני־יולי און האָט 29 טעג.

תְּמוּ'נָה, **תְּמוּ'נַת־**, הוו. (מ. תְּמוּ'נוֹת). בילד, געשטאַלט.

תְּמוּ'נַת־אוֹת [אָת], הוו. די געשטאַלט פון אַ בוכשטאַב. ניט ווייסען קיין תמונת־אות, ניט קענען לעזען.

תָּ'מוּת נַפְ'שִׁי עִם פְּלִשְׁ'תִּים, (ביבליש). "לאָז אונטערגעהן מיין לעבען צוזאַמען מיט די פלשתים" (די ווערטער וועלכע שמשון האָט געזאָגט ווען ער האָט מיט זיינע הענט איינגעוואָרפען די זיילען פון זיין געפענגעניס, ווי די ביבעל דערצעהלט).

תְּמְ'חֶה, הם. איינער וועלכער שטאַמט פון עמלק, אויף וועלכען עס שטעהט: מָחֹה תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק — דו זאָלסט אויסמעקען די שפור פון עמלק.

תָּ'מִיד, א. שטענדיג, אימער, אַלע מאָל.

תְּמִ'יָה, הוו. פאַרוואונדערונג, פראַגע.

תְּמִי'כָה, הוו. שטיצע, געלד־שטיצע.

תְּמִי'מוּת, הוו. איינפאַכקייט, ניט־איבערגעשפיצטקייט, נאאיוויטעט.

תַּמְ'עוּ'אַ'טע, א. שטומפפזיניג, נאַריש, אידיאָטיש.

תַּמְ'צִית, הם. עססענץ, קווינט־עססענץ.

תַּ'נָּא, הם. (מ. תַּנָּ'אִים). איינער פון די ערשטע תלמודישע געלעהרטע. זעה תַּלְ'מוּד.

תַּ'נָּא־בְּרָא [בַּ'רָא], הם. (מ. תַּ'נָּא־בַּ'רָאִים), (תלמודיש). קֶערל, באַיבאַק (אורשפּרינגליך: איינער פון די תנאים וואָס ווערען ניט דערמאָנט אין דער משנה).

תְּ'נַאי, הם. (מ. תְּנָ'אִים). באַדינג, אָפּמאַך.

תְּנַאי־'גֶט, הם. אַ גט וועלכען אַ שטערבליך־קראַנקער גיט זיין פרוי דאַמיט זי זאָל נאָך זיין טויט נישט דאַרפען נעהמען חליצה פון זיין ברודער מיט דעם באַדינג אַז אויב ער וועט בלייבען לעבען זאָל דער גט ניט זיין גילטיג.

תְּנָ'אִים, מ. אַ געשריבענער אָבמאַך פון פאַרלאָבונג; הם. די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט צו דער פאַרלאָבונג. "בעסער די תנאים צו־רייסען איידער די כתובה" (שפוו.).

תָּ'נוּ־רַבָּ'נָן, (תלמודיש). "אונזערע געלעהרטע האָבען געלעהרנט", ווערטער מיט וועלכע עס הויבען זיך אָן פיעל פאַראַגראַפען אין תלמוד.

תְּנוּ'עָה, הוו. (מ. תְּנוּ'עוֹת). באַוועגונג; מינע, גרימאַסע; אַ חעבּרעאישער וואָקאַל=צייכען.

תַּנַ"ךְ', הם. (מ. תַּנַ'כ'ען). אב. תּוֹ'רָה נְבִי'אִים וּכְתוּבִים (ווז.), די ביבעל.

תַּנְצְבַּ"ה, אב. תְּהִי נִשְׁמָ'תוֹ צְרוּ'רָה בִּצְרוֹר' הַחַ'יִּים — זיין זעלע זאָל זיין איינגעבונדען אין דעם בינטעל פון (אויביגען) לעבען (אויפשריפט אויף אַ מצבה).

תַּעֲ'נוּג, הם. (מ. תַּעֲנוּ'גִים). פאַרגעניגען, וואוהלטאָג.

תַּעֲנוּ'גֵי־הָעוֹ'לָם־הַ'בָּא, מ. די פאַרגעניגענס פון יענער וועלט.

תַּעֲנוּ'גֵי־הָעוֹ'לָם־הַזֶּ'ה, מ. די פאַרגעניגען פון דער וועלט.

תַּעֲנִית [תָּ'נֶת], הם. (מ. תַּעֲנִי'תִים). אַ פאַסט=טאָג.

תַּעֲ'נִית־אֶסְ'תֵּר, הם. זעה אֶסְ'תֵּר־תַּעֲנִית.

תַּעֲ'נִית־צִ'בּוּר, הם. (תלמודיש). אַ'ן אַלגעמיינער פאַסט=טאָג.

תַּעֲ'נִית־צַדִּי'קִים, הם. אַ פאַסט=טאָג פאַר די גאַנץ פרומע. "פרייטאָג איז אַ תענית־צדיקים".

תָּ'פוּס, א. איינגעשפאַרט, אין פעסטונג.

תְּפִי'לָּה, זעה תְּפִ'לָּה.

תְּפִי'סָה, הוו. (מ. תְּפִי'סוֹת). געפענקענים; אויפפאַסונגס=קראַפט.

תְּפִ'לָּה, הוו. (מ. תְּפִ'לוֹת). קירך.

תְּפִ'לָּה, הוו. (מ. תְּפִ'לּוֹת). אַ געבעט. טהאָן תפלה, בעטען.

תְּפִ'לָּה־זַ'כָּה, הוו. "אַ ריינעס געבעט", אַ געוויסעס געבעט וואָס מע זאָגט ערב־יום־כפור פאַרנאַכט.

תְּפִ'לִּים, מ. זעה תְּפִ'לִּין.

תְּפִ'לִּין, מ. קעסטעלאַך פון פאַרמעט צוזאַמענגענייהט מיט אָדערען (גידין, ווז.) אין וועלכע עס ליגען שטיקלעך פּאַרמעט באַשריבען מיט געוויסע זאַצען פון דער תורה. די תפלין ווערען ביי'ם דאַווענען געטראָגען אויפ'ן קאָפּ און אויף דעם לינקען אָרעם צוגעפעסטיגט מיט רציעות (ווז.).

תְּפִ'לִּין־שֶׁל־יַ'ד, מ. (תלמודיש). די תפלין פון האַנד.

תְּפִ'לִּין־שֶׁל־רֹאשׁ [רָאשׁ], מ. (תלמודיש). די תפלין פון קאָפּ.

תְּפִ'לַּת־הַדֶּ'רֶךְ, הוו. דאָס געבעט וואָס מע זאָגט איידער מע געהט אויף אַ רייזע.

תְּפִ'לַּת־שָׁ'וְא, הוו. (תלמודיש). אַ'ן אומזיסט געבעט, אַ געבעט וועלכעס קען ניט מעהר העלפען.

תְּצַ'וֶּה, הוו. דער נאָמען פון דער צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

תִּקְ'וָה, הוו. (מ. תִּקְ'ווֹת). האָפענונג.

תְּקוּ'מָה, הוו. (מ. תְּקוּ'מוֹת). אויפשטעהונג, אויפלעבונג. ניט האָבען קיין תקומה, ניט קענען מעהר אויפשטעהן.

תּ׳קון, הס. (מ. תּקו׳נים) · אויס־בעסערונג, קאָררעקציאָן; איינריכ־טונג, איינפיהרונג; רייניגונג, אויסלייטערונג (פון אַ זינדיגער נשמה); תקון־ליל־שבועות (ווז.) · טרינקען תקון (חסידיש), טרינ־קען שנאַפּס אין קלויז צו אַ יאָהר־צייט.

תּ׳קון־חֲצות (חֲצֹת), הס. געוויסע געבעטען וועלכע די פרומע זאָ־גען אום האַלבע נאַכט פאַר די אויפריכטונג פון דעם אידישען פאָלק.

תּ׳קון־לֵיל־שָׁבוּ׳עות, הס. געוויסע טהיילען פון דער תורה וועלכע מע זאָגט די ערשטע נאַכט פון שבועות.

תְּקו׳פָה, הוו. (מ. תְּקו׳פות) · „אַ קרייז", איינע פון די פיער צייַ־טען פון יאָהר (ווינטער, פריה־לינג, זומער, הערבסט); דער טאָג ווען איין תקופה ענדיגט זיך און אַ צווייטע הויבט זיך אָן; אַ פעריאָדע, אַ צייט־פּונקט.

תְּקו׳פַת־טֵ׳בֵת, הוו. (תלמודיש) · די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט טבת; דער טאָג ווען תקופת־טבת הויבט זיך אָן (דער קירצסטער טאָג פון יאָהר). זעה תְּקו׳פָה.

תְּקו׳פַת־נִי׳סָן, הוו. (תלמודיש) די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט ניסן; דער טאָג ווען תקופת־ניסן הויבט זיך אָן. זעה תְּקו׳פָה.

תְּקו׳פַת־תַּ׳מוּז, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט תמוז; דער טאָג ווען תקופת־תמוז הויבט זיך אָן (דער לענגסטער טאָג פון יאָהר). זעה תְּקו׳פָה.

תְּקו׳פַת־תִּשׁ׳רִי, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט תשרי; דער טאָג ווען תקופת־תשרי הויבט זיך אָן. זעה תְּקו׳פָה.

תְּקִי׳עָה, הוו. (מ. תְּקִי׳עות) · דאָס בלאָזען אין שופר; אַ געוויסער אויסגעצויגענער טאָן (די טענער וועלכע ווערען אויסגעבלאָזען פון שופר זיינען פון דרייערליי אַרטען: תקיעה, תרועה און שברים, ווז.).

תְּקִי׳עָה־גְדו׳לָה, הוו. (מ. תְּקִי׳עות־גְדו׳לות) · אַ לאַנגע תקיעה, אַ זעהר לאַנגער אויסגעצויגענער טאָן פון שופר וועלכען מע בלאָזט אויס פון שופר צום ענד פון אַלע תקיעות.

תְּקִי׳עַת־כַּף, הוו. האַנדשלאַג גע־געבען אַלס באַפעסטיגונג פון אַ געשעפט אָדער אָפּמאַך, אָדער אַלס אַ באַשטעטיגונג פון אַ צוזאָג.

תַּ׳קִיף, הס. (מ. תַּקִי׳פים) · איינ־פלוסרייכער מאַן; אייגענוויליגער שטאָלצער מאַן.

תַּ׳קִיף, א. איינפלוסרייך, שטאָלץ, שטאָלץ ביי זיך, פעסט. תקיף אין מעמד, אין אַ גוטען שטאַנד. „אַ; אָרעמאַן און אַ קראַנקער זיינען שטענדיג תקיף" (שפּוו.).

תַּקִי׳פות, הוו. שטאָלצקייט, אייגענ־וויליגקייט, פעסטקייט.

תַּקָ'לָה, הוו. (מ. תַּקָ'לוֹת). שטרויכלונג.

תַּקָ'נָה, הוו. (מ. תַּקָ'נוֹת). איינפיהרונג, איינריכטונג, פאראָרדנונג, געזעץ; פארבעסערונג, אויסבעסערונג.

תַּרְ'בּוּת, הוו. מאניערען, עטיקעט, אויפפיהרונג, גוטע אויפפיהרונג.

תַּרְ'גּוּם, הס. (מ. תַּרְגּוּ'מִים). א כאלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל; כאלדעאיש; אונפארשטענדליכע שפראך.

תַּרְ'גּוּם־אוּנְ'קְלוֹס, הס. (תלמודיש). די כאלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל פארפאסט פון א געוויסען אונקלוס.

תַּרְ'גּוּם־יוֹ'נָתָן, הס. (תלמודיש). די כאלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל (נביאים און כתובים) פארפאסט פון א געוויסען יונתן.

תַּרְ'גּוּם־יְרוּשַׁלְ'מִי, הס. א געוויסע כאלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל וועלכע איז געמאכט געוואָרען אין פאלעסטינא.

תַּרְ'גּוּם־לָ'שׁוֹן, הס. כאלדעאיש; אונפארשטענדליכע שפראך.

תַּרְ'גּוּם־שֵׁ'נִי, הס. "דער צווייטער תרגום", א געוויסער כאלדעאישער קאָמענטאר אויף דעם בוך אסתר וואָס ענטהאלט פיעלע לעגענדען און וואונדער־ערצעהלונגען.

תְּרוּ'מָה, הוו. ארונטערנעהמונג, דאָס וואָס מע פלעגט לויט דעם אידישען דין מוזען אראָפּנעהמען (פארצייטען ביי אידען) פון תבואה און אנדערע פראָדוקטען פאר דעם כהן; דער נאָמען פון דער נייַנצעהנטער סדרה (וויז.).

תְּרוּ'עָה, הוו. (מ. תְּרוּ'עוֹת). א געוויסער טאָן פון שופר. זעה תְּקִי'עָה.

תְּרוּ'פָה, הוו. (מ. תְּרוּ'פוֹת). היילונג, הייל־מיטעל.

תֵּרוּץ [תֵּ'רֶץ], הס. (מ. תֵּרוּ'צִים). ענטפער; פארענטפערונג, ענטשולדיגונג.

תֵּרוּץ [תֵּ'רֶץ]־מַסְ'פִּיק, הס. באפרידיגענדער ענטפער.

תֶּ'רַח, אנמ. דער נאָמען פון אברהם'ס פאָטער; א'ן אלטער נארר.

תַּרְיַ"ג־אֵבָרִים [אֵבְ'רִים], מ. (תלמודיש). די זעקס הונדערט און דרייצעהן באשטאנדטהיילען פון דעם מענשליכען קערפער (לויט אמאָליגע באגריפען).

תַּרְיַ"ג־מִצְ'וֹות, מ. (תלמודיש). די זעקס הונדערט און דרייצעהן געזעצען וועלכע א איד מוז אָפּהיטען. עס ווערט געגלויבט אז די צאָהל שטימט מיט דער צאָהל פון די טהיילען פון דעם מענשליכען קערפער: די זעקס הונדערט און דרייצעהן געזעצען באשטעהען פון רמ"ח (248) "עשה'ס" שטימענדיג מיט דער צאָהל פון די גלידער, און פון שס"ה (365) "לא־תעשה'ס" ענטשפרעכענדיג דער צאָהל פון אָדערען וועלכע געפינען זיך אין מענשליכען קערפער (לויט די אמאָליגע באגריפען).

תַּרְעוּ'מוֹת, מ. אנשפרוכען, פּרעטענזיעס.

תַּרְפּ"ט־אֲלָ'פִים, צ. זעקס הונדערט און ניין און אכציג טויזענד, אַ'ן אונגעהייער גרויסער צאָהל.

תַּרְ'תֵּי־דְסַתְ'רֵי, ם. "צוויי זאַכען וועלכע ווידערשפּרעכען זיך איינאַנדער", אַ ווידערשפּרוך.

תִּשְׁבּוֹ'רֶת, הוו. געבראָכענע צאָהלען, דראָב (אין אַריטמעטיק).

תְּשׁוּ'בָה, הוו. (מ. תְּשׁוּ'בוֹת). ענטפער; באַקעהרונג, באַרייאונג; אַ שטראָף וועלכע מע לעגט אויף אימיצען אַרויף אָדער ער נעהמט אַליין אויף זיך אַלס אַ פאַרגעבונג פאַר אַ זינד.

תְּשׁוּ'קָה, הוו. (מ. תְּשׁוּ'קוֹת). פאַרלאַנג, באַגעהר.

תַּשְׁ'לִיךְ, הם. (ליטורגיש). "דו זאָלסט אַריינוואַרפען (אין די טיעפעניסען פון מעער אַלע אונזערע זינד)", דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט דעם ערשטען טאָג פון ראש־השנה שטעהענדיג אויפ'ן ברעג פון אַ לויפיגען וואַסער.

תַּשְׁ'מִישׁ, הם. זעה תַּשְׁ'מִישׁ־הַמִּ'טָה.

תַּשְׁ'מִישׁ־הַמִּ'טָה, הם. געשלעכטליכעם צוזאַמענזיין.

תִּשְׁ'עָה, צ. ניין (9).

תִּשְׁ'עָה־בְּאָב, הם. דער ניינטער טאָג פון מאָנאַט אב, אַ פאַסט־ און טרויער־טאָג צום אנדענק אן דעם חרבן בית־המקדש.

תִּשְׁ'רֵי, הם. דער ערשטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין סעפּטעמבער־אָקטאָבער און האָט 30 טעג.

תַּשְׁרַ"ק, הם. אַ געוויסע פאַרשטעלטע אַרט פון שרייבען לויט וועלכער דער בוכשטאַב "ת" מיינט אַ "ש", דער בוכשטאַב "ר" — אַ "ק", א. א. וו.

ת"ת, אב. תַּלְ'מוּד־תּוֹ'רָה (ווז.).

אידיש ווערטערבוך

II

זעלטענער געברויכטע העברעאישע (און כאלדעאישע)
אויסדרוקען, זאצען און שפריכווערטער.

א.

אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה, (ביבליש). דער שטיין וועלכען די בויער האָבען פאַראַכטעט — איז געוואָרען דער ווינקעלשטיין.

אָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ, (תלמודיש). אַ מענש איז פאַרהאַוועט נאָך זיין געלט.

אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, (ביבליש). אַ מענש איז געבאָרען זיך צו פּלאָגען (אויף דער וועלט).

אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם, (תלמודיש). אַ מענש ווען ער טהוט צום ערשטען מאָל אַ שאָדען איז גראָד אַזוי פאַראַנטוואָרטליך ווי ווען ער וואָלט געוועזען אין דער געוואהנהייט צו מאַכען אַזעלכע שאָדענס.

אֱהֹב אֶת הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת, (תלמודיש). ליעב די אַרבייט און האַס די פיהרערשאַפט.

אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת אֶת הַשּׁוּרָה, (תלמודיש). ליעבע פאַרדרעהט די גלייכע ליניע פון (פאַרשטאַנד אָדער אויפפיהרונג), ליעבע מאַכט פאַרטייאיש.

אוֹי לְאָזְנַיִם שֶׁכַּךְ שׁוֹמְעוֹת, (תלמודיש). וועה צו די אויערען וואָס דאַרפען אַזוי וואָס הערען.

אוֹי לִי אִם אוֹמַר וְאוֹי לִי אִם לֹא אוֹמַר, (תלמודיש). וועה מיר אויב איך וועל זאָגען, וועה מיר אויב איך וועל ניט זאָגען.

אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי וְאוֹי לִי מִיִּצְרִי, (תלמודיש). וועה איז מיר פון מיין באַשעפער און וועה איז מיר פון מיין יצר־הרע, ס׳איז שלעכט אַזוי און שלעכט אַזוי.

אוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ, (תלמודיש). וועה צו דעם שלעכטען און; וועה צו זיין שכן.

אוֹי מֶה הָיָה לָנוּ, (ביבליש). וועה וואָס פון אונז איז געוואָרען.

אֲוִירָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים, (תלמודיש). די לופט פון ארץ ישראל מאַכט קלוג.

אוֹמְרִים מִקְצַת שִׁבְחוֹ שֶׁל אָדָם בְּפָנָיו, (תלמודיש). אַ טהייל פון אַ מענשענ׳ס לויב מעג מען זאָגען פאַר זיין געזיכט.

אוֹתִיּוֹת מַחְכִּימוֹת, (תלמודיש). בוכשטאבען מאכען קלוג, דער געשריבע־נער טעקסט קלערט אויף.

אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, (תלמודיש). אלץ איינס דער וואס ברייינגט ווייניג אָדער דער וואס ברייינגט מעהר (אזוי לאנג ווי די אבזיכט איז גוט).

אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מֶלֶךְ טִפֵּשׁ הָיָה, (תלמודיש). אחשורוש איז געווען א נאררישער קעניג.

אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן חָבִיב, (תלמוד). דער לעצטער איז דער ליעבסטער (א ווער־טעל וואס מע זאָגט ווען מע דערמאָנט אימיצען צום לעצטען).

אַחֲרֵי מוֹת קְדוֹשִׁים אֱמוֹר, "נאך דעם טויט פון הייליגע זאג", ד. ה. נאך דעם טויט זאָגט מען לויב־ווערטער (די ווערטער זיינען אייגענטליך די נעמען פון דריי סדרות וועלכע געהען איינער נאך דער אנדערער).

אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, (תלמודיש). ווער איז שטארק?—דער וואס באצווינגט זיינע (שלעכטע) נייגונגען. "א י ז ה ו ג ב ו ר ה כ ו ב ש גלייכווערטעל" (פאראָדיע).

אֵיזֶהוּ חָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, (תלמודיש). ווער איז קלוג? — דער וואס זעהט פאָראויס דאָס קומענדיגע.

אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, (תלמודיש). ווער איז רייך?--דער וואס איז צופרידען מיט זיין טהייל.

אֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע, (תלמודיש). א מענש קען זיך אליין ניט מא־כען פאר א פארברעכער.

אֵין אָדָם רוֹאֶה נִגְעֵי עַצְמוֹ, (תלמודיש: כָּל הַנְּגָעִים אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ). א מענש זעהט ניט זיינע אייגענע פעהלערן.

אֵין אוּמָן בְּלֹא כֵּלִים, (נאָכתלמודיש). א קינסטלער קען ניט זיין אָהן גע־צייג.

אֵין אוֹרֵחַ מַכְנִיס אוֹרֵחַ, (תלמודיש). איין גאַסט קען ניט אויפנעהמען א (צווייטען) גאַסט.

אֵין בּוֹ מְתוֹם, (ביבליש). ס'איז אין איהם ניטא קיין גאנץ גליעד.

אֵין בּוֹדְקִין לִמְזוֹנוֹת, (תלמודיש). מע אונטערזוכט ניט ווען עס האנדעלט זיך אום (געבען אימיצען אויף) לעבענסמיטעל.

אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת, (ביבליש). עס איז ניט געווען א הויז וואו עס איז ניט געווען קיין טויטער.

אֵין בֶּן דָוִד בָּא עַד שֶׁתִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס, (תלמודיש). דער זוהן פון דוד (ד. ה. משיח וועלכער וועט זיין א׳ן אָבשטאַם פון דוד׳ן) וועט ניט קומען ביז עס וועט אויסגעהן די (לעצטע) פרוטה פון בייטעל.

אֵין דוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ, (תלמודיש). עס איז ניט גלייך דער וואָס האָט ברויט אין זיין קאָרב (און עסט ניט) צו דעם וואָס (עסט ניט ווייל ער) האָט ניט קיין ברויט אין זיין קאָרב.

אֵין הַקּוֹמֶץ מַשְׂבִּיעַ אֶת הָאֲרִי, (תלמודיש). א הייפעל קען ניט זאַט מאַ־כען דעם לייב.

אֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה (לֹא) מִתּוֹךְ עַצְבוּת, (תלמודיש). די געטליכע באַגייס־טערונג קומט ניט ווען מען איז באַטריבט.

אֵין חָכָם כְּבַעַל הַנִּסָּיוֹן, (נאָכתלמודיש). קיינער איז ניט אַזוי קלוג ווי דער מאַן פון ערפאַהרונג.

אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה, (תלמודיש). עס איז ניטאָ א מענש וואָס האָט ניט זיין מאָמענט אין לעבען.

אֵין מְבִיאִים רְאָיָה מִן הַשּׁוֹטִים, (תלמודיש). פון נאַרען בריינגט מען קיין באַווייז.

אֵין מְגַלִּים אֶלָּא לִצְנוּעִים, (ביבליש). מע אַנטפּלעקט עס בלויז צו די גאַנץ פרומע.

אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה, (תלמודיש). עס איז ניטאָ פריהער און שפּע־טער אין דער תורה.

אֵין מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אידען האָבען קיין גליק ניט (אורשפּרינגליך מיינט עס: מע קען דעם שיקזאַל פון דעם אידישען פאָלק ניט פאָר־אויסזעהן פון די שטערען־צייכענס).

אֵין מְסִיחִין בִּסְעוּדָה, (תלמודיש). מע טאָר ניט רעדען ביי׳ם עסען.

אֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). מע דאַרף ניט צוזאַמענמישען איין פרעהליכקייט (פייערטאָג) מיט דער צווייטער.

אֵין עוֹנְשִׁים אֶלָּא אִם כֵּן מַזְהִירִים, (תלמודיש). מע באַשטראָפט ניט סיידען מע האָט פאָראויס געוואָרענט.

אֵין עֲנִיּוּת בִּמְקוֹם עֲשִׁירוּת, (תלמודיש). עס איז ניטאָ קיין אָרעמקייט אין דעם אָרט פון רייכטהום, ד. ה. אין א רייכען פלאַץ שטעלט מען זיך ניט אָפּ אויף קליינע אויסקאָסטען.

אֵין קַטֵּגוֹר נַעֲשֶׂה סַנֵּגוֹר, (תלמודיש). דער באַשולדיגער קען ניט ווערען א פאַרטהיידיגער.

אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְהֹוָה לָרְשָׁעִים, (ביבליש). עס איז ניטאָ קיין פרידען, זאָגט גאָט, פאַר די פאַרברעכער.

אֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לִרְאִיָּה, (תלמודיש). הערען איז ניט גלייך צו זעהן.

אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, (ביבליש). יעדער טהוט וואָס איז גוט ביי איהם אין די אויגען.

אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְאִישׁ תַּחַת תְּאֵנָתוֹ, (ביבליש). יעדער אונטער זיין וויינשטאָק און יעדער אונטער זיין פייגענבוים.

אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה, (ביבליש). צו דער ערבשאַפט און צו דער רוה. „קומען אל המנוחה ואל הנחלה".

אַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ, (תלמודיש). זאָלסט ניט גלויבען אין זיך ביז דעם טאָג פון דיין טויט.

אַל תַּגִּידוּ בְגַת, (ביבליש). איהר זאָלט עס ניט דערצעהלען אין גת (אַ געוויסע שטאָדט), דערצעהלט ניט די שאַנד אין דער פרעמד.

אַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ, (תלמודיש). זאָלסט ניט אורטהיילען דיין פריינד ביז דו וועסט ניט זיין אין דיזעלביגע אומשטאַנדען ווי ער איז.

אַל תְּהִי בִרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְעֵינֶיךָ, (תלמודיש). די ברכה פון אַ פּראָסטען מענשען זאָל ניט זיין גרינג אין דיינע אויגען.

אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה, (ביבליש). זיי ניט צופיעל קיין צדיק.

אַל תִּסְתַּכֵּל בְּקַנְקַן אֶלָּא בַמֶּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, (תלמודיש). דו זאָלסט ניט קוקען אויף דעם קרוג נאָר אויף וואָס אין איהם.

אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ, (ביבליש). זאָלסט ניט ענטפערן דעם נאַררען לויט זיין נאַרישקייט.

אַל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּבּוּר, (תלמודיש). זאָלסט זיך ניט אָפּשיידען פון דעם כלל.

אַל תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה, (ביבליש). זאָלסט מיך ניט פאַרלאָזען אויף דער עלטער.

אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם, (ביבליש). איהר זאָלט זיך ניט פאַראומרייניגען.

אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, (ביבליש). אָט איז דיין גאָט, ישראל! (די ווערטער וועלכע אהרן האָט געזאָגט צו די אידען ווען פון דעם גאָלד וואָס ער האָט צושמאָלצען איז אַרויסגעקומען דאָס גאָלדענע קאַלב).

אֵלּוּ וָאֵלּוּ דִבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, (תלמודיש). אי די אי יענע זיינען די ווערטער פון דעם לעבענדיגען גאָט, אי דאָס אי יענעס איז ריכטיג.

אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי, (תלמודיש). אויב איך אליין (ארבייט) ניט פאר זיך ווער (וועט ארבייטען) פאר מיך?

אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה, (תלמודיש). ווען עס איז ניטא קיין מעהל (לע־בענסמיטעל) איז ניטא (קען מען ניט לערנען) קיין תורה.

אִם בָּאֲרָזִים נָפְלָה שַׁלְהֶבֶת מַה יַעֲשׂוּ אֵזוֹבֵי הַקִּיר, (תלמודיש). אויב אויף די צעדערען איז געפאלען א פייער וואס זאל שוין טהאן דער מאך פון דער וואנד?

אִם יוֹם תַּעַזְבֶהָ יוֹמַיִם תַּעַזְבֶךָּ, (תלמודיש). ווען דו וועסט זי (די תורה) פארלאזען אויף איין טאג וועט זי דיך פארלאזען אויף צוויי טעג.

אִם כֵּן אֵין לְדָבָר סוֹף, (תלמודיש). אויב אזוי וועט דאך די זאך קיין ענד ניט נעהמען.

אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי, (ביבליש). אויב אזוי צו וואס האב איך (עס בא־באראַרפט)?. זעה אִם־כֵּן.

אִם לֹא יוֹעִיל לֹא יַזִּיק, (נאכתלמודיש). אויב עס וועט ניט העלפען (יע־דענפאלס) שאדען וועט עס ניט.

אִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי, (תלמודיש). אויב ניט איצט ווען דען?

אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה, (תלמודיש). זאג ווייניג און טהו פיעל.

אָמְנָם חָטָאתִי, (ליטורגיש). יא טאקי איך האב געזינדיגט.

אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי, (ביבליש). איך בין דער מאן וואס האט דורכגעמאכט דאס עלענד.

אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרֵב יְרוּשָׁלַיִם, (תלמודיש). איבער קמצא און בר־קמצא (צוויי געוויסע פערזאנען וועלכע האבען זיך צוקריגט) איז צושטערט געווארען ירושלים.

אֲרִי שֶׁבַּחֲבוּרָה, (תלמודיש). דער לייב פון דער געזעלשאפט, דער העכ־סטער פון אלעמען.

אַשְׁקָא דְרִיסְפָּק חָרֵב בֵּיתָר, (תלמודיש). איבער א דייקסעל פון א וואגען איז צושטערט געווארען די שטאדט ביתר.

אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יוֹכִיחַ, (ביבליש). וועמען ער ליעבט דעם שטראפט ער.

אַתַּרְנְגוֹל וְאַתַּרְנְגוֹלְתָּא חָרֵב טוּר מַלְכָּא, (תלמודיש). איבער א האהן און א הוהן איז צושטערט געווארען די שטאדט טור־מלכא.

ב.

בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ, (ביבליש). דאָס וואַסער האָט שוין דערגרייכט ביז'ן לעבען (ביז'ן האַלז).

בְּדִידִי הֲוָא עוּבְדָא, (תלמודיש). מיט מיר (אליין) האָט די זאַך פּאַסירט.

בִּדְלִיכָּא כּוּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי, (תלמודיש). ווען עס איז ניטאָ קריגט קיינער נישט.

בּוֹר כָּרָה וַיַּחְפְּרֵהוּ, (ביבליש). די גרוב וואָס ער אַליין האָט געגראָבען און אויסגעהאַקט (אין איהר ועט ער אַליין אַריינפאַלען).

בְּחִיל וּבִרְעָדָה, (ביבליש). מיט טרייסלען און מיט ציטערנים, מיט גרויסער פּאַרעהרונג.

בָּטֵל וּמְבוּטָּל כְּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר, (תלמודיש). אויסקאַסירט און ווערטהלאָז ווי אַ צובראָכען שערבעל.

בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח, (ביבליש). עס זאָל פאַרניכטעט ווערען דער טויט אויף אויביג (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע רעדט פון טויט).

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, (תלמודיש). ווען זיינען די רייד געזאָגט געוואָרען, ווען איז דאָס אַלץ גערעדט.

בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָדוֹל, (ביבליש). מיט וואָס איז דיין קראַפט גרוים?

בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג עַל פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, (תלמודיש). אַ זוהן (אַן אָפּשטאַם) פון נח וועט זיך לאָזען טויטען איבער אַ פּרוטה. זעה בֶּן־נֹחַ.

בֶּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַחוּפָּה, (תלמודיש). אַ זוהן פון אַכצעהן (יאָהרען דאַרף געפיהרט ווערען) צו דער חופה, ד. ה. צו אַכצעהן יאָהר מוז מען היי־ראַטהען.

בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמָח, (ביבליש). ווען דיין פיינד פאַלט זאָלסטו זיך ניט פרעהען.

בְּעִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא חוּצְפָּא יַסְגֵא, (תלמודיש). אין די טריט (פאַר'ן קומען) פון משיח וועט זיך די פרעכהייט פאַרמעהרען.

בָּקִי בְּכָל חַדְרֵי הַתּוֹרָה, (תלמודיש). באַהאַוועגט אין אַלע קאַמערען (אַב־טהיילונגען) פון דער תורה.

בְּרֹב דְּבָרִים לֹא יֶחְדַּל פֶּשַׁע, (ביבליש). פון פיעל רעדען קען די זינד ניט אויסגעמיידט ווערען.

בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ, (ביבליש). דורך פיל פאָלק ווערט דער קעניג געעהרט.

בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ, (ביבליש). געבענשט זאָלסטו זיין אין דיין קומען.

בָּרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ, (ביבליש). געבענשט זאָלסטו זיין אין דיין אוועקגעהן.

בָּרוּךְ יְהֹוָה יוֹם יוֹם, (ביבליש). געבענשט זאָל זיין גאָט פאר יעדען טאָג.

בָּרוּךְ מְשַׁנֶּה הַבְּרִיּוֹת, (ליטורגיש). געלויבט זאָל זיין דער וואָס מאַכט די באשעפעניסען פערשיעדען (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע זעהט א ניט־געוועהנליכע בעשעפענים).

בָּרוּךְ מַתִּיר אֲסוּרִים, (ליטורגיש). געלויבט איז דער וואָס באפרייט די גע־פאַנגענע (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען אימיצער ווערט באפרייט פון געפענקעניס).

בָּרִי וְשֶׁמָּא בָּרִי עָדִיף, (תלמודיש). געוויס און א טאָמער — איז געוויס בילכער.

בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי, (תלמודיש). צוליעב דעם וואָס איך בין א מאַנספערשוין, דארף איך פערלירען (האָבען וועניגער רעכט)?

בְּשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ, (ביבליש). ביי דיין לעגען זיך און ביי דיין אויפשטעהן.

בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, (תלמודיש). אין א צייט וואָס איז ניט טאָג און ניט נאַכט.

בָּתַר עַנְיָא אַזְלָא עֲנִיּוּתָא, (תלמודיש). נאָך דעם אָרעמאַן געהט די אָרעמ־קייט.

ג.

גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ, (תלמודיש). איבער דעם הויכען נאָך א העכערער.

גָּדוֹל הַמְעַשֶּׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה, (תלמודיש). גרעסער איז דער וואָס מאַכט אנדערע צו טהאָן (גוטעס) ווי דער וואָס טהוט אליין.

גְּדָיִים נַעֲשׂוּ תְּיָשִׁים, (תלמודיש). די ציקעלעך זיינען געוואָרען בעק.

גַּם אֲנִי בַּחֲלוֹמִי, (ביבליש: אַף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי). איך קום אויך מיט מיין טרוים.

גַּם בְּמַעֲלָלָיו יִתְנַכֶּר נָעַר, (ביבליש). א קינד קען שוין דערקענט ווערען נאָך זיינע טהאַטען.

ד.

דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל עַל הַלֵּב, (תלמודיש). אַ זאַך וואָס לעגט זיך אויפ'ן הער-צען (זינען).

דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, (תלמודיש). די תורה האָט אָפּט גערעדט אין דעם סטיל פון מענשען.

דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים, (תלמודיש). די ווערטער פון די קלוגע קלינגען געלאַסען.

דְּבָרִים בְּגוֹ, (תלמודיש). עס זיינען דערינען דאָ (געוויסע) זאַכען, עס זיינען פאַראַן אורזאַכען. "עס זיינען דאָ דברים בגו".

דְּבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַלֵּב נִכְנָסִים אֶל הַלֵּב, (תלמודיש). ווערטער וועלכע געהען פון הערצען ארויס געהען אין הערצען אריין.

דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, (תלמודיש). "זאַכען וועלכע שטעהען אויף דעם שפיץ פון דער וועלט", וויכטיגע זאַכען.

דַּי לַחֲכִּימָא בִּרְמִיזָא, (תלמודיש). דעם קלוגען איז גענוג מיט אַ וואונק.

דַּיָּה לְצָרָה בְּשַׁעְתָּהּ, (תלמודיש). עס איז גענוג דאָס אונגליק אין דער צייט ווען עס קומט (און מע דאַרף זיך פאָראויס וועגען דעם ניט בע-טריבען).

דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא, (תלמודיש). דאָס געזעץ פון דער רעגיערונג איז אַ געזעץ (וועלכען מע דאַרף פאָלגען).

דִּירָה נָאָה אִשָּׁה נָאָה וְכֵלִים נָאִים מַרְחִיבִים דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם, (תלמודיש). אַ שענע וואָהנונג, אַ שענע פרוי און שענע מעבעל, מאַכען ברייט (אויפגערוימט) דאָס געמיטה פון אַ מענשען.

דַּע מֵאַיִן בָּאתָ, (תלמודיש). ווייס פון וואַנען דו ביסט געקומען.

דַּע מַה שֶּׁתָּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס, (תלמודיש). ווייס וואָס דו זאָלסט ענטפערען דעם ניט-גלויבענדען.

דַּעֲלָךְ סָנֵי לְחַבְרָךְ לָא תַעֲבִיד, (תלמודיש). וואָס דו האַסט (אליין) פיינד זאָלסטו ניט טהאָן צו דיין מיט-מענשען.

דֶּרֶךְ אֶרֶץ קָדְמָה לַתּוֹרָה, (תלמודיש). וועלטליכע פפליכטע זיינען בילכער ווי לערנען תורה.

ה.

הָא בְּהָא תַלְיָא, (תלמודיש). דאָס הייננט אָפּ אָן יענעם, איינס הייננט אָפּ פון אנדערען.

הָאוֹכֵל בְּשׁוּק דּוֹמֶה לְכֶּלֶב, (תלמודיש). דער וואָס עסט אין גאַס איז גלייך צו א הונד.

הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְאוּלָּה לְעוֹלָם, (תלמודיש). דער וואָס דערצעהלט איבער א זאַך אין דעם נאָמען פון דעם וואָס האָט עס צוערשט דערצעהלט ברייננט די גאולה אויף דער וועלט.

הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצוֹף, (ביבליש). צי צוליעב איין מענשען וואָס זינדיגט ווערסטו צארענען אויף דער גאַנצער געמיינדע?

הַב הַב, (ביבליש). גיעב, גיעב! (א׳ן אויסדרוק פון געלד גיעריגקייט).

הַבָּא לְהָרְגְךָ הַשְׁכֵּם וְהָרְגוֹ, (תלמודיש). דעם וואָס קומט דיך טייטען חאַפּ זיך פאָראױס און טייט איהם.

הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ, (ביבליש). קומט לאָמיר זיך קלינען איבער איהם (דעם אידישען פאָלק. ווערטער וועלכע דער קעניג פון עגיפּטען האָט געזאָגט צו זיינע ראטהגעבער).

הֲבֵל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל, (ביבליש). נאַרישקייט פון נאַרישקייטען, אלץ איז נאַרישקייט.

הֶבֶל מַפִּיק הֶבֶל, (תלמודיש). היץ טרייבט ארויס היץ.

הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ, (תלמודיש). דער וואָס איז גרעסער פון זיינע מיט-מענשען, איז זיין ליידענשאַפט נאָך גרעסער פון איהם.

הַגּוֹנֵב מִן הַגַּנָּב פָּטוּר, דער וואָס גנב׳עט פון א גנב ווערט פריי געשפּראָכען.

הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים, (ביבליש). איז קעניג שאול אויך צווישען די פּראָפעטען?

הֶדְיוֹט קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ, (תלמודיש). דער פּראָסטאַק שפּרינגט (אימער) ארויס דער ערשטער.

הֱוֵי דָּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת, (תלמודיש). זאָלסט אורטהיילען יעדען מענשען צום גוטען.

הֱוֵי רֹאשׁ לְשׁוּעָלִים וְאַל תְּהִי זָנָב לָאֲרָיוֹת, (תלמודיש). זיי (בעסער) דער קאָפּ פון די פוקס און זאָלסט ניט זיין דער וויידעל פון די לייבען.

הִזָּהֲרוּ בִּבְנֵי עֲנִיִּים שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תוֹרָה, (תלמודיש). גיט אַכטונג אויף די קינדער פון די אָרעמע דען פון זיי קומט אַרויס די געלעהרזאַמקייט.

הַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצוֹרוּ, (ביבליש). די וואָס זעען מיט טהרערען וועלען שניידען מיט געזאַנג.

הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, (ביבליש). דער קלוגער האָט זיינע אויגען אין זיין קאָפּ.

הֲיַהֲפוֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ, (ביבליש). קען דען דער (שווארצער) אביסיניער ענדע־רען (די פארב פון) זיין הויט?

הַיּוֹם כָּאן וּמָחָר בַּקֶּבֶר, (תלמודיש). היינט דאָ און מאָרגען אין גרוב.

הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרוּבָּה, (תלמודיש). דער טאָג איז קורץ און די אר־בייט איז גרויס.

הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה, (תלמודיש). אַלץ לויט דעם איינפיהר (מאָדע) פון דעם לאַנד.

הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּשׁ וְהַמִּתְבַּיֵּשׁ, (תלמודיש). אַלץ ווענדט זיך אָן ווער דער באַליידיגער איז און ווער דער באַליידיגטער.

הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, (נאָכתלמודיש). אַלץ העננגט אָפּ אָן שיקזאַל.

הַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל, (ביבליש). געלט (פאר) ענטפערט אַלצדינג.

הַכֶּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם לֹא, (ביבליש), דערקען אויב דאָס איז דאָס העמדעל פון דיין זוהן אָדער ניט (די ווערטער וואָס די זיהן פון יעקב'ן האָבען געזאָגט צו איהם ווען זיי האָבען איהם געבראַכט יוסף'ס העמ־דעל איינגעשמירט אין בלוט).

הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ, (ביבליש). געהערסטו צו אונז אָדער צו אונזערע פיינד?

הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, (תלמודיש). דער וועלכער וויל אַרויסקריגען (געווינען געריכטליך) פון אַ צווייטען מוז ברענגען דעם באַוויז.

הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, (תלמודיש). דער וואָס פאַרשעמט אַ צווייטען אין דער עפענטליכקייט וועט ניט האָבען יענע וועלט.

הֲמִן הַגֹּרֶן אוֹ מִן הַיָּקֶב, (ביבליש). צי פון דעם שייער אָדער פון דעם וויין־קעלטער?, ד. ה. פון וואַנען זאָל איך עס נעהמען?

הֲמִן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא מָיִם, (ביבליש). צי פון דעם שטיין קענען מיר אַרויסקריגען וואַסער?

הַמָּקוֹם יְמַלֵּא חֶסְרוֹנְךָ, (תלמודיש). גאָט זאָל אויספּיהלען דיין שאָדען (ווערטער וועלכע מע זאָגט צו דעם וואָס זיצט אין טרויער נאָך א טויטען).

הַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְמוֹר, (תלמודיש). דער וואָס האָט אָנגעהויבען די גוטע טהאַט — צו איהם זאָגט מען: ענדיג (זי׳).

הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה, (תלמודיש). דער וואָס בעט פאר׳ן צווייטען ווערט זיין אייגענעס געבעט געענטפערט צוערשט.

הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ, (ביבליש). די וועלכע זיינען געוועזען ליעב און צערטליך אין זייער לעבען און האָבען זיך אויך אין זייער טויט ניט צושיידט.

הַפִּנְקָס פָּתוּחַ וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, (תלמודיש). דאָס בוך איז אָפען און די האַנד שרייבט.

הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם, הט. (תלמודיש). "די זייט וועלכע איז ביי זיי ביידען גלייך", דער פונקט פון עהנליכקייט.

הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו, (ביבליש). די שטים איז די שטים פון יעקב אָבער די הענד זיינען די הענד פון עשו.

הַשֵּׁם יַצְלִיחַ דַּרְכְּךָ (דַרְכְּכֶם), גאָט זאָל באַגליקען דיין (אייער) וועג.

ו.

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ, (ביבליש). און דו זאָלסט ליעב האָבען דיין מיטמענשען ווי זיך אליין.

וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ, (ביבליש). און דו זאָלסט אויסראַמען דאָס שלעכטע פון צווישען דיר.

וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ, (ביבליש). און א וואָלף וועט וואוהנען (צוזאַמען) מיט א שעפּס.

וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה, (ביבליש). און דו זאָלסט טראַכטען פון איהם (גאָט׳ס וואָרט) בייטאָג און ביינאַכט.

וְהֶחֱזִיקוּ שֶׁבַע נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד, (ביבליש). און עס וועלען זיך אָנחאַפּען זיבען פרויען אָן איין מאַן.

וְהַמֵּבִין יָבִין, און דער קלוגער וועט פאַרשטעהן.

וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה, (ביבליש). און די שטאָדט שושן איז געוואָרען צוטומעלט.

וְהָעִיר שׁוּשַׁן צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה, (ביבליש). און די שטאָדט שושן איז גע־
ווארען לוסטיג און פרעהליך.

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, (ביבליש). און עס איז געשעהן אין מיטען נאכט.

ויְהִי כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בַּיָּין, (ביבליש). און ווען דאָס הערץ פון דעם קעניג
איז געוועזען פרעהליך פון וויין.

וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, (ביבליש). און וויין מאכט פרעהליך דאָס הערץ פון
דעם מענשען.

וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ, (ביבליש). און דאָס אלטע זאָלט איהר אָפּשאפען
ווען עס קומט דאָס נייע.

וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב, אָבער מע קען עס פארענטפערן.

ז.

זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי, (ביבליש). דאָס איז מיין טרייסט אין מיין נויטה.

זֶה בְּכֹה וְזֶה בְּכֹה, (ביבליש). דער אזוי און דער אזוי. דער אהין און דער
אהער.

זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסֵר, (תלמודיש). אי דער האָט נוצען אי דער אנדערער
פארלירט גאָרנישט.

זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה, (ביבליש). מיר געדענקען די פיש (וועלכע מיר פלעגען
עסען אין עגיפטען. ווערטער וואָס די אידען האָבען געזאָגט צו משה'ן
אין דער מדבר).

זָקֵן זֶה שֶׁקָּנָה חָכְמָה, (תלמודיש). א'ן אלטער הייסט דער וואָס איז אלט
אין קלוגהייט.

זָקֵן שֶׁשָּׁכַח תַּלְמוּדוֹ, (תלמודיש). א'ן אלטער מאַן וועלכער האָט פארגעסען
וואָס ער האָט (אמאָל) געלערנט.

זִקְנֵי עַם הָאָרֶץ כָּל מַה שֶׁמַּזְקִינִים מִטַּפְּשׁוֹת נִיתּוֹסֶפֶת עֲלֵיהֶם, (תלמודיש).
אלטע פראָסטאַקעס וואָס זיי ווערען עלטער אלץ מעהר וואקסט זייער
נאַרישקייט.

זִקְנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים כָּל מַה שֶׁמַּזְקִינִים דַּעְתָּם נִיתּוֹסֶפֶת עֲלֵיהֶם, (תלמו־
דיש). אלטע געלעהרטע וואָס זיי ווערען עלטער אלץ מעהר וואקסט
זייער פאַרשטאַנד.

ח.

חֲבַל עַל דְּאָבְדִין וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין, (תלמודיש). א שאָד אויף די וועלכע

ווערען פארלאָרען און קענען מעהר ניט געפונען ווערען.

חַבְרָךְ חַבְרָא אִית לֵיה, (תלמודיש). דיין באקאנטער האָט (ווידער) א באַ־קאנטען:

חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם, (ביבליש). באנייע אונזערע טעג ווי אין אמאָליגע צייטען.

חוֹנֵף לָרָשָׁע נוֹפֵל בְּיָדוֹ, (תלמודיש: הַמַּחֲנִיף לָרָשָׁע סוֹף נוֹפֵל בְּיָדוֹ). דער וואָס שמייכעלט זיך צו דעם פארברעכער וועט אריינפאלען ביי איהם אין די הענד.

חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזֵּק, שטארק זיך, שטארק זיך און לאָמיר זיך שטארקען (ווער־טער וועלכע מע רופט אויס ווען מע ענדיגט די תורה אָדער וואָס מע שטעלט צום ענד פון א הייליגען בוך).

חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ בְּדִבְרֵיכֶם, (תלמודיש). היט זיך, געלעהרטע, מיט אייערע רייד.

חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו, (ביבליש). די קלוגהייט פון א מענשען פארשיינט זיין געזיכט.

חֲמוֹר נוֹשֵׂא סְפָרִים, (נאָכתלמודיש). א'ן עזעל באלאָדען מיט ביכער.

חֲצִי שֶׁלִּי וַחֲצִי שֶׁלָּךְ, (תלמודיש). האלב מיינס און האלב דיינס.

חָתָן דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ, (תלמודיש). א חתן איז גלייך צו א קעניג.

ט.

טוֹב שֶׁבְּרוֹפְאִים לְגֵיהִנּוֹם, (תלמודיש). דער בעסטער פון דאָקטוירים (וועט געהן) אין גיהנום.

טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, (תלמודיש). געלעהרזאמקייט איז גוט צוזאמען מיט וועלטליכקייט (מענשליכקייט).

טוֹבְיָה חָטָא וְזִיגוּד מְנַגֵּיד, (תלמודיש). טוביה זינדיגט און זיגוד'ן שלאָגט מען.

טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד, (ביבליש). צוויי זיינען בעסער פון איינעם.

טוּרָא בְּטוּרָא לָא פָּגַע אִינַשׁ בְּאִינַשׁ פָּגַע, (נאָכתלמודיש). א בארג מיט א בארג באגעגענט זיך ניט אָבער א מענש מיט א מענשען באגעגענט זיך יא.

טָעוּת לְעוֹלָם חוֹזֵר, א'ן אירטהום (אין א סויף) קען אימער פארריכט ווע־רען, עס איז קיינמאָל ניט צו שפעט גוט צו מאכען א'ן אירטהום (אין קויפען אָדער פארקויפען).

י.

יָאָה עֲנִיּוּתָא לְיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אָרעמקייט פאסט זיך (איז א צירונג) פאר אידען.

יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, (ביבליש). ווען דו וועסט עסען די פראצע פון דיינע הענד וואוהל און גוט איז דיר.
יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי אַל תַּאֲמִין, (תלמודיש). איך האב זיך געמיהט און ניט געפונען — (אוא זאך) זאלסטו ניט גלויבען.
יָדוֹ בַּכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ, (ביבליש). זיין האנד איז אויף איטליכען און איטלי־כען'ס האנד איז אויף איהם, ער שלאגט זיך מיט יעדען ארום.
יְהֹוָה נָתַן וַיהֹוָה לָקָח, (ביבליש). גאט האט געגעבען און גאט האט (צוריק) גענומען.
יְהִי אוֹר, (ביבליש). עס זאל ווערען ליכט.
יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִּיךָ, (ביבליש). ריהמען זאל דיך א פרעמדער און ניט דיין (איינען) מויל.
יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ, (ביבליש). דער גאטספארכטיגער פארשטעהט דאס באדערפעניש פון זיין פיה.
יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב, (ביבליש). דער וואס פארמעהרט קענטעניס פארמעהרט וועהטאג.
יְחִי הַמֶּלֶךְ, (ביבליש). עס לעבע דער קעניג.
יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּנוּ, (ביבליש). זאל אונז אונזער רבי לערנען.
יְקַלְלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תְבָרֵךְ, (ביבליש). זאלען זיי פלוכען און דו (גאט) זאלסט בענשען.
יֵשׁ בִּכְלַל מָאתַיִם מָנֶה, (תלמודיש). אין צוויי הונדערט געפינט זיך הונ־דערט (געווים).
יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת, (תלמודיש). עס איז דא אזעלכער וואס קויפט זיך יענע וועלט אין איין שטונדע.
יְשׁוּעַת יְהֹוָה כְּהֶרֶף עַיִן, (ליטורגיש). די הילף פון גאט קומט אין איין אויגענבליק.

כ.

כְּאִלּוּ כְּפָאוֹ שֵׁד, (תלמודיש). אזוי ווי א טייוועל וואלט איהם געצוואונ־גען, קענען זיין ווילען.
כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, (ביבליש). זאלסט עהרען דיין פאטער און דיין מוטער.
כַּבְּדֵהוּ וְחַשְׁדֵהוּ, (תלמודיש). זאלסט איהם (דעם גאסט) אפגעבען עהרע און פארדעכטיגען (צו דערזעלבער צייט).

כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, (ביבליש). ווי א האָאר (=פאָדעם).

כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה, (ביבליש). דען פון ציון קומט ארויס די לעהרע.

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, (ליטורגיש). דער וואָס איז הונגעריג זאָל קומען און עסען.

כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו שֶׁקֶר, אלצדינג וואָס געהט ארויס פון זיין מויל איז ליגען.

כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, (תלמודיש). דער וואָס קומט אריין אין צאָרן איז אזוי ווי ער וואָלט געדיענט צו א געץ.

כָּל הַמַּרְבֶּה הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, (ליטורגיש). וואָס מעהר אלץ בעסער.

כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה, (תלמודיש). דער וואָס קומט פריהער דער געווינט.

כָּל הָרוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד הַכָּבוֹד בּוֹרֵחַ מִמֶּנּוּ, (נאָכתלמודיש). דער וואָס יאָגט זיך נאָך עהרע אנטלויפט די עהרע פון איהם.

כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּה עַל רֶגֶל אַחַת, (תלמודיש). די גאנצע תורה אויף איין פוס.

כָּל הַתְחָלוֹת קָשׁוֹת, (תלמודיש). אלע אָנהויבען קומען אָן שווער.

כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה, (תלמודיש). אלע אידען זיינען פאראנטוואָרט=ליך איינער פאר דעם צווייטען.

כָּל יֶתֶר כְּנָטוּל דָּמִי, (תלמודיש). אלץ וואָס איז צו פיעל איז אזוי ווי עס וואָלט פעהלען.

כְּלוֹ כָּל הַקִּיצִּין, (תלמודיש). עס זיינען שוין אריבער אלע טעג אויף וועלכע די אידישע אויסלייזונג איז צוגעזאָגט געוואָרען, פון אלע האָפנונגען איז נישט געוואָרען.

כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, (תלמודיש). די רעגעל פון דער זאך איז, די הויפט זאך איז.

כֻּלָּנוּ חֲכָמִים כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים, (ליטורגיש). מיר זיינען אלע קלוג מיר זיינען אלע פערנינפטיג.

כְּמוֹתוֹ יִרְבּוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אזוי ווי ער זאָלען זיין פיעל ביי אי=דען.

כִּסְעוּדַת שְׁלֹמֹה בִּשְׁעָתָה, (תלמודיש). ווי די מאָהלצייט פון שלמה אין איהר צייט, גרויסארטיג.

כֶּסֶף (וְזָהָב) מְטַהֵר מַמְזֵרִים, (תלמודיש). זילבער (און גאָלד) רייניגט זאָ=גאר (די אָפשטאמונג פון) ממזרים.

כַּצֹּאן לַטֶּבַח יוּבָל, (ביבליש). ווי שאָף ווערט געפיהרט צו דער שלאכטונג.

כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, (תלמודיש). ווי א'ן אבעזיאנע קעגען א מענשען.

כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, (תלמודיש). ווי די שאָלעכץ פון א קנאָבעל.

כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, (ביבליש). ווי א פאָטער דערבארעמט זיך איבער (זיי־ נע) קינדער.

כִּשְׁגָגָה הַיּוֹצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט, (ביבליש). ווי א פארזעהן וואָס חאפט זיך ארויס פון דעם הערשער.

ל.

לֹא דֻבִּים וְלֹא יַעַר, (תלמודיש). ניט קיין בערען און ניט קיין וואלד.

לֹא הָא וְלֹא הָא, (תלמודיש). ניט דאָס און ניט יענעס.

לֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד, (תלמודיש). דער וואָס שעמט זיך וועט (קיינמאָל) ניט לערנען.

לֹא הָיוּ דְבָרִים מֵעוֹלָם, (תלמודיש). די זאכען האָבען קיינמאָל ניט פאַ־ סירט, די גאנצע געשיכטע איז א ליגען.

לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה, (תלמודיש). ניט דאָס לערנען איז די הויפט זאך נאָר דאָס טהאָן.

לֹא הֵן וְלֹא שְׂכָרָן, (תלמודיש). ניט (איך וויל) זיי און ניט זייער לויהן.

לֹא יַאֲמֵן כִּי יְסֻפָּר, (ביבליש: לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר). מע קען עס ניט גלויבען ווען עס ווערט דערצעהלט, עס איז אונגלויבליך.

לֹא יִזָּכֵר וְלֹא יִפָּקֵד, עס זאָל ניט דערמאָנט און ניט געדאכט ווערען.

לֹא יַעֲלֶה וְלֹא יָבוֹא, ניט פאָרקומען און ניט פאסירען זאָל עס, ניט טרע־ פען זאָל עס.

לֹא כָל אָדָם זוֹכֶה, (תלמודיש). ניט יעדער מענש איז ווערטה אָדער דער־ דערלעבט (עס).

לֹא מִדּוּבְשֵׁךְ וְלֹא מֵעוּקְצֵךְ, (תלמודיש). ניט פון דיין האָניג און ניט פון דיין ביס.

לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, (תלמודיש). דו ביסט ניט געצוואונגען די אר־ בייט צו ענדיגען.

לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתִּי, עס איז מיר (גאָר) אויפ'ן זינען ניט ארויסגעקומען.

לֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד, (תלמודיש). דער וואָס איז אונוויסענד קען ניט זיין פרום.

לֹא פָּסִיק פּוּמֵיה מִגִירְסָא, (תלמודיש). זיין מויל האָט ניט אויפגעהערט לערנען.

לֹא רְאִינוּ אֵינָהּ רְאָיָה, (תלמודיש). איך האָב ניט געזעהן — איז קיין באַווייז ניט.

לֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָהָם, (ביבליש). זאָלסט ניט זאָגען איך האָב רייך געמאַכט אברהם׳ן.

לֹא תַחְסוֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ, (ביבליש). זאָלסט ניט פאַרבינדען דעם אָקס (דאָס מויל) ווען ער דרעשט (אז ער זאָל ניט עסען פון דער תבואה).

לֵב יוֹדֵעַ מָרַת נַפְשׁוֹ, (ביבליש). דאָס הערץ ווייס זיינע אייגענע ליידען.

להר״ם, אב. לֹא הָיוּ דְבָרִים מֵעוֹלָם (ווז.).

לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ, (ביבליש). ברויט צום עסען און אַ קלייד אָנ־צוטהאָן.

לִיבָּא לְפוּמָא לֹא גַלְּי, (תלמודיש). דאָס הערץ אַנטפּלעקט עס (צוטאָל) ניט צום מויל, עס איז אַ גרויסע געהיימנים.

לֵית דִין וְלֵית דַיָּן, (תלמודיש). עס איז ניטאָ קיין געריכט און קיין ריכטער.

לַכֹּל זְמָן, (ביבליש). אויף אַלץ איז דאָ אַ צייט.

לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, (ביבליש). וואָרום זאָלען זאָגען די פעלקער (די ניט־אידען)?

לְמַעַן דַּעַת, (ביבליש). דאַמיט מע זאָל וויסען.

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיֵדְעוּ וְיִירָאוּ, כדי זיי זאָלען הערען און וויסען און זיך שרעקען.

לִפְנֵי מְלָכִים יִתְיַצָּב, (ביבליש). ער קען זיך שטעלען פאַר קעניגען.

לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, (ביבליש). אַ בלינדען זאָלסטו ניט לעגען קיין שטרויכלונג (אין וועג).

לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, (תלמודיש). א י י ן אויסדרוק קלינגענדיג צום צוויי־טען, וואָרט־שפּיעל.

לָשׁוֹן סַגִּי נָהוֹר, (תלמודיש). אַ געוויסע אַרט פון באַצייכענען אַ מענשען אָדער אַ געגענשטאַנד גראַדע פאַרקעהרט ווי זיי זיינען אין דער ווירק־ליכקייט, אזוי ווי מע רופט אַ בלינדען ״סגי־נהור״ (פיעל־זעהענדיג).

לִתְפִלָּה לְדוֹרָן וּלְמִלְחָמָה, (תלמודיש). (זיין באַרייט) מיט געבעט, מיט געשאַנקען און מיט קריעג, (זיין באַרייט) מיט אַלע מיטלען.

מ.

מַאי דְקָאַמְרִי רַבָּנָן, (תלמודיש). וואָס די געלעהרטע זאָגען. „ער ווייסט ניט מאי דקאמרי רבנן".

מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי, (ביבליש). פון וואנען וועט קומען מיין הילף?

מָאן דְיָהִיב חַיֵי יָהִיב מְזוֹנֵי, (תלמודיש). דער וואָס גיט לעבען גיט (אויך) שפייז.

מְגַלְגְלִין זְכוּת עַל יְדֵי זַכַּאי וְחוֹב עַל יְדֵי חַיָב, (תלמודיש). גוטס שיקט מען (פון הימעל) דורך דעם גוטען און שלעכטס דורך דעם שלעכטען.

מֶה אָנוּ וּמֶה חַיֵינוּ, (ליטורגיש). וואָס זיינען מיר און וואָס איז אונזער לעבען?

מַה דְעַלָךְ סָנִי לְחַבְרָךְ לֹא תַעֲבִיד, (תלמודיש). וואָס דו האָסט אליין פיינד זאָלסטו ניט טהאָן צו דיין חבר.

מַה טִיבוֹ שֶׁל עוּבָּר זֶה, (תלמודיש). וואָס פאר א קינד (אין מוטערלייב) איז עס?, וואָס פאר א פערזאָן איז עס?

מַה יוֹם מִיוֹמַיִם, (ביבליש). וואָס איז היינטיגער טאָג אנדערש פון אלע טעג?

מַה לְכֹהֵן בְּבֵית הַקְבָרוֹת, (תלמודיש). וואָס טהוט דער כהן אויפ'ן טויטען-פעלד? (לויט דעם אידישען דין טאָר א כהן ניט ארויפטרעטען אויף א טויטען-פעלד), וואָס טהוט ער דאָ?

מַה לָנוּ וְלַצָרָה הַזֹאת, (תלמודיש). צו וואָס נאָך דארפען מיר דאָס דאָזיגע אָנשיקעניס?

מַה לְתֶבֶן אֶת הַבָּר, (ביבליש). וואָס טהוט דער שטרוי אין דער תבואה?

מַה מַשְׂכֻּרְתִּי, (ביבליש). וואָס וועט זיין מיין באלויהנונג?

מַה נֹאמַר וּמַה נְדַבֵּר, (ביבליש). וואָס זאָלען מיר זאָגען און וואָס זאָלען מיר רעדען?

מַה עִנְיַן שְׁמִיטָה אֵצֶל הַר סִינַי, (תלמודיש). וואָס טהוט דאָס געזעץ פון שמיטה נעבען דעם (אָרט וואו עס רעדט זיך פון דעם) בארג סיני?, וואָס האָט איינס מיט דעם אנדערען צו טהאָן?

מַה פִּשְׁעִי וּמֶה חַטָאתִי, (ביבליש). וואָס איז מיין פארברעכען און וואָס איז מיין זינד?

מַה פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ, (ביבליש). וואָרום האָסט זיך אַזוי האַסטיג ארויסגע־ריסען?, וואָס האָסטו זיך אזוי געאיילט?

מַה שֶׁיַּעֲשֶׂה הַזְּמַן לֹא יַעֲשֶׂה הַשֵּׂכֶל, (נאָכתלמודיש). וואָס די צייט קען אויפטהאָן קען דער פאַרשטאַנד ניט אויפטהאָן.

מוּם שֶׁבְּךָ אַל תֹּאמַר לַחֲבֵרְךָ, (תלמודיש). דעם פעהלער וואָס דו האָסט (אַליין) זאָלסטו ניט פאָרוואַרפען אַ צווייטען.

מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרוּבֶּה, (תלמודיש). אַ ביסעל וואָס ענטהאַלט פיעל.

מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמוֹר, (ביבליש). וואָס עס געהט ארויס פון דיינע ליפען זאָלסטו אָפּהיטען (צו ערפילען).

מוֹרֶה הֲלָכָה בִּפְנֵי רַבּוֹ, (תלמודיש). דער וואָס פסק'עט אַ דין אין דער געגענוואַרט פון זיין רבי'ן.

מָזוֹן סְעוּדָה אַחַת, (תלמודיש). שפייז פאַר איין מאָהלצייט. „ער האָט ניט קיין מזון סעודת אחת“.

מֵחַיִל אֶל חָיִל, (ביבליש). פון ערפאָלג צו ערפאָלג.

מִי בָאֵשׁ, (ליטורגיש). ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט וואַסער (ווערטער גענומען פון ונתנה־תוקף=געבעט).

מִי בַמַּיִם וּמִי בָאֵשׁ, (ליטורגיש). ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט וואַסער און ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט פייער (ווערטער גענומען פון דעם ונתנה־תוקף=געבעט).

מִי וָמִי הַהוֹלְכִים, (ביבליש). ווער זיינען די וואָס ווילען געהן?

מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, (ביבליש). ווער קען זאָגען צו איהם — וואָס טהוסטו?

מִי לָנוּ גָדוֹל, (תלמודיש). ווער (ביי אונז) איז נאָך גרעסער? וואָס דאַרף מען אַ גרעסערען?.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָנֶה רוֹצֶה מָאתַיִם, (תלמודיש). דער וואָס האָט הונדערט גילדען וויל (האָבען) צוויי הונדערט.

מִילְּתָא דְּעֲבִידָא לִיגְלוּיֵי, (תלמודיש). אַ זאַך וועלכע מוז (פריהער אָדער שפעטער) אויפגעדעקט ווערען.

מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ, (ביבליש). גע'גנב'טע וואַסער איז זיס.

מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה, (ביבליש). אַ צויבערין זאָלסטו ניט לאָזען לעבען.

מַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, (תלמודיש). דער וואָס פאַרשעמט זיין חבר פאַר אַלעמען אין די אויגען.

מַלְכוּתָא דְאַרְעָא כְּעֵין מַלְכוּתָא דִרְקִיעַ, (תלמודיש). די רעגירונג אויף דער ערד איז אַזוי ווי די רעגירונג אויפ'ן הימעל.

מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, פון איין ברעג צום צווייטען, פון איין עקסטרעם צום אַנדערען.

מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, (תלמודיש). פון איין עק וועלט ביז צו דעם צווייטען.

מֵסִיחַ לְפִי תוּמוֹ, (תלמודיש). איינער וועלכער דערצעהלט (אַ זאַך) אין נאַאיווער איינפאַכקייט, אָהן געוויסע אַבזיכטען.

מְסַיֵּעַ לִדְבַר עֲבֵירָה, (תלמודיש). איינער וועלכער העלפט (אימיצען) באַגעהן אַ זינד אָדער פאַרברעכען.

מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן, (ביבליש). אַ פעהלער וועלכען מען קען ניט פאַר־ריכטען.

מֵעַז יָצָא מָתוֹק, (ביבליש). פון דעם שטאַרקען איז אַרויס אַ זיסעס.

מֵעִנְיָנֵי דְיוֹמָא, (תלמודיש). פון זאַכען וואָס האָבען צו טהאָן מיט דעם טאָג (אָדער וואָס פאַסען זיך ביי דער געלעגענהייט). "ער רעדט מעניני דיומא".

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כַּךְ הָיָה, די געשיכטע וועלכע האָט פּאַסירט האָט אַזוי פּאַ־סירט.

מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים, (ביבליש). פון דעם מויל פון קליינע קינדער און זויגלינגע.

מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם, (תלמודיש). פון פריעדען וועגען.

מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, (ביבליש). פאַר אַ גרויז זאָלסטו זיך אויפשטעלען.

מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב, (ביבליש). דער וואָס האָט געפונען אַ פרוי דער האָט געפונען אַ גליק.

מָצָא מִין אֶת מִינוֹ, (תלמודיש). איינער פון אַ געוויסען זאָרט געפינט דעם צווייטען פון דעם זעלבען זאָרט, יעדער געהט צו זיין גלייכען.

מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה, (תלמודיש). אַ גוטע טהאַט וועלכע קומט אָן דורך אַ שלעכטע טהאַט.

מִקְּצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ, פון איין עק וועלט ביז' צווייטען.

מָרָא דְעָלְמָא כּוּלָא, (ליטורגיש). האַרר פון דער גאַנצער וועלט, גאָט.

מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה, (תלמודיש). דער וואָס פאַרמעהרט פלייש (אויף זיך) מעהרט ווערעם (אין גרוב).

מַרְבֶּה דְבָרִים מַרְבֶּה שְׁטוּת, (נאָכתלמודיש). דער וואָס מעהרט רייד מעהרט נאַרישקייט.

מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה, (תלמודיש). דער וואָס מעהרט גיטער מעהרט זאָרג.

מַרְבִּיץ תּוֹרָה בָּרַבִּים, (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרשפּרייט דאָס לער־נען פון דער תורה.

מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, (ביבליש). איינער וואָס באַצאָהלט מיט שלעכטס פאַר גוטס, אַ'ן אונדאַנקבאַרער מענש.

מִשֶּׁנִּכְנַס אָב מְמַעֲטִין בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). ווען עס קומט דער מאָנאַט אָב פאַרמינדערט מען (האַלט מען זיך צוריק פון) פרעהליכקייט.

מִשֶּׁנִּכְנַס אֲדָר מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). ווען עס קומט דער מאָנאַט אדר פאַרמעהרט מען די פרעהליכקייט.

מָתַי אֶעֱשֶׂה לְבֵיתִי, (ביבליש). ווען וועל איך עפּעס טהאָן פאַר מיין איי־גענע פאַמיליע?

מָתַי יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה, (ביבליש). ווען וועט שוין זיין דער דאָזיגער ציי־כען? ווען וועט עס שוין פּאַסירען?

מַתִּישׁ כֹּחַ, (תלמודיש). אָפּשוואַכענדיג די קראַפט, ערשעפּפענד.

נ.

נָאֶה דוֹרֵשׁ וְאֵין נָאֶה מְקַיֵּם, (תלמודיש). ער פּרעדיגט שען אָבער ער טהוט ניט שען.

נִבָּא וְלֹא יָדַע מַה נִּבָּא, (תלמודיש). ער האָט געזעהן אַ נבואה אָבער ער ווייס אליין ניט וואָס ער האָט געזעהן.

נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים, (ביבליש). באַהאַלטען הינטער די געפּעק, עניוות'דיג.

נִכְנַס יַיִן יָצָא סוֹד, (תלמודיש). ווען דער וויין געהט אריין געהט דאָס גע־הייםנים אַרויס.

נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, (ביבליש). "מיר וועלען טהאָן און מיר וועלען געהאָרכען", די ווערטער וועלכע די אידען האָבען געזאָגט צו משה'ן, ווען ער האָט זיי געגעבען די צעהן געבאָטען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נֹפֶךְ מִשֶּׁלּוֹ, (תלמודיש). אַ ביסעלע פון זיין אייגענעם. "ער האָט צוגעלעגט אַ נ ס ך מ ש ל ו".

נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְנַפְשׁוֹ, (ביבליש). מיין זעעלע איז געקניפּט צו זיין זעעלע.

נָשִׁים דַעְתָּן קַלָּה, (תלמודיש). דער קאַראַקטער פון פרויען איז זעהר לייכטזיניג.

ס.

סַדְנָא דְאַרְעָא חַד הוּא, (תלמודיש). די גאַנצע שטרעקע פון דער ערד איז איין שטיק (געברויכט אין דעם זינן פון דעם ווערטעל: די גאַנצע וועלט איז איין שטאָדט).

סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה, (תלמודיש). שווייגען איז אַ'ן ארומצאַהמונג ארום (אַ הילף צו) קלוגהייט. "סיג לחכמה שתיקה, אָבער שתיקה אליין איז ניט קיין חכמה" (שפּוו.).

סְתַם מַקְשָׁן עַם הָאָרֶץ, (תלמודיש). דער וואָס האַלט אין איין פרעגען איז אַ'ן אונוויסענדער מענש.

ע.

עָבַר זְמַן בָּטֵל קָרְבָּנוֹ, (תלמודיש). ווען די צייט איז אַוועק דאַרף מען דעם אָפּפער (וועלכען מע דאַרף ברענגען אין דער דאָזיגע צייט) ניט מעהר ברענגען, די פאַסיגע געלעגענהייט איז פאַרביי.

עֲבֵרָה גוֹרֶרֶת עֲבֵרָה, (תלמודיש). אַ זינד שלעפּט מיט (נאָך) אַ זינד.

עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב, (ביבליש). ביז ווי לאַנג נאָך פוילער וועסטו שלאָפען?

עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ, (תלמודיש). ביז דער פּראָפעט אליהו וועט ערשיינען.

עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג, (תלמודיש). די וועלט פיהרט זיך אויף איהר שטייגער.

עוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה, (תלמודיש). דער וואָס איז פאַרטהאָן מיט איין גוטער טהאַט איז פריי פון (דער פפליכט צו) טהאָן אַ'ן אַנדערע.

עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה זִמְרִי וּמְבַקְשִׁים שָׂכָר כְּפִינְחָס, (תלמודיש). ווי פיהרען זיך אויף ווי זמרי (אַ געוויסער זינדיגער מאַן דערמאָנט אין דער ביבעל) און בעטען דעם לוהן פון פינחס (וועלכער האַט דעם דאָזיגען זמרי באַשטראָפט פאַר זיין גאָטלאָזיגקייט).

עָזוֹב תַּעֲזוֹב, (ביבליש). זאָלסט אויסהעלפען (דיין מיט מענשען).

עַיִן תַּחַת עַיִן, (ביבליש). אַ'ן אויג פאַר אַ'ן אויג.

עַיִן לֹא רָאֲתָה, (ביבליש). אַ'ן אויג האָט דאָס (אַזוינס) ניט אָנגעזעהן.

עִיר וָאֵם בְּיִשְׂרָאֵל, (ביבליש). אַ שטאָדט און אַ צענטער ביי אידען, אַ גרויסע וויכטיגע שטאָדט. "ווילנא איז אַ'ן עיר ואם בישראל".

עַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִים, (תלמודיש). אויף די ערשטע פאַרדריסט אונז נאָך.

עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה, (ביבליש). ליבע פאַרדעקט אויף אַלע פאַרברעכען.

עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָבוֹא, (תלמודיש). אויף יעדעס אומגליק—ניט פאַסירען זאָל עס.

עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, (תלמודיש). אום צו קריגען אַ באַלויהנונג.

עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר. (ביבליש). דורך צוויי עדות זאָל אַ זאַך באַשטעטיגט ווערען.

(עַל) רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ, (ביבליש). מיט זיין קאָפּ מיט זיינע פיס און זיינע אינגעווייד, אַלץ מיט אַנאַנדער, אין גאַנצען.

עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן, (תלמודיש). אויף דאָס ערשטע צו ערשט און אויף דאָס לעצטע צולעצט, נאָך דער רייה, נאָך דער אָרדענונג.

עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה, (תלמודיש). די אויבערשטע אונטען און די אונטערשטע אויבען.

עַם הַדּוֹמֶה לַחֲמוֹר, (תלמודיש). אַ פאָלק וואָס איז געגליכען צו אַ ן עזעל, אַ'ן אונוויסענדעס אָדער פאַרגרעבטעס פאָלק.

עִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל, (ביבליש). מיט דעם קרומען (שלעכטען) זאָלסטו זיין קרום.

עָנִי וְרֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, (ביבליש). אָרעם און רייטענדיג אויף אַ'ן עזעל (רעדענדיג פון משיח'ן).

עָנִי חָשׁוּב כְּמֵת, אַ'ן אָרעמאַן איז אַזוי ווי אַ טויטער.

עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב, (ביבליש). שטויב ביסטו און צו שטויב וועסטו זיך אומקעהרען.

עָתִיד לִיתֵּן אֶת הַדִּין, (תלמודיש). אָנגעברייט אָפּצוגעבען אַ רעכענונג (פאַר גאָט).

פ.

פָּטוּר בְּלֹא כְלוּם אִי אֶפְשַׁר, זיך ארויסמאכען מיט גארנישט — דאס געהט ניט.

פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן, (ביבליש). די פלשתים (נאמען פון א געוויסען פיינדליכען פאלק) קומען אויף דיר, שמשון!.

פֶּן יִרְבֶּ׳, (ביבליש). טאמער וועט ער זיך פארמעהרען (ווערטער וואס פרעה האט געזאגט צו זיינע ראטהגעבער אויסדריקענדיג זיין מורא אז די אידען אין מצרים זאלען ניט ווערען צו גרויס אין צאהל).

פָּנָה הוֹדָהּ פָּנָה זִיוָהּ פָּנָה הֲדָרָהּ, (תלמודיש). עס איז אוועק איהר גלאנץ, אוועק איהר שיין און אוועק איהר פראכט.

פַּנּוּ מָקוֹם, (תלמודיש). מאכט א פלאטץ!.

פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחֶה שַׁבָּת, (תלמודיש). ראטעווען א לעבען איז וויכטיגער ווי שבת.

פְּרוּטָה לִפְרוּטָה, (ליטורגיש). א פרוטה אויפצוצעהלען. ער האט ניט א פרוטה לפרוטה, ער האט ניט א׳ן איינציגען גראשען.

פָּרוֹת הַבָּשָׁן, (ביבליש). די קיה פון בשן (א לאנד) (אזוי רופט דער פראפעט ישעיהו די פרויען פון יענער צייט).

פְּשׁוֹט נְבֵלְתָּא בְּשׁוּקָא וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת, (תלמודיש). שינד אפ א נבלה אין גאס אבער קום ניט אן צו לייטען.

פָּתַח בְּכַד וְסִיֵּם בְּחָבִית, (תלמודיש). ער האט אנגעהויבען מיט א קרוג און האט אויסגעלאזען מיט א פאס.

פֶּתִי יַאֲמִין לְכָל דָּבָר, (ביבליש). א נארר גלויבט יעדער זאך.

פְּרוּ וּרְבוּ, (ביבליש). פרוכבארט זיך און מעהרט זיך (ווערטער וועלכע גאט האט געזאגט צו די טהירען נאכדעם ווי ער האט זיי באשאפען, ווי די ביבעל דערצעהלט).

צ.

צַד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם, זעה הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם.

צַנָּא מָלֵא סִפְרָא, (תלמודיש). א קארב פול מיט ביכער, א גרויסער געלעהרטער.

ק.

קוֹל הָמוֹן כְּקוֹל שַׁדַּי, (גאָכתּלמודיש). די שטים פון פאָלק איז ווי די שטים פון גאָט.

קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר, (תלמודיש). אַ שטים וועלכער רופט אין דער וויסטע.

קִנְאַת סוֹפְרִים תַּרְבֶּה חָכְמָה, (תלמודיש). די קנאָה פון געלעהרטע (וועלכע ווילען איינער דעם אַנדערען איבערשטייגען) פאַרמעהרט געלעהרזאַמקייט.

קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד, (תלמודיש). נאָהנט צו פאַרדינסט און ווייט פון פאַרלוסט.

קֵרֵחַ מִכָּאן וְקֵרֵחַ מִכָּאן, (תלמודיש). (קריגען) אויסגעריסען די האָאר אי פון דער זייט אי פון יענער זייט.

ר.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת, (תלמודיש). דאָס נייַ יאָהר פון די בוימער, חמשה עשר בשבט (ווז.).

רִבּוֹנָא דְעַלְמָא כּוּלָא, האַרר פון דער גאַנצער וועלט.

רַבִּי מְכַבֵּד עֲשִׁירִים, (תלמודיש). רבי (דער נאָמען פון דעם תנא רבי יהודה) פלעגט אָפּגעבען עהרע די רייכע.

רֶגַע כְּמֵימְרֵיה, (תלמודיש). אזוי שנעל ווי עס נעהמט ארויסצוזאָגען דאָס וואָרט "רגע", אויגענבליקליך, גלייך.

רָחוֹק לְשָׂכָר וְקָרוֹב לְהֶפְסֵד, (תלמודיש). ווייט צו פאַרדינסט און נאָהנט צו פאַרלוסט.

רָחוֹק מִן הַשֵּׂכֶל, ווייט פון פאַרשטאַנד, זיך ניט לעגענדיג אויפ'ן זינן.

רְחַיִם בְּצַוָּארוֹ, (תלמודיש). אַ מיהל שטיין אויף זיין האלז (אַ ווייב).

רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, (ביבליש). רחל קלאָגענדיג אויף (דעם שיקזאל פון) איהרע קינדער (דאָס אידישע פאָלק).

רֵישׁ־גָּלוּתָא, זעה ראֹשׁ הַגּוֹלָה.

רָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי, (תלמודיש). פלינק ווי אַ הירש און שטאַרק ווי אַ לייב (צו טהאָן דעם ווילען פון גאָט).

רָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ, (ביבליש). רשע, וואָרום שלאָגסטו דיין חבר (די ווערטער וואָס משה האָט געזאָגט ווען ער האָט געזעהן ווי איין איד שלאָגט דעם צווייטען).

רְשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּאִים מֵתִים, (תלמודיש). די זינדיגע קענען ביים לע-בען אָנגערופען ווערען טויטע.

ש.

שׂוֹנֵא מַתָּנוֹת יִחְיֶה, (ביבליש). דער וואָס האָט פיינד געשאַנקען דער זאָל לעבען.

שִׂיחַת חוּלִין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, די וואָכעדיגע רייד אָדער די פּלוידעריי פון געלעהרטע.

שִׂישׂוּ בְנֵי מֵעַי, (תלמודיש). פרעהט זיך מיינע אינגעווייד!, פרעה זיך מיין הערץ!

שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, (קאַבאַליסטיש). די שכינה (גאָטהייט) איז אין גלות.

שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, (תלמודיש). ניט אום צו קריגען באַלויהנונג, אָהן אייגענניציגע אַבזיכטען.

שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָם נִיזּוֹקִין, (תלמודיש). די וועלכע ווערען געשיקט צו (טהאָן) אַ גוטע טהאַט ווערען ניט באַשעדיגט.

שְׁלוֹמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל, (ביבליש). "די פרידליבע און געטרייע צווישען דעם אידישען פאָלק", די גאָטספאָרכטיגע לייט.

שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל פְּנֵי הַמָּיִם, (ביבליש). לאָז אַוועק דיין ברויט אויפ'ן וואַ-סער (דען מיט דער צייט וועסטו עס צוריק-קריגען).

שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ, (ביבליש). פרעה זיך יונגער-מאַן אין דיין יוגענד.

שֵׁן תַּחַת שֵׁן, (ביבליש). אַ צאָהן פאַר אַ צאָהן.

שָׁנָה וּפֵירֵשׁ, (תלמודיש). ער האָט אַ מאָל געלערנט אָבער ער האָט אויפ-געהערט.

שָׁקוּל כְּנֶגֶד כֻּלָּם, (תלמודיש). עס וועגט אַזוי פיעל (איז אַזוי וויכטיג) ווי זיי אַלע צוזאַמען.

שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא, (ביבליש). דו זאָלסט עס פאַראַכטען און עס פאַראומווירדיגען דען עס איז פאַרשאָלטען (ויך באַציהענדיג אויף געצענדיענסט).

שֶׁקֶר אֵין לוֹ רַגְלַיִם, (תלמודיש). דער ליגען האָט קיין פיס (קיין באַשטאַנד) גיט.

שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיּוֹפִי, (ביבליש). פאַלש איז די אַנציהונג און פוסט איז די שענקייט.

שִׁשָּׁה בְּכֶרֶם אֶחָד, (תלמודיש). זעקס (קינדער) מיט איין מאָל.

שְׁתַּיִן פּוּלְסֵי דְנוּרָא, (תלמודיש). זעכציג פייערדיגע שמיץ.

שְׁתִיקָה כְּהוֹדָאָה דַּמְיָא, (תלמודיש). שווייגען איז גלייך ווי זיך מודה־זיין.

ת.

תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, (תלמודיש). זיין אינערליכקייט איז ווי זיין אויסערליכקייט.

תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ, (תלמודיש). אַ זויגלינג פון איין טאָג.

תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכוּשׁ קַח לָךְ, (ביבליש). גיב מיר נאָר דאָס לעבען (אין טעקסט: די מענשען) און דאָס פאַרמעגען נעהם פאַר זיך.

תַּעֲלָא בְּעִידְנֵיהּ סְגִיד לֵיהּ, (תלמודיש). צו אַ פוקס אין זיין צייט (ווען ער איז הערשער) זאָלסטו זיך אויך בוקען.

תָּפַסְתָּ מְרוּבֶּה לֹא תָּפַסְתָּ תָּפַסְתָּ מוּעָט תָּפַסְתָּ, (תלמודיש). ווען דו נעהמסט אָן צו פיעל (מיט אַ מאָל) בלייבסטו ביי גאָרניט, ווען דו נעהמסט אָן אַ ביסעל בלייבסטו דאָך ביי עפּעס.

אייניגע אויסגעלאָזענע ווערטער און אויסדרוקען.

א.

אֲמַתְ׳לָא, הוו. (מ. אֲמַתְ׳לוֹת). אויסרייד, פאַרענטפערונג.

אַסְמַכְ׳תָּא, הוו. (מ. אַסְמַכְ׳תּוֹת). ״אָנשפאַר״, אויטאָריטעט, באַווייז.

אֲסַפְ׳סוּף, הם. פעבעל.

אעפ״כ, אב. אַף־עַל־פִּי־כֵן (ווז.).

אַף־עַל־פִּי־כֵן [כֵּן], או. (תלמודיש). דאָך, יעדאָך, יעדענפאַלס.

אָ׳שֵׁר, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב׳ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וואָס קומט אַרויס פון א׳שר.

אֶתְנַחְ׳תָּא, הם. אַ געוויסער אָפּשטעל-צייכען ״֑״ (אין טראָפּ).

אֶתְ׳נַן־זוֹ׳נָה, הם. (ביבליש). דער לויהן פון אַ פראָסטיטוטקע, דער לויהן פון פראָסטיטוציאָן.

ב.

בָּא־כֹּחַ [כ׳חַ], הם. (מ. בָּ׳אֵי־כֹחַ [כּ׳חַ]). באַפאָלמעכטיגטער, פאַרטרעטער.

בְּאֵי׳מָה־וּבְיִרְ׳אָה, או. (תלמודיש). מיט שרעק און מיט פורכט, מיט עהרפורכט.

בִּגְ׳דֵי־מֶ׳שִׁי, מ. זיידענע קליידער.

בִּדְחִי׳לוּ־וּרְחִי׳מָא, או. (קאַבאַליסטיש). מיט ציטערנים און מיט ליעבע, מיט עהרפורכט.

בְּדִי׳נֵי־גוֹיִים [גָ׳יִים], או. לויט די ניט-אידישע ציוויל-געזעצען.

בְּדִינֵי׳הֶם, או. זעה בְּדִי׳נֵי־גוֹיִים.

בִּדְמָ׳עוֹת־שָׁ׳לִישׁ, או. (ביבליש). מיט פיעל טרעהרען

בְּהֶ׳יסַח־הַדַּ׳עַת, או. (תלמודיש). גאָר ניט טראַכטענדיג, אומגעריכטערהייד.

בַּהֲ׳מִיּוֹת, הוו. טהירישע נייגונגען.

בּוֹ׳עֵל־אֲרַמִּית, הם. (תלמודיש). איינער וואָס האָט געשלעכטליכען פאַרקעהר מיט אַ ניט-אידישער פרוי.

בְּחַרְ׳בּוֹ־וּבְקַשְׁ׳תּוֹ, או. (ביבליש). מיט זיין שווערד און מיט זיין בויגען, מיט געוואַלט.

בֵּי׳נוֹנִי, א. (מ. בֵּי׳נוֹנִים). אַ מיטעלמעסיגער מענש.

בִּי׳עוּר־חָ׳מֵץ, הם. די פאַרברענונג פון חמץ (ערב־פסח).

בִּכְבוֹ׳דוֹ־וּבְעַצְ׳מוֹ, (תלמודיש). מיט זיין ווירדע און מיט זיין אייגענער פערזאָן, ער אליין.

בְּכוּ׳רִים, מ. ערשטע פרוכטען, ערשטלינגען.

בְּכִי־טוֹב, (תלמודיש). אין אַ גוטער שעה, מיט גליק (אורשפּרינגליך הייסט עס: אין איינעם פון די טעג ביי וועלכע עס שטעהט אין דער ביבלישער ערצעהלונג פון דער וועלט־באַשאַפונג "וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב", און גאָט האָט געזעהן אַז עס איז גוט).

בְּל־תֹּ׳סֵף, זאָלסט ניט צולעגען.

בִּמְחִי׳לַת־כְּבוֹ׳דוֹ, מיט זיין (אייער) פאַרציייהונג, מיט רעספּעקט צו מעלדען.

בִּמְלוֹא־מוּ׳בַן־הַמִּ׳לָה, אין פולען זינן פון וואָרט.

בֶּן־בְּלִי־שֵׁם, הם. (ביבליש). אַ מאַן אָהן אַ נאָמען, אַ נידערטרעכטיגער קערל.

בֶּן־עוֹ׳לָם־הַ׳בָּא, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער וועט האָבען יענע וועלט.

בְּנִקְי׳טַת־חֵ׳פֶץ, או. (תלמודיש). האַלטענדיג אַ געגענשטאַנד אין האַנד (און שווערענדיג ביי איהם).

בִּנְקִי׳טַת־סֵ׳פֶר, או. (תלמודיש). האַלטענדיג אַ הייליגעס בוך אין דער האַנד (און שווערענדיג ביי איהם).

בִּנְשִׁי׳מָה־אַ׳חַת, או. (תלמודיש). אין איין אָטהעם.

בְּסֵ׳בֶר־פָּ׳נִים־יָ׳פוֹת, או. (תלמודיש). מיט אַ פריינדליכען געזיכט, פריינדליך.

בַּ׳עַל־בָּ׳שָׂר, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־בָשָׂר [בָּ׳שָׂר]). אַ באַלייבטער אָדער פעטטער מענש.

בַּעֲ׳לֵי־הַתּוֹסְ׳פוֹת, מ. די געלעהרטע וועלכע האָבען אַנטהייל גענומען אין דער פאַרפאַסונג פון תוספות (ווז.).

בְּפַרְהֶסְ׳יָא, או. עפענטליך.

בַּר־בֵּי־רַב דְחַד־יוֹ׳מָא, הם. (תלמודיש). אַ שילער פון איין טאָג, איינער וועלכער האָט נאָך וועניג געלערנט.

בָּרַ׳בִּים, או. עפענטליך.

בָּ׳רָד, הם. האָגעל, איינע פון די עשר־מכות (ווז.).

בָּ׳רָה־כַּחַ׳מָּה, א. (ביבליש). קלאָר ווי די זונן.

בָּ׳רָה־כַּשֶּׁ׳מֶשׁ, א. קלאָר ווי די זונן.

בְּרִי׳חַ־הַתִּי׳כוֹן, הם. (ביבליש). דער מיטעלסטער ריגעל (וועלכער פאַראייניגט אַלע).

בְּשַׁ׳לַּח, הוו. דער נאָמען פון דער זעכצעהנטער סדרה (ווז.).

בִּשְׁלֵי׳לָה, או. מיט אַ פאַרניינונג, נעגאַטיוו.

בְּשֵׁם־אוֹמְ׳רוֹ, או. (תלמודיש). אין דעם נאָמען פון דעם וואָס האָט עס געזאָגט.

בְּתוּ׳לוֹת, מ. מיידלעך אָדער קעני־גינען (אין קאָרטען).

בְּתְמִי׳דוּת, אַו. שטענדיג.

בִּתְ׳פִים־וּבְמְחוֹ׳לוֹת, אַו. (ביבליש). מיט פויקען און מיט טענץ.

ג.

גְּבִ׳יַת־עֵ׳דוּת, הוו. די אויסהערונג פון עדות.

גוֹ׳בֶה, הם. (מ. גוֹ׳בִים). מאָהנער, קרעדיטאָר.

גַל־שֶׁל־עֲצָ׳מוֹת, הם. (תלמודיש). א הויפען מיט ביינער.

גַם־אַ׳תֶּם, אר. "איהר אויך", איך ווינש אייך דאָס זעלביגע.

ד.

דְ׳בַר־שֶׁל־קַיָ׳מָא, הם. (תלמודיש). א זאַך וואָס האָט א באַשטאַנד.

דָ׳בָר הַשָּׁ׳וֶה לְכָל נֶ׳פֶשׁ, הם. (תלמודיש). א זאַך וואָס איז צוגעפּאַסט אָדער נוצליך פאַר יעדערען.

דְבָ׳רִים־כְּהֲוָיָ׳תָם, (תלמודיש). זאַכען אזוי ווי זיי האָבען פּאַסירט.

דְבָ׳רִים־שֶׁבְּלֵב׳, מ. (תלמודיש). זאַכען פון הערצען, אינערליכע געפיהלען.

דוֹר־תַּהְפּוּ׳כוֹת, הם. (ביבליש). א פאַרקעהרטער אָדער אויסגעלאַסענער דור.

דְמֵי־קְדִי׳מָה, מ. האַנדגעלט.

דֶ׳רֶךְ־הַתַּגְ׳רִים, הם. (תלמודיש). דער איינפיהר צווישען קויפלייט.

ה.

הֶ׳וֶה, הם. די געגענוואַרט.

הוֹ״ק, אב. הוֹצָ׳אוֹת־קְטַ׳נוֹת (ווז.).

הֲטָ׳בַת־חֲלוֹם [חָ׳לוֹם], הוו. די צערעמאָניע פון אויסטייטשען א טרוים צום גוטען (דער וואָס האָט געזעהן דעם שלעכטען טרוים זעצט אוועג דריי מענשען און דערצעהלט פאַר זיי דעם טרוים און זיי ענטפערען: דו האָסט געזעהן א גוטען טרוים).

הָ׳יָה־הֹ׳וֶה־וְיִהְ׳יֶה, ער איז געווען, איז, און וועט זיין (די אַטריבוטען פון דער גאָטהייט).

הַיוֹ׳צֵא־לָ׳נוּ־מִדְּבָ׳רֵי׳נוּ, ווי עס קומט אַרויס פון אונזערע רייד, אלזאָ.

הַיוֹ׳צֵא־לָ׳נוּ־מִזֶ׳ה, ווי עס קומט אַרויס דערפון, אלזאָ.

הִילוּ׳לָא־וְחִנְ׳גָא, הוו. א הוליאַנקע.

הֲלָ׳כָה־לְמֹ׳שֶׁה־מִסִּי׳נַי, הוו. (תלמודיש). א געזעץ וואָס איז געגעבען געוואָרען משה׳ן אויפ׳ן באַרג סיני, א פעסטעס געזעץ.

הִלְ׳כְתָא־לִמְשִׁי׳חָא, הוו. (תלמודיש). א געזעץ וואָס באַציהט זיך אויף משיח׳ס צייטען, א געזעץ וואָס באַציהט זיך ניט אויף די געגענוואַרטיגע צייט.

הַלְעִיטֵ׳נִי־ק, הם. א פרעסער (פון דעם אויסדרוק "הַלְעִיטֵנִי־נָא", גיב מיר עסען, וועלכען עשו האָט געזאָגט צו יעקב׳ן ווען ער איז געקומען א הונגעריגער פון געיעג און האָט פאַר א טאָפּ לינזען פאַרקויפט דעם לעצטערען די בכורה, ווי די ביבעל דערצעהלט).

הַנוֹ׳תֵן־תְּשׁוּ׳עָה־לַמְּלָ׳כִים, "דער

וואָס שענקט זיין הילף צו די קעניגען", די ערשטע ווערטער פון דעם געבעט וואָס מע זאָגט פאַר דעם הערשער פון לאַנד.

הַשְׁמָ'טָה, הוו. (מ. הַשְׁמָ'טוֹת). אַ'ן אויסגעלאָזען וואָרט אָדער שטעלע (אין אַ בוך).

הִתְגַ'לוּת, הוו. אַנטפּלעקונג, אָפּענבאַרונג.

ו.

וִיכּוּ'חַ, וִכּוּ'חַ, המ. (מ. וִכּוּ'חִים). דיספּוט, שטרייט. **וכוח'ען** (זיך), צוו. דיספּוטירען, שטרייטען.

וַיאֹ'מֶר־דָ'וִד־גליטש, המ. אַ געוויסער זאָרט אינגעלשער גליטש ביי וועלכען דער גליטשער האַלט דעם קאָפּ צוגעבויגען צו זיין אָרעם ווי צו ויאמר־דוד (ווז.).

וְיֵשׁ־לְיַ'שֵׁב, אָבער מע קען פאַרענטפערען (אַ'ן אָפּטער תלמודיסטישער אויסדרוק).

וַיִשְׁ'מַן יְשֻׁ'רוּן וַיִבְ'עָט, (ביבליש). און ישרון (דאָס אידישע פאָלק) איז פעט געוואָרען האָט עס אָנגעהויבען צו בריקען, עס געהט איהם גוט דאַריבער איז ער אויסגעלאַסען.

וּמַפְ'לִיא־לַעֲ'שׂוֹת, "און ער טהוט וואונדער", ווערטער גענומען פון דעם אשר־יצר־געבעט און געברויכט שפּאַסהאַפט אין דעם אויסדרוק: **סור ובור ומפליא־לעשות**, אַלערליי נישטיגע זאַכען.

ז.

זִיבּוּ'רִית, די ערגסטע.

זָ'כָה־בְגוֹ'רָל (בְּגוֹ'רָל), געוואונען אין דער לאָטערי (ווערטער וועלכע מע פלעגט אויפשרייבען אין פאַרצייטיגע אידישע לאָטעריען אויף דעם געווינ־צעטעל.

זָרְ'קְ'עֶן, צא. וואַרפען, שליידערען. **אַרויס'זרק'ען**, אַרויסוואַרפען.

ח.

חַ"י־קַ"ק־סערעבראָם', אַ קליינע סומע. "מ'שטיינס געזאָגט וואָס ער האָט **ח"י־ק"ק־סערעבראָם**".

חַ'יָה. גרינע **חיה** (אַמעריקאַניש), אויסדרוק פון שפּאָס אָדער פאַראַכטונג אויף אַ ניי־אַריבערגעקומענעם.

חָ'כָם־בְּעֵי'נָיו, המ. (ביבליש). אַ קלוגער אין זיינע (אייגענע) אויגען.

חָ'כָם־לְהָ'רַע, המ. (ביבליש). אַ קלוגער צו טהאָן שלעכטס.

חֵ'רֵשׁ־שׁוֹ'טֶה־וְקָ'טָן, מ. (תלמודיש). אַ טויבער, אַ'ן אידיאָט און אַ קינד (די דריי וועלכע זיינען ניט פאַראַנטוואָרטליך פאַר וואָס זיי טהוען).

חֲתִי'מַת־הַתַּלְ'מוּד, הוו. די אָפּשליסונג (פאַרענדיגונג) פון דעם תלמוד (ווז.).

ט.

טו'בת־הֲנָ'אָה, הם. (תלמודיש). אַ נוץ, אַ טובה.

טְרָ'דות־הַזְּמַן, מ. מאַטעריעלע זאָרגען.

י.

יו'מָא־טָ'בָא, הם. (תלמודיש). אַ פייערטאָג.

יְחִי'דֵי־סְגו'לָה, מ. (תלמודיש). די ווייניגע אויסגעקליבענע, די סאַמע פיינסטע.

יָ'רום־הו'דו (הו'דָה), זאָל דערהויבט ווערען זיין (איהר) גלאַנץ (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון אַ קעניג).

יֶ'תֶר־הַפְּלֵ'טָה, הם. (ביבליש). דער געראַטעוועטער רעשט, דאָס ביסעל וואָס איז געבליבען.

כ.

כְּאַ'חַד־הָרֵי'קִים, (ביבליש). ווי איינעם פון די אויסוואורפען. „וידלען כאחד־הריקים".

כְּ'לו־זַ'כַּאי, (תלמודיש). אין גאַנצען אונשולדיג.

כְּ'לו־חַ'יָיב, (תלמודיש). אין גאַנצען שולדיג.

כְּ'לות־הַנֶ'פֶש, אויסגעהן פון דער נשמה.

כְּלֵי־גו'לָה, מ. (ביבליש). וואַנדערקליידער אָדער געצייג.

כִּסְ'או שֶׁל אֵלִיָּ'הו הַנָּ'בִיא, הם. דער שטוהל פון אליהו־הנביא (אַזוי רופט מען דעם שטוהל אויף וועלכען דער סנדק זיצט).

כַּרְ'פַּס, פעטרושקע אָדער אַנדערע גרינס וועלכע מע עסט אין די נעכט פון סדר.

ל.

לא־הָ'יָה וְלא־נִבְ'רָא, (תלמודיש). „ניט געווען און ניט באַשאַפען", ניט געשטויגען ניט געפלויגען.

לא־כָל־שֶׁכֵּן [כָּל־שֶׁכֵּן], (תלמודיש). זעה מִכָּל־שֶׁכֵּן.

לא־תֵבו'שִׁי וְלא־תִכָּלְ'מִי, (ביבליש). זאָלסט ניט פארשעמט ווערען און ניט רויט ווערען, געברויכט בלויז אין דער פראַזע: „לא־תבושי ולא־תכלמי ניט בענק מיך און ניט שילט מיך".

לְחֶר'פָּה־וְלִשְׁנִי'נָה, א. (ביבליש). צו שפאָט און צו שאַנד.

לְמו'רַת־רו'חַ, א. (ביבליש). פאַרדריסליך, צו־ווידער.

לְרָ'צון, א. אַנגענעהם.

מ.

מְאור־הַגו'לָה, הם. דאָס ליכט פון אַלע אידען אין גלות (טיטול אויף אַ זעהר גרויסען מאַן).

מַאֲ'מַר־הַמּוּסְ'גָּר, הם. אַ'ן איינגעשלאָסענער זאַץ, פארענטהעזיס.

מו'קִיר־רַבָּ'נָן, הם. (תלמודיש). אַ פארעהרער פון געלעהרטע.

מְנַ'תֵּר־זיין, צא. שענקען.

מִי־שֶׁפָּ'רַע, הם. "דער וואָס האָט באַשטראָפט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען פלוך וועלכער ווערט אויסגעשפּראָכען פון דעם אידישען בית־דין אויף דעם וואָס וויל ניט האַלטען וואָרט אין אַ מינדליכען אָפּמאַך.

מְיַ'בֵּם־זיין, צא. (שפּאַסהאַפט) צונעהמען, צו'גנב'ען.

מִילְ'תָא־דְבְדִי'חוּתָא, הוו. (תלמודיש). אַ שפּאַס־ווערטעל, אַ וויץ.

מְיַסֵּד, הם. (מ. מְיַסְּ'דִים). גרינדער.

מַלְאָךְ־הַמּוֹשִׁי'עַ, הם. אַ העלפענדער ענגעל.

מַם, הם. אַ צינז, אַ'ן אָפּצאָלל.

מַסְקָ'נָא, הוו. שלום, באַשלוס.

מְעָ'רַת־פָּרִי'צִים, הוו. (ביבליש). אַ הייהל פון פאַרברעכער.

מַעֲ'שֵׂה־מֶרְכָּ'בָה, הוו. (תלמודיש). די וואונדער וועלכע רינגלען אַרום דעם רייטוואָגען (פון גאָט) ווי עס ווערט באַשריבען אין דעם ביבלישען בוך יחזקאל (קאַפּ. א.): די פאַרבאָרגענע לעהרע פון דער גאָטהייט.

מִצְ'רִי, הם. (מ. מִצְ'רִים). עגיפּטער.

מִצְרַ'יִם, אנוו. עגיפּטען.

מִקְרָ'אוֹת־גְדוֹ'לוֹת, מ. אַ געוויסע אויסגאַבע פון תנ"ך מיט זעהר פיעל קאָמענטאַרען.

מֶ'תֶג, הם. אַ געוויסער אַקצענט־צייכען אין נקוד וואָס באַשטעהט פון אַ קורצען שטעהענדיגען שטריך אונטער דעם בוכשטאַב.

מְתוּרְ'גְמָן, הם. דאָלמעטשער, פאַרמיטלער.

מִתְחַ'יֵּב־בְּנַפְ'שׁוֹ, הם. (תלמודיש). אַ פאַרברעכער קעגען זיך אַליין.

מֵ'תֵי־מִדְ'בָּר, מ. (תלמודיש). ד וועלכע זיינען אויסגעשטאָרבען אין דער וויסטע (די ביבעל דערצעהלט אַז פון די וועלכע משה האָט אַרויסגעפיהרט פון מצרים זיינען אַלע אויסגעשטאָרבען אויף דער וואַנדערונג דורך דער וויסטע און ערשט דער קומענדער דור איז אַריין אין כנען).

נ.

נְפִי'לִים, מ. געוויסע ריעזען וועלכע האָבען געלעבט פאַר'ן מבול, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נְקֵ'בָה. אַ ביטערע נ ק ב ה, אַ שלעכטע אָדער חיטרע פּרויענצימער.

נָ'שִׂיא, הם. (מ. נְשִׂ'יאִים). פירסט, דער הויפּט פון אַ שטאַם. די נ ש י א י ם, די פּסוקים וועלכע מע זאָגט אין די ערשטע צוועלף טעג פון מאָנאַט ניסן און אין וועלכע עס ווערט דערצעהלט פון די געשאַנקען וואָס דער הויפּט פון יעדער שטאַם האָט געבראַכט ווען דער משכן איז פאַרטיג געוואָרען (יעדען טאָג זאָגט מען די פּסוקים פון איין נשיא).

ס.

סְגַן־, הכ. געהילף, וויצע־.

סוֹף־אָדָם־לָמוּת, (תלמודיש). דאָס ענד פון יעדען מענשען איז שטארבען.

סוֹף־בְּהֵמָה־לִשְׁחִיטָה, (תלמודיש). דאָס ענד פון אַ פיה איז געקוילעט צו ווערען.

סוֹף־גַּנָּב־לִתְלִיָּה [לִתְּלִיָּה], (נאָכתלמודיש): דאָס ענד פון אַ גנב איז געהאנגען צו ווערען.

סוֹף־סוֹחֵר־לְפַלֵּטָה [לִפְלֵטָה], דאָס ענד פון אַ סוחר איז צו מאַכען באַנקראָט.

סִטְרָא־דִמְסָאֲבוּתָא, הזו. (קאַבאַליסטיש). די אונריינע זייט, דער בייזער גייסט.

סְעוּדָה־שֶׁאֵינָה־מְסֻפֶּקֶת, הזו. (תלמודיש). אַ מאָהלצייט וועלכע איז ניט גענוג (צום זעטיגען).

סֵפֶר־הֶחָתוּם, המ. (ביבליש). אַ פאַרזיגעלט בוך. „עס איז פאַר איהם אַ ספר־החתום“.

ע.

עִבְרִית־בְּעִבְרִית, העברעאיש אין העברעאיש (אַ מאָדערנע מעטהאָדע צו לעהרנען העברעאיש).

עִדִּית, די בעסטע.

עוֹדֵף, המ. (ביבליש). איבערבלייב, רעשט.

עוֹל־דֶּרֶךְ־אֶרֶץ, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון וועלטליכע זאכען, די פליכטען פון פראַקטישען לעבען.

עוֹל־מַלְכוּת, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון דער רעגירונג, די פליכטען צו דער רעגירונג.

עוֹל־מַלְכוּת־שָׁמַיִם, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון דעם הימלישען קעניגרייך, די פליכטען צו גאָט.

עוֹל־תּוֹרָה, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון לערנען תורה.

עוֹלֶה־יָפֶה־זיין, צש. (תלמודיש). ארויסקומען גוט, געלינגען.

עוֹלַם־הָאֲצִילוּת, המ. (קאַבאַליסטיש). די וועלט אַבסטראַקטע אידעען.

עוֹלַם־הַנְשָׁמוֹת, המ. (קאַבאַליסטיש). די וועלט פון די זעעלען.

עוֹלָם־הָפוּךְ, המ. (תלמודיש). אַ פאַרקעהרטע וועלט.

עוֹלַם־הַשָּׁפֵל, המ. (קאַבאַליסטיש). די נידעריגע וועלט, די אירדישע וועלט.

עוֹלַם־הַשֶּׁקֶר, המ. די וועלט פון ליגען, די אירדישע וועלט.

עוֹלַם־הַתַּחְתּוֹן, המ. (קאַבאַליסטיש). די אונטערשטע וועלט, די אירדישע וועלט.

עֵזֶר־כְּנֶגְדּוֹ, המ. (ביבליש). אַ היקף פאַר איהם (אַ ווייב).

עִיר־הַנִּדַּחַת, הזו. (ביבליש). אַ פאַרפיהרטע שטאָדט, אַ זינדיגע שטאָדט.

עַל־אֵם־הַדֶּרֶךְ, (ביבליש). אין מיטען וועג.

עַל־דַּעַת־הַקָּהָל, (ליטורגיש). מיט דעם וויסען (דער צושטימונג) פון דער געמיינדע.

עֲלִיַּת־נְשָׁמָה, הוו. (קאבאליסטיש). דאָס אַרויפשטייגען פון דער נשמה (צו געוויסע צייטען) אויפ'ן הי= מעל, אַ'ן אייגענשאַפט וועלכע ווערט צוגעשריבען צו געוויסע הייליגע לייט.

עַ'מוּד־הָאֵשׁ', הם. (ביבליש). דער זייל פון פייער (וועלכער פלעגט ביי=נאַכט געהן פאָראויס פאַר די אידען ווען זיי האָבען געוואַנדערט דורך דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עַ'מוּד־הֶעָ'נָן, הם. (ביבליש). דער וואָלקען=זייל (וועלכער פלעגט געהן פאָראויס פאַר די אידען ווען זיי האָבען געוואַנדערט דורך דער וויסטע, ווידי ביבעל דערצעהלט).

עַ'מוּד־הַתָּ'וֶךְ, הם. (ביבליש). דער מיטעלסטער זייל, די הויפט= שטיצע.

עִ'נּוּי־הַדִּין', הם. (תלמודיש). די פייניגונג פון וואַרטען אויף דאָס אורטהייל פון געריכט. "עִ נ ּו י ־ ה ד י ן איז ערגער פון דין" (שפוו.).

עָ'צוּם, הם. זעה אַ'דִּיר.

עֲצָ'מוֹת־הַיְבֵ'שׁוֹת, מ. (ביבליש). די פאַרדאַרטע ביינער (וועלכע דער פּראָפעט יחזקאל האָט גע= זעהן און וועלכע גאָט האָט איהם געהייסען באַלעבען, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עֲשָׂ'רָה־בַּטְלָ'נִים, מ. (תלמודיש). די צעהן פרומע לייט וועלכע זיי= צען שטענדיג אין קלויז און ווע- רען אויסגעהאַלטען פון דער קהלה.

עֲשָׂ'רָה־הֲרוּ'גֵי־מַלְ'כוּת, מ. (תל= מודיש). די צעהן ערמאָרדעט פון דער רעגירונג", געוויסע צעהן באַריהמטע אידישע מאַרטירער פון וועלכע עס ווערט דערצעהלט אין תלמוד (ווז.).

עֲשָׂ'רָה־רִאשׁוֹ'נִים, מ. די צעהן וועלכע זיינען די ערשטע (צו קומען דאַוונען).

עֵ'ת־לַעֲ'שׂוֹת, הוו. (ביבליש). אַ צייט צום טהאָן.

עֲתִי'דוֹת, הוו. די צוקינפטיגקייט.

צ.

צוּרְ'בָא־מֵרַבָּ'נָן, הם. (תלמודיש). זעה תַּלְ'מִיד־חָ'כָם.

צְמוּ'קִים, מ. ראָזינקעס.

צַ'עַר־גִ'דּוּל־בָּ'נִים, הם. (תלמודיש). די זאָרג פון אויפבריינגען קינדער.

צַ'עַר רִ'פּוּי שֶׁ'בֶת וּבוֹ'שֶׁת, מ. (תלמודיש). שמערץ, היילונג (=קאָסטען), לעדיג-געהן און שאַנד, די פיערערליי געלטען פון שאָדענ= ערזאַץ וועלכע דער וואָס שלאָגט און פאַרוואונדעט אימיצען מוז באַצאָהלען.

צָ'רַת־רַ'בִּים חֲצִי (חָ'צִי) נֶחָ'מָה, דאָס ליידען פון פיעלע (אַנדערע) איז אַ האַלבער טרייסט (פאַר זיך).

ק.

קִבַּלְ'תִּי, איך האָב ערהאַלטען.

קוֹל־בְּאִ'שָּׁה־עֶרְ'וָה, (תלמודיש). די שטים פון אַ פרויענצימער (צווי= שען מענער) איז אונאַנשטענדיג.

קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה, מ. (ביבליש). די (פרעהליכע) שטימען פון חתן און כלה.

קוֹל־שָׂשׂוֹן וְקוֹל־שִׂמְחָה, מ. (ביב־ליש). די שטים פון לוסטיגקייט און די שטים פון פרייד.

קוֹנֶה־שְׁבִיתָה־זַיין, צש. (תלמו־דיש). זיך ערווערבען דאָס רעכט פון איינוואוהנערשאַפט זיך באַ־זעצען.

קוּצוֹ־שֶׁל־יוּד, הם. (תלמודיש). דאָס שפּיטציקעל פון דעם בוכ־שטאַב יוד, די קלענסטע קלייניג־קייט.

קוֹרֵעַ־כְּדָג־זַיין, צא. (תלמודיש). צורייסען ווי אַ פיש, צורייסען אויף שטיקער.

קִיקָיוֹן־דְּיוֹנָה, הם. דער שאָטענדי־גער וואונדער־בוים וואָס איז אוים־געוואַקסען איבער נאַכט אום צו באַשיצען דעם פּראָפעט יונה'ן פון דער זונן און איז איבער נאַכט ווידער פאַרוועלקט געוואָרען, אַ זאַך וואָס פאַרגעהט שנעל.

קַרְדוֹם לַחְפּוֹר בָּה, (תלמודיש). אַ גראָב־אייזען דערמיט צו גראָבען (אַ מיטעל צו דיענען די אייגענע נוצען).

ר.

רְאוּי־לִבְרָכָה, גרויס אָדער גוט גענוג צו מאַכען דארויף אַ ברכה.

רוּחַ־הַטּוּמְאָה, הם. דער גייסט פון אונריינקייט, דער בייזער גייסט.

ש.

שְׁטַר חֲצִי [חָצִי] זָכָר, הם. אַ דאָקו־מענט וועלכען איינער גיט זיין טאָכטער אָבשרייבענדיג איהר דאָס רעכט אויף אַ טהייל פון זיין ירושה (לויט דעם אידישען דין ווינען די נאַטירליכע יורשים בלויז די זיהן).

שִׂישׂוּ־וְשִׂמְחוּ, (ליטורגיש). פרעהט זיך און זייט לוסטיג.

ת.

תובב"א, אב. תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן, זי זאָל געבויט און אויפגעשטעלט ווערען אין גיכען אין אונזערע טעג אָמן (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם וואָרט ירושלים).

ביילאגע

---

1) נעמען פון פערזאָנען
2) פאמיליען־נעמען
3) נעמען פון פעראיינען, חברות, שולען, בית עולם׳ס א. ז. וו.

נעמען פון פּערזאָנען *)

וייער אָבּשטאַמונג און בּאַדייטונג.

א.

אַבָּא, מנ. (תּלמודיש). דער פאָטער.

אֲבִיגְדוֹר, מנ. (בּיבּליש׳. דער פאָטער פון גדור (אַ אייגעננאָמען).

אֲבִיגַיִל, פנ. (בּיבּליש). דער פאָטער פון פרייד.

אֲבִימֶלֶךְ, מנ. (בּיבּליש). דער פאָטער פון קעניג.

אֲבִיעֶזֶר, מנ. (בּיבּליש). דער פאָטער פון הילף.

אֲבִישָׁלוֹם, מנ. (בּיבּליש). דער פאָטער פון פרידען.

אֲבְנֵר, מנ. (בּיבּליש). דער פאָטער פון ליכט.

אַבְשָׁלוֹם, זעה אֲבִישָׁלוֹם.

אַבְרָהָם. אַבְרָם, מנ. (בּיבּליש). דער פאָטער פון ערהאַבּענהייט. זעה ווב.

אַהֲרֹן, מנ. (בּיבּליש). דער בּאַרגוואוהנער. זעה ווב.

אוֹר־שְׁרַגָא, מנ. ליכט.

אוּרִי. אוּרִיָה, מנ. (בּיבּליש). דאָס ליכט פון גאָט.

אוּרִיאֵל, מנ. (בּיבּליש). דאָס ליכט פון גאָט.

אִיזֶבֶל, פנ. (בּיבּליש). אָהן שמוץ.

אִיתִיאֵל, מנ. (בּיבּליש). גאָט איז מיט מיר.

אִיתָמָר, מנ. (בּיבּליש). דער אינזעל פון טייטעלבּוימען.

אֶלְדָד, מנ. (בּיבּליש). וואָס גאָט האָט איהם ליעב.

אֶלְחָנָן, מנ. (בּיבּליש). וואָס גאָט האָט איהם געלייטזעליגט.

אֵלִיָה. אֵלִיָהוּ, מנ. (בּיבּליש). מיין גאָט איז יהוה. זעה ווב.

אֱלִימֶלֶךְ, מנ. (בּיבּליש). גאָט איז (זיין) קעניג.

אֱלִיעֶזֶר, מנ. (בּיבּליש). גאָט איז (זיין) הילף.

אֶלְיָקוּם. אֶלְיָקִים, מנ. (בּיבּליש). וואָס גאָט האָט איהם אויפגעשטעלט.

---

*) מיר גיבּען דאָ בּלויז יענע העבּרעאישע נעמען מיט וועלבּע מע רופט זיך נאָך יעצט אויך.

אֶלְיָשִׁיב, מנ. (ביבליש). גאָט וועט צוריק־ברייננגען.

אֶלְיָסָף, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם פארמעהרט.

אֱלִישֶׁבַע, פנ. (ביבליש). גאָט איז איהר שבועה.

אֱלִישָׁע, מנ. (ביבליש). גאָט איז (זיין) הילף.

אֶלְעָזָר, זעה אֱלִיעֶזֶר.

אֶלְקָנָה, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געקויפט.

אַמְנוֹן, מנ. (ביבליש). דער באַ־גלויבטער.

אָסְנַת, פנ. (ביבליש). אין עגיפטיש: (הייליג) צו דער געטין "נַת".

אֶסְתֵּר, פנ. (ביבליש). אַ שטערען; זעה ווב.

אֶפְרַיִם, מנ. (ביבליש). ווארשיינליך: דאָפעל־לאנד,

אַרְיֵה, מנ. (ביבליש). דער לייב (דעט צונאָמען פון יהודה)

אָשֵׁר, מנ. (ביבליש). דער גליקלי־כער. זעה ווב.

ב.

בֶּן־צִיּוֹן, מנ. אַ זוהן פון ציון.

בִּנְיָמִין, מנ. (ביבליש). דער זוהן פון רעכטער האנד. זעה ווב.

בְּצַלְאֵל, מנ. (ביבליש). אין דעם שאָטען פון גאָט.

בָּרוּךְ, מנ. (ביבליש). דער געבענש־טער.

בְּרָכָה, פנ. אַ בענשונג.

בָּרָק, מנ. (ביבליש). דער בליץ.

בַּת־צִיּוֹן, פנ. אַ טאָכטער פון ציון.

בַּת־שֶׁבַע, פנ. (ביבליש). די טאָכ־טער פון דער שבועה.

בִּתְיָה, פנ. די טאָכטער פון גאָט.

ג.

גַּבְרִיאֵל, מנ. (ביבליש). דער מאַן פון גאָט. זעה ווב.

גָּד, מנ. (ביבליש). גליק. זעה ווב.

גְּדַלְיָה, גְּדַלְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געגרויסט.

גַּמְלִיאֵל, מנ. (ביבליש). באַשאָנקע־נער פון גאָט.

גְּרוֹנָם, מנ.

גֵּרְשׁוֹם, מנ. (ביבליש). ער איז דאָרט אַ פרעמדער.

גֵּרְשׁוֹן, מנ. (ביבליש). ארויסגעטרי־בענער.

ד.

דְּבוֹרָה, פנ. (ביבליש). די ביען.

דּוֹב, מנ. (ביבליש). דער בער (דער צונאָמען פון יששכר).

דָּוִד, מנ. (ביבליש). דער באַליעב־טער. זעה ווב.

דִּינָה, פנ. (ביבליש).

דָּן, מנ. (ביבליש). דער ריכטער. זעה ווב.

דָּנִיאֵל, מנ. (ביבליש). דער ריכטער פון גאָט.

דָּתָן, מנ. (ביבליש). דער פאָנטאַן.

ה.

הֲדַס, הֲדַסָּה, פנ. (ביבליש). די מירטהע (דער צונאָמען פון אסתר.

הוֹשֵׁעַ, מנ. (ביבליש). די אויסלייזונג. זעה ווב.

הִילֵל, הִלֵּל, מנ. (ביב׳ליש). לויב.

ו.

זְאֵב, מנ. (ביבליש). דער וואָלף. דער צונאָמען פון בנימין.

ז.

זְבֻלוּן, מנ. (ביבליש). א וואָהנונג. זעה ווב.

זַכַּאי, מנ. (תלמודיש). א גערעכטער.

זְכַרְיָה, זְכַרְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם דערמאָנט.

זֶרַח, מנ. (ביבליש). דער שיין (פון דער זונן).

ח.

חַיָּה, פנ. (ביבליש). לעבען. זעה ווב.

חִזְקִיָּה, חִזְקִיָּהוּ, זעה יְחֶזְקִיָּהוּ.

חִיאֵל, מנ. (ביבליש: פארקירצט פון אֲחִיאֵל). דער ברודער פון גאָט.

חַיָּה, פנ. לעבען.

חַנָּה, פנ. (ביבליש). לייטזעליגקייט.

חֲנוֹךְ, מנ. (ביבליש). דער איינגעווייהטער.

חֲנִינָא, מנ. (תלמודיש). לייטזעליגקייט.

חָנָן, מנ. (תלמודיש). דער בארמהערציגער.

חֲנַנְיָה, מנ. (ביבליש). געלייטזעליגט פון גאָט.

ט.

טוֹבִיָּה, מנ. (ביבליש). אנגענעהם צו גאָט.

י.

יְדִידְיָה, מנ. (ביבליש). געליבטער פון גאָט.

יְהוֹאָשׁ, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם באשאָנקען.

יְהוּדָה, מנ. (ביבליש). דער געלויבטער. זעה ווב.

יְהוּדִית, פנ. (ביבליש). א אידישע פרויא. זעה ווב.

יְהוֹחָנָן, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געלייטזעליגט.

יְהוֹנָתָן, מנ. (ביבליש). (ער) וועלכען גאָט האָט געשאָנקען. זעה ווב.

יְהוֹשֶׁבַע, פנ. (ביבליש). גאָט איז איהר שבועה.

יְהוֹשֻׁעַ, מנ. (ביבליש). גאָט איז זיין הילף. זעה ווב.

יוֹאֵל, מנ. (ביבליש). יהוה איז זיין גאָט. זעה ווב.

יוֹאָשׁ, זעה יְהוֹאָשׁ.

יוּדִית, זעה יהודית.

יוֹחָנָן, זעה יְהוֹחָנָן.

יוֹם־טוֹב מנ. זעה ווב.

יוֹכֶבֶד, פנ. (ביבליש). וואָס גאָט איז איהר רוהם.

יוֹנָה, מנ. (ביבליש). אַ טויב.

יוֹסֵף, (ביבליש). ער (גאָט) זאָל פאַרמעהרען.

יְחֶזְקֵאל, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט שטאַרקט איהם. זעה ווב.

יְחִזְקִיָּהוּ, מנ. (ביבליש), וואָס גאָט שטאַרקט איהם. זעה ווב.

יחיאֵל, מנ. (ביבליש). גאָט לעבט.

יַעֲקֹב, מנ. (ביבליש). דער וואָס האָט אָנגענומען ביי דעם פוס־זויהל. זעה ווב.

יצחָק, מנ. (ביבליש). געלעכטער. זעה ווב.

יְקוּתִיאֵל, מנ. (ביבליש). וואהר־שיינליך מיטלייד פון גאָט.

יְרוּחָם, מנ. (ביבליש). וועלכער ווערט בעגנאַדיגט (פון גאָט).

ירחמְאֵל, יְרַחְמִיאֵל, מנ. (ביבליש). אויף וועלכען גאָט דערבאַרעמט זיך.

יִרְמְיָה, יִרְמְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט האָט דערהויבען. זעה ווב.

יֵשׁוּעַ, זעה יְהוֹשֻׁעַ.

יְשַׁעְיָה, יְשַׁעְיָהוּ, מנ. (ביבליש). די הילף פון גאָט. זעת ווב.

ישְׂרָאל, מנ. (ביבליש). דער קעמפ־פער פון גאָט. זעה ווב.

יִשָּׂשכָר, מנ. (ביבליש). דער לויהן. זעה ווב.

כ.

כַּתְרִיאֵל, מנ. די קרוין פון גאָט.

ל.

לֵאָה, פנ. (ביבליש). די פאַרצאָגטע. זעה ווב.

לֵוִי, מנ. (ביבליש). די באהעפטונג. זעה ווב.

לֶמֶךְ, מנ. (ביבליש). זעה ווב.

לַפִּידוֹת, מנ. (ביבליש). פאַקעלען.

מ.

מֵאִיר, מנ. (תלמודיש). ליכט, בא־לייכטער.

מַחְלָה, פנ. (ביבליש). קראַנקהייט.

מִיכָאֵל, מנ. (ביבליש). ווער איז ווי גאָט? זעה ווב.

מִיכַל, פנ. (ביבליש). פאַרקירצט פון מִיכָאֵל (ווז.).

מֶלֶךְ, מנ. (ביבליש). זעה ווב.

מַלְכָּה, פנ. קעניגין. זעה ווב.

מַלְכִּיאֵל, מנ. (ביבליש). מיין קעניג איז גאָט.

מָנוֹחַ, מנ. (ביבליש). רוה.

מְנוּחָה, פנ. רוה.

מְנַחֵם, מנ. (ביבליש). אַ טרייסטער.

מְנַשֶּׁה, מנ. (ביבליש). וועלכער מאַכט פאַרגעסען. זעה ווב.

מָרְדְּכַי, מנ. (ביבליש). וואהרשיינ־ליך פערזיש: אַ קליינער מענש, זעת ווב.

מִרְיָם, פנ. (ביבליש). אויפשטאנד. זעה ווב.

משֶׁה, מנ. (ביבליש). ארויסגעצויגען (פון וואסער). זעה ווב.

מְשׁוּלָם, מנ. (ביבליש). דער פריינד (פון גאָט).

מַתִּתְיָה, מַתִּתְיָהוּ, מנ. (ביבליש). א געשאנק פון גאָט.

נ.

נוּן, מנ. (ביבליש). א פיש.

נֹחַ, מנ. (ביבליש). רוה. זעה ווב.

נָחוּם, מנ. (ביבליש). א טרייסט. זעה ווב.

נֶחָמָה, פנ. א טרייסט.

נְחֶמְיָה, מנ. (ביבליש). וואס גאָט טרייסט איהם. זעה ווב.

נַחְמָן, מנ. (תלמודיש). א טרייסטער.

נִיסָן, מנ. (תלמודיש). דער מאָנאט פון בלומען. זעה ווב.

נָעֳמָה, פנ. (ביבליש). די אנגענעהמע.

נָעֳמִי, פנ. (ביבליש). מיין אנגענעהמקייט.

נַפְתָּלִי, מנ. (ביבליש). מיין ראנגלען זיך. זעה ווב.

נָתָן, מנ. (ביבליש). ווערכען געגעבען (האָט גאָט).

נְתַנְאֵל, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט האָט געגעבען.

נְתַנְיָה, מנ. (ביבליש). זעה נְתַנְאֵל.

ס.

סְעַדְיָה, מנ. (ביבליש). די שטיצע פון גאָט.

סְתִירָה, פנ. וואהרשיינליך פון אֶסְתֵּר.

ע.

עוֹזֵר, זעה עֵזֶר.

עֵזֶר, מנ. (ביבליש). א הילף.

עֶזְרָא, מנ. (ביבליש). א הילף. זעה ווב.

עֲזְרִיאֵל, מנ. (ביבליש). די הילף פון גאָט.

עִמָּנוּאֵל, מנ. (ביבליש). מיט אונז איז גאָט.

עַמְרָם, מנ. (ביבליש). א הויכעס פאָלק.

עֲקִיבָא, מנ. (ביבליש). א פוס=זויהל.

עֲתַלְיָה, פנ. (ביבליש). די שטראָף פון גאָט.

פ.

פִּינְחָס, מנ. (ביבליש). דער מויל פון קופער. זעה ווב.

פַּלְטִיאֵל, מנ. (ביבליש). דערלייזט פון גאָט.

פִּנְחָס, זעה פִּינְחָס.

פֶּסַח [פְּסַח], מנ. (ביבליש). איבערהיפּונג. זעה ווב.

פֶּרֶץ, מנ. (ביבליש). ארויסברוך.

צ.

צְבִי, מנ. אַ הירש.

צִבְיָה, מנ. (ביבליש). אַ הירשען.

צָדוֹק, מנ. (ביבליש). דער גערעכ-טער.

צִלָּה, פנ. (ביבליש). אַ שאָטען.

צֶלֶק, מנ. (ביבליש). אַ פעלז-שפאלט.

צֶמַח, מנ. אַ שפּראָצונג.

צְפַנְיָה, מנ. (ביבליש). ווערלבען גאָט באשיצט. זעה ווב.

צִפּוֹרָה, פנ. (ביבליש). אַ פויגעל.

ק.

קְהָת, מנ. (ביבליש). אַ פערזאמלונג.

ר.

רְאוּבֵן, מנ. (ביבליש). זעהט אַ זוהן. זעה ווב.

רְאָיָה, פנ. (ביבליש אלס מעננער-נאָמען) ווערלבען גאָט זעהט.

רִבְקָה, פנ. (ביבליש). צובינדונג. זעה ווב.

רוּת, פנ. (ביבליש). אַ פריינדין.

רְחָמָה, פנ. (ביבליש). באמיטלייר-דענד.

רָחֵל, פנ. (ביבליש). אַ שאָף. זעה ווב.

רְעוּאֵל, מנ. (ביבליש). דער פריינד פון גאָט.

רְפָאֵל, מנ. (ביבליש). ווערלבען גאָט היילט. זעה ווב.

ש.

שָׁאוּל, מנ. (ביבליש). דער פאר-לאַנגטער. זעה ווב.

שְׁאַלְתִּיאֵל, מנ. (ביבליש). איך האָב איהם אויסגעבעטען פון גאָט.

שֶׁבַח, מנ. לויב.

שַׁבְּתָאִי, שַׁבְּתִי, מנ. (ביבליש). געבאָרען אום שבת.

שָׁחוֹר, מנ. דער שווארצער.

שָׁלוֹם, מנ. פריעדען.

שְׁלמה, מנ. (ביבליש). דער פריעד-ליכער. זעה ווב.

שַׁלְתִּיאֵל, זעה שְׁאַלְתִּיאֵל.

שַׁמַּאי, (תלמודיש). פארקירצט פון שְׁמַעְיָה.

שְׁמוּאֵל, מנ. (ביבליש). אין דעם נאָמען פון גאָט. זעה ווב.

שִׂמְחָה, מנ. פרייד.

שִׁמְעוֹן, מנ. (ביבליש). די הערונג. זעה ווב.

שְׁמַעְיָה, שְׁמַעְיָהוּ, מנ. (ביבליש). ווערלבען גאָט הערט.

שְׁמַרְיָה, שְׁמַרְיָהוּ, מנ. (ביבליש). ווערלבען גאָט היט אָפּ.

שִׁמְשׁוֹן, מנ. (ביבליש). זוניג. זעה ווב.

שִׁפְרָה, פנ. (ביבליש). שעהן.

שְׁרַגָא, מנ. ליכט.

שָׂרָה, פנ. (ביבליש). פירסטין, הארינטע. זעה ווב.

שְׂנֵיאוֹר, מנ. צוויי ליכט.

ת.

תָּמָר, פנ. (ביבליש). טייטעלבוים.

תַּנְחוּם, מנ. (ביבליש). א טרייסט.

תִּרְצָה, פנ. (ביבליש). די לוסט.

העברעאישע פאמיליענגעמען .

א.

אֲבִיגְדוֹר, זעה פערז.

אַבְנֵר, זעה פערז.

אַדְמוֹר, זעה ווב.

אַהֲרוֹן, זעה ווב.

אִישׁ־כִּישׁוֹר, דער מאַן פון שפּינ= שטוהל (אין אַ געבאָרגטען זינן: דער מאַן פון רעכטפערטיגקייט) .

אֵלִיָּהוּ, זעה פערז.

אֱלִיעֶזֶר, זעה פערז.

אֶלְיָשִׁיב, זעה פערז.

אֶלְקָנָה, זעה פערז.

אֶפְרַיִם, זעה פערז.

אֶפְרָתִי, איינער וועלכער קומט פון שטאַם אפרים .

אַשְׁכְּנַזִי, אַ דייטשער .

אָשֵׁר, זעה פערז.

אָסְנַת, זעה פערז.

ב.

בָּחוּר, זעה ווב.

בֶּן־דָּוִד, דער זוהן פון דוד.

בֶּן־זְאֵב, דער זוהן פון זאב (פער= זאָנעננאָמען) .

בֶּן־יְהוּדָה, דער זוהן פון יהודה.

בֶּן־יַעֲקֹב, דער זוהן פון יעקב .

בֶּן־יַקִּיר, זעה ווב.

בֶּן־צִיּוֹן, זעה פערז.

בִּנְיָמִין, זעה פערז.

בָּרוּךְ, זעה פערז.

בַּרְזִילַי, פון אייזען (ביבלישער פערזאָנעננאָמען) .

בְּרִי״ל, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי יְהוּדָה לֵיב .

בְּרָכוֹת, בענשונגען .

בַּר״ן, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי נַחְמָן .

בָּרָ״ק, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי קאָפּפּעל .

בַּרְקוֹס, מאַלער (ביבלישער פערזאָ= נעננאָמען) .

בר״ש, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי שִׁמְעוֹן .

ג.

גַבָּאי, זעה ווב.

גַבְרִיאֵל, זעה פערז.

גְדַלְיָה, זעה פערז.

גִדְעוֹן, דער בוימען־העקער (ביבלישער פערזאָנענאָמען).

גור־אַרְיֵה, א יונגער ליב.

גַמְזוּ, א צונאָמען פון א באוואוסטען תנא וועלכער האָט אויף אלץ געזאָגט גַם־זוּ־לְטוֹבָה. (ווז.).

גֵרְשׁוֹן, זעה פערז.

גֵרְשׁוּנִי, איינער וועלכער קומט פון גרשון׳ס פאמיליע.

גֵ״ץ, אב. גֵר צֶדֶק. (ווז.).

ד.

דָוִד, זעה פערז.

דוּקָם, זעה ווב.

דָּן, זעה ווב.

דָנִיאֵל, זעה פערז.

ה.

הִלֵל, זעה פערז.

ז.

זְאֵב, זעה פערז.

זוּטְרָא, קליינער (תלמודישער פערזאָנענאָמען).

זְכַרְיָה, זעה פערז.

ז״ק, אב. זֶרַע קוֹדֶשׁ. הייליגע אָפּשטאַמונג.

זַרְחִי, וועלכער קומט פון שטאַם זֶרַח. זעה פערז.

ח.

חִדֶקֶל, א געוויסער טייך דערמאָנט אין דער ביבעל.

חָדָשׁ, נייַ, נייער.

חַיָּט, זעה ווב.

חַיִּם, זעה ווב.

חָלָף, זעה ווב.

חַלְפָן, זעה ווב.

חֵן־טוֹב, אנגענעהמער רייץ.

חֵפֶץ, זעה ווב.

חֶרְמוֹן, דער נאָמען פון א באוואוסטען בארג אין פאלעסטינא.

חֶרְמוֹנִי, איינער וועלכער וואָהנט אויף׳ן בארג חרמון (ווז.).

חָרִיף, זעה ווב.

ט.

טוֹבְיָה, זעה פערז.

י.

יעב״ץ, אב. יַעֲקֹב עֶמְדִין בֶּן צְבִי, א געוויסער גרויסער געלעהרטער.

יִגְדַל, דער ערשטער וואָרט און דער נאָמען פון א געוויסער תפלה.

יְהוּדָה, זעה פערז.

יַהֲלוֹם, אַ געווּיסער עדעלשטיין (וואהרשיינליך: אָניקס).

יוֹאֵל, זעה פערז.

יוּד, זעה ווב.

יוֹם־טוֹב, זעה ווב.

יוֹנָה, זעה פערז.

יוֹסֵף, זעה פערז.

יָפֶה, שעהן.

יַעֲקֹב, זעה פערז.

יִצְחָק, זעה פערז.

יַרְמוּת, דער נאָמען פון אַ שטאָדט אין פאַלעסטינאַ.

יָשְׁפֵה, אַ שטיין פון חשן (ווז.).

יִשְׂרָאֵל, זעה פערז.

יִשְׂרְאֵלִי, אַ איד.

כ.

כֹּהֵן, זעה ווב.

כֹּהֵן־צֶדֶק, זעה ווב.

כְּלִי־זֶמֶר, זעה ווב.

כַּסְפָּא, זילבער.

כ״ץ, אב. כֹּהֵן צֶדֶק (ווז.).

כַּרְפַּס, זעה ווב.

כְּתֻבָּן, זעה ווב.

כְּתְרִיאֵל, זעה פערז.

ל.

לֵוִי, זעה פערז.

לַפִּידוֹת, זעה פערז.

מ.

מֵאִיר, זעה פערז.

מַגִּיד, זעה ווב.

מַהֲרַ״ם, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי מֵאִיר, אַ באַוואוסטער געלעהר־טער.

מַהַרְשַׁ״ק, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי שְׁלֹמֹה קְלוּגֶער, אַ באַוואוסטער געלעהרטער.

מַזָּל, זעה ווב.

מַזָּל־טוֹב, זעה ווב.

מִזְרָח, זעה ווב.

מַחְלִי, זעה פערזאָנענאָמען: מַחְלָה.

מִכְתָּם, אַ געזאַנג, אַ פּסאַלם.

מַלְבִּ״ים, אב. מֵאִיר לֵיב בֶּן יְחִיאֵל מִיכַל. אַ באַוואוסטער געלעהר־טער.

מֵלִיץ, זעה ווב.

מֶלֶךְ, זעה ווב.

מַלְכִּי־צֶדֶק, אַ גערעכטער קעניג (ביבלישער פערזאָנענאָמען).

מַלְכִּיאֵל, זעה פערז.

מְלַמֵּד, זעה ווב.

מְנַשֶּׁה, זעה פערז.

מ״ץ, זעה ווב.

מַרְגָּלִיּוֹת, פערל.

מָרְדְּכַי, זעה פערז.

משֶׁה, זעה פערז.

מְשׁוּלָּם, זעה פערז.

מַשְׂכִּיל־לְאֵיתָן, א געדיכט פון איתן, דער אֶנהויב פון א געוויסען קאַפּיטעל תהלים.

נ.

נָחוּם, זעה פערז.

נְחֶמְיָה, זעה פערז.

נַפְתָּלִי, זעה פערז.

נִסִּים, זעה ווב. נֵס.

נָתָן, זעה פערז.

ס.

סֶגַ"ל, אב. סְגַן־לְוִיָּה, דער עלטסטער פון די לויים.

סוֹפֵר, זעה ווב.

סֶלָה, אויביג. זעה ווב. אָמֵן־סֶלָה.

סִינַי, זעה ווב.

סַפִּיר, סאפפיר (ערעלשטיין).

סַפְרָא, א שרייבער.

ע.

עִמָּנוּאֵל, זעה פערז.

עַמְרָם, זעה פערז.

עֶפְרוֹן, "גלייך צו א הינדען" (ביבלישער פערזאָנעננאָמען).

פ.

פַּלְטִי, "געזעגנעט" (ביבלישער פערזאָנעננאָמען).

פַּלְטִיאֵל, זעה פערז.

פְּנִיאֵל, "דאָס געזיכט פון גאָט" (ביבלישער פערזאָנעננאָמען).

פִּנְקָס, זעה ווב.

פַּרְנָס, זעה ווב.

פֶּרֶץ, זעה פערז.

פְּרָת, דער נאָמען פון א טייך דערמאָנט אין דער ביבעל.

צ.

צַדִּיק, זעה ווב.

צִיּוֹן, זעה ווב.

צִפּוֹרָה, זעה ווב.

צִיּוֹנִי, זעה ווב.

ק.

קַדִּישׁ, זעה ווב.

קַצָּב, זעה ווב.

ר.

רְאוּבֵן, זעה פערז.

רַב, זעה ווב.

רַבִּי, זעה ווב.

רַבּ"ן, אב. רַבִּי אֱלְעָזָר בֶּן נָתָן, א באוואוסטער געלעהרטער.

רַדַ"ק, אב. רַבִּי דָוִד קִמְחִי, א גע־ווּיסער גרויסער געלעהרטער און בעל דקדוק.

רַחֲמִיאֵל, זעה פערזאָנענגעמען: יְרַחְמִיאֵל.

רַמְבַּ"ם, זעה ווב.

רְפָאֵל, זעה פערז.

רַשְׁבַּ"ם, אב. רַבִּי שְׁלֹמֹה בֶּן מֵאִיר, א באוואוסטער געלעהרטער.

ש.

שַׁבָּת, זעה ווב.

שֹׁהַם, "דיאמאנט".

שׁו"ב, זעה ווב.

שׁוֹחֵט, זעה ווב.

שׁוֹר, זעה ווב.

שָׁלוֹם, זעה ווב.

שַׁלִּיט, דער הערשער, דער געוועל־טיגער.

שְׁלִיטָא, זעה ווב.

שְׁלֹמֹה, זעה פערז.

שְׁמוּאֵל, זעה פערז.

שִׁמְעוֹן, זעה פערז.

שַׁמָּשׁ, זעה ווב.

שַׁ"ן, אב. שְׁלִיחַ נֶאֱמָן א באגלויב־טער שליח.

שָׂרָה, זעה פערז.

שָׂשׂוֹן, פרייד.

ת.

תָּמָר, זעה פערז.

תַּכְשִׁיט, זעה ווב.

תַּרְשִׁישׁ, א שטיין פון השן (ווז.).

תִּשְׁעָה־בְּאָב, זעה ווב.

העברעאישע נעמען

פון וואהלטהעטיגע פאראיינען, חברות, שוהלען, בית־עולם׳ס א. א. וו.

א.

אֶבֶן־הָעֶזֶר, דער שטיין פון הילף.

אֲגוּדַת־, פארבאנד פון — .

אֲגוּדַת־אַהֲרֹן, פארבאנד פון אהרן.

— אַחִים, פארבאנד פון ברידער.

— אֱלֹהִים, געטליכער פארבאנד.

— יִשְׂרָאֵל, פארבאנד פון אידען.

— שָׁלוֹם, פארבאנד פון פרידען.

אַהֲבַת־, די ליעבע פון —, די ליעבע צו — .

אַהֲבַת־אַבְרָהָם, די ליעבע פון אברהם (צו גאט).

— אַחִים, ברודער־ליעבע.

— גֵּרִים, ליעבע צו פרעמדע.

— חֶסֶד, ליעבע צו וואהלטהאט.

— יוֹסֵף, די ליעבע פון יוסף.

— יְשׁוּרוּן, די ליעבע פון אידען (צו גאט).

— יִשְׂרָאֵל, די ליעבע פון אידען.

— צֶדֶק, ליעבע צו גערעכטיגקייט.

— צִיּוֹן, ליעבע צו ציון.

אַהֲבַת־שָׁלוֹם, ליעבע צו פרידען.

— תּוֹרָה, ליעבע צו דער תורה.

אוֹהֲבֵי־, די ליעבהאבער פון — .

אוֹהֲבֵי־אֱמוּנָה, די ליעבהאבער פון גלויבען.

— צֶדֶק, די ליעבהאבער פון גע־רעכטיגקייט.

— שָׁלוֹם, די ליעבהאבער פון פרידען.

אוֹהֶל־, דאס געצעלט פון — .

אוֹהֶל־יַעֲקֹב, דאס געצעלט פון יעקב.

— יִצְחָק, דאס געצעלט פון יצחק.

אוֹר־חָדָשׁ, א נייעס ליכט.

אוֹרַח־חַיִּים, דער וועג פון לעבען.

אוֹר־צִיּוֹן, דאס ליכט פון ציון.

אַחְדוּת־וְשָׁלוֹם, איינינקייט און פרידען.

אֲחוּזַת־עוֹלָם, אויביגעס אייגענטהום.

אַחֵי־, די ברידער פון — .

אַחִים־אֲהוּבִים, געליעבטע ברידער.

— רַחֲמָנִים, בארמהערציגע ברי־דער.

אַחֵינוּ־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, אונזערע אידישע ברידער.

אֱמוּנַת־יִשְׂרָאֵל, דער גלויבען פון אידען.

אַנְשֵׁי־, די מענער פון —, די מיט־גליעדער פון —.

אַנְשֵׁי־אֱמוּנִים, מענער פון טרייהייט.

— אֱמֶת, מענער פון װארהייט.

— דָּרוֹם, מענער פון זיד.

— הַשָּׁרוֹן, מענער פון שרון.

— זְקֵנִים, מענער פון די עלטסטע.

— חֶסֶד, מענער פון װאָהלטהאַט.

— יוֹשֶׁר, מענער פון עהרליכקייט.

— פּוֹעֲלֵי־צֶדֶק, מענער טהוערס פון גערעכטיגקייט.

— צָפוֹן, מענער פון נאָרד.

— שָׁלוֹם, מענער פון פרידען.

ב.

בְּאֵר־חַיִּים, ברונען פון לעבען.

בְּדֶרֶךְ־כָּבוֹד, אויפ'ן אנשטענדיגען וועג.

בּוֹנֵי־צִיּוֹן, די אויפבויערס פון ציון.

בֵּית־, דאָס הויז פון.

בֵּית־אַבְרָהָם, דאָס הויז פון אברהם.

— אַהֲבָה, דאָס הויז פון ליעבע (צו גאָט).

— אוֹר, דאָס הויז פון ליכט.

— אֵל, דאָס הויז פון גאָט.

בֵּית־אֵל־אֱמֶת, דאָס הויז פון דעם וואהרען גאָט.

— אֵל־יַעֲקֹב, דאָס הויז פון יעקב'ס גאָט.

— אֱלֹהִים, דאָס הויז פון גאָט.

— אֱמֶת, דאָס הויז פון װאהר־הייט.

בֵּית־הַגָּדוֹל, דאָס גרויסע הויז.

בֵּית־הַכְּנֶסֶת, דאָס הויז פון פערזאַמ־לונג.

— הַשָּׁלוֹם, דאָס הויז פון פרידען.

— יִשְׂרָאֵל, דאָס הויז פון אידען.

— לֶחֶם־יְהוּדָה, נאָמען פון א גע־ווימען פלאַטץ דערמאָנט אין דער ביבעל.

— צִיּוֹן, דאָס הויז פון ציון.

— שָׁלוֹם, דאָס הויז פון פרידען.

— תְּפִלָּה, דאָס הויז פון געבעט.

בְּנוֹת־, די טעכטער פון —, די מיטגליעדער פון —.

בְּנוֹת־יְרוּשָׁלַיִם, די טעכטער פון ירושלים.

— יִשְׂרָאֵל, אידישע טעכטער.

בְּנֵי־, קינדער פון —, די מיטגליע־דער פון —, די נאָכפאָלגער פון —.

בְּנֵי־אַבְרָהָם, די קינדער פון אברהם.

— אַהֲרֹן, די קינדער פון אהרן.

— אֵל, קינדער פון גאָט.

בְּנֵי־אֱמֶת, קינדער פון ווארהייט.
— אֱמוּנָה, קינדער פון גלויבען.
— אַנְשֵׁי־, מענער פון —.
— אָרִי, נאָכפאָלגער פון אר"י.
— בִּנְיָמִין, קינדער פון בנימין.
— בְּרִית, קינדער פון בונד (מיט גאָט).
— דָוִד, קינדער פון דוד.
— חַיִים, קינדער פון לעבען.
— יְהוֹאָש, קינדער פון יהואש.
— יְהוּדָה, קינדער פון יהודה.
— יְהוֹשֻׁעַ, קינדער פון יהושע.
— יוֹסֵף, קינדער פון יוסף.
— יְחֶזְקֵאל, קינדער פון יחזקאל.
— יַעֲקֹב, קינדער פון יעקב.
— יִצְחָק, קינדער פון יצחק.
— יַקִיר *, טהייערע קינדער.
— יְשׁוּרוּן, אידישע קינדער.
— יִשְׂרָאֵל, אידישע קינדער.
— לֵוִי, קינדער פון לוי.
— מְנַשֶּׁה, קינדער פון מנשה.
— משֶׁה, קינדער פון משה.
— פִּינְחָס, קינדער פון פינחס.
— רִינָה, קינדער פון געזאנג.
— שָׁלוֹם, קינדער פון פרידען.
— שְׁלֹמֹה, קינדער פון שלמה.

בִּנְיַן־בָּתִּים, אויפבויאונג פון הייזער (פאַר אָרעמע).
בְּרִית־, דער בונד פון —.
בְּרִית־אַבְרָהָם, דער בונד (מיט גאָט) פון אברהם.
— יִשְׂרָאֵל, דער בונד פון אידען (מיט גאָט).
— שָׁלוֹם, דער בונד פון פרידען.
בַּת־יַעֲקֹב, די טאָכטער פון יעקב.

ג.

גִּבְעוֹת־עוֹלָם, די אויביגע בערג.
גוֹמֵל־חֶסֶד, דער טהוער פון וואָהל־טהאט.
גוֹמְלֵי־חֶסֶד, די טהוערס פון וואָהל־טהאט.

ד.

דֶגֶל־יִשְׂרָאֵל, די פאָהן פון אידען.
דוֹרֵשׁ־טוֹב, דער זוכער פון גוטס.
דֶּרֶךְ־אֱמוּנָה, דער וועג פון גלויבען

ה.

הוֹלְכֵי־יֹשֶׁר, די וואָס געהען גלייך (אויפ'ן גלייכען וועג).
הֵיכַל־חַיִּים, דער טעמפעל פון לעבען
הַר־, דער באַרג —.
הַר־הַזֵּיתִים, דער באַרג פון די אייל־בערט־בוימען (א געוויי־סער באַרג (דערמאָנט אין ביבעל).
— מוֹרִיָה, דער באַרג מוריה (דער־מאָנט אין ביבעל).

הַר־נְבוֹ, דער בארג נבו (דערמאָנט אין דער ביבעל).

— סִינַי, דער בארג סיני. זעה ווב.

ז.

זִכְרוֹן־, דער אנדענק פון —.

זִכְרוֹן־אֶפְרַיִם, דער אנדענק פון אפרים.

— יַעֲקֹב, דער אנדענק פון יעקב.

— תּוֹרַת־מֹשֶׁה, דער אנדענק פון משה'ס לעהרע.

זֶרַע־, די קינדער פון —.

זֶרַע־אַבְרָהָם, די קינדער פון אברהם.

ח.

חִזּוּק־אֱמוּנָה, די באפעסטיגונג פון גלויבען.

חִזְקֵי־אֱמוּנָה, די פעסטע אין גלוי־בען.

חַיֵּי־אָדָם, דאָס לעבען פון מענשען. זעה ווב.

י.

יַד־חֲרוּצִים, די הענד פון די פלייסיגע.

יְדִידוּת־אַנְשֵׁי־, די ליעבע פון די מענער פון —.

יְשׁוּעַת־יַעֲקֹב, די הילף פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, די הילף פון ישראל.

כ.

כּוֹכַב־יַעֲקֹב, דער שטערן פון יעקב.

כָּל־יִשְׂרָאֵל־אַחִים, אלע אידען זיי־נען ברידער.

כְּנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל, די אידישע געמיינדע, די אידישע פאָלק.

כֶּרֶם־יִשְׂרָאֵל, דער וויינגארטען פון אידען.

כֶּתֶר־תּוֹרָה, די קרוין פון דער תורה.

ל.

לֶחֶם־מִשְׁנֶה, דאָפּעלע ברויט. זעה ווב.

לִינַת־הַלַּיְלָה, נאכטלעגער.

— הַצֶּדֶק, נאכטלעגער פון גע־רעכטיגקייט.

לֶכֶת־יָשָׁר, דאָס געהן גלייך (אויפ'ן גלייכען וועג).

מ.

מָגֵן־, די באשיצונג פון —.

מָגֵן־אַבְרָהָם, די באשיצונג פון אברהם.

— דָּוִד, די באשיצונג אָדער דער שילד פון דוד. זעה ווב.

— יַעֲקֹב, די באשיצונג פון יעקב.

מַחֲזִיקֵי־, די באפעסטיגערס פון —, די אויפהאלטערס פון —, די שטיצערס פון —.

מְחַזְּקֵי־הַדָּת, די שטיצערס פון גלויבען.

— הָרַב. די שטיצערס אָדער אַנהענגער פון (אַ געוויסען) רב.

מַחֲנֵה־רְאוּבֵן, דער לאַגער פון ראובן.

מַכְפֵּלָה, זעה ווב. מְעָרַת־הַמַּכְפֵּלָה.

מַלְבִּישׁ־עֲרוּמִים, די באַקליידער פון נאַקעטע.

מְנוֹרָה, זעה ווב.

מְסִלַּת־יְשָׁרִים, דער וועג פון די גערעכטע.

מִצְפָּה, "אויסקוק", אַ נאָמען פון אַ'ן אָרט דערמאָנט אין דער ביבעל.

מִקְוֵה־יִשְׂרָאֵל, די האָפנונג פון אידען.

מִקְרָא־קֹדֶשׁ, הייליגע פאַרזאַמלונג.

מַשְׂכִּיל־אֶל־דָּל, דער וואָס קוקט זיך צו צו דעם אָרעמאַן.

מִשְׁכַּן־, די וואָהנונג פון —.

מִשְׁכַּן־יִשְׂרָאֵל, די וואָהנונג פון אידען.

— שְׁלֹמֹה, די וואָהנונג פון שלמה.

— תְּפִלָּה, דער פלאַטץ פון געבעט.

נ.

נְוֵה־צֶדֶק, וואָהנונג פון גערעכטיגקייט.

נַחַל־יִצְחָק, דער טייך פון יצחק.

נַחֲלַת־, דאָס ערבשאַפט פון —;

נַחֲלַת־יִשְׂרָאֵל, דאָס ערבשאַפט פון אידען.

— צְבִי, אַ שעהנע ערבשאַפט (דאָס וואָרט "צבי" איז אויך אַ אידישער אייגעננאָמען).

נְפוּצוֹת־יְהוּדָה, די פאַרטריבענע פון דעם אידישען פאָלק.

נֵר־תָּמִיד, זעה ווב.

ס.

סִינַי, זעה ווב.

ע.

עֲדַת־, די געמיינדע פון —.

עֲדַת־אֱמוּנָה, די געמיינדע פון גלויבען.

— יוֹסֵף, די געמיינדע פון יוסף.

— יַעֲקֹב, די געמיינדע פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, די אידישע געמיינדע.

— יְשׁוּרוּן, די אידישע געמיינדע.

— צִיּוֹן, די געמיינדע פון ציון.

— קוֹדֶשׁ, די הייליגע געמיינדע.

עוֹזֵר־דַּלִּים, דער העלפער פון די אָרעמע.

עֶזְרַת־נָשִׁים, זעה ווב.

עֲטֶרֶת־, די קרוין פון —.

עֲטֶרֶת־חַיִּים, די קרוין פון לעבען.

— יִשְׂרָאֵל, די קרוין פון אידען.

— צְבִי, די פרעכטיגע קרוין (דאָס וואָרט "צבי" איז אויך אַ אידישער אייגעננאָמען)

עֲטֶרֶת־שָׁלוֹם, די קרוין פון פרידען.

— תִּפְאֶרֶת, די פרעכטיגע קרוין.

עוֹשֵׂי־חֶסֶד־וֶאֱמֶת, די טהוער פון וואָהלטהאַט און עהרליכקייט.

עֶזְרַת־יִשְׂרָאֵל, די הילף פון אידען.

עֵין־יַעֲקֹב, דער קוואל פון יעקב. זעה זוב.

עַם־אֶחָד, דאָס איינציגע פאָלק.

עִמָּנוּאֵל, מיט אונז איז גאָט.

עֵץ־חַיִּים, דער בוים פון לעבען.

פ.

פּוֹעֲלֵי־צֶדֶק, די טהוערס פון גערעכ־טיגקייט.

פְּנִיאֵל, "דאָס געזיכט פון גאָט", דער נאָמען פון א געוויסען אָרט דערמאָנט אין ביבעל.

פִּתְחֵי־תְשׁוּבָה, די טהירען פון באַ־רייאונג.

צ.

צֶדֶק־וֶאֱמֶת, גערעכטיגקייט און וואַרהייט.

צֶמַח־צֶדֶק, די שפּראָצונג פון גע־רעכטיגקייט.

ק.

קְבוּצַת־אַחִים, די פאַרזאַמלונג פון ברידער.

קְדִימָה, פאָרווערטס.

קְהַל־קוֹדֶשׁ, הייליגע געמיינדע.

קְהִלַּת־, די געמיינדע פון —.

קְהִלַּת־יַעֲקֹב, די געמיינדע פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, אידישע געמיינדע.

קֶשֶׁר־, דער בונד פון —.

קֶשֶׁר־אַהֲבָה, בונד פון ליעבע.

— יִשְׂרָאֵל, בונד פון אידען.

— שֶׁל־בַּרְזֶל, בונד פון אייזען.

ר.

רִאשׁוֹן־לְצִיּוֹן, דער ערשטער פאר ציון.

רוֹדֵף־שָׁלוֹם, דער נאָכיאָגער פון פרידען.

רוֹדְפֵי־צֶדֶק, די נאָכיאָגערס פון גע־רעכטיגקייט.

רוֹפֵא־חוֹלִים, דער היילער פון קראַנקע.

רֵעִים־אֲהוּבִים געליעבטע קאַמעראַ־דען.

ש.

שְׁאֵרִית־, דער רעשט פון —.

שְׁאֵרִית־יַעֲקֹב, דער רעשט פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, דער רעשט פון אידען.

— בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, דער רעשט פון די אידישע קינדער.

שֶׁבֶת־אַחִים, די צוזאַמענזיצונג פון ברידער.

שְׂדֵה־לָבָן, "דאָס ווייסע פעלד" (א נאָמען פון א ביבלישען פלאַטץ, אַזוי רופט מען אויך די

רוסישע שטאָדט "ביעלאַ=צערקאָוו" און די מיטגליעדער פון דער גע= מיינדע אָדער פעראיין זיינען וואהרשיינליך פון ביעלאַ=צערקאָוו.

שׁוֹמֵר־, דער אָפּהיטער פון —.

שׁוֹמֵר־אֱמוּנָה, דער אָפּהיטער פון גלויבען.

— אֱמוּנִים, דער אָפּהיטער פון טרייהייט (גלויבען).

שׁוֹמְרֵי־הַדָּת, די היטערס פון גלויבען.

— מִשְׁמֶרֶת־הַקּוֹדֶשׁ, די וואָס האַלטען די הייליגע וואכע.

— שַׁבָּת, די אָפּהיטערס פון שבת.

שֵׁם־טוֹב, זעה ווב.

שִׂמְחַת־יִשְׂרָאֵל, די פרייד פון אידען.

שַׁעֲרֵי־. די טויערען פון —.

שַׁעֲרֵי־אֱמֶת, די טויערען פון וואַרהייט.

— בִּינָה, די טויערען פון פאַרשטאנד.

— בְּרָכָה, די טויערען פון זעגען.

— טוֹב, די טויערען פון גוטס.

שַׁעֲרֵי־צֶדֶק, די טויערען פון גערעכטיגקייט.

— רְפוּאָה, די טויערען פון היילונג.

— שָׁלוֹם, די טויערען פון פרידען.

— שָׁמַיִם, די טויערען פון הימעל.

— תְּהִלִּים, די טויערען פון תהלים.

— תּוֹרָה, די טויערען פון דער הייליגער לעהרע.

— תְּפִלָּה, די טויערען פון געבעט.

ת.

תּוֹמְכֵי־שַׁבָּת, די אויפהאַלטערס פון שבת.

תּוֹרַת־משֶׁה, די לעהרע פון משה.

תַּלְמוּד־יְלָדִים, דער אונטערריכט פון קליינע קינדער.

תִּפְאֶרֶת־, די צירונג פון —, דער שטאָלץ פון —.

תִּפְאֶרֶת־אַחִים, די צירונג פון ברידער.

— יוֹסֵף, די צירונג פון יוסף.

— יְרוּשָׁלַיִם, די צירונג פון ירושלים.

— יִשְׂרָאֵל, די צירונג פון אידען.

— צִיּוֹן, די צירונג פון ציון.

באמערקטע דרוקפעהלערן.

זייט	עמוד	שורה	אָנשטאָט	דאַרף שטעהן
14	1	26	חם. ם.	ם.
16	1	3	הוו.	הם.
״	2	13	הם. ם.	ם.
17	2	2	אם.	הם.
28	1	20	הוו.	הם.
31	1	7	פינפטען	פיערטען
33	1	11	צעהן	צוועלף
42	2	32	או.	א.
43	2	4	מִילוֹת	מִילָה׳ם
45	2	28	(תלמודיש)	(ביבליש)
57	2	9	דובן׳נען	דובנ׳ען
58	2	27	הוו.	הם.
63	1	1	הוו.	הם.
73	2	17	אם.	הם.
74	1	37	און ער (יתרו) האָט זיך געפרעהט	„און ער (יתרו) האָט זיך געפרעהט"
79	2	33	הם.	הוו.
85	2	37	הם.	הוו.
86	2	31	הוו.	תם.
87	1	1	א.	חם.
92	1	29	הם.	צ.
93	1	5	הם.	הז.
95	1	1	חֶפְ׳צוֹת	חֶפְ׳צוֹת *
97	2	12	חז.	חם.

זייט	עמוד	שורה	אנשטאט	דארף שטעהן
112	1	26	חוו.	חמ.
113	1	25	גאָרסענפרוכטען	גאָרטענפרוכטען
116	1	18	פאָדערונג	פאָדערונגען
121	1	3	צא.	צל.
122	1	32	או.	א.
125	2	28	צש.	צא.
126	1	3	המ.	א.
138	2	18	ז.	חמ.
143	2	22	המ.	א.
144	1	14	מְהַגֶה	מְהַגֶה־זיין
145	1	24	או.	א.
150	1	9	בְּרָכוֹת	בְּרָכָה׳ם
151	2	13	מַחְזוֹר	מַחְזִיר
154	2	8	צווייפלען	פערצווייפלען.
156	2	6	הוו.	המ.
157	2	6	הז.	המ.
158	2	28	דאָס ביבלישע	דעם ביבלישען
159	1	13	מַלְוֶי	מַלְוִים
160	2	7	פארלעצטע ווילבען	ווילבען פאר דער לעצטער
161	2	2	צוו.	צא.
〃	〃	19	או.	א.
164	1	24	(תלמודיש)	(ביבליש)
171	1	30	צא.	צש.
174	1	2	ויך חאלטען	מרחיק־זיין, זיך האלטען
183	2	8	הכ.	המ.
186	2	21	או.	א.
187	1	7	או.	א.
188	1	5	געשטאָרבען	געשטאָרבענעם
〃	〃	20	נעְימוֹת	נְעִימוֹת

זייט	עמיד	שורה	אנשטאט	דארף שטעהן
189	2	10	או.	א.
190	2	27	הוג.	הוו.
193	1	13	וועלכער	וועלכע
229	2	15	סוויניאק	מעהר סוויניאק
230	1	3	אבות	ישראל
239	1	13	או.	א.
240	2	7	הם. מ.	מ.
244	2	8	הם.	מ.
245	2	3	א.	או.
261	1	32	[שַמָש]	[שַ׳מָם]
„	„	33	[שַמָשִים]	[שַמָ׳סִים]
„	2	13	[שַמָש]	[שַ׳מָם]
„	„	15	[שַמָשות] הוי.	[שַמָ׳סות] הוו.
273	1	33	א.	או.
283		17	(ביבליש)	(תלמודיש)
288		5	(תלמודיש)	(ביבליש)
294		17	(ביבליש)	(תלמודיש)
305		3	(תלמודיש)	(ביבליש)

אידיש ווערטערבוך

YIDDISH DICTIONARY

CONTAINING

ALL THE HEBREW AND CHALDAIC ELEMENTS OF THE YIDDISH LANGUAGE
ILLUSTRATED WITH PROVERBS AND
IDIOMATIC EXPRESSIONS

COMPILED BY
DR. C. D. SPIVAK AND SOL. BLOOMGARDEN (YEHOASH)

